Bibiliya Nto

Incamake

Iyi ni itorewe ryiteguwe neza ry'imyandiko ya kera y'ikigereki rigamije gufata neza inyigisho za Yesu n'imyandiko yigishaga, yavugaga, kandi yarangije. Intego yacu ni ukuguhagararira hafi cyane n'ikigereranyo nyacyo cy'ikigereki cy'umwimerere bishoboka mu buryo bugezweho kandi busomeka.

Ibyitonderwa

Ubu busobanuro bwakozwe uhereye ku nyandiko y'umwimerere yo mu kigereki cya Septuagint na Byzantine hakoreshejwe imashini nini z'indimi. Kubw'iyo mpamvu burimo ibintu byinshi by'umuco n'ikibonezamvugo cy'ururimi rw'umwimerere, ariko bushobora kandi kuba bufite amakosa. Niba ikintu cyose kigaragaye kitari gisanzwe, nyamuneka reba umwimerere w'ikigereki. Niba usanze hari ikosa, nyamuneka kohereza kuri jesusislord@joshuabible.com.

Impushya

Ufite uburenganzira bwo kwandura no gukwirakwiza ubu busobanuro mu gice cyangwa muri rusange. Ntiwemerewe kubuhindura cyangwa kubugurisha. Niba ubonye ikosa, nyamuneka ohereza imeri kuri jesusislord@joshuabible.com kugira ngo tubishobore gukosora kandi tuguherezeho igitabo cyavuguruwe.

Ivanjili ya Matayo

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Ivanjili ya Mariko

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Ivanjili ya Yohana

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Ibaruwa ya Yohana

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Itangiriro

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Kuva

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Imibare

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Ivugurura ry'Amategeko

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Yoswa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Ivanjili ya Matayo

1

Igitabo cy'ivuka rya Yesu Kristo, umuhungu wa Dawidi, umuhungu wa Aburahamu. Aburahamu yabyaye Isaka, Isaka yabyaye Yakobo, Yakobo yabyaye Yuda na bavandimwe be, Yuda yabyaye Perezi na Zera kuva kuri Tamari, Perezi yabyaye Hezironi, Hezironi yabyaye Aramu, Aramu yabyaye Aminadabu, Aminadabu yabyaye Nashoni, Nashoni yabyaye Salimoni, Salimoni yabyaye Bowazi kuva kuri Rahabi, Bowazi yabyaye Obedi kuva kuri Rute, Obedi yabyaye Yese, Yese yabyaye Dawidi umwami. Dawidi umwami yabyaye Salomo kuva ku ya Uriya, kandi Salomo yabyaye Rehobowamu, kandi Rehobowamu yabyaye Abiya, kandi Abiya yabyaye Asa, kandi Asa yabyaye Yehoshafati, kandi Yehoshafati yabyaye Yoramu, kandi Yoramu yabyaye Uziya, kandi Uziya yabyaye Yotamu, kandi Yotamu yabyaye Ahazi, kandi Ahazi yabyaye Hezekiya, kandi Hezekiya yabyaye Manase, kandi Manase yabyaye Amoni, kandi Amoni yabyaye Yosiya, kandi Yosiya yabyaye Yekoniya na bavandimwe be ku bwo kwimurwa i Babiloni. Nyuma y'imuka muri Babiloni,

Yekoniya yabyaye Salatihere, kandi Salatihere yabyaye Zerubabeli, kandi Zerubabeli yabyaye Abiyudi, kandi Abiyudi yabyaye Eliyakimu, kandi Eliyakimu yabyaye Azori, kandi Azori yabyaye Sadoki, kandi Sadoki yabyaye Akimu, kandi Akimu yabyaye Eliyudi, kandi Eliyudi yabyaye Eleazari, kandi Eleazari yabyaye Matani, kandi Matani yabyaye Yakobo, kandi Yakobo yabyaye Yosefu umugabo wa Mariya, uwo Yesu yavukiye kuri we witwa Kristo. Ibisekuruza byose rero kuva kuri Aburahamu kugeza kuri Dawidi ni ibisekuruza cumi na bine, kuva kuri Dawidi kugeza ku kwimurwa mu Babiloni ni ibisekuruza cumi na bine, kandi kuva ku kwimurwa mu Babiloni kugeza kuri Kristu ni ibisekuruza cumi na bine. Ivyavuka rya Yesu Kristo ryari uko. Kuko nyina Mariya yari yarasezerewe Yosefu, mbere yuko bahurira hamwe, yabonetse afite inda ituruka ku Mpwemu Yera. Joseph ariko, umugabo we, umunyarubanga kandi atashaka kumusebya ku mugaragaro, yashakaga kumurekura mu bihishwa. Ariko ibi yatekereje, reba intumwa y'Umwami yagaragaye mu nzozi imubwira iti: Yosefu mwene wa Dawidi, ntugire ubwoba gufata Mariya umugore wawe; kuko icyo cyavutse muri we kiva mu Mpwemu Yera. Azavyara umuhungu, kandi uzamwita izina Yesu, kuko we azokiza abantu be mu byaha byabo. Ibi byose byabaye kugirango bisohoze icyavuzwe na Mwami binyuze ku muhanuzi avuga ati: Reba umukobwa witonda azaba inda kandi azabyara umuhungu, kandi bazita izina rye Emmanuweli, ari byo bisobanurwa Imana iri hamwe natwe. Yozefe amaze kubyuka kuva mu giciro, yakoze nk'uko intumwa ya Shebuja yamutegekeje kandi yakiriye umugore we, kandi ntiyamumenye kugeza igihe yabyaye umuhungu we

w'ibanze, kandi yise izina rye Yesu.

2

Yesu amaze kuvuka muri Betelehemu ya Yudeya mu minsi ya Herode umwami, reba abahanga bava iburasirazuba baje muri Yerusalemu bavuga ngo: Ari he wavutse umwami w'Abayuda? Kuko twabonye inyenyeri ye mu buvuko kandi twaje kumugororera. Umwami Herode yumvise arababazwa na Yerusalemu yose hamwe na we, kandi ateranije abahanuzi bakuru bose n'abanditsi b'abantu, yababajije aho Kristo avukira. Ariko bamubwiye: muri Betelehemu y'u Buyahudi; kuko byanditswe binyuze ku muhanuzi: nawe Betelehemu, igihugu cy'u Buyuda, ntabwo uri muto rwose mu bayobozi b'u Buyuda; kuko kuva kuri wewe hazasohoka umuyobozi, uzarisha abantu banjye ba Isirayeli. Icyo gihe Herode yise abahanga mu by'inyenyeri mu ibanga, amenya neza kuva kuri bo igihe cy'inyenyeri yagaragaye, kandi abohereje i Betelehemu yavuze: Mugiye mushakishe neza ku bijyanye n'umwana, kandi iyo mumaze kumusanga, mumbwire, kugira ngo nje nze nzamwubaha. Ariko bamaze kumva umwami bagiye; kandi erega inyenyeri bari babonye mu buvuko yabayoboye, kugeza igihe yaje ihagarara hejuru aho umwana yari; kandi bamaze kubona inyenyeri bishimiye ibyishimo binini cyane, kandi bamaze kuza mu nzu babona umwana hamwe na Mariya nyina, kandi baguye baramwubaha, kandi bamaze gufungura ubutunzi bwabo baramutegekeza impano, zahabu n'ubumwenga

n'umure; kandi bamaze kuburirwa mu nzozi kutasubira kwa Herode, banyuze mu nzira yindi basubiye mu gihugu cyabo. Bari bamaze kugenda, reba intumwa y'Umwami igaragara mu nzozi kuri Yosefu ivuga iti: byuka ufate umwana na nyina wihuze uhunga mu Misiri, kandi ube hariya kugeza igihe nzakubwira; kuko Herode agiye gushaka umwana kugirango amwice. Ariko amaze kuzuka yafashe umwana na nyina nijoro maze yimukiye muri Egiputa, kandi yabaye aho kugeza ku rupfu rwa Herode, kugira ngo byuzuzwe ivyavuzwe na Mukama binyuze ku muhanuzi avuga ngo kuva muri Egiputa nahamagaye umuhungu wanjye. Icyo gihe Herode amaze kubona ko yashejejwe amagambo n'abahanga, yarakaye cyane, kandi yohereje abantu yica abana bose bari muri Betelehemu no mu mbibi zayo zose kuva ku mwaka ubiri n'aho munsi, ukurikije igihe yari yamenye neza ku bahanga. Icyo gihe byuzuye icyavuzwe na Yeremiya umuhanuzi avuga ngo: ijwi muri Rama ryumvikanye, imvugo n'ururiro n'imvugo myinshi; Rasheli arira abana be, kandi ntiyashakaga guhumurirwa, kuko ntibariho. Herode amaze gupfa ariko reba intumwa ya Mwami igaragara kuri Yosefu mu kiroto muri Egiputa ivuga yuko byuka ufate umwana na nyina we kandi ujye mu gihugu cya Isiraheli kuko bapfuye abo bashakaga roho y'umwana. Ariko nyuma yo kuzamuka yafashe umwana na nyina we maze aje mu gihugu cya Isirayeli. Yumvise ko Arukelawusi yategetse muri Yudeya aho Herode se yari, yatinya kujya hariya; ariko amaze kuburirwa mu nzozi yasubiye mu turere twa Galilaya, kandi amaze kuza yatuye mu mujyi witwa Nazareti, kugira ngo byuzuzwe ibyo byavuzwe binyuze mu bahanuzi ko azitwa

Umunazareti.

3

Mu minsi iryo ariko, Yohana Umubatiza araza avuga mu butayu bwa Yudeya kandi avuga: Muhindure; kuko ubwami bw'ijuru bwegereye. Kuko uyu ni uwo yavuzwe na Yesaya umuhanuzi avuga ati: Ijwi ry'uhamagara mu butayu: Mutegure inzira ya Umwami, mugororeke inzira ze. Ariko we ubwe Yohana yari yambaye imyenda yakozwe mu bwoya bw'ingamiya, akaba afite n'umukandara w'urusheshe ku kijosi cye, naho ibiryo bye byari inzige n'ubuki bw'ishyamba. Icyo gihe Yerusalemu n'Ubuyahudi bwose n'akarere kose gakikije Yorodani byasohokaga kwa we, kandi babatizwaga muri Yorodani na we bavuga ibyaha byabo. Abonye benshi mu Bafarisayo n'Abasadukayo baza ku bwibatizo bwe, yabavuze ati, Imbuto z'inzoka, ninde wabagaragaje kuhunga uburakari buzaza? Mubere rero imbuto ikwiriye ihinduka, kandi ntimwiyumvire ko muvuga muri mwe, dufite se Aburahamu. Kuko ndababwira ko Imana ishobora kuva mu mabuye aya kuzamura abana kuri Aburahamu. Noneho ariko ishoka kiri ku mizi y'ibiti, buri giti rero kitazana imbuto nziza giracwa kandi gigatwa mu muriro. Jye rwose ndababatiza mu mazi kugira ngo muhane, ariko uza nyuma yanjye ni ukomeye kuruta njye, nta bushobozi mfite bwo kumutwara inkweto, we ubwe azababababatiza mu Mpwemu Yera no mu muriro. Icyuma cyo gusya kiri mu kuboko kwe, kandi azasukura neza urubare rwe, kandi azateranya ingano ye mu bubiko, ariko ibishishwa

azabyaka umuriro udashira. Icyo gihe Yesu aza avuye muri Galileya ajya ku ruzi rwa Yorodani kwa Yohana kugira ngo abatizwe na we. Ariko Yohana yari amubuza avuga, Jye nkeneye kubatizwa na wowe, kandi wowe uraza kuri jye? Asubije ariko, Yesu yavuze kuri we: Reka ubu; kuko uko ni ukwiriye kuri twe kuzuza ubutabera bwose. Hanyuma yamurekura; kandi Yesu amaze kubatizwa yazamutse ako kanya mu mazi; kandi reba, ijuru ryafunguriwe kuri we, kandi yabonye Umwuka wa Imana umanuka nk'inuma kandi uza kuri we; kandi reba, ijwi rivuye mu ijuru rivuga: uyu ni Umwana wanjye nkunda, muri we nishimiye.

4

Icyo gihe Yesu yajyanwe mu butayu n'Umwuka kugira ngo ageragezwe na diyabole, kandi amaze kwihana iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine, nyuma yarashonje. Kandi umugerageza yegereye kuri we avuga ati, Niba uri umwana w'Imana, vuga kugira ngo aya mabuye ahinduke imigati. Ariko asubiza ati, Byanditswe ngo: Umuntu ntazubaho ku mukate wenyine, ahubwo azubaho ku jambo ryose rituruka mu kanwa ka Imana. Hanyuma Satani yamujyanye mu mujyi wera, aramushyize hejuru y'ihengeri rya rusengero kandi aramubwira ati: Niba uri umwana w'Imana, wiyirukanye hasi; kuko byanditswe ko intumwa ze azigira amabwiriza kuri wewe, kandi ku maboko bazakuzamura, kugira ngo utagongere ibuye n'ikirenge cyawe. Yesu yamubwiye ati, Kandi byanditswe ngo:

Ntuzagerageza Uwiteka Imana yawe. Nanone Satani amujyana kuri umusozi muremare cyane, kandi amwerekana ubwami bwose bw'isi n'ubwiza bwabwo kandi amubwira: ibi byose nzaguha, niba ugwa unyinamira. Icyo gihe Yesu amubwira ati: Genda inyuma yanjye, Satani, kuko byanditswe ngo: Uzaramya Umwami Imana yawe, kandi ni we wenyine uzakorera. Hanyuma Satani yamusohoje, kandi reba intumwa zaje kandi zaramukoreye. Umaze kumva Yesu ko Yohani yatanzwe, yasubiye muri Galilaya, kandi asize Nazareti aje gutura muri Kaperenaumu iri ku nkombe y'ikiyaga mu mbibi za Zabuloni na Nafutali, kugira ngo birangizwe icyavuzwe binyuze kuri Yesaya umuhanuzi avuga ngo: igihugu cya Zabuloni n'igihugu cya Nafutali, inzira y'ikiyaga, hanze ya Yorodani, Galilaya y'amahanga, abantu bicaye mu mwijima babonye umucyo munini, kandi abicaye mu gihugu no mu gicucu cy'urupfu umucyo warabashereye. Kuva icyo gihe, Yesu yatangiye kubwiriza akavuga ati: Mwihane, kuko ubwami bw'ijuru bwegereye. Agendaga hafi y'ikiyaga cya Galileya abona abavandimwe babiri, Simoni witwa Petero na Andreya muvandimwe wiwe, bajugunya urusyo mu kiyaga; kuko bari abarobyi b'amafi. Kandi abavugisha ngo: Nzani inyuma yanjye kandi nzabagire abarobyi b'abantu. Ariko ako kanya basiga imiyoboro baramukurikiye. Kandi yagiye imbere kuva aho, yabonye abandi babiri bavandimwe, Yakobo uwa Zebedayo na Yohana umuvandimwe wiwe, mu bwato hamwe na Zebedayo se wabo bagisura imiyoboro yabo, kandi yabahamagaye. Ariko ako kanya basize ubwato na se wabo bamukurikiye. Kandi Yesu yazengurukaga Galileya yose yigisha mu mihurire yabo,

atangaza inkuru nziza y'ubwami, kandi akorera indwara zose n'uburwayi bwose mu bantu. Kandi inkuru ye yagiye muri Siriya yose, kandi baramuzaniye abantu bose barwaye bikomeye n'indwara zitandukanye n'ububabare bakandagirwa, n'abafitwe n'abazimu n'abarwayi b'ukwezi n'abapofu, kandi yarabakize; kandi imbaga nyinshi zaramukurikiye kuva muri Galilaya na Dekapoli na Yerusalemu na Yudeya no hanze y'Yorodani.

5

Amaze kubona imbaga yazamutse ajya ku musozi, kandi amaze kwicara abigishwa be baramwegereye, kandi amaze gufungura umunwa we yabigishaga avuga ati: bahezagirwa abakene mu mwuka, kuko ubwami bw'ijuru ni ubwabo. Abahirwe ni abo bacyamabanga, kuko bo ubwabo bazahumurirwa. Bahatiwe abanyoroheje, kuko bo bazungura isi. Abahirwe abashonje kandi banyotera ubutabera, kuko bo bazuzuzwa. Bahati abagira imbabazi, kuko bo bazahabwa imbabazi. Bahati abeza isuku mu mutima, kuko bo bazabona Imana. Bahezwa abakora amahoro, kuko bo ubwabo bazaitwa abana b'Imana. Abahirwe ni abo batewe kubera ubutabera, kuko ubwami bw'ijuru ni ubwabo. Muhirwe muri iyo babamaganye, babakurikire, kandi bavuge ijambo ryose ry'ikibi kuri mwe babeshya kubera jye. Shima umunezero kandi mushime cyane, kuko igihembo cyanyu kinini muri ijuru, kuko ari ko bakoze abahanuzi bari imbere yanyu. Mwe muri umunyu w'isi; ariko niba umunyu ushobora kuba nta

gaciro, uzongera ute kuba umunyu? Ntacyo gikomeye cyongeye keretse gujugunywa hanze no kunyagwamo n'abantu. Mwe muri umucyo w'isi. Umujyi ntushobora kwihisha hejuru y'umusozi uryamye; kandi nta n'umwe utwika itara akayishyira munsi y'igipimo, ahubwo akayishyira hejuru y'urubaho rw'itara, kandi ikamurikira abose bari mu nzu. Ni gutyo umucyo wanyu ureke umurike imbere y'abantu, kugirango babone ibikorwa byanyu byiza kandi bashime Data wanyu uri mu ijuru. Ntimwibwire ko naje gusenya amategeko cyangwa abahanuzi; sinaje gusenya, ahubwo naje kuzuza. Amen, kuko ndababwira, kugeza igihe ijuru n'isi bizanyura, iota imwe cyangwa akamenyetso kamwe ntibizanyura mu mategeko kugeza igihe byose bizaba byarangiye. Uwo niba rero arekura itegeko rimwe muri aya mategeko ato kandi yigisha abantu gutya, azitwa ato muri ubwami bw'ijuru; ariko uwo ukora kandi yigisha, uyu azitwa ukomeye muri ubwami bw'ijuru. Ndababwira kuko niba ubutabera bwanyu butarenze ubw'abanditsi n'Abafarisayo, ntimuzinjira mu bwami bw'ijuru. Mwahumvise ko byavuzwe ku bakera ngo: Ntuzice, kandi uwica azaba ari uwaburanwa mu rubanza. Ariko njye ndababwira ko umuntu wese urakaye ku mwene we kubusa azaba n'icyaha mu bucamanza, uwubwira mwene we raca azaba n'icyaha mu nama, uwubwira impfubyi azaba n'icyaha muri gehena y'umuriro. Niba rero utanga impano yawe ku gihango hanyuma wibutse ko umuvandimwe wawe afite ikintu kuri wewe, siga impano yawe imbere y'igihango, kandi jya mbere ubone ubwiyunge n'umuvandimwe wawe, hanyuma uze utange impano yawe. Ba wubahane n'uwo muhanganye wawe vuba mu gihe uri mu nzira na we, kureka

uwo muhanganye akugurire umucamanza kandi umucamanza akugurire umupolisi, kandi ugatwe muri gereza; amen ndakubwira, ntuzasohoka aho kugeza uzishyura ifaranga rya nyuma. Mwahumvise ko byavuzwe ku bakera ngo: Ntuzera. Ariko jye ndababwira ko umuntu wese ureba umugore agamije kumwifuza, yamaze kusambanira mu mutima we. Ariko niba ijisho ryawe irya iburyo rigutera kwonona, ukirukure ukajugunya kure yawe, kuko biragufasha ko hagira kimwe mu bihanga byawe gihera, aho umubiri wawe wose gutererwa muri gehena. Kandi niba ukuboko kwawe kw'iburyo kugutera intego, ukakate ukajugure kure yawe, kuko biragufasha ko kimwe mu ngingo zawe gitakara aho umubiri wawe wose gujuguwe muri gehinomu. Byavuzwe ariko: Uwashobora gutandukana n'umugore we, reka amuhe icyemezo cyo gutandukana. Ariko jyewe ndababwira ko umuntu wese utandukana n'umugore we usibye impamvu y'ubusambanyi atuma atera ubusambanyi, kandi umuntu wese arongera umugore watandukanijwe arasambana. Nanone mwumvise ko byavuzwe ku bakera ngo: Ntuzindishiriza, ariko usubize Mwami indahiro zawe. Ariko jye ndababwira mwe kutarira hose na gato; nta n'mu ijuru, kuko ni intebe y'ingoma ya Imana; nta n'mu isi, kuko ni intebe y'ibirenge by'amaguru ye; nta n'i Yerusalemu, kuko ni umujyi w'umwami ukomeye; nta n'aho murira ku mutwe wanyu, kuko ntimushobora gukora umusatsi umwe wera cyangwa mwirabura. Reka ijambo ryanyu ribe yego yego, oya oya; ariko icyo kirenze ibi giturutse ku mubi. Mwumvise ko byavuzwe, ijisho aho ya jisho kandi iryinyo aho ry'iryinyo; Ariko njye ndababwira kutarwanya ikibi; ahubwo uwukubise ku rutama

rwawe rwo iburyo, muhindukirize n'urundi; kandi uwushaka kukuburanisha no gufata ikoti yawe, murekere n'umwenda; kandi uwukuhatiye kugenda kilometre imwe, genda na we ebyiri; uwusaba umuhe kandi uwushaka kugutera inguzanyo ntumwirukane. Mwahumvise ko byavuzwe ngo: Uzakunda umuturanyi wawe kandi uzange umwanzi wawe. Ariko jye ndababwira, mukunde abanzi banyu, muhane umugisha ababamanika, mukorera neza abababwanga kandi musenga kubera ababatera nabi kandi ababakurikirana, kugirango mube abana ba So wanyu uri mu ijuru, kuko izuba rye rirasira ku bantu babi na ku bantu beza kandi imvura igwa ku bantu b'ubutabera na ku batari b'ubutabera. Kuko niba mukunda ababakunda, mufite igihembo iki? Ntabwo n'abakusanya imisoro bakora kimwe? Kandi niba muramushe inshuti zanyu gusa, ni iki cyihariye mukora? Si n'abasoro b'imisoro nabo bakora gutyo? Muzaba rero mwe batunganye, nkuko Se wanyu uri mu ijuru atunganye.

6

Witondere imigisha yanyu kutayikora imbere y'abantu kugira ngo murebwe na bo, niba bitari ibyo, ntimufite igihembo kuri Data wanyu uri mu ijuru. Iyo rero ukora gutanga abakunze, ntuvuze inzumbati imbere yawe, nkuko abanyacyaha bakora mu matorero no mu nzira, kugirango bashimwe n'abantu; ukuri ndabagirira, barakiriye umushahara wabo. Ariko wowe ukora gufasha abakene ntibumenyeshe ibumoso ryawe icyo ikiganza

cyawe cy'iburyo gikora, kugira ngo gufasha kwawe kubakene kube mu bihishwa, kandi Data wawe ubona mu bihishwa azakwishyura mu ruhame. Kandi iyo usenga, ntuzaba nk'abanyacyaha, kuko bakundira muri amatorero no ku mpande z'imihanda bahagaze gusenga, kugirango bagaragare ku bantu. Ukuri ndababwira ko bafite umushahara wabo. Wowe ariko iyo usenga, injira mu cyumba cyawe cyo imbere, kandi ufunze umuryango wawe usenga kuri Data wawe uri mu ibanga, kandi Data wawe ureba mu ibanga azagusubiza mu ruhame. Mugihe musenga ariko ntimuvuge ibintu bidafite ishingiro nk'abanyamahanga, kuko babona ko bazumvikana mu kuvuga byinshi byabo. Ntabwo rero mugomba kuba nka bo, kuko Se wanyu azi ibyo mukenera mbere yuko mumubaza. Rero nuko mwesenga mwe: Data wacu uri mu ijuru; izina ryawe riherezwe; ubwami bwacu buze; icyifuzo cyawe kikorwe, nk'uko biri mu ijuru, na ku isi; umugati wacu wa buri munsi utuhe uyu munsi; kandi utureke imyenda yacu, nk'uko na twe turekera abadufitiye imyenda; kandi ntutuyobore mu igerageza, ariko uturokore ku kibi. Kuko iyawe ni ubwami n'imbaraga n'icyubahiro mu bihe byose; amen. Niba mubabarira abantu amakosa yabo, Se wanyu wo mu ijuru azababarira; ariko niba mutababarira abantu amakosa yabo, na Se wanyu ntazababarira amakosa yanyu. Iyo mubyaye kurya, ntimukabe nkuko abahemukira bacitse intege, kuko bagaragaza amaraso yabo kugirango bagaragare ku bantu ko barya, ukuri ndababwira ko bakira umushahara wabo. Ariko wowe ukora ubwihane, siga amavuta ku mutwe wawe kandi karaba isura yawe, kugirango utaboneke n'abantu ko urimo kurya ubwihane,

ahubwo kuri so wawe uri mu bihishwa, kandi so wawe abona mu bihishwa azaguha mu buryo bugaragara. Ntimwibikire ubutunzi bwanyu ku isi, aho inzoka n'ibiryo byangiza, kandi aho abajura bacukura kandi biba; ariko mwibikire ubutunzi bwanyu mu ijuru, aho inzoka n'ibiryo bitagiza, kandi aho abajura batacukura kandi batiba; kuko aho ubutunzi bwanyu buri, ni ho umutima wanyu uzaba. Itara ry'umubiri ni ijisho; niba rero ijisho ryawe ari ryoroshye, umubiri wawe wose uzaba uzuye umucyo; ariko niba ijisho ryawe ari ribi, umubiri wawe wose uzaba uri mu mwijima. Niba rero urumuri ruri muri wewe ari umwijima, umwijima ni ungahe? Nta muntu ashobora gukorera abami babiri; kuko azakanga umwe akunda undi, cyangwa azafata umwe akanyurwa n'undi. Ntimushobora gukorera Imana na mamoni. Kubera ibi ndababwira, ntimuhangayikire ku roho yanyu icyo murya n'icyo munywa, cyangwa ku mubiri wanyu icyo mwambara. Si roho ari nyinshi kuruta ibiryo, n'umubiri kuruta imyambaro? Reba inyoni zo mu kirere, kuko ntizihinga kandi ntizisarura kandi ntizikusanya mu bubiko, kandi Se wanyu wo mu ijuru arazirera. Si mwe muruta agaciro kuruta zo? Ninde muri mwe ashobora kongeramo ikiboko kimwe ku buzima bwe yihangana? Kandi kubyerekeye imyambaro, kuki muhangayitse? Mwige neza indabyo z'umurima uburyo zikura; ntizikora akazi kandi ntiziruka; ariko ndababwira ko na Solomoni mu nkunga ye yose ntiyambaye nk'imwe muri izo. Niba ariko ibyatsi byo mu murima, uyu munsi bibaho kandi ejo bijugunywa mu ziko, Imana ibambika bityo, ntibizaba cyane cyane mwe, mwe mufite ukwizera guke? Ntabwo rero mwihangane muvuga ngo: Turi kurya iki, cyangwa

turi kunywa iki, cyangwa turi kwambara iki? Kuko amahanga yose ashaka ibintu byose, Se wanyu wo mu ijuru arazi ko mukenera ibyo byose. Mushakeni ariko icya mbere ubwami bw'Imana n'ubutabera bwe, kandi ibi byose bizaongererwa kuri mwe. Ntabwo rero mugomba guhangayika ku bya ejo, kuko ejo rizahangayika ku byaryo ubwaryo; bihagije ku munsi ikibi cyaryo.

7

Ntimucire, kugira ngo mutacirwe; kuko mu bucamanza mwocira muzacirwa, kandi mu gipimo mwopima muzapimirwa. Iki ariko ubona igice gito kiri mu ijisho rya mwene wawe, ariko igiti kiri mu ijisho ryawe ntabwo ubona? Cyangwa uzabwira ute umuvandimwe wawe uti, Reka nsohoze igice cyo mu ijisho ryawe, kandi erega uruti ruri mu ijisho ryawe? Wowe mwihangana, sokorera mbere ingunguru mu ijisho ryawe, hanyuma uzashoboye kureba neza kugira ngo ukure akagwegwe mu ijisho rya mugenzi wawe. Ntimutange ikintu cyera imbwa kandi ntimujugunya amabuye y'agaciro yanyu imbere y'ingurube, kubera ko zishobora kuzirindagira mu maguru yazo kandi zihinduke zikabagurira. Saba, kandi muzahabwa, shakisha, kandi muzasanga, gukubita, kandi muzafungukirwa; kuko wese usaba ahabwa kandi uwushaka asanga kandi uwukubita azafungukirwa. Cyangwa ninde muri mwe umugabo, niba umuhungu we amusaba umugati, azamuha ibuye? Kandi niba asaba ifi, si inzoka azamuha? Niba rero mwe,

nubwo muri mubi, muzi gutanga impano nziza ku bana banyu, ni kangahe cyane se wanyu uwo mu ijuru azatanga ibyiza ku bamusaba? Ibintu byose rero nk'uko mwifuza ko abantu babagerera, na mwe mubagereho gutyo, kuko uwo ni amategeko n'abahanuzi. Injira binyuze mu irembo rifunze, kuko irembo ryagutse n'inzira yagutse bitwara mu ihombo, kandi benshi ni abo binjira binyuze muri ryo. Ni cyane umuryango muto kandi umuhana wamanitswe inzira ijyana mu buzima, kandi bake ni abayisanga. Mwitondere ariko ku bahanuzi b'ibinyoma, abo baza kuri mwe mu myenda y'intama, imbere ariko ni impyisi zinyaga. Kuva ku mbuto zabo muzabazi. Ntibashobora gusarura inzabibu ku mihengeri cyangwa itini ku myatsi ifite amahwa? Gutyo buri giti cyiza gikora imbuto nziza, ariko igiti cyaboze gikora imbuto mbi. Igiti cyiza ntigishobora gutanga imbuto mbi, kandi igiti kibi ntigishobora gutanga imbuto nziza. Buri giti kitari gukora imbuto nziza kirakatwa kandi kijugunywa mu muriro. Noneho kuva ku mbuto zabo muzabamenya. Ntabwo buri wese ambwira Shebuja Shebuja, azinjira mu bwami bw'ijuru, ariko uwo akora ubushake bwa Data wanjye uri mu ijuru. Benshi bazambwira muri iryo umunsi bati: Shebuja, Shebuja, si mu izina ryawe twahanuye, kandi mu izina ryawe twirukanye abazimu, kandi mu izina ryawe twakoreye ibitangaza byinshi? Kandi hanyuma nzavuga imbere yabo nti: Nta na rimwe nabamenye, muve kuri jye, mwe mukora ubugome. Umuntu wese rero uwumva amagambo yanjye aya kandi akayakora, nzamugeranya n'umugabo w'ubwenge, uwubatse inzu ye ku rutare; imvura yamanukiye kandi inzuzi zaje kandi imiyaga yavuye kandi byagwiriye kuri inzu iriya,

ariko ntiyagwiye; kuko yari yashingiye ku rutare. Kandi buri wumva amagambo yanjye aya kandi atayakora azahwananywa n'umugabo w'umunyapfuye, uwubatse inzu ye ku musenyi; kandi imvura yamanutse kandi inzuzi zaje kandi imyuka yavuye kandi zakubise inzu iriya, kandi yaguye, kandi ukugwa kwayo kwari gukomeye. Kandi byabaye igihe Yesu yarangije amagambo aya, imbaga zatangajwe ku myigishirize ye; kuko yari abigisha nk'ufite ububasha, kandi si nk'abanditsi.

8

Nyuma yo kumanuka kuva ku musozi, imbaga nyinshi zamukurikiye. Kandi reba, umukararwanda yaje aramusenge avuga, Shebuja, niba ushaka, ushobora kunyereza. Kandi Yesu yarambuye ukuboko, aramukoraho, avuga: Ndashaka, weze isuku. Kandi ako kanya ubusembwa bwe bwakezwe. Kandi Yesu amubwira ati, Reba ko utabwira umuntu n'umwe, ahubwo jya werekane ku muherezi kandi utange impano Mose yategetse nk'ubuhamya kuri bo. Igihe yinjiye muri Kapernaumu, umukuru w'ijana yaramwegereye amusaba kandi avuga: Shebuja, umuhungu wanjye ararwaye mu nzu yarapfuye, arababazwa bikabije. Yesu aramubwira ati: Nzoza nkamukize. Kandi asubije, umutware w'ijana yavuze: Shebuja, sindi uhagije kugira ngo winjire munsi y'igisenge cyanjye; ariko gusa vuga ijambo, kandi umuhungu wanjye azakira. Kuko na jye ndi umuntu munsi y'ubutegetsi, mfite abasirikare munsi yanjye, kandi ndabwira uyu, genda, kandi aragenda, kandi undi, za,

kandi araza, kandi umugaragu wanjye, kora ibi, kandi arabikora. Yumvise ariko, Yesu yatangaye kandi yavuze abamukurikira ati, Amen ndababwira, nta na muri Isiraheli nasanze ukwizera kunini nk'uku. Ndababwira ariko ko benshi bava iburasirazuba n'iburengerazuba bazaza kandi bazyicara ku meza hamwe na Aburahamu na Isaka na Yakobo mu bwami bw'ijuru, ariko abana b'ubwami bazajugunywa mu mwijima wo hanze; hariya hazaba aho kwirira n'ugukuraguza kw'amenyo. Kandi Yesu yavuze ku mutegetsi w'ijana: Genda, kandi nk'uko wizeye niko bizakubera. Kandi umwana we yakizwe muri icyo gihe. Kandi Yesu yaje mu nzu ya Petero abona nyirakuru we aryamye kandi afite umuriro, maze akoreza ukuboko kwe, maze umuriro umusohokera, maze azamuka maze aramutumikira. Nimugoroba ubwo byabaye, bamuzaniye abantu benshi bafite abadayimoni, kandi yirukanye imyuka n'ijambo kandi yarakije abose barwaye, kugirango byuzuzwe icyavuzwe binyuze kuri Yesaya umuhanuzi avuga ngo: we ubwe yafashe ubunanirwe bwacu kandi yatwaye indwara zacu. Yesu abonye amatsinda menshi amukikije, yategetse ko bagenda ku rundi ruhande. Umwanditsi umwe aramutegera avuga ati, Mwigishwa, nzakurikira ahantu hose ujyanayo. Kandi Yesu amubwira ati, Inzoka zifite imihome, kandi inyoni zo mu kirere zifite ibyari, ariko Umwana w'umuntu ntafite aho ashobora gukiriza umutwe. Umwe mu bigishwa be yamubwiye ati, Shebuja, memerera mbere kujya gushyingura data wanjye. Ariko Yesu yamubwiye ati: Nkurikire, kandi reka abapfuye bashyingure abapfuye babo. Kandi amaze kwinjira mu bwato, abigishwa be bamukurikiye. Kandi reba, umutingito ukomeye wabaye mu

nyanja, kuburyo ubwato bwapfundikiwaga n'amazi, ariko we yari asinziriye. Abigishwa be bamwegereye baramubyutse bavuga bati, Shebuja, dukize, turapfa. Kandi avuga kuri bo: Kuki muri abatinya, abantu b'ukwizera guke? Hanyuma yarazutse yanenga imiyaga n'ikiyaga, kandi harabaye utuze tukomeye. Ariko abantu batangaye bavuga bati: Ni ubuhe bwoko uyu, kuko n'umuyaga n'ikiyaga bimwumvira? Kandi amaze kugera hanze mu gihugu cy'Abagergesene, abantu babiri bafite abazimu basohokaga mu mva baramuhuriye, bakomeye cyane, ku buryo nta muntu washoboraga kunyura mu nzira iyo. Kandi reba barataka bavuga: ufite iki na twe, Yesu mwana wa Imana? Waje hano mbere y'igihe kudunaniriza? Yari hari urwunge rw'ingurube nyinshi zirisha kure yabo. Ariko abazimu baramusabye bavuga bati: Niba uturukana, duhe uburenganzira bwo kujya mu rwunge rw'ingurube. Kandi yabavuze: Mugende. Ariko abo basohotse bajya mu ruhongore rw'ingurube; kandi reba uruhongore rwose rw'ingurube rwirukanye hasi y'urutare mu nyanja kandi bapfuye mu mazi. Ariko abarungiraga bahunze, kandi bagiye mu mujyi bavuze byose n'ibya abantu babana na dayimoni. Kandi reba, umujyi wose waje guhura na Yesu, kandi bamaze kumubona, bamusabye kugira ngo ave mu mipaka yabo.

9

Yinjiye mu bwato, yarambutse maze aje mu mujyi wiwe. Kandi reba, baramuzanira umuntu waremerewe aryamye ku buriri,

maze Yesu abonye ukwizera kwabo, yabwira umuntu waremerewe ati: Komera umutima, mwana wanjye, ibyaha byawe birabagiwe. Kandi erega bamwe mu abanditsi bavuze mu mitima yabo bati: Uyu aratuka. Kandi Yesu abonye ibitekerezo byabo, yavuze ati, Kuki mwibwira ibintu bibi mu mitima yanyu? Ni iki kuko biri byoroshye, kuvuga ngo ibyaha byawe byababawe, cyangwa kuvuga ngo hagarara ugendere? Ariko kugira ngo muzi ko Umwana w'umuntu afite ubutware ku isi bwo kubabarira ibyaha, hanyuma avugira uwabuze imbaraga ati: Hagarara, toranya uburiri bwawe, ugende mu rugo rwawe. Amaze kuzamuka, yagiye mu nzu ye. Bamaze kubona, amakuru yatangaje kandi bashimira Imana yari yarahaye uburenganzira nk'ubwo abantu. Kandi Yezu anyura aho, yabonye umugabo wicaye ku biro y'imisoro, witwa Matayo, kandi amubwira: nkurikire. Kandi yarahagaze, aramurikira. Kandi byabaye ubwo yari yicaye mu nzu, erega abakusanya imisoro benshi n'abanyabyaha baje bicara hamwe na Yesu n'abigishwa be. Kandi Abafarisayo babonye, bavuze ku banyeshuri be bati, Kuki umwigisha wanyu arya hamwe n'abatanga umusoro n'abanyabyaha? Ariko Yesu amaze kubumva yabavuze ati, abafite imbaraga ntibakeneye muganga, ariko abafite ibibazo. Mugende mwige icyo ari impuhwe nshaka kandi si igitambo. Kuko sinaje guhamagara abakiranutsi, ariko abanyabyaha mu kwihana. Icyo gihe abigishwa ba Yohana baramwegera bavuga ngo: Kuki twebwe n'Abafarisayo turwana byinshi, ariko abigishwa bawe ntibashyira ukurwana? Kandi Yesu yabavuze: Abana b'icyumba cy'ubukwe ntibashobora gucumura igihe umukwe ari kumwe na bo? Ariko iminsi izaza

igihe umugeni azavanywe kuva kuri bo, hanyuma icyo gihe bazakora ubwihagane. Nta muntu ashyira igice cy'igitambara kitaratambitse kuri igitambara cya kera, kuko ubuzuye bwacyo bukuramo igice ku gitambara, kandi ikuze kibi rikaba rikurushije. Kandi nta jya baterura divuyi nshya mu mifuka ya divuyi ishaje, niba ariko bitaba bityo, imifuka iracika, kandi divuyi isuka, kandi imifuka izapfa. Ariko divuyi nshya baterura mu mifuka nshya, kandi byombi birabikwa. Ibi bintu bye avugaga kuri bo, erega, umutware umwe yaje aramusenge avuga ati: Umukobwa wanjye ubu gusa yapfuye, ariko uze ushireho ukuboko kwawe kuri we, kandi azabaho. Yesu amaze kuzamuka yaramukurikiye hamwe n'abigishwa be. Kandi erega, umugore warwaye amaraso imyaka cumi n'ibiri, yegereye inyuma akoraho umupindo w'umwenda w'imyambaro ye. Yavugaga kuko muri we ubwe: Niba gusa nkoraho ku mwenda we, nzakizwa. Ariko Yesu yihinduye kandi amaze kumubona yavuze: Witwaze, mwana wanjye; ukwizera kwawe kwakurokoje. Kandi umugore yarokoye kuva mu isaha. Kandi Yesu amaze kuza mu nzu y'umuyobozi kandi amaze kubona abacuranga umwirongi n'imbaga ihangayitse, abwira bati: Muve; kuko umukobwa ntiyapfuye, ariko arasinziriye. Kandi baramusekaga. Ariko igihe umutwe wari wirukanwe, yinjiye afata ukuboko kwayo, maze umukobwa arazamuka. Inkuru iyi yasohokaga mu gihugu cyose. Kandi Yesu yari arangira kuva aho, impumyi ebyiri zimukurikiye zivuza zivuga ziti, Dubabarire, mwana wa Dawidi. Amaze kwinjira mu nzu, impumyi zaramwegereye, kandi Yesu abagira ati: Mwemera ko nshoboye gukora ibi? Baramubwira: Yego, Shebuja. Hanyuma

yakoreje amaso yabo avuga ngo: Nk'uko kwizera kwanyu kuri, niko bikorwe kuri mwe. Kandi amaso yabo yafunguwe, kandi Yesu yabahanye ukanya avuga: Mwirinde nta muntu amenye. Ariko barasohokaga, baratangaje inkuru ye mu gihugu cyose icyo. Nabo basohokaga, reba bamuzaniye umuntu utavuga afitwe n'idayimoni; kandi idayimoni rimaze gukurwamo, utavuga yavuze, kandi imbaga z'abantu zatangaye zivuga ko nta na rimwe byagaragaye gutya muri Isirayeli. Ariko Abafarisayo bavugaga bati, Akurura abazimu mu mwami w'abazimu. Kandi Yezu yagendekeye mu miji yose n'imidugudu yose, yigisha mu matorero yabo, atangaza amakuru meza y'ubwami, kandi akorera indwara zose n'uburwayi bwose mu bantu. Abonye amatsinda y'abantu, yabagiriye impuhwe kuko bari bananiwe kandi batewe hasi nk'intama zidafite umusha. Icyo gihe avuga ku banyeshuri be ati, Umusaruro ni mwinshi, ariko abakozi ni bake. Musengeni rero Umwami w'umusaruro kugira ngo yohereze abakozi mu musaruro we.

10

Kandi yahamagaye abigishwa be cumi na babiri, abaha uburenganzira bw'imyuka mibi kugira ngo bayirukane no gukira indwara zose n'uburwayi bwose. Amazina y'intumwa cumi na ebyiri ni aya: wa mbere Simoni witwa Petero na Andereya mushiki we, Yakobo umuhungu wa Zebedayo na Yohana mushiki we, Filipo na Baritoromayo, Tomasi na Matayo umutoza umusoro, Yakobo umuhungu wa Alufeyo na Lebayo

witwa Tadayo, Simoni Umukananayo na Yuda Isukariyote nawe yamugaburiye. Aba cumi na babiri Yesu yabaohereje abategetse abavuze ati: mu nzira y'amahanga ntimujye kandi mu mujyi w'Abasamariya ntimwinjire; ariko mugende ahubwo ku ntama zatakaye z'inzu ya Isirayeli. Mugenda ariko mutangaze muvuga ko ubwami bw'ijuru bwegereye. Abarwayi mubakize, ibigwari mubasukure, abapfuye mubazure, abazimu mubikure; ubuntu mwakiriye, ubuntu muhe. Ntimwibonere zahabu cyangwa ifeza cyangwa umuringa mu mikandara yanyu, ntimwibonere umufuka mu nzira cyangwa imyenda ibiri cyangwa inkweto cyangwa inkoni; kuko umukozi akwiye ibiryo bye. Mu mujyi cyangwa umudugudu mwinjira, mushakishe niba hari umuntu ukwiye, kandi mugume aho kugeza musohokanye. Mugihe mwinjira mu nzu, muyiramutse muvuga muti: Amahoro kuri iyi nzu. Kandi niba inzu ikwiye rwose, amahoro yanyu areke aze kuri yo; ariko niba idakwiye, amahoro yanyu asubire kuri mwe. Kandi uwo utabakira kandi atumva amagambo yanyu, musohokeye hanze y'inzu cyangwa y'umujyi uwo, mukungurure umukungugu ku birenge byanyu. Amen ndababwira ukuri, bizoroshye ku gihugu cya Sodoma na Gomora ku munsi w'urubanza kuruta uwo muji. Reba, jye nkohereza mwe nk'intama hagati y'impyisi; mube rero abahanga nk'inzoka kandi mube abadafite icyaha nk'inuma. Mwitondere ariko kuva ku bantu; kuko bazabatanga mu nama, kandi mu materaniro yabo bazabakubita imbohe; kandi imbere y'abayobozi na bakama muzajyanwa kubera jye kugira ngo mube ubuhamya kuri bo no ku mahanga. Ariko igihe bazabatanga, ntimuhangayike uburyo cyangwa icyo muzavuga, kuko

bizabahabwa muri icyo gihe icyo muzavuga. Ntabwo kuko ari mwe muvuga, ahubwo ni Umwuka wa Se wanyu uvuga muri mwe. Murumuna azatanga murumuna mu rupfu kandi se atange umwana, kandi abana bazarahuka kuri ababyeyi kandi babahe urupfu; kandi muzaba murangwa n'abantu bose kubera izina ryanjye; ariko uwukomeje kugeza ku iherezo, uwo azarokoka. Iyo ariko babakorera imbabazi muri uyu muji, muhungire muri undi. Amen, kuko ndababwira: ntimuzarangiza imiji ya Isiraheli kugeza igihe Umwana w'umuntu aza. Umunyeshuri ntaruta umwigisha, kandi umugaragu ntaruta shebuja wiwe. Bihagije ku munyeshuri ngo abe nk'umwigisha we, na ku mugaragu ngo abe nk'umwami we. Niba umukuru w'inzu bamwishe Beelzebuli, ni kangahe cyane abagize urugo rwe? Ntabwo rero mwibatinya, kuko nta kintu cyorohejwe kitazagurishwa, kandi nta kintu cyihishe kitazamenyekana. Icyo mbabwira mu mwijima, muvuge mu mucyo, kandi icyo mumva mu gutwi, mubitangaze hejuru y'inzu. Kandi ntimutinye abo bicaga umubiri, ariko badashobora kwica ubugingo, ahubwo mutinye cyane uwo ushoboye gusenya ubugingo n'umubiri muri gehena. Ntabwo inyoni ebyiri zigurishwa ku asariyoni? Kandi kimwe muri bo kitazagwa ku isi hatariho Se wanyu. Ariko n'imisatsi y'umutwe wanyu yose irabarwa. Ntabwo rero mugomba gutinya, muraruta agaciro kuruta inzovu nyinshi mwe. Buri wese rero uzanyemeza muri jye imbere y'abantu, nzamwemeza na jye muri we imbere ya Data wanjye uri mu ijuru; ariko uwunyangira imbere y'abantu, nzamunga na jye imbere ya Data wanjye uri mu ijuru. Ntimwibaze ko nzanye guteza amahoro ku isi; sinzanye guteza amahoro, ahubwo

nzanye inkota. Kuko naje gutandukanya umugabo kurwanya se we na umukobwa kurwanya nyina we na umugeni kurwanya nyirakuru we; kandi abanzi b'umugabo ni abavukanyi be. Uwukunda se cyangwa nyina kuruta jye ntabwo akwiriye kuba uwanjye; kandi uwukunda umuhungu cyangwa umukobwa kuruta jye ntabwo akwiriye kuba uwanjye; kandi uwutafata umusaraba we akankurikira inyuma yanjye, ntabwo akwiriye kuba uwanjye. Uwubonye umwuka we azawutakaza, kandi uwuwutakaje kubera jye azawusanga. Uwakira imwe aranjye akira, kandi uwanjye akira arauwo wohereje akira. Uwakira umuhanuzi mu izina ry'umuhanuzi azakira igihembo cy'umuhanuzi, kandi uwakira umuntu wubahiriza ubutabera mu izina ry'umuntu wubahiriza ubutabera azakira igihembo cy'umuntu wubahiriza ubutabera. Kandi uwutanga umwe muri aba bato igikombe cy'amazi akonje gusa mu izina ry'umunyeshuri, amen ndababwira, ntazigera atakaza igihembo cye.

11

Kandi byabaye igihe Yesu yarangije gutanga amabwiriza abigishwa be cumi na babiri, yavuye aho kugira ngo yigishe kandi atangaze mu migi yabo. Yohana yumvise mu gereza ibikorwa bya Kristo, yohereje babiri mu banyeshuri be, yabwiye: wowe uri uza cyangwa turindire undi? Kandi asubije Yesu yabavuze: mugiye mubwire Yohana ibyo mumva kandi mubona: impumyi zirabona kandi ibirema biragenda, ibikoma

birakosorwa kandi ibituma birayumva, abapfuye barazutswe kandi abakene bavugirirwa inkuru nziza; kandi arahirwa uwutazitira muri njye. Aba bagenda, ariko Yesu atangira kuvugana n'amakuru menshi ku bijyanye na Yohana: ni iki mwasohokeyemo mu butayu kureba? Igikoni ginyeganyezwa n'umuyaga? Ariko mwasohokeyeje kureba iki? Umuntu yambaye imyenda yoroshye? Raba, abambaye imyenda yoroshye bari mu nzu z'abami. Ariko mwasohokeje kureba iki? Umuhanuzi? Yego ndababwira, kandi kuruta umuhanuzi. Uyu ni kuko ari kuri uwo byanditswe: reba nzohereza intumwa yanjye imbere y'isura yawe, uzatunganya inzira yawe imbere yawe. Amen ndababwira, nta mukuru wa Yohana Umubatiza yazutse mu bavutse ku bagore, ariko umuto muri ubwami bw'ijuru ni mukuru kurusha we. Kuva mu minsi ya Yohana Umubatiza kugeza ubu, ubwami bw'ijuru bwihatiranwa, kandi abakomeye barabufata. Kuko abahanuzi bose n'amategeko byarahanura kugeza kuri Yohana. Kandi niba mushaka kwakira, we ni Eliya ugomba kuza. Uwo ufite amatwi yo kumva arumve. Ariko nzagereranya ite iki gisekuru? Bisa ni abana bicaye mu masoko, abo bahamagara incuti zabo bavuga ngo: twavuze umwirongi kubera mwe, kandi ntimwabyinye, twarirye kubera mwe, kandi ntimwikubise. Kuko Yohana yaje atarya kandi atanywa, kandi bavuga ko afite dayimoni. Umwana w'umuntu yaje arya kandi anywa, kandi baravuga: reba umuntu urarya cyane kandi unywa divayi, inshuti y'abakusanya imisoro n'abanyabyaha. Kandi ubwenge bwemejwe n'abana babwo. Hanyuma atangiye gushinja imigi aho imbaraga nyinshi ze zakorerwe, kuko ntibahindutse; uyubabaye, Korazini, uyubabaye, Betisayida;

kuko iyo muri Tiro na Sidoni imbaraga zakozwe muri mwe, kera cyane mu mwenda n'ivu bicaye bahindutse. Ariko ndababwira, Tiro na Sidoni bizaba byoroshye mu musi w'urubanza kuruta mwe. Kandi wewe Kapernaumu, wamanuwe kugeza ku ijuru, uzamanurwa kugeza mu kuzimu; kuko iyo mu Sodoma byabaye ibitangaza byabaye muri wewe, byaba byaragumye kugeza uyu munsi. Ariko ndabagezaho ngo ubutaka bwa Sodoma buzoroherwa cyane ku munsi w'urubanza kuruta wowe. Muri icyo gihe Yesu asubiza yavuze: Ndakwemera wewe, Data, Umwami w'ijuru n'isi, kuko wahishe ibi bintu ku banyabwenge n'abahanuzi, kandi wabyerekanuye ku bana bato: yego, Data, kuko ni gutyo byabaye ibyishimiro imbere yawe. Byose byampewe na Data wanjye, kandi nta muntu uzi Umwana keretse Data, kandi nta muntu uzi Data keretse Umwana n'uwo Umwana ashaka kumwigaragaza. Nzaza kuri jye mwese abakora kandi baremerewe, nanjye nzabahumuza. Mufate igikonjo cyanjye kuri mwe kandi mwige kuva kuri njye, kuko ndi mpole kandi ndi wicisha bugufi mu mutima, kandi muzasanga kuruhuka ku roho zanyu; kuko igikonjo cyanjye ni cyiza kandi umutwaro wanjye ni woroheje.

12

Muri icyo gihe, Yesu yagiye ku isabato anyura mu mirima y'ibigori, ariko abigishwa be bari barashonje, kandi batangiye gucuna ibiherezo no kurya. Ariko Abafarisayo babonye bamubwiye bati: Reba, abigishwa bawe barakora icyo kitemewe

gukora ku isabato. Ariko yewe yabavuze, Ntabwo mwasomye icyo Dawidi yakoze igihe yari afite inzara we n'abari kumwe na we? uburyo yinjiye mu nzu y'Imana, maze arya imigati yo kwerekana, ayo atari yemerewe kurya, n'abari kumwe na we, keretse abinjirizi gusa? Cyangwa ntabwo mwarasomye mu mategeko ko ku masabato abahanuzi mu rusengero isabato banyaza, kandi nta cyo bashinjwa? Ariko ndababwira ko kinini kuruta urusengero kiri hano. Ariko namwe mwari muzi icyo ari imbabazi ndashaka kandi si igitambo, ntimwaba mwamaganye abatarimo icaha. Kuko Umwana w'umuntu ni Umwami na wa isabato. Kandi amaze kuvayo aho, yaje mu itorero ryabo. Kandi reba, umugabo yari hariho afite ukuboko gukamye; kandi baramubajeye bavuga: niba biemewe ku isabato gukiza? Kugira ngo bamushinje. Ariko yabwiye ati, Ni nde muri mwe umuntu ufite intama imwe, kandi niba igwa mu mwobo ku munsi w'isabato, ntazayifata ayizamure? Ni kangahe rero umuntu atandukana n'intama? Kuko biremerewe gukora neza ku masabato. Hanyuma amubwira umuntu uti: Golora ukuboko kwawe. Maze arakugororera, ukuboko kwe kukasubizwa ubuzima nk'ukundi. Abafarisayo bamaze gusohoka, bafashe inama yo kumurwanya, kugira ngo bamwanangaze. Yesu amaze kumenya yavuye aho; kandi imbaga nyinshi zamukurikiye, kandi yabakoze bose, kandi yabamaganye kugira ngo batamugaragaze, kugira ngo byuzuzwe ivyavuzwe binyuze kuri Yesaya umuhanuzi avuga ngo: Raba umwana wanjye, nahisemo, umukunzi wanjye, roho yanjye yishimiye; nzashyira umwuka wanjye kuri we, kandi azatangaza urubanza ku mahanga; ntazavugana kandi ntazahamagara, kandi ntawumwe azumva

ijwi rye mu nzira. Urugimbi rwamenetse ntazaruvuna, kandi ishangazi ryaka ntazaridzimya, kugeza igihe azasohora urubanza mu ntsinzi; kandi mu izina rye amahanga azizera. Icyo gihe umuntu wari afite impwemu mbi kandi yari impumyi kandi yari umugutu yazanwe kuri we, kandi yamukirije, kuburyo uwo mpumyi n'umugutu yavuga kandi yabona; kandi imbaga zose zatangaye kandi bavugaga: Ntabwo uyu ari Kristu umwana wa Dawidi? Ariko Abafarisayo bumvise bavuze, Uyu ntabwo yirukana ibidemon keretse muri Beelzebuli, umwami w'ibidemon. Yesu yari azi ibyo batekereza, abavugisha ati: Buri bwami bwigabanijemo bugasambana, kandi buri mujyi cyangwa inzu byigabanijemo birasambana ntibishobora gukomeza. Kandi niba Satani yirukana Satani, yagabanijwe kuri we ubwe; rero ubwami bwe buzahagara gute? Kandi niba jye mu Beelzebuli nkirukana abadayimoni, abana banyu mu nde bazabirukana? Kubera ibi bo ubwabo bazaba abacamanza bawe. Ariko niba njye nkirukana ibidemon mu Mwuka w'Imana, noneho ubwami bw'Imana bugeze kuri mwe. Cyangwa umuntu ashobora gute kwinjira mu nzu y'umuntu ukomeye no gufata ibintu bye, niba atabanje kumuboha umuntu ukomeye? Kandi hanyuma azasambura inzu ye. Uwo utari kumwe na njye aranyangana, kandi uwo utateranya kumwe na njye arasambanya. Kubera ibi ndababwira, icyaha cyose n'ivumo bizababarirwa abantu, ariko ivumo rya Mpwemu ntizababarirwa abantu; kandi uwese avuze ijambo kurwanya Umwana w'umuntu, azababarirwa; ariko uwese avuze kurwanya Mpwemu Yera, ntazababarirwa mu gihe cy'ubu cyangwa mu gihe kizaza. Cyangwa mukore igiti cyiza n'imbuto

yacyo nziza, cyangwa mukore igiti kiboze n'imbuto yacyo iboze, kuko igiti kizwiwe ku mbuto yacyo. Imbuto z'inzoka, mute mushobora kuvuga ibintu byiza mugihe muri ababi? Kuko kuva mu bwinshi bw'umutima, umunwa uvuga. Umuntu mwiza asohora ibintu byiza mu butunzi bwe bwiza, kandi umuntu mubi asohora ibintu bibi mu butunzi bwe bubi. Ariko ndababwira ko ijambo ryose ritagira akamaro abantu bashobora kuvuga, bazatanga igisobanuro cyaryo ku munsi w'urubanza; kuko uhereye ku magambo yawe uzahabwa ubutabera, kandi uhereye ku magambo yawe uzahanwa. Hanyuma bamwe mu banditsi n'Abafarisayo barasubije bavuga bati, Mwigisha, turashaka kubona ikimenyetso kuva kuri wewe. Ariko asubiza, abavuze ati: Igisekuru kibi kandi cy'ubusambanyi kirashaka ikimenyetso, ariko nta kimenyetso kizahabwa iki gisekuru keretse ikimenyetso cya Yona umuhanuzi. Nkuko Yona umuhanuzi yamaze iminsi itatu n'amajoro atatu mu nda y'ifi nini, ni ko umwana w'umuntu azamara iminsi itatu n'amajoro atatu mu mutima w'isi. Abagabo ba Ninive bazazamuka mu rubanza hamwe n'ibisekuruza ibi kandi bazabiregura, kuko bihannye ku butumwa bwa Yona, kandi erega hari ikuruta Yona hano. Umwamikazi w'amajyepfo azazamuka mu bucamanza hamwe n'ibisekuruza ibi kandi akaburanira, kuko yaje kuva mu mpera z'isi kumva ubwenge bwa Solomoni, kandi erega kuruta Solomoni hano. Iyo ariko umwuka mubi uva ku muntu, unyura mu bice bidafite amazi ushaka kuruhuka, kandi ntawubona. Hanyuma avuga, Nzasubira mu nzu yanjye aho navuye, kandi aje ayisanga idahuje akazi, imaze gukubwa kandi yashushanyijwe. Hanyuma igenda kandi ifata hamwe nayo

ubwayo imyuka irindwi izindi mibi kuruta yo ubwayo, kandi zimaze kwinjira ziba aho, kandi ibintu bya nyuma by'umuntu uwo biba bibi kuruta ibya mbere. Ni ko bizaba na ku gisekuru ikibi iki. Noneho ariko mu gihe yari aravuga ku matsinda, reba, nyina na bavandimwe be bari bahagaze hanze bashaka kuvugana na we. Ariko umuntu yamubwiye ati, Reba, nyoko na bavandimwe bawe bahagaze hanze bagushaka kukubona. Ariko we asubije ati ku uvugaga kuri we: Ninde ari mama wanjye, kandi ni bande bavandimwe banjye? Kandi yarambuye ukuboko kwe kuri abigishwa be, yavuze: Reba mama wanjye na bavandimwe banjye; kuko umuntu wese ukora icyifuzo cya Data wanjye uri mu ijuru, we ni mwene data wanjye na mushiki wanjye na mama wanjye.

13

Muri umunsi uriya, Yesu amaze gusohoka mu nzu, yicaye hafi y'inyanja; kandi imbaga nyinshi zateraniye kuri we, kuburyo we yinjiye mu bwato yicaye, kandi imbaga yose yahagaraye ku nkombe. Kandi yavuze ku bo bintu byinshi mu migani avuga, Reba, umusigaji yasohokeje kugira ngo asige. Kandi mu gutera imbuto yiwe, zimwe zaguye hafi y'inzira, maze inyoni zaje zirazirya; ariko izindi zaguye ku mabuye, aho zitari zifite ubutaka bwinshi, maze ako kanya zaramutse kubera kutaba zifite ubujyakuzimu bw'ubutaka, ariko izuba ryaramutse zirayotse, kandi kubera kutaba zifite imizi zumye; ariko izindi zaguye mu mihengeri, maze imihengeri yarakuze kandi

irazinyegera; ariko izindi zaguye ku butaka bwiza kandi zatanze imbuto, imwe ijana, iyindi mirongo itandatu, iyindi mirongo itatu. Uwo ufite amatwi yo kumva arumve. Abigishwa bagiye hafi bamubajije bati: Kuki ubabwira mu migani? Ariko we abasubije ati: Mwe muhawe kumenya amabanga y'ubwami bw'ijuru, ariko abo ntibahawe. Kuko uwufite azahabwa kandi azagira ubwinshi, ariko uwudafite, n'icyo afite kizamuvanyweho. Kubera ibi mbavugisha mu migani, kugira ngo babona ariko ntibabona kandi bumva ariko ntibumve kandi ntibasobanukirwe, kureka bagaruke; hanyuma izabuzuzwa kuri bo ubuhanuzi bwa Yesaya buvuga ngo: mukumva muzumva ariko ntimuzasobanukirwe, kandi mubona muzareba ariko ntimuzabona; kuko umutima w'abantu aba waremereye, kandi mu matwi bumvise bigoye, kandi amaso yabo bafunze, kureka babone mu maso kandi mu matwi bumve kandi mu mutima basobanukirwe kandi bagaruke, kandi nzababyaza. Ariko amaso yanyu arahirwa, kubera araba, n'amatwi yanyu, kubera yumva. Kuba rwose ndababwira ko abahanuzi benshi n'abantu b'ubutabera bari bifuza kubona ibyo mubona, ariko ntibabibonye, no kumva ibyo mumva, ariko ntibabigize. Mwe rero, umvire umugani w'uwatera imbuto. Umuntu wese wumva ijambo ry'ubwami ariko ataryumva, umunyamatwi aza akakura icyo cyatewe mu mutima we; uyu ni uwo watewe hafi y'inzira. Ariko uwo wahawe imbuto ku mabuye, uyu ni uwo umva ijambo kandi ako kanya ayakira mu ibyishimo kandi ayemera; ariko nta mizi afite muri we ubwe, ahubwo ni w'igihe gito, iyo ingorane cyangwa gutotezwa byabaye kubera ijambo ako kanya aragurutse. Uwo watewe mu mahwa, ni uwo wumva ijambo,

ariko impungenge z'iyi si n'uburiganya bw'ubutunzi bihagarika ijambo, bikaba bituma utabereyeho. Ariko uwo watewe ku butaka bwiza, ni uwo wumva ijambo kandi akabusobanukirwa, maze atanga umusaruro akora umwe ijana, undi mirongo itandatu, undi mirongo itatu. Umugani undi yabategeye abavuga: Ubwami bw'ijuru bwagereranyijwe n'umuntu wateye imbuto nziza mu murima we; ariko mu gihe abantu bari bararamye, umwanzi we yaje ateye ibyatsi bibi hagati y'ingano maze arajya. Ariko igihe ibyatsi bimye kandi bitanga umusaruro, ni ho n'ibyatsi bibi byagaragaye. Bagarukiye kandi abagaragu ba nyir'inzu bavuze kuri we: Shebuja, si imbuto nziza watera mu murima wawe? Ni kuva he rero bifite ibyatsi bibi? Ariko arabavugira ati: Umuntu w'umwanzi yakoze ibi. Abagaragu baramubwiye ngo urashaka rero tujye tukusanye ibyo? Ariko yavuze: oya, kureka muronse ibyatsi bibi muzungurure hamwe na byo ingano; reka bikure hamwe byombi kugeza ku isarura, kandi mu gihe cy'isarura nzabwira abasarura: kusanya mbere ibyatsi bibi kandi mubibohe mu mitego kugira ngo mubitwike, ariko ingano musanganye mu bubiko bwanjye. Indi umugani yabashyizeho imbere avuga: ubwami bw'ijuru busa n'imbuto ya sinapi, umuntu yafashe aterera mu murima we; ni nto kuruta imbuto zose, ariko iyo ikuze, ni nini kuruta imboga zose kandi iba igiti, ku buryo inyoni z'ijuru zize zibe mu mashami yacyo. Umugani undi yabavugirijeko, ubwami bw'ijuru busa n'imikate umugore yafashe ayihisha mu ifu ibipimo bitatu, kugeza byose byakoreshejwe. Ibintu byose ibi Yesu yavuze mu migani ku baturage, kandi nta kintu yavugaga atabanje kubivuga mu

migani kuri bo, kugira ngo byuzuzwe icyo cyavuzwe binyuze ku muhanuzi avuga: Nzagufungura mu migani umunwa wanjye, nzavuga ibintu byahishwe kuva ishingwa ry'isi. Icyo gihe amaze gusiga amatsinda yaje mu nzu ye. Kandi abigishwa be baramwegereye bamubwira bati: Tusobanurire umugani w'ibyatsi bibi byo mu murima. Ariko asubije abavuze: uwo utera imbuto nziza ni Umwana w'umuntu; umurima ni isi; imbuto nziza, aba ni abana b'ubwami; ibyatsi bibi ni abana b'ikibi; umwanzi wabiteye ni Satani; isarura ni iherezo ry'igihe; abasarura ni intumwa. Nkuko rero ibyatsi bibi bikusanyirijwe hamwe kandi bigatwikwa n'umuriro, ni ko bizaba mu kurangira kw'igihe iki. Umwana w'umuntu azohera ababuzi be, kandi bazakusanya mu bwami bwe ibintu byose byo gutera inzitizi n'abakora ubugome, kandi bazabajugunya mu ziko ry'umuriro; hariya hazaba aho kurira no gukurya amenyo. Icyo gihe abakiranutsi bazamurika nk'izuba mu bwami bwa Data wabo. Uwo ufite amatwi yo kumva arumve. Nanone ubwami bw'ijuru busa n'ubutunzi bwahishe mu murima, umuntu yabubonye arawuhisha, maze kubera ibyishimo bye agenda aguza byose afite, hanyuma agura uwo murima. Nanone ubwami bw'ijuru busa n'umuntu ucuruzi ushaka inanga nziza; uwo wasanze imwe y'agaciro cyane agende agurishije byose yari afite kandi ayigura. Nanone ubwami bw'ijuru busa n'ururobyo rwaciwe mu nyanja kandi rwateranije amafi y'ubwoko bwose; iyo rwuzuye, bamaze kurukurura ku nkombe kandi bamaze kwicara batoranije ibyiza mu bikoresho, ariko ibibi babijugunyije hanze. Ni ko bizaba mu kurangiza kw'igihe. Intumwa bazasohoka kandi bazatandukanya ababi hagati y'abakiranyi, kandi

bazajugunya bo mu ziko ry'umuriro; hariya hazaba aho kurira n'iguturutsa ry'amenyo. Yesu ababwira ati: Mwabyumvise ibi bintu byose? Baramubwira bati, Yego, Shebuja. Ariko yabavuze ati, Kubera ibi, buri mwanditsi watoranyijwe mu bwami bw'ijuru asa n'umuntu nyir'inzu ukura mu butunzi bwe ibintu bishya n'ibishaje. Kandi byabaye igihe Yesu yarangije imigani iyi, yavuye aho, kandi amaze kuza mu gihugu cye, yabigishaga mu rusengero rwabo, kuburyo batangaye kandi bavuga: Uyu asanga hehe ubwenge ubu n'imbaraga? Ntabwo uyu ari umwana w'umubaji? Ntabwo nyina we yitwa Mariya kandi bavandimwe be Yakobo na Yosefu na Simoni na Yuda? Kandi bashiki be ntibose bari kumwe natwe? Kuva he rero uyu yabonye ibi byose? Kandi baratangajwe kubera we. Ariko Yesu yabavuze: Umuhanuzi ntabwo aba atabishwe keretse mu gihugu cye no mu rugo rwe. Kandi ntiyakoze hano imbaraga nyinshi kubera kutizera kwabo.

14

Muri icyo gihe Herode umuterariki yumvise inkuru ya Yesu kandi yabwiye abagaragu be: uyu ni Yohana Umubatiza; we yazutse mu bapfuye, kandi kubera ibi imbaraga zirakora muri we. Kuko Herode yari yafashe Yohana, yamuboheye maze amushyira muri gereza kubera Herodiyasi, umugore wa Filipo, muvandimwe we. Yavugaga kuko Yohana yamubwiraga ati: Ntibyemewe kuri wewe kuyigira. Kandi yashakaga kumwica, ariko yatinya imbaga, kuko bamufataga nk'umuhanuzi. Igihe

isabukuru ya Herode yari ikorwa, umukobwa wa Herodiya yabyinye hagati kandi yamushimishije Herode; kubera iyo mpamvu hamwe n'indahiro yemeje kumuha icyo yaba asaba. Ariko we, yatewe inama na nyina we, avuga ati: Mpa hano kuri isahani umutwe wa Yohana Umubatiza. Kandi umwami yababaye, ariko kubera indahiro n'abaricyeye hamwe yategetse ko ahabwa, kandi yohereje arica umutwe Yohana mu nzu y'imbohe. Kandi umutwe we wazanwe ku isahani, ukahabwa umukobwa, maze azana kwa nyina. Abigishwa be baje hafi, baratoye umubiri barawushyingura, hanyuma baja kumenyesha Yesu. Kumva ariko, Yesu yavuye aho mu bwato yerekeza ahantu h'ubutayu wenyine, kandi imbaga zimaze kumva amakuru zimukurikiye ku maguru ziva mu mijyi. Yesu amaze gusohoka, yabonye imbaga nini, maze abagirira imbabazi, akiza abarwayi babo. Nimugoroba ariko byabaye, abigishwa be baje kuri we bavuga bati: Ahantu ni utugari kandi isaha yashize, wirukane amakuru, kugira ngo bagiye mu midugudu bagurire ubwabo ibiryo. Ariko Yesu yabavuze ati: Ntibakeneye kugenda, mubahe mwebwe ibiryo. Ariko bamubwira bati: Ntidufite hano keretse imigati itanu n'amafi abiri. Ariko yavuze, Muzanire bo hano. Kandi amaze gutegeka amakuru kwicara ku byatsi, amaze gufata imigati itanu n'amafi abiri, amaze kureba mu ijuru yarahamye, kandi amaze kumena yaha abigishwa imigati, abigishwa nabo bakayiha amakuru. Bose bariye bashakiye, maze bakusanya ibisigaye by'ibice mu bitebo cumi na bibiri byuzuye. Ariko abarya bari abagabo nk'ibihumbi bitanu hatarimo abagore n'abana. Kandi ako kanya Yezu yahatiye abigishwa be kwinjira mu bwato no kumwambere bagana

hanze, kugeza igihe yirukana imbaga. Kandi amaze kurekura amatsinda, yuzuye ku musozi wenyine kugira ngo asenga. Ubwo nimugoroba bwageze, yari wenyine hariya. Ubwato bwari hagati y'inyanja, burakomeretserwa n'imipunga, kuko umuyaga wari ubuhanganye. Mu karindiro ka kane k'ijoro, Yesu yaje kuri bo agendagenda hejuru y'inyanja. Abigishwa bamaze kumubona agendagenda hejuru y'inyanja, batangaye bavuga bati: Ni ikigereranyo, maze baratse kubera ubwoba. Ako kanya Yesu arabarira ati: Mwihangane, ni jye, ntimwite ubwoba. Petero asubije ati, Shebuja, niba ari wowe, ntegeke nje kuza kuri wewe hejuru y'amazi. Yavuze ati, Za. Kandi amaze kumanuka kuva mu bwato, Petero yagendaga hejuru y'amazi kuja kuri Yesu. Ariko abonye umuyaga ukomeye, yatinya, kandi atangiye kurohama, yaciye avuza ati, Shebuja, nkize. Ako kanya ariko, Yesu yambuye ukuboko afata we, akamubwira ati, Wewe ufite ukwizera guke, kuki watonze? Kandi binjiye babo muri ubwato umuyaga wahagaritse; ariko abo muri ubwato baje baramwubahije bavuga: mubyukuri uri umwana wa Imana. Kandi bamaze kunyura, baje mu igihugu cya Genesareti. Kandi bamaze kumumenya, abagabo b'aho ahantu bohereje mu karere kose kari hafi, kandi bamuzaniye abose barwaye, kandi bamusabye ngo n'ubwo gusa bakoraho ku mupeto w'umwambaro we; kandi abose bakoze ku mupeto w'umwambaro we barokotse.

15

Icyo gihe abanyamakuru n'Abafarisayo bava i Yerusalemu beza kwa Yesu bavuga bati: Kuki abigishwa bawe barenganya umuco w'abasaza? Kuko ntibakoza amaboko yabo iyo barya umugati. Ariko we asubije abavuze ati, Kuki na mwe mwica amategeko ya Imana kubera imigenzo yanyu? Kuko Imana yategetse iti: Kubaha se na nyina, kandi uvuga nabi se cyangwa nyina apfe urupfu. Ariko mwe muvuga: uwese avuga kuri se cyangwa kuri nyina, impano iyo waba ufashwa nanjye, kandi ntazubaha se we cyangwa nyina we; kandi mwakoze nta gaciro itegeko rya Imana kubera imigenzo yanyu. Abahinga, neza Yesaya yahanuye kuri mwe avuga: abantu aba banyegera n'umunwa wabo kandi n'iminwa yabo baranyubaha, ariko umutima wabo uri kure kanjye; ariko baranyubaha ubusa, bigisha imigishwa amategeko y'abantu. Kandi amaze guhamagara imbaga, yabavuze: mumve kandi musobanukirwe; si icyinjira mu kanwa gyanduza umuntu, ahubwo icyava mu kanwa nicyo gyanduza umuntu. Icyo gihe abigishwa be baje hafi bamubwiye bati, Uzi ko Abafarisayo barakaye bumvise ijambo? Ariko asubiza ati, buri gihingwa kitatewe na Data wanjye wo mu ijuru kizasibangurwa. Reka babahembe, ni abayobozi impumyi z'impumyi, ariko impumyi niba iyobora impumyi, bombi bazagwa mu kirima. Petero asubiza ati, Tusobanurire uyu mugani. Ariko Yesu yavuze, Kugeza ubu na mwe nta kubwenge mufite? Ntimucyumva ko ibintu byose byinjira mu kanwa bigana mu nda kandi bikavanwa mu isuku? Ariko ibyo bisohoka mu kanwa bituruka mu mutima, kandi ibyo ni byo byangiza umuntu. Kuko kuva mu mutima bisohoka ibitekerezo bibi, ubwicanyi, ubusambanyi, ubujura, ubuhamya bw'ibinyoma,

n'amatuka. Ibi ni ibintu byanduza umuntu, ariko kurya n'amaboko atajwe ntibyanduza umuntu. Kandi yamaze gusohoka aho, Yezu yisubiriye mu bice bya Tiro na Sidoni. Kandi reba umugore w'Umukananayo uva mu mipaka ya yo yavuye aramuhamagara avuga ati, mbabarira Mwami, mwana wa Dawidi, umukobwa wanjye arwaye cyane afitwe n'idayimoni. Ariko we ntiyamusubije ijambo. Kandi abigishwa be baje bamwegereye baramubajije bavuga ngo: Murekure, kuko araryamaga inyuma yacu. Ariko we asubije ati, Sintoherejwe keretse ku ntama zitabuze z'inzu ya Isiraheli. Ariko aze aramupfukamira avuga ati: Shebuja, mfasha. Ariko asubiza ati, Ntabwo ari byiza gufata umugati w'abana no kukaujugunya imbwa nto. Ariko yavuze, Yego, Shebuja, kandi kuko imbwa zirya ibice bigwa kuva ku mezu ya ba nyene bazo. Hanyuma Yesu asubiza avuga kuri we, Yoo umugore, ikizere cyawe ni kinini! Nkibikurire nkuko ushaka. Kandi umukobwa we yakizwe kuva muri icyo gihe. Yesu amaze kuvayo aho, yaje hafi y'inyanja ya Galileya, hanyuma azamuka ku musozi yicara aho. Kandi amatsinda menshi yaramwegeye bafite hamwe na bo abarema, impumyi, ibituma, abapfuye n'abandi benshi, kandi babateye hafi y'ibirenge bya Yesu, kandi yabakiriza, kuko amatsinda yatangaye babona ibituma biyumva, abatagira ijambo bavuga, abapfuye bari beza, abarema bagenda kandi impumyi zibona; kandi bashimira Imana ya Isiraheli. Ariko Yesu amaze guhamagara abigishwa be, yavuze ati: Ndababaje umubare w'abantu, kuko noneho iminsi itatu bakomeje kuba kumwe na njye kandi nta kintu bafite cyo kurya. Sinshaka kubareka bagende bashonje, kubera ko bashobora kunanirwa

mu nzira. Kandi abigishwa be bamubajije bati, Tuzayibona he imigati myinshi muri ubu butayu kugira ngo duhaze imbaga nini? Yesu abaza ati: Mufite imigati ingahe? Ariko bo bavuze: indwi, n'amafi make mato. Kandi yategetse amatsinda kwicara hasi ku butaka. Maze afata imigati irindwi n'amafi, amaze gushimira, yarayamenyeranye maze ayaha abigishwa be, abigishwa nabo bakayiha imbaga. Kandi bose bariye kandi barashoboka, maze bazamuye ibisigaye by'ibice indari zirindwi zuzuye; ariko abarya bari abantu ibihumbi bine abagabo hatarimo abagore n'abana. Amaze kwirukana imbaga, yinjiye mu bwato maze aza mu mbibi za Magdala.

16

Kandi Abafarisayo n'Abasadukayo bageze bamugerageza, baramubajije kwerekana ikimenyetso kiva mu ijuru. Ariko asubije abavuze: iyo nimugoroba muvuga: ikirere cyiza; kuko ijuru riruhije; kandi mugitondo: uyu munsi umuyaga; kuko ijuru riruhije kandi rirabura. Mwebwe abanyamatwara, mumenya gutandukanya isura ry'ijuru, ariko ibimenyetso by'ibihe ntimushobora kubimenya? Igisekuru kibi kandi cy'ubusambanyi kirashaka ikimenyetso, kandi ikimenyetso ntikizahabwa kuri cyo keretse ikimenyetso cya Yona umuhanuzi. Kandi abasigiye, yagiye. Kandi bamaze kuja abigishwa be ku ruhande rw'inyanja, bibagirwa gufata imigati. Ariko Yesu yabavuze ati: Mubona kandi mwitondere leaven y'Abafarisayo n'Abasadukayo. Ariko bo bari barasobanukiraga

muri ubwabo bavuga bati: Ntabwo twafashe imigati. Yamenye ariko Yesu yabavuze, Iki muganira muri mwemwabo, abemera gake, ko imigati mutafashe? Ntimukabyumva, kandi ntimwibuka imigati itanu y'abantu ibihumbi bitanu n'ingobyi zingahe mwaronse? Nta n'imigati irindwi y'abantu ibihumbi bine, n'inganda zingahe mwaronse? Mubona muta musobanukiwe ko si ku bijyanye n'umugati navuze kuri mwe ko mugomba kwitonda ifu y'Abafarisayo n'Abasadukayo? Icyo gihe basobanukiwe ko atavuze kwirinda nkuba y'umugati, ahubwo yavuzaga kwirinda inyigisho z'Abafarisayo n'Abasadukayo. Yesu amaze kuza mu bice bya Kayisariya ya Filipo, yabajije abigishwa be ati, Abantu bavuga ko Umuhungu w'umuntu ari nde? Ariko bavuze bati: Abamwe bavuga ko ari Yohana Umubatiza, abandi bavuga ko ari Eliya, abandi bakavuga ko ari Yeremiya cyangwa umwe mu bahanura. avuga kubari, ariko mwe muvuga ko ndi nde? Simoni Petero asubiza ati, Wowe uri Kristu, Umwana w'Imana nzima. Kandi asubije Yesu yamubwiye: urahirwe, Simoni Bariyona, kuko umubiri n'amaraso ntabwo byaguhuye, ariko Data wanjye uri mu ijuru. Kandi nanjye ndakubwira ko wowe uri Petero, kandi kuri iyi buye nzubaka itorero ryanjye, kandi amarembo y'ikizimu ntazarytsinda. Nzaguha urufunguzo rw'ubwami bw'ijuru, kandi ibyo uzahambiriye ku isi bizaba byahambiwe mu ijuru, kandi ibyo uzakuriye ku isi bizaba byakuwe mu ijuru. Icyo gihe, yategetse abigishwa be ngo ntibabwire umuntu n'umwe ko we ari Yesu Kristo. Kuva icyo gihe, Yesu yatangiye kwerekana abigishwa be ko bikenewe ko ajya i Yerusalemu, akababara byinshi biturutse ku basaza, ku baprêtiri bakuru, n'ku banditsi, akicwa, hanyuma akizuka ku

musi wa gatatu. Kandi Petero yamutanze kuruhande, atangira kumunenga avuga ati, Uwugirira neza kuri wewe, Shebuja, iki ntigishobora kubaho kuri wewe. Ariko yarahindutse avuga kuri Petero, Genda inyuma yanjye, Satani, uri inzitizi yanjye, kuko utatekereza ibya Imana, ahubwo ibya abantu. Icyo gihe Yesu yavuze abigishwa be ati: Niba umuntu ashaka kunyurikira, arihakane, atwere umusaraba we, akankurikire. Kuko uwu yaba yifuza kubungabunga roho ye azayibura, ariko uwu yaba yibura roho ye kubera kwa njye azayibona. Ni iki umuntu yunguka niba yungutse isi yose, ariko roho ye akanatakaza? Cyangwa umuntu azatanga iki nk'ivunjuragaciro ry'ubugingo bwe? Kuko Umwana w'umuntu ari hafi kuza mu cyubahiro cy'ise hamwe n'intumwa ze, hanyuma azasubiza buri wese ukurikije igikorwa cye. Ndabibwira ukuri, hari bamwe mu bahagaze hano, batazarya urupfu kugeza babona Umwana w'umuntu aza mu Bwami bwe.

17

Kandi nyuma y'iminsi itandatu Yesu yafashe Petero na Yakobo na Yohana muvandimwe we maze abajyana ku musozi muremure wenyine; kandi yahinduwe imbere yabo, kandi isura ye yacitse nk'izuba, ariko imyenda ye yabaye yera nk'umucyo. Kandi reba, Mose na Eliya bagaragariye kuri bo baganira na we. Petero asubiza ati kuri Yesu: Shebuja, ni byiza ko turi hano. Niba ubishaka, reka dukore ihema eshatu hano: imwe kuri wewe, imwe kuri Mose, n'imwe kuri Eliya. Akiri avuga, reba igicu

cyeruye cyabashishije, kandi reba ijwi rivuye mu gicu rivuga: uyu ni umuhungu wanjye nkunda, muri we nishimiye; mumwumvirize. Abigishwa bamaze kumva baguye ku maso yabo kandi batinye cyane. Yesu yaje hafi, yabakoraho, maze avuga ati: Mwirahuke, ntimwoba. Bamaze kumazamura amaso yabo, ntibabonye umuntu n'umwe, keretse Yesu wenyine. Kandi bamanuka ku musozi, Yesu yabategetse ati, Ntimubwire umuntu n'umwe ibyabonwe kugeza Umwana w'umuntu azutse mu bapfuye. Kandi abigishwa be baramubajije bavuga, Niki ariko abanditsi bavuga ko Eliya agomba kuza mbere? Yesu asubije avuga kuri bo: Eliya rwose aza mbere kandi azagarura byose; ariko ndababwira ko Eliya yaje kera, kandi ntibamumenye, ahubwo bamukorera ibyo bashakaga byose; gutyo na Umwana w'umuntu agiye kubabazwa na bo. Icyo gihe abigishwa basobanukiwe ko yari abavugira Yohana Umubatiza. Kandi baja kuri umubare w'abantu, umuntu yamwegereye apfukamye imbere ye kandi avuga: Shebuja, mbabarire umuhungu wanjye, kuko arwaye indwara y'ukwezi kandi arababara cyane; kuko kenshi agwa mu muriro kandi kenshi mu mazi. Kandi nazanye we ku banyeshuri bawe, ariko ntibashobora kumukiza. Asubije, Yesu yavuze: Ewe igisekuru kitagira ikizere kandi cyahindutse, kugeza igihe ki nzaba hamwe na mwe? Kugeza ryari nzakomeza kwihangana namwe? Munzanire we hano. Kandi Yesu yamaganye, kandi dayimoni yasohokemo muri we kandi umwana yakizwe kuva mu isaha iryo. Icyo gihe abigishwa bamaze kwegera Yesu wenyine bavuze, Kuki twe ntitushoboye gukuramo cyo? Ariko Yesu yabwiye: Kubera ukutizera kwanyu. Kuko kubera ndababwira ukuri, niba mufite ukwizera

nk'imbuto ya sinapi, muzabwira umusozi uyu, imuka uva hano ugende hariya, kandi uzimuka, kandi nta kintu kizababababuza. Ariko ubu bwoko ntibusohorwa keretse mu isengesho no mu kurya ubwiryo. Mu gihe basubaga muri Galileya, Yesu yabavuze ati: Umwana w'umuntu agiye gutangwa mu maboko y'abantu kandi bazamuica, kandi ku munsi wa gatatu azazuka. Kandi barababababaye cyane. Igihe baje muri Kapernaumu, abakira amadidrakima baje kuri Petero bavuze bati, Umwigishwa wanyu ntiyishyura amadidrakima? Aravuga, yego. Kandi igihe yinjiye mu nzu, Yesu yamubanje avuga ati: Bigutekerezwa iki, Simoni? Abami b'isi bakirira imisoro cyangwa umusoro kuva ku bande? Kuva ku bana babo cyangwa kuva ku bandi? Petero aramubwira: Bivuye ku bandi. Yesu yamubwiye ati: Noneho rero, abana ni abagenzi. Kugira ngo tutababaje, genda mu nyanja uteye urushinge, kandi ifi izamuka ya mbere uyitorere, hanyuma umaze gufungura umunwa wayo uzasanga stater, uwo umaze kuyifata uhe aho kwanjye na kwawe.

18

Mu kiryo gihe, abigishwa baje kuri Yesu bavuga bati: Ninde rero mukuru mu bwami bw'ijuru? Kandi Yesu amaze guhamagara umwana, yaramushyize hagati yabo kandi yavuze ati: Nababwira ukuri, niba mutahindutse kandi mukabanuka nk'abana, ntimuzinjira mu bwami bw'ijuru. Noneho uwo uzicisha bugufi nk'iki kana, uwo ni mukuru mu bwami bw'ijuru. Kandi uwakira umwana nkuyu umwe mu izina ryanjye,

arankira; ariko uwatuma umwe muri aba bato bemera muri jye aguye, byaba byiza kuri we ko ibuye ryo gusya ry'indogobe ryamanikwa mu ijosi rye kandi yibwe mu nyanja. Ibyago ku isi biturutse ku nzitizi, kuko ari ngombwa ko inzitizi zize, ariko ibyago ku muntu inzitizi zinyuze. Ariko niba ukuboko kwawe cyangwa ugutsiko kwawe bikugwisha mu cyaha, bicemo kandi ubijugurye kure yawe, ni byiza kuri wewe kwinjira mu buzima ufite ubumuga cyangwa ufite ubumuga, kuruta kugira amaboko abiri cyangwa amaguru abiri ukajugunywa mu muriro uhoraho. Kandi niba ijisho ryawe rigutera kubyimba, ukure ryo ujugurure kuva kuri wewe, ni byiza kuri wewe kwinjira mu buzima ufite ijisho rimwe, kuruta kugira amaso abiri ukajugunywa muri gehena y'umuriro. Mubona mutarenganya umwe muri aba bato; kuko ndababwira ko intumwa zabo mu ijuru zihoraho zibona isura ya Data wanjye uri mu ijuru. Kuko Umwana w'umuntu yaje gukiza ibyatakaye. Ni iki kiboneka kuri mwe? Niba umuntu runaka agira intama ijana kandi imwe muri zo ikajya itakaye, si ko azasiga mirongo icyenda n'icyenda ku misozi, ajye ashake iyo itakaye? Kandi niba abasha kuyibona, amen ndababwira ko yishimira kuri yo kuruta kuri iyo mirongo icyenda n'icyenda itarazimiye. Gutya si ukushaka imbere ya Se wanyu uri mu ijuru ko umwe w'aba bato abuze. Niba murumuna wawe akoze icyaha kuri wewe, genda umukosore hagati yawe na we wenyine; niba yaguteretse, watsindiye murumuna wawe; ariko niba ataguteretse, jyana nawe umwe cyangwa babiri, kugira ngo ku kanwa k'abamenyetso babiri cyangwa batatu ijambo ryose rishyirweho. Ariko niba abirengagije, bimenyeshe itorero; niba na ryo itorero

akirengagije, reke abe kuri wewe nk'umunyamahanga n'umusoro. Ndababwira ukuri, ibintu byose muzaboha ku isi bizaba byaboshwe mu ijuru, kandi ibintu byose muzarekura ku isi bizaba byarekuwe mu ijuru. Nanone ukuri ndababwira ko niba babiri muri mwe bemereranye ku isi ku kintu icyo ari cyo cyose basaba, bizabakorerwaho na Data wanjye uri mu ijuru. Kuko aho babiri cyangwa batatu bateraniye mu izina ryanjye, ndi hagati yabo. Icyo gihe Petero yamwegereye amubwira ati: Shebuja, inshuro zingahe murumuna wanjye azamkorera icyaha kandi nzamubabarira? Kugeza inshuro zirindwi? Yesu aramubwira ati: Sinabwira kugeza inshuro zirindwi, ariko kugeza inshuro mirongo irindwi inshuro zirindwi. Kubera ibi, ubwami bw'ijuru bwagereranijwe n'umuntu umwami wifuzaga guhuza imibereho n'abagaragu be. Ubwo atangiraga gusuzuma abakwikwiye, hazanwe kuri we umwe mu bakwikwiye ibihumbi byinshi bya talenta. Kuko atari afite aho yishyura, shebuja we yategetse ko agurishwa hamwe n'umugore we n'abana be n'ibintu byose yari afite, kugira ngo yishyurwe. Aguhirika rero, umugaragu yaramwubahaga amubwira ati: Shebuja, tekereza kuri njye, kandi byose nzakusubiza. Yagize impuhwe, shebuja w'umugaragu uwo aramurekura kandi inguzanyo nawe aramwihanagurira. Gusohoka ariko, uwo mugaragu yasanze umwe mu bagenzi be b'abagaragu, uwo yari amwishyuza amadenari ijana, kandi amufata aramukaba avuga, Nsubiza niba hari icyo unkwiye. Yaguyeho rero, umugaragu mugenzi we mu birenge bye yamusabye avuga: Wihangane kuri njye, kandi nzakwishyura. Ariko we ntiyashakaga, ahubwo agende amujugunya muri gereza kugeza igihe azasubiza icyo

yari ashoboye. Bamaze kubona, abagaragu bagenzi be ibintu byabaye bababababaye cyane, kandi bamaze kuza barasobanuriye umwami wabo byose ibintu byabaye. Icyo gihe yamaze kumuhamagara, umwami we amubwira ati: Umugaragu mubi, umwenda wose uriya narekereye wewe, kuberako wansabye. Ntabwo byari ngombwa na wewe kugira imbabazi umugaragu mugenzi wawe, nkuko na jye nagize imbabazi kuri wewe? Kandi yarakaye, umwami we yamutanze ku bamutera ibibazo kugeza igihe azishyura byose inyishu ye. Gutyo na Data wanjye wo mu ijuru azakora kuri mwe, niba mutababarira buri umwe murumuna we kuva mu mitima yanyu ibyaha byabo.

19

Kandi byabaye igihe Yesu yarangije amagambo aya, yavuye muri Galilaya maze aza mu mbibi za Yudeya hanze y'Yorodani. Amakuru menshi yamukurikiye, maze abakiriza aho. Abafarisayo baje kuri we bamugarageza kandi bamubaza bati, Ese byemewe ko umugabo ashobora gutandukana n'umugore we kubera impamvu iyo ari yo yose? Ariko asubije abavuze: Ntimwasomye ko uwakoze kuva mu ntangiriro yakoze umugabo n'umugore, kandi yavuze, Kubera ibi, umuntu azasiga se n'umubyeyi we, kandi azomana n'umugore we, kandi bombi bazaba umubiri umwe? Kuburyo batakiri babiri, ahubwo ni umubiri umwe. Icyo rero Imana yahuze hamwe, umuntu ntakibandanye. Baramubwira bati, Ni iki rero Mose yategetse gutanga igitabo cy'itandukana no kumurekura? Arabavugisha

ati, Mose yabemereye gukura abagore banyu kubera ukomeye k'imitima yanyu, ariko kuva mu ntangiriro ntibyari bityo. Ndababwira ko umuntu wese utandukanya umugore we atari kubera ubusambanyi hanyuma arongera kuronga undi, akora ubusambanyi, kandi uwo arongera kuronga umugore watandukanijwe na umugabo we akora ubusambanyi. Abigishwa be bamubwira bati: Niba impamvu y'umugabo hamwe n'umugore imeze gutyo, ntibyiza gushaka. Ariko yabwiye abo abantu ati: Abantu bose ntibemera ijambo rino, ariko abahariwe gusa; kuko hari abagabo batemewe bavutse batyo mu nda ya nyina. Kandi hariho abagabo batagira imbaraga z'igitsina babaye batyo n'abantu, kandi hariho abagabo batagira imbaraga z'igitsina biyikoreye ubwabo kubera ubwami bw'ijuru. Uwushobora kwakira arakire. Icyo gihe abana bazanwe kuri we kugira ngo ashyire amaboko kuri bo kandi abasengerere; ariko abigishwa babakangiriye. Ariko Yesu yavuze: Reka abana kandi ntimubabuje kuza kuri jye; kuko ubwami bw'ijuru ni bw'abafite imico nk'iyabo. Kandi yashyizeho amaboko kuri bo, yagiye kuva aho. Kandi reba, umwe yegereye amubwira ati, Mwigisha mwiza, nkore iki cyiza kugira ngo mbe ubuzima buhoraho? Ariko aramubwira: Kuki wambita mwiza? Nta muntu mwiza uretse Imana yonyine. Ariko niba ushaka kwinjira mu buzima, kubahiriza amategeko. Aramubwira: Izihe? Yesu yavuze: Ntuzica, ntukore ubusambanyi, ntube, ntuhamye ubwo hamya bw'ibinyoma, ubaha so na nyoko, kandi uzakunda umuturanyi wawe nk'uko wikunda wenyine. Umusore amubwira ati, Ibi byose nabigenzuye kuva mu bwangavu bwanjye, niki cyongeye

nkeneye? Yesu yamubwiye ati: Niba ushaka kuba utunganye, genda ugurisha ibintu byawe ubihe abakene, kandi uzagira ubutunzi mu ijuru, hanyuma uze unkurikire. Umwanditsi yumvise ijambo, ariko yagiye yababaye, kuko yari afite ibintu byinshi. Ariko Yesu yavuze abigishwa be ati: Ndababwira ukuri ko bigoye ku mukire kwinjira mu bwami bw'ijuru. Ariko nanone ndababwira, byoroshye ku ngamiya kunyura mu maso y'urushinge kuruta umukire kwinjira mu bwami bw'Imana. Abigishije kandi abigishwa be batangaye cyane bavuga: Ninde rero ashobora gurokoka? Yesu yarebereye, abavugira ati: Ku bantu ibi ntibishoboka, ariko kuri Imana byose bishoboka. Hanyuma Petero asubiza ati, Reba, twe twateretse byose kandi twakurikiye wewe, iki rero kizaba kuri twe? Ariko Yesu yabavuze ati, Ndababwira ukuri ko mwe mwankurikiye, mu kuvugurura, iyo Umwana w'umuntu yicaye ku ntebe y'ubwiza bwe, na mwe muzicara ku ntebe cumi na kabiri mugacira urubanza amoko cumi na kabiri ya Isiraheli. Na umuntu wese uwo yareketse amazu cyangwa abavandimwe cyangwa bashiki cyangwa se cyangwa nyina cyangwa umugore cyangwa abana cyangwa imirima kubera izina ryanjye, azakira inshuro ijana kandi azuza ubuzima buhoraho. Ariko benshi mu bambere bazaba abanyuma, kandi abanyuma bazaba abambere.

20

Kuko ubwami bw'ijuru busa n'umuntu nyir'inzu, wasohotse mu gitondo cya kare gukodesha abakozi muri ubusitani bwe. Kandi

amaze kwemera n'abakozi denari ku munsi, yabohererereje mu murima we w'imizabibu. Kandi yasohotse ahagana mu isaha ya gatatu yabonye abandi bahagaze mu isoko batakora, kandi kuri abo yabavuze: Jyana na mwe mu munda w'imizabibu, kandi icyo cyaba ari cyo gikwiye nzababaha. Ariko bo bagiye. Nanone yasohotse hafi y'isaha ya gatandatu n'iya icyenda, yakoze nk'uko yari yarakoze. Ahagana mu isaha ya cumi n'imwe, amaze gusohoka, yasanze abandi bahagaze batakora, maze abagira ati: Kuki mwahagaze hano umunsi wose mwatakora? Baramubwira: Nta muntu yatupakiye. Ababwira: genda na mwe muri busitani bw'imizabibu, na icyo cyaba kiba gitari muzakirona. Nimugoroba ubwo byabaye, umwami w'umuzabibu avugira umubitsi we ati: Hamagara abakozi ubahe umushahara wabo, utangire ku ba nyuma ukagera ku ba mbere. Kandi baje abasaga isaha ya cumi n'imwe bahawe buri umwe denariyusi. Abo baje mbere babitekerezaga ko bazahabwa byinshi, ariko nabo bahawe denariya imwe. Baramaze gufata ariko bavugurura kurwanya nyir'inzu bavuga ko aba bantu ba nyuma bakoze isaha imwe, kandi ubakoze bahwanye natwe twatwaye uburemere bw'umunsi n'ubushyuhe bukabije. Ariko asubiza avuga umwe muri bo: Mugenzi, sinakubeshya. Ntabwo wemereye denari kuri njye? Twara ibyawe ugende; ariko ndashaka guha uyu wa nyuma nk'uko naguheye; cyangwa ntabwo nshobora gukora icyo nshaka mu bintu byanjye? Niba ijisho ryawe ari ryabi kuko njye ndi mwiza? Gutya bazaba aba nyuma abambere, kandi aba mbere bazaba aba nyuma, kuko benshi ni abatumijwe, ariko bake ni abatoranyijwe. Kandi Yesu azamuka ajya i Yerusalemu, yafashe abigishwa cumi na babiri

wenyine mu nzira maze ababwira: Reba, tuzamuka tujya i Yerusalemu, kandi Umwana w'umuntu azashyirwa mu maboko y'abahanuzi bakuru n'abanditsi kandi bazamukatira urubanza rw'urupfu, kandi bazamushyira mu maboko y'amahanga kugira ngo bamuseke no kumukubita inkoni no kumumanika ku musaraba, kandi ku musi wa gatatu azazuka. Icyo gihe umubyeyi w'abahungu ba Zebedayo yegereye kuri we hamwe n'abahungu be, amusenga akamugomba ikintu. Ariko yavuze kuri we: Iki wifuza? Aramubwira: Vuga ngo aba bana babiri banjye bicara umwe ku ruhande rwawe rw'iburyo n'umwe ku ruhande rwawe rw'ibumoso mu bwami bwawe. Asubije Yesu yavuze: Ntimumenya icyo musaba. Mushobora kunywa igikombe nzanywa, cyangwa kwibatizwa ubwibatizo nzibatizwa? Baramubwira: Turashobora. Kandi avuga kuri bo: Icyo rwose igikombe cyanjye muzakinywera, kandi ubwibatizo jewe ndibatizwamo muzabubatizwamo. Ariko kwicara ku buryo bwanjye no ku bumoso bwanjye si cyanjye guha, ahubwo ni iby'abo byateguriwe na So wanjye. Kandi bumvise, abacumi barakaye kuri abo babiri bavandimwe. Ariko Yesu amaze kubahamagara yabavuze ati, Muzi ko abategetsi b'amahanga babategetse kandi abakuru babafitemo ubutegetsi. Ntabwo bizaba gutya muri mwe, ariko uwashaka kuba mukuru muri mwe azaba umugaragu wanyu, kandi uwashaka kuba wa mbere muri mwe azaba umuretwa wanyu; nk'uko umwana w'umuntu atazaga gukorerwa ariko gukorera no gutanga roho ye nk'icunguro mu mwanya w'abenshi. Kandi bagenda basohoka muri Yeriko, imbaga nini yamukurikiye. Kandi reba impumyi ebyiri zicaye hafi y'inzira, zimaze kumva ko Yesu anyura,

zarataye imfuragiro zivuga ziti: Duhe imbabazi, Mwami, umwana wa Dawidi. Ariko imbaga yamaganye kuri bo ngo baceceke, ariko bo kurushije bavuza bavuga, duhimbaze, Shebuja, Mwana wa Dawidi. Kandi Yesu ahagaraye, yabahamagaye maze abavugira ati, Ni iki mushaka nkubakorere? Baramubwira bati, Shebuja, kugira ngo amaso yacu afunguwe. Yesu yagize imbabazi arakoraho ku maso yabo, ako kanya amaso yabo yarebana, baramukurikira.

21

Kandi igihe bagereranyije muri Yerusalemu kandi baje muri Betifage ku musozi w'imizeytuni, hanyuma Yesu yohereje abigishwa babiri abavugira: Jyana mu mudugudu uri imbere yanyu, kandi ako kanya muzasanga indogobe yohewe hamwe n'umwana wayo; murayikure muzanyire. Kandi niba umuntu ababajije ikintu, muzavuga ko Umwami abakeneye, maze ako kanya azabatuma. Ibi byose byabaye kugirango birangizwe icyavuzwe binyuze ku muhanuzi avuga: mubwire umukobwa wa Siyoni, reba umwami wawe araza kuri wewe yoroshye kandi amaze kurangira ku ndogobe na mwana w'indogobe. Abigishwa bagiye kandi bakoze nk'uko Yesu yabategetse, bazanye indogobe n'uruhongore, bashyize hejuru yabyo imyenda yabo, maze yicara hejuru yabyo. Ariko umuryango munini cyane watanditse imyenda yabo mu nzira, abandi bakagera amashami mu ibiti bakayatandaza mu nzira. Ariko amakuru yari imbere n'ayo yakurikiyeho baratangaza bavuga: Hosana umwana wa

Dawidi! Yagiriwe umugisha uza mu izina rya Umwami! Hosana mu byo hejuru! Kandi ubwo yinjiraga muri Yerusalemu, umujyi wose wanyeganyega uvuga uti, Uyu ni nde? Inyamuryango ariko baravuze bati: Uyu ni Yesu umuhanuzi uva i Nazareti ya Galileya. Kandi Yesu yinjiye mu rusengero rwa Imana, kandi yirukanye abose abagurisha n'abagura mu rusengero, kandi yarasenyeye ameza y'abahinduzi b'amafaranga n'intebe z'abagurisha inuma, kandi abavugira ati: byanditswe, inzu yanjye izitwa inzu y'isengesho; ariko mwebwe mwayikoze ubuvumo bw'abajura. Abapfuye n'impumyi bamujyanye mu rusengero, maze abakiza. Ariko abahanuzi bakuru n'abanditsi bamaze kubona ibitangaza yakoze n'abana bavuza mu rusengero no kuvuga ngo, Hosana kumwana wa Davidi, barakaye kandi baramubwiye: Wumva ibyo aba bavuga? Ariko Yesu abwira bati: Yego; nta na rimwe mwasomye ko kuva mu kanwa k'abana bato n'abonka warateguye ishimwe? Amaze kubareka, yasohokeje hanze y'umujyi ajya i Betaniya, maze araramo. Mu gitondo ariko asubira mu mujyi yarashonje; kandi amaze kubona igiti cy'umuyuzu kimwe ku nzira yaje kuri cyo, kandi ntacyo yasanze muri cyo keretse amababi gusa, kandi aravuga kuri cyo: Ntuze uva kuri wewe imbuto ibe iteka. Kandi yumye ako kanya igiti cy'umuneke. Abigishwa babonye ibi batangaye bavuga bati, Nigute umuti w'umukuyu wumye ako kanya? Asubije Yesu abwira ati: Ndababwira ukuri, niba mufite ukwizera kandi mutagira gushidikanya, ntabwo muzakora gusa icyo cy'igiti cy'umuyebe, ariko kabone muramubwira uyu musozi muti, zimurwe kandi ujugunywe mu nyanja, bizabaho; kandi ibintu byose niba musabye mu isengesho mukizera,

muzabyakira. Kandi amaze kuza mu rusengero, abahanuzi bakuru n'abasaza b'abantu bamwegereye yari yigisha, bavuga bati: Mu burenganzira bw'iki ukora ibintu ibi, kandi ni nde yaguheye uburenganzira ubu? Asubije ariko, Yesu yabavuze ati, Nzababaza nanjye ijambo rimwe, kandi murambuza, nanjye nzababwira mu ubutegetsi buhe nkora ibi bintu. Ubwibatizo bwa Yohana bwaturutse he, bwava mu ijuru cyangwa bwava mu bantu? Ariko batekereza muri bo ubwabo bavuga ngo: Niba tubivuze ko biva mu ijuru, azatubwira ati, Kuki rero ntimwamwizeye? Ariko niba tubivuze ko biva ku bantu, tutinya imbaga, kuko bose bafata Yohana nk'umuhanuzi. Kandi basubije Yesu bavuze: Ntabwo tuzi. Yabwiye bo na we ubwe: nta na jye mbabwira mu butegetsi ki nkora ibi bintu. Ariko iki kibagaragara? Umugabo umwe yari afite abana babiri, kandi yaje imbere y'uwambere avuga ati: mwana, jya uyu munsi ukore mu murima w'imizabibu wanjye. Ariko asubiza ati, Oya sinshaka, ariko nyuma yicuza maze agenda. Kandi yegereye uwa kabiri, yavuze kimwe. Ariko uwo asubije yavuze: Njye, shebuja, kandi ntiyagiye. Ninde muri ababiri yakoze icyifuzo cya se? Baramubwira: Uwa mbere. Yesu arabagira ati: Ndababwira ukuri ko abasore b'imisoro n'indaya babambere muri ubwami bw'Imana. Yaze kuko kuri mwe Yohana mu nzira y'ubutabera, kandi ntimwizeye kuri we, ariko abatanga umusoro n'indaya bizera kuri we. Mwe ariko mubonye, ntimwicuza nyuma yo kwizera kuri we. Umugani undi mwumve. Hari umuntu umwe wari nyir'inzu, uwo watera umuzabibu kandi ashyiraho uruzitiro kurwo, kandi acukuramo icyumiro cy'inzoga, kandi yubakamo umunara, kandi

ayakodesha abahinzi, kandi agenda mu mahanga. Ariko igihe cy'imbuto cyageze hafi, yohereje abagaragu be kuri abahinzi kugira ngo bazane imbuto ze. Abahinzi bamaze gufata abagaragu be, umwe bamukubita, undi bamwica, undi bamutereye amabuye. Nanone yohereje abandi bajakazi benshi kuruta ababanje, kandi babakoreye kimwe. Nyuma ariko yohereje kuri bo umwana we avuga, Bazubaha umwana wanjye. Ariko abahinzi babonye umuhungu, bavuze mu mitima yabo bati: Uyu ni umuragwa. Nzaza turebe turwanye we, twigarurire umurage wiwe. Na bamufashe, bamuteye hanze y'umurima w'imizabibu, bamwica. Iyo nyir'umuzabibu aje rero, azakora iki ku bahinzi bariya? Baravuga kuri we bati: Abo bantu babi azabateza nabi, kandi iyo munda y'imizabibu azayigurisha abandi abahinzi, abo bazamusubizera umusaruro mu bihe byabyo. Yesu abavugisha ati: Nta na rimwe mwigeze musoma mu Byanditswe, ibuye ababaka banze, ni ryo ryabaye ibuye ry'ingenzi ry'inguni, ibi byaturutse kuri Uwiteka, kandi ni bitangaje mu maso yacu? Kubera ibi ndababwira ko ubwami bw'Imana buzakurwaho kuri mwe kandi buzahabwa igihugu gikora imbuto zacyo; kandi uwagwiye kuri uyu buye azamenyekana; ariko uwagwirwaho, azamukubita. Kandi bamaze kumva abahanuzi bakuru n'Abafarisayo imigani ye, bamenye ko avuga kuri bo; kandi bashaka kumufata, batinya amashyirahamwe, kuko bamufataga nk'umuhanuzi.

22

Kandi asubije Yesu, na none yabavuze mu migani avuga yati: Ubwami bw'ijuru bugereranijwe n'umuntu umwami, uwukoze ubukwe ku muhungu wiwe. Yohereje abagaragu be guhamagara ababari barahamagariwe mu bukwe, ariko ntibashakaga kuza. Nanone yohereje abandi bajakazi avuga ati, Mubwire abahamagariwe muti, Reba, ifunguro ryanjye ryiza nateguye, inzovu zanjye n'ibinure byicwe, kandi byose biteguye. Nzani muri ubukwe. Ariko abatitaye bagiye, umwe yagiye mu murima we, undi yagiye mu bucuruzi bwe; ariko abasigaye bafashe abagaragu be babateye nabi kandi babiciye. Umwami uwo amaze kumva ararakara, yohereje ingabo ze, arasenya abwicanyi abo kandi atwika umujyi wabo. Hanyuma avuga ku bagaragu be: ubukwe bwiteguye, ariko abatumijwe ntibari bakwiriye; ngaho mujye ku mpandeshatu z'imihanda, kandi mwite mu bukwe abantu bose muzasanga. Kandi basore bariya bavuye bagiye mu nzira bateranirije hamwe abantu bose bashobora kubona, ababi n'abeza, kandi ubukwe bwuzuyemo abantu bicaye. Umwami yinjiye kugira ngo arebe abantu bicaye ku ntebe, abonye hari umuntu atambaye imyenda y'ubukwe, kandi aramubwira: mugenzi, winjiye gute hano utafite imyenda y'ubukwe? Ariko we yaciwe umunwa. Icyo gihe umwami yabwiye abajakozi ati: Muboheye amaguru n'amaboko, mumujugururе mumukandagire mu mwijima wo hanze, aho hazaba aho kurira n'ugukuraguza amenyo. Kuko benshi bari bahamagariwe, ariko bake batoranyijwe. Icyo gihe Abafarisayo bagiye bafata inama kugira ngo bamutege mu ijambo. Kandi barohereza kuri we abigishwa babo hamwe n'Abaherodiyani bavuga bati: Mwigishwa, tuzi ko uri ukuri kandi inzira ya Imana

mu by'ukuri wrayigisha, kandi ntabwo bigutera ubwoba kuri wowe kubera umuntu n'umwe; kuko ntabwo ureba mu maso y'abantu; tubwire rero, ni iki wibwira? Biraemewe gutanga umusoro kuri Kayisari cyangwa oya? Ariko Yesu yamenyereye ububi bwabo, avuga ati: Kuki mungera imigero, mwe bahinga? Mwerekane ifaranga ry'umusoro. Ariko baramuzaniye denariyusi. Kandi avuga kubali, Ishusho iyi n'inyandiko ni ibya nde? Baramubwira: Ni bya Kayisari. Icyo gihe arabagira ati: Musubize rero ibya Kayisari kuri Kayisari, n'ibya Imana kuri Imana. Kandi bamaze kumva batangaye, maze bamusiga bagenda. Muri iyo umunsi Abasadukayo, abo bavuga ko nta kuzuka, baramwegereye kandi baramubajije bavuga: Mwigisha, Mose yavuze, niba umuntu apfuye atagira abana, murumuna we azaronga umugore we kandi azamuzamura imbuto ku murumuna we. Hari abavandimwe barindwi muri twe; uwa mbere amaze gushaka yapfuye, kandi atabyaye imbuto yasigiye umugore we murumuna we; kimwe na kimwe na wa kabiri na wa gatatu, kugeza ku barindwi. Nyuma rero, yapfuye n'umugore nyuma y'abandi bose. Muri izabukiro rero, umugore azaba uw'uwuhe mu barindwi? Kuko bose bamufite. Asubije ariko, Yesu yabavuze ati: Murabeshya kuko mutazi imyandiko, ndetse n'imbaraga z'Imana. Kuko mu kuzuka nta bashyingirana kandi nta batangwa mu bukwe, ariko nk'intumwa za Imana muri ijuru bari. Ariko ku bijyanye n'izuka ry'abapfuye, ntimwasomye icyavuzwe kuri mwe n'Imana ivuga ngo, Ndi Imana ya Aburahamu na Imana ya Isaka na Imana ya Yakobo? Imana si Imana y'abapfuye, ahubwo y'abazima. Imbaga zimaze kubigira, zatangajwe n'inyigisho ye. Abafarisayo ariko bumvise ko

yahumije Abasadukeyo, bateraniye hamwe, kandi umwe muri bo, umuhanga mu mategeko, aramugeza akamubaza ati: Mwigisha, ni irihe tegeko rikomeye mu mategeko? Ariko Yesu yamubwiye ati, Uzakunda Umwami Imana yawe mu mutima wawe wose no mu bugingo bwawe bwose no mu bwenge bwawe bwose. Iyi ni itegeko rya mbere kandi rikomeye. Ya kabiri isa n'iyi ni uko uzakunda umuturanyi wawe nk'uko wikunda wenyene. Muri aya mabwiriza abiri yose itegeko n'abahanuzi biramanika. Abafalisayo bamaze guteranira hamwe, Yesu yababajije ati: Mubona iki kuri Kristo? Ni umwana w'ande? Baramubwira: Wa Dawidi. Arabavugisha: Ni gute rero Dawidi mu Mpwemu amwita Umwami avuga ati, Umwami yavuze ku Mwami wanjye nti, icara ku ruhande rwanjye rw'iburyo kugeza igihe nzashyira abanzi bawe intebe y'ibirenge by'amaguru yawe? Niba rero Dawidi amuhamagara Umwami, ni gute umuhungu we ari? Kandi nta umuntu washoboye kumusubiza ijambo, kandi nta umuntu watinyutse kuva kuri iryo itariki kumubaruza ukundi.

23

Icyo gihe Yesu yavuganye n'amakuru n'abigishwa be avuga: ku ntebe ya Mose abanyakwandika n'Abafarisayo bicaye. Byose rero, ibintu byose niba babivuze kuri mwe ko mubibika, mubibike kandi mubikorere, ariko ukurikije ibikorwa byabo ntimukore, kuko bavuga ariko ntibakora. Baraboha kuko imizigo iremereye kandi bikomeye gutwara, kandi babashyira

hejuru y'amaguru y'abantu, ariko n'urutoki rwabo ntibashaka kwimura ibyo mizigo. Ariko ibikorwa byabo byose babikora kugira ngo barebwe n'abantu. Kuko bagura ibikingira byabo kandi bakanura imipendano y'imyenda yabo, ariko bakunda umwanya w'icyubahiro mu birori n'intebe z'ubwa mbere mu materaniro n'indamutso mu masoko kandi kwitwa rabi rabi n'abantu. Ariko mwe ntimuhamagwe rabi, kuko umwigisha wanyu ni umwe, Kristu, kandi mwese muri bavandimwe. Kandi ntimwite se wanyu ku isi, kuko mufite Se umwe, uri mu ijuru. Kandi ntimuhamagwe abigisha, kuko umwe wanyu ni umwigisha, Kristu. Ariko uwo ari mukuru muri mwe azaba umugaragu wanyu. Ariko uwu wese yikuza azacishwa, kandi uwu wese yicisha azamurutswe. Mubabaye mwebwe abanditsi n'Abafarisayo abahemukira, kuko murya amazu y'abapfakazi kandi mu mpamvu ndende musenga, kubera ibi muzakira urubanza rukabije cyane. Mwaramutse muri mwe, abanditsi n'Abafarisayo abahemukira, kuko muhunika ubwami bw'ijuru imbere y'abantu! Mwe ubwawe ntimwinjira, kandi nta n'abinjira mubareka kwinjira. Mubabaje, ababanditsi n'Abafarisayo abahemukira, kuko muzenguruka inyanja n'ubutaka bwumye kugira ngo mubone umunyamahanga umwe, kandi iyo amaze kuba uwo, muramukora umuhungu wa gehena inshuro ebyiri kurusha mwe. Mwibabaje, abayobozi mpumyi, muvuga muti: Uwahiye mu rusengero, ntacyo ari cyo, ariko uwahiye ku zahabu y'urusengero, agomba. Abapfu n'impumyi, ni nde ukaba munini: izahabu cyangwa urusengero utera izahabu kuba yera? Kandi: uwu wese walahira ku itara, ntacyo ari, ariko uwu wese walahira ku mpano iri hejuru yacyo,

agomba. Abapfu n'impumyi, ni iki kinini: impano cyangwa aritari iyerekeza impano? Uwo rero yarahiye mu gitaro arahira muri cyo na mu byose biri hejuru yacyo; kandi uwo yarahiye mu rusengero arahira muri rwo na muri utuye muri rwo; kandi uwo yarahiye mu ijuru arahira mu ntebe y'Imana na muri ucaye hejuru yayo. Mubabaje mwe abanditsi n'Abafarisayo b'ababemukira, kuko mutanga icumi cya mint n'icumi cya dill n'icumi cya cumin, ariko mwaretse ibintu biremereye by'amategeko, ubucamanza n'imbabazi n'ukwizera; ibi ariko byari bikenewe gukorwa, naho ibyo mutagomba kubirekeranya. Abayobozi b'impumyi, abakungura umubu, ariko bakamira ingamiya. Mwaramutse mubi, abanditsi na Abafarisayo banyigisho, kuko musukura hanze y'igikombe n'isahani, ariko imbere bizuye ubujura n'akagororotsi. Mufarisayo impumyi, sukura mbere imbere y'ikombe n'isahani, kugira ngo hanze yabyo nayo ibeye isukuye. Mwaramutse mubi, mwe abanditsi n'Abafarisayo ababemukira, kuko musa nk'imva zashushanyijwe, iyo hanze zigaragara nziza, ariko imbere zuzuye amagufwa y'abapfuye n'ubuhumanya bwose. Ni ko na mwe hanze mugaragara ku bantu nk'abakiranutsi, ariko imbere muzuye ubwihishwa n'ubugome bw'amategeko. Mwibabaje mwe, abanditsi n'Abafarisayo ababemukoni, kuko mwubaka imva z'ababanuzi kandi mushushanya inzibutso z'abantu b'ubutabera, kandi muvuga muti: Iyo twabaga mu minsi y'abasogokuru bacu, ntituzaba ari abafatanyabikorwa babo mu maraso y'ababanuzi. Nuko muri guhamya kuri bwanyu ubwanyu ko muri abana b'abo bwishe ababinzi. Na mwe, muzuze igipimo cy'ababyeyi banyu. Inzoka, imbuto z'inzoka

zibi, mwatorokera mute ku bucamanza bw'igiherengo? Kubera ibi, reba, jye nohereereza kuri mwe abahanuzi n'abahanga n'abanditsi, kandi kuva muri bo muzica kandi muzamanika ku musaraba, kandi kuva muri bo muzakubita inkoni mu materaniro yanyu kandi muzakurikira kuva mu mujyi kugeza mu mujyi, kugira ngo kize kuri mwe amaraso yose y'ubutabera yisukwa hejuru y'isi kuva ku maraso ya Abeli umunyabwenge kugeza ku maraso ya Zakariya umuhungu wa Barakiya, mwishe hagati y'urusengero n'igitaro. Amen ndabibabwira ko ibi byose bizaza kuri iyi sano. Yerusalemu Yerusalemu, wowe wica abahanuzi kandi ukatera amabuye aboherejwe kuri wewe, kangahe nashakaga guteranya abana bawe nk'uko inyoni iteranya utusanga twayo munsi y'amababa, ariko ntimwashakaga. Reba, inzu yanyu irasigariwe kuri mwe itaricyariho. Ndababwira kuko, ntimuzongera kumbona kuva ubu kugeza igihe muzavuga muti, yashimiwe uwo uza mu izina rya Mukama.

24

Kandi Yesu amaze gusohoka yagiye avuye mu rusengero, abigishwa be baramwegereye kugira ngo bamwerekane inyubako z'urusengero. Ariko Yesu yabwiye: ntimubona ibi byose? Amen ndababwira, nta jiwe rizasigara hano kuri irindi jiwe, ritazasenywa. Ubwo yari yicaye ku musozi w'imizabibu, abigishwa baje kuri we bwite bavuga bati, Tubwire ni ryari ibintu ivi bizabaho, kandi ni ikihe ikimenyetso cy'uko uzaza

kandi cy'iherezo ry'igihe? Kandi asubije, Yesu yabavuze: mwirinde nta wumubeshye. Kuko benshi bazaza mu izina ryanjye bavuga ngo: Jye ndi Kristo, kandi bazabeshya benshi. Muzaba hafi yo kumva intambara n'amakuru y'intambara, murebe ntimutangajwe, kuko byose bigomba kubaho, ariko ntabwo ari iherezo. Kuko igihugu kizazamuka kuri igihugu n'ubwami kuri ubwami, kandi hazabaho inzara n'ibyorezo n'iminyiginya mu bice bitandukanye; ariko ibi byose ni intangiriro y'ububabare bwo kubyara. Icyo gihe bazabatanga mu makuba kandi bazabica, kandi muzabangwa n'amahanga yose kubera izina ryanjye. Hanyuma benshi bazatera inzitizi, kandi bazatangana, kandi bazangana. Kandi abahanuzi b'ibinyoma benshi bazavuka kandi bazogosha abantu benshi, kandi kubera kwiyongera kw'ubugome urukundo rw'abantu benshi ruzakonja. Uwwihanganye kugeza ku iherezo, uwo azarokorwa. Kandi aya makuru meza y'ubwami azatangazwa mu isi yose yatuyemo kugira ngo abe ubuhamya ku mahanga yose, hanyuma iherezo rizaza. Iyo rero mubone igitangaza cy'isenyuka cyavuzwe binyuze kuri Daniyeli umuhanuzi kihagaraye ahantu hera, uwusoma amenye icyo bivuze, hanyuma abo muri Yudeya bariruke ku misozi, uwu hejuru y'igisenge ntamanuke gufata ibintu biva mu nzu ye, kandi uwu mu murima ntasubire inyuma gufata imyenda ye. Ariko ibibazo bizaba ku bafite inda n'abonsa mu minsi iriya. Sengera ariko kugirango guhunga kwanyu kutabe mu gihe cy'itumba cyangwa ku isabato. Kuko icyo gihe hazabaho ingorane nini, nk'izo zitigeze zibaho kuva isi yatangiye kugeza ubu kandi ntizosubira kubaho. Kandi iyo iminsi itaguye, nta mubiri n'umwe wakizwa,

ariko kubera abatoranijwe, iminsi iryo izagabanuka. Icyo gihe niba umuntu abagiriye ati, Reba hano Kristo cyangwa hano, ntimwemere; kuko bazavuka abakristo b'ibinyoma na baprofeta b'ibinyoma kandi bazatanga ibimenyetso bikomeye n'ibitangaza, kugirango bashyushye, niba bishoboka, n'abatoranyijwe. Reba, nababababwiye mbere. Niba rero babagiriye ngo, reba muri ubutayu ari ho, ntimugendemo, reba mu byumba byo imbere, ntimwemere; kuko nkuko umurabyo uva iburasirazuba kandi ugaragara kugeza iburengerazuba, gutyo bizaba kandi kuzagera kw'umuhungu w'umuntu; kuko aho ikiremba kiri, aho inkona zizateranyirizwa. Ako kanya nyuma y'imibabaro y'iminsi iriya, izuba rizajimya, ukwezi ntuzatanga urumuri rwarwo, inyenyeri zizagwa ziva mu ijuru, kandi imbaraga z'ijuru zizanyeganyezwa. Hanyuma ikimenyetso cy'Umwana w'umuntu kizagaragara mu ijuru, hanyuma amoko yose y'isi azacumura kandi azabona Umwana w'umuntu aza mu bicu by'ijuru afite imbaraga n'icyubahiro kinini. Kandi azatuma abatumwa be hamwe n'inzumbwe y'ijwi rinini, kandi bazateranya abatoranijwe be kuva mu miyaga ine kuva ku mpera z'ijuru kugeza ku mpera zayo. Kuva ku igiti cy'umunyu mwige umugani. Iyo ishami ryayo rimaze kuba ryoroshye kandi amababi akamuka, muzi ko icyi gihinduka kiri hafi; gutyo na mwe iyo mubona ibintu byose byo, muzi ko ari hafi ku miryango. Amen ndabibabwira, igisata iki ntikirashira kugeza ibi byose bibaye. Ijuru n'isi bizashira, ariko amagambo yanjye ntabwo azashira. Ku bijyanye n'umunsi uriya n'isaha, nta n'umwe uzi, n'intumwa z'ijuru ntibizi, keretse Data wanjye wenyine. Nkuko byari mu minsi ya Nowa, ni ko bizaba no mu

kuzagaragara kw'Umwana w'umuntu. Nkuko kuko bari mu minsi mbere y'umwuzure barya kandi banywa, barongora kandi barongoza, kugeza ku munsi Nowa yinjiye mu bwato, kandi ntibazi kugeza umwuzure waje kandi watwaye abantu bose, gutyo bizaba na kuza kw'umwana w'umuntu. Icyo gihe babiri bazaba mu murima, umwe azafatwa kandi umwe arekurwa; abagore babiri batwaye mu gihinguriro, umwe azafatwa kandi umwe arekurwa. Mube aho kurinda rero, kuko mutazi isaha Umwami wanyu azaza. Ariko muzi ibi ko niba nyir'inzu yari azi igihe umujura aza, yari kurinda kandi ntiyari kwemerera ko inzu ye isenywa. Kubera ibi na mwe mube muteguye, kuko mu isaha mutekereranya umwana wa muntu araza. Ninde rero umugaragu wizera kandi w'ubwenge shebuja wiwe yamushyizeho kuri serivisi ye kugira ngo abahe ibiryo mu gihe cyabyo? Uhozwa uwo mugaragu umwami we azasanga akora gutyo igihe aza. Nukuri ndababwira ko azamushyira kuri ibyamutunga bye byose. Ariko niba uwo mugaragu mubi avuze mu mutima we, Shebuja wanjye aratinda kuza, kandi atangire gukubita bagenzi be bagaragu, arye kandi anywe hamwe n'abasinze, shebuja w'uwo mugaragu azaza ku munsi atamutegereje kandi mu isaha atayizi, kandi azamutemaguza kabiri, kandi igice cye azashyira hamwe n'abahinga; hariya hazaba aho kurira no gukurya amenyo.

25

Icyo gihe ubwami bw'ijuru buzagereranywa n'abakobwa

inzirakarengane icumi, abo bafashe amatara yabo bagiye guhura n'umugeni. Ztanu zari z'ubwenge, naho ztanu zari zipfuye. Abari bapfu bafashe amatara yabo ntibafashe amavuta hamwe nabo; ariko abari bafite ubwenge bafashe amavuta mu bikoresho byabo hamwe n'amatara yabo. Umugeni yatinze, bose barasinziriye maze barasinze. Hagati y'ijoro ariko, induru yavuye, reba umugeni araje, musohoke mugende mumuhurane. Icyo gihe abakobwa b'intombi bose bazamuye kandi batunganya amatara yabo. Ariko aba bapfu bavuze aba bafite ubwenge bati: Duhe amavuta yanyu, kuko amatara yacu arazimya. Ariko abahishura basubije bavuga bati, Kubera ko bidashobora kutubahagira twebwe na mwebwe, mugende aho kuriya abagurisha mugurire ubwanyu. Mu gihe bagendaga kugura, umugeni yaje, kandi abo bari biteguye binjiye hamwe na we mu bukwe, maze umuryango urafungwa. Nyuma ariko abakobwa basigaye nabo baza bavuga bati: Shebuja, shebuja, dutungurire. Ariko asubije ati, Ndababwira ukuri, sinzi mwe. Mube abarinde rero, kuko mutazi umunsi cyangwa igihe umwana w'umuntu aza. Nkuko umuntu ugenda mu mahanga yahamagaye abacakara be yabahaye ibintu bye, kandi uwo yamuheye amafaranga atanu, uwo abiri, uwo umwe, buri wese ukurikije ubushobozi bwe bwite, maze agenda mu mahanga ako kanya. Uwo yari yahawe italanta eshanu yagiye akazikoresha, akazunguranya ubucuruzi, maze yongera izindi italanta eshanu. Nk'uko bimeze, n'uwo yari afite ibintu bibiri yungutse andi abiri. Ariko uwo yamaze gufata umwe, amaze kugenda, yasize mu butaka, maze ahisha ifeza ya shebuja we. Nyuma y'igihe kinini ariko, umwami w'abagaragu aje kandi asobanura na bo.

Uwo wahawe amafaranga atanu yaje hafi, azana ayandi amafaranga atanu avuga, Shebuja, wampaye amafaranga atanu, reba nayungutse ayandi atanu kuri ayo. Umwami we yamubwiye ati: Neza, umugaragu mwiza kandi wizeye! Kuri bike wari wizeye, kuri byinshi nzagushyira. Injira mu byishimo bya shebuja wawe. Kugera rero kandi uwo ibyo talanta ebyiri yafashe yavuze, Shebuja, talanta ebyiri waranshyize mu maboko, reba andi talanta abiri nayongeye kubona kuri zo. Umwami we yamubwiye ati: Neza, umugaragu mwiza kandi wizeye! Kuri bike wari wizeye, kuri byinshi nzagushyira. Injira mu byishimo bya shebuja wawe. Arazaga kandi uwahawe talanta imwe avuga ati: Shebuja, nari nzi ko uri umuntu ukomeye, usarura aho utateye kandi ukoranya aho utatasamye, kandi ntinya nagiye nshinga talanta yawe mu butaka; reba ufite ibyawe. Asubije ariko, shebuja wiwe amubwira: Umugaragu mubi kandi munyamwete, wari uzi ko nsarura aho ntateye kandi nkusanya aho ntasasamaje. Byari ngombwa rero ko ushyira ifeza yanjye ku bacuruzi b'amafaranga, kandi nzaza nkaba narayigaruye iyanjye hamwe n'inyungu. Mwamukire rero talanta ye muhe uwo ufite talanta icumi. Kuko ufite wese azahabwa kandi azagira ubwinshi, ariko uwo atafite, n'icyo afite kizakurwa kuri we. Kandi umugaragu udafite akamaro mumujyane mu mwiza wo hanze, hariya hazaba ururiro n'ukugashagura kw'amenyo. Iyo Umwana w'umuntu aza mu icyubahiro cye kandi abahamagara bera bose hamwe na we, hanyuma azicara ku ntebe y'icyubahiro cye, kandi amahanga yose azateranyirijwe imbere ye, kandi azabatandukanya ku bandi nk'uko umushumba atandukanya intama ku mpene,

kandi azashyira intama ku iburyo bwe, ariko impene ku ibumoso. Icyo gihe umwami azabwira abari ku ruhande rwiwe rw'iburyo ati: Nzani mwebwe mwahezagirwa ba So, muronge ubwami bwateguriwe kubera mwe kuva isi yashingwa. Narashonje kuko, kandi mwampa ibiryo, naranyoye, kandi mwampaye ikinyobwa, nari umunyamahanga, kandi mwankiriye, nari ubusa, kandi mwambikije, narwariye, kandi mwansuriye, nari mu nzu y'imbohe, kandi mwaje kuri jye. Icyo gihe abantu b'ubutabera bazamusubiza bavuga bati, Shebuja, ni ryari twakubonye ushaka kurya tukagaburira, cyangwa ushaka kunywa tukakunywesheje? Ryari na wewe twabonye umushyitsi tukamukusanya, cyangwa ubusa tukamwambika? Ryari ariko twabonye urwaye cyangwa muri gereza, tukaza kuri wewe? Kandi asubiza, umwami azababwira ati, Amen ndababwira, igihe cyose mwakoze umwe muri aba bavandimwe banjye bato cyane, ni jye mwankoze. Hanyuma azabwira n'abari ku buboshyi: Mugende muve kuri jye, mwe mwavuzwe, mujye mu muriro uhoraho wateguriwe Satani n'intumwa ze. Kuko narashonje, kandi ntimwampa ibiryo byo kurya, naranyoye, kandi ntimwampa icyo kunywa, nari umunyamahanga, kandi ntimwankiriye, nari nambaye ubusa, kandi ntimwambika, nari ndi umuremure kandi muri gereza, kandi ntimwanzuye. Icyo gihe bazasubiza kuri we na bo ubwabo bavuga bati: Shebuja, ni ryari twakubonye ushonje cyangwa unyotera cyangwa umunyamahanga cyangwa ufite ubusa cyangwa uremerewe cyangwa uri muri gereza, kandi ntitukukorera? Hanyuma azababwira avuga: Amen ndababwira, kuko mutabikoze kuri umwe muri aba bato cyane, nanjye ntimwabikoze. Kandi aba

bazagenda mu ihazabu ritazigera rirangira, ariko abacyaha neza bazagenda mu buzima butazigera burangira.

26

Kandi byabaye igihe Yesu yarangije amagambo yose aya, yabwiye abigishwa be: Muzi ko nyuma y'iminsi ibiri Pasika iba, kandi Umwana w'umuntu atangwa kugira ngo amanikiwe. Icyo gihe abahanuzi bakuru n'abanditsi n'abasaza b'abantu bateraniye mu rugo rw'umuhanuzi mukuru witwa Kayafa, kandi bateranira inama kugira ngo bafate Yesu mu bugome kandi bamwice. Ariko baravugaga bati: Ntabwo mu ibirori, kugira ngo ntabwo habaho umuvurungano mu bantu. Yesu abaye muri Betaniya mu nzu ya Simoni uwabigenge, umugore yamusuhukiye afite icupa cy'alabasitiri cy'ibyatsi byiza byagaciro kanini, maze abyasuka ku mutwe we yicaye. Abanyeshuri be babonye barakaye bavuga bati, Kuri iki gusenyera kuri? Kuko ibi bintu bya neza byashoboye kugurishwa cyane no gutangwa abakene. Amaze kumenya ariko, Yesu yabavuze: Kuki muha umugore ibibazo? Kuko yakoze umurimo mwiza kuri njye. Abakene kuko buri gihe mubafite hamwe namwe, ariko jye ntimuzangira kumbafita buri gihe. Kuko uyu umugore yisutse ibyakozwe ibi ku mubiri wanjye, yabikoze kugira ngo ashyingure. Ndababwira ukuri, ahantu hose inkuru nziza izatangazwa mu isi yose, n'icyo uyu mukobwa yakoze bizavugwa kugira ngo aribukwe. Hanyuma umwe mu cumi na babiri, uwitwa Yuda Iskariyote, yagiye aho

abahanuzi bakuru abavuze ati: mwifuza kumpa iki, kandi nzamubahera we? Baramuhaye amafaranga mirongo itatu y'ifeza. kandi kuva icyo gihe yashakaga umwanya kugira ngo amugabe Ku munsi wa mbere w'imigati itazimuye, abigishwa baje kuri Yesu bamubwira bati: Hehe ushaka ko tuguteguriramo kurya Pasika? Ariko yavuze: Jyana mu mujyi kwa uwo muntu muvuge mumubireko: umwigisha avuga, igihe cyanjye kiri hafi; kuri wewe nkora Pasika hamwe n'abigishwa banjye. Kandi abigishwa bakoze nk'uko Yesu yabategetse, kandi bateguye Pasika. Nimugoroba ubwo byabaye, yaryamye hamwe n'abacumi na babiri. Kandi barya, yavuze, nkuri ndababwira ko umwe muri mwe azanyegurira. Kandi babaye n'agahinda gakomeye, buri wese muri bo atangira kumubwira ati, Ntabwo ari jye, Shebuja? Ariko asubije ati, Uwo ashyizeho ukuboko hamwe na njye mu isahani, niwe azanyegurura. Umwana w'umuntu agenda nk'uko byanditswe kuri we, ariko uwo muntu Umwana w'umuntu atangirwa binyuze muri we, byari byiza kuri we iyo atavutse umuntu uwo. Asubije ariko Yuda uwamugabura yavuze: Ntabwo ari jye, Rabi? Aramubwira, Wowe waravuze. Mu gihe bari barya, Yesu afashe umugati kandi ashimira, yarawumennye kandi yawuha abigishwa kandi yavuze: Mufate, murye; ibi ni umubiri wanjye. Kandi afashe igikombe kandi ashimira, yabaheye abavuga: Munywe muri icyo mwese; kuko ibi ni amaraso yanjye y'isezerano rishya ayisukurwa kubera benshi mu kurekurwa kw'ibyaha. Ndababwira ariko ko kuva ubu sinzongera kunywa umusaruro w'umuzabibu kugeza umunsi aho nzawunywa mushya hamwe namwe mu bwami bwa Data wanjye. Kandi bamaze kuririmba

indirimbo, barasohoka bagiye ku musozi w'imizaytuni. Icyo gihe Yesu abwira abo: Mwese mwebwe muzatera inzitizi muri njye muri uyu ijoro; kuko byanditswe: Nzakubita umwungere, kandi intama z'urwunge zizakwirakwizwa; ariko nyuma yo kuzuka kwanjye nzabambere muri Galileya. Petero asubiza ati, Niba abandi bose bazagutera inzitizi, ariko jye sinazigera ngutera inzitizi. Yesu yamubwiye ati: Ndakubwira ukuri ko muri iri joro, mbere yuko inkoko ibyaza, uzaba wansenze inshuro eshatu. Petero amubwira: nubwo byaba ngomba gupfa nawe, sinzigera nkwihakana. Nk'uko bimeze kandi n'abigishwa bose bavuze. Hanyuma Yesu aje hamwe na bo mu ahantu hiswe Getsemani, avuga abigishwa ati, Icarei hano kugeza igihe nzajya nsenga hariya. Kandi yafashe Petero n'abana babiri ba Zebedayi, atangira kubabazwa no guhangayika. Icyo gihe Yesu abagira ati: Roho yanjye irabaye ububabare bukabije kugeza ku rupfu. Mugume hano kandi murinde hamwe na njye. Kandi amaze kugenda imbere gato, yaguye ku maso ye arasengera akavuga ati, Data wanjye, niba bishoboka, reka igikombe iki kinyure kure yanjye, ariko si nkuko njye nshaka, ahubwo nkuko wowe ushaka. Kandi araza ku abigishwa kandi abasanga bararamye, kandi avugira Petero: gutya ntimushobora isaha imwe kurinda hamwe na njye? Murarinde kandi musenga, kugira ngo mutinjire mu igerageza; impwemu ubwayo ni yiteguye, ariko umubiri ni intege nke. Nanone ku nshuro ya kabiri, yagiye yasenga ati: Data wanjye, niba iyi nkombe idashobora kunyereka keretse niyinywa, reka ibyo ushaka bikore. Kandi yaje abasanga bongeye gusinzira, kuko amaso yabo yari yaremerewe. Kandi yabaretse, ajya na none yarasengeje inshuro

ya gatatu avuga ijambo rimwe; hanyuma aza ku banyeshuri be kandi abagira ati: Murasinziriye ibisigaye kandi murahurira? Reba, igihe cyegereje kandi Umwana w'umuntu atangwa mu maboko y'abanyabyaha. Muka turabe, reba yegereye uwo arampagira. Kandi akiri avuga, reba, Yuda umwe mu cumi na babiri yaje, kandi hamwe na we imbaga nini ifite inkota n'ibiti kuva ku bapadiri bakuru n'abasaza b'abantu. Ariko uwo yamutanze yabahaye ikimenyetso ati, Uwo nzasoma, niwe, mumufate. Ako kanya yegera Yesu amubwira ati, Mwaramutse, Rabi, aramusoma. Ariko Yesu yamubwiye: mugenzi, kuri icyo uri hano. Icyo gihe bamaze kwegera bashyizeho amaboko kuri Yesu maze bamufata. Kandi reba, umwe mu baari hamwe na Yesu yatambuye ukuboko, yakuye inkota ye, maze akubita umugaragu w'umuhanuzi mukuru, aramutemera ugutwi. Icyo gihe Yesu amubwira ati, Garura inkota yawe mu kirago cyayo, kuko abose bafata inkota bazapfa ku nkota. Cyangwa utekereza ko nta bushobozi mfite ubu gusaba data wanjye, kandi azampera barenga cumi na babiri y'amasiha y'intumwa? Kuki rero anditse bizuzuzwa ko ari gutya bikenewe kubaho? Muri icyo gihe Yesu yavuze imbaga z'abantu ati: Nk'aho ari umujura mwazanye inkota n'ibiti kugira ngo munkure, buri munsi ndicaye kwigisha kuri mwe mu rusengero, ariko ntimwankuye. Ariko ibi byose byabaye kugira ngo ibyanditswe bya bahanuzi bizuzuzwe. Icyo gihe abigishwa bose bamuvuye bahunze. Ariko abo bafashe Yesu bamujyanye kuri Kayafa umupadiri mukuru, aho abanditsi n'abasaza bari bateraniye. Ariko Petero yari akurikira kure kugeza mu rukiko rw'umuprisita mukuru, maze yinjira imbere yicara hamwe n'abafasha kugira ngo abone

iherezo. Abahanuzi bakuru n'abasaza n'inama yose bari bashaka ubuhamya bw'ibinyoma kuri Yesu kugira ngo bamwice, ariko ntibabusanze; kandi benshi mu bahamya b'ibinyoma baje, ntibabusanze. Nyuma ariko abagabo babiri b'ibinyoma baje hafi bavuze: uyu yavuze, nshobora gusenya urusengero rw'Imana kandi mu minsi itatu ndawubaka. Umupayiperi mukuru yimutse, aramubwira ati: Nta kintu usubiza? Ni iki aba bantu bavuga nk'ubuhamya bwo kurwanya we? Ariko Yesu yari acecetse. Kandi asubije, umuprisita mukuru yavuze kuri we: Ndakurahiriza ukurikije Imana izima kugira ngo utubirambuze niba wowe uri Kristo umwana w'Imana. Yesu amubwira ati, Wowe wabikoze, ariko ndababwira, kuva ubu muzabona Umwana w'umuntu yicaye ku ruhande rw'iburyo rw'imbaraga kandi aza ku bicu by'ijuru. Icyo gihe umuprisitori mukuru yaracitse imyenda ye avuga ko yaratuye Imana; kuki tugikeneye abamenyetso? Reba, ubu mwahumvise ivyaha vye vyo gutuka Imana; mubitekereza iki? Ariko bo basubije bavuze ngo: Afite icyaha cy'urupfu. Hanyuma baramutera amacinya mu maso ye kandi baramukubita intege, ariko abandi baramukubita bavuga bati: Tuvugurire, Kristu, ninde wakubise? Petero ariko yari yicaye hanze mu rugo, umukobwa umwe aramwegera avuga, Nawe wari hamwe na Yesu w'i Galileya. Ariko yarahakane imbere yabo bose avuga ati, Sindi nzi icyo uvuga. Amaze gusohoka yagiye mu muryango, umukobwa undi yamubonye, avuga ku bari hano ngo: Na we yari hamwe na Yesu wa Nazareti. Kandi yongeye kuhakanye arahirira ko atazi umuntu. Nyuma y'akanya gato, abahagaraye baje bavuze kuri Petero bati: Mubyukuri nawe uri umwe muri bo, kuko imvugo yawe

iragutangaza. Icyo gihe yatangiye guhakana no kurahira ko ntazi umuntu. Kandi ako kanya inkoko y'igitsina gabo yakoze urusaku. Kandi Petero yibukije ijambo rya Yesu yari yamubwiye ko mbere y'uko inkoko ihamagara inshuro eshatu uzaba wanneha, maze asohokanye hanze arira mu buryo bukabije.

27

Mugitondo kibaye, abakurambere bose n'abashinzwe b'abantu bafashe inama kurwanya Yesu kugirango bamwice; kandi bamaze kumuboha baramujyana baramushyikiriza Pontio Pilato umuyobozi. Icyo gihe Yuda wari yaramutanze abonye ko yaraciwe urubanza, yicuza asubije amafaranga mirongo itatu y'ifeza ku bapadiri bakuru n'abasaza avuga nti: nkoze icyaha natanze amaraso y'umwere. Ariko bavuze: Ni iki kuri twe? Wowe uzabona. Kandi yamaze guta amafaranga ya feza muri rusengero, yasubiye inyuma, maze yiyicariye. Ariko abaprista bakuru bafashe amafaranga ya feza bavuze, Ntibemewe kuyajugunya mu kigega cy'umutungo, kuberako ari agaciro cy'amaraso. Kandi bamaze gufata inama, bagura kuva kuri bo umurima w'umubumbi kugira ngo bahe abantu b'ahandi ikibanza cyo gushyingura; kubw'iyo mpamvu umurima uriya witiriwe umurima w'amaraso kugeza uyu munsi. Icyo gihe byuzuwe ivyo byavuzwe binyuze muri Yeremiya umuhanuzi avuga ngo: kandi bafashe amadenari mirongo itatu y'ifeza, agaciro cy'uwagacirwe agaciro babapimye kuva mu bana ba Isirayeli, kandi babyatanze mu murima w'umubumbi, nk'uko

Umwami yantegekeje. Yesu ahagarara imbere y'umuyobozi; kandi umuyobozi aramubaza ati: wowe uri umwami w'Abayuda? Yesu yamubwiye: wowe urabivuze. Kandi mu gushinjwa kwe n'abahanuzi bakuru n'abasaza, nta kintu yasubije. Hanyuma Pilato amubwira ati, Ntabwo umva ibyaha byinshi bakuregera? Kandi ntiyamusubije ijambo na rimwe, bituma umuyobozi atangaye cyane. Ukurikije umunsi mukuru, umuyobozi yari yaramenyereye kurekura umufungiwe umwe ku bantu, uwo bashakaga. Icyo gihe bari bafite umufungiwe uzwi witwa Baraba. Barakoranye rero, Pilato yabavuze ati: Ninde mushaka nkubohererereze? Barabasi cyangwa Yesu witwa Kristo? Yari azi ko ari kubera ishyari bamushyikirije. Ubwo yari yicaye ku ntebe y'ubucamanza, umugore we yohereje ubutumwa kuri we avuga ati: Ntukagire icyo ukora kuri uwo mutwararikiye, kuko uyu munsi nabababaye cyane mu nzozi kubera we. Ariko abaserukira bakuru n'abakuru bemeje amakuru kugirango basabe Baraba, naho Yesu bamwangirijwe. Asubije, umuyobozi yabwiye ati: Ninde mushaka muri aba babiri nkubasohore? Ariko bo bavuze bati: Baraba. Pilato arabwira ati: Ni iki rero nzakora Yesu witwa Kristo? Bose baramubwira: Reka yamanikwe ku musaraba. Ariko umuyobozi yavuze: Ni ikibi ki yakoze? Ariko bo bakomeje kuraka cyane bavuga bati: yamanikwe ku musaraba. Pilato abonye ko ntacyo kigira akamaro, ahubwo imvururu yiyongera, yafashe amazi akaroza amaboko imbere y'ikirambo avuga, Nta cya kibi ndi ku maraso y'umunyakuri uyu, mwe muzabona. Abantu bose barasubiza bavuga bati: Amaraso ye agabe kuri twe no ku bana bacu. Icyo gihe yarekuye Barabbas kuri bo, ariko Yesu amaze

kumukubita inkoni yamuherekeje kugira ngo yamanikwe ku musaraba. Icyo gihe abasirikare ba umuyobozi bamaze gufata Yesu bajya muri praetorium baraterekaniriza igisirikare cyose kuri we; kandi bamaze kumwambura baramwambika umwenda utukura, kandi bamaze kuruka ikamba ryo mu mihwa barishyira ku mutwe we n'urukwavu ku mukono we iburyo, kandi bamaze gupfukama imbere ye baramwigarurira bavuga bati: Nimuhire umwami w'Abayuda; kandi bamaze kumusebera bafata urukwavu bakubita ku mutwe we. Kandi igihe bamusekeye, bamwambura umwenda maze bamwambika imyenda ye, maze bamujyana kugira ngo bamuhombanye ku musaraba. Basohokaga basanze umugabo w'i Kurene witwa Simoni, bamuhatiranye kugira ngo atware umusaraba we. Kandi baje mu hantu hwitwa Gologota, ariho hantu hwitwa ahantu h'igihanga, bamuha kunywa vinegere ivanze n'umubabaro; kandi amaze kuryohereza ntiyashakaga kunywa. Bamaze kumumanika ku musaraba, bagabanye imyenda ye batereye amabuye y'amashusho, kandi bicaye baramurindaga aho. Kandi bashyizeho hejuru y'umutwe we impamvu ye yanditswe: uyu ni Yesu umwami w'Abayuda. Icyo gihe abajura babiri baramanikwa hamwe na we, umwe ku buryo kandi umwe ku bumoso. Ariko abanyarenge bari banyura baramurega bakuzuza imitwe yabo kandi bavuga ngo: Wowe usenya urusengero kandi muri iminsi itatu urwubaka, okize wowe ubwawe; niba uri umwana w'Imana, manuka ku musaraba. Nk'uko bimeze kandi abahanuzi bakuru bamusebya hamwe n'abanditsi n'abasaza na Bafarisayo bavugaga: Abandi yarokoje, we ubwe ntashobora kwirokorera; niba ari umwami wa

Isiraheli, amanuke ubu ku musaraba maze tuzamwizera; yizeye kuri Imana, imurokore ubu, niba imushaka; yavuze kuko ari umwana w'Imana. Ariko n'abajura bamanitswe kumuhanda naye baramumaganiriza. Kuva ku isaha ya gatandatu ariko, umwijima wagiye hejuru y'ubutaka bwose kugeza ku isaha ya icyenda. Ahagana ku isaha icyenda, Yesu yamaganye mu ijwi rinini avuga ati: Eli, Eli, lema sabakitani? Ibi ni, Imana yanjye Imana yanjye, kuki wansigiye? Bamwe mu bahagaraye aho bumvise baravugaga ko uyu ahamagara Eliya. Kandi ako kanya umwe muri bo yirukiye, afata isponge, ayuzuza vinegari, ayishyira ku mugozi, aramunywesha. Ariko abasigaye bavugaga bati: Reka turebe niba Eliya aza kumurokora. Ariko Yesu yongeye gushinyagurira mu ijwi rikomeye, ararekera umwuka. Kandi reba umupfundikizo w'urusengero wacitsemo ibice bibiri kuva hejuru kugeza hasi, kandi isi yanyeganyegaga kandi amabuye yacitsemo, kandi imva zafunguwe kandi imibiri myinshi y'abera bapfuye abera bazutse, kandi bavuye mu mva, nyuma y'ukuzuka kwe binjiye mu mujyi wera kandi bagaragariye abantu benshi. Ariko umutware w'ijana n'abo bari kumwe na we barinda Yesu, bamaze kubona umutingito n'ibyo byabaye, batinya cyane bavuga bati: Mu by'ukuri uyu yari Umwana w'Imana. Hariho kandi abagore benshi bari kure bareba, abo bakurikiye Yesu kuva muri Galilaya bamukorera; muri abo hariho Mariya Magadalena, na Mariya nyina wa Yakobo na Yose, na nyina w'abahungu ba Zebedayo. Nimugoroba ryageze, umugabo ukize uva Arimateya, izina rye Yosefu, nawe ubwe yari umunyeshuri wa Yesu; uyu yegereye Pilato arasaba umubiri wa Yesu. Icyo gihe Pilato yategetse ko

umurambo usubizwa. Kandi Yosefu yamaze gufata umubiri, yarawuzinze mu gitambara cy'ikerebe cyera, kandi yawushyize mu mva ye nshya yari yacibye mu rutare, kandi yamaze guzirikiza ibuye rinini ku muryango w'imva, arahaguruka ajya. Yari hano Mariya Magadalena n'undi Mariya, bicaye imbere y'imva. Ariko ku munsi ukurikira, ni uwo nyuma y'itegurwa, abahanuzi bakuru n'Abafarisayo bateraniye kwa Pilato bavuga ngo: Shebuja, twibukije ko uwo munyamahanga yavuze akiri muzima, nyuma y'iminsi itatu nzazuka. Tegeka rero ko imva ikingiwe kugeza ku musi wa gatatu, kubera ko abigishwa be bashobora kuza nijoro bamubye kandi bavuge ku bantu ngo, Yazutse kuva mu bapfuye, kandi ikosa rya nyuma rizaba rikaze kuruta irya mbere. Pilato yabavuze ati: Mufite abarinzi, jyana mushyireho umutekano nkuko muzi. Ariko bo bagiye barinze imva bashyizeho ikimenyetso ku ibuye hamwe n'abarinzi.

28

Nyuma y'isabato, mu gitondo cy'umunsi wa mbere w'icyumweru, Mariya Magadalena n'undi Mariya baje kureba imva. Kandi reba, umutingito ukomeye wabaye; kuko intumwa ya Shenge yamanukiye kuva mu ijuru, yaje, yagaruruye ibuye kuva ku muryango, kandi yari yicaye hejuru yacyo. Yari ariko isura ye nk'umurabyo, n'imyenda ye yera nk'urubura. Kuva ku bwoba bwe, abarinda barahungabanyijwe maze bahinduka nk'abapfuye. Asubije ubutumwa yavuze abagore: ntimwite ubwoba mwe; nzi kuko mushaka Yesu wamanikwe ku

musaraba; nta hano; yazutse kuko nk'uko yavuze. Nzaza murebe ahantu aho Umwami yari aryamye. Kandi vuba mugende mubivuge ku abigishwa be ko yazutse mu bapfuye, kandi reba ayobora imbere mwe mu Galileya, hariya muzamubona, reba nabivuze ku mwe. Kandi bamaze gusohoka vuba mu mva, bahuye n'ubwoba n'ibyishimo bikomeye, birukiye kugira ngo batangaze abigishwa be. Nuko bagendaga kubwira abigishwa be, kandi reba Yesu yabahuye abavuze ati: mushime. Ariko abo bagore baje hafi bafashe amaguru ye kandi baramwubahije. Hanyuma Yesu abavugisha ati: Ntimwoba, genda mubamenyeshe abavandimwe banjye kugira ngo bagendere muri Galileya, kandi hariya banzabona. Mu gihe bagendaga ariko, reba, bamwe mu barinzi baje mu mujyi batangaje ku bapadiri bakuru byose ibyabaye. Kandi bamaze guterana hamwe n'abasaza barafashe inama, maze batanga amafaranga menshi ku basirikare bavuga bati: Muvuge ko abigishwa be baje nijoro bamwiba twe turyamye. Kandi niba ibi bizumvikana kuri umuyobozi, twebwe tuzamuhuza kandi tuzabagira mwese mutitaye. Ariko abafashe amafaranga ya feza bakoze nk'uko bari baryigishijwe. Kandi inkuru iyi yakwirakwijwe mu Bayahudi kugeza uyu munsi. Abigishwa cumi n'umwe bagiye muri Galileya, ku musozi Yesu yari yarabategetse. Kandi bamaze kubona, baramwamuye, ariko abandi bashidikanya. Yesu yaje kwegera, avuga kuri bo ati: Nahawe ubutware bwose mu ijuru no ku isi. Mugiye mufate abigishwa amahanga yose, mubabatiza mu izina rya Se na rya Umwana na rya Mpwemu Yera, mubigisha kubungabunga byose ibyose nabategekaga mwe; kandi reba jye hamwe na mwe ndi

iminsi yose kugeza kurangiza kw'igihe. Amen.

Ivanjili ya Mariko

1

Intangiriro y'amakuru meza ya Yesu Kristo, Umwana w'Imana. Nkuko byanditswe muri abahanuzi, reba nkohereza intumwa yanjye imbere y'isura yawe, uzatunganya inzira yawe imbere yawe; ijwi ry'uhamagara mu butayu, mutegure inzira ya Mwami, mukore inzira ze zibe umurongo ugoramye, Yohana yabaye ubatiza mu butayu kandi atangaza ubatizo bwo kwihana kugira ngo ibyaha birekurwe. Kandi abantu bose bo mu gihugu cya Yudeya n'abatuye i Yerusalemu bajyaga kwa we, kandi bose babatizwaga mu ruzi rwa Yorodani na we, bavuga ibyaha byabo. Yohana yari yambaye imisatsi ya ngamiya n'umukaba w'uruhu ku kijosi cye, kandi yari arya inzige n'ubuki bw'ishyamba. Na yatangaje avuga ati: Aza umunyeshyaka kuruta njye nyuma yanjye, uwo sinshobora no kunamira gukemura umukandara w'inkweto ze. Jye rwose nabatije mwe mu mazi, ariko we azabatiza mwe mu Mpwemu Yera. Kandi byabaye mu minsi iya ko Yesu yaje avuye i Nazareti ya Galileya, arabatizwa na Yohana mu Yorodani. Kandi ako kanya azamuka

kuva mu mazi yabonye ijuru ryatanuka kandi Umwuka nk'inuma umanuka kuri we; kandi ijwi ryavuye mu ijuru: Wowe uri Umuhungu wanjye ukunzwe, muri wewe nishimiye. Kandi ako kanya Mpwemu yamuteye mu butayu; kandi yari hariho mu butayu iminsi mirongo ine ageragezwa na Satani, kandi yari hamwe n'inyamaswa z'ishyamba, kandi intumwa zaramukoresha. Nyuma y'uko Yohani atangwa, Yesu yaje muri Galilaya atangaza inkuru nziza y'ubwami bw'Imana kandi avuga ati igihe cyuzuye kandi ubwami bw'Imana bwegereye; mwihane kandi mwizere mu nkuru nziza. Agendaga hafi y'ikiyaga cya Galileya, abona Simoni na Andreya umuvandimwe we wa Simoni, baterera urusyo mu kiyaga, kuko bari abarobyi. Yesu abwira ati: Nzani inyuma yanjye, kandi nzabagira abarobyi b'abantu. Kandi ako kanya basize imiyoboro yabo, bamukurikira. Kandi yagiye imbere aho gato yabonye Yakobo umwana wa Zebedayo na Yohana murumuna we, na bo mu bwato basana imiyoboro, kandi ako kanya yabahamagaye. Kandi basize se wabo Zebedayo mu bwato hamwe n'abakozi b'imishahara, bagiye inyuma ye. Kandi binjira muri Kaperanaumu, maze ako kanya ku isabato, yinjiye mu itorero arigisha. Kandi batangajwe n'inyigisho ye, kuko yari abigisha nk'ufite uburenganzira, kandi ntabwo ari nk'abanditsi. Kandi hariho mu itorero ryabo umugabo wari mu mwuka mubi, kandi yarataye avuga ati· ea, iki ni iki kuri twe na wowe, Yesu wa Nazareta? Waje kuturimbura? Nzi wowe uri nde, umuntu wera wa Imana. Yesu yamwirukana avuga ati, Ceca hanyuma usohoke muri we. Umwuka mubi wamukungutse, arashira mu ijwi rinini, ukamusohoka. Kandi batangaye bose, kuburyo baganira

ku bo ubwabo bavuga: Ibi ni ibihe? Nde iri rigisha rishya, ko hakurikije uburenganzira kandi ategeka imyuka mibi, kandi ziramwumvira? Amakuru ye yamamaye ako kanya mu karere kose kegeranye ka Galileya. Kandi ako kanya bavuye mu iterano, baje mu nzu ya Simoni na Andreya hamwe na Yakobo na Yohana. Nyogokuru wa Simoni yari arariye afite umuriro. Kandi ako kanya baramubwira kubyerekeye we. Yaregeje, aramuzamura afashe ukuboko kwiwe, umuriro uramureka ako kanya, maze arabakora. Nimugoroba ubwo byabaye, igihe izuba ryari ryarenga, bari bamutwararije abantu bose barwaye ndetse n'abarwaye imyuka mibi. Kandi umujyi wose wari wateraniye ku muryango; kandi yakize abantu benshi barwaye indwara zitandukanye, kandi yirukanye abadayimoni benshi, kandi ntiyemerera abadayimoni kuvuga, kuko bari bazi ko ari Kristu. Mu gitondo kare cyane, amaze kuvuka yasohoye ajya ahantu h'ubutayu, aho yarasengeye. Simoni n'abari hamwe na we baramukurikiye, kandi bamaze kumubona baramubwira bati: Abantu bose baragusha. Kandi avuga kuri bo, Reka tugende mu miji egeranye, kugira ngo na hano nvugire, kuko nzavuyemo. Kandi yari abwiriza mu matorero yabo muri Galileya yose, akivirukana imyanda. Umwanda yaza kuri we amusengera, apfukamira, avuga ko niba ushaka, ushobora kumukuraho. Ariko Yesu yagize impuhwe, aramunyura ukuboko, aramukora kandi aramubwira ati, Ndashaka, wezwe. Kandi amaze kubivuga ako kanya imibiri ye yatakambwe, maze ahanuka. Kandi yamukanuye, ako kanya yamukiriye hanze kandi aramubwira: reba ntugire icyo ubwira umuntu n'umwe, ariko jya werekane ku mupadiri kandi utange ku isukura ryawe ibyo

Musa yategetse nk'ubuhamya kuri bo. Ariko we amaze gusohoka atangira kubwiriza byinshi no gukwirakwiza ijambo, kuburyo nta na rimwe yashobora kwinjira mu mujyi mu buryo bwugaragara, ahubwo yari hanze mu hantu h'ubutayu, kandi abantu bari baza kuri we kuva ahantu hose.

2

Kandi yinjiye kwongeye muri Kaperanaumu nyuma y'iminsi, kandi byumvikanye ko ari mu nzu. Kandi ako kanya benshi baratereranijwe, kuburyo nta na rimwe habonetse umwanya ndetse n'aho muryango, kandi yari abavugira ijambo. Kandi baza kuri we bazana umuntu wapfuye ubwonko, azamuwe n'abantu bane; kandi kubera batashobora kwegera kuri we kubera imbaga y'abantu, bakuramo igisenge aho yari, kandi bamaze gucukura bamanura igitanda, kuri cyo umuntu wapfuye ubwonko yari aryamye. Abonye ariko Yezu ukwizera kwabo, avuga ku muremure ati, Mwana wanjye, ibyaha byawe birabagiwe. Ariko hari bamwe mu abanditsi bari icyo baricaye kandi batekereza mu mitima yabo: Kuki uyu avuga gutukana Imana gutya? Ninde ushobora kubabarira ibyaha keretse Imana imwe gusa? Kandi ako kanya Yezu yamenye mu mwuka we ko batyo bo batekereza muri bo ubwabo, yabavuze, Kuki mubitekereza ibi bintu mu mitima yanyu? Ni iki cyoroshye, kubwira umuremere ngo Ibyaha byawe birabazwe, cyangwa kubwira ngo Hagarara, utware igitanda cyawe ugendagenda? Kugira muzi ko Umwana w'umuntu afite uburenganzira bwo

kurekura ibyaha ku isi, avugira umupfuye: Ndakubwira, hagarara ukave urubaho rwawe ugende mu nzu yawe. Maze azamuka ako kanya, afata igitambaro cyoroheje asohoka imbere y'abose, kuburyo abose batangaye kandi bahesha icyubahiro Imana bavuga bati: Nta narimwe twigeze tubona ikintu nk'iki. Maze asohoka kwongeye hafi y'inyanja, umuryango wose waza kuri we, maze abigisha. Kandi yanyuze abona Levi umwana wa Alufe, yicaye ku kigo cy'imisoro, kandi aramubwira: nkurikire. Kandi yarahagaze, aramurikira. Kandi byabaye mu gihe yari yicaye muri inzu ye, abakusanyabitanga benshi n'abanyabyaha bari bafatanyije kurya na Yesu n'abigishwa be, kuko bari benshi, kandi bamukurikiye. Abanditsi n'Abafarisayo bamubonye arya hamwe n'abatanga umusoro n'abanyabyaha, babwiraga abigishwa be bati: Kuki arya kandi anywa hamwe n'abatanga umusoro n'abanyabyaha? Kandi Yesu amaze kumva, abavugira ati: abafite imbaraga ntibakeneye muganga, ariko abafite ibibazo; sinaje guhamagara abantu b'ubutabera, ariko abanyabyaha mu kwihana. Kandi abigishwa ba Yohana n'abandi b'Abafarisayo bari barasiba. Kandi baza bamubwira bati: Kuki abigishwa ba Yohana n'aba Abafarisayo barashima, ariko abigishwa bawe ntibashima? Kandi Yesu yabavuze: abana b'icyumba cy'ubukwe, mu gihe umugeni ari kumwe na bo, ntibashobora kurya ubwiryo? Igihe kinini hamwe na bo ubwabo bafite umugeni, ntibashobora kurya ubwishyu. Ariko hazaza iminsi iyo umugeni azavanwaho muri bo, hanyuma bazakora ubwishyo muri izo iminsi. Nta muntu ushyira igice cy'igitambara kitaratambitse ku mwambaro ushaje, niba atari byo, ifuza ryacyo, igishya cy'ishaje, kandi gutandukana bibi

biba. Kandi nta muntu ajugunya divuyi nshya mu mihanda ya kera, niba atari ibyo, divuyi nshya irasuzuma imihanda, kandi divuyi irasuka kandi imihanda bizapfa, ariko divuyi nshya igomba gushyirwa mu mihanda nshya. Kandi byabaye ko yanyuze muri isabato anyuze mu mirima y'ibigori, abigishwa be batangiye gukora inzira bakubura ibisheke. Kandi Abafarisayo baramubwiraga bati: Reba icyo bakora ku isabato kitemewe. Kandi we yabwiraga abo: Ntimurigeze musoma icyo Dawidi yakoze igihe yari afite ubukene kandi yari ashonje we n'abari kumwe na we? Gute yinjiye mu nzu y'Imana kuri Abiyatari umuhanuzi mukuru, maze arya imigati y'kwerekana, iyo bitemewe kurya niba atari abaherezi, maze agatanga n'abari kumwe na we? Kandi yari abavugira ati: Isabato ryakozwe kubera umuntu, si umuntu kubera isabato; kuburyo Umwana w'umuntu ni Shebuja n'uw'isabato.

3

Yinjiye kandi mu itorero, kandi hariho umugabo ufite ukuboko kwumye. Kandi bari baramureba niba kuri isabato azamukiriza, kugirango bamushinje. Avuga ku muntu ufite ukuboko umukavu ati: Hagarara mu hagati. Kandi avuga kuri bo: Biremerewe kuri isabato gukora icyiza cyangwa gukora ikibi? Gukiza roho cyangwa kuyica? Ariko bo bacecekeye. Kandi yabarengereye n'uburakari, yababaye cyane kubera ukuguma kw'imitima yabo, avugira umugabo: Rambuza ukuboko kwawe. Kandi yarambuye, kandi ukuboko kwe kwongeye kugarurwa

gukira nk'ukundi. Abafarisayo bamaze gusohoka, ako kanya hamwe n'Abaherodiyani bakoze inama ku bw'uwo kugira ngo bamwice. Kandi Yesu yavuye hamwe n'abigishwa be yerekeza ku nyanja; kandi imbaga nini kuva muri Galilaya baramukurikiye, na kuva muri Yudeya na kuva i Yerusalemu na kuva muri Idumeya na hanze y'Yorodani na abo bari hafi ya Tiro na Sidoni, imbaga nini, bumvise byose yari akora, baje kuri we. Kandi yabwiye abigishwa be ngo ubwato buto butegereze hafi ye kubera imbaga, kugira ngo ntibamukande; kuko yarakize benshi, kuburyo abantu baramugwiraga kugira ngo bamukore abari bafite ibikomere; kandi imyuka mibi, igihe yamubonaga, yaramugwiraga kandi iraryamwo ivuga ko wowe uri umwana w'Imana. Kandi cyane yabakangiye kugira ngo batamutangaze. Kandi azamuka ku musozi, ahamagara abo yashakaga we ubwe, maze bagenda kuri we. Kandi yakoze cumi na babiri, kugira ngo babe hamwe na we kandi kugira ngo abashe kubatuma kubwiriza no kugira ngo babe n'uburenganzira bwo gukiza indwara no gukurura abazimu; kandi yashyizeho izina kuri Simoni Petero, kandi Yakobo umwana wa Zebedayo kandi Yohana umuvandimwe wa Yakobo; kandi yabashyizeho amazina Bowanerege, aribyo bivuze abahungu b'inkuba; kandi Andereya kandi Filipo kandi Baritoromayo kandi Matayo kandi Toma kandi Yakobo umwana wa Alufe kandi Tadayo kandi Simoni Umukananayo kandi Yuda Isikariyote, nawe yamutanze. Kandi baza mu nzu, maze umuryango uteranyiriza kwongera, kuburyo batashobora ndetse kurya umugati. Kandi bamaze kumva, abo kuva muri we basohokaga kugira ngo bamufate, kuko bavugaga ko yatangaye. Kandi abanditsi bava i Yerusalemu

bari bamanukiye baravugaga ko afite Beelzebul, kandi ko mu mwami w'abadayimoni akurura abadayimoni. Kandi amaze kubahamagara, yabavugiragaho mu migani ati, Satani ashobora gute kwirukana Satani? Kandi niba ubwami bwagabanijwe ku bwabwo, ubwami ubwo ntibushobora guhagarara; kandi niba inzu yagabanijwe ku yayo, inzu iyo ntishobora guhagarara. Kandi niba Satani yiyaruye kandi yacitswe, ntashobora guhagarara, ahubwo afite iherezo. Nta muntu ashobora ibintu by'umukomeye gusahura amaze kwinjira mu nzu ye, niba atanze kubanza umukomeye amubohe, hanyuma nzu ye azayisahura. Kuri ukuri ndababwira ko byose bizababarirwa abana b'abantu, ibyaha n'amasamburano angana iki bazasamburana; ariko uwusamburana Umwuka Wera ntazigera abona imbabazi iteka ryose, ahubwo azaba afite icyaha cy'iteka; kuko bavugaga ati afite umwuka mubi. Nuko umubyeyi we n'abavandimwe be baza, kandi bahagaze hanze bohereza kuri we bamwita. Kandi umutwe wari wicaye hafi ye, bamubwiye bati: Reba, nyoko na bavandimwe bawe bari hanze bagushaka. Kandi yasubije abavuga ati, Nde ni mama wanjye cyangwa abavandimwe banjye? Kandi yarebye hejuru mu ruziga abantu bicaye hafi ye avuga: Reba nyina wanjye na bavandimwe banjye; kuko uwese ukora icyifuzo cy'Imana, uwo ni mwene wanjye na mushiki wanjye na nyina.

4

Kandi nanone atangiye kwigisha hafi y'inyanja, maze imbaga

nini yateranira kuri we, ku buryo yinjiye mu bwato yicaye mu nyanja, naho imbaga yose yari hafi y'inyanja ku butaka. Kandi yari abigisha mu migani myinshi, kandi yari abavugira mu kwigisha kwe: Mumvire. Raba, umuhinga yasohotse kugira ngo ahinge. Kandi byabaye mu gutera imbuto, imwe yaguyeho ku nzira, kandi inyoni zaje zirayirya; kandi iyindi yaguyeho ku butare, aho utagize ubutaka bwinshi, kandi ako kanya yaramutse kubera kutaba ifite ubujyakuzimu bw'ubutaka, ariko izuba ryaramutse yatwitse, kandi kubera kutaba ifite imizi yumye; kandi iyindi yaguyeho mu mihwa, kandi imihwa yazamutse irayiniga, kandi imbuto ntiyatanze; kandi iyindi yaguyeho mu butaka bwiza kandi yatanzaga imbuto izamuka kandi ikura, kandi yabyaraga muri mirongo itatu na muri mirongo itandatu na mu ijana. Na yari abavugira ati: Ufite amatwi yo kumva arumve. Igihe yari wenyine, abo bari kumwe na we hamwe n'intumwa cumi na ebyiri bamubajije umugani. Kandi yari abwira: mwebwe muhawe kumenya amabanga y'ubwami bw'Imana; ariko abo hanze ibintu byose bibagerwaho mu migani, kugira ngo bareba babone kandi ntibabe barabonye, kandi bumve bumve kandi ntibabe barabyumvise, kubera ko batahinduka kandi ibyaha byabo bibasimbagirwe. Abavugisha ati, Ntimuzi umugani uyu, kandi muzamenya mute ingero zose? Uwo utera ijambo arateranya. Ariko aba ni abo hafi y'inzira aho ijambo riterwa, kandi iyo bumvise, ako kanya Satani aza akuramo ijambo ryaterwe mu mitima yabo. Kandi aba kimwe ni abatewe ku mabuye, abo iyo bumvise ijambo, ako kanya bakirira n'ibyishimo, kandi ntibafite imizi muri bo ubwabo, ariko ni by'igihe gito; hanyuma iyo habaye umubabaro cyangwa

gutotezwa kubera ijambo, ako kanya barahungabana. Kandi aba ni abo mu mihwa batewe, abo bumva ijambo, kandi impungenge z'iyi si n'uburiganya bw'ubutunzi n'ibyifuzo bijyanye n'ibindi byose binjira bikanika ijambo, kandi rikaba ridafite imbuto. Kandi aba ni abo batewe ku butaka bwiza, bumva ijambo bakabwemera, kandi bakazabyara imbuto mirongo itatu, mirongo itandatu, n'ijana. Kandi yari abwira bo: si ntago itara riza kugirango rishyirwe munsi y'igipimo cyangwa munsi y'uburiri? Si kugirango ishyirwe hejuru y'icyuma cy'itara? Kuko nta kihishwa gihari kitagomba kumenyekanwa, kandi nta kihishwa cyabayeho, ariko kugirango kize mu bimenyekana. Niba umuntu afite amatwi yo kumva, areke yumve. Kandi yari abavugira: mwirinde icyo mumva. Mu gipimo mupima, kizapimirwa kuri mwe, kandi kizongererwa kuri mwe mwebumva. Kuko uwufite azahabwa, ariko uwutafite, n'ibyo afite bizamuvanywa. Kandi yavugaga: ni gutya ubwami bw'Imana, nk'uko umuntu ateraga imbuto ku butaka, kandi asinzira kandi akabyuka ijoro n'umunsi, kandi imbuto imera kandi irakura nk'uko atazi. Yonyine kuko ubutaka bubyara imbuto: icya mbere ibyatsi, hanyuma igihimba cy'ingano, hanyuma cyuzuye ingano muri igihimba. Iyo ariko imbuto itanga, ako kanya yohereza icyiso, kuko isarura ryaje. Kandi yavugaga: Tugereranya gute ubwami bw'Imana? Cyangwa mu gufananiza ki twayifananiza? Nka imbuto ya sinapisi, iyo iterwa ku isi, ni ntoya kuruta imbuto zose ziri ku isi; kandi iyo iterwa, irazamuka kandi iba nini kuruta imboga zose, kandi ikora amashami manini, kugira ngo inyoni zo mu kirere zibashe gushingira munsi y'igicucu cyayo. Kandi mu migani nk'iyo

myinshi yari avugisha ijambo kuri bo, nk'uko bashoboye kumva, ariko ata gani yari avugisha ijambo kuri bo; ariko wenyine ku banyeshuri be yari asobanura byose. Kandi abavugisha ati muri iryo zuwa nimugoroba, Reka tugende inyambo. Kandi basiga umuryango, bamutwara nkuko yari muri ubwato, kandi amato yandi yari hamwe na we. Kandi habaye umuyaga ukomeye, imipanga yari iraterera mu bwato, kuburyo noneho bwari bwuzura. Kandi yari we kuri intambwe kuri umusego asinziriye, maze baramukangura baramubwira bati, Mwigisha, ntibyitayeho kuri wewe ko turimo gupfa? Kandi amaze kubyutsa, yariganye umuyaga kandi yavuze ku nyanja: Ceceka, gira akagozi. Kandi umuyaga wahagaritse, kandi habayeho utuze tukomeye. Kandi yabavuze: Kuki muri abagoba gutya? Nigute mutafite ukwizera? Kandi batinya cyane kandi bavugaga ku bandi bati, ninde rero uyu ari, kuko n'umuyaga n'ikiyaga bimwumvira?

5

Kandi baje mu ruhande rw'ikinyaga cy'inyanja mu gihugu cy'Abagergesene. Kandi yavuye mu bwato ako kanya umuntu wamuhuriye avuye mu mva afite umwuka mubi, uwo yari afite aho atuye mu mva, kandi nta n'umwe washoboye kumuboha n'iminyororo, kubera ko kenshi yari yabohotse n'imigoma n'iminyororo, kandi iminyororo yacibwe na we n'imigoma yavunitse, kandi nta n'umwe washoboraga kumutsinya; kandi mu ijoro ryose n'umunsi mu mva no mu misozi yari arataka

kandi yikomeretsa n'amabuye. Abonye Yesu kure, yirukiye aramupfukamira, kandi amaze guhamagara mu ijwi rinini, avuga: ni iki kiri hagati yanjye na wewe, Yesu, mwana w'Imana yo hejuru cyane? Ndakurahiriza kuri Imana, ntunyangirikire. Yavuze kuri we, Sohoka, umwuka mwanduye, kuva muri uyu muntu. Kandi yaramubajije: Ni iki izina ryawe? Kandi yasubije avuga: Legiyoni ni izina ryanjye, kuko turi benshi. Kandi yamusabye cyane ngo ntabohereze hanze y'igihugu. Kandi hariho urwunge rw'ingurube nini rwari rurya hafi y'umusozi; kandi abadayimoni bose baramusabye bavuga bati: Twohereereze mu ngurube, kugira ngo twinjire muri zo. Kandi Yesu yabemeye ako kanya. Kandi imyuka mibi imaze gusohoka yinjiye mu ngurube; urwunge rwirukanye hasi y'urutare mu nyanja; ariko bari nk'ibihumbi bibiri; kandi baroherejwe mu nyanja. Abarezi b'ingurube barahunga maze batangaza mu mujyi no mu mirima, maze abantu basohoka kugira ngo barebe icyabaye. Baza kuri Yesu, bareba uwahoze afite imyanda yicaye, yambaye, kandi afite ubwenge bwiza, uwahoze afite legiyoni, maze batinye. Kandi bavuze kuri bo abo babonye uburyo byabaye ku muntu wari ufite imyuka no ku ngurube. Batangiye kumusaba kugenda mu mbibi zabo. Kandi igihe yinjiraga mu bwato, umugabo wari warigwa n'imyanda yamwishengeyeho kugira ngo abe kumwe na we. Kandi ntiyamuretse, ariko amubwira ati: Genda mu nzu yawe kuri abaawe, ubabwire byose Umwami yakukorera kandi uko yaguhimbaje. Maze agenda atangira kubwiriza muri Dekapoli byose Yesu yamukorera, kandi abantu bose batangaye. Kandi Yesu amaze kwambuka mu bwato akongera kujya ahandi, imbaga nini

yateraniye kuri we, kandi yari hafi y'ikiyaga. Kandi umwe mu bayobozi b'itorero aza, izina rye Yayiro, kandi amaze kumubona agwa ku birenge bye kandi yamusabye cyane, avuga ati umukobwa wanjye muto afite ikibi cyane, kugirango uze ushyire kuri we amaboko, kugirango akizwe kandi azabaho. Kandi yagiye na we, kandi umuryango mwinshi wamurikiye, kandi bamuhatiraga. Kandi umugore umwe wari afite amaraso amutemba imyaka cumi na ibiri, kandi yari yarabaye amarushwa menshi n'abaganga benshi kandi yarakoresheje ibintu byose bye byose, kandi nta gufashwa yari yafashijwe, ahubwo byarushije kuba bibi, yari yumvise ku byerekeye Yesu, yaje mu ruhongore inyuma yarakoraho ku mwenda we; kuko yari avuga mu mutima we ko niba nkoraho n'imyenda ye, nzakizwa. Kandi ako kanya isoko ry'amaraso ye ryumye, kandi yamenye mu mubiri we yuko akize kuva ku ikiboko. Kandi ako kanya Yesu amaze kumenya muri we imbaraga ziva muri we zisohokera hanze, arahindukira mu ruhongore aravuga, Ninde wakoreje ku myenda yanjye? Kandi abigishwa be baramubwiraga bati: Urabona umubare w'abantu ugukandagira, kandi uvuga uti: Nde wampaye? Kandi yari ireba hose kugira ngo ibone uwo wabikoze. Ariko umugore utinya kandi akagira ubwoba, azi icyo cyabaye kuri we, yaje yaguye imbere ye amubwira ukuri kwose. Ariko yavuze kuri iyi: Mwana wanjye, kwizera kwawe cyakurokoje. Genda mu mahoro, kandi ube mwiza kuva ku ndwara yawe. Mu gihe yari akiri avuga, abantu baje kuva ku muyobozi w'itorero bavuga bati: Umukobwa wawe yapfuye, kuki ukiri utera ibibazo umwigisha? Ariko Yesu ako kanya yumvise ijambo ryavugwaga avugira

umuyobozi w'itorero: Ntutinye, wemere gusa. Kandi ntiyemerera umuntu n'umwe kumukurikira, keretse Petero na Yakobo na Yohana muvandimwe wa Yakobo. Kandi araza mu nzu y'umuyobozi w'itorero, kandi abona urusaku, n'abarira n'abavuza cyane, kandi amaze kwinjira abababwira: kuki murimo urusaku kandi murarira? Umwana ntiyapfuye, ariko arasinziriye. Kandi baramusekeraga. Ariko nyuma yo kwirukana abantu bose, afata se w'umwana na nyina n'abari kumwe na we, kandi yinjira aho umwana yari aryamye, kandi nyuma yo gufata ukuboko kw'umwana avuga kuri we: talita, kumi; icyo ni ukuvuga bisobanurwa, umukobwa muto, kuri wewe ndabivuga, hagarara. Kandi ako kanya umukobwa yarahagurutse kandi yagendaga; kuko yari afite imyaka cumi n'ibiri. Baratangaye cyane. Kandi yabategetse cyane ko nta muntu umenya ibi, kandi yavuze ko ahabwe ibiryo.

6

Maze asohokanye aho, yaje mu gihugu cye, abigishwa be bamukurikiye. Kandi isabato imaze kuba, yatangiye kwigisha mu iteraniro; kandi benshi bumva baratangaye bavuga: Uyu yabiturukanyeho he ibi bintu? Kandi ni ubuhe ubwenge bwahawe we, kandi imbaraga nk'izo zikorwa n'amaboko ye? Ntabwo uyu ni umucuzi, umuhungu wa Mariya, kandi mushiki wa Yakobo na Yose na Yuda na Simoni? Kandi si bashiki be bari hano kuri twe? Kandi baratangajwe kubera we. Yezu yabavugaga ko umuhanuzi atubahwa mu gihugu cye, mu bene

wabo, no mu nzu ye. kandi ntiyashoboye gukora igikorwa cyose cy'imbaraga aho, keretse abarwayi bake yashyizeho amaboko abakiriza Kandi yatangaye kubera ukutizera kwabo. Kandi yari azenguruka mu midugudu yose yigisha. Kandi yahamagaye abo cumi na babiri, maze atangira kubaohereza babiri babiri, kandi yabahaga uburenganzira ku myuka mibi, kandi yabategekaga ngo ntibafate ikintu mu nzira keretse inkoni gusa, ntibafate umufuka, ntibafate umugati, ntibashyire umuringa mu mukandara, ariko bambaye impagarizo, kandi ntibambara amajipo abiri. Kandi yari ababwira: aho iyo mwinjiye mu nzu, mugumye muri iyo kugeza musohotse muri iyo; kandi abose iyo batakwakira mwe cyangwa batumve mwe, musohotse muri iyo mukungushe umukungugu uri munsi y'ibirenge byanyu nk'ubuhamya kuri bo; amen ndababwira mwe, bizaba byoroshye kuri Sodoma cyangwa kuri Gomore ku munsi w'urubanza kuruta umujyi uriya. Kandi bagiye hanze bavugaga kugira ngo bahinduke, kandi basohoye ibidemon byinshi, kandi basiga amavuta abarwayi benshi kandi babakiza. Umwami Herode yumvise, kuko izina rye ryari ryaragaragaye, kandi yavugaga ko Yohana Umubatiza yazutse mu bapfuye, kandi kubera ibi inguvu zirakora muri we. Abandi bavugaga ko ari Eliya, abandi ariko bavugaga ko ari umuhanuzi nk'umwe mu bahanuzi. Herode yumvise ariko, avuga ati: Uwo jewe naciwe umutwe Yohana, uyu ni we, yavuye mu bapfuye. Yowe kuko Herode ubwe yohereje afata Yohana, amubohera muri gereza kubera Herodiya, umugore wa Filipo muvandimwe wiwe, kuko yari yaramwubatse. Kuko Yohana yavugaga kuri Herode ati: Ntibikwemewe kugira umugore wa murumuna wawe. Ariko

Herodiya yamuteye urwango kandi yashakaga kumwica, ariko ntiyashoboye; kuko Herode yatinya Yohana, azi ko ari umugabo umunyabwenge kandi uwera, kandi yaramurindaga, kandi amaze kumva we ibyinshi yakoze kandi yishimiye kumva we. Kandi umunsi wabaye mwiza, igihe Herode yakoze ifunguro rya nimugoroba ku isabukuru ye ku bantu be bakuru n'abayobozi b'ibihumbi n'abambere ba Galileya, kandi umukobwa we wa Herodiya yinjiye kandi yabyinye kandi yashimishije Herode n'abari bariciye hamwe, umwami yabwiye umukobwa: Nsabe icyo ushaka cyose, kandi nzakuha. Kandi yarahiye ko iyo umwasabye nzaguha, kugeza ku gice cya kabiri cy'ubwami bwanjye. Kandi umukobwa wasohotse yabwiye mama we: Nzasaba iki? Ariko we yavuze: Umutwe wa Yohana Umubatiza. Amaze kwinjira ako kanya yihutiye kwa mwami, yamusabye ati: Ndashaka ko umpa ako kanya umutwe wa Yohana Umubatiza uri ku isahani. Kandi umwami amaze kuba afite ububabare bukabije, kubera indahiro n'abashyitsi be, ntiyashakaga kuyirenza. kandi ako kanya umwami yohereje umwica ategeka ko umutwe we uzanwa Ariko amaze kugenda yamutemye umutwe muri gereza, maze azana umutwe we mu isahani maze akawiha umukobwa, kandi umukobwa akawiha nyina. Kandi abigishwa be bamaze kumva baje kandi bafashe umurambo we, kandi bashyize wo mu mva. Intumwa zateraniye kuri Yesu, ziramumenyesha byose ibyo zakoze n'ibyo zigishije. Maze abavugira ati, Nzaza mwe ubwawe bwite mugende ahantu h'ubutahe, muruhuke gato, kuko abantu benshi bari baza kandi bagenda, kandi nta n'umwanya bari bafite wo kurya. kandi bagiye mu butafu mu bwato bwabo bonyine. Kandi babonye

babagenda, kandi abantu benshi babamenye, kandi ku maguru kuva mu migi yose birukiye hariya kandi babambere, kandi bateraniye kuri we. Kandi Yesu amaze gusohoka yabonye imbaga nini maze abakundira, kuko bari nk'intama zidafite umwungere, maze atangira kubigisha ibintu byinshi. Kandi noneho igihe kinini cyabaye, abigishwa be baramwegereye bamubwira bati aha ari ahantu h'ubutayu kandi noneho igihe kinini; bireke ngo bagende mu mirima no mu midugudu hafi bagurire bo ubwabo imigati; kuko ibyo bazarya ntibafite. Ariko we asubije abavuze ati Bahe mwe ibiryo kurya. Kandi baramubwira: Tugiye tugure imigati y'amadenari magana abiri tubahe barye? Ariko arabavuza ati: Mufite imigati ingahe? Gendai mube. Kandi bamaze kumenya baravuga: bitanu, n'amafi abiri. Kandi yabategetse ko bose baryamika itsinda itsinda ku byatsi kibisi. Kandi biciye hasi mu matsinda, amatsinda y'ijana n'ay'mirongo itanu. Amaze gufata imigati itanu n'amafi abiri, areba mu ijuru, ayahumuriza, hanyuma amenyanya imigati, agatanga abigishwa ngo babashyireho imbere, kandi amafi abiri agabanya abantu bose. Kandi bose bariye kandi barashyushye, kandi bakuye ibitebo cumi na bibiri byuzuye ibice, kandi kuva ku mafi. Kandi hari abagabo ibihumbi bitanu bari bariye imigati. Kandi ako kanya yahatiye abigishwa be kwinjira mu bwato no gutangira kujya ahandi mpande i Betisayida, kugeza yiwe areka imbaga; kandi amaze kubasubiza neza yagiye ku musozi gusenga. Kandi umugoroba umaze kugera, ubwato bwari hagati y'inyanja, naye we yari wenyine ku butaka. Kandi abonye ko bahohoterwa mu kutwara ubwato, kuko umuyaga wari ubuze, hafi y'irinda rya kane

ry'ijoro aza kuri bo agendagenda hejuru y'inyanja, kandi yashakaga kubarenza. Ariko bamubonye agenda hejuru y'inyanja, basezeranye ko ari igihimba, kandi baratira; kuko bose bamubonye kandi bahangayitse. Kandi ako kanya yavuganye na bo, abavugira ati: Mwihangane, ni jye, ntimwoba. Kandi yazamutse mu bwato ajya kuri bo, umuyaga ukahagarika, maze batangara cyane kurenza urugero mu bwabo, batangajwe. Kuko ntibabyumvise ku migati, ahubwo imitima yabo yari ikomeye. Kandi bamaze kunyura, bajya mu butaka bwa Genesareti maze barahagaritse ubwato. Kandi bari baravuye mu bwato bwabo ako kanya baramumenye barambyaye akarere kose ako baratangiye kuzemeza abarwayi ku bitanda aho bumvise ko ari ho; kandi aho yinjiraga mu midugudu cyangwa mu migi cyangwa mu mirima, mu masoko bashyiraga abarwayi kandi baramusengaga ngo bagere n'umupindo w'umwenda we bakorere; kandi abose barakoraga barokaga.

7

Kandi bateranira kuri we Abafarisayo n'abamwe mu banditsi bava i Yerusalemu; kandi babonye bamwe mu banyeshuri be barya imigati n'amaboko yanduye, ni ukuvuga atakaze, babamaganye; kuko Abafarisayo n'Abayuda bose, niba batakaze amaboko neza, ntibararya, bakurikiza umuco w'abasaza; kandi bava ku isoko, niba batiyoze, ntibararya; kandi hari ibindi byinshi bari bakiriye gukurikiza, ibyozwa by'ibikombe n'ibiyiko n'ibikoresho by'umuringa n'ibitanda; hanyuma Abafarisayo

n'abanditsi baramubaza: kuki abanyeshuri bawe batagenda ukurikije umuco w'abasaza, ariko bararya umugati n'amaboko atakaze? Ariko asubije abavuze kuri bo ngo neza yavumbuye Yesaya kuri mwe abanyamatwi, nkuko yanditswe: aba bantu ku minwa barambera, ariko umutima wabo kure uri kanjye; ubusa ariko barambera, bigisha imyigishirize amategeko y'abantu. Muretse kuko amategeko y'Imana mufata umuco w'abantu, kwoza ibikomere n'ibikombe, n'ibindi bintu byinshi nk'ibyo mukora. Kandi yari abavugira ati: Neza mureka itegeko rya Imana kugira ngo mubungabunga imigenzo yanyu. Mose kuko yavuze: ubaha se wawe na nyoko wawe; kandi uvuga nabi se cyangwa nyina apfe urupfu; ariko mwe muvuga: niba umuntu avuze kuri se cyangwa nyina, korbani, ni impano, icyo waba ufashwe na cyo kuva kuri jye, kandi ntukireka umuntu gukora ikintu kuri se we cyangwa nyina we, mushira ku nta cy'ijambo rya Imana n'imigenzo yanyu mwatanze; kandi mukora ibintu byinshi bisa nk'ibyo. Kandi yahamagaye umuryango wose, yabagiraga: Mumvirize mwese kandi musobanukirwe. Nta kintu cyinjira mu muntu kiva hanze gishobora kumuyanduza, ariko ibyo bisohoka ni byo biyanduza umuntu. Kandi igihe yinjiye mu nzu avuye mu ikigeragezo, abigishwa be bamubaza ku mugani. Kandi arabavugisha ati: Gutya na mwe ntimusobanukirwa? Ntimukaba musobanukiwe ko ibintu byose biva hanze binjira mu muntu bidashobora kumyanduza? kubera ko bitinjira mu mutima we, ahubwo bijana mu nda, hanyuma bigasohokera mu isuku, bigatuma ibiryo byose biba bisukuye. Yavuze ariko ko ibyo biva mu muntu bisohoka, ibyo ni byo byangiza umuntu. Kuko kuva imbere mu mitima y'abantu ibitekerezo bibi

birasohoka: ubusambanyi, uburaya, ubwicanyi, ubujura, ukwifuza kurenza, ubugizi bwa nabi, uburiganya, isoni, ijisho ribi, igikorwa cyo gutuka, ishema, ubupfu; ibintu byose ibi bibi birava imbere kandi bikabangamira umuntu. Kandi kuva aho, amaze kwimuka, yagiye mu mbibi za Tiro na Sidoni. Yinjiye mu nzu, ntashakaga ko umuntu n'umwe amumenya, ariko ntiyashoboye kwihisha. Kuko umugore yari yumvise ibyerekeye we, uwo mwana we muto w'umukobwa yari afite umwuka mubi, yaje agwa ku birenge bye; ariko uwo mugore yari Umugereki, Umusirofenikiya mu bwoko; kandi yamusabye ngo yirukane iryo dayimoni ku mwana we w'umukobwa. Ariko Yesu yaramubwiye ati: Reka abana bashyire imbere bashire, kuko ntabwo ari byiza gufata umugati w'abana ukaujugunya imbwa nto. Ariko we yasubije kandi amubwira: Yego, Shebuja; kandi imbwa nto munsi y'ameza zirya ibisigisigi by'abana. Kandi yaramubwiye ati, Kubera iri jambo, genda, umuzimu wasohotse mu mukobwa wawe. Maze agenda mu nzu ye, yasanze umwana aryamye ku buriri kandi idayimoni ryari ryasohotse. Kandi na none amaze gusohoka mu mbibi za Tiro na Sidoni, yaje ku nyanja ya Galileya anyuze hagati mu mbibi za Dekapoli. Kandi bazanira umuntu utumva kandi udashobora kuvuga neza, baramwishengera ngo amushyireho ukuboko. Kandi amaze kumukura kuva mu ruhongore wenyine, yashyize intoki ze mu matwi ye, kandi amaze gucyura yakoraho ku rurimi rwe, kandi amaze kureba mu ijuru yacuritse kandi aramubwira: Effata, ni ukuvuga fungurwa. Kandi ako kanya amatwi ye yafunguwe, uruhome rw'ururimi rwe rwarekuwe, maze avuga neza. Kandi yabategetse ko batavugira umuntu n'umwe, ariko uko yari

abategetsaga cyane, ni ko baravugaga birushije. Kandi batangajwe cyane bavuga ngo: Yakoze byose neza, atuma ibitumva bimva kandi atuma ibidavuga bivuga.

8

Muri iyo minsi, undi mwuka munini ubaho kandi badafite icyo barya, Yesu amaze guhamagara abigishwa be abagira ati: Ndababajwe n'imbabazi kuri uyu mwuka, kuko iminsi itatu bakomeje kumara nanjye kandi ntibafite icyo barya; kandi niba mbarekura bari bashonje berekeza mu nzu yabo, bazacika intege mu nzira; kuko bamwe muri bo baturutse kure. Abigishwa be baramusubije bati: Ni hehe umuntu azashobora kubona imigati yo kugusha aba bantu hano mu butayu? Kandi yababajije: Mufite imigati ingahe? Ariko bo bavuze: Indwi. Maze ategeka umuryango kwicara hejuru y'isi, afashe imigati irindwi, amaze gushimira, ayamenagura, ayitanga ku banyeshuri be ngo bayishyireho, maze bayishyiriza umuryango. Kandi bari bafite amafi mato make, maze amaze kuyagisha yavuze ko nayo ashyirwe imbere. Bariye kandi bashoboje, maze bakusanya ibisigisho by'ibice indebe zirindwi. Bari ariko nka ibihumbi bine, maze arabareka. Kandi yinjiye ako kanya mu bwato hamwe n'abigishwa be, yaje mu turere twa Dalmanutha. Abafarisayo basohoka kandi batangira kuganira naye, bamusaba ikimenyetso kiva mu ijuru, bamugerageza. Kandi yacuze cyane mu mwuka we avuga: Kuki igisekuru iki gishakisha ikimenyetso? Amen ndababwira, niba igisekuru iki

kizahabwa ikimenyetso. Kandi abasize, yinjiye mu bwato, aragenda. Kandi baribagiwe gufata imigati, kandi niba atari umugati umwe, ntibari bafite hamwe nabo mu bwato. Kandi yabategekaga ababwiraga: Murabone, murarebe ku levire y'Abafarisayo na levire ya Herode. Kandi bari bagira ibitekerezo kuri bene wabo bavuga ngo nta migati dufite. Kandi amenye, Yesu abavugira ati, Kuki mutekereza ko mutafite imigati? Ntimurakibona kandi ntimurakisobanukirwa? Mukiri mufite umutima ukomeye? Mufite amaso ariko ntimubona, kandi mufite amatwi ariko ntimumva? Kandi ntimwibuka? Igihe namennye imigati itanu kuri abo bantu ibihumbi bitanu, mwakusanyije inganda zingahe zuzuye ibice? Baramubwira: Cumi na kabiri. Igihe ariko imigati irindwi mu bantu ibihumbi bine, mwakusanyije ibiseke bingahe byuzuye ibice by'imigati? Ariko bavuze: Indwi. kandi yari avuga kuri bo, ntimubyumva? Kandi araza muri Betisayida. Kandi baramuzanira umupfu kandi baramusaba kugira ngo amukoraho. Kandi yafashe ukuboko kw'umuhumfu, aramusohorera hanze y'umudugudu, amaze gutera amacinya mu maso ye, ashyizeho amaboko kuri we, aramubaza niba abona ikintu. Kandi yamaze kureba hejuru, yavuze ati: Ndabona abantu nk'ibiti bigenda. Hanyuma yongeye ashyira amaboko hejuru y'amaso ye, aramutuma kureba hejuru, arasubizwa, maze areba byose neza. Kandi yamwohereje mu nzu ye avuga ati: Ntujye no kwinjira mu mudugudu, kandi ntubwire n'umwe mu mudugudu. Yesu n'abigishwa be bagiye mu midugudu ya Kesariya ya Filipo, kandi mu nzira yabajije abigishwa be ababwira ati, abantu bavuga ko ndi nde? Ariko basubije bati, Yohana Umubatiza, abandi bakavuga bati, Eliya,

abandi bakavuga bati, Umwe mu bahinduzi. Kandi we ubwe aravuga kuri bo: ariko mwe muvuga ko ndi nde? Asubije, Petero aramubwira: Wowe uri Kristo. Kandi yabakangiye kugira ngo ntibabwire umuntu n'umwe ibyerekeye we. Kandi yatangiye kubigisha ko bikenewe ko Umwana w'umuntu ababe ivintu byinshi, kandi ko yanzwe n'abasaza na bapadiri bakuru n'abanditsi, kandi ko yicwe, kandi ko nyuma y'iminsi itatu azuke; kandi yavugaga ijambo mu butwari. Kandi Petero yamufashe kuruhande atangira kumunenga. Ariko yarahindutse kandi abona abigishwa be, yanenga Petero avuga ati, Genda inyuma yanjye, Satani, kuko utatekereza ibya Imana, ahubwo ibya abantu. Kandi yahamagaye umwirondoro hamwe n'abigishwa be, abavugira ati: Uwese ashaka kunyurikira, arihakane, afate umusaraba we, anyurikire. Uwushaka kubika roho ye azayibura, ariko uwubura roho ye kubera jye n'amakuru meza, uwo azayibika. Ni iki kuko bizungura umuntu niba yunguka isi yose, kandi atakaza roho ye? Cyangwa ni iki umuntu azatanga mu rwego rwo guhana ubugingo bwe? Kuko uwese niba yumva isoni kuri jye n'amagambo yanjye muri iki gisekuru cy'ubusambanyi kandi cy'icyaha, na Umwana w'umuntu azumva isoni kuri we igihe azaza mu cyubahiro cya Se we hamwe n'intumwa zera.

9

Kandi yari abavugira ati: Ndababwira ukuri ko hari bamwe mu bahagaze hano batazarya urupfu kugeza igihe bazabona

Ubwami bw'Imana bwaje mu mbaraga. Kandi nyuma y'iminsi itandatu Yesu yafashe Petero na Yakobo na Yohana maze abajyana ku musozi murebure wenyine bonyine, kandi yahinduwe imbere yabo, kandi imyenda ye yabaye yaka, yera cyane nk'urubura, nk'uko umwoza ku isi atabasha gutyo kuyereza. Kandi Eliya yabonwe n'abo hamwe na Mose, kandi bari baganira na Yesu. Kandi Petero asubije avuga kuri Yesu: Rabi, nibyiza ko tuba hano, kandi reka dukore ihema eshatu, imwe yawe n'imwe ya Mose n'imwe ya Eliya. Ntabwo yari azi icyo avuga, kuko bari batewe ubwoba cyane. Kandi igicu cyabaye kipfunika kuri bo, ijwi ryaje kuva mu gicu rivuga, Uyu ni Umwana wanjye ukunzwe, mumvirize we. Kandi mu buryo butunguranye bamaze kureba imbere, ntibakirebonye umuntu n'umwe, ariko Yesu wenyine ari kumwe na bo. Ubwo bamanukaga kuva ku musozi, yabategekeje ngo ntibabwire umuntu n'umwe ibyo babonye, keretse iyo Umwana w'umuntu azuka mu bapfuye. Kandi barafashe ijambo, baganira hagati yabo uko kuzuka kuva mu bapfuye ari iki. Kandi baramubajije bavuga ngo abanyakwandika bavuga ko Eliya agomba kuza mbere. Ariko we abasubije ati: Eliya rwose aje hambere agarura byose, kandi gute byanditswe kuri Umwana w'umuntu ngo ababare byinshi kandi yajugunywe? Ariko ndabagezaho ko na Eliya yaje, kandi baramukoze byose bashakaga, nkuko byanditswe kuri we. Kandi amaze kuza ku banyeshuri, yabonye imbaga nini ibazenguruka, n'abanditsi babaganiriza. Ako kanya umutwe wose bamaze kumubona batangaye, maze birukana baramushyeye. Arabajije abanyamakuru ati: Ni iki muganira? Umwe mu bwuka yasubije ati, Mwigisha, nazanye umuhungu

wanjye kuri wewe, afite umwuka utagira ijambo. Kandi aho byose byamufata, biramujugumya, asubiramo ibyufu, akagurumana amenyo ye, akakama. Navuze abigishwa bawe ngo babyirukane, ariko ntibashobora. Ariko asubiza amubwira ati: Ewe igisekuru kitagira ikizere, kugeza ryari nzaba kumwe namwe? Kugeza ryari nzakomeza kwihangana namwe? Muzane we kuri njye. Kandi baramuzanye kuri we. Kandi amaze kumubona, ako kanya umwuka wamuteye inkubi, maze agwa hasi azengurutse atonganya. Kandi yamubajije se wiwe: Ni igihe kingana iki kuva ibi byamubagiranye? Ariko yavuze: Kuva ubwana. Kandi kenshi yamushyize mu muriro n'mu mazi ngo amwice, ariko niba ushobora ikintu, duhe ubufasha ugire impuhwe kuri twe. Ariko Yesu yamubwiye ati: Niba ushobora kwizera, byose bishoboka ku wizera. Kandi ako kanya se w'umwana yaravuze n'amarira ati: ndizera, shebuja; fasha kutizera kwanjye. Yesu abonye ko imbaga iriruka ihuza, yanenga umwuka mwangirika amubwira ati, Wowe umwuka umutavuga kandi umuhumye, jye ndakutegeka, sohoka muri we kandi ntukongera winjire muri we. Kandi kamaze guhamagara no kumutetemeka cyane, yarasohokaga, maze aba nk'uwupfuye, ku buryo benshi bavuga ko yapfuye. Ariko Yesu yamufashe ku kuboko, aramuhagarika, maze azamuka. Kandi amaze kwinjira mu nzu, abigishwa be baramubajije wenyine, ngo: Twebwe ntitwashoboye kuyikuramo. Kandi yabavuze, Ubu ubwoko ntibushobora gusohoka ku muntu n'umwe keretse mu isengesho no mu kwirwanya ibiryo. Kandi kuva aho bavuye banyuze muri Galileya, kandi ntiyashakaga ko umuntu yabimenya; kuko yari yigisha abigishwa be kandi yari abagirira ati Umwana

w'umuntu atangwa mu maboko y'abantu, kandi bazamwica, kandi amaze kwicwa ku musi wa gatatu azongera kuzuka. Ariko bo ntibasobanukiwe ijambo, kandi batinya kumubaza. Maze aje i Kaperanaumu, amaze kuba mu nzu, yababajije ati, Mwaganiraga iki mu nzira? Ariko bacecekeye, kuko mu nzira bari baganiriye ku bwa nde mukuru. Kandi yicaye, yahamagaye abacumi na babiri, abababwira ati: Niba umuntu ashaka kuba wa mbere, azaba wa nyuma wa bose kandi umugaragu wa bose. Kandi afashe umwana aramuhagarika hagati yabo, kandi amukubita mu maboko, yavuze ku bo: Uwakira umwe mu bana nk'aba mu izina ryanjye, arankira jye; kandi uwankira jye, ntabwo arankira jye, ahubwo arankira uwanyohereje. Yohana yamusubije ati, Mwigishwa, twabonye umuntu runaka yirukana dayimoni mu izina ryawe, ariko atadukurikira, kandi twamubuza kuko atadukurikira. Ariko Yesu yavuze ati: Ntimumurimbire, kuko nta muntu uzokora ibitangaza mu izina ryanjye hanyuma ashobore vuba kuvuga nabi kuri njye. Uwu kuko atari kurwanya mwe, ari kumwe namwe. Kuko uwumuha umuntu muri mwe igikombe cy'amazi mu izina ryanjye, kubera ko muri aba Kristo, amen ndababwira, ntazigera atakaza umushahara we. Kandi uwashobora gutera intego umwe mu bato aba bemera muri jye, byaba byiza kuri we kuruta niba ibuye ry'urugiga ryashyizwe ku ijosi rye kandi akagatwa mu nyanja. Kandi niba ukuboko kwawe kukuguteza gutera intege, ukucikure; ni byiza kuri wewe kwinjira mu buzima ufite ubumuga, kuruta kugenda ufite amaboko yombi muri gehena, mu muriro udashira, aho inzoka yabo itapfa kandi umuriro utazimya. Kandi niba ikirenge cyawe kigutera gutera intege,

ucikure; ni byiza kuri wewe kwinjira mu buzima ukibaye, kuruta kugira ibirenge bibiri ukajugunywa muri gehinomu, mu muriro udashira, aho inzoka yabo itapfa kandi umuriro utazimya. Kandi niba ijisho ryawe rigutera gutera intege, ukireho; ni byiza kuri wewe kwinjira mu bwami bw'Imana ufite ijisho rimwe, kuruta kugenda muri gehinomu y'umuriro ufite amaso yombi, aho inzoka yabo itapfa kandi umuriro utazimye. Kuko buri muntu azashyirwamo umunyu n'umuriro, kandi buri gitambo kizashyirwamo umunyu. Umunyu ni mwiza; ariko niba umunyu ushize ubunyu bwawo, muzawutunganya iki? Mufite umunyu muri bo ubwabo kandi mube mu mahoro hagati yanyu.

10

Kuva aho azutse aje mu mipaka ya Yudeya binyuze hanze ya Yorodani, amakuru yongeye guteranira kuri we, kandi nk'uko yari yamenyereye, yongeye kubigisha. Abafarisayo bari baramutse begereje, baramubajeye niba byemewe umugabo kurekura umugore, baramugerageza. Ariko asubije abavuze ati, Musa yabategekeye iki? Ariko bavuze bati, Mose yemeye kwandika igitabo cyo gutandukana no kurekura. Kandi asubije Yesu yabavuze: Kubera imitima yanyu ikomeye yabandikiwe muri mwe itegeko ryi; ariko kuva intangiriro yo guhanga umugabo n'umugore yabakoze Imana; kubera ibi umuntu azasiga se wiwe na nyina, kandi azomererwa ku mugore wiwe, kandi bombi bazaba umubiri umwe. Kuvyo rero ntibakiri babiri, ahubwo ni umubiri umwe; icyo Imana yahurijeho

hamwe rero, umuntu ntakibatandukanyeho. Kandi mu nzu kwongerera abigishwa kuri ibi baramubajeye, kandi arabavugira: uwese atandukanya umugore we kandi arubaka undi, arenganya kuri we; kandi niba umugore atandukanyije umugabo arubakwa n'undi, arenganya. Kandi baramuzanira abana, kugira ngo abakoraho; ariko abigishwa baramaganira ababazanaga. Abonye ariko, Yesu yarakaye kandi yabavuze ati: Reka abana baze kuri jye, kandi ntimubabuje; kuko ubwami bw'Imana ni ubw'abameze batyo. Koko ndababwira, uwutakiriza ubwami bw'Imana nk'umwana, ntazinjiramo. Kandi yari yabakoze mu maboko, yabahaye umugisha ashyira amaboko hejuru yabo. Kandi asohotse mu nzira ye, umwe yirukiye kuri we maze apfukama imbere ye, aramubaɜa ati, Mwigisha mwiza, nkore iki kugira ngo nzungure ubuzima buhoraho? Ariko Yesu aramusubiza ati: Kuki wambwira ko ndi mwiza? Nta muntu mwiza uretse umwe gusa, Imana. Uzi amategeko: ntukore ubusambanyi, ntukore ubwicanyi, ntukore ubujura, ntukore ubuhamya bw'ibinyoma, ntukore uburiganya, ubaha se wawe na nyoko. Ariko we asubije ati kuri we, Mwigisha, ibi byose nabyubahije kuva mu busore bwanjye. Ariko Yesu amureba yamukunze, aramubwira ati, Ikintu kimwe kirakubura. Niba ushaka kuba utunganye, genda, ibintu byose ufite ubigurishe uhe abakene, kandi uzagira ubutunzi mu ijuru, hanyuma uze unkurikire utwaye umusaraba wawe. Ariko we yabaye afite uburakari ku jambo, maze agenda yababaye, kuko yari afite umutungo mwinshi. Kandi Yesu amaze kureba hafi yose avuga abigishwa be: ni gute bigoye abantu bafite amafaranga bazinjira mu bwami bw'Imana! Abigishwa ariko

batangaye ku majambo ye. Ariko Yesu yongeye abasubiza abababwira: Abana, ni gute bigoye ku bizeye ku mafaranga kwinjira mu bwami bw'Imana! Byoroshye ingamiya kwinjira mu cyuho cy'urushinge kuruta umukire kwinjira mu bwami bw'Imana. Ariko bo baratangaye cyane bavugana bati, Ninde rero ashobora kurokoka? Amaze kubareba, Yesu avuga ati, Ku bantu bidashoboka, ariko si ku Mana, kuko byose bishoboka ku Mana. Petero yatangiye kumubwira ati, Reba, twe twavuye byose kandi twagukurikiye. Asubije Yesu yavuze: Ndababwira ukuri, nta n'umwe usize inzu cyangwa abavandimwe cyangwa bashiki cyangwa se cyangwa nyina cyangwa umugore cyangwa abana cyangwa imirima kubera jye na kubera inkuru nziza, niba atakwakira inshuro ijana ubu mubihe bino amazu n'abavandimwe na bashiki na se na nyina n'abana n'imirima hamwe n'imihigo, kandi mugihe kizoza ubuzima buhoraho. Ariko benshi mu bambere bazaba mu banyuma, kandi abanyuma bazaba mu bambere. Bari mu nzira bazamuka bajya i Yerusalemu, kandi Yesu yari abayobora imbere, kandi batangaye, kandi abakurikira batinya. Kandi amaze gufata abandi cumi na babiri kaburi, yatangiye kubabwira ibintu bigiye kumugeraho, ngo: Reba, turimo kuzamuka muri Yerusalemu, kandi Umwana w'umuntu azashyirwa mu maboko y'abahanuzi bakuru n'abanditsi, kandi bazamukatira urubanza rw'urupfu, kandi bazamushyira mu maboko y'amahanga, kandi bazamusebya, kandi bazamukubita inkoni, kandi bazamumaramira, kandi bazamwica, kandi ku musi wa gatatu azazuka. Kandi Yakobo na Yohana abana ba Zebedayi baramusenga bavuga, Mwigisha, turashaka ko icyo cyose

tubasaba udukorera. Ariko yavuze kuri bo ati: Ni iki mushaka ko nkubakorere? Ariko bamubwiye bati, Duhe ngo umwe yice ku ruhande rwawe rw'iburyo n'undi yice ku ruhande rwawe rw'ibumoso tugende mu cyubahiro cyawe. Ariko Yesu yabwiye bo: Ntimuzi icyo musaba. Mushobora kunywa igikombe nanywa, kandi ubwibatizo ndibatizwa mubibatizwe? Ariko bamubwiye: Turashobora. Ariko Yesu yabavuze: igikombe nanywa muzakinywera, n'ubwibatizo ndibatizwa muzabatizwa; ariko kwicara ku buryo bwanjye n'ibumoso si ibwanjye gutanga, ahubwo ni abo byateguriwe. Kandi bamaze kumva, abo icumi batangiye kurakara kubera Yakobo na Yohana. Ariko Yesu amaze kubahamagara abavugisha ko bazi ko abasa nk'abategetsi b'amahanga babategetsa kandi abantu bakuru babo babakoreshaho ubutegetsi; ariko ntibizaba gutya muri mwe, ahubwo uwashaka kuba mukuru muri mwe azaba umugaragu wanyu, kandi uwashaka muri mwe kuba wa mbere azaba umugaragu w'abantu bose; kandi kuko Umwana w'umuntu ntaje gukorerwa ahubwo gukorera, no gutanga roho ye nk'icunguro aho abenshi. Kandi baza muri Yeriko. Kandi ubwo yasohotse kuva i Yeriko hamwe n'abigishwa be n'imbaga nini, umuhungu wa Timayo witwa Baritimayo impumyi yari yicaye ku nkombe y'umuhanda asaba. Kandi yumvise ko ari Yesu uwa Nazarete, atangira kurangurura akavuga ati, Mwana wa Dawidi, Yesu, mbabarire. Kandi benshi baramukababaje kugira ngo aceceke, ariko we yakomangiye cyane kuruta, Mwana wa Dawidi, mpabaze imbabazi! Kandi ahagaraye, Yesu yavuze ati: Mumwite. Barahamagara impumyi, bakamubwira bati: Komera, byuka, arahamagara. Ariko we, amaze gutanga

igiambaro cye, arahaguruka aje kuri Yesu. Kandi asubiza, Yesu aramubwira ati: Ni iki ushaka nkugirire? Ariko uwo muntu w'impumyi yamubwiye: Raboni, kugira ngo nsubire kubona. Kandi Yesu yamubwiye: genda, ukwizera kwawe kwakurokoje. Kandi ako kanya yarebeje hejuru, kandi yarakurikiye Yesu mu nzira.

11

Kandi iyo bagera muri Yerusalemu muri Betifage na Betaniya ku musozi w'imizeytuni, yohereza babiri mu banyeshuri be kandi abagira ati: Jyanani mu mudugudu uri imbere yanyu, kandi ako kanya mugiinjira muri wo muzasanga umwana w'indogobe uhambaye, nta muntu na umwe wigeze wicara kuri we; mumusohore mumuzane. Kandi niba umuntu ababwira ati: Murakora iki? Muvuge ko Umwami amukeneye, kandi ako kanya azamugarura hano. Bagiye ariko basanze umwana w'indogobe uhambaye ku muryango hanze ku muhanda, baramukungura. Kandi bamwe mu bahagaze aho bari babavugisha bati, Niki mukora mukurura umwana w'indogobe? Ariko babwiye nkuko Yezu yabategekeje, maze babarekera. Kandi bazanye urwagasani kwa Yesu, bashyira imyenda yabo kuri rwo, maze yicara kuri rwo. Benshi baroheye imyenda yabo mu nzira, abandi bakaga amashami y'amababi mu biti bakayohereza mu nzira. Kandi abagiye imbere n'abakurikira bari bavuza bavuga, Hosana, yagizwe umugisha uza mu izina rya Mukama. Yagiriwe umugisha ubwami buza mu izina rya

Mwami wa Data wacu Dawidi, hosana mu byo hejuru cyane. Kandi Yesu yinjiye muri Yerusalemu no mu nzu yera, amaze kureba byose, umugoroba umaze kuba igihe, arasohoka ajya i Betaniya hamwe n'abacumi na babiri. Kandi ku munsi ukurikira bavuye muri Betaniya, yarashonje; kandi abonye igiti cy'umutoma kure gifite amababi, yaje kugirango abone niba azasanga ikintu muri cyo; kandi aje kuri cyo ntacyo yasanze keretse amababi; kuko ntabwo yari igihe cy'amatomate. Kandi asubije avuga kuri yo: nta wundi kuva kuri wewe mu gihe cyose umuntu n'umwe imbuto arye. Abigishwa be bari kumva. Kandi baza kwongeye muri Yerusalemu; kandi Yesu amaze kwinjira mu rusengero atangira kwirukana abagurisha n'abagura mu rusengero, kandi ameza y'abahinduzi b'amafaranga n'intebe z'abagurisha inuma aramanika, kandi ntiyemereraga ko umuntu wese anyuze n'ikintu mu rusengero, kandi yigishaga abavugira ati: ntibyanditswe ko inzu yanjye izitwa inzu y'isengesho ku mahanga yose? Ariko mwe mwamuhinduye ubuvumo bw'abasambwa. Abanditsi, Abafarisayo, n'abakurambere b'ababapadiri bumvise, kandi bashakaga uburyo bwo kumwica, kuko bari kumwubaha, kubera ko imbaga yose yatangajwe n'inyigisho ye. Kandi igihe cyari cyarenze, yasohokanye hanze y'umujyi. Kandi banyuze mu gitondo babonye igiti cy'umunyu cyumye guhera ku mizi. Kandi Petero yibuka avuga kuri we, Rabi, reba igiti cy'umuyuzu wari wavuze nabi cyumye. Yesu abasubiza ati: Mufite ukwizera kw'Imana. Amen kuko ndababwira ko uwese wabwira umusozi uyu ngo, Zimurwa ukajugunywe mu nyanja, kandi atanyeganyega mu mutima we, ariko yizera ko ibyo avuga bibaho, bizabaho kuri

we icyo yose avuga. Kubera ibi ndababwira: ibintu byose musengeye musaba, mwizere ko mubyakira, kandi bizabera kuri mwe. Kandi igihe muhagaze musenga, mwibagirizane niba hari ikintu mufite ku muntu runaka, kugirango na Se wanyu uwo mu ijuru ababagirizane ibyaha byanyu. Ariko niba mwe mutareka, na Se wanyu ntazareka ibyaha byanyu. Kandi baraza kwongerera muri Yerusalemu; kandi mu rusengero agendagenda, baza kuri we abahanuzi bakuru n'abanditsi n'abasaza kandi bamubwira: Mu butegetsi buki ukora ibintu ibi? Cyangwa ninde yaguheye uburenganzira bwo gukora ibi bintu? Ariko Yesu asubiza abavuze ati, Nzababaza kimwe, munyisubize, kandi nzababwira uburenganzira nkora ibyo. Ubwibatizo bwa Yohana bwaturutse mu ijuru cyangwa bwaturutse ku bantu? Nsubize. Kandi batekereza kuri bo ubwabo bavuga, Niba tuvuze ko kuva mu ijuru, azavuga, Kuki rero ntimwamwizeye? Ariko turashobora kuvuga, bikomoka ku bantu? Batinya abantu kuko bose bari babona Yohana ko yari umuhanuzi. Kandi basubije bavuga kuri Yesu: Ntitubizi. Kandi Yesu asubiza avuga kuri bo: Natwe jye sindababwira mu butegetsi ki nkora ibi bintu.

12

Kandi yatangiye kubabwira mu migani, umugabo yateye umuzabibu kandi ashyizeho uruzitiro kandi acukura icyumiro cy'inzabibu kandi yubaka umunara, kandi ayukodesha abahinzi kandi agenda. Maze yohereje umuja ku bahinzi mu gihe, ngo

afate ku mbuto z'umuzabibu kuva ku bahinzi. Kandi bamufashe, bamukubita, maze bamwohereza ubusa. Kandi na none yohereje imbuto yindi kuri bo, kandi uwo bamuteje amabuye, baramukomeretse ku mutwe, maze baramwohereje yirabujijwe. Kandi nanone yoheye undi, na we bamwiciye, hamwe n'abandi benshi, bamwe babakubise, abandi babiciye. Ukiri afite umuhungu umwe ukundwa, rero yohereje na we uwanyuma kuri bo avuga ko bazubaha umuhungu wanjye. Ariko abo abahinzi, bamaze kumubona aje, bavuganye hagati yabo bati: Uyu ni umuragwa, nzaza tureke tumwice, kandi umurage uzaba uwacu. Kandi bamufashe, baramwishe, maze bamujugunya hanze y'umurima w'imizabibu. Ni iki rero azakora nyir'umurima w'imizabibu? Azaza kandi azasenya abahinzi aba, kandi azaha umurima w'izabibu abandi. Nta n'inyandiko iyi mwasomye, ibuye abubaka banze, ryo ryabaye umutwe w'akarungu; kuva kuri Umwami ibi byabaye, kandi ni bitangaje mu maso yacu? Kandi bari bashaka kumufata, ariko batinye imbaga; kuko bari bazi ko yabagezagaho umugani. Kandi bamutse, bagiye. Kandi batuma kuri we bamwe mu Bafarisayo n'Abaherodiyani ngo bamugere mu ijambo. Ariko baje bamubwira: Mwigisha, tuzi ko uri ukuri kandi ntacyo wita ku muntu n'umwe; kuko ntabwo ureba mu maso y'abantu, ahubwo mu by'ukuri inzira ya Imana wigisha. Nuko baradutubwiye: Byemewe gutanga umusoro kuri Kayisari cyangwa oya? Turehe cyangwa ntitutange? Ariko amenya ubucurabwenge bwabo, yabavuze: Kuki mungera? Muzanire denariyo kugira ngo nbone. Ariko barazanye. Kandi abavugira ati: Uw'uwunde ishusho iyi n'iyandikwa? Ariko bavuze: Bya Kayisari. Yesu asubiza ababwira

ati: Subizai Kayisari ibiye, kandi muhe Imana ibiyayo. Batangaye cyane. Kandi Abasadukayo baza kuri we, abo bavuga ko kuzuka kutabaho, kandi baramubajije bavuga: Mwigisha, Mose yandikiye twebwe ko niba umurumuna w'umuntu apfa asize umugore, kandi abana atareka, murumuna wiwe afate umugore wiwe kandi amuhe imbuto murumuna wiwe. Rero hari abavandimwe barindwi. Kandi uwa mbere yafashe umugore, kandi apfuye ntiyasigaje imbuto. Kandi uwa kabiri yaramufashe, maze apfa, kandi na we ntiyasigaje imbuto. Kandi uwa gatatu nabyo. Kandi abo barindwi baramufashe, kandi ntibasigiye imbuto. Hanyuma y'abandi bose, n'umugore yapfuye. Muri ivyuka rero, iyo bazuka, azaba umugore w'uwuhe muri bo? Kuko abo indwi bose bari bamufite nk'umugore. Yesu abasubiza ati, Ntabwo mubeshya kubera kutazi ibyanditswe n'imbaraga z'Imana? Kuko igihe bazavuka mu bapfuye, ntibashyingirana kandi ntibashorerwa, ariko baba nk'intumwa ziri mu ijuru. Ariko kubyerekeye abapfuye ko bazuka, ntimwasomye mu igitabo cya Mose, ku gihuru, uko Imana yamubwiye iti, Jye ndi Imana ya Aburahamu, na Imana ya Isaka, na Imana ya Yakobo? Imana si iy'abapfuye, ahubwo ni iy'abazima; mwe rero murabeshya cyane. Kandi umwe mu banditsi yaje hafi, amaze kumva baganira, abonye ko yababwiye neza, aramubaza ati: Ni irihe tegeko rya mbere muri byose? Yesu aramusubiza ati itegeko rya mbere rya byose ni iri: umva, Isiraheli, Uwiteka Imana yacu Uwiteka ni umwe; kandi uzakunda Uwiteka Imana yawe ukoresheje umutima wawe wose n'ukoresheje roho yawe yose n'ukoresheje ubwenge bwawe bwose n'ukoresheje imbaraga zawe zose. Iri ni itegeko

rya mbere. Kandi iya ya kabiri isa n'iyi, ni iyi: uzakunda umuturanyi wawe nk'uko wiyikunda. Nta itegeko rindi rikuru kuruta ibi. Kandi umwanditsi yamubwiye ngo: Neza, mwigisha, ku by'ukuri wavuze ko umwe ari we kandi nta wundi uretse we; kandi gukunda we mu mutima wose no mu gusobanukirwa kwose no mu roho yose no mu mbaraga zose, kandi gukunda umuturanyi nk'umuntu ubwe ni byinshi kuruta ibitangwa byose byoherezwa n'imitambaro yose. Kandi Yesu abonye ko yasubije mu bwenge, aramubwira ati, Ntukiri kure y'ubwami bw'Imana, kandi nta wundi wongeye gutinyuka kumuganira. Kandi asubije Yesu yavuze yigisha mu rusengero, Abanditsi bavuga gute ko Kristo ari umwana wa Dawidi? Ubwe kubera Dawidi yavuze mu Mpwemu Yera ati: Umwami avugira Umwami wanjye ati: Icara ku buryo bwanjye kugeza igihe nshyira abanzi bawe munsi y'ibirenge byawe. Dawidi ubwe rero avuga ko ari Umwami; kandi kuva he umuhungu wiwe ari? Kandi umubare munini w'abantu wari kumwumva n'ishimwe. Kandi yari abwira mu kwigisha kwe: Mwirinde abanditsi bashaka kugenda mu myenda myiza no gusalamuswa mu masoko no kwicara ku ntebe za mbere mu matorero no kugira imyanya y'icyubahiro mu birori. Abo barya amazu y'abapfakazi kandi bakoresheje impamvu barasengera igihe kirekire, abo bazakira urubanza rukabije kuruta abandi. Kandi Yesu yicaye imbere y'igisanduku cy'amafaranga, yareba uko umubare w'abantu ujugunya umuringa mu gisanduku cy'amafaranga. Abatungi benshi bari bateje byinshi, maze umupfakazi umwe ukene yaje ateje ibiceri bibiri, icyo ni kodarante. Kandi amaze guhamagara abigishwa be, yabavuze ati: Ndababwira ukuri ko uyu mupfakazi ukene

yatanze byinshi kuruta abandi bose batanze mu isanduku y'amafaranga; kuko bose batanze baturutse ku byari bisagutse, ariko we yatanze biturutse mu bukene bwe, byose yari afite, ubuzima bwe bwose.

13

Kandi asohotse mu rusengero, umwe mu banyeshuri be amubwira ati, Mwigisha, reba uburyo amabuye n'inyubako bimeze. Kandi Yesu asubije amubwira ati: urabona izi nyubako nini? Ntihazasigara hano ibuye kuri ibuye ritazasenywa. Kandi yicaye ku musozi w'imizeytuni imbere y'urusengero, baramubajije wenyine Petero na Yakobo na Yohana na Andereya; tubwire ryari ibintu byo bizaba, kandi ni iki ikimenyetso iyo ibintu byose byo bigiye kurangizwa? Yesu asubije atangira kubabwira: Mwirinde ntawubashyize mu kuyobya. Kuko benshi bazaza mu izina ryanjye bavuga ko ari jye, kandi bazayobya benshi. Iyo ariko muhumva intambara n'amakuru y'intambara, ntimutangare, kuko bigomba kubaho, ariko ntabwo ari iherezo. Azimuka, kubera igihugu kizimuka kuri igihugu n'ubwami kuri ubwami, kandi hazaba induzabutumwa mu hantu hatandukanye, kandi hazaba inzara n'imvururu. Ibi ni intangiriro z'ububabare bwo kubyara. Ariko mwebwe mwiyumvire. Kuko bazabatanga muri amakuru kandi mu materaniro yabo muzakubwamo, kandi imbere y'abayobozi n'abami muzahagararwa kubera jye nk'ubuhamya kuri bo. Kandi mu mahanga yose hakenewe ko amakuru meza

atangazwa mbere. Iyo ariko babageza bababitanga, ntimuhangayikire mbere icyo muzavuga, kandi ntimwitegure, ariko icyo cyose cyabaherewe muri icyo gihe, ni cyo muvuge, kuko si mwe muvuga, ahubwo ni Umwuka Wera. Murumuna azatanga murumuna mu rupfu, na se azatanga umwana. Abana bazahagurukira ababyeyi kandi bazabica. Kandi muzaba mwangwa n'abantu bose kubera izina ryanjye, ariko uwihangamiwe kugeza ku iherezo, uwo azarokorwa. Iyo mubone igitangaza cy'isenyuka cyavuzwe na Daniyeli umuhanuzi kihagaraye aho kitagomba kuba, uwusoma amenye icyo bivuze, noneho abo mu Buyahudi bariruke bajye mu misozi, kandi uwo ari ku igisenge ntamanuke ajye mu nzu kandi ntayinjiremo gufata ikintu mu nzu ye, kandi uwo ari mu murima ntasubire inyuma gufata umwenda we. Umunaniro ku bafite inda n'abonsa mu minsi iya! Mwisengere kugirango guhunga kwanyu bitagorana mu gihe cy'itumba. Kuko iminsi iryo izaba amakuba, nk'uko bitabaye nk'ibyo kuva intangiriro y'isezerano Imana yaremye kugeza ubu, kandi ntibizongera kubaho. Kandi iyo Umwami atagabanije iminsi, nta mubiri wose wari gukizwa, ariko kubera abatoranijwe abo yahisemo, yagabanije iminsi. Kandi noneho niba umuntu abagiriye ati, Reba hano Kristo, reba hariya, ntimwemere. Kuko bazimuka ba-Kristo b'ibinyoma na ba-profeta b'ibinyoma, kandi bazatanga ibimenyetso n'ibitangaje kugirango bashyize mu kuyobya, niba bishoboka, n'abatoranijwe. Ariko mwe, mubona; reba, nabamenyesheje mbere ibintu byose. Ariko mu minsi iryo, nyuma y'umubabaro urya, izuba rizajimya, kandi ukwezi ntuzatanga urumuri rwarwo, kandi inyenyeri zizaba ziva mu

ijuru zigwa, kandi imbaraga ziri mu majuru zizanyaganyagwa. Kandi hanyuma bazabona Umwana w'umuntu aza mu bicu afite imbaraga nyinshi n'icyubahiro. Kandi hanyuma azohereereza intumwa ze, kandi azateranya abatoranijwe be kuva mu miyuka ine, kuva ku iherezo ry'isi kugeza ku iherezo ry'ijuru. Kuva ku giti cy'umutoma mwige umugani. Iyo ishami ryayo rimaze kuba ryoroshye kandi rigatangaza amababi, muzi ko icyi gihe cy'impeshyi kiri hafi; gutyo na mwe, iyo mubona ibyo bintu bibaye, muzi ko kiri hafi ku miryango. Amen ndababwira ko iyi gisekuru ntizashira mbere y'uko ibintu byose biba. Ijuru n'isi bizashira, ariko amajambo yanjye ntazigera ashira. Ku bijyanye n'umunsi uriya cyangwa isaha, nta n'umwe uzi, ndetse n'intumwa mu ijuru, ndetse n'umwana, keretse se. Murarebe, mukomere kandi musenga; kuko ntimumenya igihe ari irihe. Nk'umuntu ugiye ku rugendo, asigaye inzu ye, akahabwa abagaragu be ubutware, na buri wese umurimo we, kandi yategeka umuronzi w'urugi ngo arinde. Murarinde rero; kuko ntimumenya igihe nyir'inzu aza, nimugoroba cyangwa mu gicuku cy'ijoro cyangwa mu guhamagara kw'inkoko cyangwa mu gitondo; ntazaze mu buryo butunguranye akabasanga muryamye. Ibyo ariko mbabarira, bose ndabavugira, murarinde.

14

Paki n'umunsi w'imigati itaremereye byari nyuma y'iminsi ibiri. Kandi abashingantahe bakuru n'abanditsi barondera uburyo

bwo kumufata mu bubeshi bamwice. Bavugaga ariko bati: Ntibikore mu mukoro, kurinda ko hashobora kubaho akagongwe mu bantu. Kandi ubwo yari muri Betaniya mu nzu ya Simoni umukirayi, ubwo yari yicaye, umugore yaje afite icupa cya alabasitiro cy'amavuta ya narido nziza y'agaciro kinini, amaze gucagagura icupa cya alabasitiro, aramusuka ku mutwe. Hari bamwe bakababaye mu bwabo bavuga bati, Kubera iki iyo nkuru yatakajwe gutya? Kuko iyi nturi yari ishobora kugurwa hejuru ya amadenari magana atatu no gutangwa abakene; kandi baramurakaje. Yesu yavuze: Mumusige; kuki mumuha ibibazo? Yakoze akazi keza kuri njye. Kuko buri gihe mufite abakene hamwe namwe, kandi igihe cyose mushaka mushobora kubakora neza, ariko jyewe ntimufite buri gihe. Icyo yari afite uyu yakoze, yabanje gusiga umubiri wanjye mu gushyingura. Amen ndababwira, aho amakuru meza aya yatangajwe mu isi yose, n'icyo uyu yakoze kizavugwa mu kwibuka kwe. Kandi Yuda Isikariyote, umwe mu cumi na babiri, yagiye kwa bapadiri bakuru kugira ngo amutange kuri bo. Ariko bumvise bashimye, basezeranya kumuha amafaranga ya feza, kandi yashakaga uburyo bwo kumugabura mu gihe cyiza. Ku munsi wa mbere w'imigati itazimuye, igihe batwaga Pasika, abigishwa be bamubwira bati, Hehe ushaka tugiye dutegure kugira ngo urye Pasika? Kandi yohereza babiri mu bigishwa be kandi abavugira: Jyana mu mujyi, kandi umugabo utwara icyombo cy'amazi azahurana namwe; mumurikire, kandi aho yinjira, muvugire nyir'inzu ngo umwigisha avuga: Ni hehe icyumba cyanjye aho nzarya Pasika hamwe n'abigishwa banjye? Kandi we ubwe azabarekana

icyumba cyo hejuru kinini cyateguwe kandi cyiteguye; mutegurire hariya. Abigishwa be barasohoka kandi baza mu mujyi, kandi basanga nkuko yababwiye, kandi bateguye Pasika. Kandi nimugoroba ubwo bwabaye aza hamwe n'abacumi na babiri; kandi ubwo bari baricaye kandi barya, Yesu yavuze: Ameni ndababwira ko umwe muri mwe azanyegurira, uwo urya hamwe na njye. Ariko batangiye kubabara no kumubwira umwe ku wundi: Ntabwo ari jye? Kandi undi yavuze ati: Si jye? Ariko asubije abavuze ati, Umwe mu cumi na babiri, utwikira hamwe na njye mu isahani. Umwana w'umuntu agenda nk'uko byanditswe kuri we, ariko uwo mubabazi ku muntu uwo binyuze kuri we umwana w'umuntu atangwa! Byari byiza kuri we niba atavutse umuntu uwo. Kandi mu gihe bari kurya, Yezu yafashe umugati, wawugize umugisha, wawumenyagura, abaha, maze avuga ati: Mufate murye, ibi ni umubiri wanjye. Amaze gufata igikombe no gutanga ishimwe, yababahaye, bose baranyweye muri cyo. Kandi yavuze kuri bo, Aya ni amaraso yanjye y'isezerano rishya, ayasukwa ku bwinshi. Ndababwira ukuri ko ubu ntazongera kunywa mu umusaruro w'umuzabibu kugeza ku munsi uwo igihe nzanywa ryo gishya mu bwami bw'Imana. Kandi bamaze kuririmba, basohokera ku musozi w'imizaytuni. Kandi Yesu abwira bati mwese muzagutswa muri jye muri uyu ijoro, kuko byanditswe, nzakubita umwungeri kandi intama zizakwirakwizwa, ariko nyuma yo kuzuka kwanjye nzabanyuza imbere muri Galileya. Petero yavuze kuri we, Na niba abose bazaguterwa, ariko si jye. Yesu aramubwira ati: Amen ndakubwira ko uyu munsi, muri iki gicuku, mbere yuko inkoko ibyaza kabiri, uzaba wanyanze inshuro eshatu.

Ariko Petero yari avuga cyane cane: niba ngomba gupfa hamwe nawe, sinzakwanga. Mu buryo bumwe na none bose baravugaga. Kandi baza mu mwanya witwa Gethsemane, kandi avuga abigishwa be, Icara hano kugeza nsenga. Kandi yajyana Petero na Yakobo na Yohana hamwe na we, kandi atangira guhangayikishwa cyane no guhangayika kandi kubabwira: ubugingo bwanjye burababababaye cyane kugeza ku rupfu; mugume hano kandi murinde. Kandi yagiye imbere gato yaguye ku maso hejuru y'ubutaka, kandi yarasengeye kugira ngo, niba bishoboka, igihe kiramurengera, kandi yavugaga: Abba, Se, ibintu byose bishoboka kuri wewe; kurandura iki gikombe kuri njye; ariko si icyo njye nshaka, ariko ni icyo wowe ushaka. Araza kandi abasanga bararamye, kandi avugira Petero ati: Simoni, urararyama? Ntimwashoboye kurinda isaha imwe? Mube kwitegereza kandi mwisenge, ngo mutinjire mu kugeragezwa; umwuka rwose ushishikaye, ariko umubiri ntiwumye. Kandi kabiri, amaze kujya, yarasenze avuga amagambo amwe. Agarutse, yabasanze bongera baryamye, kuko amaso yabo yari aremerewe, kandi ntibazi icyo bamwsubiza. Kandi araza inshuro ya gatatu kandi abavugisha: Muraryama ubu kandi murahuhuka. Birahagaze. Igihe cyaje. Reba, umwana w'umuntu atangwa mu maboko y'abanyabyaha. Muvuke, turgende. Reba, uwuntanga yegereye. Kandi ako kanya, akiri avuga, Yuda Isikariyote araza, umwe mu cumi na babiri, kandi hamwe na we imbaga nini ifite inkota n'inkoni, boherejwe n'abahanuzi bakuru n'abanditsi n'abasaza. Ariko uwo yamutanze yari yarabaheye ikimenyetso avuga ngo: uwo nzasoma, niwe; mumufate kandi mumujyane mu mutekano.

Amaze kuza, ako kanya yaramwegereye aramubwira ati: Mwaramutse, Rabi, aramusoma. Ariko bashyizeho kuri we amaboko yabo maze bamufata. Umwe mu bahagarariwe akura inkota, akubita umugaragu w'umuhanuzi mukuru, maze akamukata ugutwi. Kandi asubiza, Yesu yabavuze: Nk'aho kuri umujura mwazuye hamwe n'inkota n'ibiti kunfata; buri munsi aho muri nari mu rusengero nigisha, kandi ntimwanfashe. Ariko kugira ngo ibyanditswe byuzuzwe. Kandi baramutse, bose barahunga. Kandi umwe mu basore yakurikiye kuri we, yambaye igitambara cya shashi hejuru y'umubiri ubusa, kandi abo basore bamufata. Ariko we, asigaye ikirenge cya kitani, yihunga yambaye ubusa avuye kuri bo. Kandi bajyanye Yesu kwa muhabura mukuru, kandi abahabura bakuru bose n'abasaza n'abanditsi bateraniye aho yari. Kandi Petero yamukunze ari kure kugeza imbere mu kibanza cy'umuprisita mukuru, kandi yari yicaye hamwe n'abafasha yiyumvisha ku muriro. Abahanuzi bakuru n'inama yose bari bashaka ubuhamya kurwanya Yesu kugira ngo bamwice, ariko ntibabusanga; kuko benshi bari baratanga ubuhamya bw'ibinyoma kurwanya we, kandi ubuhamya ntibwari bungana. Kandi bamwe barahagaze baratanga ubuhamya bw'ibinyoma kuruhande rwe bavuga ko twebwe twumvise we avuga, ko njye nzasenya urusengero urwo rwubatswe n'amaboko kandi nyuma y'iminsi itatu nzubaka urundi rutari rwubatswe n'amaboko. kandi nta n'uburyo ubuhamya bwabo bwari bumwe Kandi umupayiperi mukuru yarahagaze mu hagati, aramubaza Yezu avuga: ntabwo usubiza ikintu? Ni iki aba bantu bavuga nk'ubuhamya bwo kurwanya we? Ariko we yacecekeye kandi

ntacyo yasubije. Nanone umupayiperi mukuru yamubajije kandi amubwira: wowe uri Kristo umwana w'uwagizwe umugisha? Ariko Yesu yavuze, Njye ndi, kandi muzabona Umwana w'umuntu yicaye ku buryo bw'imbaraga, aza ku bicu by'ijuru. Umwepiskopi mukuru yaciye imyenda ye avuga ati, Tugikeneye iki abamenyetso? Mwumvise rwose uburiganya; ni iki kibagaragarira? Ariko bose baramuciye urubanza ko ari umwere w'urupfu. Kandi bamwe batangiye kumutera amacinya no gupfunika isura rye no kumukubita intege no kumubwira bati: duhanuragire ninde ukubise. Kandi abagaragu baramukubise. Kandi Petero yari hasi mu rugo, umukobwa umwe mu bakozi ba muhabura mukuru araza, kandi amaze kubona Petero yiyumvisha ubushyuhe arebye kuri we avuga: nawe wari hamwe na Yesu uwa Nazareti. Ariko we yahanze avuga: Sindi nzi kandi sindi nzi icyo wowe uvuga. Kandi yarasohokaga hanze mu rukuta, kandi inkoko y'igitsina gabo yarakoze. Kandi uwo mukobwa ukiri muto amaze kumubona, yongeye gutangira kubwira abahagararirwe aho ko uyu ari umwe muri bo. Ariko we yongeye kwanga. Kandi nyuma y'igihe gito na none abahagararirwe baravugaga kuri Petero: mu by'ukuri uri muri bo; kandi kuko uri Umugalilaya kandi imvugo yawe irasa. Ariko yatangiye guhayira no kurahira ko ntazi umugabo uyu muvuga. Kandi inkoko y'igitsina gabo yakoze urusaku ku nshuro ya kabiri. Petero yibukiye ijambo Yesu yamubwiye ati: Mbere y'uko inkoko ihamagara inshuro ebyiri, uzaba wanihakanze inshuro eshatu, maze arira.

15

Kandi ako kanya mu gitondo, abasacerdoti bakuru hamwe n'abasaza n'abanditsi n'inama yose bamaze gufata inama, baboheye Yezu, bamujyana maze bamushyikiriza Pilato. Pilato yamubajije ati: Mbese wowe uri umwami w'Abayuda? Asubije amubwira ati: Wowe urabivuga. Abashingantahe bamushinjaga cyane, ariko we ntacyo yasubije. Ariko Pilato yongeye kumubaaza ati: ntabwo usubiza ikintu cyose? Reba ibihe byinshi bakutangiriza ubuhamya. Ariko Yesu nta na kimwe yongeye kusubiza, kuburyo Pilato yatangajwe. Ukurikije umunsi mukuru, yari abarekurira umufungwa umwe uwo bari basaba. Yari hari uwo witwa Barabbasi yahambaye hamwe n'abagenzi be b'abigometsi, abo mu myigaragambyo bari bakoze ubwicanyi. Kandi umuryango umaze guhamagara watangiye gusaba nkuko yabakorera buri gihe. Ariko Pilato yabasubije ati, Mwifuza nrekure umwami w'Abayahudi? Yari azi ko ari kubera ishyari abahanuzi bakuru bamutanze. Ariko abakuru b'ababapadiri batera urujijo umubare w'abantu kugira ngo areke Baraba kurusha. Ariko Pilato asubije ubundi abavuze ati, Niki none mushaka nkore uwo muvuga umwami w'Abayuda? Ariko bo nanone baratse, Mumumanike ku musaraba! Ariko Pilato yari abababwira ati: Ni iki ikibi yakoze? Ariko bo baramaganye cyane kuruta: Mumumanikire ku musaraba! Ariko Pilato ashaka gushimisha imbaga, yarekuye Baraba kuri bo, kandi yatanze Yesu amaze kumukubita kugira ngo amanikwe ku musaraba. Abasirikare bamujyanye imbere mu nzu y'urukiko, aricyo

praetorium, kandi bahamagara igisirikare cyose; kandi bamwambika umwenda w'umuhondo kandi bamuha banyuze ikamba y'amahwa, kandi batangiye kumusuhura. Mwaramutse umwami w'Abayahudi; kandi barakubise umutwe we n'urukwavu kandi baramuteye amacinya, kandi bashyize amavi baramupfukamiye. Kandi igihe bamusekeye, bamwambura umutuku bamwambika imyenda ye, maze bamujyana hanze kugirango bamanikire. Kandi bahatira umuntu umwe wari unyura witwa Simoni Mukireniya, wari aturutse mu murima, se wa Alegizanderi na Rufusi, kugirango atware umusaraba we. Kandi bamuzana kuri Gologota ahantu, risobanurwa aho igihanga. Kandi bari bamuha kunywa divino ivyavanze na manemane, ariko ntibyakira. Kandi bamaze kumumanika ku musaraba, bagabanya imyenda ye batera amafaranga kuri yo kugira ngo umuntu afate iki. Byari isaha ya gatatu, baramufashije ku musaraba. Kandi inyandiko y'icyaha cye yari yanditswe iti: Umwami w'Abayuda. Kandi hamwe na we bamanika ku musaraba abajura babiri, umwe ku buryo bwe n'umwe ku bumoso bwe. Kandi ivyanditswe bivuga byuzuye: kandi yabawe hamwe n'abanyegihugu. Kandi abo banyura bari baramutuka bakazunguza imitwe yabo kandi bavuga: Yoo! Wowe usenya urusengero kandi muminsi itatu uwubaka, wikize kandi manuka kumusaraba. Nk'uko bimeze kandi, abapadiri bakuru bashinja kureba kuri bene wabo hamwe n'abanditsi baravugaga bati: Abandi yarokoje, ariko we ubwe ntashobora kwirokorera. Kristo umwami wa Isirayeli amanuke ubu kuva ku musaraba, kugira ngo turebe kandi twizere muri we. Kandi abo bamanikwemo hamwe na we baramumaganiriza. Igihe cya

gatandatu kigeze, umwijima wabaye ku isi yose kugeza ku isaha ya cyenda; kandi ku isaha ya cyenda Yesu yamaganye mu ijwi rinini ati: Eloi Eloi, lema sabakitani? Icyo gisobanurwa ni, Imana yanjye Imana yanjye, kuri iki wansanze? Kandi bamwe mu bahagararirwe bumvise baravugaga, Reba, Eliya ahamagara. Umwe yirukiye, yuzuza isponge ya vinegari, ayishyira ku mugozi, aramunywesha avuga, Reka turebe niba Eliya aza kumumanura. Ariko Yesu amaze gusohora ijwi rinini yahumeka bwa nyuma. Kandi umupfuniko w'urusengero wacibwe muri bibiri kuva hejuru kugeza hasi. Kubona ariko umujenerali wahagaze imbere ye ko atyo avuze apfuye, yavuze: Mubyukuri umuntu uyu yari Umwana w'Imana. Hariho kandi abagore bari kure bareba, muri abo hariho Mariya Magadalena na Mariya nyina wa Yakobo muto na Yose, na Salome, abo kandi igihe yari muri Galilaya baramukurikiye kandi baramutumikiye, n'abandi benshi bari bazanye hamwe na we i Yerusalemu. Kandi nyuma y'uko umugoroba umaze kubaho, kuva byari itegurwa, ni ukuvuga mbere ya sabato, Yosefu wo muri Arimateya yaje, umujyanama w'icyubahiro, nawe ubwe yari yiteze ubwami bw'Imana, yihangana yinjiye kwa Pilato kandi asaba umubiri wa Yesu. Ariko Pilato yatangaye niba yari yarapfuye, kandi amaze guhamagara umukuru w'igisata yaramubajije niba yari yarapfuye kera; kandi amaze kumenya kuva ku mukuru w'igisata yahaye umurambo Yosefu. Amaze kugura igitambara cya shashi, amaze kumanura we, yamupfundikiye mu gitambara cya shashi, ashyira we mu mva yari yacibwe mu rutare, hanyuma akazengurutsa ibuye ku muryango w'imva. Mariya Magadalene na Mariya wa Yose barebaga aho

yashyinguwe.

16

Isabato imaze kurangira, Mariya Magadalena, Mariya wa Yakobo, na Salome baguze ibyakira kugira ngo baje kumupaka. Kandi mu gitondo kare cyane ku munsi wa mbere w'icyumweru, baza ku mva, izuba rimaze kurasira. Kandi baravugaga kuri bo ubwabo bati: Ninde azadugiringiza ibuye ku muryango w'imva? Kandi bavuye kureba, babona ko ibuye ryari ryagarutswe, kuko ryari rinini cyane. Kandi bamaze kwinjira mu mva, babonye umusore wicaye ku ruhande rw'iburyo, yambaye umwenda mwera, kandi batangaye cyane. Ariko abagira ati: Ntimutinye, murashaka Yesu Umunazarayiti wambanijwe ku musaraba, yazutse, nta we hano, reba ahantu bamushyizeho. Ariko gendani mubwire abigishwa be na Petero ko azabambera muri Galileya, hari muzamubona, nkuko yababwiye. Kandi bagiye bahava birukiye kuva mu mva, yari abafite kunyagira n'ubwoba bukabije, kandi ntibavuze ikintu kuri umuntu n'umwe, kuko batinya. Yamutse igitondo cya mbere c'isabato, yagaragaye cya mbere kuri Mariya Magadalena, uwo yari yasohoye abazimu indwi. Uwo yagiye yabwiye abo bari kumwe na we, bari barira kandi bakarira. Nabo bumvise ko ari muzima kandi ko yabonwe na we, ntibashyize imana. Nyuma y'ibi ariko, yagaragaye ku babiri muri bo bagendaga mu buryo butandukanye, bagiye mu murima. Kandi abo bagiye batangaje ku basigaye, ariko nta

n'abo bemeje. Nyuma aho bicaye kuri bo cumi na umwe yagaragaye, kandi yanenga ukwemera kwabo n'umutima ukomeye, kubera ko batizeye ababonye ko yazutse. Yavuze ati: Mugiye mu isi yose mutangaze Amakuru Meza ku bihanga byose. Uwo wemye kandi abatijwe azarokorwa, ariko uwo atemeye azacirwa urubanza. Ariko ibimenyetso kuri abo bemera bizabakurikira; mu izina ryanjye bazakuramo abazimu; bazavuga indimi nshya; bazamura inzoka; ndetse n'iyo banywa ikintu cyica, ntibizababaza; ku barwayi bazashyira amaboko, kandi bazagira ubuzima bwiza. Umwami nyuma yo kuvugana na bo yazamuwe mu ijuru maze yicara ku ruhande rw'iburyo rw'Imana. Ariko abo bamaze gusohoka baratangaza ahantu hose, Umwami akorana nabo kandi yemeza ijambo binyuze ku bimenyetso byabakurikiyeho. Amen.

Ivanjili ya Yohana

1

Mu ntango hari Ijambo, kandi Ijambo yari kuri Imana, kandi Ijambo yari Imana. Uyu yari mu ntangiriro kuri Imana. Byose byakozwe binyuze muri we, kandi nta na kimwe cyabayeho kitamubayeho, mu byo byabaye. Muri we hari ubuzima, kandi ubuzima bwari umucyo w'abantu. Kandi umucyo urabagirana mu mwiza, kandi umwiza ntiwushobora kuwutsinda. Habayeho umugabo woherejwe avuye kuri Imana, izina rye Yohana; uyu yaje mu buhamya, kugira ngo ahamye ku mweru, kugira ngo abantu bose bemere binyuze muri we. Ntiyari uwo umucyo, ariko kugirango ahamye ku bijyanye n'umucyo. Yari umucyo nyakuri, umurika abantu bose baza mu isi. Yari mu isi, kandi isi yabaye binyuze muri we, ariko isi ntiyamumenye. Yaje mu ibintu bye bwite, ariko abantu be bwite ntibamwakira. Ariko abose bamukiriye, yabahaye uburenganzira bwo kuba abana b'Imana, abo bemera izina rye, abo batavutse mu maraso, nta n'ubushake bw'umubiri, nta n'ubushake bw'umugabo, ahubwo bavutse muri Imana. Kandi Ijambo ryabaye umubiri kandi

ryatuye muri twe, kandi twabonye icyubahiro cye, icyubahiro nk'icy'umwana w'ikinege uva ku Se, yuzuye ubuntu n'ukuri. Yohana atangaza ubuhamya kuri we kandi yaravuze avuga: Uyu yari uwo navuze, uwo aza inyuma yanjye yabaye imbere yanjye, kuko yari wa mbere wanjye. Kandi kuva mu kuzura kwe, twebwe twese twakiriye, kandi ubuntu aho y'ubuntu; kuko amategeko yahawe binyuze muri Musa, ubuntu n'ukuri byaje binyuze muri Yesu Kristo. Imana nta umuntu wigeze ayibona, umwana wenyine uri mu mabere ya Se, niwe wayisobanurije. Kandi ubu ni ubuhamya bwa Yohana, igihe Abayahudi bohereje abapadiri n'Abalewi kuva i Yerusalemu kugira ngo bamubaze, Wowe uri nde? Yemeye kandi ntiyahakana, maze yemeza ko atari we Kristu. Kandi baramubajije: Ni iki rero? Uri Eliya wowe? Kandi avuga: Sindi. Wowe uri umuhanuzi? Kandi yasubije, oya. Nuko baramubwiye: Uri nde? Kugira ngo duhe igisubizo abadutumye; uvuga iki kuri wowe ubwawe? Yavuze, Jye ndi ijwi ry'uguhamagara mu butayu: Gorobanurai inzira ya Mwami, nk'uko Yesaya umuhanuzi yabivuze. Kandi abo boherejwe bari kuva mu Bafarisayo, kandi babamubajije kandi bamubwiye: Iki rero ubatiza, niba wowe utari Kristu cyangwa Eliya cyangwa umuhanuzi? Yohani yabasubije ati, Jye ndibatiza mu mazi, ariko hagati yanyu hahagarariwe umuntu mutazi. Wenyine ni we uza inyuma yanjye, uwo yabaye imbere yanjye, uwo jye sindi ukwiye gukemura umukandara w'inkweto ye. Ibi bintu byabaye muri Betaniya, hanze ya Yorodani, aho Yohana yari aribatiza. Ku munsi ukurikira, Yohana abona Yesu aza kuri we, avuga ati: Reba intama y'Imana itwara icyaha cy'isi. Uyu ni uwo navuzeko: Inyuma yanjye aza umugabo wabaye imbere

yanjye, kuko yari imbere yanjye. Kandi jye ntabwo nari nzi we, ariko kugira ngo yerekanwe kuri Isiraheli, kubera ibi naje jye mu mazi mbatiza. Kandi Yohana yahamije avuga ati: Nabonye Umwuka umanuka nk'inuma uva mu ijuru, maze uguma kuri we. Kandi jye nta kumenya namuzi, ariko uwo wohereje jye kubatiza mu mazi, uwo yambwiye ati: Uwo uzabona Umwuka umanuka kandi uguma kuri we, niwe ubatiza mu Mwuka Wera. Nanjye nabonye kandi nemeye ubuhamya ko uyu ari Umwana w'Imana. Ku munsi ukurikira Yohana yari ahagaraye kandi hamwe n'abigishwa biwe babiri, kandi amaze kureba Yesu agendagenda avuga ati: reba intama y'Imana. Kandi abigishwa babiri bumvise avuga, bakurikira Yesu. Yarahindutse Yesu amaze kubabona baramukurikira, abababwira: Mushaka iki? Ariko bamubwiye: Rabi, bivugwa bisobanurwa ngo umwigisha, uba he? Arabwira ati: Nzaza murebe. Nuko baje kandi babonye aho atuye, kandi barasigaye kumwe na we umunsi uriya; igihe cyari nk'icya cumi. Andereya yari umuvandimwe wa Simoni Petero, umwe mu babiri bari bumvise Yohana bakamukurikira. Uyu asanga mbere murumuna we bwite Simoni kandi amubwira: twasanze Mesiya; icyo ni ukuvuga bisobanurwa Kristo; kandi aramujyana kuri Yesu. Amaze kumureba, Yesu yavuze: Wowe uri Simoni umuhungu wa Yona, wowe uzitwa Kefasi, ivyo bisobanura Petero. Ku munsi ukurikira, Yesu yashakaga kugenda muri Galileya, asanga Filipo amubwira ati, Nkurikire. Ariko Filipo yari ava i Betisayida, mu mujyi wa Andereya na Petero. Filipo abona Natanaeli aramubwira ati, uwo Mose yanditse mu mategeko n'abahanuzi, turamushakiye, Yesu umwana wa Yosefu uva i Nazareti. Natanaeli yamubwiye:

kuva i Nazareti ikintu cyiza gishobora kuba? Filipo aramubwira: Nja kandi urebe. Yezu yabonye Natanaeli aza kuri we, avuga kuri we ati: Reba, rwose ni Umuyisirayeli; muri we nta buriganya. Natanaeli aramubwira: Wanyizi ute? Yezu yasubije kandi yamubwiye: Mbere y'uko Filipo aguhamagara, igihe wari munsi y'igiti cy'umutoma, nagubone. Natanaeli yasubije avuga kuri we, Rabi, wowe uri Umwana w'Imana, wowe uri Umwami wa Isiraheli. Yesu yasubije maze amubwira: kubera ko naguye nkubonye munsi y'igiti cy'umuki, uremera? Ibintu bikuru kuruta ibi uzabibona. Kandi aramubwira ati: Amen, amen, ndababwira, kuva ubu muzabona ijuru ryafunguwe, n'abamarayika b'Imana bazamuka kandi bamanuka kuri Umwana w'umuntu.

2

Kandi ku musi wa gatatu ubukwe bwabaye muri Kana ya Galilaya, kandi mama wa Yesu yari hariho; ariko na Yesu n'abigishwa be batumiriwe mu bukwe. Nyuma yo divuyi kurangira, umubyeyi wa Yesu aramubwira ati, Ntibafite divuyi. Yesu aramubwira: ni iki kuri jye na kuri wewe, umugore? Igihe cyanjye ntikirakiza. Umunyina uwe avuga ku bakorera ati: Icyo cyose azababwira, mubikorere. Hariho ariko aho ibikoresho byo kunywa amazi by'amabuye atandatu bihagarara nk'uko isukura ry'Abayuda byari bimeze, bikora hagati ibipimo bibiri cyangwa bitatu. Yesu abavugira ati: Uzuzanya ibintu byo kubikamo amazi mu mazi. Kandi barazuzuye kugeza hejuru. Kandi abavugira ati:

Mushyire ubu hanyuma muzane ku muyobozi w'ibirori. Kandi barazanye. Nuko umukuru w'ibirori yagerageje amazi yabaye divuyi kandi ntiyazi aho yakomoka; ariko abagaragu bari bazi abo bari bataye amazi, umukuru w'ibirori ahamagara umugeni kandi aramubwira: buri muntu atanga divuyi nziza mbere, kandi iyo basinze, hanyuma atanga iya nke; wowe wabitse divuyi nziza kugeza ubu. Ibi ni intango y'ibimenyetso Yesu yakoze i Kana ya Galileya, kandi yerekanye icyubahiro cye, abigishwa be bakamwizera. Nyuma y'ibi yamanukiye i Kapernaumu we n'umubyeyi we n'abavandimwe be n'abigishwa be, bagumana hano iminsi mike. Kandi Pasika y'Abayuda yari hafi, maze Yesu yazamutse ajya i Yerusalemu. Kandi yasanze mu rusengero abantu bagurisha inzovu n'intama n'inuma, n'abacuruza amafaranga bicaye. Kandi amaze gukora ikiboko mu mihanda, yirukana abantu bose mu rusengero, n'intama n'inzogera, kandi abashinzwe guhana amafaranga yasukuye amafaranga yabo kandi azungurira ameza yabo, kandi ku bagurisha inuma yabavuze ati: Mukureho ibintu bino hano; ntimukore inzu ya Data wanjye inzu y'ubucuruzi. Abigishwa be babyibukaga ko byanditswe bati, Ishyaka ry'inzu yawe rizankiriza. Abayuda rero barasubije kandi bamubwira bati, Ni ikimenyetso iki werekana kuri twe kuko ukora ibintu ibi? Yesu yasubije maze abavugira ati: Musenyaze urusengero urwo, kandi mu minsi itatu nzawuzura. Abayuda rero bavuze bati, Urusengero urwo rwubatswe mu myaka mirongo ine na gatandatu, nawe uzaruzamura mu minsi itatu? Ariko we yavugaga ku bijyanye n'urusengero rw'umubiri wiwe. Igihe rero yazutse mu bapfuye, abigishwa be bibukiye ko aya yari avuga,

kandi bemereye inyandiko n'ijambo Yesu yari yavuze. Nk'uko yari i Yerusalemu mu Pasika mu isengesho, benshi bemeje izina rye babona ibimenyetso yakoraga. Ariko we Yesu ntiyizeye we ubwe kuri bo kubera kumenya we abantu bose, kandi ko atagombye ko umuntu yagira icyo avuga ku muntu; kuko we ubwe yari azi icyari mu muntu.

3

Hari umugabo wo mu Bafarisayo witwa Nikodemu, wari umuyobozi w'Abayahudi. Uyu yaje kuri we nijoro, aramubwira ati, Rabi, tuzi ko uturuka ku Mana nk'umwigisha, kuko nta muntu ushobora gukora ibimenyetso nk'ibyo ukora, iyo Imana itari kumwe na we. Yesu yasubije maze amubwira ati, Amen, amen, ndakubwira, niba umuntu atavutse avuye hejuru, ntashobora kubona ubwami bw'Imana. Nikodemu avuga kuri we: umuntu ashobora gute kuvuka akaba ari umusaza? Ntashobora kwinjira mu nda ya nyina we inshuro ya kabiri kandi avuke? Yesu yasubije ati: Ukuri, ukuri ndabikubwira, niba umuntu atavutse mu mazi no mu Mpwemu, ntashobora kwinjira mu bwami bw'Imana. Icyavutse mu mubiri ni umubiri, kandi icyavutse mu Mpwemu ni impwemu. Ntukagire uko witangaje kuko nagutegejeye ko mwese mugomba kuvuka hejuru. Umwuka uvuza aho ushaka, kandi uryumva ijwi ryawo, ariko ntazi aho uturuka n'aho ujya; gutyo bimeze ku wese wavutse muri Mwuka Wera. Nikodemu yasubije kandi amubwira ati, Ibi bishobora kubaho gute? Yesu yasubije

amubwira ati: Wowe uri umwigisha wa Isiraheli, kandi ibintu ibi ntabwo uzi? Truly truly ndabivuze kuri wewe ko icyo tuzi tuvuga, kandi icyo twabonye turatangira ubuhamya, ariko ubuhamya bwacu ntimuwukiranira. Niba nabavuze ibintu byo ku isi kandi ntimwizera, muzizera gute niba mbabwira ibintu byo mu ijuru? Kandi nta muntu yazamutse mu ijuru, keretse uwo wamanukiye avuye mu ijuru, Umwana w'umuntu uri mu ijuru. Kandi nkuko Mose yazamuye inzoka mu butayu, gutyo bigomba ko Umwana w'umuntu azamuwe, kugira ngo umuntu wese wemera muri we atazapfa, ahubwo agire ubuzima buhoraho. Kuko Imana yakunze isi gutya, yatanze Umuhungu wayo w'ikinege, kugira ngo umuntu wese wemera muri we atazapfa, ahubwo agire ubuzima buhoraho. Kuko Imana ntiyohereje Umuhungu wayo mu isi kugira ngo acire urubanza isi, ahubwo kugira ngo isi izigamwe binyuze muri we. Uwizera muri we ntacyaha, ariko utizera yaciriwe urubanza, kuko atizeye mu izina ry'Umwana w'ikinege w'Imana. Ariko urwo ni urubanza, ko umucyo uzaze mu isi, kandi abantu bakunze umwijima kuruta umucyo, kuko imirimo yabo yari mibi. Kuko umuntu wese ukora ibintu bibi yanga umucyo kandi ntaza ku mucyo, kugira ngo ibikorwa bye bitagaragazwe; ariko ukora ukuri aza ku mucyo, kugira ngo ibikorwa bye bigaragazwe, kuko byakoze muri Imana. Nyuma y'ibi byose, Yesu n'abigishwa be baje mu gihugu cy'Ubuyahudi, kandi hano yamaze igihe hamwe na bo akabatiza. Yohana yari abatiza muri Ainoni hafi ya Salemu, kuko amazi menshi yari aho, kandi abantu baje kandi babatizwa; kuko Yohana yari atarashyirwa mu nzu y'imbohe. Rero habaye impaka hagati y'abigishwa ba Yohana

n'Umuyahudi ku bijyanye n'isukura. Kandi baje kwa Yohana kandi bamubwira: Rabi, uwo wari nawe hanze ya Yorodani, uwo wowe wahamyeye, reba uyu arabatiza kandi bose baraza kuri we. Yohana yasubije ati: Nta muntu ushobora kwakira ikintu icyo ari cyo cyose, kiretse cyaba cyarahawe kuva mu ijuru. Mwemeza mwebwe ubwanyu ko nabwiye ko sindi Kristo, ahubwo ko noherejwe imbere ye. Uwufite umugeni ni umubwiriza; ariko inshuti y'umubwiriza, uhagaraye kandi yumva we, yishimira cyane kubera ijwi ry'umubwiriza. Iyi noneho umunezero wanjye wuzuye. Uwo birakenewe kwiyongera, ariko jyewe nkagabanuka. Uwo uva hejuru uza ari hejuru y'ibintu byose. Uwo uva ku isi uva ku isi ari we kandi uva ku isi avuga; uwo uva mu ijuru aza ari hejuru y'ibintu byose, kandi icyo yabonye kandi icyo yumvise, ico atanga ubuhamya, kandi ubuhamya bwe nta n'umwe ubwakira. Uwemereye ubuhamya bwe yaremeza ko Imana ari y'ukuri. Uwo Imana yohereje avuga amagambo y'Imana, kuko Imana itanga Umwuka idapima. Umubyeyi akunda umuhungu kandi yatanze byose mu kuboko kwe. Uwizera mu Mwana afite ubuzima buhoraho, ariko utubahiriza Umwana ntazabona ubuzima, ahubwo uburakari bw'Imana buguma kuri we.

4

Nkuko rero yamenye Umwami ko Abafarisayo bumvise ko Yesu akora abigishwa benshi kandi abatiza kuruta Yohana, nubwo Yesu ubwe atari yabatizaga ariko abigishwa be, yarekuye

Yudeya kandi yagiye muri Galilaya. Byari ngombwa ariko ko yanyuze muri Samariya. Araza rero mu mujyi wa Samariya witwa Sikari, hafi y'ahantu Yakobo yahaye Yosefu umuhungu we; kandi hariho isoko rya Yakobo. Yesu rero yari yarananiwe n'urugendo yicaye uko bimeze ku isoko; igihe cyari nk'isaha ya gatandatu. Umugore uza kuva muri Samariya gukura amazi. Yesu aramubwira: mpa ico kunywa. Kuko abigishwa be bari bagiye mu mujyi ngo bagure ibiryo. Umugore wo muri Samariya rero aramubwira ati: Nibiki wowe uri Umuyahudi usaba kunywa kuri jye, ndi umugore wo muri Samariya? Kuko Abayuda ntibakoresha hamwe n'Abasamariya. Yesu yasubije ati, Iyo wari uzi impano y'Imana, n uwubwira uti, Mpa amazi nkanywe, wari umusaba, kandi yari akuha amazi abaho. Umugore aramubwira ati, Shebuja, nta ndobo ufite, kandi iriba ni ryimbitse, rero uyayabona he amazi y'ubuzima? Ntabwo wowe ukuru kuruta se wacu Yakobo, uwo yaduha iryo ziba, kandi we ubwe yanyoye muri ryo, n'abahungu be, n'amatungo ye? Yezu yasubije kandi yamubwiye: Umuntu wese unywa muri aya mazi azongera kunyota; ariko uwunywa mu mazi nzamuha jye ntazongera kunyota iteka, ahubwo amazi nzamuha azaba muri we isoko ry'amazi asimbuka ajya mu buzima buhoraho. Umugore amubwira ati, Shebuja, mpa aya mazi, kugira ngo ntagihe nzongera kunywa inyota kandi ntagihe nzongera kuza hano gukura amazi. Yesu aramubwira ati, Genda uhamagare umugabo wawe uze hano. Umugore yasubije kandi yavuze: Nta mugabo mfite. Yesu aramubwira: wavuze neza ko nta mugabo mfite; kuko wagize abagabo batanu, kandi ubu uwo ufite ntabwo ari umugabo wawe; ibi wavuze ari ukuri. Umugore

aramubwira ati, Shebuja, ndabona ko uri umuhanuzi. Abasogokuruza bacu baramuye kuri uyu musozi, ariko mwe muvuga ko Yerusalemu ari ho ahantu hakwiye gusenga. Yesu aramubwira ati, Umugore, nkwizere ko isaha iza iyo mutazasamira Data haba ku musozi uyu cyangwa i Yerusalemu. Mwe mwanamira icyo mutazi, twe turanamira icyo tuzi, kuko agakiza kava mu Bayuda. Ariko iza isaha, kandi ubu iri, igihe abaramya b'ukuri bazaramya Se mu mwuka no mu kuri, kandi kuko Se ashaka abameze gutyo abamuramya. Imana ni umwuka, kandi abo bamusengera bagomba kumusengera mu mwuka no mu kuri. Umugore amubwira ati, Nzi ko Mesiya uwitwa Kristo aza, iyo aza, azatubwira byose. Yesu aramubwira ati: Ni jye ndi uwo nkuvugisha. Kandi ku ibi abigishwa be baje, kandi batangaye ko yari avugana n'umugore; ariko nta n'umwe yavuze, Urashaka iki cyangwa uvugana iki na we? Umugore rero yarekeje igikombe cy'amazi cye maze ajya mu mujyi, kandi avugira abantu: nzani murebe umuntu wambwiye byose nakoze; ese uyu si Kristu? Barasohokaga rero mu mujyi kandi baje kuri we. Mu hagati aho, abigishwa baramubajeye bavuga bati: Rabi, rya. Ariko we yabavuze ati: Jye mfite ibiryo byo kurya mutazi. Abigishwa rero bari bavugana bati: Nta umuntu wamuzaniye ikintu cyo kurya? Yesu abavugisha ati: Ibiryo byanjye ni ugukorwa ubushake w'uwanyohereje no kurangiza umurimo we. Ntabwo mwebwe muvuga ko haracyari amezi ane kandi isarura rizaza? Raba ndababwira, hazamuye amaso yanyu kandi murebe imirima, kuko ari yera kuri gusarura ubu. Kandi uwusarura ahabwa umushahara kandi akusanya imbuto mu buzima buhoraho, kugira ngo uwutera hamwe n'uwusarura

bishime. Muri ibi koko, ijambo ni ry'ukuri, ko umuntu umwe aba ari uwo uhinga naho undi aba ari uwo usarura. Jye nabaohereje gusarura ibyo mutakoranye, abandi bakoranye, kandi mwe mwinjiye mu murimo wabo. Ariko kuva mu mujyi uwo, Abasamariya benshi bizera muri we kubera ijambo ry'umugore wari uhamya ati: Yambwiye byose nakoze. Nuko igihe Abasamariya baje kuri we, bamusabye kuguma kumwe nabo; kandi yagumye aho iminsi ibiri. Kandi benshi cyane barenga bizera kubera ijambo rye, kandi umugore bavugaga ko tutakizera kubera imvugo yawe; kuko twe ubwacu twumvise, kandi tuzi ko uyu ari rwose umukiza w'isi Kristo. Nyuma y'iminsi ibiri, yasohokeyeho kuva aho ajya muri Galileya. We mwene kuko Yezu yahamije ko umuhanuzi mu gihugu cye bwite nta cubahiro afite. Igihe rero yaje muri Galileya, Abagalileya baramwakira, bamaze kubona byose yakoze i Yerusalemu mu muhango; kandi bo ubwabo kuko baje mu muhango. Yesu yaje rero nanone muri Kana ya Galilaya, aho yakoze amazi kuba divuye. Kandi hariho umuntu umwe w'ubutegetsi, umuhungu we yarwaye muri Kapernaumu; uyu umuntu yumvise ko Yesu yaje kuva muri Yudeya yerekeza muri Galilaya, yagiye kuri we kandi yamusabye ngo amanuke akize umuhungu we; kuko yari hafi gupfa. Yesu rero yamubwiye ati: Niba mutabona ibimenyetso n'ibitangaza, ntimuzigera mwizera. Umusirikare w'umwami avuga kuri we: Shebuja, manuka mbere y'uko umwana wanjye apfa. Yesu aramubwira: Genda; umuhungu wawe arakiriho. Umugabo yemye ijambo Yesu yari yaramubwiye, maze agenda. Kandi mu gihe yari amanuka, abagaragu be baramuhuriye kandi baramubwiye bavuga bati

umwana wawe arakiriho. Yabajijije rero kuva kuri bo isaha yari yarabaye neza cyane. Kandi baramubwiye ko ejo mu isaha ya karindwi umuriro wamusizeye. Se yamenye rero ko mu isaha yari iyo Yesu yamubwiye ko mwana we ari muzima, maze yemera we n'urugo rwiwe rwose. Iki ni ikimenyetso cya kabiri Yesu yakoze amaze kuva muri Yudeya aje muri Galileya.

5

Nyuma y'ibi, hari ibirori by'Abayuda, kandi Yesu yazamutse ajya i Yerusalemu. Hari kandi muri Yerusalemu ikigega cy'intama, cyitwa mu Giheburayo Beteseda, gifite inzugi eshanu. Muri izo nzu hari umubare mwinshi w'abarwayi, impumyi, ibirema, n'abafite ibihanze byumye, bose bategereje kugenda kw'amazi. Kuko umunyamakuru yari amanengesha mu gihe runaka mu kidendezi, kandi amazi yari arakangurwa; nuko wa mbere kwinjira nyuma y'ukugangurwa kw'amazi yabaga mwiza mu ndwara iyo ari yo yose yari yamufashe. Hano hari umuntu yari afite imyaka mirongo itatu n'umunani mu intege nke ye. Yezu amaze kubona uyu aryamye, kandi amenye ko amaze igihe kinini afite, avuga kuri we: Urashaka kuba meze neza? Umurwayi yamusubije ati, Shebuja, nta muntu mfite wo kunyinjiza mu kidendezi iyo amazi ahurutse, ariko igihe nza, undi amanuka mbere yanjye. Yesu amubwira ati: Imuka, torora ikirago cyawe ugendere. Kandi ako kanya umugabo yabaye uzima, maze afata igitanda cye maze agendagenda. Byari sabato kuri uwo munsi. Nuko Abayuda baravugaga ku wari uwakiriwe:

Ni isabato, ntibyemewe kuri wewe kuza igitanda. Yasubije kuri bo ati: Uwo wankije neza, niwe yambwiye ati, Toranya igitanda cyawe ugendagenda. Baramubajije rero bati: Ninde umuntu wakubwiye uti, Toranya ikiraro cyawe ugendagenda? Ariko uwakirizwe ntiyazi uwari, kuko Yezu yari yarahunze imbaga yari ahantu. Nyuma y'ibi bintu, Yesu yamubonye mu rusengero, amubwira ati: Reba, wize uzima, ntukongere kwonona, kugira ngo ikintu kibi cyane kitakubaheko. Umugabo yagiye atangaza ku Bayahudi ko Yesu ari we wamukize. Kandi kubera ibi, Abayuda bakoraga Yesu kandi bashakaga kumwica, kubera ko yakoze ibintu byo ku isabato. Ariko Yesu yababwiye ati: Data kugeza ubu ararakora, na njye nararakora. Kubera ibi rero, Abayuda bashakaga kumwica kurushaho, kuko atari gusa yaracaga isabato, ariko kandi yavugaga ko Imana ari se wiwe, yigereranya n'Imana. Yesu yarasubije rero, maze abavugira ati: Amen, amen, ndababwira, Umwana ntashobora gukora ikintu na kimwe akurikije ubushake bwe, keretse iyo abona Se abikora; kuko ibyo Se akora, n'Umwana nabyo arabikora kimwe. Kuko se akunda umuhungu kandi byose yerekana we ibyo we ubwe akora, kandi binini kuruta ibi azamwerekera ibikorwa, kugira ngo mwe mutangare. Nkuko Se azamura abapfuye akabaha ubuzima, ni ko na Umwana abaha ubuzima abo ashaka. Kuko nta n'ubwo se acira urubanza umuntu n'umwe, ariko yatanze urubanza rwose ku mwana, kugira ngo abantu bose bubahane umwana nk'uko bubaha se. Uwutubaha Umwana ntiyubaha Data yamwohereje. Amen amen ndabagezaho ngo uwo umva ijambo ryanjye kandi yizera uwo yanohereje afite ubuzima buhoraho, kandi ntaza mu

bucamanza, ariko yaravuye mu rupfu yinjira mu buzima. Amen amen ndababwira ko igihe kiza, kandi ubu niko ari, iyo abapfuye bazumva ijwi ry'Umwana w'Imana, kandi abo bazumva bazabana; kuko nk'uko Data afite ubuzima muri we ubwe, ni ko yahawe kandi Umwana kugira ubuzima muri we ubwe; kandi yamuheye uburenganzira na gucira urubanza, kuko ari Umwana w'umuntu. Ntimutangare ibi; kuko igihe kiza aho bose bari mu mva bazumva ijwi rye, kandi bazasohoka abo bakoze ibintu byiza mu kuzuka kw'ubuzima, ariko abo bakoze ibintu bibi mu kuzuka kw'urubanza. Ntabwo nshobora jye gukora ikintu icyo ari cyo cyose kuva kuri jye ubwanjye. Nkuko numva nca urubanza, kandi urubanza rwanjye ni rwo rwubahiriza ubutabera; kuko sinshaka icyifuzo cyanjye, ahubwo icyifuzo cy'uwohereje Data. Niba jye ndemera kuri jye ubwanjye, ubuhamya bwanjye si ukuri. Hari undi uhamya kuri jye, kandi nzi ko ubuhamya bwe kuri jye ari ukuri. Mwe mwohereje kwa Yohana, kandi yarahamije ukuri; ariko jye sinakira ubuhamya buvuye ku muntu, ariko mvuga ibintu ibi kugira ngo mwe mukizwe. Uwo yari itara ryaka kandi rimurika, ariko mwe mwashakaga kwishima mu mucyo we mu gihe gito. Ariko jye mfite ubuhamya bunini kuruta ubwa Yohana, kuko ibikorwa Data yampaye ngo nzirangize, ibyo bikorwa nkora, biramenyesha kuri jye ko Data yanyohereje. Kandi Data wohereje jye, we ubwe yarahamije kuri jye. Nta ijwi rye mwigeze kumva n'igihe na nta isura ye mwigeze kubona, kandi ijambo rye ntimufite riguma muri mwe, kuko uwo yohereje, uwo ntimwemera. Mushakishe ibyanditswe, kuko mwebwe mutekereza ko muri byo mufite ubuzima buhoraho; kandi byo

ni byo biramenyesha kuri njye; kandi ntimushaka kuza kuri njye kugira ngo mube n'ubuzima. Icyubahiro kuva ku bantu sinakira; ariko nabamenye ko urukundo rw'Imana mutarufite muri mwe. Naje mu izina rya Se wanjye, ariko ntimwanyakira. Niba undi aje mu izina rye bwite, uwo ni we muzakira. Nigute mushobora kwizera, mukiriye icyubahiro kuva kuri undi n'undi, ariko icyubahiro giva ku Mana yonyine ntimugishaka? Ntimubitekereze ko jye nzabashitakira imbere y'ise; hari uwabashitakira, ni Mose, uwo mwizeye. Kuko iyo mwizeye Mose, mwari kwizera na jye, kuko uwo yanditse ku bijyanye na jye. Ariko niba mutizera inyandiko ze, muzizera mute amagambo yanjye?

6

Nyuma y'ibintu ebyo, Yesu yagiye hejuru y'ikiyaga cya Galileya cya Tiberiyasi; kandi imbaga nini yaramukurikiye, kuko babonaga ibimenyetso bye yakoraga ku barwayi. Yesu yazamutse ku musozi, aho yicaye hamwe n'abigishwa be. Ariko Pasika yari hafi, umunsi mukuru w'Abayuda. Yesu rero arandura amaso, abona ko imbaga nini iza kuri we, avuga kuri Filipo ati, Tuzagura he imigati kugira ngo aba bantu barye? Ariko ibi yari abivuga amugezageza, kuko we ubwe yari azi icyo yari agiye gukora. Filipo yamusubije ati: Imigati ya amadenari magana abiri ntabwo ihagije kuri bo kugira ngo buri wese wabo abone akagati gato. Umwe mu banyeshuri be, Andreya mwene wa Simoni Petero, aramubwira ati: Hari umuhungu muto hano,

ufite imigati itanu y'amasaka n'amafi abiri; ariko ibi ni iki ku bantu benshi batyo? Yesu yavuze: Tegurai abantu bicaye hasi; kandi hariho ibyatsi byinshi ahantu. Nuko abantu b'abagabo baricaye, umubare wabo nk'ibihumbi bitanu. Yezu yafashe imigati, amaze gushimira, ayagabye abigishwa, abigishwa nabo bayagabye abaricaye, kimwe na mwe ku vya amafi igihe bashakaga. Nka uko bari bwuzuye, avuga abigishwa be ati, Mwegeranye ibisigaye by'ibice, kugira ngo nta kintu na kimwe kibura. Nuko barakusanyije maze bawuzuza uduseke cumi na kabiri tw'utunyampeke biturutse ku migati itanu y'isayiri byasigaye ku bariye. Abantu rero, bamaze kubona ikimenyetso Yesu yakoze, bavugaga ko uyu ari rwose umuhanuzi uza mu isi. Yesu rero amenye ko bagiye kuza no kumufata kugirango bamugire umwami, yasubiye ku musozi we wenyine. Nuko igihe cyoroheje cyageze, abigishwa be bamanukiye ku nyanja, kandi bamaze kwinjira mu bwato bari bagenda hejuru y'inyanja berekeza i Kaperenaumu. Kandi umwijima wari umaze kuba kandi Yesu ntari arazanye kuri bo, ndetse ikiyaga cyari gikurikiranwa n'umuyaga munini uvuza. Bamaze gutwara nk'amasitade makumyabiri n'atanu cyangwa mirongo itatu, babona Yesu agendagenda hejuru y'inyanja kandi hafi y'ubwato, maze batinye. Ariko we abavugisha ati: Ni jye, ntimwite ubwoba. Bashakaga rero kumufata bamushyire mu bwato, kandi ako kanya ubwato bwageze ku butaka bari bagana. Ku munsi ukurikira, umuryango wahagaraye hanze y'ikiyaga ubonye ko ubwato butoya bundi butari hano keretse bumwe icyo abigishwa be binjiye muri bwo, na ko Yesu atinjiye hamwe n'abigishwa be mu bwato butoya, ariko abigishwa be bonyine

bagiye; ariko ubwato butoya bundi bwaje buva i Tiberiyasi hafi y'ahantu aho bariye umugati Umwami amaze gushimira; nuko igihe umuryango ubonye ko Yesu atari hano n'abigishwa be, bo ubwabo binjiye mu bwato baza muri Kaperenaumu bashaka Yesu. Kandi bamaze kumusanga hanze y'inyanja, baramubwiye bati, Rabi, wageze hano ryari? Yesu yabasubije ati, Amen, amen, ndababwira, muranshaka si kubera mwabonye ibimenyetso, ahubwo kubera mwariye imigati mwashaka. Mukorera ibiryo bitazasenyuka, ariko mukorera ibiryo bizaguma kugeza mu buzima buhoraho, ibyo Umwana w'umuntu azabaha, kuko uyu ni we Se yamanikiye, Imana. Nuko bavuze kuri we bati, Ni iki dukore kugira ngo dukore ibikorwa bya Imana? Yesu yasubije maze abavuze ati: Uyu ni umurimo w'Imana, kugira ngo mwizere muri uwo yohereje. Nuko bamubwiye rero: Iki rero ukora wowe ikimenyetso kugirango turebe kandi twizere wowe? Urimo ukora iki? Abasogokuru bacu bariye manna mu butayu, nkuko byanditswe, yamubahaye umugati uva mu ijuru kugira ngo barye. Yesu rero yabavuze ati: Ameni, ameni ndababwira, si Mose wabahaye umugati uva mu ijuru, ariko Data wanjye arabaha umugati nyakuri uva mu ijuru. Kuko umugati wa Imana ni uwo umanuka kuva mu ijuru kandi utanga ubuzima ku isi. Bavuze rero kuri we, Shebuja, buri gihe uduhe umugati uyu. Yezu yabavuze ati: Jye ndi umugati w'ubuzima. Uza kuri jye ntazigera ashonje, kandi unyizera ntazigera anywa inyota. Ariko nabavuze ko mwambonye kandi ntimwizera. Byose Data atampa bizaza kuri jye, kandi uza kuri jye sinzomukiriza hanze; kuko namanukiye mu ijuru ntabwo ari kugira ngo nkore icyifuzo cyanjye, ahubwo icyifuzo

cy'uwanyohereje. Ubu ni ubushake bwa Data wanyohereje, ngo byose yampaduhaye ntabitakaza, ahubwo nzabibyazamura ku munsi wa nyuma. Ariko ubu ni ubushaka bw'uwohereje, ngo wese ureba Umwana kandi yizera muri we agire ubuzima buhoraho, kandi nzamubyutsa jye ku musi wa nyuma. Abayahudi rero baranunguruka kuri we kuko yavuze, jye ndi umugati wamanukiye kuva mu ijuru, kandi baravuga: si uyu Yesu umwana wa Yosefu, twe tuzi se na nyina? Nigute rero uyu avuga ko nva mu ijuru? Yesu yasubije rero, maze abavugira ati: Ntimuvuguruzanye hamwe. Nta muntu ashobora kuza kuri njye, keretse se wohereje njye amukurura, kandi njye nzamuzura ku munsi wa nyuma. Byanditswe muri abahinduzi: kandi bazaba bose abigishijwe na Imana. Buri wumva kuva kuri Data kandi yize aza kuri jye; si uko umuntu yabonye Data, keretse uwo aba atuye kuri Imana, uwo ni we yabonye Data. Truly, truly, ndababwira: uwo wizera muri jye afite ubuzima buhoraho. Jye ndi umugati w'ubuzima. Aba sogokuru banyu bariye manna mu butayu kandi bapfuye; uyu ni umugati uva mu ijuru umanuka, kugira ngo umuntu arye muri wo kandi atapfe. Jye ndi umugati uzima uva mu ijuru wamanukiye; niba umuntu arya muri uyu mugati, azabana iteka. Kandi umugati nzatanga, ni umubiri wanjye, nzawutanga kubera ubuzima bw'isi. Abayuda rero baravuganaga bavuga bati: Uyu ashobora gute kuduha umubiri we tuwurye? Yesu rero yabavuze ati: Amen, amen ndababwira, niba mutarya umubiri w'Umwana w'umuntu kandi munywa amaraso ye, ntimufite ubuzima muri bene wenyine. Uwo urya umubiri wanjye kandi akanywa amaraso yanjye afite ubuzima buhoraho, kandi jye nzamuzura ku munsi wanyuma. Kuko

umubiri wanjye rwose ni ibiryo, kandi amaraso yanjye rwose ni ikinyobwa. Uwo urya inyama yanjye akanywa amaraso yanjye aguma muri njye, nanjye nguma muri we. Nkuko Se uzima yanyohereje kandi nkaba ndabaho kubera Se, n'uwo urya jye na we azabaho kubera jye. Uyu ni umugati wamanukiye uva mu ijuru, si nk'uko ababyeyi banyu bariye manna maze bapfa; uwo urya uyu umugati azabana mu gihe cyose. Ibi bintu yavuze mu itorero yigisha muri Kaperenaumu. Benshi muri abigishwa be, bavuye bumvise, bavuze bati: Uyu mubwiriza urakomeye, ninde ushobora kuwumva? Ariko Yesu yari azi mu mutima we ko abigishwa be bavugurura ku bijyanye n'ibi, ababababwira ati, ibi birabatera kwihungabanya? Niba rero mubona Umwana w'umuntu azamuka aho yari mbere? Umwuka ni wo uzisha, umubiri ntuwufasha ikintu, amagambo nkuvugira mwe ni umwuka kandi ni ubuzima. Ariko hari muri mwe bamwe batizera. Kuko yari azi kuva mu ntangiriro Yesu niba ari abande batizera na niba ari uwari agiye kumugabura. Kandi yavugaga ati: Kubera ibi navuze kuri mwe ko nta muntu ushobora kuza kuri njye, iyo bitariwe byahawe kuva kuri Data wanjye. Kubera ibi, benshi mu bigishwa biwe barasubiye inyuma kandi nta na rimwe bagendaga na we. Yesu yavuze rero ku cumi na babiri ati, Si na mwe mushaka kujya? Simoni Petero yaramusubije rero: Mwami, tujya kwa nde? Amagambo y'ubuzima buhoraho ufite; kandi twebwe twizeye kandi twamenye ko wowe uri Kristu umwana w'Imana izima. Yesu yabasubije: si jye nabahisemo mwe cumi na babiri? Kandi umwe muri mwe ni Satani. Yavugaga kuri Yuda wa Simoni Isikariyote; kuko uyu yari agiye kumutanga, aba umwe muri ba cumi na babiri.

7

Kandi Yesu yari agendagenda nyuma y'ibyo muri Galilaya, kuko atari ashaka kugendagenda muri Yudeya, kubera ko Abayuda bari baramushaka bamwice. Yari hafi umunsi mukuru w'Abayahudi w'amahema. Bavandimwe be rero bavuze kuri we: Va hano ugende muri Yudeya, kugira ngo abigishwa bawe babone ibikorwa byawe ubikora; nta muntu n'umwe kuko akora ikintu mu bihishwa kandi ashaka we kuba mu butugane. Niba ukora ibintu ibi, werekane ku isi. Kuko ndetse na bavandimwe be ntibari bamwizera. Yesu rero abavugisha ati: Igihe cyanjye ntigihari kigeze, ariko igihe cyanyu buri gihe kiri kiteguye. Isi ntishobora kubanga, ariko iranyanga, kuko ndahamya kuri yo ko ibikorwa byayo ari bibi. Mwe ambuka muri iyi mukuru, ariko jye sinzambuka muri iyi mukuru, kuko igihe cyanjye ntiracyuzuye. Ariko amaze kubabwira ibyo, yagumye muri Galileya. Nk'uko abavandimwe be bazamutse, hanyuma na we ubwe yazamutse mu ibirori, atari mu buryo bugaragara, ahubwo mu ibanga. Abayahudi rero bari bamushaka mu ibirori kandi bavugaga bati, Ari he uwo? Kandi hari kunyunyuza kwinshi ku bijyanye na we muri amatsinda. Abamwe bavugaga ko ari mwiza; abandi bavugaga, oya, ahubwo arambura imbaga. Nta muntu ariko yavugaga mu butwari ku bijyanye na we kubera ubwoba bw'Abayahudi. Ibirori bigeze hagati, Yesu yazamutse ajya mu rusengero maze kwigisha. Abayahudi batangaye bavuga bati: Uyu azi gute inyuguti atarigiize? Yesu yababwiye rero kandi yavuze: Inyigisho yanjye ntabwo ari

iyanjye, ahubwo ni iy'uwanyohereje; niba umuntu ashaka gukora icyo yashaka, azamenya ku bijyanye n'inyigisho, niba ituruka ku Mana cyangwa niba nze mvuga nkurikije ubwanjye bwite. Uwo avuga aturutse kuri we ubwe ashaka icyubahiro cye ubwe, ariko uwo ashaka icyubahiro cy'uwohereje, uyu ni ukuri, kandi nta butabera buri muri we. Mose ntiyabahaye amategeko? Kandi nta n'umwe muri mwe akora itegeko. Kuki mushaka kunzica? Umuryango wasubije uti, Ufite ikiremwa cy'imana; ni nde ukuronderera kwica? Yesu yasubije maze abavugira ati, Umurimo umwe nakoze, kandi mwese muraharanira kubera ibi. Mose yabahaye okugurura, si ko ituruka kuri Mose, ahubwo ituruka ku basogokuru, kandi ku wa gatandatu muragurura umuntu. Niba umugabo akirwa gukorerwa okumusiri ku munsi wa sabato kugira ngo itegeko rya Musa ritagabanuka, murandakaririkiye kuko nakoze umugabo wose akaba meze neza ku munsi wa sabato. Ntimucire imanza ukurikije uko bigaragara, ariko mucire imanza z'ubutabera. Rero bamwe bo mu ba Yerusalemu bavugaga bati, Si uyu ni uwo bashaka kwica? Kandi reba, avuga mu butwari, kandi ntacyo bamubwira. Ese abayobozi bamenye ukuri ko uyu ari Kristo nyakuri? Ariko uyu tuzi aho akomoka, ariko Kristo iyo aza, nta muntu uzi aho akomoka. Yavuze rero mu rusengero yigisha Yesu kandi avuga: nanje murazimu, kandi muzi aho ndi; kandi kuva kuri njye ubwanjye sinzeko, ariko ni ukuri uwanyohereje, uwo mwe mutazi; njye nzi we, kuko kuva kuri we ndi kandi uwo yanyohereje. Bari gushaka kumufata rero, ariko nta muntu yamushyizeho ukuboko, kuko igihe cye ntikigera kiza. Benshi ariko kuva mu mutwe bizera muri we kandi baravuga bati:

Kristu iyo aza, ntabwo azakora ibimenyetso byinshi kuruta ibi uyu yakoze? Abafarisayo bahumvise umubare w'abantu wavuguruzaga kuri we ibyo bintu, kandi Abafarisayo hamwe na baprêtiri bakuru bohereje abafasha kugira ngo bamufate. Yesu yavuze rero ati: Nkiri igihe gito hamwe namwe, hanyuma nzajya kuri uwanyohereje. Muzanshaka ariko ntimuzansanga, kandi aho ndi, mwe ntimushobora kuza. Nuko Abayahudi bavuze ku bo ubwabo: Hehe uyu agiye kujya, kuko twe ntituzamusanga? Ntabwo azajya mu gukwirakwizwa kw'Abagereki kandi agishye Abagereki? Ni iyihe jambo ari ryo yavuze ngo, Muzanshaka ariko ntimuzansange, kandi aho ndi jye, mwe ntimushobora kuza? Mu munsi wa nyuma ukomeye w'ibirori, Yesu yahagaze arahamagara ati, Niba umuntu anyota, aze kuri njye anywe. Uwemera muri jye, nkuko yabivuze inyandiko yera, inzuzi zizava mu nda ye zizatera amazi y'ubuzima. Ariko ibi yavuze ku bya Mpwemu abo bari kwizera muri we bari bagiye kwakira, kuko Mpwemu Yera yari itarahabaho, kubera ko Yesu atari aratangajwe. Benshi rero kuva mu bwato bamaze kumva ijambo bavugaga: uyu ni umuhanuzi rwose; abandi bavugaga: uyu ni Kristo; abandi bavugaga: mbega Kristo ava muri Galilaya? Ntabwo ibyanditswe byavuze ko kuva mu mbuto ya Dawidi na kuva i Betelehemu, umudugudu aho Dawidi yari, Kristu aza? Ivyaguramo rero mu ikigeragezo byabaye kubera we. Bamwe ariko bashakaga mu bo kumufata, ariko nta n'umwe yamushyizeho amaboko. Abakozi baje rero ku bapadiri bakuru na Abafarisayo, kandi abo babababwiye: Kuki mutamuzanye? Abafasha basubije bati: Nta narimwe umuntu yigeze avuga nk'uyu muntu. Abafarisayo rero

barabasubije bati, Si na mwe mwayobowe mu kuzimya? Ntabwo umuntu mu bategetsi yizera muri we cyangwa mu Bafarisayo? Ariko umubare w'abantu uyu utazi amategeko baravumwe. Nikodemu avuga kuri bo, uwo waje nijoro kuri we, umwe ari muri bo: Ntibyitwa ko amategeko yacu acira umuntu, niba atumvise kuva kuri we mbere kandi amenye icyo akora? Barasubije kandi bamubwiye: si nawe ukomoka muri Galileya? Shakisha kandi urebe ko umuhanuzi kuva muri Galileya atazutse. Kandi buri umwe yagiye mu nzu ye.

8

Yesu ariko yagiye ku musozi w'imizeytuni, mu gitondo kabiri yaje mu rusengero, kandi abantu bose bari baza kuri we, kandi amaze kwicara yari abigisha. Abanyanditsyi n'Abafarisayo bazana umugore wafashwe mu buzinzi, kandi bamaze kumuhagarika hagati bavuga kuri we: Mwigisha, uyu mugore wafashwe mu gihe yikorera ubuzinzi; kandi mu mategeko yacu Mose yategetse ko abagore nk'aba batera amabuye. Wowe rero iki uvuga? Ariko bavuze ibi bamugezageza, kugira ngo babone icyaha cyo kumurega. Ariko Yesu yinamye hasi yandika urutoki mu butaka. Nk'uko ariko bakomeje kubaza, yarahagaze kandi yabavuze ngo: Uwo utarimo icyaha muri mwe, niwe wa mbere areke ajugunya ibuye kuri we. Kandi nanone, yamaze kunamira hasi, yanditse mu butaka. Aba ariko bumvise basohokaga umwe ku wundi, batangiye kuva ku basaza, kandi Yesu yasigaye hamwe n'umugore wari hagati. Amaze kureba hejuru, Yesu

aramubwira ati: Mugore, bari he? Nta muntu yakugiriye icyaha? Ariko yavuze: Nta muntu, Shebuja. Yesu yavuze: nanjye sinaguca icyaha; genda kandi kuva ubu ntukongere kwonona. Nanone rero, Yesu yavuze kuri bo ati: Jye ndi umucyo w'isi. Uwunkurikira ntazagenda mu mwijima, ahubwo azagira umucyo w'ubuzima. Abafarisayo rero bamubwiye bati, Wowe uratangaza ubuhamya ku bijyanye na wowe ubwe, ubuhamya bwawe ntabwo ari ukuri. Yezu yasubije kandi yabavuze: niyo nubwo njye mbarira kuri njye ubwanjye, ubuhamya bwanjye ni ukuri, kuko nzi aho nturuka na aho njya; ariko mwe ntimumenya aho nturuka cyangwa aho njya. Mwe muraca hakurikijwe umubiri, ariko jye sinigeze ngaca umuntu n'umwe. Kandi niba nzagira urubanza ariko jye, urubanza wanjye ni ukuri, kuko siri wenyine, ariko jye hamwe na Se wanyohereje. Kandi mu mategeko yanyu yanditswe ko ubuhamya bw'abantu babiri ari ukuri. Jye ndi uwo uhamya kuri jyewe ubwanjye, kandi Se wohereje jye nawe arahamya kuri jye. Nuko baramubajaga: se wawe ari he? Yezu yasubije: Ntimumenya jye kandi ntimumenya Data wanjye; iyo mwari muzi jye, mwari kuba muzi na Data wanjye. Aya magambo Yesu yavuze mu gikorwa cy'amafaranga, yigisha mu rusengero, kandi nta muntu yamufashe, kuko igihe cye kitarageraga. Yesu yavuze rero nanone kuri bo ati, Jye ngenda kandi muzanshaka, kandi muzapfa mu icyaha cyanyu; aho jye ngenda, mwe ntimushobora kuza. Abayuda rero baravugaga bati: Ntabwo azwica ubwe, kubera ko avuga ati: Aho njya, mwe ntimushobora kuza? Kandi yabavuze ati, Mwe muva hasi, ariko njye nva hejuru; mwe muri abo b'isi iyi, ariko njye nti ndi w'isi iyi. Nabavuze rero ko

muzapfa mu byaha byanyu, kuko niba mutizera ko ari jye, muzapfa mu byaha byanyu. Baramubwiraga rero: wowe uri nde? Kandi Yezu yabavuze: Kuva mu ntangiriro, ni icyo mbabwira. Nfite byinshi byo kuvuga no gucira urubanza kuri mwe, ariko uwanyohereje ni ukuri, kandi njye ibyo numvise kuva kuri we, ndabivuga mu isi. Ntibamenye ko yari abwira Se. Yesu yavuze rero kuri bo ati: Iyo muzohi hejuru Umwana w'umuntu, hanyuma muzamenya ko ndi we, kandi ko ntakindi nkora nkurikije ubushake bwanjye, ariko nkuko Se wanjye yanyigishije, ni byo mvuga. Kandi uwo wohereje hamwe na jye ari, Se ntiyandekeje nonyine, kuko nkora ibyo amushimisha buri gihe. Ubwo yavugaga ibi bintu, benshi bemeza muri we. Yavugaga rero Yesu ku Bayahudi bari bamwizeye: niba mwe muguma mu ijambo ryanjye, muri abigishwa banjye rwose, kandi muzamenya ukuri, kandi ukuri kuzabakuraho mu buretwa. Baramusubije bati: Turi imbuto ya Aburahamu kandi nta wumwe twigeze kuba abaretwa. Nigute wowe uvuga ko muzaba abigenga? Yesu yabasubije: amen amen ndababwira ko umuntu wese ukora icyaha ari umugaragu w'icyaha. Ariko umugaragu ntaguma mu nzu iteka, umuhungu aguma iteka. Niba rero Umwana abarekuye, mu by'ukuri muzaba abuntu b'ukuri. Nzi ko muri imbuto ya Aburahamu, ariko murashaka kunzica, kuko ijambo ryanjye ntirikira muri mwe. Jye ibyo nabonye kuva ku Se wanjye ndabivuga, na mwe rero ibyo mwabonye kuva ku Se wanyu murabikora. Barasubije kandi baramubwiye: Data wacu ni Aburahamu. Yesu abavugira ati: Niba mwari abana ba Aburahamu, mwakora ibikorwa bya Aburahamu. Ariko ubu murashaka kunzica, umugabo wavuze

ukuri muri mwe, nayumvise kuva ku Mana; ibi Aburahamu ntiyabikoze. Mwe mukora imirimo ya se wanyu. Nuko bamubwiye bati: twe kuva mu busambanyi tutavukiye; dufite data umwe, Imana. Yesu yavuze rero kubona: Niba Imana yari se wanyu, mwankunda, kuko nzuye kuva kuri Imana kandi naje; kandi kuko sinzuye kuva kuri wenyine, ariko we yohereje. Kuki imvugo yanjye mutayimenye? Kuko mutashobora kumva ijambo ryanjye. Mwe mukomoka kuri se wa diyabole, kandi mushaka gukora ibyifuzo bya se wanyu. Uwo umuntu yari umwicanyi kuva mu ntangiriro kandi mu by'ukuri ntiyahagarara, kuko nta kuri muri we; iyo avuga ibinyoma, avuga avuye mu ibiye, kuko ari umunyamakuru kandi na se. Ariko jye kuko mvuga ukuri, ntimwanyemera. Nde muri mwe arampinga ku bijyanye n'icyaha? Ariko niba mvuga ukuri, kuki mwe mutanyizera? Uwo akomoka ku Imana yumva amagambo y'Imana; kubera ibi mwe ntimuyumva, kuko mutari abo mu Imana. Abayuda rero barasubije bamubwira bati, Ntitwabivuze neza ko uri Umusamariya kandi ufite dayimoni? Yesu yasubije ati, Jye nta dayimoni mfite, ariko ndubaha Data, kandi mwe murantesha agaciro. Ariko jyewe sinshaka icyubahiro cyanjye, hari uwushaka kandi acira urubanza. Truly truly ndabavugisha, niba umuntu arinda ijambo ryanjye, ntazigera abona urupfu iteka. Abayuda rero bamubwiye: Ubu twamenye ko ufite idayimoni. Aburahamu yapfuye na ba buhanuzi, kandi wowe uvuga, niba umuntu yubahiriza ijambo ryanjye, ntazagera ku rupfu iteka? Ntabwo wowe ukuru kuruta data wacu Aburahamu, uwupfuye? Kandi abahanuzi bapfuye; wowe ukora nde ubwawe? Yezu yasubije: Niba njye nkubaha njye ubwanjye,

icyubahiro cyanjye ntacyo ari; ni Data wanjye ukubaha njye, umwe muvuga ko ari Imana yanyu, kandi ntimumumenye; ariko njye ndamuzi. Kandi niba mvuze ko simumenya, nzaba nkawe uwubeshyi; ariko ndamuzi kandi ijambo rye ndaririnda. Abraham, se wanyu, yishimye cyane kugira ngo abone umunsi wanjye, kandi yarawubone maze yishima. Niko rero Abayahudi bamubwiye bati, Nturacyafite imyaka mirongo itanu, kandi warabonye Aburahamu? Yesu yabavuze ati, Amen, amen, ndababwira, mbere yuko Aburahamu aba, jye ndi. Nuko barafashe amabuye kugirango bamujugunya. Yesu ariko yahishe, kandi yasohotse mu rusengero yanyuze hagati yabo, kandi yakomeje inzira gutyo.

9

Kandi anyura, yabonye umuntu wari impumyi kuva akivuka. Kandi abigishwa be baramubajije bavuga bati, Rabi, nde yakoze icyaha, uyu cyangwa ababyeyi be, kugira ngo avuke impumyi? Yesu yasubije ati: Ntawuwe uyu yakoze icyaha kandi ntawuwe ababyeyi be, ariko ni kugirango ibikorwa bya Imana bigaragazwe muri we. Ngomba gukora imirimo y'uwanyohereje mu gihe ari umunsi, kuko ijoro riraza igihe ntawe ushobora gukora. Igihe cyose ndi mu isi, ndi umucyo w'isi. Ibintu ibi avuze, yaratemeye hasi kandi yakoze ibyondo kuva mu mata, kandi yasaze ibyondo ku maso y'umupfu kandi yamubwiye: genda woge mu kidendezi cya Silowamu, icyo gisobanurwa nk'uwoherejwe. Nuko yagiye kandi yiyoze, kandi yaje abona.

Abaturanyi rero n'ababonaga mbere ko yari umupfufu, baravugaga, Si uyu ni uwicaye kandi asaba? Abandi bavugaga ko ari we; ariko abandi bavugaga ko yasa na we. Uwo yavugaga ko jye ndi. Bari bamubwira rero bati: Amaso yawe yafunguwe gute? Uwo yasubije ati, Umugabo witwa Yesu yakoze ibyondo, arasize ku maso yanjye, aramubwira ati, Jya mu kidendezi cya Silowamu ukoge. Nagiye nkoga, ndabona. Baramubajije rero: Ali he uwo? Aravuga: Sindi nzi. Bamujyana kuri ba Farisayo, uwo wigeze kuba impumyi. Byari isabato igihe Yesu yakoze ibyondo kandi afungura amaso ye. Kandi rero, Abafarisayo nabo baramubajije uko yongeye kubona. Ariko yabavuze: yashyizeho ibyondo ku maso yanjye, kandi noga, kandi ndabona. Nuko bamwe mu Bafarisayo baravugaga bati: Uyu mugabo atari uva kuri Imana, kuko isabato ntayubahiriza. Abandi bavugaga: Gute umuntu wicyaha ashobora gukora ibimenyetso nk'ibyo? Kandi hari igabanywa muri bo. Baravuga ku mpumyi ngo nandi: wowe uvuga iki kuri we, kuko yarakinguye amaso yawe? Ariko yavuze ko ari umuhanuzi. Abayahudi ntibizera rero kubyerekeye we ko yari umupfu kandi yongeye kubona, kugeza igihe bahamagaye ababyeyi be w'uwo wongeye kubona kandi babababajije bavuga ngo: uyu ni umuhungu wanyu, umwe muvuga ko yavutse umupfu? Koko rero ubu abona gute? Ababyeyi be barabasubije kandi bavuze: Tuzi ko uyu ari umuhungu wacu kandi ko yavutse impumyi; ariko uko ubu abona ntutuzi, cyangwa ninde yamuguye amaso twe ntutuzi; we afite imyaka, mumubazeho, we azavuga kuri we ubwe. Ibi bavuze ababyeyi be, kuko batinya Abayahudi, kuko tayari Abayahudi bari bemeranye ko, niba umuntu yemera yuko ari Kristo, yirukanywe mu rusengero.

Kubera ibi, ababyeyi be bavuze ko afite imyaka, mubaze we ubwawe. Bahamagaye rero inshuro ya kabiri umuntu wari impumyi, kandi baramubwiye bati, Ha icyubahiro Imana, twebwe tuzi ko uyu muntu ari umwanyi. Yasubije rero uwo kandi yavuze, Niba ari umwanyi sinzi; kimwe nzi, ni uko nkiri impumyi, ubu ndabona. Baramubwiye kandi: yakoze iki kuri wewe? Nigute yarakuguye amaso yawe? Yabasubije: nababwiye noneho, kandi ntimwumvise; ni iki kandi mushaka kumva? Ntabwo na mwe mushaka kuba abigishwa be? Baramutukiye kandi bavuze, Wowe uri umunyeshuri wa uwo, ariko twebwe turi abanyeshuri ba Mose. Twe tuzi ko Imana yavuganye na Mose, ariko uyu umuntu tutazi aho akomoka. Umuntu yasubije akabavuza ati: Muri ibi ni igitangaje, ko mwe mutazi ava he, ariko yafunguye amaso yanjye. Tumenya ariko ko Imana ntiyumva abanyabyaha, ariko niba umuntu wubaha Imana kandi akora ubushake bwe, uwo yumva. Kuva kera ntabwo byigeze kumvikana ko umuntu yafunguye amaso y'impumyi yavutse impumyi. Iyo atari uyu uva ku Mana, ntiyashoboraga gukora ikintu na kimwe. Barasubije kandi bamubwiye: Mu byaha wowe wavutse wose, kandi wowe utwigisha? Kandi baramwirukana hanze. Yesu yumvise ko bamwirukanyije hanze, amaze kumusanga aramubwira ati, Wowe wemera muri Umwana w'Imana? Yasubije kandi yavuze ati, Ni nde, Shebuja, kugira ngo nizere muri we? Yesu aramubwiye ati: Wamubonye, kandi uvugana nawe ni we. Ariko yavuze ati, Nizera, Shebuja, maze aramuramya. Kandi Yesu yavuze: Kugira urubanza njye muri iki si naje, kugira ngo abatababona babone kandi abababona bahinduke impumyi.

Kandi bamwe mu Bafarisayo bari hamwe na we bumvise ibi, kandi baramubwiye bati, Si kandi twe turi impumyi? Yesu yabavuze ati, Mwaba ari impumyi, ntimwaba mufite icyaha, ariko ubu muvuga muti Turabona, icyaha cyawe rero kiracyaguma.

10

Amen amen ndababwira, uwo utinjira binyuze mu muryango mu rugo rw'intama, ahubwo azamuka ava ahandi, uwo ni umujura kandi ni umusambwa; ariko uwo winjira binyuze mu muryango ni umushire w'intama. Uyu umuronzi arafungura, kandi intama zumva ijwi rye, kandi intama ze bwite azihamagara ku mazina yazo maze azisohora. Kandi iyo asohoje intama ze, agenda imbere yabo, kandi intama zimukurikira, kuko zizi ijwi rye; ariko umuntu w'umunyamahanga ntibazamukurikira, ahubwo bizahungira kure ye, kuko batazi ijwi ry'abanyamahanga. Iyi migani Yesu yabayivuganirije, ariko bo ntibashobora kumva ibyari avuga. Yesu rero yabagezaho nanone ati, Amen, amen ndabagezaho ko jye ndi umuryango w'intama. Bose benshi nk'uko baje mbere yanjye, ni abajura kandi abasambanya; ariko intama ntizababumvise. Jye ndi umuryango; binyuze muri jye, niba umuntu winjira, azarokorerwa, kandi azinjira, azasohoka, kandi azabona ibyatsi. Umujura ntaje keretse kugirango yibe kandi atambire kandi abarangize; jye naje kugirango bagire ubuzima kandi babugire mu bwinshi. Jye ndi umushumba mwiza. Umushumba mwiza

ashira roho ye kubera intama; ariko umukozi wapfuwe kandi atari umushumba, intama zitari izize, abona impyisi iza kandi areka intama kandi yiruka; kandi impyisi irazifata kandi ikwirakwiza intama. Umukozi ariruka kuko ari umukozi kandi ntacyo yita ku ntama. Jye ndi umushumba mwiza, kandi nzi ibyanjye kandi nzwi n'ibyanjye, nkuko Data anzi kandi jye nzi Data, kandi umutima wanjye ndawushyira kubera intama. Kandi mfite n'indi ntama zitari zo mu rugo rw'iyi, n'izo nkeneye kuzizana, kandi zizumva ijwi ryanjye, kandi hazaba umugende umwe, umushumba umwe. Kubera ibi, Data arankunda, kuko jye nshyira roho yanjye, kugira ngo nayongere kuyisubiza. Nta muntu uyikuraho kuri njye, ariko njye ndayishyira kuri njye ubwanjye; mfite uburenganzira bwo kuyishyira, kandi mfite uburenganzira bwo kongera kuyongera kuyifata; ubu butegeko nakiriye kuva kuri Data wanjye. Ukwabagirana rero kwongeye kubaho muri Abayahudi kubera amagambo aya. Ariko benshi muri bo bari bavuga bati, Afite ifeza kandi arasaze, kuki mumwumva? Abandi bavugaga bati: Aya amagambo si ay'umuntu ufite ishitani. Ishitani ntirishobora gufungura amaso y'impumyi? Byabaye umunsi w'ukwiyegurira muri Yerusalemu, kandi byari igihe cy'imbeho; kandi Yesu yari agendagenda mu rusengero mu kibanza cya Solomoni. Abayahudi rero bamuzengurukije kandi baramubwiraga bati: Kugeza ryari uzakomeza kutwambura roho yacu? Niba wowe uri Kristo, tubwire mu butwari. Yezu yabasubije: nababwiye, kandi ntimwizera; ibikorwa nkora mu izina rya Data wanjye, ibyo biramenyesha kuri njye; ariko mwe ntimwizera; kuko mutari mu ntama zanjye, nkuko nababwiye. Intama zanjye zumva ijwi

ryanjye, kandi nzi izo ntama, kandi zirankurikira, kandi ndaziha ubuzima buhoraho, kandi ntizigera zizapfa mu gihe cyose, kandi nta muntu uzazitwara mu kuboko kwanjye. Se baba wanjye, uwampawe, aruta byose, kandi nta muntu ushobora gukuramo mu kuboko kwa Se baba wanjye. Jye na Data ni kimwe. Abayuda rero batwaye amabuye nanone kugirango bamuhe amabuye. Yesu yabasubije ati, Nerekanye ibikorwa byinshi byiza kuva kwa Se, ni ikihe muri byo murandagira? Abayuda baramusubije bavuga bati, Ku bijyanye n'igikorwa cyiza ntidugutera amabuye, ariko ku bijyanye n'ivumo, kandi ko wowe umuntu uri ukora wenyine Imana. Yesu yabasubije ati: Ntibyanditswe mu mategeko yanyu nti, Navuze nti muri imana? Niba yavuze abo imana, abo ijambo rya Imana ryaje kuri bo, kandi inyandiko ntishobora guseswa, uwo Data yera kandi yohereje mu isi, mwe muravuga ko uvuma Imana, kuko navuze, Ndi umwana w'Imana? Niba sinakora imirimo ya Data wanjye, ntimwizere; ariko niba nayikora, nubwo mutanyizera, muzizereni imirimo, kugirango muzi kandi mwizere ko Data ari muri jye kandi jye ndi muri we. Bari gushaka rero nanone kumufata, ariko yasohotse mu maboko yabo. Maze agenda hejuru ya Yorodani, mu ahantu Yohana yari abatizaga icya mbere, maze aguma aho. Kandi benshi baje kuri we kandi bavugaga ko Yohana ntiyigeze akora ikimenyetso na kimwe, ariko byose Yohana yavuze kubyerekeye uyu, byari ukuri. kandi benshi hariya baremye muri we

11

Hari umuntu warwaye witwa Lazaro wava i Betaniya, mu mudugudu wa Mariya na Marita mushiki wiwe. Mariya yari uwo wasiga Umwami amavuta kandi akamukungurira amaguru ye umusatsi we, kandi Lazaro umuvandimwe we yari arwaye. Nuko bashiki barohereje kuri we bavuga, Shebuja, reba uwo ukunda arwaye. Yesu amaze kubivwa, yavuze ati: Ubu uburwayi ntabwo bwuzana n'urupfu, ahubwo bwuzana n'ubwiza bw'Imana, kugira ngo Umwana w'Imana ashimwe binyuze muri bwo. Yesu yakundaga Marita, mushiki we, na Lazaro. Nk'uko rero yumvise ko arwaye, icyo gihe yakomeje ahantu yari amaze iminsi ibiri; hanyuma nyuma y'ibyo abwira abigishwa: reka tugaruke muri Yudeya. Abigishwa bamubwira bati, Rabi, ubu Abayuda bashakaga kukutera amabuye, kandi urongera kugaruka hano? Yesu yasubije: ntabwo hari amasaha cumi na abiri mu munsi? Niba umuntu agenda mu manywa, ntiyiturumbikira, kuko abona umucyo w'isi iyi; ariko niba umuntu agenda mu ijoro, yiturumbikira, kuko umucyo utari muri we. Ibi yavuze, kandi nyuma y'ibi abavugisha ati: Lazaro umukunzi wacu yaryamye, ariko njya kugirango nzamubyutse. Abigishwa be nuko bavuze ngo, Shebuja, niba yisinziriye, azakira. Yesu yari yavuze kubyerekeye urupfu rwiwe, ariko bo batekereje ko yari avuga kubyerekeye isinziro ryo gusinzira. Icyo gihe rero Yesu yabavuze mu bugufi: Lazaro yapfuye, kandi ndishimiye kubera mwe, kugira ngo mwizere, kuko ntari aho; ariko reka tugende kuri we. Tomasi uwitwa Didymus yavuze ku bagenzi be abigishwa ati: Reka tugenda na twe kugira ngo tupfe hamwe na we. Yesu akigera rero, yasanze amaze iminsi ine ari mu mva. Betaniya yari hafi ya Yerusalemu nk'aho kuva kuri

stade cumi n'itanu, kandi benshi mu Bayahudi bari baje kwa abo bareba Marita na Mariya kugira ngo babahumurize kubijyanye na murumuna wabo. Maruta noneho, ubwo yumvise ko Yesu aza, yahuye na we, ariko Mariya yari yicaye mu nzu. Marita yavuze kuri Yesu ati: Shebuja, waba wari hano, mwene data ntiyari yapfa. Ariko na none nzi ko byose ushobora gusaba Imana, Imana izabiguha. Yesu aramubwira ati: Umuvandimwe wawe azongera kubaho. Marita amubwira ati: Nzi ko azazuka mu kuzuka ku munsi wa nyuma. Yesu yamubwiye ati: Jye ndi izuka n'ubuzima. Uwemera muri jye, nubwo apfa, azabana; kandi wese ubana kandi yemera muri jye ntazapfa iteka. Wemera ibi? Aramubwira ati, Yego, Shebuja, nizeye ko wowe uri Kristo, Umwana w'Imana uza mu isi. Kandi amaze kuvuga ibyo, yagiye maze ahamagara Mariya mushiki we mu bwihisho avuga, Umwigisha ari hano kandi araguhakira. Uwo nk'uko yumvise, arahaguruka vuba kandi aza kuri we. Yesu ntiyari yarakera aje mu mudugudu, ahubwo yari aracyari ahantu aho Marita yahuye na we. Abayuda rero bari kumwe na we mu nzu kandi bamuhumuriza, babonye Mariya ko yahagurukiye vuba akagenda, baramukurikiye bavuga ko agiye ku mva ngo arire aho. Mariya nuko, igihe yageze aho Yesu yari, amubona arasubirira ku birenge bye, aramubwira ati, Shebuja, waba wari hano, murumuna wanjye ntiyari apfuye. Yesu nuko igihe yabonye we arira kandi Abayahudi baje kumwe na we barira, yahungabanijwe mu mwuka kandi yitangaje we ubwe, kandi ati: Mwamushyize he? Baramubwira: Shebuja, uja urebe. Yesu yaraye. Abayuda rero bavugaga bati: Reba uko yamukunze! Ariko bamwe muri bo bavuze bati: Uyu wahinduye amaso

y'umupumyi ntiyashoboye gukora kugira ngo n'uyu atapfe? Yesu noneho, kandi yari afite uburakari bukabije muri we ubwe, aza ku mva. Yari ari ubwato, kandi ibuye ryari rirashizwe kuri ryo. Yesu avuga: Mumanure ibuye. Mushiki w'uwo wapfuye, Marita, avuga kuri we: Shebuja, noneho aranuka, kuko ari umunsi wa kane. Yesu aramubwira ati, Sinakubwiye ko uramutse wizeye, uzabona icyubahiro cy'Imana? Nuko barakuye ibuye aho uwapfuye yari aryamye. Yesu yamazuye amaso hejuru kandi yavuze ati: Data, ndagushimira kuko wanyumvise. Ariko jyewe nari nzi ko buri gihe urumva, ariko kubera umwirondoro uzenguruka navuze ibi, kugirango bemere ko wewe wanyohereje. Kandi amaze kuvuga ibi n'ijwi rinini, yarakoze urusaku ati, Lazaro, nzaza hanze! Kandi uwapfuye yasohokeje abohejwe amaguru n'amaboko n'imigozi, kandi isura ye yari yazungurutswe n'igitambara. Yesu abwira: Mumurekure kandi mureke agende. Benshi muri Abayuda rero, abo baje kwa Mariya kandi babonye ibyo Yesu yakoze, bemeje muri we. Ariko bamwe muri bo bagiye kuri Abafarisayo babavuze ibyo Yesu yakoze. Abakurambere b'ababapadiri n'Abafarisayo rero bateranye inama kandi baravugaga bati, Niki turimo gukora, kuko uyu muntu akora ibimenyetso byinshi? Niba tureka ye gutyo, bose bazizera muri we, kandi Abaroma bazaza bakure ahantu hacu n'igihugu cyacu. Ariko umwe muri bo Kayafa, wari umuhanuzi mukuru w'umwaka ucyo, yabavuze: mwe ntimumenya na kimwe, kandi ntimwibaza ko byiza kuri twe ngo umuntu umwe apfe ku bw'abantu kandi igihugu cyose ntikizere. Ariko ibi ntiyabikoze ku bwite bwe, ahubwo kuba yari umuhanuzi mukuru w'umwaka ucyo gihe yarahanure ko Yesu

yari agiye gupfa ku bw'igihugu, kandi si ku bw'igihugu gusa, ahubwo kugira ngo n'abana ba Imana batandukanyijwe abateranire hamwe. Kuva kuri iryo itariki rero, baraganira hamwe kugira ngo bamwice. Yesu rero nta na rimwe yongeye kugenda mu burenganzira mu Bayahudi, ariko yavuye aho ajya mu gihugu hafi y'ubutayu, mu mujyi witwa Efrayimu, kandi aho yamaze igihe hamwe n'abigishwa be. Yari hafi pasika y'Abayuda, kandi benshi bazamutse bajya i Yerusalemu bava mu gihugu mbere ya pasika kugira ngo biyeze. Bari gushakisha Yezu rero, kandi bari bavugana mu rusengero bahagaze, ngo: Mubona iki? Ntazaza mu ibirori? Ariko abaprêtres bakuru na Abafarizayo bari batanze itegeko ngo niba umuntu azi aho ari, amenyeshe kugira ngo bamufate.

12

Yesu rero mbere y'iminsi itandatu y'indya y'Umunani yaje i Betaniya, aho Lazaro wari wapfuye, uwo yazuye mu bapfuye. Bakoze rero ifunguro rya nimugoroba kuri we hano, kandi Marita yakoraga akazi yo gukorera, ariko Lazaro yari umwe mu baricaye hamwe na we. Mariya rero, yafashe paundi y'amanota ya naride nziza y'agaciro kanini, yasize ibirenge bya Yesu kandi yasibye n'umusatsi we ibirenge bye, inzu nayo yuzuye ivyurunga ry'amanota. Nuko umwe mu banyeshuri be, Yuda wa Simoni Isikariyote, uwari agiye kumugaba, avuga ati: Kuki iyi nda ntiyagurishijwe amadenari magana atatu kandi igatangwa abakene? Yavuze ariko ibi bitari kubera ko abakene

byamunaniraga, ariko kubera ko yari umujura, kandi yari afite isanduku y'amafaranga, kandi ibyo byashyirwamo yabitwara. Yesu rero yavuze ati: Mureke, yabibitse ku munsi w'ubushyingure bwanjye. Abakene kuko buri gihe mubafite hamwe namwe, ariko jye ntimuzangira kumbafita buri gihe. Ikigeragezo kinini cy'Abayahudi cyamenye ko ari hariya, kandi baje ntabwo ari kubera Yesu gusa, ahubwo kugira ngo barebe na Lazaro yamazuye mu bapfuye. Ariko abahanuzi bakuru bateganije ko na Lazaro bamwica, kuko benshi mu Bayahudi bari bagenda kubera we kandi baremera muri Yesu. Ku munsi ukurikira umuryango munini waje mu muhango, bumvise ko Yesu aza muri Yerusalemu, bafashe amashami y'imikindo kandi basohoka kugira ngo bamusange, kandi bavuza: Hosana, yagiriwe umugisha uza mu izina rya Mukama, umwami wa Isiraheli. Yabonye indogobe, Yesu yicaye kuri yo, nkuko byanditswe: ntutinye, umukobwa wa Siyoni; reba umwami wawe araza yicaye kuri mwana w'indogobe. Ariko ibi ntibabyamenye abigishwa be icya mbere, ariko igihe Yesu yagezweho, icyo gihe bibuka ko ibi byari byanditswe kuri we, kandi ibi baramukoreye. Umuryango wari hamwe na we wahamije igihe yahamagaye Lazaro mu mva maze amuzamura mu bapfuye. Kubera ibi, umubare w'abantu warahuye na we, kuko bari bumvise ko yakoze iki kimenyetso. Abafarisayo rero bavuze ku bo ubwabo: Murarabona ko mutafite inyungu na gato? Reba, isi yose yagiye inyuma ye. Hari Abagereki bamwe mu bazamukaga ngo baramye mu ibirori. Aba rero baje kuri Filipo uwo kuva Betisayida ya Galilaya, kandi baramubaza bavuga, Shebuja, turashaka kubona Yesu. Filipo aje kandi

abwira Andereya, kandi nanone Andereya na Filipo babwira Yesu; ariko Yesu arabasubiza ati: Igihe cyaje kugirango Umwana w'umuntu agirwe icyubahiro. Ukuri ukuri ndabavugisha, niba intanga y'ingano itagiye mu butaka ipfa, yonyene iguma, ariko niba ipfa, izana imbuto nyinshi. Uwukunda ubugingo bwe azababura, kandi uwowanga ubugingo bwe muri iyi si, mu buzima buhoraho azababungabunga. Niba umuntu amfasha, arakurikire, kandi aho ndi jye, uwo mukorera wanjye nawe azabamo, kandi niba umuntu amfasha, Data azamubaha. Ubu roho yanjye iratangaye, kandi ni iki nzavuga? Papa, nkize muri iyi saha. Ariko kubera ibi naje muri iki gihe. Papa, shima izina ryawe. Nuko ijwi ryaje riturutse mu ijuru: kandi nashimishije kandi nzongera gushimisha. Umubare rero wahagaze kandi wumvise wavuze ko inkuba yabaye; abandi bavuze: intumwa yamubwiye. Yezu yasubije ati, Iri ijwi ntiryabaye kubera jye, ahubwo kubera mwe. Ubu ni urubanza rw'isi iyi, ubu umutware w'isi iyi azajugunywa hanze; na njye niba nzamanurwa kuva mu isi, nzakurura abantu bose kuri njye. Ariko ibi yari avuga yerekana uburyo bw'urupfu yari agiye gupfa. Imbaga yamusubije; twe twumvise mu mategeko ko Kristo aguma iteka ryose, kandi ute wowe uvuga ko bigomba ko Umwana w'umuntu azamutswe? Ninde uyu umwana w'umuntu? Yezu rero yabavuze ati, Urumuri ruracyari kumwe namwe igihe gito. Mugendeni mugihe mufite urumuri, kugirango umwijima utabakurikirane, kandi uwo ugenda mu mwijima ntazi aho ajya. Mu gihe mufite umucyo, mwizere mu umucyo, kugira ngo mube abana b'umucyo. Ibi bintu Yesu yavuze, kandi amaze kugenda yihishe imbere yabo. Ibintu byinshi bityo yari yarakoze imbere

yabo ntibaramwizeye, kugira ngo ijambo rya Yesaya umuhanuzi ryuzuzwe aryo yavuze: Mwami, ninde wizeye ubutumwa bwacu? Kandi ukuboko kwa Mwami kwagaragajwe ku wuhe? Kubera ibi ntibashoboye kwizera, kuko Yesaya yongeye kuvuga: yahumye amaso yabo kandi yakomeretse umutima wabo, kugira ngo ntibabona n'amaso kandi ntibumve n'umutima kandi ntibahinduke, kandi nzababyaza. Ibi Yesaya yabiravuze igihe yabonye icyubahiro cye, kandi yaravuze kuri we. Ariko nyamara kandi kuva mu bayobozi benshi bemera muri we, ariko kubera Abafarisayo ntibyemeje ku mugaragaro, kugira ngo batajugunywe mu isinagogi; kuko bakunze icyubahiro cy'abantu kuruta icyubahiro cy'Imana. Yezu ariko yaravuze cyane kandi yavuze: uwizera muri jye ntabwo yizera muri jye, ahubwo yizera muri uwanyohereje, kandi uwambona abona uwanyohereje. Jye umucyo nzanye mu isi, kugira ngo umuntu wese wizera muri jye ataguma mu mwijima. Kandi niba umuntu yumva amagambo yanjye kandi atayemera, jye sinzamucira urubanza; kuko ntazanye kugira ngo ncire isi urubanza, ahubwo kugira ngo nkize isi. Uwanka jye kandi atakira amagambo yanjye, afite uwumucira urubanza; ijambo navuze, ryo rizamucira urubanza ku musi wa nyuma; kuko jye sinigeze nvuga nkurikije ubwanjye, ariko Se wanyohereje we ubwe yampaye itegeko icyo nzavuga n'icyo nzavugira; kandi nzi ko itegeko rye ari ubuzima buhoraho. Ibyo rero mvuga jye, nkuko yambwiye Data, ni ko mvuga.

13

Mbere y'ibirori bya Pasika, Yesu yari azi ko igihe cye cyageze cyo kuva mu isi aje kwa Se; amaze gukunda abaye mu isi, yabakunze kugeza ku iherezo. Kandi ifunguro rya nimugoroba ryabaye, diabole yari amaze gushira mu mutima wa Yuda wa Simoni Isikariyote ngo amutange, Yesu yari azi ko byose Data yamuhaye mu maboko, kandi ko yavuye kwa Imana kandi asubira kwa Imana, yarahagurukiye ku ifunguro rya nimugoroba kandi ashyira hasi imyenda, kandi afashe igitambaro yiyohereje. Hanyuma aterera amazi mu gikombe, atangira gukaraba ibirenge by'abigishwa no kubisiba igitambaro yari yambaye. Aje rero kuri Simoni Petero, na uwo amubwira ati, Shebuja, wewe urambanira ibirenge byanjye? Yesu yasubije ati kuri we: Icyo nkora, wowe ntabwo uzi ubu, ariko uzamenya nyuma y'ibi. Petero amubwira: Ntuzigera ukaroza ibirenge byanjye iteka ryose. Yesu yamusubije: niba sitagukoza, ntufite igice hamwe na njye. Simoni Petero amubwira ati, Shebuja, ntabwo ari ibirenge byanjye gusa, ahubwo n'amaboko n'umutwe. Yezu amubwira ati: Uwowe yoze ntakenewe afite uretse gukaraba ibirenge, ariko ni isuku yose, kandi mwe muri isuku, ariko si mwese. Yazi kuko uwo amuherekezaga; kubera ibi yavuze: Si bose muri isuku. Igihe rero yakoze koza amaguru yabo, afata imyenda ye, yicaye kwongeye, yabavuze ati: Murazi icyo nabakoze kuri mwe? Mwe munyita Umwigisha na Umwami, kandi muvuga neza, kuko ndi rwose. Niba rero jye nakoze amaguru yanyu, Umwami n'Umwigisha, na mwe mugomba gukaraba amaguru y'abandi. Kuko urugero nabahaye, kugira ngo nkuko jye nakoze ku muri mwe, na mwe mukore; amen amen ndababwira, ntabwo

umugaragu ari mukuru kuruta shebuja we, kandi ntabwo intumwa ari mukuru kuruta uwamuohereje. Niba muzi ibi, murahorwa niba mubikora. Ntabwo kuri mwese nimo mvuga; njye nzi abo nahisemo; ariko kugira ngo inyandiko izuzuzwe, urya arya umugati wanjye yazamuye intende ye kuri njye. Kuva ubu ndababwira mbere y'uko bibaye, kugira ngo iyo bibaye mwizere ko jye ndi. Truly truly ndabavugisha, uwo wakira umuntu nzohereza, arankira; ariko uwo yankira, arakira uwo yanshinze. Ibi yamaze kubivuga, Yesu yahungabanijwe mu mwuka, kandi yatangaje akavuga ati, Amen, amen, ndababwira ko umwe muri mwe azanyegurura. Abigishwa rero barebonaga mu bamwe n'abandi, batangajwe ku bijyanye n'uwu avuga. Kandi hari umwe mu banyeshuri be yari yicaye hafi y'igituza cya Yesu, uwo Yesu yakundaga; nuko Simoni Petero aramwegesa kugira amenye uwari uvugwa. Ariko uwo agwa ku gifuba cya Yesu, aramubwira ati, Shebuja, ni nde? Yesu arasubiza; uwo ni we nzamuha igice cy'umugati nyuma yo kucyobya. Kandi yamaze kunyika igice cya mukate, atanga Yuda wa Simoni Isikariyote. Kandi nyuma y'igice cy'umugati, icyo gihe Satani yinjiye muri we. Yesu rero aramubwira: Icyo ukora, gikore vuba. Ariko nta n'umwe mu bari bicaye ku meza wamenye impamvu Yesu yamubwiye ibyo; kuko bamwe babaga batekereza, kuva Yuda yari afite agasanduku k'amafaranga, ko Yesu yari amubwira ati, Gura ibyo dukeneye ku ibirori, cyangwa ko agomba guha abakene ikintu. Yamaze gufata igice cya umugati, uwo umuntu yasohotse ako kanya; yari ijoro. Igihe rero asohokaga, Yesu avuga, Ubu Umwana w'umuntu yahimbazwa, kandi Imana yahimbazwa muri we. Niba Imana yashimiwe

muri we, Imana izamushimisha muri yene, kandi ako kanya izamushimisha. Abana bato, nkiri gato kumwe namwe. Muzanshaka, kandi nkuko nabwiye Abayahudi ko aho njya jye, mwe ntimushobora kuza, kandi ndababwira ubu. Ndabahe itegeko rishya kugira ngo mukundane, nkuko nabakunda, kugira ngo na mwe mukundane. Muri ibi bazamenya bose ko muri abigishwa banjye, niba mufite urukundo muri bo. Simoni Petero aramubwira: Mwami, ugiye he? Yesu yamusubije: Aho njya, ntushobora kunyurikira ubu, ariko nyuma uzanyurikira. Petero aramubwira: Mwami, kuki sinshobora kukurikira ubu? Roho yanjye nzayishyira ku bwawe. Yesu yamusubije ati, Roho yawe kubera jye uzayishyira? Ameni, ameni ndakubwira, inkoko ntizavuza kugeza igihe uzaba wanze inshuro eshatu.

14

Imitima yanyu ntiyivuguruzwe, mwizera muri Imana, kandi mwizera na muri jye. Mu nzu ya Data wanjye hari ibyumba byinshi; iyo bitari ibyo, nari kubabwira; ndagiye gutegura umwanya kubera mwe; kandi niba nagiye kandi ngateguye umwanya kubera mwe, nzagaruka kandi nzabafata kuri jewe, kugira ngo aho ndi jewe, na mwe mube. Kandi aho njya muzi, kandi inzira muzi. Tomasi aramubwira ati, Shebuja, ntabwo tuzi aho ugenda, kandi nigute dushobora kumenya inzira? Yezu aramubwira ati: Njye ndi inzira n'ukuri n'ubuzima; nta muntu uza kwa Se atabinyujije muri jye. Niba mwari munyizi, na se wanjye mwari mumunyizi nanone. Kandi kuva ubu

muramumenya kandi mwaramubonye. Filipo amubwira ati, Shebuja, twereke Data, tubyo biratunogeye. Yesu aramubwira: igihe kinini cyane ndi hamwe namwe, kandi ntawumenya, Filipo? Uwambonye jye yabonye Data; kandi ute wowe uvuga ngo, twerekanye Data? Ntabwo wemera ko jye ndi muri Data kandi Data ari muri jye? Amagambo ayo njye mvuga kuri mwe, kuva kuri njye ubwanjye sinayavuga; ariko Data uba muri njye aguma we ubwe akora ibikorwa. Mwizera kuri njye ko jye muri Se, kandi Se ari muri jye. Niba mutabyizera, mwizere kubera ibikorwa ubwabyo. Amen amen ndababwira, uwizera muri jye, ibikorwa nkora na we azabikora, kandi azakora ibiruta ibyo, kuko njya kwa Data wanjye, kandi icyo cyose mwasaba mu izina ryanjye, ico nzakora, kugira ngo Data ahabwe icyubahiro mu Mwana. Niba musabye ikintu mu izina ryanjye, nzabikorera. Niba mukundana jye, amategeko yanjye mubike, kandi nzasaba Data kandi azabaha umuvugizi undi, kugira ngo agume hamwe na mwe iteka, Umwuka w'ukuri, isi idashobora kwakira, kuko ntiyawubona kandi ntiyawuzi; ariko mwe murawuzi, kuko aguma imbere yanyu kandi azaba muri mwe. Ntabwo nzabasize imfubyi, nza kuri mwe. Gikiri gito, kandi isi ntizongera kumbona, ariko mwebwe muzambona, kuko njye ndi muzima kandi mwebwe muzabaho. Muri iryo umunsi, mwemwe muzamenya ko jye ndi muri Data wanjye, kandi mwemwe muri jye, nanjye ndi muri mwe. Uwo ufite amabwiriza yanjye kandi akayubahiriza, uwo ni we unkunda; uwo ariko unkunda azakundwa na Data wanjye, kandi njye nzamukunda kandi nzerekane kuri we ubwanjye. Yuda, atari Isikariyote, aramubwira: Shebuja, kandi ni iki cyabaye ko ugiye kwerekana

wenyine kuri twe kandi utari ku isi? Yesu yasubiye maze amubwira ati: Niba umuntu ankunda, azarinda ijambo ryanjye, kandi Data azamukunda, kandi tuzaza kuri we, tumubeho. Uwutankunda ntiyubahiriza amagambo yanjye, kandi ijambo murumva si ryanjye, ahubwo ni iry'uw'anyohereje, Data. Ibi bintu nabavuganiye mwe nkiri kumwe namwe; ariko umuvugizi, Umwuka Mutagatifu uwo azohererwa na Data mu izina ryanjye, uwo azobigisha byose kandi azobibutsa byose ivyo nabavuganiye. Amahoro ndasigira muri mwe, amahoro yanjye ndabahe; si nk'uko isi itanga, njye ndabahe. Imyoyo yanyu ntiikangurwe kandi ntiitinye. Mwumvise ko jye nabavuze, ndi kuja kandi nzaza kuri mwe; niba mwankunda, mwaba mwishimye ko nabivuze, ndi kuja kwa Data; kuko Data wanjye ni mukuru kuruta jye; kandi ubu nabavuze mbere yuko bibaho, kugira ngo iyo bibaye mwizere. Ntakindi kinini nzavugana namwe; kuko umutware w'isi araza, kandi muri jye ntacyo afite; ariko kugira ngo isi imenye ko nkunda Data, kandi nkuko Data yantegekeye, ni ko nkora. Mubuke, reka tugende hano.

15

Jye ndi umuzabibu w'ukuri, kandi data wanjye ni umuhinzi. Buri ishami muri jye kitagira imbuto, arakirakura, kandi buri gishami gifite imbuto, arakisukura, kugira ngo gitange imbuto nyinshi. Noneho mwe muri meza kubera ijambo navuze kuri mwe. Mugumye muri jye, kandi njye muri mwe. Nkuko ishami

ritashobora kuzana imbuto rinyine, iyo ritagumye mu muzabibu, gutyo na mwe ntimushobora, iyo mutagumye muri jye. Jye ndi umuzabibu, mwe ni amashami. Uwo uguma muri jye kandi njye muri we, uwo azana imbuto nyinshi, kuko mutari jye ntimushobora gukora ikintu na kimwe. Niba umuntu atagumye muri jye, ajugunywa hanze nk'ishami kandi akakama, kandi barabikusanya kandi mu muriro barabitera, kandi biratwikwa. Niba muguma muri jye kandi amagambo yanjye aguma muri mwe, icyo mwifuza musabe, kandi bizababera. Muri ibi Data wanjye yagiriwe icyubahiro, ngo muzane imbuto nyinshi, kandi muzaba abigishwa banjye. Nkuko Se yankunze, na jye nabakunze, mugume mu rukundo rwanjye. Niba mubika amategeko yanjye, muzaguma mu urukundo rwanjye, nkuko njye nabitse amategeko ya So wanjye kandi nguma mu urukundo rwe. Ibi navuze kuri mwe kugira ngo umunezero wanjye ugume muri mwe, kandi umunezero wanyu uzuzwe. Iri ni itegeko ryanjye, kugira ngo mukundane nkuko nabakunze. Nta muntu ufite urukundo runini kuruta urwo, kugirango umuntu ashyire ubugingo bwe kubera inshuti ze. Muri inshuti zanjye niba mukora byose ndabategetse. Sinabita kubabwira ko muri abaja, kuko umuja atazi icyo shebuja we akora, ariko nabwiye ko muri inshuti, kuko byose nabwiye byose numvise kwa Data wanjye nabiramenyesheje. Ntabwo ari mwe mwantoranyije, ahubwo ni jye nabatoranye, kandi nabashyizeho kugira ngo mugende muzane imbuto, kandi imbuto yanyu igume, kugira ngo ikintu cyose musaba Se mu izina ryanjye, abahe. Ndabategeka ibi kugira ngo mukundane. Niba isi ibabanga, mumenye ko yanjye mbere yanyu. Niba

mwari mwava mu isi, isi yaba yakunze ibyo ari ibyo yayo, ariko kubera ko mutari mwava mu isi, ahubwo jye nabatoranyije mwe mu isi, kubera ibi isi irabanga. Mwibuke ijambo nababwiye: nta mugaragu ukuruye shebuja wiwe. Niba banyirukanye, na mwe bazabanyirukana; niba babitse ijambo ryanjye, na iryanyu bazaribika. Ariko ibi byose bizabikorera kubera izina ryanjye, kuko batazi uwanyohereje. Iyo ntaje kandi ntabaganiriye, nta caha bari bafite; ariko ubu ntibafite impamvu ku bijyanye n'icaha cyabo. Uwo ananka na se wanjye nayo arananka. Iyo nta bikorwa nakoze muri bo ibyo nta wundi wakoze, nta cyaha bari bafite, ariko ubu barabyibonye kandi baranze jye na Data wanjye. Ariko kugirango ijambo ryanditswe mu mategeko yabo ryuzuzwe, ko banyanze kubusa. Ariko iyo Umuvugizi nzamubohereereza kuva kwa Data aje, Mpwemu y'ukuri uva kwa Data, we azatangira ubuhamya kuri njye; kandi namwe mutanga ubuhamya, kuko kuva mu ntangiriro muri kumwe na njye.

16

Ibi bintu nabivuze kuri mwe kugira ngo mutazatera inzika. Bazaguhindura abahiganwa, ariko igihe kiraza kugira ngo umuntu wese uwubatse atekereze ko atanga serivisi y'Imana. Kandi bazakora ibyo, kuko batazi Se cyangwa jye. Ariko ibintu ibi nabivuze kuri mwe kugira ngo iyo igihe kiza, mwibuke ko njye nabibwiye. Ariko ibi sinabibabwiye kuva mu ntango, kuko nari kumwe namwe. Ubu ariko ngiye kwa uwanyohereje, kandi

nta n'umwe muri mwe arambaza uti Ugiye he? Ariko kubera ko nabavugirijeko ibi bintu, agahinda kwuzuye imitima yanyu. Ariko jye ukuri mbabwira: ni byiza kuri mwe ko jye ngende. Kuko niba jye sitagenda, umuvugizi ntazaza kuri mwe; ariko niba ngiye, nzamukohereza kuri mwe; kandi azaza uwo azashinja isi ku bijyanye n'icyaha na ku bijyanye n'ubutabera na ku bijyanye n'urubanza. Ku bijyanye n'icyaha, kuko batizera muri jye; ku bijyanye n'ubutabera, kuko njya kwa Data wanjye kandi ntimuzongera kumbona; ariko ku bijyanye n'urubanza, kuko umutware w'isi iyi yaciriwe urubanza. Noneho mfite byinshi byo kubabwira, ariko ntimushobora kubyihanganira ubu. Ariko iyo aje, Umwuka w'ukuri, azabayobora mu kuri kwose, kuko ntazavuga ava kuri we ubwe, ahubwo ibyo yumva niyo azavuga, kandi azabatangarizira ibintu bizaza. Uwo azanshimisha, kuko azafata ibyo ari ibyanjye akababimenyesha. Byose se afite ni ibyanjye, ni yo mpamvu navuze ko azafata mu ibyanjye akabibamenyesha. Gato kandi ntimubona, kandi nanone gato kandi muzambona, kuko ngenda kwa Se. Abigishwa be rero bavugana bati, Ni iki iki avuga kuri twe, Gato kandi ntimuzambona, kandi nanone gato kandi muzambona, na ko njya kuri Data? Bavugaga rero: Iki ni iki avuga gito? Ntabwo tuzi icyo avuga. Yezu yamenye rero ko bashakaga kumubaaza, kandi yababwiye ati, Murashaka gusobanukirwa hamwe kuri ibi navuze nti, Gato kandi ntimuzambona, kandi nanone gato kandi muzambona? Amen amen ndababwira ko muzarira kandi muzacumura mwe, ariko isi izishima; mwe ariko muzababara, ariko agahinda kanyu kazahinduka umunezero; umugore iyo abyara, afite agahinda, kuko igihe cye kigeze; iyo yavuye

umwana ariko, ntakindi yibuka ingorane kubera umunezero ko umuntu yavutse mu isi. Kandi mwe rero mufite agahinda ubu, ariko nzongera kubabona kandi umutima wanyu uzishima, kandi umunezero wanyu nta wawuvanaho kuri mwe. Kuri uwo munsi ntimuzongera kumbaza ikintu, amen amen ndababwira ko ibintu byose muzasaba Se mu izina ryanjye, azabibaha. Kugeza ubu nta mwasabye ikintu muri izina ryanjye, musabe kandi muzakira, kugirango umunezero wanyu ube wuzuye. Ibi bintu nabavuganiye muri migani; ariko igihe kiza igihe ntazongera kubabwira muri migani, ariko mu bwigange nzabamenyesha ku bijyanye na Data. Muri iyo umunsi mu izina ryanjye muzasaba; kandi sinabagirira ko nzasaba Data kubijanye namwe; kuko Data ubwe arabakundira, kuko mwe mwankunze, kandi mwizeye ko nava kuri Imana. Navuye ku wa Se kandi naje mu isi; nanone ndeka isi kandi njya ku wa Se. Abigishwa be bamubwira: Reba ubu uvuga mu butwari, kandi ntuvuga na rimwe igihango. Ubu tuzi ko uzi ibintu byose kandi ntabwo ufite ubukene bwo ko umuntu akubaza. Muri ibi twizera ko wava kuri Imana. Yesu yabasubije: Ubu mwizera? Reba igihe kiraza, kandi ubu kiraze, kugira ngo mwasasanywe umwe wese ku ibye, kandi munsige ndi wenyine; kandi sindi wenyine, kuko Data ari kumwe na njye. Ibi bintu nabavuganiye kugira ngo muri njye mugire amahoro. Muri isi muzagira amakuba; ariko mwihangane, jye natsindiye isi.

17

Ibintu ebyo yavuze Yesu, kandi yazamuye amaso ye mu ijuru kandi yavuze: Data, igihe cyaje; shimangira Umuhungu wawe, kugira ngo na Umuhungu wawe akushimangire, nk'uko wamuheye ubutware ku mubiri wose, kugira ngo byose wamuheye azabahe ubuzima buhoraho. Iyi ni ubuzima buhoraho, kugira ngo bamenye wewe Imana yonyine y'ukuri, n'uwo wohereje, Yesu Kristo. Jye nakwubahije ku isi, umurimo narangije uwo wampaye kugira ngo nkore; kandi ubu umpagaze wewe, Data, imbere yawe n'icyubahiro nagize mbere y'uko isi ibaho imbere yawe. Naguye izina ryawe ku bantu wampaye bava mu isi. Bari abawé kandi urampawe bo, kandi barabitse ijambo ryawe. Ubu bazi ko byose wampawe biva kuri wewe; ko amagambo wampawe nabahaye, kandi bo babyakiriye, kandi bazi mu by'ukuri ko nava kuri wewe, kandi bizera ko wanyohereje. Jye ndabasaba ku bwabo; si ku isi ndabasaba, ahubwo ku babo wampaye, kuko ari abawanyu, kandi ibyanjye byose ni ibyawe kandi ibyawe ni ibyanjye, kandi nahimbazwe muri bo. Kandi nta kindi ndi mu isi, kandi aba bari mu isi, kandi jye nza kuri wewe. Data wera, barinze mu izina ryawe wampaye, kugira ngo babe umwe nkuko twebwe turi. Igihe nari kumwe na bo mu isi, jye nabarinze mu izina ryawe; abo wampaye nabarinze, kandi nta n'umwe muri bo watakaye keretse umuhungu w'itakara, kugira ngo inyandiko yuzuzwe. Ubu ariko nza kuri wewe, kandi ibi mbivuga mu isi kugira ngo bagire umunezero wanjye wuzuye muri bo. Nabahaye ijambo ryawe, kandi isi yabanze, kuko batari bo kuva muri isi, nkuko jye siri kuva muri isi. Sinasaba ko ubakura mu isi, ahubwo nsaba ko ubarinze ku bibi. Ntibava mu isi, nkuko na jye ntabava

mu isi. Shyiramo mu bwera abantu aba mu ukuri kwawe; ijambo ryawe ni ukuri. Nka uko wankohereje mu isi, na jye nakohereje bo mu isi. Kandi kubera bo jye ndyera ubwanjye, kugirango na bo babe byeruwe mu by'ukuri. Ntabwo nsaba kubijyanye n'aba gusa, ahubwo kandi kubijyanye n'abizera binyuze mu ijambo ryabo muri jye, kugira ngo bose bamwe babe, nk'uko wowe, Data, uri muri jye kandi jye ndi muri wewe, kugira ngo na bo muri twe bamwe babe, kugira ngo isi yizere ko wowe wanyohereje. Kandi jyewe icyubahiro cyose wampaye nabahaye, kugira ngo babe umwe nkuko twebwe turi umwe, jyewe muri bo na wewe muri jyewe, kugira ngo babe batunganijwe muri umwe, kandi kugira ngo isi imenye ko wanyohereje kandi wabakunze nkuko wankunze. Se, abo wampawe, ndashaka ko aho ndi njye na bo babe hamwe na njye, kugira ngo babone icyubahiro cyanjye icyo wampawe, kuko wankunze mbere y'ishingwa ry'isi. Se ubutabera, kandi isi ntiyakumenye, ariko jye nakumenye, kandi aba bamenye ko wanyohereje; kandi nabamenyesheje izina ryawe kandi nzabamenyesha, kugira ngo urukundo wakunze nako kube muri bo, na jye nabe muri bo.

18

Amaze kuvuga ibyo, Yesu yasohokaga hamwe n'abigishwa be hanze y'umugezi wa Kedroni, aho hari ubusitani, muri uwo yinjiye we n'abigishwa be. Yuda wari atanga Yesu yari azi ahantu, kuko kenshi Yesu yari ateraniye aho hamwe n'abigishwa

be. Yuda rero, amaze gufata igisirikare n'abakozi bo ku bapadiri bakuru na Abafarisayo, aza hariya afite amatara n'amatara n'intwaro. Yesu rero, azi byose ibintu biza kuri we, arasohoka abavugisha ati: Ninde mushaka? Baramusubije: Yesu uwa Nazarete. Yesu abavugira ati: Ni jye. Kandi Yuda uwamutanze nawe yari ahagaze hamwe na bo. Nkuko rero yabavuze ko ndi njye, bagiye inyuma kandi bagwa hasi. Nanone rero yababajije: Nde mushaka? Ariko bavuze: Yesu uwa Nazareti. Yezu yasubije: Nabwiye ko ndi njye. Niba rero munshaka jye, reka aba bagende; kugira ngo ijambo yavuze ryuzuzwe, ko abo wampaye, sinigeze ntakaza n'umwe muri bo. Simoni Petero nuko afite inkota yarayikuye, kandi yakubise umugaragu w'umuhanuzi mukuru kandi yamutemye ugutwi cy'iburyo; ariko izina ry'umugaragu ryari Maliko. Yezu yavuze kuri Petero ati, Shyira inkota mu kaya. Igikombe Data yampaye, ntigikombe ntazakinywa? Rero ingabo n'umukuru w'ingabo n'abaserukira b'Abayahudi bafashe Yesu bamuboha, kandi bamujyana kwa Anasi mbere; kuko yari sekuruza wa Kayafa, uwo wari umuprisita mukuru w'umwaka ucyo. Ariko Kayafa yari uwo yigishije Abayuda ko byiza ko umuntu umwe apfa kubera abantu. Simoni Petero n'undi munyeshuri bari bakurikira Yesu. Ariko umunyeshuri uwo yari azwiho umupayiperi mukuru, kandi yinjiye hamwe na Yesu mu rugo rw'umupayiperi mukuru; ariko Petero yari ahagaze imbere y'umuryango hanze. Nuko umunyeshuri undi, wari uzwiho umupfumu mukuru, yarasohokaga, avugana n'umurinzi w'umuryango, maze yinjije Petero. Umukobwa umugaragu umuronzi w'urugi avuga kuri Petero nuko: Nta n'wowe uri mu banyeshuri b'umugabo uyu?

Uwo muntu avuga: Sindi. Abagaragu n'abafasha bahagaritse bakoze umuriro w'amakara kubera hari ubukonje, kandi bari bariyumvisha, Petero naye yari ahagaritse hamwe na bo ariyumvisha. Umupiriyeri mukuru rero yabajije Yesu ku bijyanye n'abigishwa be na ku bijyanye n'inyigisho ye. Yezu yamusubije: jye navuze mu butwari imbere y'isi yose; jye buri gihe nigishaga mu iteraniro no mu rusengero, aho Abayuda buri gihe bateranira, kandi mu bihishwa sinze navuga na kimwe. Urambaza iki? Baza abumvise icyo navuze kuri bo; reba aba bazi icyo navuze jye. Ibi ariko ye yavuze, umwe mu bafasha bahagaze yakoze ikiboko kuri Yesu avuga, Ni gutyo usubiza umuprisita mukuru? Yesu yamusubije ati: Niba navuze nabi, menyekanisha ibibi; ariko niba navuze neza, kuki unkubita? Anasi yamwohereje yari yaboshye kuri Kayafa umupiriye mukuru. Yari ariko Simoni Petero ahagaze kandi yiyubatsa. Bamubwiye rero: si nawe uri mu bigishwa be? Uwo muntu yanze rero kandi ati: Sindi. Umwe mu bagaragu ba muherezi mukuru, wari umuvandimwe w'uwo Petero yaciwe ugutwi, avuga: Ntabwo jye nagubone mu busitani hamwe na we? Nanone rero, Petero yahakanye, kandi ako kanya inkoko yakoze. Barayobora rero Yesu kuva kwa Kayafa bajya muri praetorium. Yari igitondo, kandi bo ubwabo ntibinjiye muri praetorium kugirango batanyanduwe, ahubwo kugirango barye Pasika. Pilato rero yasohokeyeho ajya kuri bo maze avuga ati, Ni irihe iregwa muzana kuri uyu muntu? Barasubije kandi baramubwiye bati: Iyo atari uyu umukozi w'ibibi, ntabwo twakumuha. Pilato yavuze rero kuri bo: Mufate we mwe kandi mumucare urubanza hakurikijwe amategeko yanyu. Abayahudi

rero bambwiye bati: Twe ntidushobora kwica umuntu n'umwe, kugira ngo ijambo rya Yesu ryuzuzwe aryo yavuze yerekana urupfu rw'ubuhe yari agiye gupfa. Pilato rero yinjiye mu praetorium kwongerera, ahamagara Yesu, amubwira ati: Wowe uri umwami w'Abayuda? Yesu yamusubije ati: Wewe uvuga ibi ukurikije ibyo wibwiye wenyine cyangwa abandi babikubwiye kuri jye? Pilato yasubije: Ese ndi Umunyayuda? Igihugu cyawe n'abahanuzi bakuru barakuregeje kuri jye; ni iki wakoze? Yesu yasubije ati: Ubwami bwanjye ntabwo buturuka muri iyi si. Iyo ubwami bwanjye bwari buturuka muri iyi si, abakozi banjye bari barwanye kugira ngo ntarekurwe Abayahudi. Ariko ubu ubwami bwanjye ntabwo buturuka hano. Pilato yamubwiye ngo: Noneho uri umwami wewe? Yesu yasubije: wowe uvuga ko ndi umwami. Jye navutse ku bw'ibi kandi nzaje mu isi ku bw'ibi, kugira ngo ntangire ubuhamya ku kuri. Buri umuntu uba avuye mu by'ukuri yumva ijwi ryanjye. Pilato aramubwira: ukuri ni iki? Kandi ibi avuze, kwongeye arasohoka kuri Abayahudi kandi abavugira: Jye nta mpamvu nsanga muri we. Ariko hari umuco wanyu ngo umwe nkurekure muri Pasika. Murifuza rero ko nkurekura umwami w'Abayahudi? Baratiye rero byongeye bose bavuze bati: Ntabwo ari uyu, ahubwo ni Baraba. Ariko Barabasi yari umujura.

19

Icyo gihe rero, Pilato yafashe Yesu amukubita imbohe. Kandi abasirikare bamaze kuboha ikamba ryo mu mihwa bashyize ku

mutwe we, kandi umwambaro w'umuhondo bamwambitse kandi bavugaga: Urabeho umwami w'Abayuda; kandi bari baramuha ibikubita. Pilato yasohokanyerero rero nanone hanze, avuga kuri bo ati: Reba, nzana kuri mwe we hanze, kugirango muzi ko muri we sinabonye icyaha icyo ari cyo cyose. Nuko Yesu yasohotse hanze yambaye ikamba ry'amahwa n'umwenda utukura, kandi ababwira ati: Reba umuntu. Igihe rero abakurambere b'abapadiri n'abagaragu bamubonye, babyegetse bavuga: mumumanikize ku musaraba, mumumanikize ku musaraba. Pilato abavugisha ati: Mufate we mwenyene kandi mumumanike ku musaraba, kuko jye nsanga nta cyaha mu we. Abayuda bamusubije bati: Twe dufite amategeko, kandi ukurikije amategeko yacu, agomba gupfa kubera yiyita umuhungu w'Imana. Igihe rero Pilato yumvise iri jambo, yatinye cyane, kandi yinjiye mu nzu y'ubucamanza kwongeye kandi abwira Yesu: Ukomoka he wowe? Ariko Yesu ntiyamuhaye igisubizo. Nuko Pilato aramubwira ati: Ntabwo uvugana na jye? Ntabwo uzi ko mfite uburenganzira bwo kugumanika ku musaraba kandi mfite uburenganzira bwo kugurekura? Yesu yasubije ati: Ntiwari ufite uburenganzira na bwo buke kuri njye, iyo nta bwari bwawe bwahawe hejuru. Kubera ibi, uwo aramperekereza kuri wewe afite icyaha kinini. Kuva kuri ibi, Pilato yari ashaka kumurekura; ariko Abayahudi baratangaza bavuga bati: Niba umurekura uyu, ntabwo uri inshuti ya Kayisari. Umuntu wese wiyita umwami arwanya Kayisari. Pilato rero yumvise iri jambo yasohoye Yesu hanze, maze yicara ku ntebe y'ubucamanza mu hantu hiswe Lithostrowoti, mu giheburayo ariko Gabata; byari itegurwa rya

Pasika, isaha nk'iya gatandatu; maze abwira Abayahudi ati: reba umwami wanyu. Ariko bo baratiye induru: Mukure! Mukure! Mumumanikire ku musaraba! Pilato arabavugisha ati: Umwami wanyu nzamumanika ku musaraba? Abapayiri bakuru basubije bati: Nta mwami dufite keretse Kayisari. Icyo gihe rero, yamuheye kuri bo kugira ngo yamubambwe ku musaraba. Baramukiye Yesu kandi baramutware; kandi yari atwaye umusaraba we asohokanye mu ahantu hiswe igihanga, rivugwa mu giheburayo Golgotha, aho baramurambikije, kandi hamwe na we abandi babiri kuruhande no kuruhande, ariko hagati Yesu. Pilato yanditse kandi umutwe ashyizeho ku musaraba, wari wanditswe, Yesu wa Nazarete umwami w'Abayuda. Iyi mitwe rero abantu benshi mu Bayahudi bayisomye, kuko ahantu Yesu yamanikwemo hari hafi y'umujyi, kandi yari yanditswe mu Giheburayo, mu Gigereki, n'mu Giroma. Abahanuzi bakuru b'Abayuda bavugaga rero kuri Pilato, Ntiwandike, Umwami w'Abayuda, ariko ko uwo yavuze, Ndi umwami w'Abayuda. Pilato yasubije ati: Icyo nanditse, nanditse. Abasirikare rero, igihe bamanikiye Yesu ku musaraba, bafashe imyenda ye kandi bayigabanye mu bice bine, buri musirikare agira igice cye, hamwe n'ikoti. Ariko ikoti yari idafite umusono, yari yobohewe kuva hejuru kugeza hasi yose. Bavuze rero ku bandi: Ntitwayidumuze, ariko reka dukurure amashyi kuri we ngo abe uw'uwuhe; kugira ngo inyandiko yuzuzwe ivuga ngo: Bagabaniye imyenda yanjye kuri bo, kandi ku myambaro yanjye batera amashyi. Abasirikare rero rwose ibi bintu barabikoze. Bari bahagaraye hafi y'umusaraba wa Yesu nyina we na mushiki wa nyina we, Mariya wa Kolopa na Mariya Magadalena. Yesu

rero abonye umubyeyi we n'umwigishwa uhagaze uwo yakundaga, avugira umubyeyi we ati: Umugore, reba umuhungu wawe. Hanyuma avuga ku munyeshuri: Reba mama wawe. Kandi kuva icyo gihe, umunyeshuri yamutwaye mu rugo rwe. Nyuma y'ibi, Yesu amenye ko byose byarangiye kera, kugira ngo Ibyanditswe birangire, avuga: Ndaryohewe. Icyombo rero cyari gihereye cyuzuye vinegere; ariko bazuza isponge ya vinegere kandi bashyizeho hisope barayizana ku munwa we. Igihe rero Yesu amaze kunywa inki, yavuze ati: Byarangiye. Hanyuma yinamye umutwe maze atanga umwuka. Aba Bayuda rero, kugirango imibiri itagakomeza kuri umusaraba ku isabato, kuko kwari umunsi wo kwitegura, kandi umunsi uwo wa isabato wari ukomeye, barasabye Pilato kugira ngo amaguru yabo avunjwe, maze bakurwe. Abasirikare rero baje, maze bamenetse amaguru y'uwambere n'undi wamanikwemo ku musaraba hamwe na we; ariko bageze kuri Yesu, ubwo bamubonye amaze gupfa, ntibamenetse amaguru ye, ariko umwe mu basirikare yamuteye icumu ku ruhande rwe, maze ako kanya havasohoka amaraso n'amazi. Kandi uwo wabonye yatanze ubuhamya, kandi ubuhamya bwe ni ukuri, kandi we azi ko avuga ukuri, kugira ngo na mwe mwizere. Kuko ibi byabaye, kugira ngo inyandiko yuzuzwe, igufwa rye ritazamenyeka. Kandi nanone iyandi yanditse ivuga: bazabona uwo bacumitse. Nyuma y'ibyo, Yosefu wo muri Arimateya yabajije Pilato, ari umunyeshuri wa Yesu, ariko yari yihishe kubera ubwoba bw'Abayuda, kugira ngo atware umubiri wa Yesu; kandi Pilato yarabyemeye. Nuko yaje kandi yafashe umubiri wa Yesu. Nikodemu nawe yaje, uwo wari waramaze gusura Yesu nijoro icya mbere, azana uruvange rwa

manemane n'alowe nka litiro ijana. Bafashe rero umubiri wa Yesu, barawuhambirije mu bitambaro bya shitani hamwe n'ibyatsi byiza byurubu, nk'uko umuco uri ku Bayahudi wo gushyingura. Kandi hariho mu ahantu aho yamanikwemo ubusumari, kandi mu busumari hariho imva nshya, mu yari nta muntu n'umwe yari yarashe; rero aho kubera itegurwa ry'Abayuda, kuko imva yari hafi, bashyizeyo Yesu.

20

Ku munsi umwe w'isabato, Mariya Magadalena yaje mu gitondo umwijima ukiri uhari ku mva, maze abona ko ibuye ryari ryakuweho ku mva. Yiruka rero aza kuri Simoni Petero no kuri undi mwigishwa Yesu yakundaga, abababwira ati, Batwaye Umwami mu mva, kandi ntituzi aho bamushyize. Petero n'undi munyeshuri basohokaga rero kandi baja mu mva. Bari bariruka bombi hamwe; kandi umunyeshuri undi yirukiye vuba kuruta Petero kandi yaje wa mbere mu mva, kandi yinamye areba abona ibitambara bya lini biryamye, ariko nta n'ubwo yinjiye. Nuko Simoni Petero aje akurikira we, kandi yinjiye mu mva kandi abona ibitambara bya shitani biryamye, n'igitambara cy'umutwe, icyo cyari kuri umutwe we, kitari hamwe n'ibitambara bya shitani kiryamye, ariko kitandukanyijwe kizungurutswe mu mwanya umwe. Icyo gihe rero yinjiye kandi undi munyeshuri uwo waje wa mbere mu mva, maze abona maze yemera; kuko batari bazi inyandiko ko ari ngombwa we kuzuka mu bapfuye. Abigishwa rero bagiye nanone kuri bo

ubwabo. Mariya ariko yahagaritse hanze y'itabi arira. Nk'uko rero yariraga, yaramye mu mva y'urupfu maze abona intumwa ebyiri zambaye impuzu zicaye, imwe ku mutwe n'indi ku birenge, aho umubiri wa Yesu wari uryamye. Kandi abo bantu bamubwira: Umugore, uriko urira kubera iki? Arabavugisha ati: Bafashe Umwami wanjye, kandi sinzi aho bamushyize. Amaze kuvuga ibi bintu yarahindutse inyuma, abona Yesu ahagaze, ariko ntiyari azi ko ari Yesu. Yesu aramubwira; Umugore, uriko urira kubera iki? Ushaka nde? Uwo umugore yibwiraga ko ari umusare w'akarima, amubwira ati: shebuja, niba wowe wamutwaye, mbwira aho wamushyize, kandi nanjye nzamuterura. Yesu aramubwira: Mariya. Yarahindutse uwo umugore amubwira: Raboni, bivugwa ngo umwigisha. Yesu aramubwira ati: Ntunkore, kuko ntibyarazamutse kuri Data wanjye. Ariko jya kubavandimwe banjye ubabwire uti: Nzazamuka kuri Data wanjye na Data wanyu, kandi kuri Imana yanjye n'Imana yanyu. Mariya Magadalena aje atangaza ku bigishwa ko yabonye Umwami, kandi ko yamubwiye ibi. Kubera rero ko byari ijoro ku munsi uriya wa mbere w'isabato, kandi imiryango yari ifunze aho abigishwa bari bateraniye kubera ubwoba bw'Abayahudi, Yesu yaje maze ahagara hagati yabo, akababwira ati: Amahoro abahe kuri mwe. Kandi ibi avuze, yaberekanye amaboko ye n'uruhande rwe. Abigishwa rero barashimye igihe babonye Umwami. Noneho Yesu yavuze kuri bo kandi: Amahoro kuri mwe. Nkuko Data yanohereje, na jye ndabakohereza. Kandi ibi avuze, yahumeka kandi abagira ati: Mwakire Mpwemu Yera; niba mubabarira abantu bamwe ibyaha, barababaririwe; niba mufata abantu bamwe, bafashwe.

Ariko Tomasi, umwe mu ba cumi na babiri, uwitwa Didimo, ntiyari hamwe na bo igihe Yezu yaje. Abandi abigishwa rero baramubwiraga bati: Twabonye Umwami. Ariko yabavuze: Niba ntabona mu maboko ye imiterere y'imisumari, kandi nshyire urutoki rwanjye mu miterere y'imisumari, kandi nshyire ukuboko kwanjye mu ruhande rwe, sinzwizera. Kandi nyuma y'iminsi umunani bongeye bari imbere abigishwa be na Tomasi ari kumwe na bo. Yezu araza mu gihe inzugi zari zifunze, maze ahagarara hagati, maze avuga: amahoro kuri mwe. Hanyuma avuga kuri Tomasi, Zana urutoki rwawe hano urebe amaboko yanjye, kandi zana ukuboko kwawe ukireke mu ruhande rwanjye, kandi ntukabe utizera, ahubwo wemera. Tomasi arasubiza avuga kuri we ati, Umwami wanjye n'Imana yanjye. Yezu aramubwira ati: Wemeje kuko wambonye; bahezagirwa abatambonye ariko bemera. Ibintu byinshi rwose kandi ibindi ibimenyetso Yesu yakoze imbere y'abigishwa be, bitari byanditswe mu gitabo iki; ariko ibi byanditswe kugira ngo mwizere ko Yesu ari Kristo umwana w'Imana, kandi kugira ngo mukizera mugire ubuzima mu izina rye.

21

Nyuma y'ibi, Yesu yerekanye abigishwa be ku kiyaga cya Tiberiya, kandi yaberekanye uko bikurikira. Bari hamwe Simoni Petero, na Tomasi uwitwa Didimo, na Natanaeli uva Kana ya Galileya, n'abana ba Zebedayo, n'abandi babiri mu bigishwa be. Simoni Petero abwira ati: Ngiye gurobera amafi. Baramubwira:

Turaza na twe hamwe nawe. Barasohokaga kandi barinjiye mu bwato ako kanya, kandi muri iryo joro ntibafashe kintu. Igitondo kare cyakinguwe, Yezu yahagaraye ku nkombe, ariko abigishwa ntibari bazi ko ari Yezu. Yesu rero yabavuze: Abana, nta ibiryo mufite? Baramusubije: Oya. Ariko yabavuze: Jukururani urushundura mu ruhande rw'iburyo rw'ubwato, kandi muzasanga. Barataye rero, kandi ntibakirashobora kuyikurura kubera umubare munini w'amafi. Nuko umunyeshuri uwo Yesu yakundaga avuga kuri Petero: Ni Umwami. Simoni nuko Petero yumvise ko ari Umwami, yiyambikije impuzu ye kuko yari ambuze ubusa, kandi yiyitiye mu nyanja; ariko abandi abigishwa baje mu bwato; kuko ntibari kure y'ubutaka, ahubwo nk'ibikubito magana abiri, bakurura urusyo rw'amafi. Nko rero bamanukiye ku butaka, babona umuriro w'amakara ulele, n'ifi ishyizwe hejuru, n'umugati. Yesu abavugisha ati: Muzane amafi mwafashe ubu. Simoni Petero yarazamutse akakurura urushundura ku butaka, rwuzuye amafi manini ijana mirongo itanu na gatatu, kandi nubwo ari menshi gutyo, urushundura ntirwacitse. Yesu abavugisha: Nzani murye ifunguro rya mu gitondo. Nta n'umwe mu abigishwa yari yemeye kumubuza ati wowe uri nde?, kuko bari bazi ko ari Umwami. Yezu aza rero, afata umugati, abaha, n'ifi nayo nk'uko bimeze. Iyi noneho yari inshuro ya gatatu Yesu yerekanye abigishwa be nyuma yo kuzuka mu bapfuye. Igihe rero bari baramaze kurya ifunguro rya mu gitondo, Yesu abwira Simoni Petero: Simoni wa Yona, urankunda kuruta aba? Aramubwira: Yego, Shebuja, wowe uzi ko ngukunda. Aramubwira: Risha udukoko twanjye. Aramubwira nanone inshuro ya kabiri:

Simoni umwana wa Yona, urankunda? Aramubwira: Yego, Shebuja, wowe uzi ko ngukunda. Aramubwira: reba intama zanjye. Aramubwira icya gatatu: Simoni mwene Yona, urampenda? Petero yababajwe kuko yamubwiye inshuro ya gatatu, Urankunda, kandi aramubwira: Mwami, wowe uzi byose, wowe uzi ko nkunda wowe. Yesu aramubwira: Gabrira intama zanjye. Ukuri, ukuri, ndabwira, igihe wari muto, wibohaga wenyine kandi wagendaga aho wifuzaga, ariko iyo ukuze, uzarambura amaboko yawe, kandi undi azakubohera, kandi azakujyana aho utifuza. Ariko ibi yabivuze yerekana urupfu rw'ubuhe azatangaza Imana. Kandi ibi avuze, aramubwira: Nkurikire. Petero yarahindutse abona umunyeshuri Yesu yakundaga akurikira, uwo kandi yari yaryamye ku ifuba rye mu karyo maze avuga ati, Shebuja, ninde uguhemukira? Petero amaze kubona uyu, avuga kuri Yesu ati: Shebuja, uyu we iki? Yesu amubwira ati: Niba nshaka ko aguma kugeza nzaza, bigufitiye iki? Kurikira jye. Ijambo iryo ryasohokeyeho rero mu bavandimwe ko umunyeshuri uriya atazapfa, ariko Yesu ntiyari amubwiye ko atazapfa, ahubwo yari yavuze ati: Niba nshaka ko aguma kugeza nzaza, ibyo bikureba iki? Uyu ni umunyeshuri uhamya kuri ibi bintu kandi yabibitse, kandi tuzi ko ubuhamya bwe ari ukuri. Kandi hariho n'ibindi byinshi byose Yesu yakoze, iyo byandikwa kimwe kimwe, ntabwo ntekereza ko isi ubwayo yashobora kubamo ibitabo byandikwa. Amen.

Ibaruwa ya Yohana

1

Icyo cyari kuva mu ntangiriro, icyo twumvise, icyo twabonye n'amaso yacu, icyo twaraye kandi amaboko yacu yakoreye, ku bijyanye n'ijambo ry'ubuzima; kandi ubuzima bwagaragajwe, kandi twabonye kandi turatangaza kandi turabamenyesha ubuzima buhoraho, ubwo bwari imbere y'ise kandi bwagaragajwe kuri twe; icyo twabonye kandi twumvise, turabamenyesha mwe, kugira ngo na mwe mube n'ubumwe hamwe na twe; kandi ubumwe bwacu ni hamwe na Se kandi hamwe n'Umwana we Yesu Kristu. Kandi ibi tubandikira kugira ngo umunezero wacu wuzure. Kandi ubu ni ubutumwa twumvise kuva kuri we kandi turabatangariza kuri mwe, ko Imana ni umucyo kandi umwijima muri we ntabwo uriho na gato. Niba tubivuze ko dufitanye ubumwe na we kandi tugenda mu mwijima, turabeshya kandi ntitukora ukuri; ariko niba tugenda mu mucyo, nk'uko we ari mu mucyo, dufitanye ubumwe hamwe, kandi amaraso ya Yesu Kristo Umwana we aduhanagura mu byaha byose. Niba tuvuge ko tutafite icyaha,

twibeshya ubwacu kandi ukuri ntabwo ari muri twe. Niba twemera ibyaha byacu, yizigwa kandi ni umunyabwenge, kugirango atubabarire ibyaha kandi atweze mu buriganya bwose. Niba tuvuze ko tutakoze icyaha, turamuhindura umubeshyi, kandi ijambo rye ntiriri muri twe.

2

Abana bato banjye, ibi ndababandikira kugira ngo mutakore icyaha; kandi niba umuntu akora icyaha, dufite umuvugizi imbere ya Data, Yesu Kristu umugiraneza; kandi we ni umunyuranyi ku byaha byacu, si ku byacu gusa ariko, ahubwo na ku by'isi yose. Kandi muri ibi tuzi ko twamumenye, niba tubika amategeko ye. Uwuvuga nti, Nzi we, kandi amategeko ye atayubahiriza, ni umuryarya, kandi muri uwo ukuri ntihari; ariko uwubahiriza ijambo rye, mubyukuri muri uwo urukundo rw'Imana rwarazuye. Muri ibi tuzi ko turi muri we. Uwo uvuga ko aguma muri we agomba kugenda nk'uko uwo yagendaga. Bavandimwe, si itegeko nshya ndababandikira, ahubwo ni itegeko rya kera, mwari mufite kuva mu ntangiriro, itegeko rya kera ni ijambo mwumvise kuva mu ntangiriro. Nanone ndandikira itegeko rishya kuri mwe, icyo kiri ukuri muri we no muri mwe, kuko umwijima urarengana kandi umucyo nyakuri uramenyekana. Uwo uvuga ko ari mu mucyo, ariko akanga umuvandimwe we, akiri mu mwiza kugeza ubu. Uwukunda murumuna we aguma mu umucyo, kandi inzitizi ntabwo iri muri we; ariko uwowanga murumuna we ari mu mwijima

kandi mu mwijima agendagenda, kandi ntazi aho ajya, kuko ubumwijima bwamupfuye amaso ye. Ndandikira abana bato, kuko ibyaha byanyu byababaririwe kubera izina rye. Ndandikira mwe, ba se, kuko mwamenye uwa kuva mu ntangiriro. Ndandikira mwe, abavandimwe bato, kuko mwaratsinze ikibi. Nanditse kuri mwe, abana, kuko mwamenye Se. Nanditse kuri mwe, ba se, kuko mwamenye uwo kuva mu ntangiriro. Nabandikiye mwe, abavandimwe bato, kuko muri abakomeye kandi ijambo rya Imana riguma muri mwe kandi mwatsinze ikibi. Ntimukunde isi cyangwa ibintu biri muri isi. Niba umuntu ukunda isi, urukundo rwa Data ntiruri muri we; kuko byose biri mu isi, irondwa ry'umubiri n'irondwa ry'amaso n'ishyemezwa ry'ubuzima, ntabwo biva kwa Data, ahubwo biva mu isi. Kandi isi irapfa hamwe n'irondwa ryayo, ariko uwukora ubushake bw'Imana aguma iteka. Abana, ni igihe cya nyuma, kandi nkuko mwumvise ko antikrisito aza, kandi ubu antikrisito benshi babayeho; kuva aho tuzi ko ari igihe cya nyuma. Baravuye muri twe, ariko ntibaari aba muri twe, kuko iyo baari aba muri twe, baari kuguma hamwe na twe, ariko byabaye bityo kugira ngo bigaragare ko batari bose aba muri twe. Kandi mwe mufite ubwishyu buturuka ku wera, kandi muzi byose. Sinanditswe kuri mwe kubera ko mutazi ukuri, ahubwo kubera ko mwawuzi, kandi kubera ko ibinyoma byose nta na kimwe kiva ku kuri. Ninde umushengezi niba atari uwuhakana ko Yesu atari Kristo? Uyu ni Antikristo, uhakana Data n'Umwana. Umuntu wese uhakana Umwana nta Se afite. Mwe rero, icyo mwumvise kuva mu ntangiriro, reke kikomeze muri mwe. Niba muri mwe biguma icyo kuva mu ntangiriro mwumvise, na mwe

muri Mwana na muri Data muzaguma. Kandi iyi ni sezerano yari we ubwe yadusezereye, ubuzima buhoraho. Nanditse ibi bintu kuri mwe kubyerekeye ababeshya. Kandi mwe, ubwishyingirizo mwakiriye kuva kuri we buguma muri mwe, kandi ntimukeneye ko umuntu yigisha mwe, ariko nkuko ubwo bwishyingirizo ubwabwo bubigisha mwe kuri byose, kandi ni ukuri kandi si ibinyoma, kandi nkuko bwabigishije mwe, muzaguma muri we. Kandi ubu, abana bato, mube muri we, kugira ngo igihe azagaragara dube n'ubutwari kandi ntitwikonye imbere ye mu kugaragara kwe. Niba muzi ko ari umunyabwenge, muzi ko umuntu wese ukora ubutabera yavukiye muri we.

3

Reba uburyo bw'urukundo Data yaduhawe kugira ngo twitwe abana b'Imana. Kubera ibi, isi ntibabamenye, kuko ntiyigeze imumenya. Bakundwa, ubu turi abana b'Imana, kandi ntibyaragaragaye icyo tuzaba. Ariko tuzi ko iyo yaragaragaye, tuzaba nka we, kuko tuzamubona nk'uko ari. Kandi wese ufite ibyiringiro ayo kuri we yiyeza, nkuko uwo ari mwiza. Umuntu wese ukora icyaha akora n'ubunyurabyaha, kandi icyaha ni ubunyurabyaha. Kandi muraziwa ko uwo yagaragaye kugira ngo akureho ibyaha byacu, kandi muri we nta cyaha kibaho. Umuntu wese uguma muri we ntiyonona, umuntu wese wonona ntiyigeze amubona kandi ntiyigeze amumenya. Abana bato, nta muntu abamushe; uwukora ubutabera ni umunyabwenge,

nk'uko we ari umunyabwenge; uwukora icyaha ava ku Satani, kuko kuva mu ntangiriro Satani akora icyaha. Muri ibi yagaragarijwe Umwana wa Imana, kugira ngo ashenye ibikorwa bya diyabole. Umuntu wese wavutse muri Imana ntiyonona, kuko imbuto yayo iguma muri we, kandi ntashobora kwonona, kuko yavutse muri Imana. Muri ibi abana b'Imana n'abana ba diyabole biragaragara. Umuntu wese utakora ubutabera si uva ku Mana, n'utakunda murumuna we. Kuko ubu ni ubutumwa bwamwumvise kuva mu ntango, kugira ngo tukunde abandi, si nka Kayini wari uva mu mubi kandi yishe murumuna we; kandi kubera iki yamwishe? Kubera ibikorwa bye byari bibi, ariko iby'umuvandimwe we byari by'ubutabera. Ntabwo ari ugutangara, abavandimwe banjye, niba isi ibabanga. Twe tuzi ko twimukiye kuva mu rupfu tujya mu buzima, kuko dukunda abavandimwe. Uwo atakunda umuvandimwe aguma mu rupfu. Umuntu wese wanga umuvandimwe we ni umwicanyi, kandi muzi ko umwicanyi wese nta buzima buhoraho afite muri we. Muri ibi twamenye urukundo, kuko uwo muntu yashyize roho ye kubera twe, kandi natwe tugomba gushyira roho zacu kubera bavandimwe. Uwu ariko yagira ubuzima bw'isi kandi areba mushiki we afite ikenewe, akamufungira inda ye, urukundo rw'Imana ruguma rute muri we? Abana bato banjye, ntidukunde mu jambo cyangwa mu rurimi, ariko mu gikorwa no mu kuri. Kandi muri ibi tuzi ko tukomoka ku kuri, kandi imbere ye tuzahemba imitima yacu, ko niba imitima yacu ituranira, ko Imana ari munini kuruta imitima yacu kandi azi byose. Bakundwa, niba umutima wacu utadurega, dufite ubutwari imbere y'Imana, kandi icyo cyose twasaba turakirira

kuva kuri we, kuko tubika amategeko ye kandi tukora ibishimisha imbere ye. Kandi iyi ni itegeko rye, kugira ngo twizere izina ry'umuhungu we Yesu Kristu, kandi tukunde abandi nk'uko yatanze itegeko. Kandi uwo ubika amategeko ye aguma muri we, na we aguma muri we. Kandi muri ibi tuzi ko aguma muri twe, biturutse ku Mpwemu yatuduhiye.

4

Bakundwa, ntimwizere buri mwuka wose, ahubwo mugerageze imyuka niba ikomoka ku Mana, kuko abahanuzi b'ibinyoma benshi basohokeyemo mu isi. Muri ibi muzi umwuka wa Imana; buri mwuka wemera Yesu Kristo yaje mu mubiri, uva kuri Imana; kandi buri mwuka utemera Yesu Kristo yaje mu mubiri, ntabwo uva kuri Imana; kandi uyu ni umwuka w'umwanzi wa Kristo mwumvise ko uza, kandi ubu uri mu isi noneho. Mwe mukomoka ku Mana, abana bato, kandi mwarabatsinda, kuko uwo uri muri mwe aruta uwo uri mu isi. Bo baba mu isi, kubera ibi bavuga mu isi, kandi isi irabumva. Twebwe tukomoka ku Mana; uwo uzi Imana aratwumva. Uwutari uva ku Mana ntiyumva twebwe. Kuva muri ibi tuzi umwuka w'ukuri n'umwuka wo kuzenguruka. Bakundwa, turunde abandi, kuko urukundo ruva ku Mana, kandi umuntu wese ukunda yavutse ku Mana kandi arazi Imana. Uwo atakunda ntiyamenye Imana, kuko Imana ni urukundo. Muri ibi urukundo rw'Imana rwagaragaye muri twe, kuko Imana yohereje Umwana wayo w'ikinege mu isi kugira ngo tube bazima binyuze muri we. Muri

ibi ni urukundo, si kubera ko twebwe twakunze Imana, ariko kubera ko we yabikuze twebwe kandi yohereje Umuhungu we kugira ngo aduhuze kubijyanye n'ibyaha byacu. Bakundwa, niba Imana yatukunze gutya, na twe tugomba gukunda abandi. Imana nta umuntu wigeze ayibona, ariko niba dukunda abandi, Imana iguma muri twe kandi urukundo rwayo rugera ku ntsinzi muri twe. Muri ibi tumenya ko tuguma muri we kandi ko na we aguma muri twe, kuko yatuhaye Umwuka we. Kandi twebwe twabonye kandi turatangira ubuhamya ko Se yohereje Umwana nk'Umukiza w'isi. Uwemera ko Yesu ari Umwana w'Imana, Imana iguma muri we, na we aguma muri Imana. Kandi twebwe twamenye kandi twizeye urukundo Imana ifite muri twe. Imana ni urukundo, kandi uwo aguma mu rukundo aguma muri Imana kandi Imana iguma muri we. Muri ibi, urukundo rwarangiye hamwe natwe, kugira ngo dufite ubutwari ku munsi w'urubanza, kuko nkuko we ari, na twebwe turi muri isi iyi. Nta bwoba buri mu rukundo, ariko urukundo ruzuye rukiraho ubwoba, kuko ubwoba bufite ihazabu, kandi uwo utinya ntiyuzuye mu rukundo. Twebwe turamukunda kuko we ubwe yaradukunze mbere. Niba umuntu avuze ati Nkunda Imana, ariko akanga umuvandimwe we, ni umunyamakuru, kuko uwo utakunda umuvandimwe we yabonye, Imana atabonye yaba ashobora kuyikunda gute? Kandi iri tegeko dufite kuva kuri we: ngo uwukunda Imana akunde na murumuna we.

5

Umuntu wese wemera ko Yesu ari Kristo yavutse avuye ku Mana, kandi umuntu wese ukunda uwo yabyaye akunda n'uwo yavutse kuva kuri we. Muri ibi tuzi ko tukunda abana b'Imana, iyo tukunda Imana kandi tubika amategeko ye. Iyi kuko ari yo urukundo rwa Imana, ngo tubike amategeko ye; kandi amategeko ye maremare ntabwo ari, kuko byose byavutse muri Imana bitsinda isi; kandi iyi ni intsinzi yatsindiye isi, ukwizera kwacu. Ninde utsinda isi keretse uwo wemera ko Yesu ari Umwana w'Imana? Uyu niwe waje binyuze mu amazi n'amaraso, Yesu Kristo, atari mu amazi gusa, ahubwo mu amazi no mu maraso, kandi Umwuka ni wo uhamya, kuko Umwuka ni ukuri. Kuko batatu ni abatangabuhamya mu ijuru, Data, Ijambo na Mpwemu Yera, kandi aba batatu ni kimwe; kandi batatu ni abatangabuhamya ku isi, Mpwemu n'amazi n'amaraso, kandi aba batatu bari kumwe. Niba twakira ubuhamya bw'abantu, ubuhamya bw'Imana ni bunini kuruta, kuko ubu ni ubuhamya bw'Imana yari yahamije ku Mwana we. Uwizera mu Mwana w'Imana afite ubuhamya muri we, uwutizera Imana yamukoze umuryarya, kuko atizeye ubuhamya Imana yahamije ku bijyanye n'Umwana we. Kandi ubu ni ubuhamya, ko Imana yatanze ubuzima buhoraho kuri twebwe, kandi ubu buzima buri mu Mwana we. Uwo ufite Umwana afite ubuzima; uwo atari ufite Umwana w'Imana ntafite ubuzima. Ibi nabandikiye mwe abo bemera mu izina ry'Umwana w'Imana, kugira ngo muzi ko mufite ubuzima buhoraho, kandi kugira ngo mwizere mu izina ry'Umwana w'Imana. Kandi ubu ni ubutwari dufite kuri we, ko niba dusabye ikintu ukurikije ukushaka kwe, aratumva. Kandi niba tuzi ko yumva ibyacu icyo twasaba cyose,

tuzi ko dufite ibyifuzo ibyo twasabye kuri we. Niba umuntu abona murumuna we akoze icyaha kitajya ku rupfu, azasaba, kandi azamuha ubuzima, ku baba bakoze ibyaha bitajya ku rupfu. Hariho icyaha kijya ku rupfu; si kuri icyo mvuga ngo usenge. Ubugoryi bwose ni icyaha, kandi hariho icyaha kitajya ku rupfu. Tuzi ko umuntu wese wavutse muri Imana ntiyonana, ariko uwo wavutse muri Imana yirinda, kandi ikibi nticyimukoraho. Tuzi ko dukomoka ku Mana, kandi isi yose iryamye mu mubi. Tuzi kandi ko Umwana w'Imana yaje kandi yaduheye ubwenge kugira ngo tuzi uw'ukuri; kandi turi muri uw'ukuri, muri Umwana we Yesu Kristo. Uyu ni Imana y'ukuri kandi ubuzima buhoraho. Abana bato, mwirinde abakirisitu. Amen.

Itangiriro

1

Mu ntango, Imana yaremye ijuru n'isi. Isi yari itaboneka kandi idashyizweho imiterere, kandi umwijima wari hejuru y'ubutare; kandi Umwuka wa Imana wari uzengurutse hejuru y'amazi. Imana yavuze iti: Reka habe umucyo, umucyo ukaba warabayeho. Imana yabonye umucyo ko ari mwiza, Imana yatandukanya umucyo n'umwijima. Imana yahamagaye umucyo izina ry'umunsi, kandi yahamagaye umwijima izina ry'ijoro. Haba nimugoroba, haba mugitondo, umunsi wa mbere. Imana yavuze iti: Reka habe firmament mu hagati y'amazi, kandi reka igutandukanya amazi n'amazi. Kandi byabaye bityo. Kandi Imana yakoze ikirere; kandi Imana yatandukanije hagati y'amazi yari munsi y'ikirere, n'amazi yari hejuru y'ikirere. Imana yise ikintu cyometse ijuru, Imana yabonye ko byiza, umugoroba wabaye, igitondo cyabaye, umunsi wa kabiri. Imana yavuze iti: Reka amazi munsi y'ijuru akusanywe mu iteraniro rimwe, kandi reka umukavu uboneke. Byabaye gutyo: amazi munsi y'ijuru yakusanyijwe mu materaniro yayo, kandi

umukavu wabonekeye. Imana yahamagaye ubutaka bwumye ubutaka, kandi yahamagaye ibyegeranyo by'amazi inyanja, kandi Imana yabonye ko byiza. Imana yavuze iti: Isi imere ibimera by'urubingo bitanga imbuto ukurikije ubwoko bwabyo, n'ibiti by'imbuto bikora imbuto zifite imbuto muri byo ukurikije ubwoko bwabyo ku isi, kandi byabaye gutyo. Ibutaka ryasohoye ibimera byurubingo, byasa imbuto ukurikije ubwoko bwabyo nubusa bwabyo, nigiti cyimbuto gikora imbuto, imbuto yacyo iri muri cyo ukurikije ubwoko bwacyo hejuru yibutaka. Imana yabonye ko byari byiza. Kandi umugoroba wabaye, kandi igitondo cyabaye, umunsi wa gatatu. Imana yavuze iti: Hari agatangaza mu kirere cy'ijuru kugira ngo katange urumuri ku isi, kugira ngo gutandukanya hagati y'umunsi n'ijoro, kandi kabe ibimenyetso, n'ibihe, n'iminsi, n'imyaka. Kandi reke bibe urumuri mu ikirere cy'ijuru, kugira ngo batange urumuri ku isi, kandi byabaye gutyo. Imana yakoze amatara abiri manini: umutara munini kugira ngo uyobore umunsi, n'umutara muto kugira ngo uyobore ijoro, n'inyenyeri. Kandi Imana yabashyize mu kirere cy'ijuru, kugira ngo bamurike ku isi, no kugenza umunsi n'ijoro, no gutandukanya hagati y'umucyo na hagati y'umwijima; kandi Imana yabonye ko byiza. Kandi hari umugoroba, hari n'igitondo, umunsi wa kane. Imana yavuze iti: Reka amazi azane ibinyabuzima bifite ubuzima, n'inyoni ziguruka hejuru y'isi munsi y'ikirere cy'ijuru. Kandi byabaye gutyo. Imana yaremye ibiremwa binini byo mu mazi, n'imitima yose y'inyamaswa zo kuyogora amazi yazanye hanze hakurikijwe ubwoko bwazo, n'inyoni zose zifite amababa hakurikijwe ubwoko bwazo, maze Imana yabona ko byiza.

Imana yabahe umugisha ivuga iti: Mwiyongere kandi mwande, muzuze amazi mu nyanja, kandi inyoni ziyongere ku isi. Kandi umugoroba wabaye, kandi igitondo cyabaye, umunsi wa gatanu. Kandi Imana yavuze, reka isi izane roho izima ukurikije ubwoko, ibitungo bifite amaguru ane, n'ibihusha, n'inyamaswa z'isi ukurikije ubwoko; kandi byabaye gutyo. Imana yaremye inyamaswa z'isi hakurikijwe ubwoko bwazo, n'amatungo hakurikijwe ubwoko bwawo, n'ibihusha byose by'isi hakurikijwe ubwoko bwabyo, Imana yabona ko byari byiza. Imana yavuze iti, Reka dukore umuntu ashushanye natwe kandi asa natwe, kandi bareke batware amafi y'inyanja, n'inyoni z'ijuru, n'amatungo, n'isi yose, n'ibinyabuzima byose bihusha ku isi. Imana yaremye umuntu ku ishusho yayo, yaramwremye ku ishusho ya Imana, yababremye gabo na gore. Imana yabahumurije, avuga ati: Mwiyongere kandi mwiyubahire, mwuzuze isi, muyiganze, kandi mubuse amafi y'inyanja, inyoni z'ijuru, amatungo yose, n'isi yose, n'ibihusha vyose bihusha ku isi. Kandi Imana yavuze, Reba ndabaheye ibimera byose bifite imbuto ziterwa ziterwa imbuto, biri hejuru y'isi yose; kandi igiti cyose, gifite muri cyo ubwacyo imbuto z'imbuto ziterwa, kizabera mwebwe ibiryo, kandi inyamaswa zose z'isi, kandi inyoni zose z'ijuru, kandi ikintu cyose gihunika gihunika hejuru y'isi, gifite muri cyo ubwacyo roho y'ubuzima, kandi ibimera byose by'icyatsi kibisi kuba ibiryo; kandi byabaye gutyo. Imana yabonye ibintu byose yari yakoze, kandi erega byari byiza cyane. Umugoroba ukaba urahera, igitondo kikaza, umunsi wa gatandatu.

2

Ijuru n'isi byarangiye, n'isi yabo yose. Imana yarangije imirimo yayo mu munsi wa gatandatu, kandi yaruhutse mu munsi wa karindwi kuva ku mirimo yayo yose yari yakoze. Imana yahimiye umunsi wa karindwi, kandi yawugiriye icyubahiro, kuko muri uwo yaruhutse kuva mu bikorwa byose bye, iyo Imana yatangiye gukora. Iyi ni igitabo cy'inkomoko y'ijuru n'isi, igihe byabaye, umunsi Uwiteka Imana yakoze ijuru n'isi, na buri kintu cyatsi cy'umurima mbere y'uko kiba ku isi, n'ibyatsi byose by'umurima mbere y'uko bimera; kuko Imana ntiyari imvuye ku isi, kandi umuntu ntiyari ahari gukora iyo si. Isoko ryari rizamuka kuva mu isi, kandi ryari rihuhira ubuso bwose bw'isi. Imana yaremye umuntu akamukora mu mukungugu ukomoka ku isi, maze ahumeka mu maso ye umwuka w'ubuzima, umuntu akaba aba roho izima. Kandi Imana yateye paradizo muri Edeni mu burasirazuba, maze ashyira hariya umuntu yari yaremye. Imana yongera gutera gukura mu isi ibiti byose byiza kureba kandi byiza kurya, n'igiti cy'ubuzima hagati y'uburimbi, n'igiti cyo kumenya icyiza n'ikibi. Uruzi urasohoka muri Edeni kugira ngo uhise paradizo, hanyuma ukavamo ugatandukanywa muri inkomoko enye. Izina ry'uwambere ni Pishon, uzenguruka igihugu cyose cya Havilah, aho hari zahabu. Zahabu y'iyo si ni nziza, kandi hano hari akarubanda n'ibuye cy'icyatsi kibisi. Kandi izina ry'uruzi rwa kabiri ni Gihoni, niwo uzenguruka ibutaka ryose rya Etiyopiya. Kandi uruzi urwa gatatu ni Tigirisi, urugenda imbere kuruhande rw'Abasiriya, naho uruzi urwa

kane ni Yuferati. Umwami Imana yafashe umuntu yaremye, yamushyize muri paradizo y'ubwiza kugira ngo ayikore akayirinda. Kandi Umwami Imana yategetse Adamu ati, Kuva ku buti byose by'o mu paradizo uzarya. Ariko kuva ku giti cy'ubumenyi bw'ibyiza n'ibibi, ntimuzarya kuva kuri cyo, kuko umunsi muzarya kuva kuri cyo, muzapfa rwose. Uwiteka Imana yavuze ati: Ntibyiza ko umuntu aba wenyine, reka tumukore umufasha umuhuye. Imana yaremye kandi kuva mu isi inyamaswa zose zo mu murima n'inyoni zose zo mu ijuru, maze azizana kuri Adamu kureba icyo azazita, kandi byose Adamu yise umwuka uzima, niryo zina ryabyo. Kandi Adamu yise amazina amatungo yose, n'inyoni zose zo mu ijuru, n'inyamaswa zose zo mu murima, ariko kuri Adamu nta mufasha umusa nka we wabonetse. Imana yashyize Adamu mu burara, arasinzira, maze ifata umwe mu mpande ze, ikazuza umubiri aho wari. Imana yubatse urubavu yari yafashe kuri Adamu akaruhindura umugore, maze amuzana kuri Adamu. Adamu yavuze ati, Ubu iki ni igufa rya mu magufa yanjye, kandi umubiri uva mu mubiri wanjye; uyu azitwa umugore, kuko yavanywe mu mugabo. Kubera iyi mpamvu, umugabo azasiga se wiwe na nyina wiwe, kandi azomererwa kumugore wiwe, kandi bombi bazaba umubiri umwe. Kandi bombi bari bambaye ubusa, Adamu n'umugore we, kandi ntibari bafite isoni.

3

Inzoka yari ifite ubwenge kuruta inyamaswa zose zo ku isi

Umwami Imana yari yaremye, kandi inzoka yavuze ku mugore niti: Ni iki Imana yavuze ko mutazarya ku giti cyose cya paradizo? Kandi umugore yavuze ku nzoka, Kuva ku mbuto z'ibiti byo muri paradizo tuzarya; ariko kuva ku mbuto y'igiti kiri hagati ya paradizo, Imana yavuze, Ntimuzarya kuva kuri cyo, kandi ntimuzakikore, kugira ngo mutapfe. Kandi inzoka yavuze ku mugore: Ntimuzapfa urupfu; Kuko Imana yari izi ko umunsi muzarya kuwo, amaso yanyu azafungurwa, kandi muzaba nk'imana, muzi icyiza n'ikibi. Umugore abona ko igiti ari kiza ku biryo, kandi ko gishimisha amaso kukireba, kandi ko ari kiza cyo gusobanukirwa, maze afata ku mbuto yacyo, arya, maze akanatanga n'umugabo we wari kumwe na we, maze barya. Amaso y'abo babiri arafungurwa, maze bamenye ko bari ubusa, maze badoza amababi y'umutoma, maze bibikorerera imyenda yo mu kigero. Bahumvise ijwi ry'Umwami Imana agendagenda muri paradizo nimugoroba, maze Adamu n'umugore wiwe bihisha imbere y'Umwami Imana hagati y'ibiti bya paradizo. Umwami Imana yahamagaye Adamu, amubwira ati, Adamu, uri he? Kandi yamubwiye ati, Numvise ijwi ryawe ugenda muri paradizo, natinya kuko ndi ubusa, kandi nihishe. Kandi Imana yamubwiye ati, Ninde wakumenyesheje ko uba ubusa, niba atari ko wariye ku giti naguhaye itegeko ryo kutarya kuri cyo gusa, wariye kuri cyo? Kandi Adamu yavuze ati, Umugore wari warampa hamwe na njye, uyu yarampa kuva ku igiti, kandi nariye. Kandi Uwiteka Imana yavuze ku mugore: Iki wakoze? Kandi umugore yavuze, inzoka yanyesheje, kandi ndariye. Uwiteka Imana yavuze inzoka ati: Kubera wakoze ibi, uvumwe kuruta amatungo yose n'inyamaswa zose zo ku isi.

Uzagenda ku gituza cyawe no ku nda, kandi urye ubutaka iminsi yose y'ubuzima bwawe. Kandi nzashyira inzangano hagati yawe n'umugore, kandi hagati y'imbuto yawe n'imbuto yayo, we azarinda umutwe wawe, kandi wowe uzarinda igitsinsino cyiwe. Kandi ku mugore yavuze ati, Kwiyongera nzongera ububabare bwawe n'icyunamo cyawe, mu mababaro uzabyara abana, kandi kuri umugabo wawe kuzagaruka kwawe, kandi we azakuganza. Ariko Adamu yamubwiye ati, Kubera ko wumvise ijwi ry'umugore wawe, kandi wariye ku igiti nagutegetse kuri cyo gusa ko utagirya, wariye kuri cyo, ubutaka burahiye mu bikorwa byawe, mu mababababaro uzaburya iminsi yose y'ubuzima bwawe. Amahwa n'ibigwi bizamera kuri wewe, kandi urye ibyatsi by'umurima. Mu ibyuya by'isura yawe uzarya umugati wawe, kugeza igihe cyo gusubira mu butaka bwavanywe muri bwo, kuko uri ubutaka, kandi mu butaka uzasubira. Kandi Adamu yahamagaye izina ry'umugore we Ubuzima, kuko ari nyina w'abazima bose. Umwami Imana yakoze Adamu n'umugore we imyenda y'uruhu, maze abambika. Imana yavuze iti: Reba, Adamu abaye nk'umwe muri twe, azi icyiza n'ikibi, kandi ubu ntazongera kubaho ko azamura ukuboko kwe, afate ku giti cy'ubuzima arye, akabe azama iteka. Kandi Umwami Imana yamwohereje kuva muri paradizo y'ubwiza, kugira ngo akore ubutaka yafashijweho. Maze yirukanye Adamu, aramutura imbere y'uburimbi bw'ubwiza, ashyiraho bakerubiyumu n'inkota yaka ihindagurika, kugira ngo birinde inzira y'igiti cy'ubuzima.

4

Adam ariko yamenye Eve umugore we, kandi yamaze gusama yabyaye Kayini, maze avuga ati: Nabonye umuntu binyuze muri Imana. Yongeye kubyara umuvandimwe wiwe Abeli, kandi Abeli yabaye umurisa w'intama, ariko Kayini yari ukorera ubutaka. Kandi byabaye nyuma y'iminsi Kayini yazanye kuva mu mbuto z'ubutaka igitambo kuri Uwiteka. Kandi Abeli nawe yazanye kuva mu mibereho ya mbere y'intama ze, na kuva mu mavuta yabo. Kandi Imana yarebye kuri Abeli, na kuri impano ze. Ariko kuri Kayini n'ibitambo bye, ntiyitaye, kandi Kayini yababajwe cyane, maze isura ye yagwa. Umwami Imana yabwiye Kayini ati, Kuki wahungabanye cyane, kandi kuki isura yawe yagabanutse? Niba utanze neza, ariko utabyagabanye neza, ntabwo wakoze icyaha? Céceka; kugarukira kwe ari kugarukira kwe, kandi wowe uzamutegeka. Kayini yabwiye Abeli mwene we ati: Reka tujye mu kibaya. Kandi bibaye ko bari mu kibaya, Kayini yarahagurutse ajya kuri Abeli mwene we, aramwica. Kandi Uwiteka Imana yavuze kuri Kayini: Abeli muvandimwe wawe ari he? Kandi yavuze, Sindi nzi; mbega ndi umuzamu w'umuvandimwe wanjye? Kandi Uwiteka yavuze, Ni iki wakoze? Ijwi ry'amaraso y'umuvandimwe wawe rirarira kuri njye kuva mu butaka. Kandi ubu uvumiwe kuva ku isi yafunguye umunwa wayo kwakira amaraso ya mugenzi wawe kuva mu kiganza cyawe. Igihe ukorera ubutaka, ntiyongera guha imbaraga byayo, uzaba uhemuka kandi unyeganyega ku isi. Kandi Kayini yavuze kuri Mwami Imana ati: Icyaha cyanjye

kinini cyane kurusha uko nshobora kubabarirwa. Niba urandukura uyu munsi ku maso y'isi, kandi ku maso yawe nzihisha, kandi nzaba nzigomwa kandi nkurikumba ku isi, kandi umuntu wese uzambona azandica. Kandi Uwiteka Imana yamubwiye ati, Ntabwo bityo; umuntu wese wica Kayini, indishyi zirindwi azahanishwa. Kandi Uwiteka Imana yashyizeho ikimenyetso kuri Kayini, ngo ntabwo umuntu wese umusanga amwice. Kayini yavuye imbere y'Imana, maze atuye mu gihugu cya Nayidi, imbere ya Edeni. Kayini yamenye umugore we; amaze gutwita, yabyaye Enoki. Kandi yari arubaka umujyi, maze yita umujyi ku izina ry'umuhungu we, Enoki. Enoki yavuye Gayadadi, Gayadadi yavuye Maleleli, Maleleli yavuye Metusala, na Metusala yavuye Lameki. Lamech yafashe abagore babiri; izina rya wa mbere ni Adah, kandi izina rya wa kabiri ni Zillah. Kandi Ada yabyaye Jobeli; uyu yari se w'abatuyemo mu mahema, abarera amatungo. Kandi izina ry'umuvandimwe we ni Yubali; uyu niwe watanze inanga na gitari. Zillah na we yabyaye Tubali; kandi yari umukozi w'inzobonyo, umucuzi wa umuringa n'icyuma. Mushiki wa Tubali yari Noema. Lameki yavuze ku bagore be, Ada na Sella: Mumpulirize ijwi ryanjye, abagore ba Lameki, mumvire amagambo yanjye, kuko nishye umugabo kubera ikintu cyamukomeretse, n'umusore kubera ikintu cyankubise. Kuko Kayini yahorerwe inshuro zirindwi, ariko Lameki mirongo irindwi inshuro zirindwi. Adamu yamenye Hawa umugore we, kandi yitwite, yabyaye umuhungu, maze amwita Seti, avuga ati, Imana yampaye imbuto iyindi aho Abeli, uwo Kayini yishe. Kandi kuri Seth wavutse umuhungu, aramuha izina rye Enosi.

Uyu yizeye guhamagara izina rya Nyagasani wa Imana.

5

Iyi ni igitabo cy'inkomoko y'abantu; ku munsi Imana yaremye Adamu, ku ishusho rya Imana yaramukora; Gabo na gore yabakoze; kandi yabahe umugisha; kandi yise izina rye Adamu, ku munsi yabaremye. Adamu yabayeho imyaka magana abiri na mirongo itatu, maze yavukana umwana ameze nk'uko yari ameze, ashushanye na we, maze amwita izina Seti. Iminsi Adamu yamaze nyuma yo kubyara Seti zabaye imyaka magana yirindwi, kandi yabyaye abahungu n'abakobwa. Iminsi yose Adamu yabayeho yose hamwe yageze ku myaka magana cyenda na mirongo itatu, hanyuma apfa. Sethi yabayeho imyaka magana abiri n'itanu, maze abyara Enosi. Sethi yamaze kubyara Enosi, yarakomeje kubaho imyaka magana indwi na indwi, maze abyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose za Seti hamwe zaba imyaka magana cyenda na cumi na bibiri, maze apfa. Kandi Enosi yabayeho imyaka ijana mirongo icyenda, maze yabyaye Kayinani. Kandi Enosi yamaze imyaka magana arindwi na cumi n'itanu nyuma yo kubyara Kayinani, maze abyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose ya Enosi yabaye imyaka magana cyenda na itanu, maze apfa. Kandi Kayinani yabayeho imyaka ijana na mirongo irindwi, maze abyara Mahalaleli. Kandi Kanani yabayeho imyaka magana arindwi na mirongo ine nyuma yo kubyara Mahalaleli, maze yabyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose ya Kayinani yabaye imyaka icumi na

magana cyenda, maze apfa. Mahalaleli yabayeho imyaka ijana mirongo itandatu n'itanu, maze abyara Yaredi. Mahalaleli yamaze kubyara Yaredi, yabayeho imyaka magana arindwi na mirongo itatu, maze abyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose ya Maleleel yabaye imyaka magana umunani na mirongo icyenda n'itanu, maze apfa. Yaredi yabayeho imyaka ijana mirongo itandatu na ibiri, maze abyara Enoki. Kandi Yaredi yamaze imyaka ibihumbi umunani nyuma yo kubyara Enoki, maze abyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose ya Yaredi yabaye imyaka magana cyenda na mirongo itandatu na ibiri, maze apfa. Enoki yabayeho imyaka ijana mirongo itandatu na gatanu, maze abyara Metushelahi. Enoki yagendaga na Imana nyuma yo kubyara Metusela, imyaka magana abiri, kandi yabyaye abahungu n'abakobwa. Iminsi yose ya Enoki yabaye imyaka magana atatu na mirongo itandatu na itanu. Kandi Enoki yamushimishije Imana, kandi ntiyabonekaga, kuko Imana yamwimuriye. Metusala yabayeho imyaka ijana mirongo itandatu n'indwi, maze yabyara Lameki. Kandi Metusala yamaze kubyara Lameki, yabayeho imyaka magana umunani na ibiri, maze yabyara abahungu n'abakobwa. Iminsi yose Metusala yabayeho byose byabaye imyaka magana cyenda na mirongo itandatu n'icyenda, maze apfa. Lameki yabayeho imyaka ijana mirongo inani n'umunani, maze yavukanye umuhungu. Kandi yamuteye izina rye Nowa, avuga: Uyu azatuha kuruhuka kuva mu bikorwa byacu, na kuva mu mababababaro y'amaboko yacu, na kuva mu isi Umwami Imana yamavuye. Lameki yamaze kuvyara Nowa, yarakomeje kubaho imyaka magana atanu na mirongo itandatu na itanu, maze yongera kuvyara abahungu

n'abakobwa. Iminsi yose ya Lameki yabaye imyaka magana arindwi na mirongo itanu na itatu, maze apfa. Kandi Nowa yari afite imyaka magana atanu, maze yavukanisha abahungu batatu: Shemu, Hamu, na Yafeti.

6

Kandi byabaye igihe abantu batangiye kwiyongera ku isi, abakobwa bavukiye kuri bo. Abahungu b'Imana babonye abakobwa b'abantu ko ari nziza, bafashe abagore kubona ubwabo kuva muri bose abo bahitamo. Umwami Imana yavuze ati: Umwuka wanjye ntuzaguma mu bantu aba iteka, kubera ko ari umubiri, ariko iminsi yabo izaba imyaka ijana na makumyabiri. Ariko ibisimba byari ku isi mu minsi iriya, kandi nyuma y'ibyo, igihe abahungu b'Imana binjiraga ku bakobwa b'abantu, maze bakabyarira abo, abo ni bo bari ibisimba byo kuva kera, abantu b'inkuru. Kubona Uwiteka Imana, ko byiyongereye ibibi by'abantu ku isi, kandi buri umwe atekereza mu mutima we cyane ku bibi iminsi yose; Kandi Imana yatekereje, ko yakoze umuntu ku isi, kandi yatekereje. Imana yavuze iti: Nzasiba umuntu naremye kuva mu maso y'isi, kuva ku muntu kugeza ku matungo, no kuva ku bintu byokambura kugeza ku nyoni zo mu kirere, kuko nicuze ko nabaremye. Nowa ariko yabonye ubuntu imbere ya Mukama Imana. Izi ni imibereho ya Nowa. Nowa umugabo ukiranyi, yari yuzuye mu kizazi cye, Nowa yishimishije Imana. Nowa yabyaye abahungu batatu: Shemu, Hamu, na Yafeti. Isi yasenywe imbere y'Imana,

kandi yuzuyemo ukutagira ubutabera. Umwami Imana yabonye isi, kandi yari yononekaye, kuko umubiri wose wari wonoye inzira ye ku isi. Kandi Umwami Imana yavuze kuri Nowa ati: Igihe cy'abantu bose kigeze imbere yanjye, kuko isi yuzuye ubugoryi bwabo, kandi reba, njye nzashenera bo n'isi. Kora rero ubwato kuri wowe ukoresheje ibiti byinshi, uzakora inzu mu bwato, kandi uzabwipakira imbere n'inyuma ukoresheje asufalito. Kandi ni ko uzakora ubwato: magana atatu inkono uburebure bw'ubwato, na mirongo itanu inkono ubugari, na mirongo itatu inkono uburebure bwayo. Gukusanya hamwe uzokora isanduku, kandi kuri rukundo uzayirangiza hejuru. Umuryango w'isanduku uzawukora kuruhande; hasi, ibice bibiri n'ibice bitatu uzayikora. Jyewe ariko, dore nzana umwuzure, amazi hejuru y'ubutaka, gusenya inyama yose muri iyo hari umwuka w'ubuzima munsi y'ijuru, na byose biri hejuru y'ubutaka, bizapfa. Kandi nzashyiraho isezerano ryanjye nawe, uzinjira ariko muri ubwato, wowe, n'abahungu bawe, n'umugore wawe, n'abagore b'abahungu bawe hamwe nawe. Kandi kuva mu matungo yose, no kuva mu bintu byose bihusha, no kuva mu nyamaswa zose, no kuva mu mubiri wose bibiri bibiri kuva muri byose uzazinjiza mu bwato ngo ubungabunge hamwe nawe, igitsina gabo n'igitsina gore bizaba. Kuva mu nyoni zose z'ikirere nk'uko ubwoko bwazo buri, n'amatungo yose nk'uko ubwoko bwawo buri, n'ibihusha byose bihusha ku isi nk'uko ubwoko bwazo buri, bibiri bibiri muri byose bizinjira kuri wewe kugirango biribwe hamwe nawe, igitsina gabo n'igitsina gore. Wowe ariko uzafata kuri wowe kuva mu biryo byose muzarya, kandi uzabikorera, kandi bizaba ibiryo byawe

n'ibyabo. Kandi Nowa yakoze byose nk'uko Umwami Imana yamutegekeye, ni ko yakoze.

7

Kandi Uwiteka Imana yavuze kuri Nowa ati, Injira wowe n'inzu yawe yose mu bwato, kuko nabonye ko uri umunyakuri imbere yanjye muri iki gisekuru. Kuva mu matungo yeza zana kuri wewe indwi indwi igitsina gabo n'igitsina gore, ariko kuva mu matungo ateza zana zana kuri wewe ebyiri ebyiri igitsina gabo n'igitsina gore. Kandi kuva ku nyoni z'ijuru zisukuye, indwi indwi igitsina gabo n'igitsina gore, kandi kuva ku nyoni zose zitari zisukuye, ebyiri ebyiri igitsina gabo n'igitsina gore, kugira ngo habungabungwe imbuto ku isi yose. Kugeza ubu, mu minsi irindwi, nzana imvura ku isi, iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine, kandi nzahanagura ibinyabuzima byose naremye ku butaka bwose. Nowa yakoze byose Imana yamutegetswe. Noah yari afite imyaka magana atandatu, kandi umwuzure w'amazi waje ku isi. Nowa yinjiye mu bwato hamwe n'abahungu be, n'umugore we, n'abagore b'abahungu be, kubera amazi y'uzuzumo. Kandi kuva mu nyoni zisukuye, na kuva mu nyoni zitarisukuye, na kuva mu matungo asukuye, na kuva mu matungo atarisukuye, na kuva mu byose bihusha ku isi, bibiri bibiri byinjiye kwa Nowa mu bwato, igabo n'igitsina gore, nk'uko Imana yategetse Nowa. Nyuma y'iminsi irindwi, amazi y'umwuzure yaje ku isi. Mu mwaka wa magana atandatu mu buzima bwa Nowa, mu kwezi kwa kabiri, ku munsi wa

makumyabiri na karindwi w'ukwezi, ku munsi uwo wasuzumye amasoko yose y'ikuzimu, kandi ibitego by'ijuru byafunguwe. Imvura yaguye ku isi iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine. Muri uyu munsi, Nowa, Shemu, Hamu, Yafeti, abahungu ba Nowa, n'umugore wa Nowa, n'abagore batatu b'abahungu be, binjiye hamwe na we mu bwato. Kandi inyamaswa zose zikurikije ubwoko bwazo, n'amatungo yose akurikije ubwoko bwazo, n'ikintu cyose gihusha kigenda hejuru y'isi kikurikije ubwoko bwacyo, n'inyoni yose iguruka ikurikije ubwoko bwayo, byinjiye kwa Nowa mu bwato, bibiri bibiri igitsina gabo n'igitsina gore kuva ku nyama yose, muri iyo hari umwuka w'ubuzima. Kandi ibyinjiraga igitsina gabo n'igitsina gore biva mu nyama zose byinjiye, nk'uko Imana yategekanye Nuwa, maze Uwiteka Imana afunga ubwato hanze yabwo. Umwuzure wamaze iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine ku isi, amazi yiyongereye, yazamuye ubwato, maze bwazamuwe kuva ku isi. Kandi amazi yari agira ubutegetsi, kandi yari yiyongera cyane ku isi; kandi ubwato bwari buzengurutse hejuru y'amazi. Ariko amazi yagaburiye cyane cyane hejuru y'isi, kandi yatwikiye imisozi yose miremire yari munsi y'ijuru. Amakubito cumi n'atanu hejuru, amazi yazamuwe, kandi yapfunikiye imisozi yose miremire. Kandi inyama yose igenda ku isi yapfuye: inyoni, amatungo, inyamaswa, n'ibintu byose bihusha bigenda ku isi, n'abantu bose. Kandi byose bifite umwuka w'ubuzima, na byose byari ku butaka bwumye, byapfuye. Kandi yasibije ibinyabuzima byose byari ku maso y'isi, kuva ku muntu kugeza ku matungo, n'ibinyagitonda, n'inyoni z'ijuru, kandi byasibijwe ku isi. Nuwa wenyine yasigaye, n'abari kumwe na we mu bwato.

Kandi amazi yashyizwe hejuru ku isi iminsi ijana mirongo itanu.

8

Imana yibukaga Nowa, n'inyamaswa zose, n'amatungo yose, n'inyoni zose, n'ibintu byose byerera byari hamwe na we mu bwato, maze Imana yazana umuyaga ku isi, amazi arahagara. Kandi amasoko y'ubutungane yapfundikijwe, n'imiryango y'ijuru, kandi imvura yahagaritswe kuva mu ijuru. Kandi amazi yari agenda kuva mu isi yagabanutse, kandi amazi yagabanutse nyuma y'iminsi ijana mirongo itanu. Kandi isanduku yicaye mu kwezi kwa karindwi, ku wa makumyabiri na karindwi w'ukwezi, ku misozi ya Ararati. Amazi yari agabanuka kugeza ku kwezi kwa cumi. Kandi mu kwezi icumi, ku wa mbere w'ukwezi, impinga z'imisozi zabonekeye. Kandi nyuma y'iminsi mirongo ine, Nuwa yafunguye idirishya ry'ubwato ryari yakoze. Kandi yohereje inzoka, kandi imaze gusohoka, ntiyarasubiye kugeza igihe amazi yumye ku isi. Kandi yohereje inuma inyuma yiwe, kureba niba amazi yari yagabanutse ku isi. Kandi inuma itari yabonye aho kuruhukira ibirenge byayo, yasubiye kuri we muri ubwato, kuko amazi yari hejuru y'ubuso bwose bw'isi, maze aramburura ukuboko akayifata, akayinjiza aho yari muri ubwato. Kandi yategereje noneho iminsi irindwi iyindi, kwongeye yohereje inuma kuva mu bwato. Kandi inuma yagarutse kuri we nimugoroba, kandi yari ifite ikibabi cy'umuzabibu mu kanwa kayo, kandi Nuwa yamenye ko amazi yari amaze kugabanuka ku isi. Kandi yategereje iminsi irindwi

iyindi, na none yohereje inuma, kandi ntiyongeye kugaruka kuri we. Kandi byabaye mu umwaka wa rimwe na magana atandatu mu buzima bwa Nowa, mu kwezi kwa mbere, ku wa mbere w'ukwezi, amazi yasize ku isi. Kandi Nowa yakuruye igisenge cy'ubwato icyo yakoze; kandi yabonye ko amazi yaretse ku maso y'isi. Mu kwezi kwa kabiri, ubutaka bwumye ku munsi wa makumyabiri na karindwi w'ukwezi. Kandi Uwiteka Imana yavuze kuri Nowa, avuga ati, Sohoka mu bwato wewe, n'umugore wawe, n'abahungu bawe, n'abagore b'abahungu bawe hamwe nawe, Kandi inyamaswa zose ziri hamwe nawe, n'inyama yose kuva ku nyoni kugeza ku matungo, n'ikintu cyose gihusha kigenda ku isi, uzisohore hamwe nawe. Kandi mwiyongere kandi mwiyongere ku isi. Kandi Nowa yasohotse, n'umugore we, n'abahungu be, n'abagore b'abahungu be hamwe na we; Kandi inyamaswa zose, n'amatungo yose, n'inyoni zose, n'ibintu byose bikambarutse bigenda ku isi hakurikijwe ubwoko bwabyo, byasohotse mu bwato. Nowa yubatse igukiraniro kuri Uwiteka, afata mu matungo yose yeza n'inyoni zose zeza, amazamura nk'igitambaro cyose hejuru y'igukiraniro. Kandi Uwiteka Imana yanukiriye impumuro nziza. Kandi Uwiteka Imana yavuze atekereje, sinzongera kumanika isi kubera ibikorwa by'abantu; kuko ibitekerezo by'umuntu bihora ku bintu bibi kuva mu busore bwe; sinzongera rero gukubita inyama yose izima, nk'uko nabigize. Iminsi yose y'isi, imbuto n'isarura, ubukonje n'ubushyuhe, impeshyi n'ikirimpeshyi, umunsi n'ijoro, ntibizahagarara.

9

Kandi Imana yahishuriye Nuwa n'abahungu be, maze ibabwira iti: Mwiyongere kandi mwande, muzuze isi, kandi muyiganze. Kandi gutetemera, n'ubwoba bwanyu, bizaba ku nyamaswa zose z'isi, ku nyoni zose zo mu kirere, no ku binyagaciro byose bigenda ku isi, no ku bifi byose byo mu nyanja, mu maboko yanyu nabihawe. Kandi ikintu cyose gikambarutse, icyo kiri kizima, kizaba ibiryo byanyu, nk'uko nabahaye imboga z'ivyatsi, ndababahaye byose. Ariko, inyama iri mu maraso y'ubugingo ntimuzayirya. Kandi kuko amaraso yanyu y'imitima yanyu kuva mu kuboko kw'inyamaswa zose nzayasaba, kandi kuva mu kuboko kw'umuntu mwene wabo nzasaba umutima w'umuntu. Uwo usuka amaraso y'umuntu, mu mwanya w'amaraso ye azasukwa, kuko mu ishusho rya Imana nakoze umuntu. Ariko mwe, mwiyongere kandi mwande, kandi muzuze isi, kandi muyiganze. Kandi Imana yavuze kuri Nowa na bana be b'abahungu hamwe na we ivuga, kandi reba jye nshyiraho isezerano ryanjye kuri mwe, na ku mbuto zanyu hamwe na mwe, na ku roho zose zibaho hamwe na mwe, kuva ku nyoni, na kuva ku matungo; na ku binyamaswa byose by'isi, byose biri hamwe na mwe kuva ku byose byasohokaga mu bwato. Kandi nzashyiraho isezerano ryanjye kuri mwe, kandi ntiyuzapfa umubiri wose ukundi kuva mu mazi y'umwuzure, kandi ntiyuzabaho ukundi umwuzure w'amazi wo gusenya isi yose. Imana Umwami yavuze kuri Nowa ati: Iki ni ikimenyetso cy'isezerano nshyira hagati yanjye na mwe, na hagati

y'ibinyabuzima byose biri hamwe na mwe, mu binyuranye byose by'iteka. Umuheto wanjye ndashyira mu gicu, kandi uzaba ikimenyetso cy'isezerano hagati yanjye n'isi. Kandi bizaba iyo nkusanya ibicu hejuru y'isi, umuheto uzaboneka mu igicu. Kandi nzibuka isezerano ryanjye, iryo riri hagati yanjye na mwe, na hagati y'inyoyo zose zizima mu mibiri yose, kandi ntihazongera kubaho amazi y'umwuzure kugira ngo ahanagure umubiri wose. Kandi umuheto wanjye uzaba muri ibicu, kandi nzawubona kugira ngo nibuke isezerano ry'iteka hagati yanjye n'isi, no hagati y'ubugingo buzima mu mubiri wose uri ku isi. Imana yabwiye Nuwa yati: Iki ni ikimenyetso cy'isezerano nashyizeho hagati yanjye n'inyama zose ziri ku isi. Abahungu ba Nowa basohotse mu bwato bari Semu, Hamu, na Yafeti. Hamu yari se wa Kanani. Aba batatu ni abana ba Nuwa, kandi kuva kuri abo abantu bakwiragana ku isi yose. Nowa yatangiye kuba umuhinzi w'ubutaka, maze ateye umuzabibu. Kandi yanyweye divai, arasinzirwa, maze yambuka mu nzu ye. Kandi Hamu, se wa Kanani, yabonye ubusambaye bwa se wiwe, maze asohoka akabimenyesha bavandimwe biwe bombi bari hanze. Kandi Semu na Yafeti bamaze gufata umwenda, bashyize ku mitwe yabo yombi, kandi bagiye inyuma, kandi bapfundikiye ubusa bwa se wabo; kandi amaso yabo yari inyuma, kandi ubusa bwa se wabo ntibabubonye. Nowe yarakuye mu nzoga, kandi yamenye ibyo umuhungu we muto yamukorera. Kandi yavuze, yavumwe Kanani umwana; azaba umugaragu ku bavandimwe be. Kandi yavuze, agirwe umugisha Uwiteka Imana ya Semu; kandi Kanani azaba umugaragu we. Imana yagure Yafeti, kandi atuye mu nzu za Semu; kandi Kanani abe umwana we. Ariko

Nuwa yamaze umwuzure, yabayeho imyaka magana atatu mirongo itanu. Iminsi yose za Nowa zaba imyaka ibihumbi cyenda na mirongo itanu, maze apfa.

10

Izi ni ibisekuruza by'abahungu ba Nuwa, Shemu, Hamu, Yafeti, kandi bavukiye abahungu nyuma y'umwuzure. Abana ba Yafeti, Gomeri, na Magogi, na Madayi, na Yovani, na Elisha, na Tubali, na Mesheki, na Tirasi. Kandi abahungu ba Gomeri: Ashikenazi, na Rifati, na Togarima. Abahungu ba Jovan ni Elisha, na Thariseis, Kitimu, n'Abanyarodi. Kuva kuri aba hatandukanijwe ibirwa by'amahanga mu butaka bwabo, buri wese ukurikije ururimi mu miryango yabo, no mu mahanga yabo. Abana b'Abahungu ba Hamu ni Kusi, na Misiri, Puti, na Kanani. Abahungu ba Kusi, Saba, na Havila, na Sabata, na Regima, na Sabataka; abahungu ba Regima, Saba, na Dadani. Ubutaka bwabyaye Nimrod; we yatangiye kuba igisata ku isi. Uyu yari igihangange umuhigi imbere ya Mwami Imana; kubera ibi bazavuga ngo, nka Nimurodi igihangange umuhigi imbere ya Mwami. Intangiriro y'ubwami bwe yari Babiloni, Oreki, Arikadi, na Kalanine, mu igihugu cya Sinari. Kuva mu igihugu icyo Asuri yavuye; kandi yubatse Ninive, n'umujyi wa Rehoboti, na Kala, na Reseni hagati ya Ninive na Kala; uyu ni umujyi munini. Kandi Misiriyamu yabyaye Abaludimi, n'Abanafutali, n'Abanamimi, n'Abalehabi, n'Abapaturusimi, n'Abakasiluhimi, aho Abafilisitiya bavarutse, n'Abakafutorimi. Kanani naye

yavuye Sidoni umuhererwa we wa mbere, n'Umuheti, n'Umuyebusi, n'Umwamoriya, n'Umugirigashi, n'Umuhivi, n'Umuwaruki, n'Umusini, n'Umuwaravadi, n'Umuzemariya, n'Umuhamati. Kandi nyuma y'ibi, imoko y'Abakanaani zakwirakwijwe. Kandi imipaka y'Abakanaani yabaye kuva i Sidoni kugeza ugeze muri Gerara na Gaza, kugeza ugeze kugera i Sodoma na Gomora, Adima na Zeboyimu kugeza i Lasha. Aba ni abana ba Hamu, mu moko yabo, hakurikijwe indimi zabo, mu turere twabo, na mu mahanga yabo. Kandi kuri Shemu yavutse, we se wa bose ba bana ba Eberi, umuvandimwe wa Yafeti mukuru. Abana ba Shem: Elam, Asiriya, Arifakisadi, Ludi, Aramu, na Kayinani. Abana ba Aram ni Uz, na Ul, na Gater, na Meshech. Kandi Arufakisadi yabyaye Kayinani, kandi Kayinani yabyaye Sala, naho Sala yabyaye Eberi. Kandi Eberi yavuye abahungu babiri; izina ry'umwe, Pelegi, kuko mu minsi ye isi yagabanijwe; kandi izina rya mushiki we Yokutani. Joktan naye yavuye Elmodad, na Sheleph, na Hazarmaveth, na Jerah, na Hadoram, na Uzal, na Diklah, na Obal, na Abimael, na Sheba, na Ophir, na Havilah, na Jobab; aba bose ni abana ba Joktan. Kandi aho baturaga kwabaye kuva i Masse kugeza ugeze ku musozi wa Saphera mu burasirazuba. Aba ni abana ba Shem, mu mihoko yabo, hakurikijwe indimi zabo, mu turere twabo, kandi mu mahanga yabo. Izi ni imihango y'abana ba Nuwa hakurikijwe ibisekuruza byabo, hakurikijwe amahanga yabo, kuva kuri aba hasasamaye ibirwa by'amahanga ku isi nyuma y'umwuzure.

11

Kandi isi yose yari ifite ururimi rumwe n'ijwi rimwe. Kandi byabaye mu kugenda kwabo kuva iburasirazuba, basanze icyambu mu gihugu cya Senaar, maze batuye hano. Umugabo yavuze ku muturanyi we ati: Nzaza turukore amatafari, turayabahe mu muriro. Itafari ryabaye ibuye kuri bo, kandi asfalt yabaye ibumba kuri bo. Kandi bavuze bati, Nzaza twubake umujyi na munara bifitiye ubwabo, ufite umutwe ugera mu ijuru, kandi twikore izina, mbere y'uko tukwirakwizwa ku buso bw'isi yose. Umutegetsi yamanukiye kureba umujyi n'umunara abana b'abantu babakaga. Umwami yavuze ati: Reba, ni ubwoko bumwe, kandi bafite ururimi rumwe bose, kandi ibi batangiye kubirangiza, kandi ubu nta kintu cyose baciye intege cyo gukora kizabura kubageraho. Nzaza, tumanukeho tuhungabanye ururimi rwabo hariya, kugira ngo umwe wese atumve ijwi rya mugenzi we. Umwami yabasasamye kuva hariya ku buso bw'isi yose, maze bahagarika kubaka umujyi n'umunara. Kubera ibi yitiriwe izina ryayo Urujijo, kuko hari yahuye Umubyeyi iminwa yose y'isi, kandi kuva hano Umubyeyi yabasakaje ku maso y'isi yose. Kandi izi ni ibisekuruza bya Semu, kandi Semu yari umwana w'imyaka ijana, igihe yabyaye Arifakisadi, mu mwaka wa kabiri nyuma y'umwuzure. Shem yabayeho imyaka magana atanu nyuma yo kubyara Arphaxad, maze abyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Arphaxad yabayeye imyaka ijana mirongo itatu n'itanu, maze avuza Cainan. Kandi Arifakisadi yabayeho, nyuma yo kubyara Kenani, imyaka magana ane, kandi yabyaye abahungu n'abakobwa, kandi yapfuye. Kandi Kenani yabayeho imyaka ijana na mirongo itatu, maze avuka Shela; kandi Kenani

yabayeho nyuma yo kuvuka Shela imyaka magana atatu mirongo itatu, maze avuka abahungu n'abakobwa, maze apfa. Kandi Sala yabayeho imyaka ijana mirongo itatu, maze abyara Eberi. Sala yamaze kubyara Eberi, yabayeho imyaka magana atatu mirongo itatu, maze abyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Kandi Eberi yabayeho imyaka ijana mirongo itatu n'ine, maze avukana Falegi. Eberi yamaze kubyara Falegi, yabayeho imyaka magana abiri na mirongo irindwi, maze abyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Kandi Phaleg yabayeho imyaka ijana mirongo itatu, maze abyara Ragau. Faleg yabayeho imyaka magana abiri n'icyenda nyuma yo kubyara Ragawu, maze abyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Kandi Ragau yabayeho imyaka ijana mirongo itatu na bibiri, maze abyara Seruku. Kandi Ragau yabayeho nyuma yo kubyara Seruki imyaka magana abiri n'indwi, maze yongera kubyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Kandi Serugi yabayeho imyaka ijana mirongo itatu, maze avukana Nahori. Kandi Serugi yabayeho imyaka magana abiri nyuma yo kubyara Nahori, maze abyara abahungu n'abakobwa, hanyuma apfa. Kandi Nahori yabayeho imyaka ijana mirongo irindwi n'icyenda, kandi yabyaye Tera. Kandi Nahori yabayeho, nyuma yo kubyara we Tera, imyaka ijana na makumyabiri n'itanu, kandi yabyaye abahungu n'abakobwa, kandi yapfuye. Kandi Tera yabayeho imyaka mirongo irindwi, kandi yabyaye Aburamu, na Nakori, na Harani. Aba ni ibisekuruza bya Tera; Tera yabyaye Aburamu, na Nakori, na Harani; kandi Harani yabyaye Loti. Kandi Harani yapfuye imbere ya Tera se wiwe mu gihugu yavukiyemo, mu gihugu cy'Abakaludayo. Aburamu na Nakori bafashe abagore

kubona. Izina ry'umugore wa Aburamu ni Sara, kandi izina ry'umugore wa Nakori ni Melika, umukobwa wa Harani, kandi se wa Melika, kandi se wa Isika. Kandi Sarai yari igumba, kandi ntiyari abyara abana. Kandi Tera yafashe Aburamu umuhungu we, na Loti umuhungu wa Harani, umuhungu w'umuhungu we, na Sara umukwe we, umugore wa Aburamu umuhungu we, kandi yabavanye mu gihugu cy'Abakalideya, kugira ngo bajye mu gihugu cya Kanani; kandi baje kugeza i Harani, kandi yatuye hariya. Kandi iminsi zose za Tera mu gihugu cya Harani zabaye imyaka magana abiri n'itanu; kandi Tera yapfuye muri Harani.

12

Kandi Umwami yavuze kuri Aburamu ati: Sohoka mu igihugu cyawe, mu miryango yawe, no mu nzu ya so wawe, uze mu igihugu nzakwereka. Kandi nzagukora igihugu kinini, kandi nzaguhimbaza, kandi nzakwagura izina ryawe, kandi uzaba umuhimbawe. Kandi nzaguhimbaza abaguhimbaza, kandi nzavuma abakuvuma, kandi imiryango yose y'isi izagirirwa umugisha muri wewe. Aburamu yagiye nkuko Umwami yamuganiriye, kandi Loti yagiye hamwe na we. Aburamu yari afite imyaka mirongo irindwi n'itanu igihe yavaga muri Harani. Aburamu yafashe Sarayi umugore we, na Loti umuhungu wa murumuna we, n'ibintu byose byabo byose bari baguze, n'imitima yose bari baguze kuva i Harani, maze basohoka kugenda mu igihugu cya Kanani. Kandi Aburamu yanyuze mu gihugu yose mu burebure bwacyo kugeza ku mwanya wa

Shekemu, ku mukaratusi muremure, ariko Abakanaani icyo gihe batuye mu gihugu. Uwiteka yabonekeye Aburamu, aramubwira ati: Nzaha ubu butaka imbuto yawe. Aburamu yubaka hariya igukiriro rya Uwiteka wamubonekeye. Maze avuye aho yajya ku musozi mu burasirazuba bwa Beteli, ashyira hano ihema rye i Beteli mu burengerazuba, na Angai mu burasirazuba, maze aho yubaka igusetero kuri Uwiteka, arahamagara izina rya Uwiteka. Aburamu yavuye, maze agenda yubaka inkambi mu butayu. Inzala yagiye ku isi, Aburamu aramanuka mu Misiri kugira ngo atuye hariya, kuko inzala yari ikaze ku isi. Byabaye ariko igihe Aburamu yegereye kwinjira muri Egiputa, Aburamu yavuze Sara umugore we: Nzi jye ko uri umugore mwiza mu maso. Bizaba rero nk'uko babona we Abanyegiputa, bazavuga ko umugore we ari uyu, kandi bazanjica, ariko wewe bazakubungabunga. Navuze rero ko ndi mushiki we, kugira ngo neze kubera wewe, kandi ubugingo bwanjye buzabahe kubera wewe. Byabaye ariko, igihe Aburamu yinjiye muri Egiputa, Abanyegiputa babonye umugore we ko yari mwiza cyane. Abategetsi ba Farawo baramubonye, baramushimye imbere ya Farawo, kandi baramujyanye mu nzu ya Farawo. Kandi Aburamu bamufashije neza kubera we; kandi yagize intama, n'inyana, n'indogobe, n'abagaragu, n'abajakazi, n'inyembezi, n'ingamiya. Kandi Imana yababaje Farawo ibyorezo binini kandi bibi, n'inzu ye, kubera Sara umugore wa Aburamu. Amaze guhamagara ariko Farawo Aburamu, yavuze, Iki ni iki wakoze kuri njye, kubera ko utambwiye ko umugore wawe ari? Kuki waravuze ko ari mushiki wanjye? Kandi nafashe umugore kuri njye ubwanjye; kandi ubu reba, umugore wawe ari imbere

yawe, mufate mugende. Kandi Farawone yategekeje abagabo kuri Aburamu kumuherekeza, n'umugore we, n'ibyose byari ibye.

13

Aburamu yazamutse avuye mu Misiri, we, n'umugore wiwe, n'ibintu byosebye, na Loti hamwe nawe, bajya mu butayu. Abram yari umukire cyane afite amatungo, ifeza, na zahabu. Kandi yagiye aho yavuye mu butayu kugeza i Beteli, kugeza ku hantu aho hema ye yari imbere, hagati ya Beteli na hagati ya Ayi, ku hantu kw'igukiriro, aho yakoze intangiriro, kandi Aburamu yahamagaye hariya izina rya Uwiteka. Kandi Loti wari arugendo hamwe na Aburamu yari afite intama, inka, n'ihema. Kandi ubutaka ntabwo bwashobora kubamo hamwe, kuko umutungo wabo wari mwinshi, kandi ubutaka ntabwo bwashobora kubamo hamwe. Kandi habaye intambara hagati y'abashumba b'amatungo ya Aburamu n'abashumba b'amatungo ya Loti, ariko Abakanaani n'Abaperizi icyo gihe batuye igihugu. Aburamu yavuze kuri Loti ati: Ntihabwe intambara hagati yanjye na wowe, na hagati y'abashumba banjye n'abashumba bawe, kuko turi abavandimwe. Ntabwo isi yose iri imbere yawe? Utandukane na njye; niba wowe ujya ibumoso, njye nzajya iburyo; ariko niba wowe ujya iburyo, njye nzajya ibumoso. Kandi Loti yamazamye amaso ye, abona akarere kose ka Yorodani, ko kose kari kafite amazi menshi, mbere y'uko Imana yasenya Sodoma na Gomora, nk'uburimba

bw'Imana, kandi nk'igihugu cy'Egiputa, kugeza igihe cyo kugera i Zowari. Kandi Loti yahisemo akarere kose kegeranye Yorodani, maze Loti avuye mu burasirazuba, maze batandukana umwe na umwe n'umuvandimwe we. Abram yatuye mu gihugu cya Kanana, ariko Lot yatuye mu mujyi w'akarere kegeranye, maze yubaka ihema rye muri Sodoma. Ariko abantu ba muri Sodoma bari babi kandi b'abanyabyaha imbere y'Imana cyane. Ariko Imana yavuze kuri Aburamu nyuma yo gutandukana kwa Loti kuva kuri we, Reba hejuru n'amaso yawe, kandi urebe kuva ahantu aho ubu wowe uri yerekeza mu majyaruguru na amajyepfo n'iburasirazuba n'iburengerazuba; kuko ubutaka bwose ubwo wowe ubona, kuri wewe nzabuguhera hamwe n'imbuto yawe kugeza ku iteka. Kandi nzakora imbuto yawe nk'umusenyi w'isi; niba umuntu ashobora kubara umusenyi w'isi, n'imbuto yawe izabarwa. Uramutse, pitira iyi si mu burebure bwayo no mu bugari bwayo, kuko nzayiha wewe n'imbuto yawe iteka ryose. Aburamu yimukije ihema rye, aje agatuza hafi y'igiti cy'umuvumu cya Mamure cyari muri Heburoni, maze yubakira Uwiteka igukiriro hariya.

14

Byabaye ariko mu bwami bwa Amarafali umwami wa Shinari, na Ariyoki umwami wa Elasari, Kedorilayomeri umwami wa Elamu, na Tidali umwami w'amahanga, bakoze intambara na Bera umwami wa Sodoma, na Birisha umwami wa Gomora, na Shinabi umwami wa Adima, na Shemeberi umwami wa

Zeboyimu, na umwami wa Balaki; uyu ni Zowari. Bose aba bahuye hamwe kuri umwobo w'umunyu; uyu ni inyanja y'umunyu. Imyaka cumi n'ibiri bakoze uburetwa kuri Kedoralayomeri, ariko mu mwaka wa cumi n'itatu bararenze. Mu mwaka wa cumi na kane, Chedorlaomer n'abami bari kumwe na we baje, bakoze kugabanuka abagiganti bari muri Ashtaroth na Karnaim, n'amahanga akomeye bari kumwe na bo, n'Abommaeans bari mu mujyi wa Saue. Kandi Abahoriti bo mu misozi ya Seyiri, kugeza ku muterebinti wa Parani, uri mu butayu. Kandi basubiye baje ku isoko ry'urubanza; uyu ni Kadeshi; kandi baciwe abategetsi bose ba Amaleki, n'Abamori batuye muri Hazazoni-Tamari. Umwami wa Sodoma yasohotse, n'umwami wa Gomora, n'umwami wa Adama, n'umwami wa Zeboyimu, n'umwami wa Balaki; uyu ni Zowari; kandi biteguye intambara kurwanya bo mu kibaya cy'umunyu, kurwanya Kedorilayomeri umwami w'Elamu, na Tidali umwami w'amahanga, na Amarafali umwami wa Shinari, na Ariyoki umwami w'Elasari, abami bane kurwanya abo batanu. Ikibaya cy'umunyu cyari gifite iriba rya asufalite. Umwami wa Sodoma n'umwami wa Gomora birukanye, bagaguye hariya, ariko abasigaye birukanye mu ntara y'imisozi. Bafashe ifarashi yose ya Sodoma na Gomora, n'ibiryo byose byabo, hanyuma bagiye. Bafashe na Loti umuhungu wa murumuna wa Aburamu, n'imizigo ye, kandi bagiye, kuko yari atuye muri Sodoma. Umuntu umwe mu batakaye yaje amenyesha Aburamu Umuheburayo, we yabaga hafi y'igiti cya Mamure Umwamori, mwene wa Esikoli, na mwene wa Onani, abo bari abafatanyabikorwa ba Aburamu. Aburamu amaze kumva ko

Loti umuvandimwe we yafashwe nk'umutware, yabaze abavuka mu rugo rwe magana atatu na cumi n'umunani, maze yirukana inyuma yabo kugeza i Dani. Kandi yabagwiriye ku bo ijoro we ubwe, n'abana be, kandi yabakoze, kandi yabarukanye kugeza i Koba, iryo riri ibumoso bya Damasiko. Kandi yagaruye n'amafarashi yose ya Sodoma, na Loti umwishywa we yagaruye, n'ibintu bye byose, n'abagore, n'abantu. Umwami wa Sodoma yasohotse kugira ngo ahure na we, nyuma y'uko yagarutse kuva mu ntambara yakubise Kedorilayomeri n'abami bari kumwe na we, mu kibaya cya Shave, icyo cyari ikibaya cy'abami. Kandi Melchizedek, umwami wa Salem, yazanye imigati na vino, kandi yari umupadiri w'Imana y'Ingurukiramihigo. Kandi yahe umugisha Aburamu, maze avuga ati: Aburamu ahabwe umugisha n'Imana Ikirenga Cyane, yareye ijuru n'isi. Kandi yashimwe Imana yo hejuru cyane, uwatanze abanzi bawe munsi y'ubugenzuzi kuri wewe, kandi Aburamu yamuha icumi cya cumi kuva muri byose. Umwami wa Sodoma yavuze kuri Aburamu ati, Mpa abantu, ariko inyamafarasi uzifate kuri wowe. Ariko Aburamu yavuze ku mwami wa Sodoma, nzambariza ukuboko kwanjye kuri Uwiteka Imana yo hejuru cyane, waremye ijuru n'isi, niba kuva ku munyururu kugeza ku mukandara w'inkweto nzafata muri ibyo byawe byose, kugira ngo utavuge ko jye natunze Aburamu. Uretse ibyo abasore bariye, n'igice cy'abagabo baja hamwe na njye Eshcol, Onan, na Mamre, aba bazafata igice cyabo.

15

Nyuma y'amagambo aya, ijambo rya Mukama ryaje kuri Aburamu mu kigaragaro, rivuga, ntutinye Aburamu, jye ndi inkuba yawe, igihembo cyawe kizaba kinini cyane. Aburamu avuga ati, Shebuja Mwami, uzampa iki? Ariko jye ndarekerwa nta bana; kandi umuhungu wa Maseki w'urugo rwanjye, uyu ni Eliezeri wa Damasiko. Aburamu yavuze ati: Kuberako ntawampa imbuto, uwo wavukiye mu nzu yanjye azampfa umurage. Kandi ako kanya ijwi rya Shebuja ryamubwiye, rivuga, Ata uyu azakwungura, ariko uwo azava muri wewe, niwe azakwungura. Yamuye hanze, aramubwira ati, Reba mu ijuru, ubale inyenyeri, niba ushoboye kuzibara, aramubwira ati, Ni ko imbuto yawe izaba. Aburamu yizeye Imana, kandi byamubazwe nk'ubutabera. Yavuze kuri we ati, Jye ndi Imana yakuye mu gihugu cy'Abakalideya, kugira ngo nkuhe ubutaka ubu nk'umurage. Yavuze ariko: Shebuja Umwami, nzamenya gute ko nzayirangwa? Aramubwiye ati, Nzanira inyamanza ifite imyaka itatu, n'ihene ifite imyaka itatu, n'impfizi ifite imyaka itatu, n'inuma, n'inziba. Yafashe byose ibi, arabigabanya hagati, arabibika bihangane, ariko inyoni ntiyazigabanya. Inyoni zamanukiye ku mibiri, ku bice byombi byayo, ariko Aburamu yicaye nabo. Ku bijyanye n'izuba ryarenze, ubwami bwagwa ku Aburamu, kandi erega, ubwoba bw'umwijima bukomeye buramutera. Kandi byavuzwe kuri Aburamu ngo: Uzi neza ko umunyabwoko wawe uzaba umunyamahanga mu gihugu kitari icyabo, kandi bazabagira abacakara, kandi bazababaza, kandi bazabanyuza bugufi imyaka magana ane. Ariko igihugu bakorera, nzakicira urubanza, nyuma y'ibyo bazasohokeraho bafite umutungo mwinshi. Wowe ariko uzagenda kuri

basobanyi bawe mu mahoro, umaranye mu busaza bwiza. Ariko mu kizazi cya kane bazagaruka hano, kuko ibyaha bya Abamoriya bitageze byuzuzwa kugeza ubu. Kuva ariko izuba ryabaye kuri iburengerazuba, urumuri rw'umuriro rwabaye, kandi reba itanura ryaka umwotsi n'amatara y'umuriro yanyuze hagati y'ibice byacaguwe. Muri umunsi uriya, Uwiteka yashyizeho isezerano na Aburamu, avuga ati: Ku bwoko bwawe nzaha ubutaka ubu, kuva ku ruzi rwa Misiri kugeza ku ruzi runini rwa Eufarate; Abakeni, n'Abakenizi, n'Abakadimoni, n'Abaheti, n'Abaperezi, n'Abarefayimu, n'Abamori, n'Abakanaani, n'Abahivi, n'Abagirigashi, n'Abayebusi.

16

Sarai umugore wa Abram ntiyabyaraga, ariko yari afite incuti y'umunyegiputa yitwa Hagari. Sarayi yavuze kuri Aburamu, reba Uwiteka yampfunze kugira ngo ntabyare; injira rero ku mujakazi wanjye, kugira ngo mbone abana kuva kuri we; kandi Aburamu yumvise ijwi rya Sarayi. Kandi Sara, umugore wa Aburamu, yafashe Hagari umunyegiputa, incuti ye, nyuma y'imyaka icumi yo kuba Aburamu mu gihugu cya Kanani, aramuha Aburamu umugabo we nk'umugore. Yinjiye kuri Hagari, maze afata inda, abona ko ari mu nda, umukuru we amanutsa imbere ye. Sara yavuze kuri Aburamu, Nkorewe nabi biturutse kuri wewe; jye nahaye umuja wanjye mu maboko yawe, ariko abonye ko afite inda, namanutse imbere ye. Imana igucire hagati yanjye na wewe. Aburahamu yavuze kuri Sarayi,

reba umuja wawe ari mu maboko yawe, mukoreshe nk'uko bishobora kukwemeza. Kandi Sarayi yamuteye ibibazo, maze yihungira mu maso ye. Intumwa ya Shebuja yamusanze ku isoko ry'amazi mu butayu, ku isoko mu nzira ya Shuri. Kandi umutumwa wa Mukama yamubwiye ati, Hagari umuja wa Sara, uturuka he? Kandi uragenda he? Maze ati: Ndihunga imbere ya Sara, nyirakuru wanjye. Intumwa ya Mwami yamubwiye, Subira kwa nyirakuru wawe, kandi wiyicishe bugufi munsi y'amaboko ye. Kandi intumwa ya Shebuja yamubwiye, nzokongereza nkongereza imbuto yawe, kandi ntizobara kubera ubwinshi. Kandi intumwa ya Mwami yamubwiye, reba ufite inda, kandi uzabyara umuhungu, kandi uzita izina rye Ishmael, kuko Mwami yumvise ubunyangamugayo bwawe. Uyu azaba umuntu w'ishyamba, amaboko ye kuri bose, n'amaboko y'abantu bose kuri we, kandi imbere y'abavandimwe be bose azabamo. Kandi yahamagaye izina rya Mukama wari avugana na we, Wowe Imana yambonye, kuko yavuze, Kandi rwose imbere nabonye uwo wari yambonye. Kubera ibi yahamagaye iriba, iriba aho imbere nabonye; reba riri hagati ya Kadeshi na Baradi. Kandi Hagari yabyariye Aburamu umuhungu, kandi Aburamu yise izina ry'umuhungu we, Hagari yamubereye, Ishumaeli. Abram yari afite imyaka mirongo inani na gatandatu igihe Hagari yamubyariye Ismaeli.

17

Aburamu yageze ku myaka mirongo icyenda n'icyenda. Kandi

Uwiteka yagaragaye kuri Aburamu, kandi yamubwiye, Jye ndi Imana yawe; shima imbere yanjye, kandi uba utagira inenge. Kandi nzashyira isezerano ryanjye hagati yanjye na wowe, nzakwiyongere cyane. Kandi Aburamu yaguye ku maso ye. Imana yaravuganye kuri we, avuga, Kandi jye, reba isezerano ryanjye hamwe nawe, kandi uzaba se w'amahanga menshi. Kandi ntabwo kuzaitwa ejo izina ryawe Aburamu, ariko kuzaba izina ryawe Aburahamu, kuko se w'amahanga menshi ndagushyize. Kandi nzakwiyongera cyane cyane, kandi nzagushyira mu mahanga, kandi abami bazava kuri we. Kandi nzashyiraho isezerano ryanjye hagati yawe n'imbuto yawe nyuma yawe mu bwoko bwabo, nk'isezerano ry'iteka kugira ngo nbe Imana yawe n'iy'imbuto yawe nyuma yawe. Kandi nzaguha wowe n'imbuto yawe nyuma yawe ubutaka wari utuye muri bwo, ubutaka bwose bwa Kanani, nk'umutungo uhoraho, kandi nzaba Imana yabo. Kandi Imana yavuze kuri Aburahamu, ariko wowe. Isezerano ryanjye uzaryubaha, wowe n'imbuto yawe nyuma yawe mu bwoko bwabo. Kandi aya ni amasezerano uzabika hagati yanjye na mwe, na hagati y'imbuto yawe nyuma yawe mu bwoko bwabo: buri gabo wanyu azakoreshwa. Kandi mwazokoreshwa umubiri w'igihimba cyanyu, kandi bizaba ikimenyetso cy'isezerano hagati yanjye nanyu. Kandi umwana w'iminsi umunani azokuruswa muri mwebwe, buri gabo mu bwoko bwanyu; n'uwo wavukiye mu rugo n'uwo waguze ku ifeza kuva ku mwana wese w'umunyamahanga, utari wo mu mbuto yawe. Ukuruswa azokuruswa uwo wavukiye mu nzu yawe, n'uwo waguze ku ifeza; kandi isezerano ryanjye rizaba ku mubiri wanyu kuba isezerano ry'iteka. Kandi umugabo

utabaruwe utazabarurwa umubiri w'uruhu rw'imboro ye ku munsi wa munani, ubugingo bwa uwo buzavanwa mu bwoko bwabwo, kuko yaraciye amasezerano yanjye. Imana yavuze kuri Aburahamu iti: Sara umugore wawe ntazitwa izina rye Sara, ahubwo izina rye rizaba Sara. Nzamuhimbaza ariko, kandi nzaguha umwana ukomoka kuri we, kandi nzawuhimbaza, kandi uzaba amahanga, kandi abami b'amahanga bazakomoka kuri we. Kandi Aburahamu yaguye ku maso ye, kandi yarasetse, kandi yavuze mu mutima we, avuga ngo, ese umuhungu azavukira umuntu ufite imyaka ijana? Kandi niba Sara afite imyaka mirongo icyenda azabyara? Aburahamu yavuze ku Mana ati: Ismaeli uyu areke abe muzima imbere yawe. Imana yavuze kuri Aburahamu iti: Yego, dore Sara umugore wawe azakubyarira umuhungu, kandi uzamuha izina rya Isaka, kandi nzashyiraho isezerano ryanjye na we, isezerano ry'iteka, kugira ngo nbe Imana ye n'iy'imbuto ye hamwe na we. Ku bijyanye na Ishmael, reba nagumikirije iwawe, kandi reba namuherekezye, kandi nzamwiyongera, kandi nzamwiyongeza cyane; azabyara amahanga cumi na kabiri, kandi nzamuha mu igihugu gikuru. Ariko amasezerano yanjye nzayashyiraho na Isaka, uwo Sara azakubyarira muri iki gihe, mu mwaka ukurikira. Yarangije kuvuga na we, maze Imana yazamutse imusiga Aburahamu. Aburahamu yafashe Isimayeli umuhungu we, n'abavukiye mu rugo rwe bose, n'abaguwe ku mafaranga yose, n'igitsina gabo cyose cy'abagabo bo mu nzu ya Aburahamu, maze abakora umukondo mu gihe cy'uwo munsi, nk'uko Imana yamubwiye. Abraham yari afite imyaka mirongo icyenda n'icyenda, igihe yakoze umukono ku mubiri w'imbere y'imboro ye. Ishmael

umwana we yari afite imyaka cumi na itatu igihe yakoze umukororwa w'uruhu rw'imboro ye. Mu gihe cy'umunsi uriya, Aburahamu yakoreshejwe umugozi, na Isimayeli umuhungu we, n'abagabo bose bo mu nzu ye, n'abavukiye mu rugo rwe, n'abaguze ku mafaranga y'ifeza kuva mu mahanga y'abanyamahanga.

18

Imana yabonekaye kuri we ku muratsi wa Mamure, ubwo yari yicaye ku muryango w'ihema rye mu manywa. Amaze kureba hejuru mu maso ye yabonye, kandi erega abantu batatu bari bahagaze hejuru yiwe; kandi amaze kubona, yirukiye mu guhura nabo kuva ku muryango w'ihema rye, kandi yinamye hasi. Kandi yavuze, Shebuja, niba rero nabonye ubwubahane imbere yawe, ntuzanyure umugaragu wawe. Reka hafatwe amazi, bakarabe ibirenge byanyu, kandi mwiyugunyize munsi y'igiti. Kandi nzafata umugati, kandi murarya. Kandi nyuma y'ibi muzakomeza mu nzira yanyu, aho mwahindukiriye kwa umwana wanyu. Kandi yavuze, Kora gutyo, nkuko wavuze. Aburahamu yihuse yerekeza ku ihema kuri Sara, aramubwira ati: Wihute, uvange ibipimo bitatu by'ifu nziza, ukore imigati itetswe mu mabuye. Kandi Aburahamu yirukiye mu nzovu, kandi yafashe urwonyo rworoshye kandi rwiza, kandi yaruhahe umugaragu, kandi umugaragu yihutiye kurukora. Yafashe amavuta n'amata, n'umwana w'inka yari yakoze, abishyira imbere yabo, barara. We ubwe yarahagaraye imbere yabo

munsi y'igiti. Aramubwira ati, Hehe Sara umugore wawe? Ariko asubije, yavuze, Reba mu ihema. Yavuze ati, Iyo ngarutse nzaza kuri wewe nk'uko igihe iki kiri mu masaha, kandi Sara umugore wawe azagira umuhungu. Sara yumvise ari ku muryango w'ihema inyuma yiwe. Abraham na Sarah bari basaza bakuze cyane mu myaka, kandi byari byahagaritse kuri Sarah kubaho ibintu by'abagore. Sara yasekeye mu mutima we avuga ati, Ntibyigeze bibaho kuri njye kugeza ubu, kandi shebuja wanjye ni mukuru. Kandi Uwiteka yavuze kuri Aburahamu, ni iki gituma Sara yaseketse mu mutima we, avuga, nukuri rwose nzabyara? Ariko jye narasaze. Nta jambo rishobora kunanirwa kuri Imana? Mu gihe iki nzagaruka kuri wewe mu masaha, kandi Sara azaba umuhungu. Sara yahakannye, avuga ati, Sinsetse, kuko yatinya. Kandi yaramubwiye ati, Oya, ariko warasekeye. Maze bavuye aho, abagabo bareba hasi ku maso ya Sodoma na Gomora. Ariko Aburahamu yari arimo kugenda hamwe na bo, abaherekeza. Ariko Umwami yavuze, sinzahisha kuri Aburahamu umugaragu wanjye ibyo nkora. Abraham ariko azaba igihugu gikomeye kandi kinini, kandi amahanga yose y'isi azahabwa umugisha muri we. Nari nzi kuko azategeka abahungu be n'inzu ye nyuma ye, kandi bazarinda inzira za Mukama, bakore ubutabera n'urubanza, kugira ngo Mukama azane kuri Aburahamu byose nk'uko yavuze kuri we. Umwami yavuze ati: Induru ya Sodoma na Gomora yiyongeye kuri njye, kandi ibyaha byabo ni binini cyane. Nzamanuka rero nzarebe, niba uguhamagarira kwabo kugera kuri njye barangiza, ariko niba atari byo, kugira ngo menye. Kandi abagabo bamaze guhindukira aho, baje muri Sodoma; ariko Aburahamu yari

akiri ahagaze imbere ya Mukama. Aburahamu yegereye maze avuga ati: Ntuzarimbure umunyabwenge hamwe n'uwutagira ubwoba bw'Imana, kugira ngo umunyabwenge abe nk'uwutagira ubwoba bw'Imana. Niba hari abantu mirongo itanu b'abakiranutsi mu mujyi, uzabatsembatya? Ntuzareka ahantu hose kubera abatarengwa mirongo itanu, niba bari muri ho? Ntabwo wowe uzakora nk'iri jambo, ryo kwica umunyabwenge hamwe n'umutagira Imana, kandi umunyabwenge azaba nk'umutagira Imana, ntabwo, wowe ucira urubanza isi yose, ntuzakora urubanza? Umwami yavuze ati: Niba muri Sodoma hari abantu mirongo itanu bakiranutsi mu mujyi, nzabarindira umujyi wose n'ahantu hose kubera bo. Kandi asubije Aburahamu ati, ubu natangiye kuvuga kuri Umwami wanjye, ariko jye ndi ubutaka n'ivu. Ariko niba abantu mirongo itanu abakiranutsi bagabanuka kugera kuri mirongo ine na batanu, uzatsembatsa umujyi wose kubera batanu? Kandi yavuze, Sinzayangiza, niba nsanga hari mirongo ine na gatanu. Kandi yongeye kuvuga kuri we, maze avuga ati: Ariko niba babonetse hano mirongo ine? Yavuze ati: Oya, sinzabangiza kubera abo mirongo ine. Kandi yavuze, Nta kintu, Shebuja, niba nzavuga? Ariko niba babonetse hari mirongo itatu? Kandi yavuze, Sinzasenyera kubera abo mirongo itatu. Kandi yavuze, Kuva mfite kuvuga kuri Umwami, ariko niba hari makumyabiri babonetse hano? Kandi yavuze, Sinzayangiza, niba hari makumyabiri mbona hano. Kandi yavuze, Ntabwo ari icyo, Shebuja, niba nzavuga na none rimwe? Ariko niba babonetse hari icumi? Kandi yavuze, Ntabwo nzasenyera kubera abo icumi. Umwami yagiye, nk'uko yahagaritse kuvugana na

Aburahamu, kandi Aburahamu yasubiye ahantu he.

19

Intumwa zombiri zaje muri Sodoma nimugoroba. Loti yari yicaye hafi y'irembo rya Sodoma; kandi Loti abonye, yarahagurutse kuja guhurana na bo, kandi yinamira mu maso hasi ku butaka. Kandi yavuze, Reba, Banyagasani, muhindukire mu nzu y'umugaragu wanyu, kandi murarire, kandi mukarabe ibirenge byanyu, kandi mukavuka kare muzajya mu nzira yanyu. Kandi bavuze, Oya, ariko tuzarara mu muhanda. Yabahatiye, maze bahindukira kuri we, binjira mu nzu ye. Yabakorera ikinyobwa, yabatetseye imigati itakiriye, maze barya. Mbere yo kurara, abagabo b'umujyi, Abasodoma bazengurukije inzu, kuva ku musore kugeza ku mukuru, abantu bose icyarimwe. Kandi barahamagara Loti, kandi baramubwira bati, hehe bari he abagabo binjiye kwawe nijoro? Bazane hanze ubazehere kuri twe, kugira ngo duhure nabo. Loti yasohokeyeho ajya kuri bo ku muryango, maze afunga umuryango inyuma ye. Yavuze kuri bo ati, Muri uburyo bwose bavandimwe, ntimukore ikibi. Ndifite abakobwa babiri batazi umugabo, nzabasohorera kuri mwe, kandi mukoreshe bo nkuko byabakundisha, ariko kuri aba bagabo ntimukore ikibi, kuko binjiye munsi y'igikingiro cyanjye. Baramubwiye ngo, Genda aho; winjiye kuba umunyamahanga, si na guca imanza? Ubu rero tuzagukora nabi kuruta abo bantu. Kandi barahatira umugabo Loti cyane, kandi baregereye gucagagura umuryango. Abagabo bakora

ubugororangingo amaboko, bakurura Loti kuri bo mu nzu, hanyuma bafunga umuryango w'inzu. Ariko abagabo bari ku muryango w'inzu babakubise ubuhumyi kuva ku muto kugeza ku mukuru, kandi barananiwe bashaka umuryango. Abagabo bavuze kuri Loti, hari abashakanyi bawe hano, cyangwa abahungu, cyangwa abakobwa? Niba hari umuntu uwo ari we wese ufite muri uyu mugi, mumusohore ava aha hantu, kuko twe turimo gusenya aha hantu; kuko uguhamagara kwabo kwazamuwe imbere ya Mukama, kandi Mukama yatwohereje kugisenya. Loti yasohokeyeho, avugana na bene data be bari barongoye abakobwa be, ati: Mwimuke, musohoke muri aha hantu, kuko Umwami aresenya umujyi. Ariko byasaga nk'urwenya imbere ya bene data be. Igihe gitondo cyabaye, intumwa zari zifuza cyane Loti, zivuga, Habyutse fata umugore wawe, n'abakobwa bawe babiri, ufite, kandi ugende, kugira ngo nawe utazimira hamwe n'ibikorwa by'ubugome by'umujyi. Kandi baratangaye, kandi intumwa zafashe ukuboko kwe, n'ukuboko kw'umugore we, n'amaboko y'abakobwa be babiri, kubera ko Uwiteka yamubabariye. Kandi byabaye igihe babamuye hanze, bavuze ngo: Ukiza, ukize umwuka wawe ubwawe, ntukebuke inyuma, kandi ntuhagare mu karere kose kegeranye, wirukire ku musozi, ntihagere ukurikiranwa. Loti yavuze kuri bo, ndabasaba Mwami, kuva umuhungu wawe yabonye imbabazi imbere yawe, kandi wamennye ubutabera bwawe, ukora kuri njye, kugira ngo roho yanjye ibane; ariko jye sinshobora kurokoka kugera ku musozi, ntibigire ngo ibibi binshikire, kandi npfe. Reba uyu mudugudu uri hafi yo kuhunga nzahungirayo, ni muto; kandi nzarokorerwa hariya; ntabwo ni

muto? Kandi roho yanjye izabana kubera wowe. Kandi yamubwiye, reba nashimishijwe n'ubuso bwawe kandi ku jambo rino, kutazasenyera umujyi wavuze. Yihutire rero kugirango ukizwe hariya, kuko sinshobora gukora ikintu, kugeza igihe uza hariya. Kubera ibi, yahamagaye izina ry'umujyi uriya, Zowari. Izuba ryari ryarashe ku isi, kandi Loti yari yinjiye muri Zowari. Kandi Umwami yagwishije ibyuma n'umuriro kuri Sodoma na Gomora biturutse kwa Umwami mu ijuru. Kandi yarasenyeye imigi iyi, n'intara yose izenguruka, n'abaturage bose bo mu migi, n'ibintu byose bikura mu butaka. Kandi umugore we yareba inyuma, maze aba inkingi y'umunyu. Aburahamu yabyutse kare mu gitondo ajya ahantu yari yarahagariye imbere ya Mukama. Kandi yareba hejuru y'ubuso bwa Sodoma na Gomora, n'ubuso bw'intara yegeranye, maze abona, kandi dore kwazamukaga urumuri kuva mu butaka, nk'umwuka w'icyuma. Kandi byabaye mu gihe Imana yarimbura imigi yose y'akarere kegeranye, Imana yibukaga Aburahamu, maze yohereza Loti akamukura mu isenya, mu gihe Umwami yasenya imigi aho Loti yari atuye. Loti yazamutse avuye i Zegori, yicara ku musozi we ubwe hamwe n'abakobwa be babiri, kuko yatinya gutura i Zegori, maze atuye mu buvumo we ubwe hamwe n'abakobwa be babiri. Mukuru yavuze ku munyacyaha ati: Data wacu ni mukuru, kandi nta muntu uri ku isi uzinjira kuri twe, nk'uko bibaye ku isi yose. Nuko tunyweshore data wacu divuye, turyame na we, kandi tuzamuye imbuto kuva kuri data wacu. Bamunyweretse se wabo divuyi muri iryo rijoro, mukuru yinjiye arasinzira hamwe na se we muri iryo rijoro, kandi ntiyamenye igihe yasinziraga n'igihe

yabyukaga. Byabaye ku munsi ukurikira, mukuru avugana na muto ati: Reba, nasinziriye ejo hamwe na so wacu. Reka tumunywereshe divuyi na muri iri joro, winjire uryame na we, kandi tuzamure imbuto kuva kuri so wacu. Baramutse kunywesha se wabo divuyi muri iryo rijoro, umusore yinjiye aryamye na se we, kandi se ntiyamenye igihe yaryamye n'igihe yabyutse. Abakobwa bombi ba Loti barasamye se wabo. Kandi umukuru yabyaye umuhungu, maze yise izina rye Mowabu, avuga ati, Kuva kuri se wanjye, uyu ni se w'Abamowabite kugeza uyu munsi. Umukobwa muto nawe yabyaye umuhungu, amwita Ammon, avuga yuko ari umuhungu w'ubwoko bwe. Uyu ni se w'Abammonite kugeza uyu munsi.

20

Kandi Aburahamu yimukiye aho atuye ajya mu gihugu cy'amajyepfo, maze atuye hagati ya Kadeshi na Shuri, maze aba umushyitsi muri Gerara. Aburahamu yavuze ku bijyanye na Sara umugore we ko ari mushiki we, kuko yatinya kuvuga ko ari umugore we, kugira ngo abagabo bo mu mujyi batamwice kubera we. Abimeleki umwami wa Gerari yohereje maze afata Sara. Imana yinjiye kuri Abimeleki mu gitoro mu ijoro, imuvugira iti: Reba, urazapfa kubera umugore wafashe, kuko aba ashakanye n'umugabo. Abimelech ariko ntiyakoraho, kandi yavuze, Shebuja, igihugu kitazi kandi gikomeye uzakirimba? Ntabwo we ubwe yambwiye ngo ni mushiki wanjye? Kandi uyu yambwiye, Ni murumuna wanjye? Mu mutima usukuye kandi

mu ubutabera bw'amaboko nakoze ibi. Imana yamubwiye mu ijoro iti: Nanjye nzi ko wabikoze mu mutima mwera, kandi naguheye kugira ngo utanyembere, ni yo mpamvu ntakwemeye kumukora. Ubu ariko garura umugore kuri uwo mugabo, kuko ari umuhanuzi, kandi azagusengerera, kandi uzabaho. Ariko niba udasubiza, uzamenya ko uzapfa wowe n'ibyawe byose. Abimeleki yabyutse kare mu gitondo, maze ahamagara abantu be bose, maze avuga amagambo yose aya mu matwi yabo; abantu bose batinya cyane. Kandi Abimeleki yahamagaye Aburahamu kandi amubwira, ni iki iki watukoze? Ntabwo twakoze icyaha kuri wewe, kuko wazanye kuri jye no ku bwami bwanjye icyaha gikomeye? Akazi umuntu ntawundi azakora, warankoze. Abimeleki yavuze kuri Aburahamu ati: Wabonye iki kugira ngo ukore ibi? Aburahamu yavuze ati, Navuze kuko nta bwubaha Imana muri iki gice, kandi bazanjica kubera umugore wanjye. Kandi kuko mu by'ukuri, ni mushiki wanjye kuva kwa se, ariko si kuva kwa nyina, maze aba umugore wanjye. Byabaye ariko igihe Imana yankunye mu nzu ya so, kandi navuze kuri we: Ubu ubutungane uzakora kuri njye: mu hantu hose aho twinjira, vuga ko ndi umuvandimwe wawe. Abimelek yafashe ibihumbi umwe bya didrachma, n'intama, n'inyana, n'abahungu, n'abakobwa bakorera, maze abitanga Aburahamu; maze amusubiza Sara umugore we. Abimelech yavuze kuri Aburahamu ati, Reba igihugu cyanjye kiri imbere yawe, aho bikunezeza, uba. Ariko kuri Sara yavuze ati, Reba, natanze ibihumbi bya didrachma umuvandimwe wawe; ibi bizaba icyubahiro cy'isura ryawe, n'ababana nawe bose, kandi vuga ukuri mu bintu byose. Aburahamu yasengeye Imana, Imana

ikiza Abimeleki, n'umugore we, n'incuti ze, maze babyara. Kubera ko Umubyeyi yafunze burundu inda zose mu nzu ya Abimeleki hanze, kubera Sara umugore wa Aburahamu.

21

Kandi Uwiteka yasuye Sara nk'uko yabivuze, kandi Uwiteka yakoreye Sara nk'uko yavuze. Kandi yari afite inda, yabyariye Aburahamu umuhungu mu busaza, mu gihe nk'uko Uwiteka yari yamubwiye. Kandi Aburahamu yise izina ry'umuhungu we wamuvukiye, uwo Sara yamuvukiye, Isaka; Aburahamu yakoze umukono wa Isaka ku munsi wa munani, nk'uko Imana yamutegekeje. Kandi Abraham yari afite imyaka ijana, igihe Isaka umuhungu wiwe yamuvukiye. Ariko Sara yavuze ati, Uwiteka yampaye urwenya, kuko umuntu wese uzumva azanishimira. Kandi yavuze: Ninde wabwira Aburahamu ko Sara azononsa umwana? Kuko nabyaye umuhungu mu bukuru bwanjye. Kandi umwana yarakuze, kandi yarakuwe ku nkondo; kandi Aburahamu yakoze ibirori bikomeye, ku munsi Isaka umuhungu we yarakuwe ku nkondo. Nyuma yo kubona umuhungu wa Hagari umunyegiputa, uwo wavukiye Aburahamu, akina hamwe na Isaka umuhungu we, Sara yavuze kuri Aburahamu, irukana uyu mujakazi n'umuhungu we; kuko umuhungu w'uyu mujakazi ntazungura hamwe n'umuhungu wanjye Isaka. Ikigoye ariko byagaragaye ijambo cyane imbere ya Aburahamu ku bijyanye n'umuhungu we. Imana yavuze kwa Aburahamu, ntibigorane imbere yawe kubijyanye n'umwana, na

kubijyanye n'umuja; ibintu byose Sara azakubwira, wumve ijwi rye; kuko muri Isaka hazaitwa imbuto yawe. Kandi umuhungu w'umusore uyu nzamugira igihugu gikuru, kuko ari imbuto yawe. Abarahamu yarahagurutse mu gitondo, afata imigati n'igihembe cy'amazi, abiha Hagari; ashyira ku rutugu rwe umwana, amwohereza; Amaze kugenda yari azenguruka mu butayu, ku rwa ziba ry'indahiro. Amazi yarangiye mu kirere; kandi yajugunya umwana munsi y'igiti kimwe cy'umupine. Amaze kugenda yicaye imbere ye kure, nk'uruta rw'umuheto; kuko yavuze, sinshobora kureba urupfu rw'umwana wanjye. Kandi yicaye imbere ye; umwana amaze kubyaza, ararira. Imana yumvise ijwi ry'umwana aho yari; kandi intumwa ya Imana yahamagaye Hagari ivuye mu ijuru, kandi yamubwiye, ni iki, Hagari? Ntutinye; kuko Imana yumvise ijwi ry'umwana kuva ahantu aho ari. Hagaruka kandi ufate umwana, kandi umufate mu kuboko kwawe; kuko nzamugira igihugu gikomeye. Kandi Imana yafunguye amaso ye; kandi yabonye iriba ry'amazi azima, kandi yagiye, kandi yuzuye igihimba cy'amazi, kandi yanywesha umwana. Kandi Imana yari hamwe n'umwana; kandi yakuze, kandi yatuye mu butayu; maze aba umurashi w'umuheto. Kandi yatuye mu butayu, kandi nyina yamushakiye umugore wo muri Parani y'i Misiri. Byabaye ariko mu gihe icyo, kandi Abimeleki yavuze, na Okozati inshuti ye, na Fikoli umutware mukuru w'ingabo ze, kuri Aburahamu, avuga: Imana iri nawe muri byose ibyo ukora. Ubu rero rahira kuri njye Imana kutangobya njye, ndetse imbuto yanjye, ndetse izina ryanjye, ariko nk'ubutabera nakoze hamwe nawe, uzakora hamwe na njye, n'igihugu wabaga muri cyo. Kandi Aburahamu

yavuze ati: Jye nzarahira. Kandi Aburahamu yashutse Abimeleki kubijyanye n'ibiziba by'amazi, abakozi ba Abimeleki bari batwaye. Kandi Abimeleki yamubwiye ati: Sinzi uwakukorera ibi bintu, kandi wowe ntiwambwiye, kandi jye ntabwo numvise, keretse uyu munsi. Kandi Aburahamu yafashe intama n'inyana, maze aziha Abimeleki, maze bombi bagirana isezerano. Kandi Aburahamu yashyizeho intama zirindwi z'intama gusa. Kandi Abimeleki yavuze kuri Aburahamu, Ni izi ntama zirindwi z'intama wabanze wenyine? Aburahamu yavuze ati: Intama zirindwi nkumwe uzazifata kuva kuri njye kugirango zibe ubuhamya bwanjye ko njye nacibye iryo rwobo. Kubera ibi, yise izina ry'ahantu hariya Iriba ry'indahiro, kuko hari barahiriye bombi. Kandi bagiranye isezerano muri iryo riba ry'indahiro; ariko Abimeleki yarahagurutse, Okozati inshuti ye, na Fikoli umutware mukuru w'ingabo ze, kandi barasubiye mu gihugu cy'Abafilisitiya. Aburahamu yateye umurima ku ziba ry'indahiro, maze ahamagara hano izina rya Uwiteka, Imana y'iteka. Aburahamu yatuye mu igihugu cy'Abanyafilisitiya iminsi myinshi.

22

Kandi byabaye nyuma y'amagambo aya, Imana yagerageje Aburahamu, kandi yamubwiye ati, Aburahamu, Aburahamu, kandi yavuze ati, naha ndi. Kandi yavuze, Fata umuhungu wawe uwakunzwe, uwo wakunze, Isaka, kandi ujye mu gihugu kirengeye, kandi umutangire hano mu itambwa ryose hejuru

y'imwe mu misozi nzakubwira. Abaraham amaze kubyuka mu gitondo, yashyize isambo ku ndogoba ye; maze afata hamwe na we abahungu babiri, na Isaka umuhungu we; kandi amaze guca inkwi zo gutambira itambiro ryose, arahaguruka agende, maze agera ahantu Imana yamubwiye, ku munsi wa gatatu. Kandi Aburahamu amaze kureba hejuru mu maso ye, yabonye ahantu kure. Kandi Aburahamu yavuze abakozi be, Mwicara hano hamwe n'indogobe; ariko jye n'umuhungu tuzanyura kugeza hariya; kandi nyuma yo gusujuda tuzagaruka kuri mwe. Aburahamu yafashe ibiti by'igitambaro cyose cyaka, ashyira Isaka umuhungu we, maze afata mu maboko umuriro n'inkota, ababiri bagenda hamwe. Isaka yavuze kuri Aburahamu se, Data; we yavuze, Ni iki, mwana? Yavuze, kandi, reba umuriro n'ibiti, hari he intama yo mu gitambwa cyose ryoherezwa? Aravyaye yavuze ati, Imana izibonera yonyine intama yo gutamba igitambo cyose cyaka, mwana wanjye. Bagiye bombi icyarimwe, baje ahantu Imana yamubwiye; Aburahamu yubatse igufu aho, ashyiraho inkwi; amaze guboha Isaka umuhungu we, yamushyize kuri igufu hejuru y'inkwi. Kandi Aburahamu yarambuye ukuboko kwiwe kugira ngo afate inkota yo kwica umuhungu wiwe. Kandi Umunyamakuru wa Umwami yamuhamagaye kuva mu ijuru, kandi yavuze, Aburahamu, Aburahamu; ariko we yavuze, naha ndi. Kandi yavuze, ntushyire ikiganza cyawe kuri uwo mwana, kandi ntukore na kimwe kuri we; kuko ubu nzi ko woba Imana; kandi ntiwigize kubika umuhungu wawe ukunda kubera jye. Kandi Aburahamu yaramutse amaso ye arabona, kandi none intama imwe yari ifatiwe mu gihingwa cya Sabeki ku mahembe yayo. Kandi

Aburahamu yagiye, kandi yafashe impfizi, kandi yayitanze nk'itambwa ryose mu mwanya wa Isaka umuhungu wiwe. Kandi Aburahamu yise izina rya aho hantu, Uwiteka yabonye; kugira ngo bavuge uyu munsi, ku musozi Uwiteka yagaragaye. Kandi Intumwa ya Mwami yahamagaye Aburahamu inshuro ya kabiri ivuye mu ijuru, avuga: Ndarahiye ku bwanjye ubwanjye, avuga Mwami, kubera wakoze ijambo iri, kandi ntiwigize imbabazi umuhungu wawe ukundwa kubera njye, Rwose ndaguherekeza nzaguherereza, kandi ndiyongera nzongere imbuto yawe, nk'inyenyeri z'ijuru, kandi nk'umusenyi uri ku nkombe y'inyanja; kandi imbuto yawe izungura imigi y'abanzi bawe. Kandi amahanga yose y'isi azagirirwa umugisha mu nzabibu yawe kubera ko wumvise ijwi ryanjye. Aburahamu yarasubiye ku bana be; kandi bamaze kubyuka bagenda hamwe ku rwa rwo ku ndahiro. Kandi Aburahamu yatuye ku riba ry'indahiro. Byabaye ariko nyuma y'amagambo aya, kandi byamenyeshejwe Aburahamu, bavuga, dore Milika nawe yabyaye abahungu kuri Nahori murumuna wawe, Uzi umubanza, na Buzi murumuna wiwe, na Kamueli se w'Abasiria, na Kesedi, na Hazo, na Pilidashi, na Yidilafi, na Betuweli. Betuweli we yabyaye Rebeka. Umunani aba abahungu, Milika yababyaye Nahori mwene Aburahamu. Kandi umugoroba we, witwa Rema, nawe yabyaye Tabeki, na Taamu, na Tokosi, na Maka.

23

Ariko ubuzima bwa Sara bwabaye imyaka ijana makumyabiri n'indwi. Kandi Sara yapfuye mu mujyi wa Ariboki, uwo uri mu kibaya, uwo ni Heburoni mu gihugu cya Kanani. Aburahamu yaje gucumbagira Sara no kumwicumbagiranira. Kandi Aburahamu yarahagurutse kuva ku murambo we; kandi Aburahamu yavuze kubana ba Heti, avuga ati, Umunyamahanga kandi umunyamuryango ndi kumwe namwe; mumpaye rero umutungo w'imva kumwe namwe, kandi nzoshyingura umurambo wanjye kuva kuri njye. Ariko abana ba Heti barasubije Aburahamu, bavuga bati: Oya, shebuja. Umva ariko, umwami uturuka ku Mana uri muri twe, mu mva yacu y'abatoranijwe shyingura umurambo wawe, nta n'umwe muri twe azakubuza imva ye, kugira ngo ushyingure umurambo wawe hariya. Aburahamu amaze kuzamuka, yinamiye abantu b'igihugu, abana ba Heti. Aburahamu yaganiriye nabo, ati: Niba mufite ubugingo bwanyu, kugirango mshyingure umurambo wanjye kuva mu maso yanjye, mumvire, kandi muvugire Efuroni uwa Zowari kuri njye. Kandi reke ampe ubuvumo bw'ikibiri, ubwo ari ubwe, ubwo buri mu gice cy'umurima we, ku mafaranga akwiye ampe ubwo mu muri mwe nk'umutungo w'imva. Efuroni yari yicaye hagati y'abahungu ba Heti; ariko Efuroni Umuheti asubiza Aburahamu avuga, abahungu ba Heti bumva, n'abinjira mu mujyi bose, avuga ati: Hafi yanjye ba, shebuja, kandi umfate: umurima, n'ubuvumo buri muri wo, nawe ndaguha; imbere y'abaturage banjye bose ndaguheye; shyingura umurambo wawe. Kandi Aburahamu yaramye imbere y'abantu b'igihugu. Kandi yavuze kuri Efuroni mu matwi imbere y'abantu b'igihugu, kuva uri kumwe na njye,

umpfumvire, ifeza y'umurima yemere kuva kuri njye, kandi nzashyingura umurambo wanjye hariya. Efuroni yasubije Aburahamu, avuga, Oya, shebuja; kuko numvise, ubutaka bwa amafaranga ya feza magana ane ya shekeli; ariko iki cyaba iki hagati yanjye na wewe? Ariko wowe, shyingura umurambo wawe. Kandi Aburahamu yumvise Efuroni, maze Aburahamu yasubije Efuroni ifeza, iyo yavuze mu matwi y'abana ba Heti, amadidrakima magana ane y'ifeza yemewe n'abacuruzi. Kandi umurima wa Efuroni, wari mu buvumo bw'ikibiri, uri imbere ya Mamure, umurima n'ubuvumo bwari muri wo, n'ibiti byose byari mu murima, na byose biri mu mbibi ze hirya no hino, byahagarariye kwa Aburahamu, nk'umutungo imbere y'abahungu ba Heti, n'abantu bose binjiraga mu mujyi. Nyuma y'ibi, Aburahamu yashyinguye Sara umugore we mu bwato bw'umurima w'ikibiri, uri imbere ya Mamure; uwo ni Heburoni mu gihugu cya Kanani. Kandi umurima n'ubuvumo bwari muri wo byemejwe kuri Aburahamu nk'umutungo w'imva, biturutse ku bana ba Heti.

24

Kandi Aburahamu yari umukuru ashaje cyane, kandi Uwiteka yamuhishuriye mu bintu byose. Kandi Aburahamu yavuze ku mwana we mukuru w'inzu ye, umutware w'ibintu bye byose, Shira ukuboko kwawe munsi y'ikibuno cyanjye. Kandi ndakurahiriza na Umwami Imana y'ijuru n'Imana y'isi, kugira ngo utatorere umuhungu wanjye Isaka umugore mu bakobwa

b'Abakanaani, abo ndi muri bo. Ariko uzagenda mu igihugu cyanjye aho navukiye, no mu muryango wanjye, ukamurondera umugore mwana wanjye Isaka. Umuhungu yavuze kuri we ati, Niba umugore atabishaka kuja inyuma nawe muri iyi gihugu, nzagarura umuhungu wawe muri igihugu waturutse? Aburahamu yamubwiye ati: Witondere ntukaze umuhungu wanjye hariya. Uwiteka Imana y'ijuru n'Imana y'isi, wanyiye mu nzu ya so, na mu gihugu nahavukiyemo, waravuze kuri njye, kandi warandaiye, avuga, kuri wewe nzaguha iki gihugu n'imbuto yawe, we ubwe azohereza Intumwa ye imbere yawe, kandi uzafata umugore ku muhungu wanjye kuva aho. Niba ariko umugore atashaka kuja nawe mu igihugu iki, uzaba usukuye ku ndahiro yanjye, gusa ntugasubize umuhungu wanjye aho. Kandi umusore yashyize ukuboko kwe munsi y'igitsina cya Aburahamu shebuja we, kandi aramurahira ku bijyanye n'ijambo iryo. Kandi umusore yafashe ingamiya icumi mu ngamiya za shebuja wiwe, n'ibintu byose byiza bya shebuja wiwe hamwe na we; maze ahaguruka ajya muri Mesopotamiya mu mujyi wa Nakori. Kandi yakoze kuraza ingamiya hanze y'umujyi hafi y'iriba ry'amazi nimugoroba, igihe abakobwa basohoka gutega amazi. Avuze ati, Shebuja Imana ya shebuja wanjye Aburahamu, ntegure imbere yanjye uyu munsi, kandi ukore ubuntu hamwe na shebuja wanjye Aburahamu. Reba, jye nhagarara hejuru y'isoko ry'amazi, kandi abakobwa b'abatuye umujyi barasohoka gukura amazi. Kandi izaba umukobwa w'umwari nzobwira nti, Namira icupa cyawe cy'amazi, kugira ngo nnywe, kandi azambwira ati, Nywa wowe, kandi ingamiya zawe nzaziha amazi, kugeza igihe zizareka kunywa, uwo ni we

wateguye umuhungu wawe Isaka; kandi muri ibi nzamenya ko wakoze imbabazi hamwe na shebuja wanjye Aburahamu. Kandi byabaye mbere yo kurangiza avuga mu bitekerezo bye, kandi erega Rebeka yasohotse uwo yavutse Betueli, umuhungu wa Milika umugore wa Nahori, umuvandimwe wa Aburahamu, afite inkono hejuru y'amateka ye. Ariko umukobwa w'imbabazi yari mwiza cyane mu isura, umukobwa w'imbabazi yari, nta mugabo wigeze amenya. Amaze kumanuka ku isoko, yuzuza indobo y'amazi yiwe, maze azamuka. Umuhungu yirukiye kuja guhura na we, kandi avuga ati, Mpa amazi make kuva mu ndobo yawe y'amazi. Ariko yavuze, Nywa, shebuja, kandi yihutiye amanura icyuma cy'amazi ku kuboko kwe, aramunywesha kugeza igihe yahagaritse kunywa. Kandi yavuze, Nzatwarira n'ingamiya zawe amazi kugeza zose zanywa. Kandi yihutiye ashotse ikibindi cy'amazi mu gisenge, yirukiye ku riba gukuramo undi, maze akuramo amazi ingamiya zose. Umugabo ariko yari kwiga neza yowe, kandi yari guceceka kugirango amenye niba Umubyeyi yari gutera inkunga inzira ye, cyangwa oya. Byabaye ariko igihe ingamiya zose zahagaritse kunywa, umugabo yafashe amatwi ya zahabu y'uburemere bwa drachma imwe, n'ibyuma bibiri ku maboko yayo, uburemere bwabyo bwa zahabu icumi. Kandi yamubajije, kandi yavuze, uri umukobwa wa nde? Menyesha, niba hariho umwanya aho ku wa so wawe aho dushobora guhagarara. Ariko amubwira ati, Ndi umukobwa wa Batuweli mwene Melika, uwo yabyariye Nakori. Kandi yamubwiye ati, Dufite ibyatsi n'ibifungurwa byinshi, kandi dufite umwanya wo kurara. Kandi yishimiye, umugabo yaramye Umuami. Kandi yavuze, Yagirwe umugisha Umuami Imana ya

shebuja wanjye Aburahamu, uwo atazigamye ubutabera bwe n'ukuri bye kuva kuri shebuja wanjye; kandi nanjye Umuami yanyoboye mu nzu ya murumuna wa shebuja wanjye. Kandi umwana nyuma yo kwiruka yatangaje mu nzu ya nyina we, nk'uko amagambo aya yavuze. Rebeka yari afite umuvandimwe witwa Labani, kandi Labani yirukiye kuri uwo mugabo hanze ku isoko. Kandi byabaye igihe yabonye amatwi n'imiringa mu maboko ya mushiki wiwe, kandi igihe yumvise amagambo ya Rebeka mushiki wiwe avuga ati, Gutyo yambwiye umuntu, yaje aho umuntu yari ahagaze hejuru y'ingamiya ku isoko. Kandi yaramubwiye, hano injira, uwahezagirwe wa Mwami; kuki uhagaze hanze? Ariko jye nategeye inzu, n'ahantu ku ngamiya. Umugabo yinjiye mu nzu, aramanura ingamiya, aziha ibyatsi n'ibiryo, n'amazi yo kuoza ibirenge bye n'ibirenge by'abantu bari kumwe na we. Kandi yashyizeho imbere yabo imigati kugira ngo barye, kandi yavuze, Sinzarya kugeza igihe nzaba nvuze amagambo yanjye, kandi yavuze, Vuga. Kandi yavuze, Ndi umwana wa Aburahamu. Uwiteka ariko yahezagiye shebuja wanjye cyane, kandi yazamuwe; kandi yamuheye intama, n'inyana, n'ifeza, n'izahabu, abahungu, n'abakozi b'abakobwa, ingamiya, n'indogobe. Kandi Sara, umugore wa shebuja wanjye, yamuvyariye umuhungu umwe nyuma yo gukura, maze amuha byose yari afite. Kandi shebuja wanjye yarandahiriza, ati, Ntuzatorera umuhungu wanjye umugore mu bakobwa b'Abakanani, abo ntuye mu gihugu cyabo. Ariko uzajya mu nzu ya so, no mu muryango wanjye, kandi uzafatira umuhungu wanjye umugore kuva aho. Navuze ariko ku shebuja wanjye nti: Kubera ko umugore atazajya hamwe na njye. Kandi yambwiye,

Umwami Imana nayishimishije imbere ye, we ubwe azohera Intumwa ye hamwe nawe, kandi azoteza inzira yawe neza; kandi uzafata umugore ku muhungu wanjye kuva mu bwoko bwanjye, na kuva mu nzu ya se wanjye. Icyo gihe uzaba utakira urubanza kuva ku mivumo yanjye, kuko iyo uza mu muryango wanjye, kandi badaguha, uzaba utakira urubanza kuva ku ndahiro yanjye. Kandi naje uyu munsi ku isoko navuze, Mwami Imana ya shebuja wanjye Aburahamu, niba wowe uteza imbere inzira yanjye, muri iyo ubu njye ngendamo muri yo, dore njye nahagaze ku isoko ry'amazi, kandi abakobwa b'abantu bo mu mujyi barasohoka gutorera amazi; kandi azaba umukobwa mushya, uwo njye nzabwira, mpa amazi make mu kibindi cyawe, kandi ambwire, nawe nywa, kandi ingamiya zawe nzazitererera amazi, uyu ni umugore Mwami yateguye umugaragu we ubwe Isaka; kandi muri ibi nzamenya, ko wakoze ubuntu kuri shebuja wanjye Aburahamu. Kandi byabaye mbere yo kurangiza kuvuga mu mutima wanjye, ako kanya Rebeka yasohotse afite icyombo cy'amazi ku mabega, aramanuka ajya ku isoko, ataya amazi, none ndamubwira nti, Mpa kunywa. Kandi yihutiye, yamanutse ikibindi cy'amazi kuri ukuboko kwe kuva kuri we ubwe, maze avuga ati, Nywa wewe, kandi nzonywesha n'ingamiya zawe, maze banywa, maze azonoyweshera n'ingamiya. Kandi nabajije, kandi navuze, Umukobwa w uwuhe uri? Mbeere. Ariko yavuze, Ndi umukobwa wa Betuweli umuhungu wa Nakori, uwo Melika yamubyariye. Kandi nashizeho amatwi, kandi ibiranga ku maboko yayo. Kandi washimishijwe, napfukamye kuri Umubyeyi, kandi nahimye Umubyeyi Imana ya shebuja wanjye

Aburahamu, uwo yampereye amahirwe mu nzira y'ukuri kugira ngo nshake umukobwa wa murumuna wa shebuja wanjye ku mwana we. Niba rero mukora imbabazi n'ubutabera kuri shebuja wanjye, ariko niba mutabikoze, mbimenyeshe kugira ngo nsubire iburyo cyangwa ibumoso. Gusubiza ariko, Labani na Betweli bavuze bati: Ikintu iki cyasohotse kuri Shebuja, ntituzashobora kukuvugisha ikibi cyangwa icyiza. Reba Rebeka imbere yawe, ufashe ugende, kandi abe umugore w'umuhungu wa shebuja wawe, nkuko yavuze Umwami. Byabaye nuko igihe umwana wa Aburahamu yumvise amagambo yabo, yapfukamye hasi imbere ya Nyagasani. Kandi umuhungu amaze gusohora ibikoresho bya feza na zahabu n'imyambaro, yatanze Rebeka; kandi impano yatanze umuvandimwe we, na nyina we. Kandi bariye, banywa, we ubwe n'abagabo bari kumwe na we, maze baryama. Amaze kuzamuka mu gitondo, yavuze ati: Munohereze, kugira ngo nsubire kwa shebuja wanjye. Bavuze ariko abavandimwe be, na nyina, Reka umukobwa agume muri twe iminsi nka cumi, hanyuma azagenda. Ariko yavuze kuri bo, Ntimukaze, kandi Umwami yateje imbere inzira yanjye. Munohereze kugira ngo ngende kuri shebuja wanjye. Ariko bavuze, Reka tuhamagare umwana, kandi tubaze umunwa we. Kandi bahamagaye Rebeka, kandi bamubwiye, Uzagenda n'umugabo uyu? Ariko we yavuze, Nzagenda. Kandi bohereje Rebeka mushiki wabo, n'ibintu bye, n'umugaragu wa Aburahamu, n'abari kumwe na we. Kandi baraherekeje Rebeka, kandi baramubwiye bati: Mushiki wacu, hinduka ibihumbi by'ibihumbi, kandi imbuto yawe zirondere imigi y'abanzi bawe. Rebeka yarahagaze hamwe n'abakozi be b'abakobwa, barapfuye

ku ngamiya, bagenda hamwe n'umugabo; kandi umuhungu yafashe Rebeka aragenda. Isaka ariko yari aranyura mu butayu ku ziba ry'icyerekwa, we ariko yari atuye mu gihugu cy'amajyepfo. Kandi Isaka yasohokaga kuganira muri icyambu nimugoroba, maze areba amaso ye, abona ingamiya ziza. Kandi Rebeka amaze kureba n'amaso yabonye Isaka, maze amanuka ku ngamiya. Kandi yavuze ku mwana, Ni nde umuntu uwo ugenda mu kibaya aje kutuhura? Umwana yavuze, Uyu ni shebuja wanjye; naye we afashe igitambaro cyo mu mpeshyi, yacyambara. Kandi umusore yarasobanuriye Isaka amagambo yose yari yaravuze. Isaka yinjiye mu nzu ya nyina, afata Rebeka, aba umugore we, aramukunda, kandi Isaka yahumujijwe kubera Sara nyina.

25

Yamaze kwiyunga, Aburahamu yafashe umugore, izina rye Ketura. Yabyaye kuri we Zombran, na Iezan, na Madal, na Midian, na Iesbok, na Soie. Iezan yabyaye Saba na Dedani, abahungu ba Dedani ni Asshurim, Letushim, na Leummim. Abahungu ba Midiyani ni Gefari, na Aferi, na Enoki, na Abida, na Eldaga; bose aba bari abahungu ba Ketura. Aburahamu yahaye Isaka umuhungu we ibyuma byosebye. Kandi ku bana b'abacamanza be, Aburahamu yabahawe impano, maze abohereza kure ya Isaka umwana we, akiri muzima, yerekeza iburasirazuba mu gihugu cy'iburasirazuba. Aya ni imyaka y'iminsi y'ubuzima bwa Aburahamu yabayeho, ijana mirongo

irindwi n'itanu imyaka. Aburahamu yapfuye yananiye mu bukuru bwiza ari umusaza, yari yuzuye iminsi, maze yongerwa ku bantu be. Kandi bamushyinguye Isaka na Isimayeli abahungu be mu buvumo bw'ikibiri, mu murima wa Eferoni wa Sohari umuhetiyo, uri imbere ya Mamure, umurima n'ubuvumo, Aburahamu yaguze ku bahungu ba Heti; hariya bashyinguye Aburahamu, na Sara umugore we. Byabaye nyuma y'urupfu rwa Aburahamu, Imana yahezeye Isaka umuhungu we, kandi Isaka yatuyemo hafi y'iriba ry'iyerekwa. Izi ni ibisekuruza bya Ishumaeli umuhungu wa Aburahamu, uwo Hagari umunyegiputa, umushumba wa Sara, yabyariye Aburahamu. Kandi aya ni amazina y'abahungu ba Ishumaeli, ukurikije amazina y'ibisekuruza bye: umuhungu w'imfura wa Ishumaeli, na Nebayoti, na Kedari, na Nabideeli, na Masamu, na Masima, na Duma, na Masa, na Hadadi, na Temani, na Yeturi, na Nafishi, na Kedema. Aba ni abahungu ba Ishmael, kandi aya ni amazina yabo mu mahema yabo, no mu nkambi zabo, abategetsi cumi na babiri ukurikije amahanga yabo. Kandi aya ni imyaka y'ubuzima bwa Ismaeli, ijana mirongo itatu n'indwi imyaka, maze arananiwe apfa, maze yongerwa ku bwoko bwe. Yatuye kuva Havilah kugeza Shur, iyo iri imbere y'Egiputa kugeza ugera kuri Abasiriya; imbere y'abavandimwe be bose yatuye. Kandi izi ni ibisekuruza bya Isaka umuhungu wa Aburahamu, Aburahamu yabyaye Isaka. Isaka yari afite imyaka mirongo ine ubwo yafashe Rebeka, umukobwa wa Betweli umusiliya wo muri Mesopotamiya ya Siriya, mushiki wa Labani umusiliya, nk'umugore we. Isaka yarasengaga Uwiteka ku bya Rebeka umugore wiwe, kuko yari igumba, Imana iramwumva, maze

Rebeka umugore wiwe agira inda. Abana barimo gusimbuka muri we; kandi yavuze, Niba bityo bigiye kubaho kuri njye, kuki ibi biri kuri njye? Yagiye kubaza kuri Uwiteka. Kandi Umwami yamubwiye ati: Ibihugu bibiri biri mu nda yawe, kandi amoko abiri kuva mu nda yawe bazatandukana, kandi ubwoko bumwe buzarenza ubundi, kandi umukuru azakorera umuto. Iminsi yo kubyara yowe yari yuzuye, kandi hari impanga mu nda ye. Imbere yavutse yasohokeyeho umutuku, yose nkuruhende ifite ubwoya bwinshi, bamwishe izina rya Esawu. Kandi nyuma y'ibyo mwene se yasohokaga, kandi ukuboko kwiwe kwari gufashe intende ya Esawu; kandi yahamagara izina ryiwe, Yakobo. Isaaki yari afite imyaka mirongo itandatu, igihe Rebeka yababyaye. Abasore barakuze, kandi Esawu yari umuntu uzi guhiga, umunyarwanda, ariko Yakobo yari umuntu woroshye, uba mu nzu. Isaka yakunze Esawu, kuko igihiga cye cyari ibiryo kuri we, ariko Rebeka yakunze Yakobo. Yakobo yatetswe isafuriya, ariko Esawu yaje kuva mu murima acitse intege. Kandi Esawu yabwiye Yakobo ati: Mpa ibiryo byo mu isafuriya itukura iyi, kuko ndakomeye. Kubera ibi yiswe izina rye Edomu. Yakobo yavuze kuri Esawu ati: Nguza uyu munsi uburenganzira bwawe bw'ubukuru. Esawu yavuze ati: Reba, ndi kugenda gupfa, kandi uburenganzira bw'ibibyara bya mbere buzamfasha iki? Yakobo amubwira ati: Nrahira uyu munsi, maze Esawu aramuhira. Ni ko Esawu agurishije Yakobo uburenganzira bw'imfura. Jacob ariko yatanze Esau umugati n'isambaza ry'ibishyimbo, maze Esau ararya aranywa, hanyuma azamuka arajya, kandi Esau yanyoze uburenganzira bw'imfura.

26

Habayeho inzara mu gihugu, itandukanye n'inzara ya mbere yabaye mu gihe cya Aburahamu. Isaka yagiye kwa Abimeleki, umwami w'Abanyafilisitiya, i Gerara. Umwami yamugaragariye, aramubwira ati: Ntukagendere mu Misiri, uba mu gihugu nzakubwira. Kandi uba umwimukira muri iyi gihugu, kandi nzaba hamwe nawe, kandi nzakuguha umugisha, kuko kuri wewe n'imbuto yawe nzaha iyi gihugu yose, kandi nzashyiraho indahiro yanjye, iyo ndahiye Aburahamu se wawe. Kandi nzongera imbuto yawe nk'inyenyeri zo mu ijuru, kandi nzaha imbuto yawe ubutaka bwose ubu, kandi amahanga yose yo ku isi azahimbazwa mu mbuto yawe. Mu mwanya w'uko Aburahamu se wawe yumvise ijwi ryanjye, kandi yarinze amabwiriza yanjye, n'amategeko yanjye, n'amabwiriza yanjye, n'amategeko yanjye. Isaka yatuye muri Gerara. Abagabo bo aho yari babajije ku bijyanye na Rebeka umugore we, maze avuga ati, Ni mushiki wanjye, kuko yatinya kuvuga ko ari umugore we, kugira ngo abagabo bo aho yari batamwice kubera Rebeka, kuko yari mwiza cyane mu isura. Byabaye igihe kirekire hariya, Abimeleki umwami wa Gerari yinamye areba mu idirishya, abona Isaka akina na Rebeka umugore we. Abimeleki yahamagaye Isaka, aramubwira ati, Ni umugore wawe koko none? Ni iki gituma wavuze, ni mushiki wanjye? Isaaka yamubwiye, Kuko navuze, ntabwo nzigera mpfa kubera we. Abimeleki yamubwiye ati, Ni iki watukozeye iki? Hafi umuntu uvuye mu muryango wanjye yaryamye n'umugore wawe, kandi

wari kuzanira kutazi kuri twebwe. Ariko Abimeleki yategetse abantu be bose, ati, Umuntu wese ukoraho uyu mugabo n'umugore we, azaba acyaricyari urupfu. Isaka yahinjiye mu butaka buriya, maze mu mwaka uriya asanga umusaruro w'umunyamasyo wamwungutse inshuro ijana, Uwiteka aramuha umugisha. Umugabo yashyizwe hejuru, kandi agenda imbere akaba munini, kugeza igihe yabaye munini cyane. Byabaye kandi afite amatungo y'intama, n'amatungo y'inka, n'ubuhinzi bwinshi. Abanyafilisitiya baramwishyize ishyari. Kandi imyobo y'amazi yose abana ba se bacukuye mu gihe cya se, Abafilisitiya babazinze, kandi babuzuza ubutaka. Abimeleki yavuze kuri Isaka ati, Tuva hano, kuko uturusha imbaraga cyane. Isaka yavuye aho, aramanuka mu kigega cya Gerari, aratuyemo. Kandi nanone Isaka yacukuye imyobo y'amazi, iyo bacukuye abana ba Aburahamu se wiwe, kandi Abafilisitiya bayazibitse nyuma yo gupfa kwa Aburahamu se wiwe; kandi yabiheye amazina nk'amazina, ayo se wiwe yabiheye. Kandi abana ba Isaka bacibye mu kibaya cya Gerari kandi basanze iriba ry'amazi azima. Kandi abashumba ba Gerari babarwanye n'abashumba ba Isaka, bavuga ko amazi ari ayabo, kandi bahamagaye izina ry'iryo rwobo Akagororwa, kuko bamukoze nabi. Amaze guhaguruka kuva aho, yacukuye iriba irindi, ariko baramaganye na kuri iryo, maze yise izina ryaryo Inzangano. Amaze guhaguruka kuva aho, yacukuye irindi riba, kandi ntibahavuganye kuri ryo, maze yaryita Ahantu-hagari, avuga ati: Kuko ubu Umwami yatugaruriye, kandi yatuze ku isi. Ariko azamuka kuva aho ajya ku ziba ry'indahiro. Umwami yamugaragariye muri iryo joro, aramubwira ati: Ndi Imana ya

Aburahamu so wawe, ntugire ubwoba, kuko ndi kumwe nawe, kandi nzakuha umugisha, kandi nzongera imbuto yawe kubera Aburahamu so wawe. Kandi yubatse hariya igitaro, kandi yahamagaye izina rya Mukama, kandi yubatse hariya ihema rye; ariko abana ba Isaka bacukuye hariya iriba mu kibaya cya Gerari. Kandi Abimeleki yagiye kuri we ava i Gerari, na Okozati inshuti ye, na Fikoli umutware mukuru w'ingabo ze. Isaka arabavuze ati, Kuki mwaje kuri jye? Ariko mwe mwananze, kandi mwanyohereje kure yanyu. Ariko bavuze, tubonye twabonye ko Uwiteka yari hamwe nawe; kandi twavuze, reka habe indahiro hagati yacu na hagati yawe, kandi tuzakora amasezerano nawe, Kutakora nabi hamwe natwe, kuko ntabwo twaguhakanyije twe, kandi nk'uko twakubeshye neza, kandi twaguhereje mu mahoro; kandi ubu urahezagirwa na Uwiteka. Kandi yabakoreye ibirori, bariye kandi banywa. Kandi babyutse mu gitondo, bose barahiye umwe na umwe umuturanyi we, Isaka arayohereza, maze bagendeye kuva iwe mu mahoro. Byabaye ariko muri umunsi uriya, kandi abana ba Isaka baje bamumenyesheje kubyerekeye iriba bari bacukuye, kandi bavuze, ntitwabonye amazi. Kandi yabyise Indahiro, kubera ibi yahamagaye izina ry'umujyi uwo Iriba ry'Indahiro, kugeza uyu munsi. Esawu yari afite imyaka mirongo ine, maze yafata umugore Yuditi, umukobwa wa Beori umuHiti, na Basemati, umukobwa wa Eloni umuHiti. Kandi bari batanga ububabare kuri Isaka na Rebeka.

27

Byabaye nyuma y'uko Isaka akuze, amaso ye yahumye kugira ngo abone, maze ahamagara Esawu umuhungu we mukuru, amubwira ati: Mwana wanjye, naye aramusubiza ati: Ndahari. Kandi yavuze ati, Reba nzeze, kandi sinzi umunsi w'urupfu rwanjye. Ubu rero fata ibikoresho byawe, umufuko w'imiheto, n'umuheto, kandi ugende mu kibaya, kandi unhigire inyamanswa. Kandi unkorehere ibiryo nkuko nkunda, ukanziranire kugira ngo nrye, kugira ngo roho yanjye iguhe umugisha mbere yuko npfa. Rebecca ariko yumvise Isaka avugana na Esau umuhungu we, maze Esau yagiye mu kibaya guhiga ihiga kuri se. Rebeka ariko yavuze kuri Yakobo umuhungu we muto, Reba, numvise so wawe avugana na Esawu mwene wawe, avuga ati, Nzanira ihiganwa, kandi unkore ibiryo, kugira ngo nkurye ndakuhe umugisha imbere ya Mwami mbere yuko npfa. Ubu rero mwene wanjye, umpfumvire, nkuko njye nkubwira. Kandi ugende mu ntama, unzanire kuva aho impene ebyiri zoroshye kandi nziza, kandi nzazikora ibiryo kuri so wawe, nk'uko akunda. Kandi uzazanira so wawe, azarye, kugira ngo so wawe aguhe umugisha mbere y'uko apfa. Yakobo yavuze kuri Rebeka nyina ati, Esawu murumuna wanjye ni umugabo ufite ubwoya, ariko jye ndi umugabo woroshye. Ntabwo data akora nkunda nanjye, kandi nzaba imbere ye nka gusuzugura, kandi nzazana kuri njye ikibabaje, kandi si umugisha. Mama we yamubwiye, ikibabaje cyawe kiri kuri njye, mwana wanjye; gusa umve ijwi ryanjye, kandi ugiye unzanire. Yagiye, afata, azana kuri nyina, nyina we akora ibiryo nkuko se we yabikundaga. Rebeka amaze gufata umwambaro mwiza wa Esawu umuhungu we mukuru, wari mu nzu, yawambitse

Yakobo umuhungu we muto. Yashyize amashusho y'impene ku maboko ye no ku bijosi bye byambaye ubusa. Maze atanga ibiryo n'imigati yakoze mu maboko ya Yakobo umuhungu we. Kandi yazanye kuri se wiwe, avuga ati, Data, ariko avuga ati, Dore ndi hano, wowe uri nde, mwana wanjye? Kandi Yakobo yabwiye se ati, Njye Esawu umuhererezi wawe nakoze nk'uko wambwiye, byuka wicara, urye umunyama w'ihiganwa ryanjye, kugira ngo roho yawe imbabarire. Isaaka yavuze kumwana we, Ni iki iki, icyo wasanze vuba, we mwana? Ariko yavuze, Ni icyo Uwiteka Imana yawe yatanze imbere yanjye. Isaka yavuze kuri Yakobo ati: Hegerera kuri njye, nzokoraho, mwana wanjye, kugira ngo menye niba uri umwana wanjye Esawu cyangwa oya. Yakobo yegereye Isaka se, aramukora, avuga ati: Ijwi ni irya Yakobo, ariko amaboko ni aya Esawu. Kandi ntiyamumenye, kuko amaboko ye yari nk'amaboko ya Esawu murumuna we, yari afite ubwoya; kandi yaramuhaye umugisha, kandi yavuze, wowe uri umuhungu wanjye Esawu? Yavuze ati, Jye. Kandi yavuze, Nzanira, kandi nzarya kuva mu guhiga kwawe, mwana wanjye, kugira ngo roho yanjye iguhe umugisha. Aramuzanira, arya, aramuzanira divayi, anywa. Isaka se we yamubwiye ati, Nzera hafi yanjye, unsome, mwana wanjye. Kandi yegereye aramusoma, maze anukiriza impumuro y'imyenda ye, maze aramuhaye umugisha, maze avuga ati: Reba, impumuro y'umuhungu wanjye imeze nk'impumuro y'umurima wuzuye Uwiteka yahaye umugisha. Kandi Imana iguhe umunyu w'ijuru, n'ubukire bw'isi, n'ubwinshi bw'ingano na vino. Kandi amahanga akorerwe kuri wewe, kandi abategetsi banamire kuri wewe, kandi ube umwami wa murumuna wawe, kandi

abahungu ba so wawe bazanamira kuri wewe, uwo akuvumira, yavumiwe, ariko uwo akugusha, yagushijwe. Kandi byabaye nyuma y'uko Isaka areka guhisha umugisha Yakobo umuhungu we, kandi byabaye, ubwo Yakobo asohokaga imbere ya Isaka se, Esawu mwene we yaje kuva mu guhiga. Kandi we ubwe yakoze ibiryo, maze abizanira se, maze amubwira ati: Reka se wanjye azamuke arye inyama y'umuhungu wiwe yahigiye, kugirango inkurikire yawe impahe umugisha. Kandi Isaka se wiwe yamubwiye ati, Uri nde? Ariko yavuze, Jye ndi umuhungu wawe wa mbere, Esawu. Isaaki yatangaye gutangara gukomeye cyane, kandi yavuze, Ninde rero wahigiye indagara kandi wanyuzanyije, kandi nariye muri byose mbere yuko uza? Kandi naramuhaye umugisha, kandi azaba afite umugisha. Byabaye ariko igihe Esawu yumvise amagambo ya se wiwe Isaka, yamaganye ijwi rinini kandi rishaje cyane, maze avuga ati: Umbabarire na njye kandi, se. Yavuze kuri we ati: Umuvandimwe wawe yaje afite uburiganya, afata iruhuko ryawe. Kandi yavuze, Mu burenganzira bwiswe izina rye Yakobo, kuko yampinduye inshuro ya kabiri iyi. Uburenganzira bwanjye bw'ibibyaye bwa mbere yarafashe, kandi ubu yafashe umugisha wanjye. Kandi Esawu yavuze kuri se, Ntabwo wansigiye umugisha, Data? Isaka asubiza ati kuri Esawu, Niba namukoze umwami wawe, kandi nakoze abavandimwe be bose abagaragu be, kandi namukomeje ingano na vino, ariko nzokorera iki wewe, mwana wanjye? Esawu yavuze kuri se wiwe, Ntabwo umugisha umwe ufite, Data? Mbega nguhimbaze na jye kandi, Data; ariko Isaka yari yarakomeretse cyane mu mutima, Esawu yarakoze urusaku, kandi yarariye. Isaaka se,

umubyeyi we, amaze kubyutsa yaramubwiye ati, Reba, kuva mu ubuhumure bw'ubutaka aho uzuba kwawe, kandi kuva mu umutobe w'ijuru hejuru. Kandi ku nkota yawe uzabaho, kandi umuvandimwe wawe uzamukorera, ariko bizaba iyo usenyutse ukakuraho ikirago cye ku ijosi ryawe. Kandi Esawu yateye inzika Yakobo kubera umugisha se we yamuhaye. Ariko Esawu yavuze mu mutima we ati: Reka iminsi zo gucumbagira se wanjye zegere, kugira ngo njye Yakobo muvandimwe wanjye. Byamenyeshejwe Rebeka amagambo ya Esawu umuhungu we mukuru; maze yohereje ahamagara Yakobo umuhungu we muto, maze amubwira, reba Esawu murumuna wawe araguhagarariye kugirango akwice. Ubu rero, mwana wanjye, umva ijwi ryanjye, hanyuma wirahure uhunga ujye muri Mesopotamiya kwa Labani murumuna wanjye i Harani. Kandi uba nawe iminsi imwe, kugeza igihe uburakari bwasubiye inyuma, n'uburakari bwa murumuna wawe kuva kuri wewe, kandi yibagirwe ibyo wamukoreye; kandi nsohotse nzagutumira kuva aho, kugira ngo ntazigera mpfusha abana babiri banyu mu musi umwe. Rebeka yavuze kuri Isaka ati, Ndananiwe n'ubuzima bwanjye kubera abakobwa b'abahungu ba Heti. Niba Yakobo azafata umugore mu bakobwa b'isi iyi, kubana bizaba iki kuri njye?

28

Amaze guhamagara kandi Isaka Yakobo, yamuhe umugisha, kandi yategetse kwe, avuga: Ntuzafata umugore kuva mu

bakobwa b'Abakanaani. Umuze wirukane uhunga ujye muri Mesopotamiya, mu nzu ya Betweli se wa nyoko, kandi utoreremo umugore mu banyakobwa ba Labani murumuna wa nyoko. Imana yanjye nayo iguhimbaze, ikwiyongere, ikwiyongere, kandi uzaba amatorero y'amahanga. Kandi ashobora guha wowe umugisha wa Aburahamu se wanjye, wowe n'imbuto yawe hamwe nawe, kugira ngo uronge igihugu cy'ubukonde bwawe, Imana yari yarahaye Aburahamu. Kandi Isaka yohereje Yakobo, maze ajya muri Mesopotamiya kwa Labani umwana wa Betweli umunyasiriya, umuvandimwe wa Rebeka nyina wa Yakobo na Esawu. Reba ariko, Esawu yabonye ko Isaka yarahiye Yakobo, kandi yamwohereje muri Mesopotamiya ya Siriya kugira ngo agendere umugore kuva hariya, mu gihe yamuhiraga, kandi yamutegekeje ati: Ntuzafata umugore mu bakobwa ba Kanana. Yakobo yumvise se na nyina we, maze agiye muri Mesopotamiya ya Siriya. Maze abonye kandi Esawu ko abakobwa ba Kanana ari abi imbere ya Isaka se wiwe, Esawu yagiye kwa Isimayeli; kandi yafashe Maeleti, umukobwa wa Isimayeli umuhungu wa Aburahamu, mushiki wa Nabayoti, hiyongereyeho ku bagore biwe nk'umugore. Kandi Yakobo yasohokeyemo ku riba ry'indahiro, maze agiye muri Harani. Kandi yahuye n'ahantu, maze araramo, kuko izuba ryari ryararaye. Yafashe amwe mu mabuye y'aho hantu, ayashyira ku mutwe wiwe, maze araramo aho hantu. Kandi yarootse; kandi erega umutambiko washyizwe mu isi, umutwe wawo wageze mu ijuru; kandi intumwa za Imana zari zizamuka kandi zikamanuka kuri wo. Ariko Umwami yari ahagaze kuri yo, kandi yavuze, Ndi Imana ya Aburahamu so wawe, kandi Imana

ya Isaka. Ntugire ubwoba. Ubutaka urara kuri bwo, nzabuguhera wowe n'uruvyaro rwawe. Kandi imbuto yawe izaba nk'umusenyi w'isi, kandi izaguruka hejuru y'inyanja, no mu majyepfo, no mu majyaruguru, no mu burasirazuba, kandi amoko yose y'isi azagirirwa umugisha muri wewe no mu mbuto yawe. Kandi reba, jye ndi hamwe nawe, nkurinda mu nzira yose aho wajya, kandi nzakugarura mu igihugu iki, kuko ntabwo nzakureka, kugeza igihe nzaba nakoze byose nk'uko nakubwiye. Yakobo yabyutse mu iryino rye, avuga ati: Umwami ari muri aha hantu, ariko jye nta nari nzi. Kandi yatinya, maze avuga ati: Aha hantu hatinya gute! Ntabwo ari ikindi keretse inzu y'Imana, kandi iyi ni irembo ry'ijuru. Yakobo yarahagurutse mu gitondo, afata ibuye yari yashyize aho ku mutwe we, arayihagararika nk'inkingi, asuka amavuta hejuru yayo. Maze yita izina rya aho hantu nka inzu y'Imana, ariko izina rya uwo mujyi mbere ryari Luz. Kandi Yakobo yarasenze isengesho, avuga ati, Niba Umwami Imana ari kumwe na njye, kandi arindira njye mu nzira iyi ndi kugenda, kandi ampa umugati wo kurya, n'impuzu yo kwambara, kandi angarura mu mahoro mu nzu ya so, Umwami azaba Imana yanjye. Kandi ibuye rino, narushije nk'inkingi, rizaba inzu y'Imana kuri njye, kandi byose ibyo wampa, nzatanga icumi cya cumi kuri wewe.

29

Kandi Yakobo yamanura amaguru yagiye mu gihugu cy'iburasirazuba, kuri Labani umuhungu wa Betweli

umunyasiriya, umuvandimwe wa Rebeka, nyina wa Yakobo na Esawu. Kandi abona, erega iriba mu kibaya, hari hano amatsinda atatu y'intama aruhukira kuri ryo, kuko kuva ku riba iryo banywesha amatsinda, kandi hari ibuye rinini kuri umunwa w'iriba. Kandi ibishyitsi byose byari biteranywa hariya, maze bakazungurura ibuye ku munwa w'iriba, bakabyukiriza intama, hanyuma bakagarura ibuye ku munwa w'iriba mu mwanya wabyo. Yakobo arabavuze ati, Bavandimwe, muturuka he mwe? Ariko bavuze, Tukomoka i Harani. Abavuze ati kuri bo, Muzi Labani umuhungu wa Nakori? Ariko bavuze, turazi; Maze yababwiye, afite ubuzima bwiza? Ariko bavuze, arakomeye; kandi reba Rasheli umukobwa we yari aje hamwe n'intama. Yakobo yavuze ati: Iracyari umunsi munini, ntabwo ari igihe cyo guteranya amatungo, munyweye intama, mujye mulishe. Ariko bavuze bati: Ntituzashobora, kugeza igihe abashumba bose bazateranywa, kandi bakazagaruranya ibuye ku munwa w'iriba, hanyuma tuzanywesha intama. Mu gihe yari akiri avuga nabo, erega Rasheli umukobwa wa Labani yaje afite intama za se, kuko we yari arisha intama za se. Byabaye ko igihe Yakobo yabonye Rasheli umukobwa wa Labani, mushiki wa nyina, n'intama za Labani, mushiki wa nyina, Yakobo yegereye agiruye ibuye ku munwa w'iriba, anywesha intama za Labani, mushiki wa nyina. Kandi Yakobo yasuye Rasheli, maze arira mu ijwi rye. Kandi yamenyesheje Rasheli ko ari umuvandimwe wa se wawe, kandi ko ari umuhungu wa Rebeka, kandi yirukiye yamenyesheje se wawe nk'amagambo aya. Byabaye nk'uko Labani yumvise izina rya Yakobo umuhungu wa mushiki we, yirukiye kumuhura, amukubiye aramusoma, aramwinjiza mu

nzu ye, maze Yakobo avugira Labani amagambo yose aya. Labani aramubwira ati: Uri umwuzure wanjye, uri mu magufwa yanjye no mu mubiri wanjye, maze amara kumara ukwezi iminsi. Labani yavuze kuri Yakobo ati: Kuko uri umuvandimwe wanjye, ntabwo uzankorera ubuntu. Mbwira igihembo cyawe ni iki? Ariko Labani yari afite abakobwa babiri, izina ry'umukuru ni Leya, n'izina ry'umuto ni Rasheli. Amaso ya Leya yaremewe, ariko Rasheli yari mwiza mu mubiri, kandi nziza mu isura cyane. Yakobo yakunze Rasheli, maze avuga ati: Nzakukorera imyaka irindwi kubera Rasheli, umukobwa wawe uwo muto. Labani aramubwira ati: Nibyiza kumuha wewe kuruta kumuha umugabo undi; tura hamwe na njye. Yakobo yakoze imyaka irindwi kubera Rasheli, kandi byari imbere ye nk'iminsi mike kubera ukwakunda kwe kuri we. Yakobo yavuze kuri Labani ati, Mpa umugore wanjye, kuko iminsi zuzuye kugira ngo njire kuri we. Ariko Labani yakusanyije abagabo bose bo mu gace, maze akora ubukwe. Kandi nimugoroba, amaze gufata Leya umukobwa we, yaramuzanye kuri Yakobo, kandi Yakobo yaramwinjiye. Labani yahawe Lea umukobwa we Zilipa incuti ye nk'incuti. Byabaye ariko mu gitondo, kandi erega yari Leya; Yakobo yavuze kuri Labani, iki wankoreye? Ntabwo nakoze akazi ku bwa Rasheli kuri wewe? Kandi kuki wanyembeye? Labani yasubije ati: Ntibityo mu gace kacu, guha umukobwa muto mbere y'umukuru. Maliza rero icyumweru cya uyu, kandi nzaguha na uyu mu mwanya w'umurimo uwo ukora kuri njye imyakaindi indwi. Yakobo yakoze rero bityo, maze yuzuza icyumweru cya uwo, maze Labani yamuha Rasheli umukobwa we nk'umugore. Labani yahaye umukobwa we Biliha umujakazi

we, amuhaye nk'umujakazi. Kandi yinjiye kuri Rasheli, ariko yakunze Rasheli kuruta Leya, kandi yamukorera imyaka irindwi iyindi. Umwami Imana abonye ko Leya yarwanywaga, afungura inda yayo, ariko Rasheli yari igumba. Leya yagize inda, maze abyarira Yakobo umuhungu, aramwita Rubeni, avuga ati, Kuko Umwami yabonye ubwihebye bwanjye, kandi yampa umuhungu, ubu rero umugabo wanjye azankunda. Kandi yongera kugira inda, arabyara umuhungu wa kabiri kuri Yakobo, avuga ati: Uwiteka yumvise ko ndangwa, arampa na uyu. Aramwita izina rye Simeyoni. Kandi yatwite kandi, maze abyara umuhungu, maze avuga ati, Ubu ni ubu umugabo wanjye azaba kumwe na njye, kuko ndamubyariye abahungu batatu, kubera ibi yahamagaye izina rye Levi. Kandi yagize inda nanone yabyaye umuhungu, kandi yavuze, Ubu nanone ibi nzashimira Uwiteka. Kubera ibi yahamagaje izina rye Yuda; kandi yahagaritse kubyara.

30

Kubona ariko Rasheli ko atari yabyaye kuri Yakobo, kandi Rasheli yishimiye mushiki we, kandi yavuze kuri Yakobo, Mpa abana, niba atari, nzapfa. Yarakaye ariko Yakobo kuri Rasheli, amubwira ati, Ndi jye aho aho Imana, uwo yagubuye imbuto y'inda? Raseli yavuze kuri Yakobo, Reba umuja wanjye Biliya; injira kuri we; kandi azabyara ku mavi yanjye, kandi nanjye nzabona abana kuva kuri we. Kandi yamuheye Bilha umuja we, nk'umugore; kandi Yakobo yinjiye kuri we. Biliha, umuja wa

Rasheli, yatwite, maze abyarira Yakobo umuhungu. Kandi Rasheli yavuze, Imana yanciye urubanza, kandi yumvise ijwi ryanjye, kandi yampa umuhungu; kubera ibi yahamagaye izina rye, Dani. Kandi Biliha umuja wa Rasheli yaronse, maze yabyariye Yakobo umuhungu wa kabiri. Rasheli yavuze ati: Imana yaranteye mu ntambara, narumanye na mushiki wanjye, kandi naratsinze. Arahamagara umwana izina rya Nafutali. Ariko Leya yabonye ko yahagaritse kubyara, maze afata Zelifa umuja we, amuha Yakobo nk'umugore, maze yinjira kuri we. Kandi Zelpha, umuja wa Leya, yagize inda, maze abyarira Yakobo umuhungu. Leya yavuze ati: Muri amahirwe! Maze yita umwana izina rya Gadi. Kandi Zelipa umuja wa Leya yatwite noneho, maze abyarira Yakobo umuhungu wa kabiri. Leya yavuze ati, Ndahirwa jye, kuko abagore bazandita umuhirwe, maze yise umwana we Asher. Rubeni yagiye mu musi w'isarura ry'ingano, kandi yasanze imbuto za mandragora mu murima, kandi yazizanye kuri Leya nyina we; ariko Rasheli yabwiye Leya mushiki we, Mpa imbuto za mandragora z'umuhungu wawe. Leya yavuze, ntabwo bihagije kuri wewe ko wafashe umugabo wanjye? Ntabwo uzafata n'imandragora z'umuhungu wanjye? Raseli yavuze ariko: Oya bityo; arare nawe uyu ijoro mu mwanya w'imandragora z'umuhungu wawe. Yakobo yinjiye kuva mu murima mu mugoroba, Leya arasohoka kugira ngo amuhure, avuga ati: Uzinjira kuri njye uyu munsi, kuko naguze wewe aho ya mandarake y'umuhungu wanjye, maze basinzira hamwe ijoro iryo. Imana yumvise Leya, kandi imaze gutwita yabyariye Yakobo umuhungu wa gatanu. Kandi Leya yavuze ati, Imana yampaye igihembo cyanjye kubera ko nahawe umuja

wanjye umugabo wanjye, maze ahamagara umwana we izina Isakari, bivuze igihembo. Kandi Leya yatwite kandi, maze abyarira Yakobo umuhungu wa gatandatu. Leya yavuze ati: Imana yampatiye impano nziza muri iki gihe; ubu umugabo wanjye azanyitaho, kuko namubyariye abahungu batandatu. Maze amuha izina rya Zabuloni. Kandi nyuma y'ibi yabyaye umukobwa, maze amwita izina rye, Ibintu Biteye Ubwoba. Imana yibukiye Rasheli, Imana yamumvise, kandi yamufunguye inda. Kandi yamaze gusama yabyariye Yakobo umuhungu, Rasheli akavuga ati: Imana yanjye yakuyeho isoni. Maze yita umuhungu we Yosufu, avuga ati: Imana irondongere undi mwana w'umuhungu. Byabaye ariko, Rasheli amaze kubyara Yosefu, Yakobo yavuze kuri Labani ati: Nohereze, kugira ngo nsubire ahantu hanjye, mu igihugu cyanjye. Garura abagore banjye, n'abana banjye, abo nakorera, kugira ngo ngende; kuko wowe uzi uburetwa nakorera. Labani aramubwira ati, Niba nabonye ubuntu imbere yawe, naguze inyoni, kuko Imana yampfuye kubera uko waje. Sobanura umushahara wawe kuri njye, nzawutanga. Yakobo yavuze ati, Wowe uzi uko nagukorera, n'uko amatungo yawe yari ameze ari kumwe na njye. Kuko byari bito ibyari imbere yanjye, kandi byiyongereye bigahinduka urwunge; kandi Uwiteka Imana yaguheye umugisha ku kirenge cyanjye; none rero ni ryari nzakora nanjye ubwanjye inzu? Kandi Labani yamubwiye ati, Nzaguha iki? Yakobo yamubwiye, Ntuzampa na kimwe, niba ukora iri jambo kuri jye, nzongera kurisha intama zawe, kandi nzizirinda. Reka intama zawe zose zinyure uyu munsi, hanyuma utandukanyeho intama yose yijimye mu budodo, n'izose zifite imirongo myera

kandi zifite utudomo mu ihene, bizaba umushahara wanjye. Kandi ubutabera bwanjye buzanyumvira mu musi ukurikira, kuko umushahara wanjye uri imbere yawe: byose bitari biratonyanga kandi bifite imirongo yera mu ihene, kandi umukara mu intama, bizaba byibiwe kuri njye. Labani yamubwiye ati: Reke bibe nk'uko uvuze. Kandi yatandukanije muri umunsi uriya impongo zifite amabara n'izifite amabara yera, n'ihene zose zifite amabara n'izifite amabara yera, na byose byari umukara muri intama, na byose byari umweru muri bo, kandi yabiha binyuze mu kuboko kw'abahungu be. Kandi yashyize inzira y'iminsi itatu hagati yabo na Yakobo, ariko Yakobo yarisha intama za Labani zari zasigaye. Yakobo yafashe inkoni ya storax nshya, n'iya almond, n'iya plane tree. Yakobo yazimushuye amusho yera, kandi akuramo icyatsi kibisi, umweru yamushuye wagaragaye ku nkoni, bitandukanye. Kandi yashyize inkoni yari yamushuye mu makonge y'ibisibo by'amazi, kugira ngo iyo intama zizaza kunywa imbere y'inkoni, iyo zije kunywa, intama zishobore gusama ku nkoni. Kandi intama zabyaraga mu nkoni, intama zabyaraga umweru wose, zitandukanye, n'umukara bifise utubara. Intama ariko zatandukanijwe na Yakobo, kandi yashyizeho imbere y'intama impfizi yera ifite imigozi n'ibyose bitandukanye mu ntama. Yatandukanyije kuri we ubwite amashyamba ye, kandi ntiyavanze zo mu ntama za Labani. Byabaye ariko mu gihe intama zari zitunga mu nda zifata, Yakobo yashyize inkoni imbere y'intama mu mabakire, kugira ngo zitunga ukurikije inkoni. Igihe intama zabyaraga, ntiyashyiraga inkoni, bityo intama zitarimo ibimenyetso zabaga za Labani, ariko izirimo

ibimenyetso zabaga za Yakobo. Kandi umugabo yatunganye cyane cyane; kandi yagize amatungo menshi, n'inzovu, n'abaja b'abagabo, n'abaja b'abakobwa, n'ingamiya, n'indogobe.

31

Yakobo yumvise amagambo y'abahungu ba Labani bavuga bati: Yakobo yafashe byose bya so wacu, kandi kuva mu bya so wacu yakoze icyubahiro cyose iki. Yakobo yabonye mu maso ya Labani, kandi erega ntabwo yari kumwenyura nk'ejo n'ejobundi. Umubyeyi yavuze kuri Yakobo, subira mu gihugu cya so wawe, na mu bwoko bwawe, kandi nzaba hamwe nawe. Yakobo yohereje maze ahamagara Leya na Rasheli mu kibaya aho yari amashami. Kandi yabavuze, ndabona isura y'ise wanyu, ko itari kuri jewe, nk'ejo n'umunsi wa gatatu, ariko Imana y'ise wanjye yari kumwe na jewe. Kandi none mwamuzi ko nakoze se wanyu mu mbaraga zanjye zose. Data wanyu ariko yambeshyeje, kandi yahinduye umushahara wanjye inshuro icumi, ariko Imana ntiyamuretse amfata nabi. Niba avuga atyo, ibitandukanye bizaba igihembo cyawe, kandi intama zose zizabyara ibitandukanye; ariko niba avuga, ibera bizaba igihembo cyawe, kandi intama zose zizabyara ibera. Kandi Imana yakuyeho amatungo yose ya so wanyu, ikayantera. Kandi byabaye igihe intama zari zifise inda mu nda zikira, kandi nabonye n'amaso yanjye mu gusinzira; kandi reba impongo n'intama z'igitsina gabo zizamuka kuri intama na mpene, zera cyane kandi zitandukanye kandi zifite ibara ry'ivu zifite utudomo. Kandi

Intumwa ya Imana yambwiye mu ijoro, Yakobo; ariko njye navuze, ni iki? Kandi yavuze, reba hejuru n'amaso yawe, kandi urebe impongo n'intama z'igitsina gabo zizamuka kuri intama n'ihene zifite amabara y'umweru n'amabara atandukanye n'amabara y'ivu bifite utudomo; kuko nabonye byose Labani akukorera. Jye ndi Imana yagaragaye kuri wewe mu mwanya w'Imana, aho washizemo inkingi, kandi wansabiriye indagano. Ubu rero, zimuka, usohokeho mu gihugu iki, ugende mu gihugu cy'ivuka ryawe, kandi nzaba nawe. Kandi Rasheli na Lea basubije, bamubwiye bati: Nta mugabane cyangwa umurage ukiri kuri twe mu nzu ya so wacu? Ntabwo nk'uko abanyamahanga twabazwe na we? Yaratugurishije kuko, kandi kurya cyane yarariye amafaranga yacu. Ubutunzi bwose n'icyubahiro Imana ya so wacu yakuye ku se wacu, bizaba ibyacu n'iby'abana bacu, none rero byose Imana yaguhaye, ubikorere. Yakobo amaze guhaguruka, yafashe abagore be n'abana be, abatwikira kuri ingamiya; kandi yajyanye ibintu byose bye, n'imizigo yose ye, yari yabonye muri Mesopotamiya, n'ibyose bye, kugira ngo agane kwa Isaka se mu gihugu cya Kanana. Laban yari yagiye gukata ubwoya intama ze, ariko Rachel yiba ibigirwamana bya se. Yakobo yahishe Labani umusiriya, kwa kutamubwira ko ahunga. Kandi yahuye we n'ibintu bye byose, yambutse uruzi, maze yihutira ku musozi wa Galaadi. Byatangajwe kuri Labani umusiriya ku munsi wa gatatu ko Yakobo yari yirukanye. Kandi yafashe abavandimwe be hamwe na we, yamukurikiye mu nzira y'iminsi irindwi, maze amushikira ku musozi wa Galaadi. Ariko Imana yaje kuri Labani Umusiliya mu gitotsi mu ijoro, imubwira iti, Witondere

ntuzigere uvugana na Yakobo ibibi. Kandi Labani yakurikiye Yakobo, ariko Yakobo yari yubatse ihema rye ku musozi, Labani na we yashyize abavandimwe be ku musozi wa Gileadi. Labani yavuze kuri Yakobo, Iki wakoze? Kuki wahunga mu bwihisho, kandi wambiye, kandi wajyanye abakobwa banjye, nk'abafatwa n'inkota? Kandi niba wari umenyesheje, nari kohereza hamwe n'ibyishimo, n'umuziki, n'ingoma, n'inanga. Kandi sinigeze mboneka nkwiriye gusunika abana banjye, n'abakobwa banjye; ariko none wakoze mu bupfu. Kandi ubu ikiganza cyanjye gifite imbaraga zo kugukora nabi, ariko Imana ya so wawe ejo yambwiye iti, Witondere ntuzigere uvugana na Yakobo ibibi. Ubu rero waragiye, kuko rwose wifuzaga kugenda mu nzu ya so, ariko kuki wabibye imana zanjye? Yakobo asubiza ati kuri Labani, ko yatinya, kuko yavuze ati, ntabwo uzankuraho abakobwa bawe n'ibintu byanjye byose. Yakobo yavuze ati: Uwo usanga imana zawe, ntazobaho imbere ya bavandimwe bacu. Menya icyo kiri kuri njye cyawe, ukifate. Ariko ntiyamenye ikintu cyose kuri we. Yakobo ntiyari azi ko Rasheli umugore wiwe yari yarazibye. Labani yamaze kwinjira, yashakishe mu nzu ya Leya, ntiyasanze, yasohotse mu nzu ya Leya, yashakishe inzu ya Yakobo n'inzu y'abakobwa babiri, ntiyasanze, hanyuma yinjiye mu nzu ya Rasheli. Rachel ariko yafashe ibigirwamana, ayashyira mu mifuka y'ingamiya, aricara kuri byo. Kandi yabwiye se, ntukabike bigoye, shebuja, sinshobora guhaguruka imbere yawe, kuko umuco w'abagore uri kuri njye, Labani yashakishe mu nzu yose, kandi ntiyasanze ibigirwamana. Yarakaye Yakobo, kandi yarwanye na Labani; asubiza, Yakobo yavuze kuri Labani: Ni iki icyaha cyanjye? Kandi ni iki icyaha

cyanjye, ko wankurikiye inyuma yanjye, kandi ko washakishije ibikoresho byose by'inzu yanjye? Ni iki wabonye mubintu byose by'inzu yawe? Shira hano imbere y'abavandimwe bawe n'abavandimwe banjye, kandi reka bacire urubanza hagati yacu bombi. Ibi bintu imyaka makumyabiri ndi nawe; intama zawe n'ihene zawe ntizigize impfubyi; impfizi z'intama zawe sinziriye. Ibyiwe n'inyamaswa sinabizanye kuri wewe, jye nishyuraga kuva kuri jye ubwabo bw'umunsi, n'ubwabo bw'ijoro. Nabaye umunsi nshyushywa n'ubushyuhe, n'ubukonje bw'ijoro, kandi uburiri bwanjye bwarekuye mu maso yanjye. Ibi ni imyaka makumyabiri ndi mu nzu yawe, nagukorera imyaka cumi na ine mu mwanya w'abakobwa bawe bombi, n'imyaka itandatu mu ntama zawe, kandi wahembye umushahara wanjye inshuro icumi. Iyo Imana ya so wanjye Aburahamu, n'ubwoba bwa Isaka, bitari kuri njye, ubu wari wohereje ubusa, ariko Imana yabonye ubunyangamugayo bwanjye n'umurimo w'amaboko yanjye, kandi yarakurengeje ejo. Asubije ariko Labani yavuze kuri Yakobo, Aba bakobwa ni abakobwa banjye, n'abana ni abana banjye, n'amatungo ni amatungo yanjye, na byose ibihe wowe ubona ni ibyanjye, kandi ku bakobwa banjye, niki nzokorera aba uyu munsi cyangwa abana babo abo bavuye? Ubu rero noneho hano nkore amasezerano jye nawe, kandi bizaba ubujurire hagati yanjye nawe. Aramubwira ati: Dore nta muntu hamwe natwe ari, reba Imana ni umuhamya hagati yanjye nawe. Yakobo yamaze gufata ibuye, ararishyiraho nk'inkingi. Yakobo yavuze ku bavandimwe be ati: Mwitoranye amabuye, maze batoranije amabuye, bakora umusozi, barya hano kuri uwo musozi. Labani aramubwira ati: Uyu musozi ni

umutangabuhamya hagati yanjye na wewe uyu munsi. Labani yahamagaye umurima ngo Umurima w'ubuhamya, ariko Yakobo yahamagaye umurima ngo Umurima umutangabuhamya. Labani yavuze kuri Yakobo ati: Dore umusozi uyu n'inkingi nari nashyizeho hagati yanjye na wewe, umusozi uyu uhamya, kandi inkingi iyi ihamya, kubera ibi yiswe izina, umusozi uhamya. Kandi icyerekezo Imana yavuze ngo irebe hagati yanjye na wewe, kuko tuzatandukana umwe ku wundi. Niba uzagabanya agaciro abakobwa banjye, niba ufata abagore inyongera ku bakobwa banjye, reba, nta muntu ari kumwe natwe abona, Imana ni umuhamya hagati yanjye na wowe. Niba kandi kuko jye sinshobora kunyura kuri wewe, cyangwa wewe ntushobora kunyura kuri jye umusozi uyu n'inkingi iyi mu nshingano z'ikibi. Imana ya Aburahamu n'Imana ya Nakori bacire urubanza hagati yacu, Yakobo ararahira mu izina ry'ubwoba bwa se Isaka. Yatanze igitambo ku musozi, ahamagara abavandimwe be, bararya, baranywa, hanyuma bararama ku musozi.

32

Amaze kuzamuka ariko Labani mu gitondo, yasomye abahungu n'abakobwa be, kandi yabahe umugisha, kandi amaze gusubira Labani yagiye mu ahantu he. Kandi Yakobo yagiye mu nzira ye; kandi amaze kureba hejuru yabonye inkambi y'Imana yari yaramanitse; kandi Intumwa z'Imana zarahuye na we. Yakobo yavuze, igihe yababonye, ati Iki ni inkambi y'Imana, maze yita

aho hantu Mahanaim. Yakobo yohereje intumwa imbere yiwe kuri Esawu mwene wiwe mu butaka bwa Seyiri, mu gihugu cya Edomu. Kandi yabategetse, abavugisha ati, Mutyo muzabwira shebuja wanjye Esawu: Umugaragu wawe Yakobo avuga atya: Nabatuye na Labani, kandi naroze kugeza ubu. Kandi mfite inka, n'indogobe, n'intama, n'abahungu, n'abaja; kandi nohereje kumenyesha shebuja wanjye Esawu, kugira ngo umugaragu wawe abone ubuntu imbere yawe. Kandi intumwa zarasubiye kwa Yakobo, zivuga, Twaje kwa mwene wawe Esawu; kandi reba we aje mu guhura nawe, kandi amagana ane y'abagabo hamwe na we. Yakobo yatinya cyane kandi yari afite ikibazo, maze agabanya abantu bari hamwe na we, n'inzovu, n'ingamiya, n'intama, muri ibigo bibiri. Kandi Yakobo yavuze ngo: Niba Esawu aza mu nkambi imwe akayitera, inkambi ya kabiri izabaho kugira ngo ikize. Yakobo yavuze, Imana ya so Aburahamu, n'Imana ya so Isaka, Mwami wewe wambwiye, subira mu gihugu cy'inkomoko yawe, kandi nzakugirira neza; Birampe kuva mu burangare bwose, na kuva mu kuri kwose, wakoreye umugaragu wawe; kuko n'inkoni yanjye iyi nambutse Yorodani uyu; ariko ubu ndahindutse inkambi ebyiri. Nkiza mu kuboko kw'umuvandimwe wanjye, mu kuboko kwa Esawu, kuko mfite ubwoba bwe, ntazigera aje angoma hamwe na mama n'abana. Wowe ariko wavuze, Neza nzakugirira, kandi nzashyira imbuto yawe nk'umusenyi w'inyanja, utazabarwa kubera ubwinshi bwayo. Kandi yasinziriye hano iryo joro; kandi yafashe muri ibyo yari azanye impano; kandi yohereje Esawu murumuna we, ihene magana abiri, impongo makumyabiri, intama magana abiri, impfizi makumyabiri, ingamiya zonsa

hamwe n'abana bazo mirongo itatu, inzogera mirongo ine, imyambarare icumi, indogobe makumyabiri, n'utudogobe icumi. Kandi yabiha abana be urwunge rumwe rumwe; ariko yabwiye abana be, mujye imbere yanjye, kandi mukore intera hagati y'urwunge n'urwunge. Kandi yategekeje uwa mbere, avuga, niba Esawu murumuna wanjye ahura nawe, kandi akubaza, avuga, uri uw'ande? Kandi uragenda he? Kandi ibintu bya nde ibi bigenda imbere yawe? Uzavuga, uwa umwana wawe Yakobo; impano zoherejwe ku shebuja wanjye Esawu; kandi dore we ari inyuma yacu. Kandi yategekeje uwa mbere, n'uwa kabiri, n'uwa gatatu, n'abose bagendaga imbere inyuma y'ibigeragezo by'inka izi, avuga, nk'ijambo riri muvuge Esawu mugihe mumusanga: Kandi muzavuga, reba umugaragu wawe Yakobo araza inyuma yacu; kuko yavuze, nzahora mu maso ye mu mpano zigenda imbere ye, kandi nyuma y'ibi nzabona mu maso ye; kubera wenda azakira mu maso yanjye. Kandi impano zagiye imbere ye, ariko we ubwe yasinziriye iryo joro mu nkambi. Azamutse muri iryo joro, yafashe abagore babiri, n'abaja babiri, n'abana be cumi na rimwe, maze arambuka ahantu ho kwambuka rwa Yaboki. Kandi yabafashe, yambuka umugezi, maze anyuza ibintu bye byose. Yakobo yarasigaye wenyine, maze umuntu aramurwana kugeza mugitondo. Yabonye ariko ko atashoboye kumurwanya, maze akoraho ku bugari bw'ikibuno cye, maze ubugari bw'ikibuno cya Yakobo bwatahye mu gihe barwanaga. Kandi yamubwiye ati, Nkohereze, kuko agatondo karashye. Ariko yavuze, Sinzagukuraho, iyo utanyuzubije. Aramubwiye ati, Izina ryawe ni irihe? Ariko yavuze ati, Yakobo. Maze amubwira ati, Ntuzitwa izina ryawe Yakobo, ariko Isiraheli

rizaba izina ryawe, kuko wemeje na Imana, kandi uzaba ushobora n'abantu. Yakobo yabajije, kandi avuga, mberere izina ryawe; kandi avuga, kuki wowe ubaza izina ryanjye? Kandi yaramuhaye umugisha hariya. Kandi Yakobo yahamagaye izina rya aho hantu, ishusho rya Imana; kuko nabonye Imana mu maso ku maso, kandi umutima wanjye warokoye. Izuba ryaramutse kuri we, igihe yanyuze ishusho ya Imana, ariko we yari aricumura ku gitugu cye. Kubera iyi mpamvu, abana ba Isiraheli ntibazarya urushinge rwarapfuye, ruri ku bugari bw'ikibuno, kugeza uyu munsi, kuko yakoreyeho ubugari bw'ikibuno cya Yakobo ku rushinge rwarapfuye.

33

Yakobo amaze kureba hejuru n'amaso ye arabona; kandi ehe Esawu murumuna we aje, kandi amagana ane y'abagabo hamwe na we; kandi Yakobo yagabanije abana kuri Leya, na kuri Rasheli, n'abaja babiri. Kandi yashyize abaja babiri b'abakobwa n'abahungu babo imbere, na Leya n'abana be inyuma, na Rasheli na Yosefu inyuma cyane. We yene ategeje imbere yabo, kandi yapfukamye hasi inshuro zirindwi, kugeza igihe yegereye umuvandimwe we. Esawu yirukiye kuja guhura na we, aramufata, aramusambukira ku ijosi, aramusoma, maze bombi bararira. Kandi Esawu amaze kurebye hejuru yabonye abagore n'abana; maze avuga, aba ni aba bande kuri wewe? Ariko yavuze, Ni abana Imana yagiriye imbabazi umugaragu wawe. Abakobwa bato n'abana babo baregereye, barapfukamye.

Kandi Leya yegereye hamwe n'abana be, baramutse. Nyuma y'ibyo, Rakeli na Yosefu baregereye, baramutse. Kandi yavuze, Ni iki ibi bintu byose by'iwawe, ingando zose izi nzahuye? Yavuze ati, Kugira ngo umugaragu wawe abone ubuntu imbere yawe, shebuja. Ariko Esawu yavuze ati, Mfite byinshi, murumuna wanjye, ibyo ari ibyawe reka bikomeze kuba ibyawe. Yakobo yavuze, Niba nabonye ubuntu imbere yawe, emera impano binyuze mu maboko yanjye; kubera ibi nabonye isura yawe, nkuko umuntu yabona isura y'Imana, kandi uzanyemera. Gufata imigisha yanjye iyo nzaniye kuri wewe, kuko Imana yampfuye imbabazi, kandi nfite byose, maze amuhatira, arayifata. Avuze ati: Turi kumaze kugenda, reka tugendere ku nzira nziza. Aramubwira ati, Shebuja wanjye arazi ko abana boroshye cyane, kandi intama n'inka zirimo kubyara ziri kuri njye; niba rero nzabirukanisha umunsi umwe, amatungo yose azapfa. Reka shebuja wanjye anyuze imbere y'umuja we; ariko jye nziyongera ku nzira ukurikije buhoro bw'urugendo ruri imbere yanjye, no ukurikije ikirenge cy'abana, kugeza igihe nzaza kwa shebuja wanjye muri Seyiri. Esawu yavuze, nzasiga hamwe nawe bamwe mu bantu bari hamwe na njye; ariko we yavuze, kuki ibi? Bihagije ko nabonye ubuntu imbere yawe, shebuja. Ariko Esawu yarasubiye muri uwo munsi mu nzira ye yerekeza i Seyiri. Yakobo yagiye mu mahema, akorera we aho inzu, akora n'amatungo ye amahema, kubera ibi yise izina rya aho hantu Amahema. Yakobo yaje muri Salemu, umujyi wa Shekemu, uri mu gihugu cya Kanani, igihe yagarutse avuye muri Mesopotamiya ya Siriya, maze yubaka inkambi imbere y'umujyi. Kandi yaguze igice cy'umurima aho

yashyizeho ihema ye, kuri Hamori se wa Shekemu, amafaranga ijana. Kandi yahagaritse hano igikari, maze ahamagara Imana ya Isiraheli.

34

Dina, umukobwa wa Leya, uwo yabyariye Yakobo, yagiye hanze kwiga neza abakobwa b'abatuye aho. Kandi Shekemu umuhungu wa Hamori umuHivi, umutware w'igihugu, yamubonye, amufata, aryamana na we, aramuteresha. Kandi yashyize mu mutima wa Dina umukobwa wa Yakobo; kandi yakunze umusore; kandi yaravuganye nk'uko ubwenge bw'umusore bwari buri kuri we. Shekemu yavuze kuri Hamori se, ati, Mfatire umukobwa uyu ngo abe umugore. Yakobo yumvise ko umuhungu wa Hamori yangirijwe Dina umukobwa we. Abahungu be bari hamwe n'amatungo ye mu kibaya, kandi Yakobo yacecekeye kugeza igihe baje. Emmor se wa Shekemu yarazutse ajya kwa Yakobo kugira ngo avugane na we. Abahungu ba Yakobo baje kuva mu kibaya; nuko igihe bumvise, abagabo baciwe mu mitima, kandi byababababaje cyane; kuko yakoze ikintu cy'isoni muri Isiraheli, aryamye n'umukobwa wa Yakobo; kandi ntibizaba gutya. Kandi Hamori yavuganye nabo, avuga ati, Shekemu umuhungu wanjye yahisemo mu mutima we umukobwa wanyu; mube rero mumuhe kuba umugore, kandi mwishyingire natwe; abakobwa banyu muduhe, kandi abakobwa bacu mwifatire kubahungu banyu. Kandi mube muri twebwe, kandi reba, ubutaka ni bugari imbere yanyu, mube,

kandi mucuruze kuri bwo, kandi mwunguke muri bwo. Shekemu yavuze ku baba we na ku barumuna be ati: Nshobora kubona ubwubahane imbere yanyu, kandi icyo muvuze, tuzacitanga. Yongerezani igihembo cy'ubukwe cyane cyane, kandi nzatanga nk'uko munambwira, kandi murampa umukobwa uyu nk'umugore. Abahungu ba Yakobo barasubije Shekemu na Hamori se mu buriganya, kandi babavuganye, kuko yari yahumye Dina mushiki wabo. Simeyoni na Levi, bavandimwe ba Dina, bavuze kuri bo, Ntituzashobora gukora ikintu iki, guha mushiki wacu umugabo ufite uruhu rw'imboro; kuko ari isoni kuri twe. Gusa muri ibi tuzaba nka mwe, kandi tuzabana muri mwe, niba muba nka twe, mu kugira ngo buri mugabo muri mwe akoreshwe. Kandi tuzatanga abakobwa bacu kuri mwe, kandi tuzafata abakobwa banyu kuba abagore bacu, kandi tuzatubaka hafi yanyu, kandi tuzaba nk'ubwoko bumwe. Ariko niba mutumvise kwitabwa, tuzatwara umukobwa wacu tugende. Kandi amagambo yashimishije Emmor, kandi yashimishije Shekemu umuhungu wa Emmor. Kandi umusore ntiyatinze gukora ijambo iri, kuko yari yamanutse umukobwa wa Yakobo, we ubwe yari azwi cyane kuruta abose bo mu nzu ya se we. Hamori na Shekemu umuhungu we baje ku muryango w'umujyi wabo, kandi bavuganye n'abagabo b'umujyi wabo, bavuga bati, Abantu aba ni ab'amahoro, reka baturane natwe mu gihugu, kandi reka bacuruze muri cyo; kandi igihugu reba ni kinini imbere yabo; abakobwa babo tuzabafata kuba abagore bacu, kandi abakobwa bacu tuzababaha. Muri ibi gusa abantu bazahwanana na twe kugira ngo batubanye, kugira ngo tube abantu umwe, mu gukoreshwa kwacu igitsina gabo ryose,

nkuko na bo bakoreshejwe. Kandi amatungo yabo, n'inyamaswa zifite amaguru ane, n'ibintu byabo, si byacu bizaba? Gusa muri ibi duhinduke nkabo, kandi bazatubana hamwe natwe. Kandi bumvise Emori na Shekemu umuhungu we bose bacuruza ku muryango w'umujyi wabo, kandi baciwe mu mubiri w'imboro yabo abagabo bose. Byabaye ku munsi wa gatatu, igihe bari mu mubabaro, abahungu babiri ba Yakobo Simeyoni na Levi, abavandimwe ba Dina, buri wese afite inkota ye, kandi binjiye mu mujyi mu mutekano, kandi biciye abagabo bose. Emmor na Shekemu umuhungu we bishwe n'inkota, maze bafata Dina mu nzu ya Shekemu, hanyuma barasohoka. Abahungu ba Yakobo binjiye kuri abarakomeretse, kandi basahembya umujyi mu wari wangirijwe Dina, mushiki wabo. Intama zabo, inzovu zabo n'indogobe zabo, byose byari mu mujyi na byose byari mu kibaya, barabyafashe. Kandi imibiri yabo yose, n'imizigo yabo yose, n'abagore babo babafashe nk'imfungwa, kandi basahuje ibintu byose byari mu mujyi n'ibintu byose byari mu nzu. Yakobo yavuze kuri Simeoni na Levi ati: Mwankoze umuntu wangwa, kugira ngo mbe mubi imbere y'abose batuye mu gihugu, mu Bakanani n'Abaperizi. Ariko jye ndi make mu mubare, kandi bazateranya kuri jye, bazanjica, kandi nzatsemba hamwe n'inzu yanjye. Ariko bavuze bati: Mbese bazamukoresha nk'indaya, mushiki wacu?

35

Imana yavuze kuri Yakobo iti: Hagarara uzamuke ujye i Beteli,

ube aho, ukore aho igusetero ku Mana yagaragaye kuri wewe igihe wahungaga Esawu murumuna wawe. Yakobo yavuze ku muryango we n'abose bari kumwe na we ati: Mukure imana z'amahanga mufite, mwiyuhagire, kandi muhindure imyenda yanyu. Kandi tumaze kuzamuka reka tuzamuke twajye muri Beteri, turubake aho igukiriro kuri Imana yumvise isengesho ryanjye mu misi y'amakuba, yari kumwe na njye, kandi yankije mu nzira nageragezaga. Kandi bahawe Yakobo imana z'abanyamahanga zari mu maboko yabo, n'amacunga yari mu matwi yabo, maze Yakobo ayahisha munsi y'igiti cya terebinte kiri i Shekemu, kandi yarazimye kugeza uyu munsi. Isiraheli yavuye i Sekimu, ubwoba bw'Imana bwagwiye ku migi yari ikikije, kandi ntibakurikiye abana ba Isiraheli. Yakobo yaje muri Luza iri mu gihugu cya Kanani, ariyo Beteli, we n'abantu bose bari hamwe na we. Kandi yubatse aho igutwi, maze yita izina ryo ahantu Beteli, kuko aho Imana yamugaragariye mu gihe yari ahunga imbere ya Esawu mwene se. Yapfuye ariko Debora, umurerezi wa Rebeka, kandi yashyinguwe munsi ya Beteli hasi y'igiti cy'umuvumu, kandi Yakobo yahamagaye izina ryacyo umuvumu w'icyunamo. Imana yagaragaye kuri Yakobo akiri muri Luza, igihe yaje kuva Mesopotamiya ya Siriya, kandi Imana yamuhe umugisha. Imana yamubwiye iti, Izina ryawe ntirizakomeza kwitwa Yakobo, ariko Isiraheli rizaba izina ryawe, maze amuha izina rya Isiraheli. Imana yamubwiye ati: Jye ndi Imana yawe, yiyongere kandi wiyongere, amahanga n'amatorero y'amahanga bazava kuri wewe, kandi abami bazava mu ijisho ryawe. Kandi ubutaka natanze Aburahamu na Isaka, ndaguhawe, uzaba uwawe, kandi nzabuhera imbuto

yawe nyuma yawe ubu butaka. Imana yazamutse imusiga ahantu yari yaganiriye nawe. Kandi Yakobo yashyizeho inkingi mu ahantu Imana yavuganye na we, inkingi y'amabuye, maze asuka isutso kuri yo, no gusuka amavuta kuri yo. Kandi Yakobo yahamagaye izina ry'aho Imana yaganiriye na we hariya, yita Beteli. Yakobo amaze guhaguruka avuye i Beteli, yubatse ihema rye hanze y'umunara wa Gaderi. Byabaye igihe yegereye muri Kabarata kugira ngo aze muri Efrata, Rasheli yabyaye, kandi yabonetse mu kubyara. Byabaye ariko mu kubyara kwayo kugoye, umubyaza amubwira ati: Gira ubutwari, kuko na uyu ni umuhungu. Byabaye ko mu gihe roho yiwe yarekeraga, kuko yari apfa, yahamagaye izina ryiwe, umuhungu w'ububabare bwanjye, ariko se yahamagaye izina ryiwe, Benjamini. Rasheli yapfuye, kandi yashyinguwe mu nzira ya hippodromo Efrata, ari yo Betelehemu. Kandi Yakobo yashyizeho inkingi hejuru y'imva yayo, iyi ni inkingi hejuru y'imva ya Rasheli kugeza uyu munsi. Byabaye igihe Isiraheli yabaga mu igihugu icyo, Rubeni yagiye arasinzira na Bala, umujakazi wa se we Yakobo, Isiraheli yumva ibyo, kandi byagaragaye nk'ikibi imbere ye. Ariko abana b'abahungu ba Yakobo bari cumi na babiri. Abahungu ba Leya, imfura ya Yakobo, Rubeni, Simeyoni, Levi, Yuda, Isakari, Zabuloni. Abahungu ba Rasheli ni Yosefu na Benjamini. Abahungu ba Bilha, umuja wa Rasheli, ni Dani na Nafutali. Abahungu ba Zelpha umuja wa Leya ni Gadi na Asheri; aba ni abahungu ba Yakobo bavutse kuri we muri Mesopotamiya ya Siriya. Yakobo yaje kuri Isaka se muri Mamure, mu mujyi w'icyanya, uwo ni Heburoni mu gihugu cya Kanani, aho Aburahamu na Isaka babaga nk'abimukira. Iminsi Isaka

yabayeho byabaye imyaka ijana mirongo inani. Isaka yananiye maze apfa, yongewe ku bwoko bwe akuze kandi yuzuye iminsi, Esawu na Yakobo abahungu be baramushyingura.

36

Izi ni ibisekuruza bya Esawu, we ni Edomu. Esau yafashe abagore be kuva mu banyakazi ba Kanana: Ada, umukobwa wa Ailom w'Umuheti, na Olibema, umukobwa wa Ana, umuhungu wa Sebegon w'Umwevi. Kandi Basemath, umukobwa wa Ishmael, mushiki wa Nebayoti. Ariko Ada yamubereye Elifazi, na Basemati yamubereye Ragueli. Kandi Olibema yabyaye Ieous, na Ieglom, na Kore, aba ni abahungu ba Esawu, bavutse kuri we mu gihugu cya Kanani. Esawu yafashe abagore be, abahungu be, abandakazi be, abantu bose bo mu rugo rwe, umutungo we wose, amatungo ye yose, ibintu byose yabonye, n'ibintu byose yabonye mu igihugu cya Kanani, maze Esawu agiye kuva mu igihugu cya Kanani avuye imbere ya Yakobo muvandimwe we. Kuko ibintu byabo byari byinshi cane kugira ngo babeho hamwe, kandi ubutaka bwo gutura kwabo ntibwashoboye kubakira, kubera ubwinshi bw'ibintu byabo. Esawu yatuye mu musozi wa Seyiri; Esawu we ni Edomu. Ariko izi ni ibisekuruza bya Esawu, se wa Edomu, mu musozi wa Seyiri. Kandi aya ni amazina y'abahungu ba Esawu, Elifazi umuhungu wa Ada umugore wa Esawu, na Ragueli umuhungu wa Basemati umugore wa Esawu. Abahungu ba Elifazi barabaye Temani, Omari, Zofari, Gotomi, na Kenazi. Thamna yari umugore

w'ukubiri wa Eliphaz umwana wa Esau, kandi yabyariye Eliphaz Amaleki; aba ni abahungu ba Ada umugore wa Esau. Aba kandi ni abahungu ba Raguel: Nahoth, Zare, Some, na Moze; aba bari abahungu ba Basemath umugore wa Esau. Aba ni abahungu ba Olibemas, umukobwa wa Ana, umwana wa Sebegon, umugore wa Esawu. Yabyariye Esawu Ieous, na Ieglom, na Kore. Aba ni abayobozi abahungu ba Esawu; abahungu ba Elifazi umubyeyi wa mbere wa Esawu; umuyobozi Temani, umuyobozi Omari, umuyobozi Zefo, umuyobozi Kenazi, umuyobozi Kora, umuyobozi Gatamu, umuyobozi Amaleki; aba ni abayobozi ba Elifazi mu gihugu cya Edomu; aba ni abahungu ba Ada. Kandi aba ni abana ba Ragweli umwana wa Esawu: umuyobozi Nakoti, umuyobozi Zare, umuyobozi Some, umuyobozi Moze. Aba ni abayobozi ba Ragweli mu gihugu cya Edomu, aba ni abana ba Basemati umugore wa Esawu. Aba ni abahungu ba Olibemas umugore wa Esawu: umuyobozi Ieous, umuyobozi Ieglom, umuyobozi Kore. Aba ni abayobozi ba Olibemas umukobwa wa Ana, umugore wa Esawu. Aba ni abana ba Esawu, kandi aba ni abayobozi babo, aba ni abana ba Edomu. Aba kandi bari abahungu ba Seyiri umuhoriti, watuye mu gihugu: Lotani, Shobali, Zibeyoni, Ana, na Dishoni, na Ezeri, na Dishani; aba bari abayobozi b'abahoriti, abahungu ba Seyiri mu gihugu cya Edomu. Abahungu ba Lotani bari Korri na Hemani, naho mushiki wa Lotani yari Tamuna. Aba kandi ni abana ba Shobal: Golam, na Manahath, na Gaibel, na Zophar, na Omar. Kandi aba ni abahungu ba Zibeyoni: Aye, na Ana; uyu ni Ana, uwasanze Yamini mu butayu, igihe yarisha inyamaswa za Zibeyoni se. Aba ni abahungu ba Ana: Dishoni, na Olibema

umukobwa wa Ana. Aba ni abahungu ba Deson: Amadah, Asban, Ithran, na Haran. Aba ni abahungu ba Asar: Balaam, Zoukam, na Ioukam. Aba ni abahungu ba Rison: Nka na Umuvumo. Aba ni abayobozi ba Hori: umuyobozi Lotani, umuyobozi Shobali, umuyobozi Zibeyoni, umuyobozi Ana, umuyobozi Dishoni, umuyobozi Ezeri, umuyobozi Dishani; aba ni abayobozi ba Hori mu buyobozi bwabo mu gihugu cya Edomu. Kandi aba ni abami bategetse muri Edoma mbere y'uko umwami ategeka muri Isiraheli. Kandi Balak umuhungu wa Beor yategetse muri Edom, kandi izina ry'umujyi we ni Dennaba. Balaki yapfuye, Yobabi umuhungu wa Zera wo muri Bosora aramutse ategetse aho yari. Jobab yapfuye, Asom kuva mu gihugu cya Thaiman arategetse aho yari. Asom yapfuye, Adad umuhungu wa Barad wategetse aho yari, uwo wakoze icyaha Midiyani mu kiraro cya Mowabu, kandi izina ry'umujyi we ni Getayimu. Hadadi yapfuye, Samala wo i Maserekka aramutse ategetse aho yiwe. Samada yapfuye, Sawuli wo i Rooboth iri hafi y'umugezi aramutse ategetse aho yari. Sauli yapfuye, maze Ballenoni umuhungu wa Akobori ateka aho yari. Yapfuye Ballenoni umuhungu wa Achobori, kandi Aradi umuhungu wa Baradi yagize umwami aho ye; kandi izina ry'umujyi we ni Pegori; ariko izina ry'umugore we ni Metebeli, umukobwa wa Matraiti, umuhungu wa Maizobi. Aya ni amazina y'abayobozi ba Ezawu, mu moko yabo, ukurikije ahantu habo, mu turere twabo, no mu mahanga yabo; umuyobozi Timuna, umuyobozi Aliva, umuyobozi Yeteri, umuyobozi Oholibama, umuyobozi Ela, umuyobozi Pinoni, umuyobozi Kenazi, umuyobozi Temani, umuyobozi Mizari, umuyobozi Magidiyeli,

umuyobozi Iramu; aba ni abayobozi ba Edomu, mu miji yabo yubatswe mu gihugu cy'umutungo wabo; uyu ni Ezawu se wa Edomu.

37

Yakobo yatuye mu gihugu se yabaga umunyamahanga muri Kanani, kandi ibi ni ibisekuruza bya Yakobo. Yozefu yari afite imyaka cumi na irindwi, yarisha intama za se hamwe na bavandimwe be, akiri umusore, hamwe na bana ba Billa, na hamwe na bana ba Zilipa, abari abagore ba se. Yozefu yazanye inkuru mbi kuri Isiraheli, se wabo. Ariko Yakobo yakundaga Yosefu kuruta abahungu be bose, kuko yari umuhungu w'ubusaza kwe, maze amukoresha umwambaro utandukanye. Abavandimwe be bamaze kubona ko se amukunda kuruta abahungu be bose, baramwanze, kandi ntibashoboye kumubwira ijambo n'rimwe ry'amahoro. Yosefu yamaze kurota inzozi, arabwira bavandimwe be. Yagize ati kuri bo: Mumve inzozi iyi ndaroteye. Natekereje ko mwe muboha ibishishwa mu hagati mu kibaya, kandi ibishishwa byanjye byazamutse, kandi byahagaritswe, ariko ibishishwa byanyu byihinduye, byaramye ibishishwa byanjye. Bavandimwe be bamubwiye bati, Ntabwo uzatuganza cyangwa uzatwiganza? Kandi bakomeje kumwanga kubera inzozi ze na kubera amagambo ye. Yabonye inzozi iyindi, maze ayivugira so we n'abavandimwe be, ati: Dore narootse inzozi iyindi, izuba, ukwezi, n'inyenyeri cumi n'imwe byampfukamiraga. Kandi se we yamuneye, kandi yamubwiye,

ni iki inzozi iyi warotse? Noneho rwose tuzaje tuzaza jye na nyoko n'abavandimwe bawe kugukurambira hasi? Bavandimwe be baramwishyeye, ariko se we yabitse ijambo. Abavandimwe be bagiye kurisha intama za se wabo muri Shekemu. Kandi Isiraheli yavuze kuri Yozefu, Ntabwo bavandimwe bawe barimo kurisha i Shekemu? Hano nzohereza wowe kuri bo; maze yamubwiye, Reba, ndi hano. Isiraheli yamubwiye ati: Genda urebe niba abavandimwe bawe n'intama bazima, hanyuma uze umenyeshe. Amaze kumwohereza kuva mu kibaya cya Heburoni, yaje muri Shekemu. Umuntu yamusanze azenguruka mu kibaya, umuntu yamubajije ati, Ushaka iki? Ariko yavuze ati, Ndashaka abavandimwe banjye, mberere aho barisha. Umuntu amubwira ati: Bavuye hano, kuko nabumvise bavuga bati: Turuguke muri Dotayimu. Yozefu akurikira bavandimwe be, abasanga muri Dotayimu. Bamubonye mbere akiri kure mbere yuko agera kuri bo, kandi bateganije ikibi cyo kumwica. Buri umwe yavuze ku muvandimwe we ati: Reba uwo murota uja. Ubu rero noneho nza turIce, tumuhe, kandi tumuterere mu kirima kimwe, kandi tuzavuga ko inyamaswa mbi yamuririye, kandi tuzabona icyo inzozi ze zizaba. Rubeni amaze kumva, yamurokoje mu maboko yabo, maze avuga ati, Ntitukubite we muri roho. Rubeni yabavuze ati: Ntimutege amaraso, mujugunya we mu kimwe cy'ibyobo byo muri ubutayu, ariko ntimushyire ukuboko kuri we, kugirango amukize mu maboko yabo, amaze amusubize kuri so. Byabaye igihe Yosefu yaje kuri bavandimwe be, bamwambura ikirenge gitoya cy'amabara atandukanye cyari kuri we. Bamaze kumufata, bamujugunya mu rwobo; ariko urwo rwobo rwari rutuze, nta mazi rwari

rufite. Bicaye kugirango barye umugati; kandi bamaze kureba n'amaso yabo babonye, kandi none abagenzi Abaishumaeli bari baza bava muri Gileyadi; kandi ingamiya zabo zari zuzuye ibyatsi byeruye n'isafuriya n'ubushishwa bwiza. Kandi bari bagenda kumanura mu Misiri. Yuda yavuze ku bavandimwe be, ni iki cyiza, niba twica umuvandimwe wacu, kandi tuhishe amaraso ye? Nzaza tureke tumugurisha aba Abaishumaeli; ariko amaboko yacu ntagomba kuba kuri we, kuko ari mwene data kandi ari umubiri wacu. Bavandimwe be barahumvise. Kandi abantu Abamadiyani abacuruzi bari banyura, kandi bakurura maze bazamura Yozefu mu rwobo; kandi bagurishije Yozefu ku Bisimayeli amafaranga makumi abiri y'zahabu. Kandi baramanukije Yozefu muri Egiputa. Rubeni yagarutse ku rindi, ariko ntiyabonye Yosefu mu rindi, maze aracitse imyenda ye. Kandi yarasubiye ku bavandimwe be, kandi yavuze, umwana ntabwo ari; ariko jye ngiye he ubu? Ariko bafashe umwenda wa Yosefu, biciye intama y'ihene, maze banayobesha umwenda mu maraso. Kandi barohereje ikoti ryiza, bazanye kuri se wabo, bavuze bati: Uyu twabonye, menya niba ari ikoti rya mwana wawe, cyangwa oya. Kandi yamumenye, kandi yavuze, Ishati ry'umwana wanjye ni iryo, inyamaswa mbi yamuririye, inyamaswa yafashe Yozefu. Yakobo yatanyaguye imyenda ye, ashyira ikirago ku kibuno cye, aricyunira umuhungu we iminsi myinshi. Bateraniye hamwe ariko bose abahungu be n'abandakazi be, kandi baje kumuhumuriza; ariko ntiyashakaga guhumurizwa, avuga ko, Nzamanuka kwa mwana wanjye nicuza mu ikuzimu; kandi se we yaramuriye. Abanya Madiyani bagurisha Yozefu muri Egiputa kuri Potifari, umutware wa

Farawo, umutekamutwe w'abashumba.

38

Byabaye ariko mu gihe icyo, Yuda yamanukiye kuva ku bavandimwe be, kandi yageze aho ari umuntu umwe w'umwAdulamu, uwari izina rye Hira. Kandi Yuda yabonye hariya umukobwa w'umugabo Umukananayo, izina rye Shuwa; kandi yamutwaye, kandi yinjiye kuri we. Kandi yari afite inda, arabyara umuhungu, maze amwita izina Er. Kandi yaratwite, arabyara umuhungu, kandi aramwita Onani. Kandi yongeye avuga umuhungu, maze ahamagara izina rye Shiloh, ariko yari muri Chasbi igihe yavuye bo. Kandi Yuda yafashije umugore Eri imbere-vuka we, izina rye Tamari. Byabaye ariko Er umuhererwa wa mbere wa Yuda yari mubi imbere ya Nyagasani, kandi Imana yamwishe. Yuda yavuze kandi kuri Onani: injira ku mugore w'umuvandimwe wawe, kandi umurongoze, kandi umuhe imbuto umuvandimwe wawe. Onani amaze kumenya ko imbuto itazaba iye, igihe cyose yinjiraga ku mugore wa murumuna we, yasukaga hasi kugira ngo atahembe murumuna we imbuto. Ikibi cyagaragaye imbere y'Imana kuko yakoze ibi, kandi yamwishe na we. Yuda yavuze Tamari umugeni we, Icara nk'umupfakazi mu nzu ya so wawe, kugeza igihe Shela umuhungu wanjye akuze; kuko yatekereje, Ntashaka ko na we apfa, nk'uko abavandimwe be bapfuye. Amaze kuja, Tamari yicaye mu nzu ya se. Iminsi byiyongereye, kandi Shuwa umugore wa Yuda yapfuye; kandi Yuda amaze guhumurizwa

yazamutse kuri abo bakataga intama ze, we ubwe na Hira umurerezi we Umudulami kuri Timuna. Kandi byamenyeshejwe Tamari umukwe we, bavuga ngo, reba sogokuru wawe arazamuka ajya i Timuna, gukata ubwoya bw'intama ze. Maze avuye imyenda y'ubupfakazi, yambara umwenda w'impeshyi, yiyubatsa, yicara ku marembo ya Ainani ari ku nzira ya Tamuna, kuko yabonye ko Shilomi akuze, ariko ntiyamuha nk'umugore. Kandi amaze kumubona, Yuda yatekereje ko ari indaya, kuko yari yarapfundikije isura ye kandi ntiyamumenye. Yarahinduye ku nzira yerekeza kuri we, kandi aramubwira ati, Emera njye kwinjira kuri wewe, kuko ntiyari azi ko ari umugeni we. Ariko we aramubwira ati, Ni iki uzampa, niba winjira kuri njye? Ariko yavuze, Nzohereza urwana rw'impene kuva mu ntama zanjye. Na we yavuze, Niba umpa ingwate, kugeza igihe uzayohereza. Ariko yavuze, Ni iyihe ngwate nzaguha? Ariko yavuze, Impeta yawe, n'umugozi, n'inkoni iri mu kiganza cyawe. Kandi yamuheye, kandi yinjiye kuri we; kandi yitwaye inda kuva kuri we. Kandi amaze kubyuka yagiye, akuramo umwambaro we w'impeshyi, yambara imyambaro y'ubupfakazi bwe. Yuda yohereje intama nto y'ihene mu kuboko kw'umurera wiwe uwa Adulamu, kugira ngo agarure ingwate kuva ku mugore, ariko ntiyamusanze. Yabajije abagabo bo mu gace, hari he indaya yabaye muri Enani ku nzira? Kandi bavuze, Nta ndaya yari hano. Kandi yarasubiye kwa Yuda, kandi yavuze, sinayisanze; kandi abantu bo mu gace bavuga ko nta ndaya yari hano. Yuda yavuze, reka abe nabyo; ariko tutazigera twisekwa; jye rwose nohereereje intama nto iyi, ariko wowe ntiwayisanze. Byabaye nyuma y'amezi atatu byamenyeshejwe Yuda, bavuze,

Tamari umukwe wawe yakoze uburaya, kandi none afite inda yo mu buraya; Yuda yavuze, mumusohoze, kandi atwikwe. Iyi ariko yajyanwa, yohereje ubutumwa kuri sogokuru we, avuga ati: Kuva ku muntu uwo ibintu ibi ari ibye, jye ndi mu nda. Kandi yavuze ati: Menya uwahe impeta, n'urunigi, n'inkoni iyi. Yuda aramenye, kandi aravuga, Tamari afite ubutabera kuruta njye; kubera iyo mpamvu sinigeze nmuha Shela umuhungu wanjye; Kandi ntiyongera kumenya. Byabaye ko igihe yari kubyara, hari impanga mu nda ye. Byabaye mu gihe yari abyara, umwe yatanze ukuboko, umubyeyi-mwiza arafata, araboha umutuku ku kuboko kwiwe, avuga: Uyu azasohoka wambere. Nuko yasubije ukuboko, kandi ako kanya murumuna we arasohoka; ariko yavuze, Ni iki cyatumye uruzitiro rusamburwa kubera wewe? Kandi yahamagaye izina rye, Perezi. Kandi nyuma yibi wasohokaga umuvandimwe we, wari afite umutuku ku kuboko kwe, maze yita izina rye Zera.

39

Yosefu ariko yajugunywe muri Egiputa, kandi Peteperi umutware wa Farao, umutware mukuru w'abatetsi, umugabo w'Umwegiputa, yamuguriye kuva mu maboko y'Abayisimaeli, abo bamujugunyije hariya. Kandi Uwiteka yari hamwe na Yosefu, kandi yari umugabo ugutsinda, kandi yabaye mu nzu ya shebuja we umunyegiputa. Shebuja wiwe yari azi ko Uwiteka yari hamwe na we, kandi byose yakoraga, Uwiteka yabiteza imbere mu maboko ye. Kandi Yosefu yabonye ubwubahane

imbere ya shebuja wiwe, kandi yamushimishije. Kandi yamushyizeho ku nzu ye; kandi byose byari bye, yabihaye binyuze mu kuboko kwa Yosefu. Byabaye ariko nyuma y'uko ashingirwa ku nzu ye, n'ibintu byose ibyari ibye, Umwami yahezagiye inzu y'Umwegiputa kubera Yozefu, kandi umugisha w'Umwami wabaye mu bintu byose ibyari ibye mu nzu, no mu murima we. Kandi yashyize ibintu byose byari bifite we mu maboko ya Yozefu; kandi ntiyazi ikintu na kimwe kijyanye na we ubwe, usibye umugati wari arya we ubwe. Kandi Yosefu yari mwiza mu mubiri, kandi mwiza cyane mu isura. Kandi nyuma y'amagambo aya, umugore wa shebuja wiwe yashyize amaso ye kuri Yozefu, maze avuga ati, Ryama na njye. Ariko ntiyashakaga; abwira umugore wa shebuja wiwe ati, Niba shebuja wanjye atazi ikintu cyose mu nzu ye kubera njye, kandi byose afite yabiha mu maboko yanjye, kandi nta kintu kiruta kinjye muri iyi nzu, kandi nta kintu cyambuwe kuri njye, usibye wowe, kubera ko uri umugore wiwe, kandi ese nzakora gute iki kintu kibi, kandi nkore icyaha imbere y'Imana? Igihe ariko yari avugana na Yosefu buri munsi, kandi ntiyamwumvira kurara hamwe na we, kugira ngo ahuze na we. Byabaye ariko umunsi umwe nk'uwo, Yozefu yinjiye mu nzu kugira ngo akore imirimo ye, kandi nta muntu n'umwe wari imbere mu nzu. Kandi yamukurikiwe ku myenda, avuga ati, Ryama hamwe na jye, maze asigira imyenda ye mu maboko yayo, yahunze, maze asohoka hanze. Kandi byabaye nk'uko yabonye ko asigaje imyenda ye mu maboko yayo arirukiye, kandi asohoka hanze, yahamagaye abo bari mu nzu, kandi yabavuze, avuga, Mubona, yatuzaniye umwana w'Umweburayo, kudusebanya; yinjiye kuri

jye, avuga, Ryama hamwe na jye; kandi narapfuye ijwi rikomeye. Ariko igihe yumvise ko nzamushe ijwi ryanjye kandi nkavuza, asigaye imyenda ye kuruhande rwanjye, yirukanye maze asohoka hanze. Kandi asiga imyenda iruhande rwe, kugeza igihe shebuja yaje mu nzu ye. Kandi yaravuze kuri we nk'amagambo aya, avuga, Umuhungu w'Umwheburayo, wawuzanye kuri twe, yanjiye kuri jye kunshinyagurira; kandi yambwiye, Nzaryama nawe. Nk'uko yumvise ko nzamije ijwi ryanjye kandi nkavuza, asize imyenda ye kuruhande rwanjye, yihuye maze asohoka hanze. Byabaye, nk'uko shebuja yumvise amagambo y'umugore we, byose yavuze kuri we, avuga ati, ni ko umuhungu wawe yankoreye, kandi yarakaye n'uburakari. Kandi umwami amaze gufata Yosefu, yamushyize mu kigo, mu hantu aho abafunze ba umwami bafungirwa hariya mu kigo. Kandi Umwami yari hamwe na Yosefu, kandi yamusutse imbabazi ze, kandi yamuhaye ubuntu imbere y'umukuru w'abashinzwe gereza. Kandi umukuru w'abashinzwe gereza yashyize gereza mu maboko ya Yozefu, n'abafunze bose bari muri gereza, n'ibintu byose byakozwaga hariya, we ubwe yari abikora. Umukuru w'abagenzuzi ba gereza ntiyari amenya ikintu na kimwe kubera we, kuko byose byari binyuze mu kiganza cya Yozefu, kubera ko Umutegetsi yari hamwe na we, kandi ibintu byose yakoraga, Umutegetsi byabiteguraga mu ntoki ze.

40

Byabaye nyuma y'amagambo aya, umukuru w'abasohora umwami wa Egiputa n'umukuru w'abacumbikira bakoze icyaha kuri shebuja wabo umwami wa Egiputa. Kandi Farawo yarakaye ku bakozi babiri b'igereza rye, ku mukuru w'abashotsi, na ku mukuru w'abacumbikiri; Kandi yabashyize mu gereza mu nzu y'imbohe, mu hantu aho Yosefu yari afunzwe hariya. Kandi umukuru w'abashinzwe imbohe yashyizeho Yozefu kuri bo, kandi yabahagarikiye, kandi bamaze iminsi muri gereza. Kandi bombi babonye inzozi mu ijoro rimwe; ariko icyerekezo cy'inzozi y'umukuru w'abashotsi n'umukuru w'abacumbikiri, abo bari ba mwami wa Misiri, abo bari mu nzu y'imbohe, cyari iki. Yosefu yinjiye kuri bo mu gitondo, arabona ko bahangayitse. Kandi yabajije abatoze ba Farawo, abo bari hamwe na we mu irinda rya shebuja we, avuga: Kubera iki amaso yanyu mabi uyu munsi? Ariko bavuze kuri we, twabonye inzozi, kandi ugusobanura ntabwo ari ho; Yosefu yabavuze, si ukuva kuri Imana isobanuro ryazo? Mumbwire rero. Kandi umukuru w'abashinzwe inzoga yavuze inzozi ye kuri Yozefu, kandi yavuze, Mu iryamwa ryanjye hari umuzabibu imbere yanjye. Mu mizabibu hari amashami atatu, kandi yari iterambere, yamaze gusohora amashosha, amatsiko y'inzabibu yari yabyeze. Kandi igikombe cya Farawo cyari mu kuboko kwanjye, kandi nafashe inzabibu, kandi nayikamye mu gikombe, kandi natanze igikombe mu kuboko kwa Farawo. Kandi Yozefu yamubwiye ati, Iyi ni isobanuro yayo: amashami atatu ni iminsi itatu. Mu minsi itatu, Farao azibuka umurimo wawe, kandi azakugarura ku mwanya wawe w'umukuru w'abashotsi b'inzoga, kandi uzatanga igikombe Farao mu kuboko kwiwe nk'uko wabigiraga

mbere, nk'uko wari umushotsi w'inzoga. Ariko wibuke kubera wenyine, igihe byagenda neza kuri wewe, kandi uzankoreho imbabazi, kandi uzanibuke kuri Farawo, kandi uzansohoze muri iyi gereza. Kubera ko njibiwe mu bujura kuva mu gihugu cy'Abaheburayo, kandi hano sinakora ikintu icyo ari cyo cyose, ariko banjye mu rwobo ruri. Kandi umutungirwa mukuru yabonye ko yasobanuriye neza; kandi yabwiye Yosefu, Na njye nabonye inzozi: kandi natekereje ko ntwara uduseke dutatu tw'umugati hejuru y'umutwe wanjye; Mu giseke cyo hejuru kuva mu bwoko bwose Farao yarya, akazi k'umutungirwa, kandi inyoni zo mu kirere zaziryaga kuva mu giseke cyo hejuru y'umutwe wanjye. Asubije Yosefu aramubwira, ubu ni ibisobanuro byabyo: ibitebo bitatu ni iminsi itatu; Mu minsi itatu, Farawo azakuraho umutwe wawe kuva kuri wewe; kandi azakumanika ku giti, kandi inyoni zo mu kirere zizarya inyama zawe kuva kuri wewe. Byabaye ariko ku musi wa gatatu, umusi w'amavuko yari wa Farawo, kandi yakoze ikinywero ku bana be bose; kandi yibuka ubutware bw'umusomyi w'ikibindi n'ubutware bw'umucumbikazi hagati y'abana be. Maze agarura umukuru w'abashorera ku mwanya we, maze atanga igikombe mu kiganza cya Farawo. Ariko umutware w'abatetsi b'imigati yamanikiye, nk'uko Yozefu yari yabasobanuriye. Kandi umuyobozi mukuru w'abaserukira ntiyibuka Yosefu, ahubwo yaramwibagiye.

41

Byabaye nyuma y'imyaka ibiri, Farawo yabonye inzozi, yiyumvaga ahagaraye hejuru y'uruzi. Kandi reba nkuko kuva mu ruzi hazamuka inka zirindwi, nziza mu isura, kandi zatoranijwe mu mubiri, kandi zari zirisha mu Grief. Hari inka zindi indwi zari zizamuka nyuma yizo kuva mu ruzi, mbi mu ishusho, kandi zororoshye mu mubiri, kandi zari zirya ibyatsi hafi y'inka ku nkombe y'uruzi. Kandi inka zirindwi mbi kandi ziroooroshye mu mubiri ziriye inka zirindwi nziza mu isura kandi zitowe mu mubiri, ariko Farawo yabyutse. Yarooteye inzozi ya kabiri, kandi erega indaya zirindwi zari zizamuka ku giti kimwe zatoranijwe kandi nziza. Kandi erega ibigori birindwi byoroshye kandi byangijwe n'umuyaga byari bimera hamwe na byo. Kandi ibishyimbo birindwi byoroshye kandi byangijwe n'umuyaga baramije ibishyimbo birindwi byatoranijwe kandi byuzuye, ariko Farawo yabyutse, kandi yari inzozi. Byabaye igitondo, umutima we watangajwe, yohereje akahamagara abasobanurzi bose ba Misiri n'abahanga bose bayo, Farawo arabwira inzozi ye, ariko nta n'umwe wamushoboraga kuyisobanura. Kandi umukuru w'abashotsi yavuze kuri Farawo ati, Uyu munsi ndibuka icyaha cyanjye. Farawo yarakaje ku bana be, kandi yashyize twe muri gereza, mu nzu y'umutekamutsi mukuru, jye n'umushumba mukuru. Kandi twabonye inzozi bombi mu ijoro rimwe, jye na we, umwe wese nk'uko inzozi ye yari. Yari hari hamwe natwe umusore umwana w'Umuheburayo wa mukuru w'abateki, kandi twamubwiye, kandi yatusobanuriye. Byabaye ariko, nkuko yasobanuriye kuri twe, ni ko byabaye: jye ngarurwa ku mwanya wanjye, we none amanikwa. Farawo okohereje arahamagara

Yozefu, bamumwe bamusohora muri gereza, bamumoja, baramuhindurira umwambaro wiwe, maze aje kuri Farawo. Farawo yavuze kuri Yosefu ati: Nabonye inzozi, kandi nta n'umwe uyisobanura, ariko numvise ibyerekeranye nawe ko bavuga ko wumva inzozi, ukazishobora kuzisobanura. Asubije, kandi Yosefu kuri Farao yavuze, nta Imana ntazosubiza agakiza ka Farao. Farawo yavuze kuri Yosefu ati, Mu iryino ryanjye natekereje ko nhagaraye hafi y'inkombe y'uruzi. Kandi nk'uko kuva mu ruzi hazazamuka inka zirindwi nziza mu isura kandi zatoranijwe mu mubiri, kandi zarimo kurya mu Kigabiro. Kandi reba, inka indwi zindi zari zizamuka inyuma yabo ziva mu ruzi, mbi kandi ziteye isoni mu isura, kandi zororoshye mu mubiri, nk'izo sirigeze kubona nk'izo mu gihugu cyose cya Misiri ziteye isoni kuruta. Kandi inka zirindwi mbi kandi zirushye zaraziye inka zirindwi za mbere nziza kandi zatoranijwe. Kandi binjiye mu nda zabo, kandi ntibyagaragaye ko binjiye mu nda zabo, kandi isura yabo yari mibi, nk'uko byari mu ntangiriro, ariko nyuma yo kubyuka narasinze. Kandi nabonye nanone mu gusinzira kwanjye, kandi nk'uko ibisheke birindwi byazamukaga ku gihimba kimwe byuzuye kandi byiza; Ariko izindi bisheke birindwi bitoroshye kandi byangijwe n'umuyaga byamera bikurikira byo. Kandi ibisheke birindwi biroroshye kandi byangijwe n'umuyaga byamiye ibisheke birindwi byiza kandi byuzuye. None navuze ku basesenguzi, ariko nta wambwiraga ibi. Kandi Yozefu yavuze kuri Farao, inzozi ya Farao ni imwe, ibyo Imana ikora byose, yabyerekanye Farao. Inka zirindwi nziza ni imyaka irindwi, n'ibihingwa birindwi byiza ni imyaka irindwi, inzozi ya Farawo ni imwe. Kandi inka

zirindwi nzororo zizamuka nyuma yabo ni imyaka irindwi, kandi ibisheke birindwi binini kandi byangijwe n'umuyaga ni imyaka irindwi, bizaba imyaka irindwi y'inzara. Ijambo ngo navuze kuri Farawo, ibyose Imana ikora, yabimwerekeye Farawo. Reba, imyaka irindwi y'ubutunzi bwinshi iri kuza mu gihugu cyose cya Misiri. Ariko hazaza imyaka irindwi y'inzala nyuma y'ibi, kandi bazibagira ubwuzure bwazaba muri Egiputa yose, kandi inzala izakurira igihugu. Kandi imibereho myiza ntiyamenyekana ku isi kubera inzala izaza nyuma y'ibi, kuko izaba ikomeye cyane. Ku bijyanye no kuba inzozi ya Farao yongewe kabiri, ni ukubera ko ijambo ryo kuva ku Mana rizaba ry'ukuri, kandi Imana izahita irikorere. Ubu rero reba umuntu ufite ubwenge kandi ufite ubumenyi, kandi umushyire ku butegetsi bw'igihugu cya Egiputa. Kandi Farawo akore kandi ashyireho abayobozi ku igihugu; kandi bakusanye ibice bya gatanu by'umusaruro wose w'igihugu cy'Egiputa mu myaka irindwi y'ubwinshi, kandi bakusanye ibiryo byose by'imyaka irindwi izaza nziza izo; kandi ingano ikusanywe munsi y'ubuyobozi bwa Farawo; ibiryo mu miji bikorerwe. Kandi ibiryo byabitswe mu gihugu bizaba ku myaka irindwi y'inzara izaba mu gihugu cya Misiri, kandi igihugu ntikizatsemba mu nzara. Ijambo ryashimishije Farawo n'abakozi be bose. Kandi Farawo yabwiye abana be bose ati, Ntituzabona umugabo nk'uyu, ufite Umwuka w'Imana muri we? Farawo yavuze kuri Yosefu ati: Kuva Imana yaguheye ubumenyi bw'ibintu byose, nta muntu ufite ubwenge kandi ufite ubumenyi nkawe. Wowe uzaba hejuru y'inzu yanjye, kandi abantu banjye bose bazakwumvira, gusa intebe y'ubwami nzaba nkuru kurusha

iwe. Farawo yavuze kuri Yosefu ati: Reba, uyu munsi ndagushyira ku butaka bwose bw'Egiputa. Farawo yakuyeho impeta ku kuboko kwiwe, ayishyira ku kuboko kwa Yozefu, amwambika umwambaro w'ikirere cyiza, kandi ashyira urunigi rwa zahabu ku ijosi ryiwe. Kandi yamuzanye ku ngobyi ye ya kabiri, umutangazi atangaza imbere ye, maze amushyira ku butaka bwose bw'Igiputa. Farawo yavuze kuri Yosefu ati, Jye Farawo, nta wowe ntawe uzakuraho ukuboko kwe ku butaka bwose bwa Egiputa. Kandi Farawo yahamagaye izina rya Yozefu, Psonthomphanech; kandi yamuha Asenetha umukobwa wa Petephre umuhanuzi wa Heliyopolisi nk'umugore. Joseph ariko yari afite imyaka mirongo itatu, igihe yahagaze imbere ya Pharaoh umwami wa Egiputa. Joseph ariko aravamo imbere ya Pharaoh, kandi anyura mu gihugu cyose cya Egiputa. Kandi ubutaka bwakoze imigano mu myaka irindwi y'ubwikire. Kandi yakusanyije ibiryo byose by'imyaka irindwi, muri ayo hari ubukire mu gihugu cy'Egiputa, maze ashyira ibiryo mu migi; ibiryo by'imirima y'umujyi byari hafi yashyize muri wayo. Yosefu yateranye ingano nk'umucanga w'inyanja, myinshi cyane, kugeza igihe ntibishoboye kubarwa, kuko nta mubare wabigereranyaga. Ariko Yosefu yagize abahungu babiri mbere y'uko imyaka irindwi y'inzara ishika, abo Asenathe umukobwa wa Potifera umuhabura wa Heliyopolisi yamubyariye. Yozefu yahamagaye izina ry'imfura, Manase; kuko Imana yantesheje kwibagirwa imirimo yanjye yose, n'iby'inzu ya so yose. Izina ry'uwa kabiri yahamagaye, Efrayimu; kuko Imana yanyongereye mu gihugu cy'isoni yanjye. Ariko imyaka irindwi y'ubwikire yashize, iyo yabaye mu igihugu cya Misiri. Imyaka

irindwi y'inzara yatangiye kuja, nk'uko Yozefu yari yabikemuye, kandi inzara yabaye mu bihugu byose, ariko mu gihugu cyose cya Misiri hari imigati. Kandi ibutaka ryose rya Egiputa ryarashonje, abantu barariye Farawo kubijyanye n'imigati, ariko Farawo yabwiye Abanyegiputa bose ati, Jyana kuri Yosefu, kandi ibyo azababwira, mubikorere. Kandi inzala yari kuri isura y'isi yose, ariko Yozefu yafunguye ububiko bwose, kandi yagurishaga Abanyegiputa bose. Kandi ibihugu byose byaje muri Egiputa, kugura kwa Yozefu; kuko inzara yari yarakomeye mu gihugu cyose.

42

Yakobo abonye ko hari icyo kigurishwa muri Egiputa, yabwiye abahungu be ati: Kuki muraceceka? Raba, numvise ko hari ingano muri Egiputa; mumanuke mugende hariya, mugurire twebwe ibiryo bike, kugirango tubane kandi tutapfe. Abavandimwe ba Yosefu icumi bamanukiye kugura ingano muri Egiputa; ariko Benjamini muvandimwe wa Yosefu ntiyamohereje hamwe na bavandimwe be; kuko yavuze ngo ntibigomba ko ikintu kibi kimubaho. Abana ba Isiraheli baje kugura hamwe n'abandi baje, kuko inzara yari mu gihugu cya Kanani. Yozefu yari umutegetsi w'igihugu, we yagurishaga abantu bose b'igihugu. Abavandimwe ba Yozefu baje, baramwubahije bamirambiriye imbere mu butaka. Kubona ariko Yosefu abavandimwe be, yabamenye; kandi yabaye umunyamahanga kuri bo, kandi yaravuganye nabo bikomeye;

kandi yababwiye, muturuka he? Ariko bavuze, Turavuye mu gihugu cya Kanana kugura ibiryo. Yosefe yamenye abavandimwe be ariko bo ntibamumenye. Kandi Yosefe yibuka inzozi ze, izo yabonye we ubwe, kandi abavuze ati, muri intasi, mwaje kumenya inzira z'igihugu. Ariko bavuze, Oya, shebuja; abana bawe twaje kugura ibiryo. Twese turi abahungu b'umugabo umwe; turi ab'amahoro, abana bawe si intasi. Yavuze kuri bo, Oya; ariko mwaje kubona amabanga y'igihugu. Ariko bavuze, Turi cumi na babiri twebwe abana bawe bavandimwe mu gihugu cya Kanani; kandi erega uwo muto ari kumwe na so wacu uyu munsi; ariko undi ntabwo ahari. Yosefu yabavuze ati: Ibi ni cyo nabavuze, mvuga ko muri intasi. Muri ibi muzerekanwa, ndabyishinga ku buzima bwa Farawo, ntimuzasohoka hano, keretse umuvandimwe wanyu muto aza hano. Ohereza umwe muri mwe, agende akazane murumuna wanyu, ariko mwe mugakomezwa kugeza igihe amagambo yanyu azagaragara ko ari ukuri cyangwa atari ukuri. Niba atari ukuri, ndabyishura ku buzima bwa Farawo, murakaba ari abapfa. Kandi yashyize abo mu nzu y'imbohe iminsi itatu. Yavuze kuri bo ku munsi wa gatatu ati: Mukore ibi, kandi muzabaho, kuko njye ntinya Imana. Niba muri abantu b'amahoro, umuvandimwe wanyu umwe areke afungwa muri ifungo, ariko mwe mugende, kandi muzane ibiribwa mwaguze. Kandi muzane muvandimwe wanyu muto kuri jye, kandi amagambo yanyu azizwera; ariko niba mutabikoze, muzapfa. Barabikoze rero gutya. Kandi buri wese yavuze ku mwene we, yego, muri ibyaha kuko turi kubijyanye n'umwene wacu, ko twirengagije umubabaro w'ubugingo bwe, igihe yari atusenga,

kandi ntatumvise, kandi kubera ibi umubabaro uyu waje kuri twe. Asubije Rubeni yabavuze, Si nabababwiye, mvuga, ntimukore nabi umwana, kandi ntimwanyumvise? Kandi reba, amaraso ye arasabwa gusubizwa. Ariko bo ntibazi ko Yozefu yumva; kuko umusemuzi yari hagati yabo. Yozefu yarahindutse avuye kuri bo arira; hanyuma yongeye kwegera kuri bo, kandi yabavugishije; kandi yafashe Simeyoni avuye kuri bo, kandi yamuboheye imbere yabo. Yosefu yategetse kuzuza ibikoresho byabo by'ingano, gusubiza ifeza ryabo kuri buri umwe mu isuka rye, no kubahe ibiribwa mu nzira, kandi byabaye gutya kuri bo. Kandi bashyizeho ingano kuri indogobe zabo, bagiye aho. Umwe yafunguye isakoshi ye, kugira ngo ahe ibiryo indogobe ze, aho barariye, maze abona ipfukuto rya feza ye, kandi ryari hejuru y'umunwa w'isakoshi. Kandi yabwiye bavandimwe be ati: Ifeza yanjye yasubijwe kuri njye, kandi dore iri mu mufuka wanjye. Imitima yabo yatangaye, bahuye n'amahangayiko, barabaza buri wese bati: Niki Imana yadukoze? Baje kwa Yakobo se wabo mu gihugu cya Kanana, kandi bamumenyesheje ibintu byose byababayeho, bavuga bati: Umugabo umukuru w'igihugu yatuganiriye bikomeye, kandi yatushyize mu nzu y'imbohe, nk'abapinga igihugu. Twavuze ariko kuri we, Turi abantu b'amahoro, ntituri intasi. Turi abavandimwe cumi na babiri, abana ba so wacu; umwe ntabwo ahari; ariko umuto ari kumwe na so wacu uyu munsi mu gihugu cya Kanana. Umugabo umutegetsi w'igihugu yatubwiye ati: Ku buryo bw'ibi nzamenya ko muri abahora mu mahoro, musige umuvandimwe umwe hano kumwe na njye, ariko ubaguzi bw'ingano y'inzu yanyu mufate mugende. Kandi muzane kuri njye umuvandimwe

wanyu muto, kandi nzamenya ko mutari intasi, ahubwo ko muri abahoro, kandi umuvandimwe wanyu nzamusubiza kuri mwe, kandi mu gihugu muzacuruza. Byabaye ariko mu gusuka imifuka yabo, kandi urufungo rw'ifeza rwa buri wese rwari mu mufuka wabo; kandi babonye imifungo y'ifeza yabo bo ubwabo, na se wabo, kandi batinya. Yakobo se data wabo yabavuze ati, mwampfushije abana; Yosefu ntahari, Simeyoni ntahari, kandi Benjamini muzamutwara? Kuri njye byabaye ibi byose. Rubeni yavuze ku se wabo ati, Wica abahungu banjye bombi niba ntazana uyu kuwe, muhe mu maboko yanjye, kandi njye nzamugarura kuwe. Ariko yavuze ati: Umwana wanjye ntazamanuka namwe, kuko murumuna we yapfuye, kandi we wenyine asigaye. Niba abigerweho akananirwa mu nzira muzagendamo, muzamanura ubusaza bwanjye mu kuzimu n'agahinda.

43

Ariko inzala yarakaze cyane ku isi. Byabaye ariko igihe barangije kurya ingano bari bazanye muri Egiputa, se wabo yabavuze ati, jya kandi mukatuguze ibiryo bike. Yuda yamubwiye, avuga, Umugabo nyir'igihugu yatwemeje cyane, avuga, Ntimuzabona isura yanjye, niba murumuna wanyu muto atari kumwe namwe. Niba rwose rero wohereza umuvandimwe wacu hamwe natwe, tuzamanuka, kandi tuzagurira ibiryo. Ariko niba utahereza umuvandimwe wacu hamwe na twe, ntituzagenda, kuko umugabo yabwiye twe ati, ntimuzabona

isura yanjye, niba umuvandimwe wanyu muto atari hamwe na mwe. Isiraheli yavuze ati, Kuki mwankoreye nabi, mubwira umuntu uwo ko mufite umuvandimwe? Abo nabo bavuze, Kubaza yabajije twe umugabo na ibisekuruza byacu, avuga, Niba akiri se wanyu abaho, na niba mufise murumuna? Kandi twamubwiye kuya kubaza uku. Ntitwari tuzi ko azatubwira, Muzane murumuna wanyu. Yuda yavuze kuri Isiraheli se wiwe, Ohereze umwana hamwe na njye; kandi tuzimuka tugenda, kugira ngo tubane kandi ntitupfe twebwe, na wewe, n'ibiryo byacu. Jyewe ariko ntegereze we, kuva mu kuboko kwanjye shakisha we. Niba atari nzana we kuri wewe, kandi nshyire we imbere yawe, wiciye icyaha nzaba kuri wewe iminsi yose. Iyo tutari gutinda, twaba tugarutse inshuro ebyiri. Isiraheli, se wabo, yabavuze ati: Niba bimeze bityo, mukore ibi: mufate mu mbuto z'ubutaka mubizane mu bikoresho byanyu, mukamanurire uwo muntu impano z'umwishwa, ubuki, ubucanyi, manemane, terebinte n'inzoka. Kandi mufate ifeza kabiri mu maboko yanyu, ifeza yari yarasubijwe mu mifuka yanyu muyisubize hamwe namwe, ntihagire ko ari ikosa. Kandi mufate mwene wanyu, murahagaze mumanuke kuri uwo muntu. Ariko Imana yanjye ibahe ubwubahane imbere y'umuntu, kandi yohereze umuvandimwe wanyu umwe na Benjamini. Nanjye rwose, nkuko nabujijwe abana, nabujijwe abana. Abagabo bamaze gufata impano izo n'ifeza kabiri mu maboko yabo, hamwe na Benjamini, barahaguruka bamanukira muri Egiputa, bahagaze imbere ya Yosefu. Yosefu yababonye, na Benyamini mwene se uwo nyina umwe, maze abwira umukozi w'inzu ye ati: Injiza aba bantu mu nzu, wice inyamaswa,

witegure, kuko bazarya hamwe na njye mu manywa. Umuntu yakoze nk'uko Yozefu yavuze, maze yinjiza abantu mu nzu ya Yozefu. Abagabo bamaze kubona ko banjijwe mu nzu ya Yosefu, bavuze bati, Kubera ifeza ryasubijwe mu mifuka yacu mu ntango, twe turinjizwa, kugira ngo batushinje ibinyoma no kututera, kugira ngo batwafate nk'abaja, n'indogobe zacu. Bageze ku muntu uri ku nzu ya Yozefu, bavugana na we ku muryango w'inzu, bavuga bati, turakwifuriza, shebuja; twamanukiye mu ntangiriro kugura ibiryo. Byabaye ariko igihe twaje kurimbura, twafunguye imifuka yacu, kandi ifeza ya buri wese yari muri umufuka we. Ifeza yacu yose, ibipimo byayo byuzuye, tuyizanye ubu muri amaboko yacu. Kandi twazanye ifeza ikindi hamwe natwe, kugura ibiryo; ntitumenya ninde yashyize ifeza mu mifuka yacu. Yavuze kuri bo ati: Imbabazi zibe kumwe namwe, ntimwite ubwoba. Imana yanyu n'Imana ya ba sogokuruza banyu yabaheye ubutunzi mu mifuka yanyu, kandi ifeza ryanyu ryubahwa nkirakira. Hanyuma yasohoye Simeyoni amuza kuri bo. Kandi yazanye amazi yo kuoza ibirenge byabo, kandi yatanze ibiryo ku ndogobe zabo. Bateguye impano kugeza Yozefu azaza mu manywa, kuko bari bumvise ko ari ho azarya ifunguro. Yosefu yinjiye mu nzu, maze bamuzanira impano bari bafite mu maboko yabo, maze baramwubahira bamirambiriye hasi. Yarabajije, mute mwageze? Kandi yabavuze, Niba se wanyu umusaza mwavuze afite ubuzima bwiza? Aracyari aribaho? Ariko bavuze, Umwana wawe se wacu arakomeye, akiri muzima. Kandi yavuze, Yagirwe umugisha umuntu uwo n'Imana; kandi bamaze kunamira baramwubahije. Yosefu yarahagaze amaso ye, abona Benjamini

murumuna we wavukana na we nyina umwe, maze avuga, Uyu ni murumuna wanyu muto, mwambwiye ko muzamuzana kuri njye? Kandi yavuze, Imana igufashe imbabazi, mwana. Yosefu yatangajwe, kuko imbere ye yahindagurikaga kubera murumuna we, kandi yashakaga kurira, maze yinjira mu cyumba, arariririra hariya. Amaze kwoza isura, asohoka yigenzura, avuga ati: Mushyire imbere imigati. Kandi bashyizeho kuri we wenyine, kandi kuri bo ubwabo, kandi ku Banyegiputa barya hamwe na we ubwabo, kuko Abanyegiputa ntibashoboye kurya hamwe n'Abaheburayo imigati, kuko ari inzangano ku Banyegiputa. Baciye imbere yiwe, umubanza nkuko ubuziranenge bwiwe, n'umunyamwaka nkuko ubusore bwiwe, abantu batangaye, umwe kuri umuvandimwe wiwe. Barafashe igice kuva kuri we bakagira icyabo, ariko igice cya Benjamini cyari kinini inshuro eshanu ugereranyije n'ibigice byabo bose, banyoye kandi bishimye hamwe na we.

44

Yosefu yategekaga uwo wari kuri inzu ye ati: Uzuza imifuka y'abantu ibiryo ibihe nk'uko bashobora kutwara, kandi ushyire ifeza ya buri wese ku munwa w'umufuka we. Kandi igikombe cyanjye icya feza mushyire mu isaho ry'umusore, n'agaciro k'ibigori bye. Byabaye ariko nk'ijambo rya Yosefu, nk'uko yavuze. Mu gitondo cyatse, abantu boherejwe hamwe n'indogobe zabo. Bimaze gusohoka mu mujyi, ntibarigeze kure, Yozefu yavuze uwo kuri inzu ye ati: Vuka ukurikire abantu,

ubasange, ubabwire uti: Kuki mwasubije ibibi aho byiza? Kuki mwabibye igikombe cyanjye cy'ifeza? Ntabwo iki ni icyo umwami wanjye anywa? Ariko we ubwe araguragura mu buryo bwo kuraguragura muri we. Ibintu bibi mwarangije ibyo mwakoze. Amaze kubasanga, yabavuze nk'amagambo aya. Ariko bavuze kuri we, Kuki shebuja avuga kubyerekeye amagambo aya? Ntibishoboka ko abana bawe bakora hakurikijwe ijambo rino. Niba ifeza twasanze mu mifuka yacu twasubije kuri wewe kuva mu gihugu cya Kanana, twakwiba gute mu nzu ya shebuja wawe ifeza cyangwa zahabu? Umuntu wese ushobora gusanga igikombe cy'abana bawe, arapfe; kandi natwe tuzaba abagaragu ba shebuja wacu. Ariko yavuze, Kandi ubu, nk'uko muvuga, ni ko bizaba; uwo igikombe kizabonerwa, azaba umwana wanjye, ariko mwe muzaba meza. Kandi bahise, bamanura buri wese umufuka we hasi, maze bafungura buri wese umufuka we. Yashakishije ariko kuva ku mukuru atangiye, kugeza yaje ku muto. Kandi yabonetse igikombe muri isakoshi ya Benjamini. Kandi baraciye imyenda yabo, buri wese ashyira umusarati we kuri indogobe ye, maze basubira mu mujyi. Yuda na bavandimwe be binjiye kwa Yosefu akiri aho, kandi baguye imbere ye hasi. Yozefu abwira ati, Ni iki ikintu iki mwakoze? Ntabwo muzi ko mu kuraguza umuntu araguza, nk'uko njye ndi? Yuda yavuze, Iki tuzasubiza shebuja, cyangwa iki tuzavuga, cyangwa iki tuzemerezwa ko tutariho icyaha? Imana yabonye ukutagira ubutabera bw'abana bawe; reba turi abagaragu ba shebuja wacu, na twe, n'uwo igikombe cyabonetse kuri we. Yosefu yavuze ariko, ntibishoboka kuri njye gukora ikintu iki; umugabo igikombe cyabonetse kuri we, we ubwe azaba

umugaragu wanjye; ariko mwe muzamuke mu mahoro mujye kwa so wanyu. Yuda yamwegereye aramubwira, ndagusaba, shebuja; reka umwana wawe avuge ijambo imbere yawe, kandi ntukararire umwana wawe, kuko wowe uri nka Farawo. Shebuja, wowe wabajije abana bawe, uvuga ngo, Niba mufite se cyangwa murumuna. Kandi twabwiye shebuja, dufite data mukuru, n'umwana w'ubusaza muto kuri we, kandi murumuna we yapfuye, we wenyine yasigaye kuri nyina, kandi data yamukunze. Wabwiye abaja bawe, mumumanure kuri njye, kandi nzamwita. Kandi twabwiye umwami, umwana ntazashobora gusiga se wiwe; ariko niba asiga se, azapfa. Wowe ariko wavuze ku bana bawe, niba murumuna wanyu muto atazanwa hamwe na mwe, ntimuzongera kubona isura yanjye. Byabaye ariko igihe twazamutse kwa mwana wawe data wacu, twamubwiye amagambo ya shebuja wacu. Se wacu yavuze, Gendani nanone kandi mutuguze ibiryo bike. Twebwe ariko twavuze: Ntituzashobora kumanuka, ariko niba umuvandimwe wacu muto amanuka hamwe natwe, tuzomanuka, kuko ntituzashobora kubona isura ry'umuntu, umuvandimwe wacu muto adahari hamwe natwe. Umuhungu wawe se wacu yavuze kuri twe, Mwe muzi ko babiri umugore wange yanyibyariye, kandi umwe yavuye kuri njye; kandi mwavuze ko yariwe n'inyamaswa, kandi sinigeze nkumbona kugeza ubu. Niba rero mutwara na uyu kuva mu maso yanjye, kandi akagwa mu ntege nke mu nzira, muzamanura ubusaza bwanjye mu mwiherero hamwe n'agahinda. Ubu rero niba ninjiye kuri umwana wawe, se wacu, kandi umwana atari hamwe natwe, ariko roho ye imanika ku roho y'uyu, kandi bizaba iyo abonye ko umwana

atari hamwe natwe, azapfa, kandi abana bawe bazamanura ubusaza bw'umwana wawe, se wacu, n'agahinda mu mwobo. Kuko umwana wawe yakiriye umwana kuva kuri so, avuga ngo, niba ntamuzanye kuri wewe, kandi nkamuhagarika imbere yawe, nzaba nakoze icyaha kuri so iminsi yose. Ubu rero nzasigara nawe umwana aho umwana, umugaragu wa shebuja; ariko umwana areke azamuke hamwe na bavandimwe be. Kuki kuko nzazamuka kwa data, umwana atari hamwe na twe? Kugira ngo ntabone ibibi, bizasanga data wanjye.

45

Kandi Yosefu ntiyashoboye kwihanganira abantu bose bahagarariwe imbere ye, ariko yavuze, Mubasoheze bose kuri njye, kandi nta muntu n'umwe wahagarariwe imbere ya Yosefu, igihe yiyamamarizaga ku bavandimwe be. Kandi yarekuye ijwi arira, Abanyegiputa bose barabumva, kandi byumvikanye mu nzu ya Farawo. Yozefu yavuze ku bavandimwe be ati, Jye ndi Yozefu; akiri se wanjye azima? Kandi abavandimwe ntibashoboye kumusubiza; kuko barakangurirwa. Yosefu yavuze ku bavandimwe be ati: Mwegere hafi yanjye, maze baregera. Yavuze ati: Njye ndi Yosefu, muvandimwe wanyu, uwo mwagurishije muri Egiputa. Ubu rero ntimwihangane, kandi ntibigoye kuri mwe bigaragare ko mwangurishije hano, kuko Imana yanyohereje imbere yanyu kubera ubuzima. Iyi ni umwaka wa kabiri w'inzara ku isi, kandi haracyari imyaka itanu isigaye, muri iyo hatazabaho guhinga, cyangwa gusarura;

kuko Imana yanyohereje imbere yanyu, kugira ngo mubasigare ku isi, no kurera abasigaye banyu benshi. Ubu rero si mwe mwanohereje hano, ariko ni Imana, kandi yampuye nka se wa Farawo, kandi shebuja w'inzu ye yose, kandi umutware w'ubutaka bwose bwa Misiri. Mwihutire rero muzamuke kwa so wanjye, kandi mumubwire, ibi ni ibyo Yozefu umuhungu wawe avuga: Imana yantumye kuba shebuja w'igihugu cyose cya Misiri; manuka rero uze kuri njye, kandi ntukagume; Kandi uzaba mu gihugu cya Goshen cya Arabiya; kandi uzaba hafi yanjye wewe, n'abahungu bawe, n'abahungu b'abahungu bawe, intama zawe, n'inka zawe, n'ibintu byose ufite. Kandi nzakugaburira hariya, kuko haracyari imyaka itanu y'inzara, kugirango ntusenywe wowe, n'abahungu bawe, n'ibyawe byose. Reba, amaso yanyu araba, n'amaso ya Benjamini umuvandimwe wanjye, ko umunwa wanjye ni wo ubaganiriza. Mubwire rero se wanjye icyubahiro cyanjye cyose muri Egiputa, n'ibyo mwabone byose, kandi mwihutire mumanure se wanjye hano. Maze agwa ku ijosi rya Benjamini mwene se, aramuririra, kandi Benjamini nawe aramuririra ku ijosi rye. Amaze gusoma bavandimwe be bose, ararira kuri bo, nyuma y'ibyo bavandimwe be baramuvugisha. Inkuru yumvikanye cyane mu nzu ya Farawo, bavuga ngo abavandimwe ba Yosefu baraje, Farawo yishimye hamwe na serivisi ye. Farawo yavuze kuri Yosefu ati, Bwira bavandimwe bawe uti, Mukore ibi: muzuze ibiryo byanyu, mugende mu gihugu cya Kanani. Kandi mufashe se wanyu n'ibintu byanyu, muze kuri njye, kandi nzabaha ibyiza byose bya Egiputa, kandi muzarya ubwonko bw'ubutaka. Wowe utegeke ibi: gufata ibinyabiziga kuva mu gihugu cya Misiri ku

bana banyu, n'abagore banyu; kandi mutwaye se wanyu muze. Kandi ntimukigire impuhwe mu maso yanyu kubera ibikoresho byanyu, kuko ibintu byose byiza bya Egiputa bizaba ibyanyu. Abana ba Isiraheli bakoze batyo; kandi Yozefu yabahaye amagare ukurikije ibyo byavuzwe na Farao umwami; kandi yabahaye ibiribwa ku nzira; Kandi yabahaye bose imyenda ibiri; ariko Benjamini yamuha amafaranga magana atatu ya zahabu, n'imyenda itanu zo guhindura. Kandi yohereje kuri se nk'uko byari bimeze, indogobe icumi zitwaye ibintu byiza byose byo mu Misiri, n'indogobe nyenduga icumi zitwaye imigati kuri se mu nzira. Yarohereje abavandimwe be, kandi bagiye, kandi yabavuze ati: Ntimurakare mu nzira. Kandi bazamutse bava muri Egiputa, kandi baje mu gihugu cya Kanana kwa Yakobo, se wabo. Kandi baramumenyesheje bavuga ko umuhungu wawe Yosefu ari muzima, kandi we ubwe ategeka igihugu cyose cya Misiri, maze Yakobo yatangaye mu bwenge bwe, kuko ntiyabizeraga. Bamubwiye byose ibyo byavuzwe na Yozefu, byose yari yababwiye. Amaze kubona ingoro Yosefu yari yohereje kugira ngo amujyane, umwuka wa Yakobo se wabo warazutse. Isiraheli yavuze ati, Ni kinini kuri njye, niba Yosefu umwana wanjye akiri muzima; nzagenda nzamubona mbere yo gupfa.

46

Isiraheli yavuye, we n'ibintu byose bye, yaje ku rwa riba rw'indahiro, maze atanga igitambo ku Mana ya se we Isaka.

Imana yavuze kuri Isiraheli mu kwoherezwa kw'ijoro, imaze kuvuga, Yakobo, Yakobo, we akavuga, ni iki? Ariko aramubwira ati: Njye ndi Imana y'abasogokuru bawe, ntutinye kumanuka mu Misiri, kuko nzagukora igihugu gikomeye aho. Kandi jye nzamanuka nawe muri Egiputa, kandi jye nzakuzana kugeza ku iherezo, kandi Yozefu azashyira amaboko ye ku maso yawe. Yakobo yazutse kuva ku riba ry'indahiro, abahungu ba Isiraheli barazamura se wabo, n'imizigo, n'abagore babo, babishyira ku magare Yosefu yari yohereje kugira ngo amutware. Kandi bafashe ibintu byabo n'umutungo wose bari baguze mu gihugu cya Kanani, binjiye muri Egiputa, Yakobo n'imbuto ye yose hamwe na we. Abahungu, n'abahungu b'abahungu be hamwe na we; abakobwa, n'abakobwa b'abakobwa be; n'imbuto ye yose yayoboye mu Misiri. Aya ni amazina y'abahungu ba Isirayeli binjiye mu Misiri hamwe na Yakobo se wabo. Yakobo n'abahungu be; umubanza wa Yakobo, Rubeni. Abahungu ba Rubeni ni Enoki, na Palu, na Asironi, na Karimi. Abahungu ba Simeyoni ni Hamuli, Jamini, Ehudi, Jakini, Zohara, na Sawuli umuhungu w'umugore w'Umukananiya. Abahungu ba Levi ni Gershon, Kath, na Merari. Abana ba Yuda ni Eri, na Onani, na Shiloh, na Perezi, na Zera, ariko Eri na Onani bapfuye mu gihugu cya Kanani, abana ba Perezi ni Hezironi na Hamuli. Abahungu ba Issachar ni Tola, na Phua, na Hashum, na Shimron. Abahungu ba Zebuluni: Seredi, n'Aloni, na Akoeli. Aba ni abana ba Leya, abo yabyariye Yakobo muri Mesopotamiya ya Siriya, na Dina umukobwa we; abantu bose, abahungu n'abakobwa, mirongo itatu na batatu. Abahungu ba Gad ni Saphon, na Angis, na Sannis, na Thasoban, na Aedeis, na

Aroedeis, na Areeleis. Abahungu ba Asheri, Yemna, Yessuwa, na Yeuli, na Beriya, na Sara mushiki wabo. Abahungu ba Beriya, Chobor, na Melchiil. Aba ni abana ba Zilpah, uwo Laban yahaye Leya umukobwa we, uwo yabyariye aba kuri Yakobo, abantu cumi na batandatu. Abahungu ba Rasheli umugore wa Yakobo ni Yosefu na Benjamini. Ariko abahungu ba Yozefu mu gihugu cy'Misiri, abo Aseneti umukobwa wa Potifera umuhabura wa Heliyopolisi yabyariye, ni Manase na Efrayimu. Abahungu ba Manase, abo uruhinja umunyasiriya yabyariye, ni Makiri. Makiri yavuye Gileyadi. Abahungu ba Efrayimu murumuna wa Manase ni Sutalamu na Taamu. Abahungu ba Sutalamu ni Edomu. Abahungu ba Benyamini, Bala na Bokoro, na Asibeli. Abahungu ba Bala babaye Gera, na Noemani, na Ankisi, na Roshi, na Mafimi; ariko Gera yabyaye Aradi. Aba ni abana ba Raheli, uwo yabyaye Yakobo, abantu bose ni cumi n'umunani. Abahungu ba Dan: Asom. Abana ba Naphtali, Asiel, na Guni, na Izhar, na Shillem. Aba ni abana ba Ballas, Laban yari yamuhe Rachel umukobwa we, maze abyarira Jacob aba bana, abantu bose ni indwi. Abantu bose binjiye hamwe na Yakobo muri Egiputa, abavuye mu bitaro bye, usibye abagore b'abahungu ba Yakobo, abantu bose, mirongo itandatu na gatandatu; Abahungu ba Yosefu babaye kuri we mu gihugu cya Egiputa, abantu icyenda. Abantu bose b'umuryango wa Yakobo, binjiye hamwe na Yakobo muri Egiputa, bari abantu mirongo irindwi n'itanu. Yohereje Yuda imbere ye kwa Yosefu, kugira ngo ahure na we muri umujyi w'Abatwari, mu gihugu cya Ramesesi. Yozefu amaze guhambira amafarashi ye, yazamutse kugira ngo ahure na Isiraheli se, mu mujyi w'Intwari, maze amubonye, yagwiye

ku ijosi rye, arabyara amarira menshi. Kandi Isiraheli yavuze kuri Yosefu ati: Nzapfa kuva ubu, kuberako nabonye isura yawe, kuko wowe ukiri uzima. Yosefu yavuze ku bavandimwe be ati: Nzajya kuri Farao nkamurangure, kandi nzamubwira nti bavandimwe banjye n'umuryango wa so, bari mu gihugu cya Kanana, baje kuri njye. Ariko abagabo ni abashumba, kuko bari abarezi b'amatungo, kandi barazanye amatungo, n'inzovu, n'ibintu byabo byose. Niba rero Farawo abahamagara, akababwira ati, Akazi kanyu ni iki? Muzavuga, abagabo abarera amatungo turi abana bawe kuva ubwana kugeza ubu, na twebwe, na ba se bacu; kugirango mube mu gihugu cya Goshen cya Arabiya; kuko inzangano kuri Abanyegiputa ni umwungeri wese w'intama.

47

Amaze kuza Yosefu yabwiye Farawo, avuga, Data, na bavandimwe banjye, n'amatungo, n'inka zabo, n'ibintu byose byabo, baturutse mu gihugu cya Kanana; kandi reba bari mu gihugu cya Gosheni. Kuva mu bavandimwe be yafashe abagabo batanu, maze abashyira imbere ya Farawo. Kandi Farawo yavuze ku bavandimwe ba Yozefu, Ni iki akazi kanyu? Kandi bavuze kuri Farawo, Abashumba b'intama ni abaja bawe, twebwe na ba sogokuruza bacu. Bavuze kwa Farao, kuba abaturagenzi mu gihugu twaje, kuko nta bushyuhe ku matungo y'abana bawe, kuko inzara yikomeye mu gihugu cya Kanana; none rero tuzaba mu gihugu cya Gosheni. Farawo yavuze kuri

Yosefu, Reka baturane mu gihugu cya Goshen; ariko niba uzi ko hari mu bo abagabo b'inguvu, ushyire bo kuba abayobozi b'amatungo yanjye. Yakobo n'abahungu be baje muri Egiputa kwa Yosefu; kandi Farao umwami w'Egiputa yumvise. Farawo yavuze kuri Yozefu ati: So wawe na bavandimwe bawe baze kwawe. Reba, ubutaka bwa Egiputa buri imbere yawe; mu ubutaka bwiza cyane shyira so wawe n'abavandimwe bawe. Yosefu yinjije Yakobo se, amuhagarariza imbere ya Farawo, maze Yakobo amuha umugisha Farawo. Farawo yabajije Yakobo ati: Ni imyaka ingahe y'ubuzima bwawe? Kandi Yakobo yavuze kuri Farawo, Iminsi z'imyaka y'ubuzima bwanjye, iyo ntuye nk'umunyamahanga, ni imyaka ijana na mirongo itatu; ntoya kandi mbi byabaye iminsi z'imyaka y'ubuzima bwanjye; ntabwo zageze ku minsi z'imyaka y'ubuzima bw'abasogokuru banjye, iyo minsi batuye nk'abanyamahanga. Yakobo amaze guhimbaza Farawo, yarasohotse imbere ye. Kandi Yosefu yatuye se n'abavandimwe be, maze abaha ubutaka mu gihugu cy'Igiputa, mu gace keza cyane, mu gace ka Ramesesi, nk'uko Farawo yari yategetse. Kandi Yosefu yagabanyaga ingano kuri se, ku bavandimwe be, no mu ngo yose ya se, ingano ukurikije umuntu. Ingano ariko ntiyari mu butaka bwose, kuko inzara yashimangiye cyane, ibutaka rya Egiputa n'ibutaka rya Kanana byanangiwe kubera inzara. Yozefu yakusanyije ifeza yose yabonekaga mu gihugu cy'Egiputa no mu gihugu cya Kanana, ifeza batozaga ingano. Yapimiye ingano kubera abo, maze Yozefu yinjiza ifeza yose mu nzu ya Farao. Kandi ifeza yose yarangiye mu gihugu cy'Igiputa no mu gihugu cya Kanana; ariko Abanyegiputa bose baje kwa Yosefu, bavuga bati, duhe imigati,

kandi kuki tupfa imbere yawe? Byarahomvye kuko ifeza yacu yarangiye. Yosefu abwira ati: Muzane inyamaswa zanyu, nzabaha imigati mu mwanya w'inyamaswa zanyu, niba ifeza yanyu irangiye. Bazanye amatungo yabo kuri Yozefu, maze Yozefu abaha imigati mu rwego rw'amafarasi, no mu rwego rw'intama, no mu rwego rw'inzovu, no mu rwego rw'indogobe, kandi yabarera ku migati mu rwego rw'amatungo yabo yose mu mwaka uriya. Umwaka uriya warasohokaga, kandi baza kuri we mu mwaka wa kabiri, kandi bamubwira, Ntitwigeze turimbuka imbere y'umwami wacu? Niba kuko ifeza yacu yarangiye, n'ibintu byacu n'amatungo kuri wewe shebuja, kandi nta kindi gisigaye imbere ya shebuja wacu, keretse umubiri wacu ubwacu n'ubutaka bwacu, kugira rero tutapfe imbere yawe, kandi ubutaka bugatakara, tugure twebwe n'ubutaka bwacu mu mwanya w'imigati, kandi tuzaba twebwe n'ubutaka bwacu abagaragu ba Farawo; duhe imbuto, kugira tubyaze, kandi tubane kandi tutapfe, kandi ubutaka ntibuzatakara. Kandi Yosefu yaguze ubutaka bwose bw'Abanyegiputa kuri Farawo, kuko Abanyegiputa bagurishije ubutaka bwabo kuri Farawo, kuko inzala yari yabatwaye, kandi ubutaka bwose bwabaye ubwa Farawo. Kandi abantu yabakoresheje nk'abacakara kuri we nk'abana, kuva ku mipaka y'iherezo rya Misiri kugeza ku miherezo, usibye ubutaka bw'abapadiri gusa; Yozefu ntiyabwunze ubu; kuko mu guha Farawo yarahawe impano abapadiri, kandi barya impano Farawo yari yabahawe; kubera ibi ntibarigurishije ubutaka bwabo. Yosefu yavuze ku Banyegiputa bose ati: Reba, naguze mwe n'ubutaka bwanyu uyu munsi kuri Farawo. Mwifatire imbuto, mubyaze ubutaka. Kandi

umusaruro wayo uzaba, kandi muzatanga igice cya gatanu kuri Farawo, ariko ibice bine bizaba kubamwe ku mbuto mu butaka, kandi ku biryo kubamwe, kandi ku bose mu nzu zanyu. Kandi bavuze, watwokoje; twabonye ubwubahane imbere y'umwami wacu, kandi tuzaba abagaragu ba Farawo. Kandi Yosefu yashyizeho itegeko kuri bo kugeza uyu munsi, ku butaka bwa Misiri kuri Farao gutandukanya, usibye ubutaka bw'abapadiri gusa, ntibyari bya Farao. Isiraheli yatuye mu gihugu cy'Misiri, mu butaka bwa Goshen, barabwongerera ubutungane, barakura kandi barakwiyongera cyane. Yakobo yabayeho mu gihugu cy'Misiri imyaka cumi na indwi, kandi iminsi y'imyaka y'ubuzima bwe yageze ku myaka ijana mirongo ine na indwi. Iminsi ya Isiraheli yo gupfa yegereye; maze ahamagara umuhungu we Yosefu, aramubwira ati, niba nabonye ubuntu imbere yawe, shyira ukuboko kwawe munsi y'ikibuno cyanjye, kandi uzankorerera imbabazi n'ukuri, kutampfusha mu Misiri; Ariko nzaryama hamwe na ba sogokuru banjye; kandi uzankura mu Misiri, kandi uzampfusha mu mva yabo; we none aravuga ati, nzakora nk'ijambo ryawe. Yavuze ati, Ndahirize, kandi ararahira kuri we, maze Isiraheli yinamira hejuru y'uruti rw'inkoni ye.

48

Byabaye nyuma y'amagambo aya, maze bimenyeshwa Yosefu ko so bawe arwaye, maze afata abahungu babiri be Manase na Efrayimu, aza kwa Yakobo. Byatangajwe kuri Yakobo, bavuga,

Dore umuhungu wawe Yosefu aza kuri wewe, kandi Isiraheli yiyongereye imbaraga, yicaye ku buriri. Kandi Yakobo yavuze kuri Yosefu, Imana yanjye yabonekaye kuri njye muri Luza mu gihugu cya Kanani, kandi yampfuye umugisha, kandi yambwiye, reba jye nzakwiyongera, kandi nzakwiyongeza, kandi nzakugira amatorero y'amahanga, kandi nzaguha igihugu iki, kandi ku mbuto yawe nyuma yawe, kuba umutungo w'iteka. Ubu rero, abahungu bawe babiri, abakubaye kuri wewe mu gihugu cya Misiri mbere yuko nza kuri wewe muri Misiri, ni abanjye. Efrayimu na Manase, nka Rubeni na Simeyoni, bazaba abanjye. Ariko abana, abo niba ubyara nyuma yibyo, bazaba kuri izina ry'abavandimwe babo, bazitwa kuri umurage w'abo. Jyewe ariko, igihe nari nturutse muri Mesopotamiya ya Siriya, Rasheli nyoko yapfuye mu gihugu cya Kanani, igihe nari ngeze hafi ya Chabratha, mu nzira yerekeza i Efrata, kandi namushyinguye mu nzira, ari yo Betelehemu. Ariko Isiraheli abonye abana ba Yosefu, aravuga ati, Ni bande aba kuri wewe? Yosefu yavuze kuri se, Aba ni abahungu banjye Imana yampa hano. Kandi Yakobo yavuze, Mbazanire, kugira ngo ndababarike. Amaso ya Isiraheli ariko yaremerewe biturutse ku busaza, kandi ntiyashoboye kureba. Yabegereye kuri we, arabunza, maze arabakubatira. Kandi Isiraheli yavuze kuri Yosefu, Dore, imbere yawe ntabwo naburiwe, kandi dore, Imana yerekanye kuri njye n'imbuto yawe. Yosefu yabasohoye ku mavi ye, maze baramwubahije, bafata isura hasi. Yosefu afashe abana be babiri b'abahungu, Eferayimu mu iburyo cye, ibumoso rya Isiraheli, na Manase mu ibumoso cye, iburyo rya Isiraheli, arabegereye kuri we. Aratandambuye, Isiraheli yashyize ukuboko kwiburyo

hejuru y'umutwe wa Efuraimu, uyu yari umuto, n'ukuboko kw'ibumoso hejuru y'umutwe wa Manase, yarambuye amaboko mu buryo bw'ihindagurika. Kandi yababarije, kandi yavuze, Imana, ababyeyi banjye Aburahamu na Isaka babishimishije imbere yayo, Imana yangaburiye kuva ubuto kugeza uyu munsi, Intumwa inkiza njye mubintu byose bibi, abahe umugisha abana aba; kandi izina ryanjye rizahamagariwa muri bo, n'izina rya babyeyi banjye Aburahamu na Isaka; kandi bariyongere bagakura umubare mwinshi cyane ku isi. Kubona ariko Yosefu ko se yashyize ukuboko kwe iburyo kuri umutwe wa Efrayimu, byamugoranye, kandi Yosefu yafashe ukuboko kwa se, kugira ngo ayikure ku mutwe wa Efrayimu ayishyire ku mutwe wa Manase. Yosefe yavuze kuri se ati: Si gutyo, Data, kuko uyu niwe umubanza, shyira ukuboko kwawe kw'iburyo ku mutwe we. Ariko ntiyashakaga, ahubwo yavuze ati: Nzi, mwana wanjye, nzi, kandi uyu azaba igihugu, kandi uyu azamanurwa, ariko murumuna we azaba mukuru kurusha we, kandi imbuto ye izaba imbaga y'amahanga. Kandi yabahumurije muri umunsi uriya, avuga: Muri mwe Isiraheli izahumurirwa, bavuga: Imana igukore nka Efrayimu na nka Manase. Kandi yashyize Efrayimu imbere ya Manase. Isiraheli yavuze kuri Yosefu ati: Reba, ndimo gupfa, ariko Imana azaba hamwe namwe, kandi azabagarura mu gihugu cy'abasogokuruza banyu. Jyewe ariko ndaguha Shekemu idasanzwe kuruta bavandimwe bawe, nayifashe mu kuboko cy'Abamori n'inkota yanjye n'umuheto wanjye.

49

Yakobo yahamagaye abahungu be, maze abavugira ati: Mwiteranire kugira ngo mbabwire ibizabagwirira mu minsi ya nyuma. Mwiteranire, kandi mumve, abahungu ba Yakobo, mumve Isiraheli, mumve so wanyu. Reuben, umwana wambere wawe, wowe imbaraga zanje, kandi intangiriro y'abana banje, ukomeye kutwara, kandi ukomeye mu kwigirira ubwigenge. Wakoze ishyari nk'amazi, ntuzavira; kuko wazamutse ku buriri bwa so, hanyuma wanduye uburiri aho wazamutse. Simeoni na Levi bavandimwe barangije ukubabaza kwo kuvanaho kwabo; Mu nama yabo roho yanjye ntiyinjire, kandi ku iteraniro ryabo umutima wanjye ntiwugire amakimbirane; kuko mu uburakari bwabo biciye abantu, kandi mu kwifuza kwabo baciye imigozi y'inzogera. Umusazi uburakari bwabo kuko ari ubw'ubugome, n'umujinya wabo kuko wakomeretse; nzabagabanya muri Yakobo, kandi nzabaparanya muri Isiraheli. Judah, wowe bavandimwe bawe bazakushima, amaboko yawe ari ku mugongo w'abanzi bawe, abahungu ba so wawe bazakugushamira. Umwana w'intare wa Yuda, kuva ku mwambi, mwana wanjye, warazamutse. Umaze kuruhuka waryamye nk'intare kandi nk'umwana w'intare, ninde azamubyutsa? Umutware ntazanangarika kuva muri Yuda, n'umuyobozi kuva mu bitugu byiwe, kugeza igihe ibintu byabitswe kuri we bizaza, kandi we ni ibyiringiro by'amahanga. Azohambira ku muzabibu uruhongore rwe, na ku rutete uruhongore rw'indogobe ye, azakoza mu divai umwenda we, na mu maraso y'umuzabibu ikimwambaro cye. Amaso ye aranyagira kuruta divuyi, kandi amenyo ye mera kuruta amata. Zebulun ku nkombe y'inyanja azaba, kandi we hafi y'icyambu

cy'amato, kandi azagera kugeza i Sidon. Issachar yifuzaga icyo cyiza, yiruhukira hagati y'imigabane. Kandi abonye ikiruhuko ko kiri cyiza, n'ubutaka ko buri bwiza, yashyize igitugu cye mu gukora imirimo ikomeye, maze aba umuhinzi. Dan azacira abantu be, nk'aho ari ubwoko bumwe muri Isiraheli. Kandi reka Dani abe inzoka ku nzira, yicaye ku ruhande rw'inzira, aruma igitsinsino cy'ifarashi; kandi umugenzi w'ifarashi azagwa inyuma, ategereje agakiza k'Umwami. Gad, itsinda ry'abateranyi rizamutera, ariko we ubwe azabakurikira akabateramo. Asher, umugati we uzaba mwinshi, kandi we azatanga ibyiza ku bategetsi. Naphtali ni igiti cyatandukanye, gitanga ubwiza mu mwana. Umuhungu wakuze Yosefu, umuhungu wanjye wakuze ukunda cyane, umuhungu wanjye muto, garuka kuri njye. Ku uwo baganiraga hamwe baramutukaga, kandi ba nyiri y'imiheto baramwangaga. Kandi imiheto yabo yamenetse n'imbaraga, kandi imitsi y'amaboko y'ukuboko kwabo yakoreshejwe, binyuze mu kuboko cya nyakubahwa Yakobo, kuva aho uwo ukomeye wa Isiraheli, kuva kwa Imana ya so wawe. Kandi Imana yanjye yagufashije, kandi yaguhe umugisha w'ijuru hejuru, n'umugisha w'ubutaka bufite byose, kubera umugisha w'amabere n'inda, umugisha wa so wawe na nyoko; warengeye umugisha w'imisozi ihoraho, na ku migisha y'imisozi y'iteka; bizaba ku mutwe wa Yosefu, na ku isonga ry'abavandimwe yayoboye. Benjamin ni impyisi irya abantu, mu gitondo arya akiri, kandi nimugorwa atanga ibiryo. Bose aba ni abana ba Yakobo cumi na babiri, kandi ibi se wabo yabavuganije, kandi yabahe umugisha, buri wese nk'umugisha we yabahe umugisha. Kandi yabavuze, jye ndimo kwongerwaho ku bantu banjye;

munshyingure hamwe na ba sogokuru banjye mu buvumo, buri mu murima wa Eferoni Umuheti, mu buvumo bw'ikibiri, imbere ya Mamure, mu gihugu cya Kanani, Aburahamu yaguze ubwo buvumo kuri Eferoni Umuheti nk'umutungo w'imva. Hariya bashyize Aburahamu na Sara umugore we; hariya bashyize Isaka na Rebeka umugore we; hariya bashyize Leya; Mu mutungo w'umurima n'ubwato bwari muri wo, kuva ku bana b'Heti. Kandi Yakobo yaruhutse ategeka abahungu be, maze azamura ibirenge bye ku buriri, arapfa, maze yongerwa ku bantu be.

50

Yosefu yaguye ku maso ya se, aramuririra, aramusoma. Kandi Yosefu yategekeje abana be abahunika, guhunika se we; kandi abahunika barahunikije Isiraheli. Kandi barazuza iminsi mirongo ine, kuko ari ko iminsi zo gushyingura zibarwa, maze Misiri yamwicaye bubabare iminsi mirongo irindwi. Kuva iminsi y'icyunamo yarangiye, Yosefu yavuganye n'abayobozi ba Farawo, avuga ati, Niba nabonye ubuntu imbere yanyu, muvugire Farawo mu matwi ye, muvuge muti, Data yandahije, avuga ati, mu mva nacimbye njyenyine mu gihugu cya Kanani, aho uzanshyingura; none rero nzajya nshyingure data, kandi nzagaruka. Farawo yabwiye Yosefu ati, Jya, ushyingure so, nk'uko yagurahije. Kandi Yosefu yuzuye gushyingura se; kandi bose abana ba Farawo bazuye hamwe na we, n'abasaza b'inzu ye, n'abasaza bose b'igihugu cy'Egiputa, n'urugo rwose rwa

Yosefu, n'abavandimwe be, n'inzu yose ya so, n'imiryango ye; kandi intama n'inka barazisigiye mu gihugu cya Gosheni. Kandi bazamutse hamwe na we ingobyi n'abasirikare b'amafarasi, inkambi ikaba yari nini cyane. Bageze ku kibuga cya Atadi kiri hanze y'Umugezi wa Yorodani, baramwicuruza icyunamo gikomeye kandi gikabije cyane, maze akorera se icyunamo cy'iminsi irindwi. Kandi abatuye mu gihugu cya Kanani babonye icyunamo ku gihingwa cya Atadi, kandi bavuze, Iki ni icyunamo gikomeye cy'Abanyegipito. Kubera ibi yahamagaye izina ryacyo Icyunamo cy'Igipito, ariko kiri hanze ya Yorodani. Kandi abana be b'abahungu baramukoreye gutya. Kandi abahungu be bazamuye muri igihugu cya Kanani, baramushyingura mu bwato bw'ikibiri, ubwato Aburahamu yaguze nk'umutungo w'imva okuva kuri Efuroni uwa Muheti, imbere ya Mamure. Yosefu yagarutse mu Misiri, we hamwe na bavandimwe be, n'abari barazamutse gushyingura se. Abavandimwe ba Yosefu bamaze kubona ko se wabo yapfuye, bavuze bati: Yosefu ntashobora kutwanga, akadusubiza ibikorwa byose bibi twamweretse. Kandi bageze kuri Yozefu bavuze, se wawe yarahiye mbere yo gupfa avuga ati, mubwire Yozefu muti: babarire ikibi n'icyaha cyabo, kuko ibi bibi bakwerekanye; kandi ubu emera ikibi cy'abaserukira b'Imana ya so wawe; kandi Yozefu yaraye igihe bavugaga na we. Kandi baje kuri we bavuze bati, Tuzi ko turi abagaragu bawe. Yosefu yabavuze ati: Ntimutinya, kuko ndi uwa Imana. Mwe mwateganije ibibi ku jye, ariko Imana yateganije ibyiza ku jye, kugira ngo bibaho nk'uko bimeze uyu munsi, kandi abantu benshi bagaburirwe. Kandi yabavuze ati, Ntimwikubite ubwoba, jye nzabakomeza

mwe n'imiryango yanyu, kandi yabahumurije, kandi yabavugishije mu mitima yabo. Kandi Yosefu yatuye muri Egiputa, we hamwe na bavandimwe be, n'umuryango wose wa se, kandi Yosefu yabayeho imyaka ijana n'icumi. Kandi Yosefu yabonye abana ba Eferayimu, kugeza ku gisekuru cya gatatu; kandi abahungu ba Makiri umuhungu wa Manase bavutse ku bitugu bya Yosefu. Kandi Yosefu yabwiye abavandimwe be ati: Ndimo gupfa, ariko Imana izabasura, kandi izabazana muri iki gihugu ibatware mu gihugu Imana yarahiye ba sogokuruza bacu Aburahamu, Isaka, na Yakobo. Kandi Yozefu yarahirije abana ba Isiraheli, avuga ati: Mu gusura Imana izabasura, muzazamura amagufwa yanjye kuva hano mugende nayo. Kandi Yosefu yapfuye afite imyaka ijana n'icumi, baramushyingura, bamushyira mu isanduku muri Egiputa.

Kuva

1

Aya ni amazina y'abahungu ba Isiraheli binjiye muri Egiputa hamwe na Yakobo se wabo, buri umwe yinjiye n'urugo rwe rwose. Rubeni, Simeyoni, Levi, Yuda, Isakari, Zabuloni, Benjamini, Dani, na Nafutali, Gadi, na Asheri. Yosefe yari muri Egiputa, kandi abantu bose bava kwa Yakobo bari mirongo irindwi na batanu. Yozefu yapfuye, hamwe na bavandimwe be bose, n'igisekuru cyose. Ariko abana ba Isiraheli barakuze, barakwiyongera, babaye benshi, kandi barakomeye cyane cyane, kandi igihugu cyabakuweho. Umwami undi yarahagaze kuri Egiputa, uwo atazi Yosefu. Yavuze ku igihugu cye ati: Reba, ubwoko bw'abana ba Isiraheli ni umubare munini, kandi barakomeye kuruta twe. Nzaza rero reka tubafate n'ubwenge, kubera ko batazongera kwiyongera, kandi igihe intambara ibaho kuri twe, bazajya ku ruhande rw'abanzi, kandi bamaze kuturwanya, bazave mu gihugu. Kandi yashyizeho kuri bo abagenzuzi b'imirimo, kugira ngo babababaze mu mirimo. Kandi babakiye imigi ifite ingabo kuri Farawo, Peitho na

Ramesesi na Oni, ari wo mujyi w'izuba. Ariko uko babahohoteraga, ni ko benshi cyane babaga, kandi bakagira imbaraga cyane cyane, kandi Abanyegiputa barabanyangaga abana ba Isiraheli. Kandi Abanyegiputa bahohoteraga abana ba Isiraheli ku ngufu. Kandi babatera ububabare ubuzima bwabo mu bikorwa bikomeye, mu byumba no mu gukora amatafari, no mu bikorwa byose byo mu mirima, nk'ibikorwa byose babo babacyesha mu nguvu. Kandi umwami w'Abanyegiputa yavuze ku bazabusha b'Abaheburayo, umwe wabo izina rye Sepora, kandi izina rya wa kabiri Puwa. Kandi yavuze, iyo mubyarisha abagore b'Abaheburayo, kandi baba hafi yo kubyara, niba ari umuhungu, muwice, ariko niba ari umukobwa, muwubungabunga. Abazarakazi ariko batinya Imana, kandi ntibakoze nkuko umwami w'Igiputa yabategetse, kandi bakomeje kubamo abahungu. Umwami w'Igupta yahamagaye abazarakazi, maze ababwira ati, Kuki mwakoze ikintu iki, mukabikiza abahungu? Abazabyara bavuze kuri Farawo bati: Abagore b'Abaheburayo ntibasa n'abagore b'Igiputa, kuko babyara mbere y'uko abazabyara babageraho, kandi bakabyara. Imana yagiriye neza ababyaza, abantu barakwiyongera, kandi barushijeho gukoma cyane. Kuva abazabyara batinya Imana, yababakoreye amazu. Farawo yategekaga abantu be bose, ati: Umuhungu wese avukiye Abaheburayo, mujugurire mu ruzi, ariko umukobwa wese, mumurekere ubuzima.

2

Hari umuntu wo mu muryango wa Levi, wafashe umwe mu bakobwa ba Levi. Kandi mu nda yafashe, kandi yabyaye umuhungu, bamaze kubona ko ari mwiza, bamuhishe amezi atatu. Kuva nuko batagishoboye kuyihisha, mama we yafashe igitebo, maze akisiga amakara n'ibitoro, maze ashyiramo umwana muri cyo, maze akishyira mu gishanga hafi y'uruzi. Kandi mushiki we yari aramureba kuva kure kugira ngo amenye icyamubayeho. Umukobwa wa Farawo yamanukiye kwoga ku mugezi, kandi abakozi be bari banyura hafi y'umugezi. Abona agaseke mu bisate, yohereza umukozi we, arawufata. Gufungura, abona umwana arira mu iseke; kandi umukobwa wa Farawo yamubaye impuhwe, maze ati, Uyu ni umwe mu bana b'Abaheburayo. Kandi mushiki wiwe yavuze ku mwana wa Farawo, Urashaka nhamagare umugore wonsa mu Baheburayo, kandi azakonsa umwana kuri wewe? Umukobwa wa Farawo yavuze ati, Genda; inkumi imaze kuza yahamagaye nyina w'umwana. Umukobwa wa Farawo aramubwira ati, Mfatire uyu mwana kandi umukonzere, ariko nzaguhembera. Umugore afata umwana, aramukonzera. Umwana amaze gukura kandi gukomera, yaramuzanye kwa mukobwa wa Farawo, kandi yaramubaye umuhungu; maze yita izina rye Mose, avuga ati, Naramukuye mu mazi. Byabaye mu minsi myinshi iyo, Musa amaze gukura, yasohoye kuri abavandimwe be abana ba Isiraheli, amenye umurimo wabo, abona umuntu w'Umwigipito akubita umwe w'Umuheburayo, umwe mu bavandimwe be abana ba Isiraheli. Amaze kureba hafi na hafi hano na hano nta muntu abona, akubita Umunyegiputa, aramuhisha mu musenyi. Gusohoka ariko ku munsi wa kabiri,

abona abagabo babiri Abaheburayo barwana, kandi avuga uwo ukora nabi, Kubera iki wowe ukubita umuturanyi wawe? Ariko yavuze, Ninde yagushyize umutware n'umucamanza kuri twe? Ntabwo kunzica wowe ushaka, mu buryo wica ejo Umwigiputa? Mose yatinya, kandi yavuze, Niba ari ko iri jambo ryagaragaye bityo. Farawo yumvise ijambo iri, kandi yashakaga kwica Mose. Mose yavuye imbere ya Farawo, kandi yatuye mu gihugu cya Madiyani; amaze kugera mu gihugu cya Madiyani, yicaye ku ruziga. Umupadiri wa Madiyamu yari afite abakobwa barindwi barisha intama za se wabo Yetero. Bageze, baravomye amazi kugeza bwuzuza ibiyobo kugira ngo banyweeshe intama za se wabo Yetero. Abashumba bageze, ariko barabirukana. Mose ahaguruka arabarokora, avoma amazi kuri bo, anywesha intama zabo. Baje kuri Ragweli se wabo, we abavuza ati, Kuki mwihutiye kuza uyu munsi? Abo kandi bavuze, Umugabo w'Umunyegiputa yaturokoje ku bahizi, kandi yatuteye amazi, kandi yanywesha intama zacu. Yavuze abakobwa be ati, Kandi ari he? Kandi kuki mwasize umugabo? Mwitere rero kugira ngo arye umugati. Musa yaturiye aho umugabo atuye, kandi uwo mugabo yamuha umukobwa we Sefora nk'umugore. Umugore yatwite arabyara umuhungu, Mose aramuha izina Gerishamu, avuga ati, Kuko ndi umunyamahanga mu gihugu cy'amahanga. Nyuma y'iminsi myinshi iryo, umwami w'Igiputa yapfuye, kandi abana ba Isiraheli bacurumiwe biturutse ku bikorwa, kandi barakoze umudugudu, kandi umudugudu wabo wazamutse kuri Imana uturutse ku bikorwa. Imana yumvise ubunyogovu bwabo, kandi Imana yibukije isezerano rye yari yagiranye na Aburahamu, na Isaka, na Yakobo. Kandi Imana yareba abana ba

Isiraheli, maze imenyekana kuri bo.

3

Kandi Musa yari arimo kurisha intama za Yetero sogokuru we, umuhabiri wa Madiyani, kandi yayoboye intama ku butayu, kandi yaje ku musozi wa Horebu. Yagaragaye kuri we Intumwa ya Shebuja mu muriro w'urushya kuva mu gihuru; kandi araba ko igihuru cyaka mu muriro, ariko igihuru nticyatwikaga. Mose yavuze ati: Nzanyura nzarebe iki kigaragaro kinini, kuko igihuru ntikirakira. Nkuko Umwami yabonye ko yegera kureba, Umwami yamuhamagaye kuva mu igihuru, avuga, Mose, Mose, we ariko yavuze, Ni iki? Ariko yavuze, ntukegerere hano; kuramo inkweto ku birenge byawe, kuko ahantu. Muri icyo uhagaze, ubutaka ni bwera. Kandi yavuze ati, Ndi Imana ya so baba, Imana ya Aburahamu, na Imana ya Isaka, na Imana ya Yakobo. Ariko Mose yahinduye isura ye, kuko yari atinya kureba imbere y'Imana. Uwiteka yavuze kuri Musa, nababonye nabonye ibibazo by'abantu banjye bari muri Egiputa, kandi umwiyamiriro wabo numvise kuva ku bashinzwe imirimo; kuko nzi ububabare bwabo, kandi namanukiye kubakiza mu kuboko kw'Abanyegiputa, no kubavana mu gihugu icyo, no kubinjiza mu gihugu cyiza kandi kinini, mu gihugu giterera amata n'ubuki, mu mwanya w'Abakanaani, n'Abaheti, n'Abamori, n'Abaperezi, n'Abagirigashi, n'Abahivi, n'Abayebusi. Kandi ubu, reba, iguhamagaro ry'abana ba Isiraheli ryaje kuri njye, kandi nabonye umunaniro Abanyegiputa babananira. Kandi ubu nja,

nzohereza we kuri Farawo umwami wa Egiputa, kandi uzasohora abantu banjye abana ba Isiraheli mu gihugu cya Egiputa. Mose yavuze ku Mana ati: Ndi nde jye, kugira ngo njye kwa Farao umwami w'Igiputa, kandi kugira ngo nsohoze abana ba Isirayeli mu gihugu cy'Igiputa? Imana yavuze kuri Mose, iti, Nzaba nawe, kandi iki ni ikimenyetso kuri wewe ko jye nzohereza wewe: Iyo uzaba usohoye abantu banjye muri Egiputa, muzakorera Imana kuri uyu musozi. Kandi Mose yavuze ku Mana, reba nzasohoka kuri abana ba Isiraheli, kandi nzabavugisha nti, Imana ya ba sogokuru bacu yanyohereje kuri mwe; bazambaza, izina rye ni irihe? Iki nzabavugira? Imana yavuze kuri Mose iti, Ndi Uwo Uri, hanyuma yavuze iti, Uzabwira abana ba Isiraheli uti, Uwo Uri yandohereje kuri mwe. Imana yongeye kuvugana na Mose iti, Ni ko uzabwira abana ba Isiraheli uti, Uwiteka Imana ya ba so bacu, Imana ya Aburahamu, na Imana ya Isaka, na Imana ya Yakobo, yanyohereje kuri mwe. Iri ni izina ryanjye ry'iteka, kandi ni urwibutso rw'ibisekuruza ku bisekuruza. Umaze kuza rero, teranya inama y'abasaza b'abana ba Isiraheli, kandi uzabavugira uti: Umwami Imana y'abasogokuru bacu yabonekeye kuri njye, Imana ya Aburahamu, n'Imana ya Isaka, n'Imana ya Yakobo, avuga ati: Mu gusura nasuzwe mwe, n'ibintu byose byabaye kuri mwe muri Egiputa. Kandi yavuze ati: Nzazamura mwe kuva mu bubabare bw'Abanyegiputa, mujye mu igihugu cy'Abakanaani, n'Abaheti, n'Abamori, n'Abaperezi, n'Abagirigashi, n'Abahivi, n'Abayebusi, mu igihugu giterera amata n'ubuki. Kandi bazumva ijwi ryawe, kandi uzinjira wewe n'inama y'abasaza ba Isiraheli, kuri Farawo umwami w'Igiputa,

kandi uzamubwira Imana y'Abaheburayo yaraduhamagaye, tuzagenda rero urugendo rw'iminsi itatu mu butayu, kugira ngo duhamagare Imana yacu. Ariko jyewe nzi ko Farawo umwami wa Egiputa atazabareka kugenda, keretse hakoreshejwe ukuboko gukomeye. Kandi ndagororeje ukuboko, nzakubita Abanyegiputa mu bitangaza byanjye byose, ibisho nzakora muri bo, kandi nyuma y'ibyo azabakohereza. Kandi nzatanga ubuntu ku bantu aba imbere y'Abanyegipito; iyo ariko muva, ntimuzava mubusa; Ariko umugore azasaba ku muturanyi na ku uwo batuye hamwe ibikoresho bya feza, na bya zahabu, n'imyambaro; kandi muzabishyira ku bahungu banyu, na ku bakobwa banyu, kandi muzanyaga Abanyegipito.

4

Mose yasubije ati: Niba batanyizeye kandi batumvise ijwi ryanjye, bazavuga ko Imana itagaragariye kuri wewe. Nzababwira iki? Uwiteka yamubwiye ati, Ni iki iki kiri mu kiganza cyawe? Yavuze ati, Inkoni. Kandi yavuze, Yiruke hasi, maze ayiruka hasi, ikaba inzoka, Musa arayihunga. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Rambuza ukuboko, ufate umurizo. Arambutse ukuboko rero, afata umurizo, maze uhinduka inkoni mu kuboko kwe. Kugira ngo bakwizere, ko Imana ya ba sogokuru babo yagaragaye kuri wewe, Imana ya Aburahamu, na Imana ya Isaka, na Imana ya Yakobo. Umwami yamubwiye kwongeye ati: Injiza ikiganza cyawe mu gifuba cyawe, maze yinjije ikiganza cye mu gifuba cye, akacyakura mu gifuba cye,

ikiganza cye kikaba kimeze nk'urubura. Kandi yavuze kandi: Injiza ukuboko kwawe muri igifuba cyawe, maze yinjije ukuboko muri igifuba cye, maze akabyisohoye kuva muri igifuba cye, kandi kandi kwagarutswe muri ibara ry'umubiri wacyo. Ariko niba batakwizera, kandi batumva ijwi ry'ikimenyetso cya mbere, bazakwizera ijwi ry'ikimenyetso cya kabiri. Kandi bizaba niba batakwizera ibimenyetso byombi ibi, kandi ntibahumve ijwi ryawe, uzafata amazi yo mu ruzi, uzayasuke ku butaka bwumye, kandi amazi uzaba ufashe mu ruzi azahinduka amaraso ku butaka bwumye. Mose yavuze ku Mwami ati: Ndagusaba, Mwami, sinshobora neza kuva ejo hazaza cyangwa kuva mu munsi wa gatatu, ndetse n'uhereye igihe watangiye kuvugana n'umugaragu wawe, kuko mfite ijwi ridakomeye kandi ururimi rudasanzwe. Uwiteka yavuze kuri Mose ati, Ninde yahaye umuntu umunwa? Kandi ni nde wakoze umuntu utumva neza n'uwituma, ubona n'impumyi? Ntabwo jye ndi Imana? Kandi ubu genda, nzagufungura umunwa wawe, kandi nzakwigisha ibyo ugomba kuvuga. Kandi Mose yavuze, ndagusaba, Shebuja, shyiraho undi ushobora, uwo uzohera. Kandi Umwami yarakajwe n'uburakari kuri Mose, yavuze, Si reba Aroni umuvandimwe wawe Umulewi? Nzi ko avuga azavuga we kuri wewe; kandi dore azasohoka kuja guhura nawe, kandi amaze kubona wewe azishima mu mutima we. Kandi uzavuga kuri we, kandi uzashyira amagambo yanjye mu munwa we, kandi jye nzafungura umunwa wawe n'umunwa we, kandi nzigisha mwe ibyo muzakora. Kandi we mwene azakuvugira ku bantu, kandi we mwene azaba umunwa wawe, ariko wowe uzaba kuri we ibintu bijyanye n'Imana. Kandi

uzafata muri ukuboko kwawe iyi nkoni yahinduwe mu nzoka, uyikoresheje uzakora ibyo bimenyetso. Musa yagiye, arasubira kwa Yetero umukwe we, avuga ati, Nzagenda nzasubire ku bavandimwe banjye bari muri Egiputa, nzarebe niba bakiri bazima. Yetero yabwiye Musa ati, Genda uri mwiza. Nyuma y'iminsi myinshi, umwami w'Egiputa yapfuye. Umwami yavuze kuri Mose ari muri Madiyamu ati: Genda, ugende muri Egiputa, kuko bose bari bashaka ubugingo bwawe bapfuye. Amaze gufata umugore n'abana, Mose yabazamye ku matunda, maze asubira mu Misiri; kandi Mose yafashe inkoni yavuye kuri Imana mu kiganza cye. Umwami yavuze kuri Mose ati: Iyo ugenda usubira muri Egiputa, reba ibitangaza byose naguhawe mu maboko yawe, uzabikora imbere ya Farao, ariko jye nzakomeretsa umutima we, kandi ntazaohereza abantu. Wowe ariko uzabwira Farawo, ibi ni byo Umwami avuga: Umuhungu wanjye w'ibanze ni Isiraheli. Nabwiye kandi ko ugomba kohereza abantu banjye, kugira ngo bampererereze. Niba rero utifuza kubohereza, reba rero, jye nzica umuhungu wawe w'ibanze. Byabaye ariko mu nzira mu hantu ho kurara intumwa ya Mukama yahuye na we, kandi yashakaga kumwica. Kandi Sefora amaze gufata ibuye, yakoze umuhungu we kuruhu rw'imbere; kandi yaguye ku birenge bye, kandi yavuze, amaraso y'umuhungu wanjye yahagaraye. Kandi yamuva, kuko yavuze, amaraso y'okugururura umwana wanjye yarahagaritse. Umwami yavuze kuri Aroni ati: Genda uhure na Mose mu butayu. Aroni agiye, ahuye na we ku musozi w'Imana, banyagirana. Mose yamenyesheje Aroni amagambo yose ya Umwami yari yamwohereje, n'amagambo yose yari yamutegetswe. Mose na

Aroni bagiye, bateranira inama y'abasaza b'abana ba Isiraheli. Kandi Aroni yavuze amagambo yose aya Imana yari yavuze kuri Mose, maze akora ibimenyetso imbere y'abantu. Kandi abantu bemeje kandi bishimye kuko Imana yasuye abana ba Isiraheli, kandi kuko yabonye amakuba yabo; abantu baramutse bapfukamye baramusenga.

5

Nyuma y'ibi, Musa na Aroni binjiye kuri Farawo, bamubwira bati, Ibi ni ibyo Umwami Imana ya Isiraheli avuga: Reka abantu banjye bagende, kugira ngo bankurikire mu butayu. Kandi Farawo yavuze, Ninde ari uwo nzumva ijwi rye, kugira ngo nohereze abana ba Isiraheli? Sinzi Umwami, kandi Isiraheli ntabwo nzayohereza. Kandi bavuga kuri we: Imana y'Abaheburayo yaratuhamagaye. Tugiye rero urugendo rw'iminsi itatu mu butayu, kugira ngo tuhamagare Umwami Imana yacu, kuko urupfu cyangwa ubwicanyi bidashobora kutugeraho. Kandi umwami wa Misiri yabavuze ati, Kuki Musa na Aroni murahindura abantu kuva ku mirimo? Genda buri umwe muri mwe ku mirimo ye. Farawo yavuze ati, Reba, ubu abantu barakuye cyane, ntabwo tugomba rero kubahaza mu mirimo yabo. Farawo yategetse abashinzwe imirimo y'abantu, n'abanditsi, avuga: Nta na rimwe muzongera guha ibyatsi abantu mu gukora amatafari, nk'uko byari ejo n'ejo hanyuma; ariko bo ubwabo bareke bagende kandi bakusanyirize bo ubwabo ibyatsi. Kandi igipimo cy'amatafari bakora buri munsi

uzabashyiraho, ntuzakuraho ikintu na kimwe, kuko bafite umwanya, ni yo mpamvu barashavuye, bavuga ngo, turuke tuhamagare Imana yacu. Reka imirimo y'abantu aba ibaremere, kandi bareke guhangayikishwa n'ibyo, kandi ntibahangayikishwe n'amagambo ubusa. Abakozi n'abanditsi bashakaga abo bantu, kandi bavugaga ku bantu, bavuga, Ibi ni ibyo Farawo avuga: Sinzongera kubaha ibyatsi. Mwemwe ubwawe mujya mukusanya ibyatsi byumye, aho mwabisanga, kuko nta kintu cyakurwa ku gahunda yanyu. Kandi abantu bakwirakwijwe mu gihugu cyose cya Misiri kugira ngo bakusanye ibishishwa nk'ibyatsi. Ariko abagenzuzi babaharukiraga bavuga bati: Murangize imirimo ibyabagenewe buri munsi, nkuko byari bimeze igihe ibyatsi byahawe mwe. Kandi abanditsi b'ubwoko bw'abana ba Isiraheli, abo bashyizwe kuri bo, bakubiswe n'abashinzwe ba Farawo, bavuga bati: Kuki mutarangije imisanzu yanyu yo gukora amatafari nkuko byari ejo n'ijoro, n'uyu munsi? Ariko abanditsi b'abana ba Isiraheli binjiye bavuze cyane kuri Farao, bavuga bati, Kuki wowe ukora gutya ku bajakazi bawe? Ibyatsi ntibitangwa abagaragu bawe, kandi baradutegeka gukora amatafari, kandi reba abana bawe bakubitwe, uzakora nabi rero ku bantu bawe. Kandi yabavuze ati, Muri abapfakazi, muri abapfakazi, kubera ibi muvuga muti, Reka tugende, reka dutambire Imana yacu. Ubu rero, gendeni mukore, kuko ibyatsi ntibizohabwa mwe, ariko muzatanga umubare w'amatafari. Abanditsi ba bana ba Isiraheli babonaga ko bari muri ibibi, bavuga bati: Ntimuzasiga igipimo cyagenwe cyo gukora amatafari ku munsi. Bahuye Mose na Arone baja kubahurana nabo, ubwo bava kwa Farawo, kandi babavuze,

Imana ibarebe kandi igucire, kuko mwatumye impumuro yacu ibe inzira imbere ya Farawo, n'imbere y'abagaragu be, guha inkota mu maboko ye, kudutwarira. Musa yarasubiye kuri Uwiteka, kandi yavuze, ndakwifuriza, Uwiteka; kuki wakoze nabi ku bantu aba? Kandi kuki wanyohereje? Kandi kuva njyeye kuri Farawo kuvuga mu izina ryawe, yababye abantu aba, kandi ntiwakize abantu bawe.

6

Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Ubu uzabona ibyo nzakora kuri Farawo, kuko azabohereza mu kuboko gukomeye, kandi azabirukana mu gihugu cye n'ukuboko kurengeye hejuru. Imana yaravuze kuri Musa, imubwira iti: Njye ndi Umutegetsi. Kandi nagonekereye kuri Aburahamu, na Isaka, na Yakobo, nkaba Imana yabo, ariko izina ryanjye Umwami sintiryerekana kuri bo. Kandi nashyizeho isezerano ryanjye kuri bo, kugirango ndibahe ubutaka bw'Abakanaani, ubutaka bari batuye, aho kandi batuye. Kandi jyewe numvise ubunyangirizo bw'abahungu ba Isiraheli, abo Abanyegiputa babafashe nk'abacakara, kandi nibutse isezerano ryanyu. Genda, navuze kubana ba Isiraheli, mbavugira, jye ndi Uwiteka; kandi nzamuva mu butegetsi bw'Abanyegipito, kandi nzamukiza mu bucakara, kandi nzamucungura mu kuboko kurerure n'urubanza rukuru; Kandi nzamufata kuri jye mube abantu banjye, kandi nzaba Imana yanyu; kandi muzamenya ko jye ndi Uwiteka Imana yanyu, uwamukuye mu butegetsi

bw'Abanyegipito. Kandi nzaninjiza mwe mu nsi, muri iyo narambuye ukuboko kwanjye, kugira ngo ndihe Aburahamu, na Isaka, na Yakobo, kandi nzayihabwa mwe nk'umurage, njye Uwiteka. Mose yavuze gutya ku bana ba Isiraheli, ariko ntibamumvise kubera ubwoba bw'umutima no kubera imirimo ikomeye. Ariko Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Injira, vugana na Farawo umwami w'Igiputa, kugira ngo yohereze abana b'Isirayeli bave mu gihugu cye. Mose yavuze imbere ya Mwami, avuga, reba abana ba Isiraheli ntibampumvise, kandi Farao azanyumva ate? Ariko jye nta mpamvu. Umwami yavuze na Musa na Aharoni, maze abategeka kujya kwa Farao umwami w'Egiputa, kugira ngo yohereze abana ba Isiraheli bave mu gihugu cy'Egiputa. Kandi aba ni abayobozi b'amazu y'imiryango yabo, abahungu ba Rubeni, imfura ya Isiraheli: Enoki, na Palu, Asironi, na Karimi. Ubu ni ubwoko bwa Rubeni. Kandi abahungu ba Simeyoni ni Yemuweli, na Yamini, na Awodi, na Yakini, na Saari, na Sawuli uwo kuva ku mugore w'umukananizi; ayo ni imiryango y'abahungu ba Simeyoni. Kandi aya ni amazina y'abahungu ba Levi hakurikijwe umuryango wabo: Gerishoni, Kohati, na Merari, kandi imyaka y'ubuzima bwa Levi yari ijana mirongo itatu na indwi. Kandi aba ni abana ba Gedesoni: Lobeneyi na Semeyi, mu ngo z'imiryango yabo. Kandi abahungu ba Kaati ni Amurama, na Isari, Heburoni, na Ozeyeli, kandi imyaka y'ubuzima bwa Kaati yari imyaka ijana mirongo itatu na itatu. Kandi abahungu ba Merari: Mahli, na Mushi. Aba ni imiryango ya basogokuru ba Levi ukurikije imiryango yabo. Kandi Amram yafashe Jokabedi, umukobwa wa mugenzi wa se wiwe, kuri we nk'umugore, maze

amubyarira Aroni na Mose, na Mariyamu mushiki wabo. Imyaka y'ubuzima bwa Amram yari ijana mirongo itatu n'ibiri. Kandi abahungu ba Izhar, Kora, na Nafeki, na Zekiri. Kandi abahungu ba Ozeiel, Misael, na Elisaphan, na Segrei. Ariko Aroni yafashe Elizabeti umukobwa wa Aminadabu, mushiki wa Nahashoni, nk'umugore we, kandi yamubyariye Nadabu, na Abiyudi, na Eleazari, na Itamari. Abahungu ba Kora ni Asiri, na Elikana, na Abiyasari; aba ni ibisekuruza bya Kora. Kandi Eleazari umwana wa Aroni yafashe umwe mu banyakwigendera ba Putiyeli nk'umugore we, aramubera Finehasi, aba ni abakuru b'imiryango y'Abalewi hakurikijwe ibisekuruza byabo. Uyu ni Aroni na Mose, Imana yabwiye ko bagomba kuvana abana ba Isiraheli mu gihugu cy'Misiri n'imbaraga zabo. Aba ni abo baganiraga na Farawo umwami wa Misiri; kandi basohoye abana ba Isiraheli mu gihugu cya Misiri we ubwe Aroni na Mose, umunsi Uwiteka yavuganye na Mose mu gihugu cya Misiri. Kandi Umwami yavuze kuri Mose ati, Jye Umwami, vugana kuri Farawo umwami wa Misiri ibyo byose ndakubwira. Mose yavuze imbere ya Umwami ati: Reba, jye ndi umuntu ufite ijwi ridakomeye, kandi Farawo azanyumva ate?

7

Kandi Umwami yavuze kuri Mose ati: Reba, ndaguhaye nk'imana kuri Farao, kandi Aroni muvandimwe wawe azaba umuhanuzi wawe. Wowe ariko uzavuga kuri we byose nkuko ndakutegeka, naho Aroni mushiki wawe azavuga kuri Farao,

kugirango yohereze abana ba Isiraheli kuva mu gihugu cye. Ariko jyewe nzakomeretsa umutima wa Farawo, kandi nzongera ibimenyetso byanjye n'ibitangaza mu gihugu cy'Igiputa. Kandi Farawo ntazumva ibyamwe, kandi nzashyira ukuboko kwanjye kuri Egiputa, kandi nzasohorera n'imbaraga zanjye abantu banjye abana ba Isiraheli mu gihugu cy'Egiputa hamwe n'ukwihorera gukomeye. Kandi bazamenya Abanyegiputa bose ko jye ndi Umwami, mugihe nkurambuza ukuboko kwanjye kuri Egiputa, kandi nzorekura abana ba Isiraheli hagati yabo. Mose na Arone bakoze nkuko Uwiteka yabategetse, ni ko bakoze. Mose yari afite imyaka mirongo inani, naho Aroni umuvandimwe we yari afite imyaka mirongo inani na itatu, igihe bavuganaga na Farawo. Kandi Uwiteka yavuze kuri Musa na Aroni, avuga, kandi niba Farawo avuga kuri mwe, avuga, duhe ikimenyetso cyangwa igitangaza, kandi uzabwira Aroni muvandimwe wawe, fata inkoni, kandi uyijugurure hasi imbere ya Farawo, kandi imbere y'abagaragu be, kandi izaba inzoka. Mose na Arone binjiye imbere ya Farao n'abaserukira be, bakora nk'uko Uwiteka yababwiye. Arone ajugunya inkoni imbere ya Farao n'abaserukira be, ihinduka inzoka. Farawo yahamagaye hamwe abasofiste b'Igiputa n'abarozi, kandi abapfumu b'Abanyegiputa nawe bakoze kimwe ukoresheje uburozi bwabo. Kandi buri umwe yajije inkoni ye, maze zihinduka inzoka, inkoni ya Aroni iramira inkoni zabo. Kandi umutima wa Farawo warushije gukomera, kandi ntiyabumvise, nkuko Uwiteka yari yababwiye. Umwami yavuze kuri Mose ati: Umutima wa Farawo urakomeye, ntashaka kohereza abantu. Genda kuri Farawo mu gitondo, reba we asohoka kuri amazi, kandi uzaba uhura na we

ku nkombe y'umugezi, kandi inkoni yahindutse inzoka uzayifata mu kiganza cyawe. Kandi uzabwira ati, Uwiteka Imana y'Ababeburayo yandoherejeje kuri wewe avuga ati, Reka abantu banjye bagende kugira ngo bankore muri ubutayu, kandi dore ntiwigeze wumva kugeza ubu. Ibi ni ibyo Umwami avuga, muri ibi uzamenya ko jye ndi Umwami, reba jye nkubita inkoni iri mu ikiganza cyanjye kuri amazi ari mu ruzi, kandi azahinduka amaraso. Kandi amafi ari mu ruzi bazapfa, uruzi ruzanuka, kandi Abanyegiputa ntibazashobora kunywa amazi y'mu ruzi. Umwami yavuze kuri Mose ati: Bwira Aroni, muvandimwe wawe, afate inkoni ye mu kiganza cye, agoloze ukuboko kwe ku mazi y'Egiputa, ku migezi yabo, ku miyoboro yabo, ku bishanga byabo, no ku mazi yose yateranijwe yabo, bizahinduka amaraso. Byabaye amaraso mu gihugu cyose cy'Egiputa, mu biti no mu mabuye. Kandi Mose na Aroni bakoze gutya, nk'uko Umwami yari yabategetse, kandi yaramutse inkoni ye akubita amazi yari mu ruzi imbere ya Farawo n'imbere y'abakozi be, maze ahindura amazi yose yari mu ruzi ayahindura amaraso. Kandi amafi yari mu ruzi yapfuye, uruzi rwaranukiye, kandi Abanyegiputa ntibashoboye kunywa amazi mu ruzi, kandi amaraso yari mu butaka bwose bwa Egiputa. Bakoze kimwe na bo kandi abapfumu b'Abanyegiputa bakoresheje uburogwe bwabo, umutima wa Farawo ukakomera, ntiyabumvise, nk'uko Uwiteka yari yabivuze. Farawo yahindutse ariko yinjiye mu nzu ye, kandi ntiyitaye n'agatoya kuri ibyo. Abanyegiputa bose bacimbye hafi y'uruzi kugira ngo banywe amazi, kuko ntibashoboraga kunywa amazi y'uruzi. Kandi iminsi irindwi yuzuye, nyuma y'uko Umwami yakubise uruzi. Umwami yavuze

kuri Mose ati, Injira kuri Farawo, umubwire uti, Ibi ni byo Umwami avuga: Reka abantu banjye bagende, kugira ngo bankoze. Niba ariko utabishaka kohereza kure, reba, nzakubita imipaka yawe yose n'ibikeri. Kandi uruzi ruzasuka ibikeri, maze bimaze kurambutsa bizinjira mu nzu zawe, no mu bitega by'ibyumba byawe byo kulala, no ku bitanda byawe, no mu nzu z'abakozi bawe n'abantu bawe, no mu bikombe byawe byo gukanda, no mu maziga yawe. Kandi kuri wewe, kandi kuri abashumba bawe, kandi kuri abantu bawe, ibikeri bizazamuka.

8

Uwiteka yavuze kuri Musa ati: Bwira Aroni, murumuna wawe, ati: Rambuza inkoni yawe mu kuboko hejuru y'imigezi, hejuru y'imiyoboro, n'hejuru y'ibishanga, uzane ibikeri. Aroni yarambuye ukuboko kwe hejuru y'amazi ya Egiputa, maze azamura ibikeri, igikeri kirazamuka, bikagira ubutaka bwa Egiputa. Ariko abapfumu b'Abanyegiputa nawe bakoze kimwe na kimwe bakoresheje ubumaji bwabo, maze bazana imbata ku butaka bw'Igiputa. Farawo yahamagaye Mose na Aroni, avuga ati, Munsengere kuri Umwami, akure ibikeri kuri njye no ku bantu banjye, kandi nzabohereza, batware kuri Umwami. Mose yavuze kuri Farawo ati: Ntegeke igihe nzasengera kuri wowe, ku bakorezi bawe, n'ku bantu bawe, kugira ngo ntsembagure ibikeri kuva kuri wowe, ku bantu bawe, no mu nzu zanyu, gusa mu ruzi ni ho bizasigara. Ariko yavuze, Ejo. Nuko yavuze, Nkuko wavuze, kugirango umenye ko nta wundi uretse Uwiteka. Kandi

ibikeri bizakurwaho kuva kuri wewe, na kuva mu nzu zanyu, na kuva mu ngo, na kuva ku bakozi bawe, na kuva ku bantu bawe, ariko mu ruzi bazasigara. Mose na Arone basohokeye kuva kwa Farawo, kandi Mose yakoresheje Umwami ku bijyanye n'amasezerano y'ibikeri, nk'uko Farawo yari yabishyizeho. Umwami yakoze nkuko Mose yavuze, kandi ibikeri byapfuye biva mu nzu, mu nkengero, no mu mirima. Kandi bakusanyije abo imirundo nyinshi, maze ubutaka bwanuka. Kubona ariko Farawo ko habayeho uburuhukiro, umutima we waremerewe, kandi ntiyumvise abo, nkuko Umwami yari yavuze. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Bwira Aroni ati: Golora ukuboko kwawe hamwe n'inkoni yawe, ukubite umukungugu w'isi, kandi hazaba inzoka mu bantu, no mu nyamaswa zifite amaguru ane, no mu butaka bwose bwa Egiputa. Aroni yarambuye rero inkoni mu kuboko, akubita umusozi w'isi, inzoka zikaba mu bantu no mu bitungo bine amaguru, kandi mu buri umwuzure w'isi habaye inzoka. Bakoze kimwe na kandi abo abapfumu n'ubupfumu bwabo, kugirango basohoze inzoka, ariko ntibashoboye, kandi inzoka zabaye ku bantu no ku bitungo bifite amaguru ane. Abarozi rero bavuze kuri Farawo bati, Uru ni urutoki rw'Imana, kandi umutima wa Farawo wagumye, kandi ntiyabubahumvise, nkuko Umutegetsi yari yavuze. Umutegetsi yavuze kuri Mose ati: Hagarara kare mu gitondo, uhagare imbere ya Farawo, kandi dore azasohoka ajya ku mazi, umubwire uti: Ibi ni byo Umutegetsi avuga: Reka abantu banjye bagende, kugira ngo bankoze mu butayu. Ariko niba udashaka kohereza abantu banjye, dore ndohereza kuri wewe, kuri abakozi bawe, kuri abantu bawe, no ku nzu zanyu isazi y'imbwa, kandi amazu

y'Abanyegiputa azuzuzwa n'isazi y'imbwa, no mu butaka bubamo. Kandi nzakora ibitangaza muri uwo munsi mu butaka bwa Gesemu, aho abantu banjye babeho, aho isazi ritazabaho, kugira ngo umenye ko jye ndi Uwiteka Imana y'isi yose. Kandi nzatanga itandukaniro hagati y'abantu banjye n'abantu bawe, kandi ejo bizaba bityo ku isi. Umwami yabikoze gutya, maze isazi y'imbwa nyinshi zaza mu nzu za Farawo, no mu nzu z'abakozi be, no mu gihugu cyose cy'Igiputa, maze igihugu cyangijwe n'isazi y'imbwa. Farawo yahamagaye Mose na Arone, ati: Muze mutambire Umwami Imana yanyu mu igihugu. Kandi Mose yavuze ati: Ntibishoboka kuba bityo, kuko ibyangiritse bya Abanyegiputa tuzabitambira Uwiteka Imana yacu. Niba tuba dutambira ibyangiritse bya Abanyegiputa imbere yabo, tuzamanwa amabanga. Tuzagenda urugendo rw'iminsi itatu muri ubutayu, kandi tuzatambira Imana yacu, nkuko Umwami yabibwiye. Kandi Farawo yavuze ati: Ndabarohereza, mwishyire Imana yanyu mu butayu, ariko ntimugire kure cane kugenda, mwisengere rero kuri Mukama. Mose yavuze ati: Ariko njye nzava aho uri, nzasenga Imana, kandi isazi ry'imbwa rizasohoka kuva kuri wewe, ku baserukira bawe, no ku bantu bawe ejo. Farawo, ntiwongere kubeshya, ukanze kureka abantu kugenda gushikana Umwami. Mose yasohokeye ava kwa Farawo, arasengera Imana. Umwami yakoze nk'uko Mose yavuze, akuraho isazi ry'imbwa kuri Farawo, ku bagaragu be, n'ku bantu be, kandi nta n'imwe yasigaye. Kandi Farawo yakoze umutima we uremereye kuri iyi nshuro, kandi ntiyashakaga kohereza abantu.

9

Umwami yavuze kuri Mose ati: Injira kwa Farawo, umubwire uti, Ibi ni byo Umwami Imana y'Abaheburayo avuga: Reka abantu banjye bagende, kugira ngo bankore. Niba rero utashaka kohereza abantu banjye, ariko ukaba ukiri ubafite, reba, ukuboko kwa Mukama kuzaba ku matungo yawe ari mu mirima, ku mafarasi, no ku matungo atwara imizigo, no ku ngamiya, no ku nka, no ku ntama, urupfu rukomeye cyane. Kandi nzakora ibitangaza jye mu gihe icyo hagati y'amatungo y'Abanyegiputa, n'hagati y'amatungo y'abana ba Isiraheli; nta kimwe kizapfa mu byose by'abana ba Isiraheli icyavuzwe. Kandi Imana yashyizeho umupaka, avuga ati: Ejo Umubyeyi azakora iri jambo ku isi. Uwiteka akora ijambo iri ku munsi ukurikira, amatungo yose y'Abanyegiputa arapfa, ariko amatungo y'abana ba Isiraheli nta n'imwe yapfuye. Kubona ariko Farawo ko nta n'inka imwe yapfuye mu matungo yose y'abana ba Isiraheli, umutima wa Farawo waremerewe, kandi ntiyohereje abantu. Umwami yavuze kuri Mose na Arone ati: Mwe mufate amaboko menshi y'ivu ry'icyuma, Mose asakaze iyo vu mu ijuru imbere ya Farawo n'imbere y'abaserukira be. Kandi reka bikorwe umukungugu kuri ubutaka bwose bwa Misiri; kandi bizaba kuri abantu, kandi kuri ibinyamaswa bifite amaguru ane, ibishyimbo, ibikomere biturutse mu abantu, kandi mu binyamaswa bifite amaguru ane, mu butaka bwose bwa Misiri. Kandi yafashe umukara w'itanura imbere ya Farawo, Musa arawukwiragiza mu kirere, maze hababo ibishute, udushumba

dwatuturika, ku bantu, no ku nyamaswa zifite amaguru ane. Kandi abashinzwe ntibashobora guhagarara imbere ya Mose kubera ibishyimbo, kuko ibishyimbo byari kuri bashinzwe, no mu gihugu cyose cya Egiputa. Ariko Umwami yakomeje umutima wa Farawo, kandi ntiyabumvise, nkuko Umwami yari yategetse. Umwami yavuze kuri Mose ati: Vuka igitondo kare, uhagare imbere ya Farawo, umubwire uti: Ibi ni byo Umwami Imana y'Ababeburayo avuga: Reka abantu banjye bagende, kugira ngo bamfashe. Muri iyi kuko ubu igihe, jye ndohereza ibyorezo byanjye byose mu mutima wawe, no mu ba abakozi bawe, no mu bantu bawe, kugirango umenye ko nta wundi uri nkanjye mu isi yose. Ubu kuko yohereje ukuboko, nzakubita we n'abantu bawe nzabice, kandi uzatsemba ku isi. Kandi kubera ibi warobitswe, kugira ngo nerekane imbaraga zanjye muri wewe, kandi kugira ngo izina ryanjye ritangazwe mu butaka bwose. Cyakora noneho wowe ukomeza kubuza abantu banjye, kugirango utabohereze? Reba, nze ngurura iyi isaha ejo urubura runini cyane, nk'urwo rutigeze rubaho muri Egiputa, kuva umunsi yashizweho, kugeza uyu munsi. Ubu rero wihute guteranya amatungo yawe, n'ibintu byose ufite mu kibaya; kuko abantu bose, n'amatungo byose ufite mu kibaya; kuko abantu bose, n'amatungo byose biboneka mu mibaya, kandi bitagiye mu nzu, ariko urubura rugwa kuri byo, bizapfa. Uwo watinya ijambo rya Mukama mu bagaragu ba Farawo, yakusanyije amatungo ye mu nzu. Uwu ariko atitaye ku jambo rya Shebuja, yasigiye amatungo mu mibuga. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Tambura ukuboko kwawe mu ijuru, kandi hazagwa urubura ku butaka bwose bwa Egiputa, ku bantu, ku matungo, no ku bimera

byose biri ku butaka. Musa yarambuye ukuboko mu ijuru, Uwiteka atanga amajwi n'urubura, umuriro ukanyura hejuru y'isi, Uwiteka agutisha urubura ku butaka bwose bwa Misiri. Hari urubura n'umuriro utwika muri urubura, kandi urubura rwinshi cyane, urwo nk'urwo rutari rigeze rubaho muri Egiputa, kuva umunsi igihugu cyabayeho kuri yo. Urubura rwakubise mu gihugu cyose cya Egiputa, kuva ku muntu kugeza ku gitungwa, kandi rwakubise ibimera byose byo mu kibaya, kandi urubura rwamennye ibiti byose byo mu mibaya. Gusa mu butaka bwa Gesemu, aho bari abana ba Isiraheli, nta urubura rwabayeho. Farawo yohereje abantu, arahamagara Mose na Aroni, akababwira ati: Noneho nakoze icyaha, Uwiteka ni ukurikije, ariko jye n'abantu banjye turi abatubahiriza Imana. Mwisengere rero ku bwanjye kuri Shebuja, kandi byahagarare kuba amajwi y'Imana, n'urubura, n'umuriro, kandi nzabohereereza, kandi ntimuzongera kuguma. Mose aramubwira ati: Iyo nsohotse mu mujyi, nzakwegura amaboko yanjye kuri Uwiteka, amajwi azahagarara, urubura n'imvura bizarangira, kugira ngo umenye ko isi ari iya Uwiteka. Kandi wewe n'abakozi bawe, nzi ko utagitinya Umwami. Ariko umugano n'ingano byakubwe, kuko ingano yari imaze guhagara, naho umugano wari utangiye guhera. Ariko umuriro na spelt ntibyakubiswe, kuko byari bya nyuma. Mose yasohokanyije kwa Farawo ajya hanze y'umujyi, arambuye amaboko ye kuri Uwiteka, amajwi arahagarara, urubura n'imvura bikarekera kugwa ku isi. Kubona ariko Farawo ko imvura n'urubura n'amajwi byahagaritse, yongeye kwonona, kandi yakomeje umutima we n'umutima w'abaserukira be. Kandi umutima wa Farawo

wakomerewe, kandi ntiyohereje abana ba Isiraheli, nk'uko Uwiteka yabwiye Mose.

10

Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, injira kwa Farawo, kuko jye nakomeje umutima we n'abakozi be, kugira ngo ibimenyetso byi bikurikire kuri bo; kugira ngo muvuge mu matwi y'abana banyu, n'abana b'abana banyu, ibintu byose nasetseye Abanyegiputa, n'ibimenyetso byanjye, ibyakoreye muri bo; kandi muzamenya ko jye ndi Uwiteka. Mose na Aroni binjiye imbere ya Farawo, kandi bavuze kuri we, ibi bivuga Umwami Imana y'Ababeburayi, kugeza ryari utashaka kwicisha bugufi imbere yanjye? Ohereza abantu banjye, kugira ngo bankore. Ariko niba utashaka kohereza abantu banjye, reba nzaneza iki gihe ejo inzige nyinshi ku mipaka yawe yose. Kandi bizatwikira isura y'isi, kandi ntuzashobora kubona isi, kandi bizarya byose ibisigaye by'isi, ibyo urubura rwasigiye mwe, kandi bizarya ibiti byose bikura kuri mwe ku isi. Kandi amazu yawe azuzuzwa, n'amazu y'abagaragu bawe, n'amazu yose mu gihugu cyose cy'Abanyegiputa, ibintu ababyeyi bawe batigeze babona, n'abasogukuru babo, kuva umunsi babayeho ku isi, kugeza uyu munsi, maze Mose ahindukira asohokanye kuri Farawo. Kandi abakozi ba Farawo baramubwira bati, Kugeza ryari ibi bizaba umutego ku rwacu? Ohereza abantu, kugira ngo bakoze Imana yabo; cyangwa urashaka kumenya ko Egiputa yatakaye? Kandi barasubiye Mose na Aroni kuri Farawo, maze abavugira ati,

Gendani mukakorera Umwami Imana yanyu, ariko ni bande kandi ni bande bagenda? Kandi Mose avuga ati, Tuzagenda hamwe n'abasore n'abasaza, hamwe n'abahungu n'abakobwa bacu, n'intama n'inka zacu, kuko hari ibirori bya Umwami. Kandi yavuze kuri bo, Reka bibe bityo Umwami hamwe na mwe; nkuko ndabaohereza, si n'imizigo yanyu? Mubona ko ububi bwashyizwe kuri mwe. Ntabwo bityo, ariko reka abagabo bagende, kandi bakoze ubutumwa kuri Imana, kuko mwebwe ari ibyo mushaka. Ariko babarukanye imbere ya Farawo. Umwami yavuze kuri Mose ati: Tambura ukuboko kwawe hejuru y'igihugu cya Egiputa, kandi inzige zizamuke hejuru y'igihugu, zikarye ibimera byose by'igihugu, n'imbuto zose z'ibiti, ibyasigaye nyuma y'urubura. Kandi Musa yazamuye inkoni mu ijuru, kandi Uwiteka yazanye umuyaga w'amajyepfo ku isi, umunsi wose uriya, n'ijoro ryose; mu gitondo byabaye, kandi umuyaga w'amajyepfo wazamuye inzige, kandi wayizanye ku isi yose y'Igiputa; kandi yahagaritse ku mbibi zose z'Igiputa nyinshi cyane; imbere yayo nta nzige nk'iyo yabayeho, kandi nyuma y'ibyo ntizaba ityo. Kandi byapfundikiye isura y'isi, ubutaka bwangirijwe, byariye ibimera byose by'isi n'imbuto zose z'ibiti byasigaye nyuma y'urubura. Nta kintu na kimwe kibisi cyasigaye ku biti no mu bimera byose byo mu kibaya, mu butaka bwose bwa Egiputa. Farawo yihutiye guhamagara Mose na Arone, avuga ati: Noneye imbere ya Mukama Imana yanyu, na muri mwe. Yemera rero icyaha cyanjye gikiri ubu, kandi musenge kuri Umwami Imana yanyu, kandi akuremo urupfu urwo kuri njye. Mose yasohokeye aho yari ari na Farawo, maze arasengera Imana. Kandi Umwami

yahinduye umuyaga ukomeye uva ku nyanja, maze ufata inzige, maze uyijugunya mu nyanja itukura, kandi nta nzige n'imwe yasigaye mu butaka bwose bwa Egiputa. Kandi Umubyeyi yakomeje umutima wa Farawo, kandi ntiyohereje abana ba Isiraheli. Umutegetsi yavuze kuri Musa ati: Tambura ukuboko kwawe muri ijuru, kandi umwijima ubeho hejuru y'isi ya Egiputa, umwijima ufatika. Mose yarambuye ukuboko mu ijuru; kandi byabaye umwijima, umwijima w'umukara, umuyaga ku butaka bwose bw'Igiputa iminsi itatu. Kandi nta muntu wabonye murumuna we iminsi itatu; kandi nta muntu wavuye mu buriri bwe iminsi itatu; ariko abana bose ba Isirayeli bari bafite umucyo mu byose aho batuye. Kandi Farawo yahamagaye Mose na Aroni, avuga: Gendeni, mukoze Umuami Imana yanyu, ariko intama n'inzovu musige, kandi imizigo yanyu ireke igende hamwe namwe. Kandi Mose yavuze ati: Ariko nawe uzaduha ibitambo byose n'ibitambo, ibyo tuzakorera Uwiteka Imana yacu. Kandi amatungo yacu azagenda hamwe na twe, kandi ntituzasiga n'ikirenge kimwe, kuko tuzafata muri bo kugira ngo tukorera Uwiteka Imana yacu. Ariko twe ntitumenya icyo tuzakorera Uwiteka Imana yacu, kugeza igihe tuzagerayo. Umwami yakomeje umutima wa Farawo, kandi ntiyashakaga kubohererereza. Kandi Farawo avuga ati, Genda uve kuri njye, witondere wenyine kutongera kubona isura ryanjye, umunsi wose ugaragara imbere yanjye, uzapfa. Ariko Musa avuga ati, Wavuze nti, Sinzongera kugaragara mu maso yawe.

11

Umwami yavuze kuri Mose ati: Nzazana ikiboko kimwe cya nyuma kuri Farao no mu Igiputa, nyuma y'ibyo azabakohereza muve hano. Iyo abakohereza hamwe na byose, azabarukana abarukanye. Vuga rero mu bwihisho mu matwi y'abantu, kandi buri umwe asabe ku muturanyi we ibikoresho bya feza na bya zahabu n'imyenda. Umwami ariko yatanze ubuntu ku bantu be imbere y'Abanyegiputa, kandi babahaye, kandi umuntu Mose yabaye mukuru cyane imbere y'Abanyegiputa, no mu macho ya Farawo, no mu macho y'abaserukira be. Kandi Musa yavuze, Ibintu Umwami avuga ni ibi: Hafi hagati y'ijoro nzinjira hagati ya Egiputa; kandi izapfa buri mbere ivukiye mu gihugu cya Egiputa, kuva ku mbere ivukiye ya Farao uwo wicaye ku ntebe y'ubwami, kugeza ku mbere ivukiye y'umuja uri hafi y'urugiga, kugeza ku mbere ivukiye y'inyamaswa zose. Kandi hazabaho induru nini mu gihugu cyose cy'Igiputa, nk'iyitarigeze kubaho, kandi nk'iyo ntizongera kubaho. Kandi mu bana bose ba Isiraheli, imbwa ntizagurumira n'ururimi rwayo, kuva ku muntu kugeza ku gitungo, kugira ngo umenye ibintu byinshi Uwiteka azatandukanya hagati ya Abanyegiputa na Isiraheli. Kandi bazamanuka bose abana bawe aba kuri njye, kandi bazampfukamira, bavuga, sohoka wewe, n'abantu bawe bose, aho wewe uyobora; kandi nyuma y'ibyo nzasohoka; ariko Musa yasohotse kwa Farawo afite uburakari. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Farawo ntazumva ibyo muvuga, kugira ngo nkongereze ibimenyetso byanjye n'ibitangaza mu gihugu cya Misiri. Mose na Arone bakoze ibimenyetso byose n'ibitangaza ibyo mu gihugu cya Egiputa imbere ya Farao, ariko Uwiteka yakomeje umutima wa Farao, kandi ntiyemereye kohereza

abana ba Isiraheli kuva mu gihugu cy'Egiputa.

12

Yavuze kandi Uwiteka kuri Mose na Aroni mu gihugu cy'Igiputa, avuga, ukwezi uku ni intangiriro y'amezi kuri mwe; ni uwa mbere kuri mwe mu mezi y'umwaka. Vuga ku itorero ryose ry'abana ba Isiraheli, uvuga uti, ku wa icumi w'ukwezi, bafate buri wese intama ukurikije amazu y'umuryango, buri wese intama ukurikije inzu. Ariko niba bari bake mu rugo, kuburyo bataba bahagije ku ntama, azafatanya n'umuturanyi we, ukurikije umubare w'abantu, buri wese ibimuhagije bizabarwa ku ntama. Intama nziza, igabo, y'umwaka izaba kuri mwe; muzayikura mu bana b'intama no mu bana b'impene. Kandi bizabagenewe byabitswe kugeza ku wa cumi na kane w'ukwezi, kandi itorero ryose ry'abana ba Isiraheli bazayicisha nimugoroba. Kandi bazafata ku maraso, kandi bazayashyira ku migabane ibiri n'ku mutego, mu nzu aho bazarya ibyo. Kandi bazarya inyama ijoro iri yacye ku muriro, kandi imigati itakiriye hamwe n'imboga zikaze bazarya. Ntimuzarya kuva kuri bo umubiri utatetse, cyangwa utetse mu mazi, ariko utetse ku muriro, umutwe hamwe n'ibirenge n'inda. Ntabwo muzasigaza kimwe kuva kuri we kugeza mugitondo, kandi igufa ntimuzamenya kuva kuri we, ariko ibisigaye kuva kuri we kugeza mugitondo muzabyaka mu muriro. Uko ariko muzarya byo, ibitambaro vyawe vyoherejwe, n'inkweto mu birenge vyawe, n'inkoni mu maboko yawe, kandi murye byo mu

kwihuta; Pasika ni iya Uwiteka. Kandi nzanyura mu gihugu cy'Egiputa muri iyi ijoro, kandi nzakubita buri mwana w'imfura mu gihugu cy'Egiputa kuva ku muntu kugeza ku nyamaswa, kandi ku mana zose z'Abanyegiputa nzakora ubwihore, jye Uwiteka. Kandi amaraso azaba ikimenyetso kuri mwe ku nzu muri izo muba muri zo, kandi nzabona amaraso, kandi nzabarinzira, kandi nta cyorezo cyo kurimbura kizabaho muri mwe iyo nkubita mu gihugu cy'Misiri. Kandi uyu munsi uzabera urwibutso kuri mwe, kandi muzawushimira nk'umunsi mukuru wa Uwiteka mu byihe byanyu byose, amategeko y'iteka muzawushimira. Mu minsi irindwi muzarya imigati itarimbitse, kuva ku munsi wa mbere, muzakuraho imyatsi mu nzu zanyu, umuntu wese arya imyatsi, ubugingo bwe buzasibanganywa kuva muri Isiraheli, kuva ku munsi wa mbere kugeza ku munsi wa karindwi. Kandi umunsi wa mbere uzaitwa yera, kandi umunsi wa karindwi uzaitwa yera kuri mwe. Umurimo wose w'uburetwa ntimuzawukora muri zo, keretse ibyo byose bizakorwa kuri buri muntu; ibi gusa bizakorwa kuri mwe. Kandi muzarinda itegeko iri; kuko muri uyu munsi nzasohorera imbaraga zanyu mu gihugu cy'Igiputa, kandi muzakora uyu munsi mu bwoko bwanyu amategeko y'iteka, mutangira ku munsi wa cumi na kane w'ukwezi kwa mbere, kuva nimugoroba muzarya imigati itazimuye, kugeza ku munsi wa makumyabiri na rimwe w'ukwezi, kugeza nimugoroba. Iminsi irindwi ntihazabonekamo umucyo mu nzu zanyu, umuntu wese urya ikintu gifite umucyo, uwo muntu azahanagurwa kuva mu rusengero rwa Isiraheli, haba ari umunyamahanga cyangwa umunyacyubahiro w'igihugu. Ntimurye umugati ufite

umutsima, ariko muri buri wanyu aho mutuye mwarye ibiryo bidafite umutsima. Musa yahamagaye inama yose y'abasaza b'abana ba Isiraheli, akabavugisha ati: Mugende mufate intama zijanye n'imiryango yanyu, mutware Pasika. Muzakira ariko ishami rya hisope, kandi muryoshyemo mu maraso ari hafi y'umuryango, muzayashyira ku mwanya w'umuryango, no ku nzugi zombiri, mu maraso ari hafi y'umuryango, mwe ariko ntimuzasohoka, buri wese mu muryango w'inzu ye, kugeza mugitondo. Uwiteka azanyura kugira ngo akubite Abanyegiputa, azabona amaraso kuri ikirenge cy'urugi no ku birenge byombi, Uwiteka azanyura urugi, kandi ntazemerera umwanangizi kwinjira mu nzu zanyu kugira ngo akubite. Kandi mwirinde iri jambo ry'amategeko kuri wemwe no ku bana banyu, kugeza ku mugoroba w'ibihe. Niba ariko mwinjira mu igihugu Uwiteka azabaha, nkuko yabivuze, mukomeze gukurikiza iyi serivisi. Kandi bizaba iyo abana banyu babagirira bati, Iki gikorwa cy'isengesho ni iki? Kandi mwabavugira muti, Iki ni igitambo cya Pasika kwa Mukama, kuko yapfundikiye amazu y'abana ba Isirayeli muri Egiputa, igihe yakubise Abanyegiputa, ariko amazu yacu yarokoje. Abantu baramiramye baramutse. Kandi bamaze kugenda, abana ba Isiraheli barabikoze, nk'uko Uwiteka yategetse Mose na Aroni, ni ko babikoze. Byabaye hagati ya ijoro, Umwami akubisa buri mwana w'imfura mu gihugu cya Egiputa, kuva ku mwana w'imfura wa Farawo wicaye ku ntebe y'ubwami, kugeza ku mwana w'imfura w'umugore w'umutware uri mu rwobo, kandi kugeza ku mwana w'imfura w'amatungo yose. Kandi Farawo yarabyutse ijoro, n'abakozi be, n'Abanyegiputa bose, maze habaho induru nini mu gihugu cyose

cya Egiputa, kuko nta nzu yari itarimo urupfu. Farawo yahamagaye Mose na Aroni nijoro, akababwira ati: Muvuke, musohoke mu bantu banjye, mwe n'abana ba Isiraheli, mugendere mukorerere Uwiteka Imana yanyu, nk'uko mubivuze. Kandi intondama n'inzovu zanyu mufashe mujye, kandi murampagure. Kandi Abanyegiputa barahatira abantu kubashyira hanze mu gihugu, kuko bavuze bati: Twese turapfa. Abantu batwaye umutsima wabo mbere y'uko ubyimba, ibitumbatse byabo byaboherejwe mu myenda yabo hejuru y'amabega yabo. Abana ba Isiraheli barakoze, nk'uko Mose yabategetse, kandi basabye Abanyegiputa ibikoresho bya feza na bya zahabu n'imyenda. Umwami yatanze ubwubahane ku bantu be imbere y'Abanyegiputa, babakoresheje, kandi babanyagije. Abana ba Isiraheli bagiye kuva i Ramese berekeza i Sukoti, amagana atandatu y'ibihumbu by'abasirikare b'amaguru, abagabo, hatarimo imizigo. Kandi imbaga ivanze nyinshi yazamutse hamwe na bo, hamwe n'intama, n'inka, n'amatungo menshi cyane. Kandi bateka umutwi basohoye muri Egiputa, imigati yashyizwe mu mabuye itazimye, kuko ntiyari yazimushe; kuko Abanyegiputa babarukanye, kandi ntibashobora kuguma, ndetse n'ibiribwa ntibabikoreye ubwabo mu nzira. Ariko gutura kw'abahungu ba Isiraheli bari batuye mu gihugu cy'Igiputa no mu gihugu cya Kanani, ni imyaka magana ane mirongo itatu. Kandi byabaye nyuma y'imyaka magana ane mirongo itatu, imbaraga zose za Umwami zasohokaga mu gihugu cy'Igiputa nijoro. Uburinda ni kuri Umwami, kugirango abavane mu gihugu cy'Igiputa. Iryo rijoro ni uburinda kuri Umwami, kugirango abana bose ba Isiraheli

bubungabunge mu bisekuruza byabo. Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni ati, uyu ni amategeko ya Pasika: umunyamahanga wese ntazarya muri yo; kandi umugaragu wese cyangwa uwaguze ku mafaranga uzamukiranya, hanyuma azarya muri yo. Umunyamahanga cyangwa umukozi ntazarya kuva kuri we. Mu nzu imwe bizariywa, kandi ntimuzasohora inyama hanze y'inzu, kandi igufa ntimuzamena. Itereka ryose ry'abahungu ba Isiraheli rizakora ibyo. Niba ariko umuntu ashobora kwegera kuri mwe umunyamahanga gukora Pasika kwa Mwami, uzaruha iwe yose igitsina gabo, kandi hanyuma azegera gukora cyo, kandi azaba nkuko kandi uwo kavukire w'igihugu. Wese utatindiye ntazarya kuva kuri yo. Itegeko rimwe rizaba ku umunyacyaro na ku mugenzi uza mu mwebwe. Kandi abana ba Isiraheli bakoze nk'uko Umwami yategekaga Mose na Aroni kuri bo, ni ko bakoze. Kandi byabaye ku munsi uriya, Uwiteka yasohoye abana ba Isiraheli mu gihugu cy'Egiputa hamwe n'imbaraga yabo.

13

Umwami yavuze kuri Mose, ati, nshyire ku rutonde ryanjye bose ibyibanzwe bya mbere bifungura inda yose mu bahungu ba Isiraheli kuva ku muntu kugeza ku nyamaswa, ni ibyanjye. Mose yavuze ku bantu ati: Mwibuke uyu munsi mwasohokeyemo mu gihugu cy'Igiputa, mu nzu y'ubucakara, kuko Uwiteka yabasohoye hano mu kuboko gukomeye, kandi ntabwo umuceri uzariyibwa. Kuko ejo muri uyu munsi mwe murasohoka mu

kwezi kw'ibikiri bishya. Kandi bizaba igihe niba Uwiteka Imana yawe azakuzana mu gihugu cy'Abakanaani, n'Abaheti, n'Abamori, n'Abahivi, n'Abayebusi, n'Abagirigashi, n'Abaperizi, yari yarahiye abasogokuru bawe, kugira ngo iguhe igihugu giteye amata n'ubuki, kandi uzakora iyi serivisi muri uku kwezi. Mu minsi itandatu muzarya imigati idafite ikimera, ariko ku munsi wa karindwi ni umunsi mukuru w'ibirori bya Umwami. Imigati itaremerewe muzarya iminsi irindwi, ntabwo kizaboneka kuri wewe imigati iremerewe, kandi nta kizaba kuri wewe ikimera mu mipaka yawe yose. Kandi uzatangaza kumuhungu wawe kumunsi uriya, uvuga ngo: Kubera ibi, Uwiteka Imana yabikoze kuri njye, nkuko nari ndasohotse mu Misiri. Kandi bizaba ikimenyetso kuri wewe ku kuboko kwawe, kandi urwibutso imbere y'amaso yawe, kugirango amategeko y'Umutegetsi abe mu kanwa kawe, kuko mu kuboko gukomeye Umutegetsi Imana yakuye mu Igiputa. Kandi murinde iri tegeko nk'uko ibihe byagenwe, kuva ku munsi ujya ku wundi. Kandi bizaba nk'uko Uwiteka Imana yawe azakwinjiza mu igihugu cy'Abakanaani, nk'uko yarahiye ba sogokuruza bawe, kandi azakuha cyo. Kandi uzatandukanya buri gufungura inda, igitsina gabo kuri Uwiteka, buri gufungura inda kuva mu bwato cyangwa mu matungo yawe, byose niba bibaye kuri wewe, igitsina gabo uzayerekeza kuri Uwiteka. Buri gufungura nda y'indogobe, uzahindura n'intama; niba ariko utahindura, uzakigura. Buri imfubyi y'umuntu mu bahungu bawe uzayikura. Niba umuhungu wawe akubaza nyuma yibi, avuga ati, Iki niciki? Kandi uzamubwira ko mu kuboko gukomeye Uwiteka yatuvanye mu gihugu cy'Igiputa, mu nzu y'ubucakara. Igihe

ariko Farao yakomereye kotureka tuje, yishe buri umwana w'imibiri mu gihugu cy'Egiputa, kuva ku mwana w'imibiri w'abantu kugeza ku mwana w'imibiri w'amatungo. Kubera ibi, jye ntambira buri gufungura inda, igitsina gabo, kuri Umwami, kandi buri umwana w'imibiri w'abahungu banjye nzakura. Kandi bizaba ikimenyetso ku kuboko kwawe, kandi kidashingurwa imbere y'amaso yawe, kuko mu kuboko gukomeye Umutegetsi yakuyeho muri Igiputa. Nk'uko Farawo yohereje abantu, Imana ntiyabayoboye mu nzira y'igihugu cy'Abafilisitiya, kuko yari hafi, kuko Imana yavuze iti: Ntibigire ko abantu bicuza iyo babonye intambara, bakasubira mu Misiri. Kandi Imana yazengurutse abantu inzira iyo mu butayu, mu nyanja itukura, ariko mu kigizwe cya gatanu abahungu ba Isiraheli bazamutse bava mu gihugu cy'Misiri. Mose yafashe amagufwa ya Yosefu, kuko yari yarahirije abana ba Isiraheli ku ndahiro ati: Uwiteka azabasura rwose, kandi muzazamura amagufwa yanjye kuva hano mugende nayo. Abana ba Isiraheli bavuye i Sukoti, bashize inkambi i Etamu hafi y'ubutafu. Ariko Imana yabayoboraga, ku manywa mu nkingi y'igicu kugira ngo iberekanye inzira, ijoro rero mu nkingi y'umuriro. Inkingi y'igicu ku musi n'inkingi y'umuriro ku ijoro ntibyahagaritse imbere y'abantu bose.

14

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Vugisha abana ba Isiraheli, kandi basubiye inyuma barubatshe inkambi imbere

y'ikambi, hagati ya Migidoli na hagati y'inyanja, imbere ya Baali Tsefoni; imbere yabo uzarubatsa inkambi hejuru y'inyanja. Kandi Farawo azavuga ku bantu be ati: Abana ba Isiraheli barazimangana mu igihugu, kuko ubutayu bubafungiyemo. Ariko jyewe nzakomeretsa umutima wa Farawo, kandi azabakurikira, kandi nzahabwa icyubahiro muri Farawo no mu ngabo ze zose, kandi Abanyegiputa bose bazamenya ko jyewe ndi Umwami, kandi barabikora gutyo. Kandi byatangazwe umwami w'Abanyegiputa ko abantu bari bahuye, kandi umutima wa Farawo warahinduwe, n'uw'abaserukira be, ku bantu, kandi bavuze: Iki ni iki twakoze, kwo kohereza abana ba Isiraheli, kugira ngo batazatukorera? Farawo yashyize ingofero ku ngirwa ze, kandi abantu be bose yabajyanye hamwe na we, kandi afashe ingirwa magana atandatu zatoranijwe, n'amafarashi yose y'Abanyegiputa, n'abashinzwe ku zose. Kandi Uwiteka yakomeje umutima wa Farawo umwami w'Igiputa, n'umutima w'abaserukira be, maze akurikira abana ba Isiraheli, ariko abana ba Isiraheli bari bagenze mu kuboko kurenga. Kandi Abanyegiputa bakurikiye inyuma yabo, kandi babasanze bari barubatse hafi y'inyanja, kandi amafarashi yose n'ingobyi za Farawo, n'abasirikare bagendesha amafarashi, n'ingabo ze imbere y'ikibanza, imbere ya Beelisefoni. Farawo yari yegera, abana ba Isiraheli bamaze kureba mu maso babona ko Abanyegipito basibye inkambi inyuma yabo, batinya cyane, maze abana ba Isiraheli barakiye kuri Uwiteka. Kandi bavuze kuri Mose, Kubera ko imva zitariho mu gihugu cy'Misiri, watunyuye kuturasa mu butayu? Ni iki wakora kuri twe, umaze kutunyuza mu Misiri? Ntabwo iri yari ijambo, iryo twakubwiye

muri Egiputa, tuvuga ngo, tureke, kugira ngo tukorerere Abanyegiputa? Kuko byaba byiza ko twe tukorera Abanyegiputa, kuruta gupfa muri ubu butayu. Mose yavuze ku bantu, mwihangane, mwihagarare kandi murebe agakiza kava kuri Umutegetsi, azadukora uyu munsi; kuko nk'uko mwabonye Abanyegiputa uyu munsi, ntimuzongera kubabona kugeza ku gihe cy'iteka; Umutegetsi azabarwanira, kandi mwe muzaceceka. Uwiteka yavuze kuri Mose, urirīra kuri jye kubera iki? Vugana abahungu ba Isiraheli, kandi bareke baguruke. Kandi wewe, zamura inkoni yawe, urambuze ukuboko kwawe hejuru y'inyanja, uyacike, kandi abana ba Isiraheli binjire hagati y'inyanja ku mwumba. Kandi erega jewe nzakomeretsa umutima wa Farawo n'uw'Abanyegiputa bose, kandi bazinjira inyuma yabo, kandi nzahabwa icyubahiro muri Farawo no mu ngabo ze zose, no mu ngobyi ze, no mu mafarasi ye. Kandi bazamenya bose Abanyegiputa ko ndi Umwami, iyo nkubakiwe muri Farawo, no mu ngabishyimbo ze, no mu mafarasi ye. Intumwa ya Imana yari igenda imbere y'inkambi y'abana ba Isiraheli yavuyeho, kandi yagiye inyuma; inkingi y'igicu nayo yavuyeho imbere yabo, kandi yahagarara inyuma yabo. Kandi yinjiye hagati y'inkambi y'Abanyegiputa, kandi hagati y'inkambi y'Abanyegiputa, kandi hagati y'inkambi ya Isiraheli, maze ihagarara. Umwijima n'umwuzuzure byabaye, ijoro rirarenza, kandi ntibahuriye mu ijoro ryose. Mose yarambuye ukuboko hejuru y'inyanja, Uwiteka akasubiza inyanja inyuma mu muyaga ukomeye wo mu majyepfo buriwe ijoro ryose, akagira inyanja umutaka wumye, maze amazi agatandukana. Abana ba Isiraheli binjiye hagati y'inyanja ku butaka bwumye, kandi

amazi yayo yari urukuta ku buryo, n'urukuta ku bumoso. Kandi Abanyegiputa bakurikiye, binjira inyuma yabo hamwe n'amafarashi yose ya Farawo, n'ibigari, n'abagenzi, muri hagati y'inyanja. Byabaye ariko mu irindo ryo mu gitondo, kandi Umubyeyi yararebye ku nkambi y'Abanyegipito mu nkingi y'umuriro n'igicu, kandi yarateje urujijo inkambi y'Abanyegipito, kandi yarahambiriye imishina y'ingobyi zabo, kandi yarabayoboye n'imbaraga; kandi Abanyegipito bavuze, reka tuhunga imbere ya Isirayeli; kuko Umubyeyi arwana kubera bo Abanyegipito. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Tambura ukuboko kwawe hejuru y'inyanja, kandi amazi asubire apfunike Abanyegiputa, ingabo zabo n'abagenzi babo. Mose yarambuye ukuboko hejuru y'inyanja, amazi arasubira ku manywa, Abanyegiputa barashize munsi y'amazi, Uwiteka akungura Abanyegiputa hagati y'inyanja. Kandi amazi yasubiye inyuma yapfundikiye amagare n'abagenzi n'ingabo zose za Farawo bari binjiye inyuma yabo mu nyanja, kandi nta n'umwe muri bo wasigaye. Ariko abana ba Isiraheli bagiye mu mugote hagati y'inyanja, amazi yari urukuta ku ruhande rwabo rw'iburyo n'urukuta ku ruhande rw'ibumoso. Kandi Uwiteka yakuye Isiraheli muri uriya munsi mu kuboko kw'Abanyegiputa, kandi Isiraheli yabonye Abanyegiputa bapfuye ku nkombe y'inyanja. Isiraheli yabonye ukuboko gukunini Uwiteka yakoresheje ku Banyegiputa, abantu batinya Uwiteka, kandi bemeje Imana na Mose umukozi we.

15

Icyo gihe Musa n'abana ba Isiraheli baririmbiye indirimbo iyi ku Mana, kandi bavuze bati: Reka turirimbire Umwami, kuko yubahirijwe mu buryo bw'icyubahiro; ifarashi n'umugenzi yabyajugunyije mu nyanja. Umufasha n'umurinzi byabaye kuri njye mu gukiza, uyu ni Imana yanjye, kandi nzomuha icyubahiro, Imana ya so wanjye, kandi nzomuhesha agaciro. Umwami avunika intambara, Umwami ni izina rye. Ingobyi za Farawo, n'imbaraga ze, yajugunyije mu nyanja, abagendwa batoranijwe ba gatatu; baramijwe mu Nyanja Itukura; inyanja yabapfukiye; baroheye mu bwimbitse nk'ibuye. Iburyo yawe, Shebuja, ryubahirijwe mu mbaraga; ukuboko kwawe kw'iburyo, Shebuja, kwamenaguye abanzi. Kandi mu bwinshi bw'icyubahiro cyawe wamennye abanzi, wohereje uburakari bwawe bwabariye nk'ibyatsi byumye. Kandi kubera umwuka w'uburakari bwawe, amazi yatandukanye, amazi yakubiye nk'urukuta, imipaka yakubiye hagati y'inyanja. Umwansi yavuze ati: Nzakurikira nzagere, nzagabure ibyatwawe, nzuzuze umutima wanjye, nzice n'inkota yanjye, ukuboko kwanjye kuzagire ubutegetsi. Wohereje umwuka wawe, inyanja yabatwikiye, bacogora nka risasi mu mazi akomeye. Ninde usa nawe mu bazimu, Mwami? Ninde usa nawe? Yashimiwe mu bera, atangaje mu bitekerezo, akora ibitangaza. Warambuye iburyo ryawe, isi yabamira. Wabongoye abantu bawe aba mu ubutabera bwawe, abo wakuye, ukabahumuriza mu mbaraga zawe kugeza mu icumbi cyawe cyera. Amahanga yahumvise kandi arakara, ububabare bwafashe abatuye Abafilisitiya. Icyo gihe abayobozi ba Edoma bahise, n'abategetsi ba Mowabiteri, kunyoganyoga byabafashe, bashonze bose abari gutura Kanani.

Ubwoba n'agahinda byabagwireko, kubera ukuboko kwawe gukomeye bakahagarara nk'ibuye, kugeza igihe abantu bawe banyura, Mwami, kugeza igihe abantu bawe aba banyura, uwo waguze. Umaze kubarondora, ubatera mu musozi w'umurage wawe, mu ituriro ryiteguye ryawe uryo wateguye, Mwami, ahantu hera, Mwami, uryo zateguye amaboko yawe. Umwami aganza igihe n'igihe, kandi akaganza cyane. Kubera ko ifarashi ya Farawo yinjiye hamwe n'amagare n'abagenzi mu nyanja, Uwiteka yarazanye amazi y'inyanja kuri bo, ariko abana ba Isiraheli banyuze mu mwuma hagati y'inyanja. Mariamu umuhanuzi, mushiki wa Aroni, yafashe ingoma mu kuboko kwe, kandi abagore bose baramurikiye bafite ingoma bakina imbyino. Mariya yabatangiriye, avuga ati, Turimbire Umwami, kuko yagaragaje ubukomeye bwe, yajugunye ifarashi n'umugenzi wayo mu nyanja. Mose yavanye abana ba Isiraheli ku nyanja itukura, maze abayobora mu butayu bwa Suri. Bagenda iminsi itatu mu butayu, ariko ntibasanga amazi yo kunywa. Baje muri Mara, ariko ntibashobora kunywa amazi yo muri Mara; kuko yari uburakaze; kubera ibi yise izina ry'ahantu hariya, Uburakaze. Kandi abantu banongoye kuri Mose, bavuga bati, Tuzanywa iki? Musa yarakoze ijwi kuri Uwiteka, kandi Uwiteka yamwerekanye igiti, kandi yajugunye igiti mu mazi, kandi amazi yaraherewe uburyohe. Aho yamushyizeho amategeko n'imanza, kandi aho yamugereye, kandi yavuze: Niba wumva ukumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe, kandi ukora ibyishimisha imbere ye, kandi utera amatwi ku mategeko ye, kandi ubika amategeko ye yose, indwara yose nayishyize ku Banyamisiri, ntabwo nzayishyira kuri wewe, kuko ndi Uwiteka

Imana yawe ikugukiza. Kandi baje muri Elim, kandi hariho amasoko cumi na kabiri y'amazi, n'ibiti mirongo irindwi by'imigano, maze bahise hariho hafi y'amazi.

16

Bavuye muri Elimu, kandi itorero ryose ry'abana ba Isiraheli baje mu butayu bwa Sini, uri hagati ya Elimu na hagati ya Sinai. Ku munsi wa cumi n'itanu, mu kwezi kwa kabiri bavuye mu gihugu cy'Igiputa, inteko yose y'abana ba Isirayeli yatotombanye kuri Mose na Aroni. Abana ba Isiraheli bavuze kuri bo bati: Niba twari twapfuye dukubitwe na Uwiteka mu gihugu cya Egiputa, igihe twari twicaye hejuru y'ibyo nkono by'inyama, kandi twarya imigati tukanyura, kuko mwatunyuye mu butayu ubu, kwica irushyirahamwe yose iyi mu nzala. Yavuze kandi Uwiteka kuri Mose, reba jye nzabagurira imigati ivuye mu ijuru; kandi abantu bazasohoka, kandi bazatoranya ibya umunsi ku munsi, kugira ngo nbagende niba bazagenda mu mategeko yanjye, cyangwa oya; Kandi bizaba ku munsi wa gatandatu, kandi bazatunganya ibyo bazazana; kandi bizaba inshuro ebyiri ibyo bazatoranya bya buri munsi ku munsi. Kandi Mose na Aroni bavuze ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli, nimugoroba muzamenya ko Uwiteka yabamuye mu gihugu cy'Igiputa, kandi mugitondo muzabona icyubahiro cy'Uwiteka mu kumva kunubira kwanyu kuri Imana; ariko twebwe ni iki, ko munubira kurya twebwe? Kandi Musa yavuze, mu Uwiteka guha mwe nimugoroba inyama kurya, n'imigati mugitondo kugeza mu

kuzura, kubera Uwiteka kumva imvugo yanyu yo kunuguna, iyo mwe munuguna kureba twebwe; ariko twebwe ni iki turi? Kuko ukunigiriza kwanyu si kuruhande rwacu, ahubwo ni kuruhande rw'Imana. Mose yavuze kuri Aroni ati, Bwira inteko yose y'abana ba Isiraheli muti, Muze imbere y'Imana, kuko yumvise ukunuguna kwanyu. Igihe Aroni yari avuga inteko yose y'abana ba Isiraheli, bahindutse mu butayu, kandi icyubahiro cy'Umwami kwagaragaye mu gicu. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga, nari numvise imvugo y'abana ba Isirayeli; vugana kuri bo, uvuga, ku mugoroba muzarya inyama, kandi mu gitondo muzuzuzwa imigati; kandi muzamenya, ko jye ndi Uwiteka Imana yanyu. Byabaye umugoroba, inkwari zazamutse zikatwikira ingando. Igitondo, igihe umunyu wahagarikaga hafi y'ingando. Kandi erega, hejuru y'ubuso bw'ubutayu hari ikintu gitoya nk'imbuto ya korianderi, cyera nk'urubura hejuru y'isi. Bamaze kubibona, abana ba Isiraheli babwiranyije, umwe undi ati, Ni iki iki? Kuko ntibazi icyo cyari; ariko Mose yabavuze: uyu ni umugati Uwiteka yabaheye kurya. Iri ni ijambo Uwiteka yategetse: Kusanyirizanye kuva kuri wo buri umwe kugera ku bikwiye gomori, ukurikije umutwe ukurikije umubare w'imitima yanyu, buri umwe hamwe n'abaturanyi bo mu ihema ryanyu musanganire. Abana ba Isiraheli barabikoze bityo, kandi bateranye uwo byinshi n'uwo bike. Kandi bapimye gomori, nta yiyongereye uwari afite byinshi, kandi uwari afite bike ntiyabura; buri umwe yatoranije ukurikije ibyo yari akeneye kuri we ubwe. Mose yavuze kuri bo ati: Nta muntu uzasiga ikintu cy'ibye kugeza mu gitondo. Kandi ntibahumvise Mose, ariko bamwe barasigaje biva kuri we kugeza mu gitondo, kandi

byateje inzoka, kandi byanukiranye, kandi Mose yarakaje kuri bo. Kandi bateranije byo buri gitondo, buri wese igikwiye kwe, ariko iyo izuba ryashyushyaga, byashongeshwaga. Byabaye ku musi wa gatandatu, bakusanyije ibintu bikenewe inshuro ebyiri, omeri ebyiri kuri umwe; abayobozi bose b'itorero barinjiye, kandi bamenyesheje Musa. Mose yabavuze ati, Si iri jambo Uwiteka yavuze? Isabato ni kuruhuka cyera kuri Umwami ejo; ibintu byose niba muteka, muteke; kandi ibintu byose niba mutetse, mutetse; kandi byose bisigaye mubibike mu bubiko kugeza mu gitondo. Kandi basize kuva kuri we kugeza mugitondo, nkuko Mose yabategetse, kandi ntiyanuye, kandi inzoka ntiyabayeho muri wo. Mose yavuze ati: Murye uyu munsi, kuko uyu munsi ni isabato rya Umwami, ntimuzabisanga mu gisagara. Mu minsi itandatu muzatoranya, ariko ku munsi wa karindwi ni isabato, kuko ntakizabaho muri wo. Byabaye ariko ku munsi wa karindwi, bamwe mu bantu bashakishije gukusanya, ariko ntibabashe kubona. Uwiteka yavuze kuri Mose ati: Kugeza ryari mutashaka kwumva amategeko yanjye n'itegeko ryanjye? Reba, kuko Umwami yabahaye isabato kuri uyu munsi, kubera ibi we ubwe yabahaye ku munsi wa gatandatu imigati ibiri y'iminsi ibiri, mugume umwe wese mu nzu zanyu, nta n'umwe asohokanye aho atuye ku munsi wa karindwi. Kandi abantu bararuhutse ku munsi wa karindwi. Abana ba Isiraheli babwishe izina Mana, kandi yari isa n'imbuto y'umwumbati yera, uburyohe bwayo nk'ikeke rifite ubuki. Mose yavuze, iri ni ijambo, Uwiteka yategetse, uzuza gomori ya mana, mu bubiko ku bw'ibisekuruza byanyu; kugira ngo babone umugati, mwariye mwe mu butayu, nk'uko Uwiteka yabavanye

mu gihugu cy'Igiputa. Kandi Musa yavuze kuri Aroni, Fata isafuriya ya zahabu imwe, kandi ushyiremo muri yo uzuza gomoro ya mana, kandi uzayibika imbere ya Imana, kugirango ibikwe ku bwoko bwanyu, nk'uko Uwiteka yategetse Musa; kandi Aroni yayibitse imbere y'ubuhamya kugirango ibikwe. Abana ba Isiraheli bariye mana imyaka mirongo ine, kugeza baje mu isi iturwa bariye mana, kugeza bageze mu gice cya Fenisiya. Ariko gomori yari icumi cya bitatu by'ibipimo.

17

Itorero ryose ry'abana ba Isiraheli ryavuye mu butayu bwa Sini hakurikijwe inkambi zabo, binyuze mu ijambo rya Umwami, maze basibye inkambi i Rafidini, ariko nta mazi yari asigaye yo kunywa ku bantu. Kandi abantu bamagana Mose, bavuga bati, Duhe amazi kugirango tunywe, maze Mose ababwira ati, Kuki mumagana kuri njye, kandi kuki mugerageza Umwami? Abantu banyoye amazi aho, kandi abantu bavuguruye aho kuri Mose, bavuze bati, Kuki ibi? Wazanye hejuru twebwe kuva muri Misiri kugira ngo wice twebwe n'abana bacu n'amatungo ku nyota? Mose yarakoze uguhamagara kuri Uwiteka, avuga ati, nzakora iki ku bantu aba? Gikiri gito, kandi bazampiga amabuye. Umutegetsi yavuze kuri Mose ati: Genda imbere y'abantu aba, ariko ufate abasaza bamwe mu bantu, n'inkoni wakoresheje gukubita uruzi, uyifate mu kuboko kwawe, ugende. Uyu jye nahagaze aho mbere yawe kuri urutare muri Horebu, kandi uzakubita urutare, kandi azasohoka muri rwo amazi, kandi

abantu bazanywa. Mose yakoze gutyo imbere y'abana ba Isiraheli. Maze yita izina rya ahantu hariya Igerageza n'Ituka, kubera ituka ry'abana ba Isiraheli, no kubera kugera Umubyeyi, bavuga bati, Ese Umubyeyi ari muri twe, cyangwa oya? Amaleki yaje maze arwana na Isiraheli muri Refidimu. Mose yavuze kuri Yezu ati, Wihitiremo abantu bakomeye, ugende utegure intambara na Amaleki ejo, kandi dore njye nzahagararira hejuru y'umusozi, inkoni y'Imana iri mu kiganza cyanjye. Kandi Yosuwa yakoze nkuko Mose yamubwiye, maze arasohoka arahagarara mu ntambara na Amaleki, kandi Mose na Aroni na Huri bararenze hejuru ku isonga ry'umusozi. Kandi byabaye igihe cyose Mose yazamuye amaboko, Isiraheli yatsindaga, ariko igihe cyose yamanutse amaboko, Amaleki yatsindaga. Amaboko ya Mose yari aremereye, maze bafata ibuye babashyira munsi ye, yicara kuri ryo, Aroni na Huri bashyigikira amaboko ye kuruhande rumwe na kurundi, amaboko ya Mose abera ashyizwe neza kugeza izuba rirengereza. Kandi Yoswa yatsinze Amaleki n'abantu bose be ku nkota. Umwami yavuze kuri Mose ati, Andika ibi mu gitabo nk'urwibutso, kandi ubishyire mu matwi ya Yoshuwa, kuko nzohanagura burundu urwibutso rwa Amaleki munsi y'ijuru. Kandi Mose yubatse iguteramo kuri Umubyeyi, maze ayita izina ryayo Umubyeyi ni ubuhungiro bwanjye. Kuko mu kuboko bwihishe Uwiteka arwana na Amaleki kuva mu bwoko kugera mu bwoko.

18

Yotoro umuhanuzi wa Madiyamu, sogokuru wa Mose, yumvise ibyo byose Uwiteka yakoze kuri Isirayeli, abantu be, kuko Uwiteka yari yasohoye Isirayeli muri Egiputa. Yetero umukwe wa Mose yafashe Zipora umugore wa Mose nyuma y'kurekurwa kwe, n'abahungu be babiri; izina ry'umwe muri bo Gerishom, avuga ati, Nari umunyamahanga mu gihugu cy'abanyamahanga; n'izina rya wa kabiri Eliezeri, avuga ati, Kuko Imana ya so yari umufasha wanjye, kandi yankije mu kuboko kwa Farao. Yetero, umukwe wa Mose, yasohotse hamwe n'abahungu n'umugore kuja kwa Mose mu butayu, aho yari yasibye inkambi ku musozi w'Imana. Byatangajwe kuri Musa, bavuga: Reba, sogokuru wawe Yetero araza kuri wewe, n'umugore wawe n'abahungu babiri bawe hamwe na we. Mose yasohokanyije kugira ngo ahure na mukwe we, aramutse imbere ye, aramusoma, barasuhuza, hanyuma abinjiza mu ihema. Kandi Mose yavuze sekuruza byose Uwiteka yakoze kuri Farao n'Abanyegiputa bose kubera Isiraheli, n'umurimo wose bababaye mu nzira, na ko Uwiteka yabarokoje mu kuboko kwa Farao no mu kuboko kw'Abanyegiputa. Yetero yatangaye ku byiza byose Uwiteka yabakorera, kuko yabarokoje mu kuboko kw'Abanyegiputa no mu kuboko kwa Farawo. Yetero ati: Umwami agirwe umugisha, kuko yakuye abantu mu kuboko cy'Abanyegiputa no mu kuboko cya Farawo. Ubu namanye ko Umwami mukuru kuruta abaimana bose kubera ibi, ko babatera. Kandi Yetero umukwe wa Mose yafashe ibitangaza byose byakiriwe n'ibitambo kuri Imana; ariko Aroni n'abasaza bose ba Isiraheli baje kurya umugati hamwe n'umukwe wa Mose, imbere y'Imana. Kandi nyuma y'umunsi ukurikira, Mose yicaye gucira urubanza

abantu, ariko abantu bose bahagaze imbere ya Mose kuva mu gitondo kugeza nimugoroba. Kandi Yetero amaze kubona byose akora ku bantu, aravuga, niki iki wowe ukora ku bantu? Kuki wowe wicaye wenyine, ariko abantu bose barahagaraye kuruhande rwawe kuva mu gitondo kugeza nimugoroba? Kandi Mose avuga ku mukunzi we ati: Abantu baza kuri jye gushaka urubanza kuva kuri Imana. Iyo habaye impaka hagati yabo, baze kuri njye, nzacira umwe na umwe, kandi nkabamenya amabwiriza ya Imana n'amategeko ye. Ariko sekuruza wa Musa yamubwiye ati: Ntabwo ukora neza ikintu iki. Umusaraba uzasaraba udashobora kwihangana nawe, n'abantu bose aba bari kumwe nawe. Uremereye kuri wewe iri jambo, ntabwo uzashobora kurikora wenyine. Ubu rero, umva, kandi nzakugira inama, kandi Imana izaba nawe. Wowe ba umuvugizi w'abantu imbere y'Imana, kandi uzajyana amagambo yabo kuri Imana. Kandi uzabamenyesha amategeko y'Imana n'amategeko ye, kandi uzaberekanye inzira bazagenderamo, n'ibikorwa bazakora. Kandi wewe ubwawe hitamo kuva mu bantu bose abantu bakomeye, batinya Imana, abantu b'ubutabera, banga ubwibone, kandi uzashyiraho kuri bo abayobozi b'ibihumbi n'abayobozi b'amajana n'abayobozi b'amakumi atanu n'abayobozi b'icumi. Kandi bazacira urubanza abantu igihe cyose, ariko ijambo rikomeye bazarizana kuri wewe, ariko ibintu bito by'imanza bazacira urubanza bo ubwabo, kandi bazakorohereza kuva kuri wewe, kandi bazagufasha. Niba ukora ijambo iri, Imana azagushyira imbere, kandi uzashobora guhagarara, kandi abantu bose aba bazaza ku ahantu habo hamwe n'amahoro. Musa yumvise ijwi rya sogokuru we, kandi

akora byose yari yamubwiye. Kandi Musa yahisemo abagabo bakomeye kuva muri Isiraheli yose, kandi yabashyize kuri bo nk'abayobozi b'ibihumbi n'abayobozi b'amajana n'abayobozi b'amakumi atanu n'abayobozi b'icumi. Kandi bacira urubanza abantu igihe cyose, ariko ijambo ryose ry'ingorane bazanaga kuri Mose, ariko ijambo ryose ryoroshye bacira urubanza ubwabo. Mose yohereje umukwe we, kandi yasubiye mu gihugu cye.

19

Ku kwezi kwa gatatu kw'ukuva kw'abana ba Isiraheli mu gihugu cy'Igiputa, ku musi uyu, baje mu butayu bwa Sinai. Kandi bavuye muri Rafidini, baje mu butawe bwa Sinai, Isiraheli akakamba hariya imbere y'umusozi. Kandi Mose yazamutse ku musozi w'Imana, maze Imana yamuhamagaye imuhamagira ku musozi, avuga ati: Ibi uzabivugira inzu ya Yakobo, kandi uzabitangariza abana ba Isiraheli. Mwebwe mwabonye ibintu byose nakoze ku Banyegiputa, kandi nabafashe nk'aho ari ku mababa y'inkona, maze nkazana kuri njye ubwanjye. Kandi ubu niba muhumva rwose ijwi ryanjye, kandi murinde isezerano ryanjye, muzaba kuri njye abantu b'umwihariko kurusha amahanga yose, kuko ibutaka ryose ni iryanjye. Mwe ariko muzaba kuri njye ubwami bw'abahanuzi n'igihugu cyera, aya magambo uzabavugira abana ba Isiraheli. Mose yaje, arahamagara abasaza b'abantu, arashyira imbere yabo amagambo yose Imana yamutegekaga kubabwira. Abantu bose

barasubije hamwe, bavuga bati, Byose Imana yavuze, tuzabikorwa kandi tuzabyumva. Mose yatanze ayo majambo kuri Imana. Umwami yavuze kuri Mose ati: Erega, ndi kuza kwawe mu nkingi y'igicu, kugira ngo abantu bumve nkuvugisha, kandi bakwizere iteka. Mose yamenyesheje Umwami amagambo y'abantu. Uwiteka yavuze kuri Musa, Manuka uburire abantu, kandi ubere bateze imbere uyu munsi n'ejo, kandi bareke bakarabe imyenda, kandi babe biteguye ku munsi wa gatatu; kuko ku munsi wa gatatu Uwiteka azamanuka ku musozi wa Sinai, imbere y'abantu bose. Kandi uzatandukanya abantu hanze, uvuga: Mwitondere kutazamuka muri umusozi, kandi kutagukora ikintu cyacyo. Wese ukoreye umusozi azapfa urupfu. Ntabwo ukuboko kwiwe kuzakora, kuko azakorerwa amabuye mu mabuye, cyangwa azarashwa n'umwambi, niba ari inyamaswa cyangwa umuntu, ntazabaho. Igihe amajwi n'amapenene n'igicu bizava ku musozi, abo bazajya hejuru ku musozi. Mose yamanukiye kuva ku musozi ajya ku bantu, arabahanuza, kandi bakaroza imyenda yabo. Kandi yavuze ku bantu ati: Mube bateguye iminsi itatu, ntimwegere umugore. Byabaye ku munsi wa gatatu, igihe cyabaga kuri umugoroba, maze habaho amajwi n'umurabyo n'igicu cyijimye ku musozi wa Sinai. Ijwi ry'inzumbagiro ryavuze cyane, maze abantu bose bari mu nkambi batewe ubwoba. Kandi Mose yasuye abantu mu nkambi kugira ngo bahure n'Imana, maze bahagara munsi y'umusozi. Umusozi wa Sinai watwakaga wose kubera ko Imana yari imanukiye kuri wo mu muriro, kandi umwotsi wazamukaga nk'umwotsi w'ishyiga, kandi abantu bose batangaye cyane. Amajwi y'inuma itera urusaku yari agenda

imbere akaba akomeye cyane. Mose yavuze, ariko Imana yamusubije mu ijwi. Uwiteka yamanukiye ku musozi wa Sinai, ku mpinga y'umusozi, Uwiteka ahamagara Mose ku mpinga y'umusozi, maze Mose azamuka. Kandi Imana yavuze kuri Mose, ivuga, umaze kumanuka uburire abantu, ntibigeze kwegera kuri Imana kureba, kandi bagwa muri bo umubare munini. Kandi abapadiri begera Umubyeyi w'Imana bere yezwe, kubera ko Umubyeyi ashobora kubakuraho. Kandi Mose yavuze ku Mana ati: Abantu ntibashobora kuzamuka ku musozi wa Sinai, kuko wowe watwemeje, uvuga uti: Tandukanya umusozi, kandi uwutere. Umwami yamubwiye ati: Genda, manuka, hanyuma uzamuke wowe hamwe na Aroni, ariko abahanuzi n'abantu ntibemere kwihutisha kuzamuka kwa Imana, kugira ngo Umwami atabatsembatsembe. Mose yamanukiye kuri abantu, arabagira ati.

20

Kandi Uwiteka yavuze amagambo yose aya, avuga, Jye ndi Uwiteka Imana yawe, uwakuye kuva mu gihugu cya Egiputa, kuva mu nzu y'ubudage. Ntabwo hazabaho imana zindi kuri wewe usibye jye. Ntuzakora igishushanyo kuri wowe, cyangwa ishusho y'ikintu icyo ari cyo cyose kiri mu ijuru hejuru, cyangwa kiri ku isi hasi, cyangwa kiri mu mazi munsi y'isi. Ntuzobapfukamira, kandi ntuzobakora; kuko njye ndi Uwiteka Imana yawe, Imana ishishikaye, nsubiza ibyaha bya ba se ku bana, kugeza ku gisekuru cya gatatu na cya kane ku banzi

banjye, kandi nkora imbabazi ku bihumbi ku bankunda, no ku babika amategeko yanjye. Ntuzafata izina rya Umwami Imana yawe ku buntu, kuko Umwami Imana yawe ntazigera asaba nta cya na kimwe uwufata izina ryiwe ku buntu. Wibuka umunsi wa sabato ukawugire utukuvu. Mu minsi itandatu uzokora, kandi uzokora imirimo yawe yose. Ariko umunsi wa karindwi, isabato kuri Uwiteka Imana yawe; ntuzokora muri wo umurimo wose wowe, n'umuhungu wawe, n'umukobwa wawe, umugaragu wawe, n'umuja wawe, inzuzi yawe, n'inyamaswa yawe y'umutwaro, n'inyamaswa yawe yose, n'umunyamahanga utuye muri wewe. Mu gihe cy'iminsi itandatu, Uwiteka yaremye ijuru n'isi n'inyanja n'ibintu byose biri muri byo, maze akiruhuka ku munsi wa karindwi; kubera ibi, Uwiteka yarahuye umunsi wa karindwi, akawugira umutagatifu. Ubaha se wawe na nyoko wawe, kugira ngo bigendere neza, kandi kugira ngo ubeho igihe kirekire ku isi nziza Uwiteka Imana yawe akuha. Ntuzakora ubusambanyi. Ntabwo uziba. Ntabwo uzica. Ntabwo uzatanga ubuhamya bw'ibinyoma ku muturanyi wawe. Ntuzakwifuza umugore w'umuturanyi wawe; ntuzakwifuza inzu y'umuturanyi wawe, cyangwa umurima we, cyangwa umuhungu we, cyangwa umuja we, cyangwa inzugi ye, cyangwa indogobe ye, cyangwa inyamaswa yose ye, cyangwa ibintu byose by'umuturanyi wawe. Kandi abantu bose babonye ijwi, n'imyanda, n'ijwi rya turumbeti, n'umusozi unyunyuza umwotsi, ariko abantu bose batinya, bahagaze kure. Bavuze kuri Mose bati: Vuga wewe kuri twe, ariko Imana ntiyavuge kuri twe, kugira ngo tutapfe. Kandi Mose abagira ati, mukomeze, kuko Imana yaje kuri mwe kugira ngo ibagerageze, kugira ngo

ubwoba bwayo bube muri mwe, kugira ngo mutakore icyaha. Abantu bahagaraye kure, ariko Musa yinjiye mu umwijima aho Imana yari. Umwami yavuze kuri Mose ati: Ibi bintu uzabivugira inzu ya Yakobo, kandi uzabitangariza abana ba Isiraheli: Mwe mwarabonye ko navuze nanyu nkiva mu ijuru. Ntimuzikoreho imana za feza, kandi imana za zahabu ntimuzikoreho. Igitabo kuva mu isi muzakora kuri njye, kandi muzatambira kuri cyo ibitambiro vyawe vyose, n'agakiza kawe, n'intama, n'inyana zawe mu hantu hose, aho iyo nkavuga izina ryanjye aho, kandi nzoza kuri wewe, kandi nzakuha umugisha. Niba ariko igitaro cyo gushira ibitambo kuva mu mabuye ukora kuri njye, ntabwo uzacyubaka bo baciriwe, kuko inkota yawe wateye kuri bo, kandi yanduye. Ntuzajya hejuru ufashishije intambwe kuri iguterekerezo ryanjye, kugirango utagaragaze ubusiye bwawe kuri ryo.

21

Kandi aya ni amategeko uzashyira imbere yabo. Niba uguze umwana w'Umweburayi, azakukorera imyaka itandatu; ariko mu mwaka wa karindwi azagenda ari umudendezo atabujijwe. Niba yinjiye yonyene, azasohoka yonyene, ariko niba yinjiye n'umugore we, umugore we nawe azasohoka. Kandi niba shebuja amuha umugore, maze amubereraho abahungu cyangwa abakobwa, umugore n'abana bazaba aba shebuja we, ariko we wenyine azasohoka. Niba ariko asubije avuze umugaragu, Nakunze shebuja wanjye, n'umugore wanjye,

n'abana banjye, sinziruka ndi umuntu wubusa, shebuja we azamuzana imbere y'urubanza rw'Imana, hanyuma azamuzana ku muryango ku gipimo, kandi shebuja we azatoboranya ugutwi n'igikoresho, kandi azamukorera iteka. Niba ariko umuntu agurisha umukobwa we nk'umugaragu w'inzu, ntazagenda nk'uko abaja b'abakobwa bagenda. Niba atanooshimisha shebuja we, uwo yari yemeje, azamukura. Ariko igihugu cyamahanga, ntabwo ari shebuja wo kuyigurisha, kubera ko yakoze ubuhemu kuri we. Ariko niba ayishyingira kumuhungu we, azamukora hakurikijwe uburenganzira bw'abakobwa. Niba ariko afata undi kuri we ubwe, ntazamubura ibintu bikenewe, imyambaro, n'imikoranire yayo. Ariko niba atamukorera ibi bintu bitatu, azasohoka ubuntu nta ifeza. Niba umuntu akubita undi, maze apfa, agomba kwicwa urupfu. Ariko atari kubushake, ahubwo Imana yamuteye mu maboko ye, nzaguha ahantu aho uwishe azahungirayo. Ariko niba umuntu agabye umuturanyi igitero kugira ngo amwice n'uburiganya, akaba yihishe, uzamukura ku itara ryanjye umwice. Uwakubita se cyangwa nyina, niwe yicwe. Uwo avuga nabi se we cyangwa nyina we azapfa urupfu. Niba umuntu yiba umwe mu bana ba Isiraheli, amuciye bugufi akamugurishije, kandi abonetse muri we, niwe arapfe urupfu. Niba ariko abagabo babiri bavugana, kandi bakubita umuturanyi ibuye cyangwa intege, kandi atapfa, ariko aryama ku buriri, niba umuntu azamutse agendagenda hanze yifashishije inkoni, uwakubise azaba ataricwa; ariko azishyura igihe cye cy'ubudakora, n'ubuvuzi. Niba umuntu akubita umwana we cyangwa umuja we n'inkoni, kandi apfa munsi y'amaboko ye, azahororwa n'ubutabera. Niba ariko

bamara umunsi umwe cyangwa ibiri, ntahanishwe, kuko ari ifeza ye. Niba ariko abagabo babiri barwana, kandi bakubita umugore ufite inda, kandi umwana we avasohoka atarimo gushushanywa neza, azacirwa ihazabu; nkuko umugabo w'umugore ashobora gushyiraho, azatanga hamwe n'icyubahiro. Ariko niba byakorewemo neza, azatanga roho aho roho, Ijisho aho ijisho, iryinyo aho iryinyo, ukuboko aho ukuboko, ukuguru aho ukuguru, gutwika aho gutwika, ikibabara aho ikibabara, ikimenyetso aho ikimenyetso. Niba ariko umuntu ukubita ijisho ry'umugaragu we, cyangwa ijisho ry'umuja we, kandi akamuhumanya, azabohereza ari abuntu b'ingenga mu mwanya w'ijisho ryabo. Ariko niba akubise izino rya umugaragu we, cyangwa izino rya umuja we, azabasohora ku bwisanzure aho izino ryabo. Niba ariko inzovu itera umugabo cyangwa umugore kandi apfa, inzovu izajugunwa n'amabuye, kandi inyama yayo ntizorirwa; ariko nyir'inzovu azaba atariciye. Niba inyamaswa y'inzovu yaba yaratera amahembe mbere y'ejo hashize na mbere y'umunsi wa gatatu, kandi bakamuhamiriza nyirayo, ariko atayikuraho, nayo ikica umugabo cyangwa umugore, inyamaswa y'inzovu izamanwa amabwe, kandi nyirayo azicwa. Ariko niba icunguro kimutewe, azatanga icunguro cy'ubugingo bwe, byinshi nk'uko bamuteye. Niba ariko itera amahembe umuhungu cyangwa umukobwa, nk'uko itegeko rya iri babikore kuri yo. Niba ariko inka itera amahembe umwana cyangwa umuja, ifeza mirongo itatu amadidarakima izatangwa ku mwami wabo, kandi inka izaterwa amabuye. Niba umuntu afunguye irima cyangwa acukuye irima, kandi atagishyize, kandi umwana w'inka cyangwa indogobe yaguye aho, nyir'irima

azishyura, azatanga ifeza ku nyirayo; ariko ikipfuye kizaba ikiwe. Niba ariko inzovu y'umuntu itera inzovu y'umuturanyi, ikayipfa, bazagurisha inzovu izima, bagabane amafaranga yayo, kandi inzovu yapfuye bagayigabane. Niba ariko bimenyekana ko inzovu itera amahembe mbere ya ejo na mbere y'umunsi wa gatatu, kandi bamenyesheje nyirayo, kandi atayikureho, azishyura inzovu mu mwanya w'inzovu, ariko iyapfuye izaba iye. Ariko niba umuntu yiba urwana inyambo cyangwa intama, akayica cyangwa akayigurisha, azishyura amana inyambo atanu aho urwana inyambo, n'intama enye aho intama.

22

Ariko niba umujura yabonetse mu gihe yimenye inzu, akubwa apfa, ntabwo ari ubwicanyi kuri uwo wamwishe. Ariko niba izuba ryaramutse kuri we, afite icyaha, azapfa mu gusubiza; ariko niba adafite, areke agurishwa mu mwanya w'ubujura. Ariko niba ikintu cyibwe gisigaye kandi kikabonetse mu kuboko kwe, kuva ku ndogobe kugeza ku ntama, bikiri bizima, azabishyura inshuro ebyiri. Niba umuntu arisha umurima cyangwa umuzabibu, akareka inyamaswa ye kurisha umurima w'undi, azishyura kuva mu murima we ukurikije umusaruro wawo. Ariko niba arisha umurima wose, azishyura ibyiza byose by'umurima we n'ibyiza byose by'umuzabibu we. Ariko niba umuriro uvuye usanga amahwa, kandi utwike inzira z'imbuto cyangwa ibisheke cyangwa igikonde, azishyura uwo umuriro watwitse. Niba umuntu atanze umuntu uri hafi ifeza cyangwa

ibikoresho kugirango abirinze, kandi bibiwe mu nzu y'umuntu, niba uwubibye aboneka, azishyura inshuro ebyiri. Niba ariko umujura atabonetse, nyir'inzu azaza imbere y'Imana, kandi arahira ko atakoreye nabi ku kintu cyose cy'umuturanyi cyahawe kubikwa, ku buri caha cyavuzwe, ku nyana, na ku nyamaswa zitwara imizigo, na ku ntama, na ku mwenda, na ku gihombo cyose kiraregwa; icyo ari cyo cyose, imbere y'Imana urubanza rw'abombi ruzaza, kandi uwabonwe n'Imana, azishyura kabiri umuturanyi. Niba umuntu atanze umuturanyi inyamaswa cyangwa inyana cyangwa intama cyangwa ikindi gitungwa cyose kugirango acyitondere, kandi gicike cyangwa gipfe cyangwa gifatwe nk'umutware, kandi nta muntu uzi, indahiro ya Imana izaba hagati y'abombi, ko rwose we ubwe ntiyakoze nabi ku kintu cyashyizwe mu maboko ye cy'umuturanyi; kandi gutyo nyir'acyo azayemera, kandi ntazayishyura. Ariko niba yibwe kuva kuri we, azishyura nyirayo; ariko niba yatagiwe n'inyamaswa, azamuzana ku butazo bw'inyamaswa, kandi ntazishyura. Niba ariko umuntu asaba ikintu kuva ku muturanyi we, kandi kigacika cyangwa gipfa cyangwa gifatwa nk'umutware, ariko nyir'acyo atari hamwe na we, azakishyura. Ariko niba nyirubwite ari hamwe na we, ntazishyura; ariko niba ari umukozi w'ubukode, bizaba aho y'umushahara we. Ariko niba umuntu ashobora gushuka umukobwa w'umwari utarasebwa, akaryama na we, azamushyingura nk'umugore we. Niba ariko se yanze burundu, kandi ata se wiwe ashaka kumuha umukobwa we nk'umugore, azishyura ifeza kuri se hakurikijwe ingano y'ingabo y'abakobwa bakire. Ntimuzigire abapfumu bazima. Buri wese aryama

n'inyamaswa muzamwica urupfu. Uwo gutambira ibihugu azatsemburwa urupfu, keretse Umwami wenyine. Kandi umushyitsi ntimuzamubangamira, kandi ntimuzamunyagiriza, kuko mwari abashyitsi mu gihugu cya Egiputa. Ntimuzababaza umupfakazi wese n'umwana w'intandaro. Niba ariko mubabaje mu bubi, kandi baramutse barataye barankirira kuri jye, nzumva rwose ijwi ryabo, kandi nzarakara uburakari, kandi nzabica mwe n'inkota, kandi abagore banyu bazaba abapfakazi, kandi abana banyu bazaba imfubyi. Niba ariko utanze inguzanyo y'ifeza umuvandimwe wawe ukene, ntuzaba umukanda, kandi ntuzamushyireho inyungu. Niba ariko ufashe nk'ingwate umwenda w'umuturanyi, mbere y'iburengerazuba ry'izuba uzamusubiza; Kuko iyi ni igitambaro cye, gusa iyi ni umwenda w'ubusa bwe; mu iki azaryama? Niba rero akabyaza kuri njye, nzumva we; kuko ndi uwimpuhwe. Imana ntuzivuge nabi, kandi umuyobozi w'abantu bawe ntuzavuge nabi. Imbuto z'urubuga rwawe n'icyumiro cy'umuzabibu wawe ntuzatinda, abambere b'abahungu bawe uzampa. Gutya uzokora umwana w'inka wawe n'intama yawe n'inyamaswa yawe yo kuremeka, iminsi irindwi izoba iri munsi ya nyina, ariko ku munsi wa umunani uzomsubiza kuri njye. Kandi mube abantu bera kuri jye, kandi inyama yakatiwe n'inyamaswa ntimurye, muyijugunie imbwa.

23

Ntabwo uzakira inkuru y'ubusa, kandi ntuzemerana

n'umunyabwenge kuba umutangabuhamya w'uburiganya. Ntabwo uzaba hamwe n'abantu benshi mu bubi, ntabwo uzongerwaho hamwe n'imbaga kugoreka hamwe n'abantu benshi, kugira ngo uhinyure urubanza. Kandi ntuzagira imbabazi ku mukene mu rubanza. Niba uhura n'inka y'umwanzi wawe, cyangwa inyamaswa ye yoherejwe umutwaro zizimiye, uzazisubiza kuri we. Niba ariko ubona inyamaswa y'umwanzi wawe yaguye munsi y'umutwaro wayo, ntabwo uzayinyura, ahubwo uzayifasha kuyizamura hamwe na we. Ntabwo uzagoramya urubanza rw'umukene mu rubanza rwe. Kuva ku jambo ryose ritariho ubutabera uzajijugunya, umwere n'umunyabwenge ntuzica, kandi ntuzatunganya umuntu utagira ubwoba bw'Imana kubera impano. Kandi impano ntabwo uzafata, kuko impano zihumanya amaso y'ababona, kandi zangiza amagambo y'ubutabera. Kandi ntimuzabangamira umushyitsi, kuko mwe muzi umutima w'umushyitsi, kuko mwe ubwawe mwari abashyitsi mu gihugu cya Misiri. Mu myaka itandatu uzarima ubutaka bwawe, kandi uzakusanya umusaruro wabwo. Ku mwaka wa karindwi uzotanga uburenganzira bwo kureka, kandi uzayireka, abakene b'igihugu cyawe bazarya, ibyo bisigaye inyamaswa zo mu gasozi zizabirya; gutyo uzokora umuzabibu wawe n'umutima w'amavuta yawe. Mu minsi itandatu uzakora imirimo yawe, ariko ku munsi wa karindwi ni kuruhuka, kugira ngo inzuzi yawe irahuke, n'inyamaswa yawe ifite irembo, kandi kugira ngo umuhungu w'umuja wawe n'umunyamahanga bahumeke. Byose nk'uko navuze kuri mwe, mubirinde, kandi amazina y'imana z'abandi ntimuzayibuka, kandi ntibyumvikane mu

kanwa kanyu. Inshuro eshatu mu mwaka mushimire kuri njye. Umunsi mukuru w'imigati itaremerewe mwirinde gukora; iminsi irindwi murye imigati itaremereye, nk'uko nabategetse kuri wewe ukurikije igihe cy'ukwezi kw'abashya, kuko muri wo wasohotse muri Egiputa. Ntabwo uzagaragara imbere yanjye ubusa. Kandi uzakora ibirori byo gusarura imbuto za mbere z'ibikorwa byawe, iyo waba utera mu murima wawe, kandi ibirori byo kurangiza ku gusohoka kw'umwaka mu guteranira kw'ibikorwa byawe biva mu murima wawe. Inshuro eshatu mu mwaka, buri gabo wawe azaboneka imbere ya Mukama Imana yawe. Iyo kuko nzakurura amahanga imbere yawe, kandi nzagura imipaka yawe, ntuzatambira hejuru ya hamire amaraso y'impumuro yanjye, kandi amasavu y'ibirori byanjye ntazaryama kugeza mugitondo. Ibanze bya mbere by'umusaruro wa mbere w'ubutaka bwawe uzazana mu nzu ya Mukama Imana yawe, ntuzateka umwana w'intama mu mata ya nyina. Kandi reba jye nohereereza intumwa yanjye imbere y'inyuma yawe, kugirango ikurinde mu nzira, kugirango igutware mu gihugu, icyo nateguye kuri wewe. Witondere, kandi umve ibye, kandi ntukamwumvira, kuko ntazakugumya, kuko izina ryanjye riri kuri we. Niba umvise umva ijwi ryanjye, kandi ukore byose ibyinshi nk'uko ndagutegetse, kandi murinde isezerano ryanjye, muzaba kuri njye abantu b'umwihariko kuva mu mahanga yose, kuko isi yose ni iyanjye, mwewe ariko muzaba kuri njye ubwami bw'ababikira, n'igihugu cyera. Aya magambo uzavuga ku bana ba Isiraheli. Niba umvise umva ijwi ryanjye, kandi mukore byose ibyinshi nk'uko ndavuga, nzaba umwanzi ku banzi bawe, kandi nzarwanya abarwanya kuri

wewe. Kuko intumwa yanjye izagenda ikuyobora, kandi izakuzana kuri Abamori, na Abaheti, na Abaperizi, na Abakanaani, na Abagirigashi, na Abahivi, na Abayebusi, kandi nzababangiza. Ntabwo uzasujugira imana zabo, kandi ntabwo uzazikorera, ntabwo uzakora nk'ibikorwa byabo, ariko ukurandura uzakurandura, kandi ugusenyera uzasenyera inkingi zabo. Kandi uzakorera Umutegetsi Imana yawe, nanjye nzoguhira umugati wawe n'umuvino wawe n'amazi yawe, kandi nzakuraho indwara kuri mwe. Ntabwo hazabaho umugumba, kandi nta mugore ugumba mu gihugu cyawe; umubare w'iminsi yawe nzawuzuza. Kandi nzohereza ubwoba imbere yawe, kandi nzatangaza amahanga yose muri abo winjira muri bo, kandi nzatuma abanzi bawe bose bahunge. Kandi nzoherereza inzuki imbere yawe, maze uzakuramo Abamori, Abahivi, Abakanaani, n'Abaheti kuva kuri wewe. Ntabwo nzabirukana muri umwaka umwe, kugirango iteka ritazaba ry'ubusa, kandi inyamaswa z'isi zibe nyinshi kuri wewe. Nk'uko gato gato nzabirukana kuva kuri wewe, kugeza igihe uzaba warakuze kandi uronge ubutaka. Kandi nzashyira imipaka yawe kuva ku nyanja itukura, kugeza ku nyanja y'Abafilisitiya, kandi kuva mu butayu, kugeza ku ruzi runini rwa Eufarate, kandi nzatanga mu maboko yanyu abaturage bo mu gihugu, kandi nzabirukana kuva kuri wewe. Ntabwo uzakora amasezerano na bo n'imana zabo. Kandi ntibazatuyemo mu igihugu cyawe, kugirango batakore icyaha kuri wewe kuri njye. Niba ukoreye imana zabo, izo zizaba kuri wewe inzitizi.

24

Kandi Musa yavuze, Zana hejuru kuri Umwami wewe na Aroni, na Nadabu, na Abihu, n'abasaza mirongo irindwi ba Isiraheli, kandi bazaramya Umwami kure. Kandi Mose wenyine azegera Imana, ariko bo ntibazegera, kandi abantu ntibazajya hamwe na bo. Mose yinjiye, maze abwira abantu amagambo yose y'Imana n'amategeko. Abantu bose barasubiza mu ijwi rimwe, bavuga bati: Amagambo yose Umwami yavuze, tuzayakora, kandi tuzayumva. Mose yanditse amagambo yose y'Uwiteka, hanyuma Mose akira mu gitondo cya kare, yubaka altare munsi y'umusozi, hamwe n'amabuye cumi na kabiri ku bw'imihango cumi na kabiri ya Isiraheli. Kandi yohereje hanze abasore b'abana ba Isiraheli, kandi batanze ibitangwa byose byaguye, kandi batanze igitambo cy'amahoro kuri Imana utugyana. Mose afashe igice cy'amaraso, ayasutsa mu bikombe, igice cy'amaraso akayasutsa ku itara. Kandi yamaze gufata igitabo cy'isezerano, yasomye mu matwi y'abantu, maze bavuze bati, Byose Umwami yavuze, tuzabikorwa kandi tuzabyumva. Mose afashe amaraso, arasamaza ku bantu, avuga ati: Dore amaraso y'isezerano Uwiteka yagize namwe ku bijyanye n'amagambo yose aya. Musa, Aroni, Nadabu, Abiyudu, n'abasaza mirongo irindwi b'inama ya Isiraheli bazamutse. Kandi barabonye ahantu aho Imana ya Isiraheli yari ihagaze; kandi ibyo byari munsi y'ibirenge bye, nk'akazi k'amatafari ya safiro, kandi nk'ishusho ry'ikirere cy'ijuru mu isuku. Kandi mu batoranijwe ba Isiraheli nta n'umwe wapfuye, kandi bonekana mu mwanya w'Imana,

kandi barariye kandi baranywa. Umwami yavuze kuri Mose ati: Zura uje kuri njye ku musozi, ukabe hano, kandi nzaguha amabarabara y'amabuye, amategeko n'ibyo nateguye, ibyo nanditse kugira ngo mbabigishirize. Kandi Mose yarahagarutse, hamwe na Yoshuwa wari uhagaze iruhande rye, bararazamutse ku musozi w'Imana. Kandi ku basaza bavuze, Muba bacecetse hano, kugeza tugarutse kuri mwe, kandi dore Aroni na Huri hamwe na mwe. Niba umuntu wese aboneka urubanza, reka begere kuri bo. Kandi Musa na Yoshuwa bazamutse ku musozi, igicu kikawufunika. Kandi icyubahiro cya Imana cyamanukiye ku musozi wa Sinai, igicu kirawuhunika iminsi itandatu, Umwami arahamagara Mose ku munsi wa karindwi ava hagati y'igicu. Ishusho ry'icyubahiro cya Mwami ryasaga nk'umuriro utwika ku isonga ry'umusozi imbere y'abana ba Isiraheli. Mose yinjiye hagati y'igicu, azamuka ku musozi, amara hano ku musozi iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine.

25

Kandi Umubyeyi yaganiriye na Mose, avuga, mubwire abana ba Isiraheli, kandi mutoronye imbuto zambere kuva kubose, abo umutima wabo wemera, kandi muzatoronya imbuto zambere zanjye. Kandi iyi ni umusaruro wa mbere, uzakwakira kuva kuri bo: zahabu, na feza, na umuringa, na hyacinthe, na purple, na umutuku kabiri, na itambara ryiza ryorohewe, na imisatsi y'ihene, na amashusho y'impfizi yatunguwe umutuku, na amashusho ya hyacinthe, na ibiti bitabora, na amabuye ya

Saridiya, na amabuye yo gushushanya mu gitambaro cy'igitugu, na mu kanzu ndende. Kandi uzakora icyubahiro kuri njye, kandi nzagaragara muri mwe. Kandi uzankora nk'uko byose nkwereka ku musozi, icyitegererezo cy'ihema, n'icyitegererezo cy'ibikoresho byose byacyo; ni ko uzakora. Kandi uzakora isanduku y'ubuhamya mu biti bidashira, amakubito abiri n'igice uburebure, ikubito n'igice ubugari, n'ikubito n'igice uburebure. Kandi uzashyiraho zahabu kuri yo zahabu nziza imbere n'inyuma uzashyiraho zahabu kuri yo, kandi uzakora kuri yo imipaka ya zahabu yazunguye hafi. Kandi uzakora impeta enye za zahabu kuri iyi, kandi uzazishyira ku mpande enye, impeta ebyiri ku ruhande rumwe, n'impeta ebyiri ku ruhande rwa kabiri. Uzakora inkoni z'ibiti bitabora, kandi uzazipfukira zahabu. Kandi uzinjiza inkoni mu mpeta ziri ku mpande z'isanduku, kugira ngo uhamagare isanduku muri zo. Mu mpeta z'isanduku bizaba ibiti bitanyeganyezwa. Kandi uzashyira mu isanduku ubuhamya nzaguha. Kandi uzokora intebe y'igihango igifuniko cya zahabu nziza, ibipimo bibiri n'igice uburebure, n'ikipimo n'igice ubugari. Kandi uzokora bakerubi babiri ba zahabu yakobotswe, kandi uzobashyira ku mpande zombi z'intebe y'igihango. Kerubi umwe azakorwa ku ruhande rumwe, na kerubi umwe azakorwa ku ruhande rw'icyiciro rw'intebe y'igihango, kandi uzakora bakerubi bombi hejuru y'impande zombi. Bakerubiyumu bazaba batandaje amababa hejuru, bapfukira mu mababa yabo kuri intebe y'igihango, kandi amaso yabo yerekeza ku bandi; amaso ya bakerubiyumu azaba yerekeza kuri intebe y'igihango. Kandi uzashyira intebe y'igihango hejuru y'isanduku, mu isanduku uzashyiramo

ubuhamya nzaguha. Kandi nzamenyekana kuri wewe kuva aho, kandi nzavugana nawe hejuru y'intebe y'igihango hagati ya bakerubiyumu babiri, abo bari hejuru ya isanduku ry'ubuhamya, kandi nk'uko byose niba ntegeka kuri wewe ku bana ba Isiraheli. Kandi uzokora ameza ya zahabu nziza, ibipimo bibiri z'uburebure, n'ikipimo kimwe cy'ubugari, n'ikipimo n'igice cy'uburebure. Kandi uzakora kuri yo imipira yozamuye ya zahabu hafi yose; kandi uzakora kuri yo umurongo w'intambwe hafi yose; Kandi uzakora umupira muto wozamuye ku murongo hafi yose. Kandi uzakora impeta enye za zahabu, kandi uzashyira impeta enye hejuru y'ibice binye by'amaguru yayo munsi y'umurongo. Kandi impeta zizaba mu mva ku biti byo kubitwara, kugira ngo hakorwe kutwara ameza muri byo. Kandi uzokora ibiti biva mu mbaho zidabora, kandi uzobipfukira zahabu yera, kandi imeza izatorwa hakoreshejwe. Kandi uzakora ibikombe byayo, n'amabaruwa y'ibyatsi, n'ibikombe byo gusuka, n'ibikombe, muri ibyo uzasuka muri byo, mu zahabu nziza uzabikora. Kandi uzashyira ku meza imigati y'kuboneka imbere yanjye igihe cyose. Kandi uzokora urumuri rwo gutwika rwa zahabu nziza, uzokora urumuri rwo gutwika rukoze, umuti wacyo, n'amashami, n'ibikombe, n'ibinini, n'indabyo bizova muri rwo. Ariko amashami atandatu yasohokaga ku mpande, amashami atatu y'icycanwa kuva ku ruhande rumwe cyarwo, n'amashami atatu y'icycanwa kuva ku ruhande rw'icyabiri. Kandi ibikombe bitatu byashushanyijwe imiterere y'amahembe mu ishami rimwe, igikombe n'uruhangayiko, gutyo ku mashami atandatu asohotse mu ruhimbi. Kandi ku ruhimbi rw'amatara hari ibikombe bine

byashushanyijwe nk'imihondo, ku ishami rimwe udushishwa, n'indabyo zayo. Igikombe munsi y'imigozi ibiri kuva muri yo, n'igikombe munsi y'imigozi ine kuva muri yo, gutya ku migozi itandatu ituruka muri urumuri, kandi muri urumuri ibikombe bine byashushanyijwe imihondo. Ibice n'amashami bive muri yo birabe, yose ikoreshejwe ubukorikori kuva muri zahabu imwe yera. Kandi uzakora amatara yayo indwi, kandi uzashyira amatara, kandi bazamurika kuva ku isura imwe. Kandi icyotsi cyayo n'ibirindiro byayo uzabikora mu zahabu yera. Ibyombo vyose ibi ni talente y'izahabu nziza. Reba, uzokora nk'uko ishusho yerekanwe kuri wewe ku musozi.

26

Kandi uzakora ihema, amapazia icumi yo mu gitambara cyiza cyogosoye, n'ubururu, n'umutuku wijimye, n'umutuku ucyaye wogosoye bifite bakerubiyumu, uzabikora mu buryo bw'akazi k'umubohi. Uburebure bw'umutambiko umwe ni amakubito makumyabiri n'umunani, n'ubugari ni amakubito ane, umutambiko umwe uzaba, igipimo kimwe kizaba ku mitambiko yose. Itanu amapingu azaba afatanye imwe ikurikira ku iyindi, kandi itanu amapingu azaba ahujwe imwe ku iyindi. Kandi uzakora izo udufuniko tw'ubururu hejuru y'umupaka w'umwenda umwe, kuva ku gice kimwe mu guhuza, kandi gutyo uzakora hejuru y'umupaka w'umwenda wo hanze kuri guhuza kwa kabiri. Uzakora imishitiro mirongo itanu ku mupfundikizo umwe, kandi uzakora imishitiro mirongo itanu

ku gice cy'umupfundikizo ukurikije guhuza kwa kabiri, zihurirana zigahura ku zindi kuri buri imwe. Kandi uzakora impeta mirongo itanu nzahabu, kandi uzahuza amashuka kimwe n'ikindi n'impeta, kandi hazaba hema imwe. Kandi uzokora amashusho y'ubwoya nk'igitambaro hejuru y'iyo hema; amashusho cumi na rimwe uzokora. Uburebure bw'urushaho rumwe ni amakubito mirongo itatu, n'ubugari bw'urushaho rumwe ni amakubito ane, igipimo kimwe kizaba ku nshaho cumi n'imwe. Kandi uzahuza amashusho atanu hamwe, n'amashusho atandatu hamwe, kandi uzakuba kabiri ishusho rya gatandatu imbere y'ihema. Kandi uzokora udushinge mirongo itanu kuri umupaka w'umwenda umwe, uwo uri hagati ukurikije guhuza, kandi udushinge mirongo itanu uzokora kuri umupaka w'umwenda uhuza uwa kabiri. Kandi uzokora impeta z'umuringa makumyabiri n'itanu, kandi uzohuriza impeta kuva mu ndoobwa, kandi uzohuriza amashusho, kandi bizaba kimwe. Kandi uzashyira munsi ibyiyongereye mu mpuzu z'ihema, igice cy'urupapuro cyasigaye uzapfunika mu byiyongereye by'impuzu z'ihema, uzapfunika inyuma y'ihema. Ikiboko kuva kuri iyi, n'ikiboko kuva kuri iyi, kuva kuri iyo irenze y'amapingu, kuva ku burebure bw'amapingu y'ihema, bizaba bifunika hejuru y'impande z'ihema kuva aha na kuva aha, kugira ngo bifunike. Kandi uzokora igifunika cy'ihema amashusho y'impfizi ashushanyijwe umutuku, n'ibifunika by'amashusho y'ubururu hejuru. Kandi uzokora inkingi z'ihema mu mbaho zidashira. Uzokora inkingi imwe y'ibigero icumi, kandi ubugari bw'inkingi imwe ni igikoro kimwe na kimwe cya kabiri. Ibiri udukonyo ku nkingi imwe, bihuye ikindi ku kindi,

gutyo uzakora ku nkingi zose z'ihema. Kandi uzokora inkingi z'ihema, inkingi makumyabiri ku ruhande rw'amajyaruguru. Kandi uzakora ibirindiro mirongo ine by'ifeza ku nkingi makumyabiri, ibirindiro bibiri ku nkingi imwe mu bice byayo byombi, n'ibirindiro bibiri ku nkingi imwe mu bice byayo byombi. Kandi uruhande rwa kabiri rwerekeza mu majyepfo, inkingi makumyabiri, n'imishingi mirongo ine yabo ya feza; imishingi ibiri ku nkingi imwe mu bice byombi byayo, n'imishingi ibiri ku nkingi imwe mu bice byombi byayo. Kandi inyuma y'ihema, ku ruhande rwerekeza ku nyanja, uzakora inkingi esheshatu. Kandi uzakora inkingi ebyiri ku mpande z'ihema inyuma. Kandi bizaba bingana hasi, nk'uko bimeze bityo bizaba bingana kuva mu mitwe kugera mu guhuza kumwe, gutyo uzakora ku maguru yombi, abe angana. Kandi hazaba inkingi umunani, kandi ibirindiro byazo bya feza cumi na gatandatu, ibirindiro bibiri ku inkingi imwe ku mpande zombi zayo, kandi ibirindiro bibiri ku inkingi imwe. Kandi uzakora imigozi mu mbaho zidashira; itanu ku nkingi imwe kuruhande rumwe rw'ihema, n'imigozi itanu ku nkingi kuruhande rw'ihema rwa kabiri, n'imigozi itanu ku nkingi y'inyuma kuruhande rw'ihema rwerekeza ku nyanja. Kandi umupete wo hagati hagati y'inkingi ureke ugende kuva ku ruhande rumwe ujya ku rundi ruhande. Kandi inkingi uzashyira zahafu n'izahafu, kandi impeta uzakora zahafu, muri zo uzinjizamo imigozi, kandi uzashyira imigozi zahafu n'izahafu. Kandi uzazamura ihema ukurikije uburyo bwagerekanwe kuri wewe ku musozi. Kandi uzokora umupfundikizo ukoze mu bururu, mu mutuku wijimye, mu mutuku uhumye ukanamye,

n'ibitambara byiza byoruwe; uzokora akazi koruwe kafite bakerubiyumu. Kandi uzashyira byo hejuru y'inkingi enye zidashira zifunitse zahafu n'izahafu, kandi imitwe yazo izahafu, kandi imishingi yazo enye iz'ifeza. Kandi uzashyira umupfundikizo ku nkingi, kandi uzazana hano imbere mu mpande yo imbere y'umupfundikizo isanduku y'ubuhamya, kandi umupfundikizo uzabatandukanyiriza hagati y'icyera na hagati y'icyera cy'ibyera. Kandi uzahunika isanduku ry'ubuhamya n'itambara ry'urushinge mu cyera cy'ibintu byera. Kandi uzashyira ameza hanze y'umupfundikizo, kandi urumuri imbere y'ameza kuri igice cy'ihema icyo ku majyepfo, kandi ameza uzashyira kuri igice cy'ihema icyo ku majyaruguru. Kandi uzakora igifunika ku muryango wa hema kuva mu bururu, mu purpura, mu mutuku kazamuwe, n'umu itayu ryiza kazamuwe, umurimo w'umushushanya. Kandi uzakora inkingi eshanu ku itambara, uzazishira zahabu, imisoro yazo izaba ya zahabu, kandi uzashushanyira izo nkingi inkingi eshanu z'umuringa.

27

Kandi uzakora igitaro cyo mu mbaho zidashira, itanu amasiko uburebure, kandi itanu amasiko ubugari, kizaba kare igitaro, kandi eshatu amasiko uburebure bwacyo. Kandi uzokora impongo kuri imfuruka enye, impongo zizova kuri yo ubwayo, kandi uzozipfukira umuringa. Kandi uzakora ikamba ku gitaro; n'igifuniko cyacyo, n'ibikombe byacyo, n'imfuruka z'inyama

zacyo, n'icyotsi cyacyo, kandi ibikoresho byose byacyo uzabikora bya munyu. Kandi uzamukorera urushinge rw'umuringa rukoze nk'urusyo, kandi uzakorera urwo rushinge impeta enye z'umuringa munsi y'impande enye. Kandi uzashyira abo munsi y'urushinge rw'igitaro hasi, ariko urushinge ruzaba kugeza ku gice cya kabiri cy'igitaro. Kandi uzokora ibiti byo kutwara itara mu ibiti bitabora, kandi uzobipfukira umuringa. Kandi uzinjiza ibiti mu mpeta, kandi reka ibiti bibe ku ruhande rw'igukiriro mu kubitwara. Icyuho kitarufite umudodo uzakikora, nkuko byerekanwe kuri wewe ku musozi, ni ko uzakikora. Kandi uzakora urubuga ku ihema, ku ruhande rwo mu majyepfo, amapazia y'urubuga akozwe mu gitambara cyiza cyogoye, uburebure bwayo ni amasika ijana ku ruhande rumwe. Kandi inkingi zabo makumyabiri, n'imishingi yabo makumyabiri y'umuringa, n'impeta zabo n'udufatiro tw'ifeza. Gutya ku ruhande rwerekeza iburasirazuba, amapaji y'imikono ijana z'uburebure, inkingi zabo makumyabiri, imishingi yabo makumyabiri z'umuringa, impeta n'ibifatisho by'inkingi, n'imishingi yabo byapfukiriwe ifeza. Ariko ubugari bw'urugangara urwo ku nyanja ni amapingu makumyabiri n'atanu za kuboko, inkingi zabo ni icumi, kandi imishingi yabo ni icumi. Kandi ubugari bw'urugangara rw'urwo ku Majyepfo amapingu mirongo itanu ibigero, inkingi zabo icumi, n'imishingi yabo icumi. Kandi cumi n'itanu amakubiti uburebure bw'amapori ku ruhande rumwe, inkingi zabo eshatu, n'imishingi yabo eshatu. Kandi uruhande rwa kabiri amapine cumi n'atanu y'amapazia uburebure, inkingi zabo eshatu, n'imishingi yabo eshatu. Kandi ku muryango w'urugo hari

igitambaro cy'amakubito makumyabiri uburebure, cyakozwe mu bururu, umuhondo, umutuku kazunguzwa, n'ikirere cyiza kazunguzwa mu bwoko bw'umudozi, inkingi zacyo enye, n'imishingi yacyo enye. Inkingi zose zo mu rugo zikikije zapfukiriwe feza, imitwe yazo ni feza, n'imishingi yazo ni umuringa. Uburebure bw urugo ni ijana kuri ijana, n'ubugari mirongo itanu kuri mirongo itanu, n'uburebure butanu amasiko bw'igitambara cyiza cyorohewe, n'imishingi yabo y'umuringa. Urubuga rwose n'ibikoresho byose n'uturundo tw'urubuga byose byari bya umuringa. Kandi wewe tegeka abana ba Isiraheli, kandi bareke batwere kuri wewe amavuta yo mu mizaytuni adafite impeke meza yakundishijwe kugirango umuhe umucyo gutwika, kugirango itara ryakwe burigihe mu ihema ry'ubuhamya; hanze y'umupfundikizo uri hejuru y'isezerano Aroni n'abana be bazayaka kuva nimugoroba kugeza mugitondo, imbere ya Mukama, itegeko ry'iteka ku bwoko bwanyu biturutse ku bana ba Isiraheli.

28

Kandi wewe zana hafi yawe Aaroni umuvandimwe wawe, n'abahungu be, kuva mu bahungu ba Isiraheli, kugira ngo bankore ubuhabura Aaroni, na Nadabi, na Abiyudi, na Eliezari, na Itamari, abahungu ba Aaroni. Kandi uzakora imyenda yera kuri Aroni umuvandimwe wawe kugira ngo abe mu cyubahiro no mu nshingano. Kandi wewe vuga abantu bose b'ubwenge mu mutwe, abo nuzuza umwuka w'ubwenge n'ubumenyi, kandi

bazakora umwambaro utagatifu wa Aharoni ku bw'aho ari hera, aho azambera ubuhabura. Kandi izi ni imyenda bazakora: igikubo cy'igituza, n'igice cy'igitugu, n'umwenda muremure, n'ikoti ryorohewe, n'igitambara cy'umutwe, n'umukandara, kandi bazakora imyenda yera Aroni n'abahungu be kugira ngo bambere nk'abahabura. Kandi bo bazafata zahabu, hyacinth, purple, scarlet, n'umwenda mwiza. Kandi bazakora igitego cy'ibitugu mu ishosi ryoroshye ryakoranye, akazi kabohotse k'umuhimbyi. Ibice by'amaguru bibiri bizahurira bizaba kuri we, kimwe gihuriye na kimwe, ku bice bibiri byometseho. Kandi imyenda y'ibice by'amaguru iri kuri we, nk'uko ibikorwa biva muri we bizaba biva muri zahabu nziza, n'ubururu, n'umutuku wijimye, n'umutuku ucyaye byakazwe, n'intahe nziza yakazwe. Kandi uzafata amabuye abiri ya emerald, hanyuma ukore kuri yo amazina y'abana ba Isiraheli. Amazina atandatu kuri ibuye rimwe, n'amazina atandatu asigaye kuri ibuye rya kabiri ukurikije ibisekuruza byabo. Umurimo w'ubukorikori bw'amabuye, ishusho yacukuwe nk'ikimenyetso, uzacukura amabuye abiri kuri amazina y'abahungu ba Isiraheli. Kandi uzashyira amabuye abiri hejuru y'amateka ya efodi; amabuye yo kwibuka ni ku bana ba Isiraheli. Aroni azatwara amazina y'abana ba Isiraheli imbere ya Uwiteka hejuru y'amateka ye abiri, kwibukwa ku bijanye na bo. Kandi uzokora ibice byo ku rutugu biva muri zahabu yera. Kandi uzokora imigozi ibiri ifite imipeta biva muri zahabu yera, bivanze mu ndabyo, akazi ko kuruka, kandi uzoshyira imigozi ifite imipeta ivanze hejuru y'ibice by'amaguru, ukurikije ibice by'amaguru yabo biva imbere. Kandi uzakora igikoresho cyo ku gituza cy'imanza, akazi

k'umurangamutima, ukurikije injyana y'efode. Uzakikora cyo kuva muri zahabu, ubururu, umutuku wijimye, umutuku utukura kazamuwe, n'intahe nziza kazamuwe. Uzakora kare, bizaba kabiri, uburebure bwacyo bwa igipimo, n'ubugari bwa igipimo. Kandi uzoshyiramo muri wo umwenda washyizwemo amabuye yombi imirongo ine, umurongo w'amabuye uzaba sadiyusi, topaze, na emerawude, umurongo wa mbere. Kandi umurongo wa kabiri: amakara, safiro, na yasipe. Kandi umurongo wa gatatu: ligurium, agate, na amethyst. Kandi umurongo wa kane, krizorite, na berili, na onikisi, byoroherejwe muri zahabu, byahujwe muri zahabu, birabe nk'umurongo wabo. Kandi amabuye nabe kuva mu mazina y'abahungu ba Isiraheli cumi na kabiri hakurikijwe amazina yabo, ibyacujijwe nk'ibirango, buri wese ukurikije izina rye nabe kuri amoko cumi na kabiri. Kandi uzokora hejuru y'ishusho imigozi ihuriweho hamwe, akazi k'uburyo bw'urunigi bwa zahabu yera. Kandi Aroni azajyana amazina y'abahungu ba Isiraheli ku gice cy'urubanza ku gifuba, iyo yinjira mu cyera nk'urwibutso imbere y'Imana. Kandi uzashyira hejuru y'igikuba cy'urubanza kwerekana n'ukuri, kandi bizaba hejuru y'igituza cya Aroni igihe yinjira mu cyera imbere ya Nyagasani, kandi Aroni azana imanza z'abana ba Isiraheli hejuru y'igituza imbere ya Nyagasani igihe cyose. Kandi uzokora impuzu ndende yose y'ubururu. Kandi kizaba umunwa uva hagati yawo, ufite umupaka uzenguruka umunwa, akazi k'ubuhinzi, guhuza guhujwe hamwe kuva muri wo, kugira ngo kitacike. Kandi uzakora munsi y'umupendano w'ikoti hasi, nk'aho ikomamanga ryaraboneka, amakomamanga mato kuva mu bururu, na mu

umutuku wijimye, na mu umutuku ucyaye byakoze urushinge, na mu itayu ryiza ryakoze urushinge, munsi y'umupendano w'ikoti hose hirya no hino; ubwoko bumwe bw'amakomamanga mato ya zahabu, n'inzogera hagati yabyo hirya no hino hose. Kuva ku makomamanga, inzogera ya zahabu, n'indabyo ku mpendano y'umwenda w'ikoti hirya no hino; Kandi Aroni azaba mu gukorera ijwi rye ryumvikana, yinjira mu cyera imbere ya Nyagasani, no gusohoka, kugira ngo atapfe. Kandi uzokora icyuma cya zahabu cyera, kandi uzoshyira muri cyo ishusho y'ikimenyetso: Ahantu Hera ha Shebuja. Kandi uzashyira byo hejuru y'ubururu bwogoye, kandi bizaba hejuru y'igitambara cy'umutwe, imbere y'igitambara cy'umutwe bizaba. Kandi bizaba ku gihanga cya Aroni, kandi Aroni azakuraho ibyaha by'ibintu byera, byose nk'ibyinshi nk'abahungu ba Isiraheli bazera impano zose z'ibintu byera byabo, kandi bizaba ku gihanga cya Aroni buhoraho byemewe imbere ya Uwiteka. Kandi imyenda myiza y'amashati yo mu gitani cyiza, kandi uzakora igitambara cy'umutwe cy'igitani cyiza, kandi uzakora umukandara, akazi k'umuranzi. Kandi ku bana b'Aaroni uzakora amakoti n'imikandara, kandi uzakora imyambarire y'umutwe kuri bo mu kubaha no mu cyubahiro. Kandi uzambika Aroni umuvandimwe wawe n'abahungu be hamwe na we, kandi uzabasiga amavuta, kandi uzuzuza amaboko yabo, kandi uzabere, kugira ngo bambanire ubuhanuzi. Kandi uzakora kuri bo ikabutura rya inshundura kugira ngo ushishe ububisha bw'umubiri wabo, kuva ku rukenyerero kugeza ku bitugu bizaba. Kandi Aroni azaba afite ibyo, n'abahungu be, igihe binjira mu ihema ry'ubuhamya, cyangwa igihe begereza

gukorera ku gicaniro cy'icyera, kandi ntibazanire kuri bo ubwabo icyaha, kugira ngo ntibapfe. Ni amategeko y'iteka kuri we, n'ku mbuto ye hamwe na we.

29

Kandi ibyo ni ibyo uzakora kuri bo; uzababera kugira ngo bakorerere nka bapadiri; ariko uzafata umwana w'inka umwe mu nka, n'impfizi ebyiri zitagira inenge, n'imigati itakiriye levire ivanze mu mavuta, n'utunyabugutu tutakiriye levire twozwe mu mavuta; ubufu bwiza bw'ingano uzabikora. Kandi uzashyira ibyo mu gitebo kimwe, kandi uzazana ibyo hamwe n'igitebo, n'urwana, n'impfizi zombiri. Kandi Aroni n'abana be uzazana ku muryango w'ihema ry'ubuhamya, hanyuma uzabasukura mu mazi. Kandi umaze gufata imyenda, uzambika Aroni umuvandimwe wawe ikoti igufi, n'igikwemera, n'igitambi, hanyuma uzahuza igitambi kuri we ku gikwemera. Kandi uzashyira igitambara ku mutwe we, kandi uzashyira icyuma cyera ku gitambara. Kandi uzafata amavuta yo kwubakwa, uzayasuka ku mutwe we, uramubaka. Kandi abana be uzabazana, kandi uzabambika imyenda. Kandi uzabakomereza imikandara, kandi uzabashyire ingofero, kandi bizaba kuri bo ubwabaprisita kuri njye ku gihe cyose, kandi uzuzuza amaboko ya Aroni, n'amaboko y'abahungu be. Kandi uzazana urwana ku muryango w'ihema ry'ubuhamya, kandi Aroni n'abahungu be bazashyira amaboko yabo ku mutwe w'urwana, imbere ya Nyagasani, ku muryango w'ihema ry'ubuhamya. Kandi uzica

umwana w'inka imbere ya Uwiteka, kuruhande rw'imiryango y'ihema ry'ubuhamya. Kandi uzafata ku maraso y'umwana w'inka, uzayashyira ku mahembe y'iguterekerezo n'urutoki rwawe, ariko amaraso yose asigaye uzayasuka hafi y'ishingiro ry'iguterekerezo. Kandi uzafata amavuta yose ari ku nda, n'umwanya w'umwijima, n'impyiko zombiri, n'amavuta ari kuri zo, hanyuma uzabishyira ku itara. Ariko inyama z'umwana w'inka, n'uruhu, n'amase bizatwikwa mu muriro hanze y'inkambi, kuko ari icyaha. Kandi uzafata impfizi imwe, maze Aroni n'abahungu be bazashyira amaboko yabo ku mutwe w'impfizi. Kandi uzamwica, kandi umaze gufata amaraso, uzayasuka ku itara hirya no hino. Kandi intama y'igitsina gabo uzayigabanya kabiri ukurikije ibice, uzakaraba ibice by'imbere n'ibirenge mu mazi, hanyuma uzabishyire hejuru y'ibice byagabanyijwe kabiri hamwe n'umutwe. Kandi uzatanga intama yose hejuru y'igukiriro, igitambike cyose kwa Mwami, impumuro nziza, ni impumuro kwa Mwami. Kandi uzafata impfizi ya kabiri, maze Aroni n'abahungu be bazashyira amaboko yabo ku mutwe w'impfizi. Kandi uzamwica, uzafate amaraso ye, uzashyira ku mutwi w'ugutwi kwa Aroni kw'iburyo, no ku mpera y'ukuboko kwe kw'iburyo, no ku mpera y'ukuguru kwe kw'iburyo, no ku mitwi y'amatwi y'abahungu be y'iburyo, no ku mpera y'amaboko yabo y'iburyo, no ku mpera y'amaguru yabo y'iburyo. Kandi uzafata kuva mu maraso ari ku gicaniro, n'amavuta yo gushira, uzamenyetsa kuri Aroni n'umwambaro we, n'abahungu be n'imyambaro y'abahungu be hamwe na we, kandi azashirwa mu cyera we ubwe n'umwambaro we, n'abahungu be n'imyambaro y'abahungu be hamwe na we.

Ariko amaraso y'impfizi uzayasuka ku gicaniro hose. Kandi uzafata kuva ku ntama ibinure byayo, n'ibinure bishyira hejuru y'inda, n'igice cy'umwijima, n'impyiko ebyiri, n'ibinure bishyira hejuru yabo, n'ukuboko kw'iburyo, kuko uku ni kurangiza. Kandi umugati umwe w'amavuta, n'ikeke kimwe kuva mu iseke ry'imigati itakiriye levire yashyizwe imbere ya Mukama. Kandi uzashyira byose ku maboko ya Aroni, n'ku maboko y'abahungu be, kandi uzabatandukanya nk'itangwa imbere ya Mukama. Kandi uzabifata mu maboko yabo, uzabitanga hejuru y'igukiriro cy'igitanga cyose cyaka nk'impumuro nziza imbere ya Mukama; ni igitangwa kuri Mukama. Kandi uzafata igifuba kuva ku ntama y'ukwuzuzwa, iyo ari ya Aroni, kandi uzayitandukanya nk'itandukanywa imbere ya Uwiteka, kandi izaba kuri wewe mu mugabane. Kandi uzera igituza cy'itanga, n'ukuboko kw'itanga, uwo watandukanyijwe, kandi uwo wakuweho kuva ku mpfizi y'kwuzuzwa kuva kuri Aroni n'abahungu be. Kandi bizaba kwa Aroni n'abahungu be amategeko y'iteka kuva ku bahungu ba Isirayeli, kuko ibi ni igice cyatandukanijwe; kandi itanga rizaba kuva ku bahungu ba Isirayeli kuva ku bitambo by'amahoro by'abahungu ba Isirayeli, itanga kuri Uwiteka. Kandi imyenda yera ya Aroni, izaba iy'abahungu be nyuma ye, kugira ngo bashirwemo amavuta imbaye, no kwuzuza amaboko yabo. Iminsi irindwi azayambara ibyo umupadiri usimbuye we mu bahungu be, uzinjira mu ihema ry'ubuhamya gukora mu bintu byera. Kandi uzafata impfizi yo kwuzuza, maze utetse inyama yayo ahantu hera. Kandi Aroni n'abahungu be bazarya inyama y'intama y'igitsina gabo, n'imigati iri mu giseke, hafi y'umuryango w'ihema ry'ubuhamya. Bazarya ibyo mu ibyo

byerekanywe muri byo kugira ngo huzuzwe amaboko yabo, kubera ibyo, kandi umunyamahanga ntazarya kuva muri byo, kuko ari ibyera. Niba ariko bisigara kuva mu nyama z'ibitambo by'ukwuzuza n'imigati kugeza mu gitondo, uzotwika ibisigaye ku muriro. Ntibizorirwa, kuko ari icyera. Kandi uzokora Aroni n'abahungu be batyo nk'uko byose nagutegetse, iminsi irindwi uzoshyingura amaboko yabo. Kandi umwana w'inka w'icyaha uzakora ku munsi w'ukwezwa, kandi uzeza intebe y'ibitambo mu kwera wowe kuri yo, kandi uzayisiga kugira ngo uyere. Mu minsi irindwi uzasukura igicaniro, kandi uzagishyingura, kandi igicaniro kizaba gicyera cy'igicyera; umuntu wese ukoraho igicaniro azagererwa. Kandi ibi ni ibyo uzakora ku gukiriro: intama z'umwaka umwe zidafite inenge ebyiri ku munsi ku gukiriro bihoraho, ituro rihoraho. Intama imwe uzoyikora mu gitondo, n'intama ya kabiri uzoyikora nimugoroba. Kandi icumi cy'ubufu bwiza buvanze mu mavuta yakubiswe kuri kane ya hin, n'igitabo cya kane cya hin y'inzabibu ku mwana w'intama umwe. Kandi intama ya kabiri uzayikora nimugoroba, nkigitambo cyo mugitondo, kandi nkigitambo cyayo cyo kunywa, uzakora kuba impumuro nziza itangwa kuri Uwiteka, igitambo gihoraho kubisekuruza byanyu, ku muryango w'ihema ry'ubuhamya imbere ya Uwiteka, aho nzamenyekana kuri wewe kuva aho, kugirango nganire nawe. Kandi nzashyiraho hano abana ba Isiraheli, kandi nzayerwa mu cyubahiro cyanjye. Kandi nzera heza ihema ry'ubuhamya n'igitaro, kandi Aroni n'abahungu be nzera heza kugira ngo bampakirire nk'abapadiri. Kandi nzahamagariwa mu bana ba Isiraheli, kandi nzaba Imana yabo. Kandi bazamenya ko jye ndi Umwami Imana yabo,

uwabarutse mu gihugu cy'Igiputa, kugira ngo nditwe kwabo, kandi kuba Imana yabo.

30

Kandi uzokora igikoresho cyo gutwikira impango mu mbaho zidashira. Kandi uzakora ryo ikiboko uburebure, kandi ikiboko ubugari, kizaba kare, kandi bibiri ibiboko uburebure; kuva kuri ryo kizaba amahembe yaryo. Kandi uzapfukira zahabu yera urushinge rwawo, n'inkuta zawo hose hirya no hino, n'amahembe yawo, kandi uzakorera umurongo wa zahabu uzunguruka hose hirya no hino. Kandi uzakora impeta ebyiri za zahabu nziza munsi y'ikamba ryogoye ryaryo, uzazikora ku mpande ebyiri, kandi bizaba ifata z'inkoni, kugira ngo ubitwaze muri zo. Kandi uzokora ibiti bidashira mu mbaho, kandi uzobipfukira zahabu. Kandi uzashyira cyo imbere y'umwenda uri hejuru y'isanduku ry'ubuhamya, aho nzakwimenyekanaho kuva aho. Kandi Aroni azaka impumuro ivanze yoroheje kuri rwo buri gitondo, iyo akosora amatara, azaka kuri rwo. Kandi igihe Aroni akaka amatara nijoro, azatumbiza impumuro kuri yo. Impango ihoraho buri gihe imbere ya Mukama mu bisekuruza byabo. Kandi ntabwo azazana hejuru y'ayo impumuro indi, ituro, igitambo, kandi umusabo ntabwo uzausuka hejuru y'ayo. Kandi Aroni azakora uguhabwa imbabazi ku mahembe yacyo rimwe mu mwaka, hakoreshejwe amaraso yo gutunganya; azayeza mu bwoko bwabo, ni icyera cy'ibintu byera kuri Uwiteka. Kandi Uwiteka yavuganye na

Mose, ati, niba ufata ibarura ry'abahungu ba Isiraheli mu gusura kwabo, kandi bazatanga buri wese ukwishyura kw'ubugingo bwe kuri Uwiteka, kandi ntihazabamo igwa muri bo mu gusura kwabo. Kandi ibi ni ibyo bazatanga abanini nkuko bangana banyuze isuzuma: igice cya didrachma, icyo ni ukurikije didrachma yera, makumyabiri oboli didrachma, ariko igice cya didrachma ni umusanzu kuri Umwami. Buri wese unyura ajya mu isuzuma kuva ku myaka makumyabiri n'aho hejuru, bazatanga umusanzu kuri Uwiteka. Uwo ukize ntiyongera, kandi uwo ukennye ntazagabanya kuva kuri kimwe cya kabiri cya didrachma mu guha umusanzu kuri Umwami, kugira ngo akoreshwe mu guhuza kubijyanye n'imitima yanyu. Kandi uzafata ifeza y'umusanzu kuva ku bana ba Isiraheli, uzayitange mu kazi k'ihema ry'ubuhamya, kandi izaba ku bana ba Isiraheli urwibutso imbere ya Mukama, kugira ngo hakorwe uguhabwa inzitizi ku byo bireba imyuka zanyu. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, kora isafuriya y'umuringa, n'ishingiro yayo y'umuringa, kugira ngo hakoreshwe mu kwoza; kandi uzayishyira hagati y'ihema ry'ubuhamya na hagati y'iguterekerezo; kandi uzasuka amazi muri yo. Kandi Aroni n'abahungu be bazoza amaboko n'amaguru muri wo n'amazi. Iyo binjira mu ihema ry'ubuhamya, bazoza amazi kugira ngo ntibapfe, iyo begera ku itara gukora no gutanga ibitangwa byose byaka Umwami. Bazakaraba amaboko n'ibirenge mu mazi, iyo binjira mu ihema ry'ubuhamya, bazakaraba mu mazi, kugirango batapfa, kandi bizaba itegeko ry'iteka kubera bo, kubera we n'ibisekuruza bye hamwe na we. Kandi Uwiteka yaganiriye na Mose, avuga ngo, Nawe fata ibirungo, urubura rwa mure

watowe amasekeli magana atanu, na sinamoni nziza igice cyacyo amasekeli magana abiri na mirongo itanu, n'umwanzi mwiza amasekeli magana abiri na mirongo itanu, na kasiya amasekeli magana atanu y'icyera, n'amavuta y'umuzaytuni hini imwe. Kandi uzakora amavuta yo gusiga yera, ibyakozwe n'ubukorikori bw'ukozi w'ibyakozwe, bizaba amavuta yo gusiga yera. Kandi uzasiga amavuta uhereye kuri wo ihema ry'ubuhamya, n'isanduku y'ihema ry'ubuhamya, n'ibikoresho byayo byose, n'urumuri n'ibikoresho byarwo byose, n'iguterekerezo ry'ibyatsi byoroshye, n'iguterekerezo ry'ibitanga byose byakiye n'ibikoresho byaryo byose, n'ameza n'ibikoresho byayo byose, n'agasafuriya. Kandi uzabigira ibyera, kandi bizaba ibyera bya ibyera, byose bikora ibyo, bizagirwa ibyera. Kandi Aroni n'abahungu be uzasiga amavuta, kandi uzabagira abera kugira ngo bambere nk'abahanuzi. Kandi uzavugisha abana ba Isiraheli, uvuga ngo: Amavuta yo gushira azaba ari ayera kuri mwe mu bwoko bwanyu. Kuri umubiri w'umuntu ntizasigwa, kandi nk'uko uburyo ubu buri ntimuzakora kuri mwe ubwawe none, ni yera, kandi icyubahiro kizaba kuri mwe. Uwu byaba akora nk'ibyo, n'uwu byaba atanga kuva kuri we umunyamahanga, azahanagurwa mu bantu be. Kandi Umwami yavuze kuri Mose ati: Fata kuri wowe ibirungo: stakite, onika, galbanumu y'uburyohe, n'ubuhanuzi butagaragara, bizaba bingana bingana. Kandi bazakora muri we impumuro ya murunzi, umurimo wa murunzi uvanze, isuku, umurimo utagatifu. Kandi uzakubita biturutse muri ibi bikorwe byoroshye, hanyuma uzabishyira imbere y'amasezerano mu ihema ry'amasezerano, aho nzamenyekana kuri wewe.

Impumuro iyo izaba yera y'ibyera kuri mwe. Ukurikije uburyo bwo gukora ibi, ntimuzabikorera mwemwemwe; bizaba icyera kuri mwe kwa Mukama; Uwese uzakora kimwe nk'uko byagenze kugira ngo anumve impumuro muri byo, azatsemba mu bantu be.

31

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga, reba nahamagaye ku izina Bezaleli umwana wa Uri umwana wa Huri, wo mu muryango wa Yuda. Kandi ndamwuzuye umwuka ukomoka ku Mana w'ubwenge n'ubumenyi n'ubushobozi, mu gikorwa cyose cyo gutekereza, no gushushanya, gukora zahabu, na feza, na umuringa, na hyacinthe, na purple, na umutuku ucyaye, n'ibikorwa byo gucira amabuye, no mu bikorwa byo kubaza ibiti, gukora ukurikije ibikorwa byose. Kandi jye namuha we na Eliyabu uwa Ahisamaki wo mu bwoko bwa Dani; kandi kuri buri muntu ufite ubwenge mu mutima nahawe ubwenge; kandi bazakora ibintu byose nagutegetse, ihema ry'ubuhamya, n'isanduku y'isezerano, n'intebe y'igihango iri kuri yo, n'ibikoresho by'ihema, n'amaharembe, n'ameza n'ibikoresho byayo byose, n'urumuri rwizerwa n'ibikoresho byarwo byose, n'igikombe n'urufatiro rwarwo, n'imyenda y'akazi ya Aroni, n'imyenda y'abahungu be kugira ngo bambere, n'amavuta yo kwubaka, n'ibyatsi byoroshye by'ivange ry'icyera; nk'ibintu byose nagutegetse, bazabikora. Kandi Uwiteka yaganiriye na Mose, avuga, Kandi wewe tegeka abana ba Isiraheli, uvuga,

Murebe, kandi isabato zanjye muzazirinda; ni ikimenyetso hagati yanjye na muri mwe mu bwoko bwanyu, kugira ngo muzi ko jye ari Uwiteka ubagereranya. Kandi muzarinda isabato, kuko iyi ni yera kuri Uwiteka kuri mwe. Uwayiyanduza azapfuwa urupfu, wese ukora umurimo muri yo, ubugingo bwe buzahanagurwa kuva mu bantu be. Mu minsi itandatu uzokora imirimo, ariko ku munsi wa karindwi ni isabato, kuruhuka kwera Umwami, umuntu wese uzokora umurimo ku munsi wa karindwi azicwa. Kandi abana ba Isiraheli bazarinda isabato, kubikora mu bwoko bwabo; Isezerano ry'iteka hagati yanjye n'abana ba Isiraheli, ikimenyetso ni hagati yanjye ry'iteka; kuko mu minsi itandatu Uwiteka yakoze ijuru n'isi, kandi ku munsi wa karindwi yahagaritse, kandi yakiruhutse. Kandi yahaye Mose igihe yahagaritse kuvugana na we ku musozi wa Sinai, amabati abiri y'ubuhamya, amabati y'amabuye yanditswe n'urutoki rw'Imana.

32

Kandi abantu babonye ko Mose yatinze kumanuka kuva ku musozi, abantu barateraniye kuri Aroni, kandi baramubwira bati: Habyuka, udukorere imana zizatunganya imbere yacu, kuko Mose uyu umuntu watuye mu gihugu cy'Egiputa, ntitumenya icyo cyamubayeho. Aharoni abavugisha ati: Kuraho ibyuma bya zahabu biri mu matwi y'abagore banyu n'abakobwa banyu, mubizenere. Kandi abantu bose bakuye amacunga ya zahabu yari mu matwi yabo, bakayazana kuri Aroni. Maze

yakiriye ibyo mu maboko yabo, arabibumba n'ikaramu, akora igitabo cyoroshye. Aravuga ati, Aba ni imana zawe, Isiraheli, abakuzamutse mu gihugu cy'Egiputa. Aroni amaze kubona, yubatse altare imbere yacyo, maze atangaza ati, Ibirori bya Shebuja ni ejo. Kandi yabyutse kare ku munsi ukurikira, yazamutse ibitambo byose byaka, kandi yazanye igitambo cy'amahoro; kandi abantu bicaye kurya no kunywa, kandi barahagarutse gukina. Umwami yaganiriye na Mose ati, Genda vuba, manuka uva hano, kuko abantu bawe uwo wasohoye mu gihugu cy'Igiputa bakoze icyaha. Barenga vuba mu nzira yari nabategetse, bikorera umwana w'inka, baramwubahije, baramutambikiye, kandi bavuze, Aba ni imana zawe Isiraheli, abakuzanye mu gihugu cy'Igiputa. Kandi ubu reka njye, kandi nkuze uburakari muri bo, nzabangiza, kandi nzagukora igihugu kinini. Kandi Mose yasengeye imbere y'Umwami Imana, avuga ati, Kubera iki, Umwami, urakaye uburakari ku bantu bawe, abo wasohoye mu gihugu cy'Egiputa mu mbaraga nini, kandi n'ukuboko kwawe kwo hejuru? Ntibavuge Abanyegiputa bavuga ngo: Yabavuye n'ububi kugira abice mu misozi no kubarangiza ku isi. Hagarika uburakari bw'umujinya wawe, kandi ube w'ubuntu ku bubi bw'abantu bawe, wibuke Aburahamu na Isaka na Yakobo abagaragu bawe, wabahaye indagano wiyemeje wenyine, kandi wavuganye nabo, uvuga uti, nzongera imbuto zanyu nk'inyenyeri z'ijuru mu bwinshi; n'ubutaka bwose ubu wavuze ko uzabaha, kandi bazabufata ku iteka. Kandi Umwami yashyizweho kubungabunga abantu be. Kandi Musa yarahindutse, yamanukiye kuva ku musozi; kandi ibipande bibiri by'ubuhamya byari mu maboko ye, ibipande by'amabuye

byanditsweho impande zombi zabo, aha n'aha byari byanditswe; kandi ibipande byari akazi k'Imana, kandi inyandiko inyandiko y'Imana yari yacuwe muri ibyo bipande. Yosuwa yumvise ijwi ry'abantu bavuza, avugira Mose ati, Hari ijwi ry'intambara mu nkambi. Kandi avuga Si ijwi ry'abayobozi mu mbaraga, kandi si ijwi ry'abayobozi mu guhunga, ahubwo ni ijwi ry'abayobozi b'inzoga ndumva. Kandi igihe yari yegera ku nkambi, abona urwo ruhongore n'imbyino; kandi amaze kurakara uburakari, Mose yajugunya kuva mu maboko ye amabarabara abiri, kandi yaramenyanyije munsi y'umusozi; kandi amaze gufata urwo ruhongore bari bakoze, yarutwitse mu muriro, kandi yarushe neza, kandi yarusashe mu mazi, kandi yarunywesha abana ba Isirayeli. Mose yabwiye Aroni ati: Iki abantu aba bakukoze iki, kugira ngo ubatere icyaha gikomeye? Aharoni yavuze kuri Mose ati: Ntugire uburakari, shebuja, kuko wowe uzi umutwaro w'abantu aba. Baravuga kuri njye bati, Tukorere imana zizatugendereraho, kuko Musa uyu muntu watuye mu Misiri, ntitwizi icyo cyamubayeho. Kandi navuze kuri bo niti: Niba umuntu uwo ari we wese afite ibitambaro bya zahabu, mubikure. Barampa, nanjye najugunyije mu muriro, maze uwo mwana w'inka wasohotse. Kandi Musa abonye abantu ko batandukanye; kuko Aroni yari yarabatandikanije kugira ngo babe icyo gusekererwa ku banzi babo, ariko Musa ahaguruka ku muryango w'inkambi, avuga ati, Ninde ajya ku Mwami? Reka aje kuri jye. Bateraniye rero kuri we bose abahungu ba Levi. Kandi avuga kubera ivi bintu avuga Umwami Imana ya Isiraheli: Shyira umwe wese inkota yiwe kuri igikumwe, kandi mwambuke kandi mugaruke kuva ku

muryango kuri umuryango mwinjira mu nkambi, kandi mwice umwe wese umuvandimwe wiwe, kandi umwe wese umuturanyi wiwe, kandi umwe wese uhafi wiwe. Abana ba Levi bakoze nkuko Mose yababwiye, kandi muri iryo itariki abantu ibihumbi bitatu bagwa mu bantu. Kandi Mose yabavuze ati, Mwuzuye amaboko yanyu uyu munsi kuri Umwami, buri wese ku mwana we cyangwa ku muvandimwe we, kugira ngo muhabwe umugisha. Kandi nyuma y'ejo hazaza, Mose yavuze ku bantu ati: Mwe mwakoze icyaha kinini, kandi ubu nzazamuka kwa Imana kugira ngo nkore uguhuza ku bijanye n'icyaha cyanyu. Mose yasubiye kuri Shebuja, avuga ati, Ndagusaba, Shebuja, abantu aba bakoze icyaha gikomeye, kandi bibonereye imana za zahabu. Kandi ubu niba rwose ubabariye icyaha cyabo, babarira; ariko niba utabibabariye, nkure mu gitabo cyawe wari wanditse. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, Niba umuntu yonye imbere yanjye, nzamusiba mu gitabo cyanjye. Ubu ariko genda, manuka, kandi uyobore abantu aba mu mwanya, naguze kuri wewe; dore intumwa yanjye izogenda imbere y'inyuma yawe; ariko umunsi nzasura, nzazana kuri bo icyaha cyabo. Kandi Umwami yakubise abantu kubera gukora urwo rwa nyana rw'inka, Aroni yarukoreye.

33

Umwami yavuze kuri Mose ati: Genda imbere, zura uhereye hano wewe n'abantu bawe, abo wasohoye mu gihugu cy'Egiputa, mujye mu gihugu nari narahiye Aburahamu, Isaka

na Yakobo, mbabwira nti: Nzagiha imbuto zanyu. Kandi nzohereza intumwa yanjye imbere y'isura yawe; kandi azirukana Abamori, n'Abaheti, n'Abaperizi, n'Abagirigashi, n'Abahivi, n'Abayebusi, n'Abakanaani. Kandi nzakuzana mu butaka butemba amata n'ubuki, ariko ntabwo nzazamuka nawe, kubera ko uri abantu bakomeye umutwe, kugirango ntagukurimbure mu nzira. Abantu bumvise ijambo ikibi iki, bacuramye cyane. Uwiteka yavuze ku bana ba Isiraheli ati: Mwe abantu bakomeye umutwe, murabone, ntabwo nzanazana ikindi gihano kuri mwe nkabarangize. None rero mukureho imyenda y'ibitekerezo byanyu n'isi, kandi nzakwereka icyo nzakora kuri wewe. Kandi abana ba Isiraheli bakuye imitako yabo n'imyambaro kuva ku musozi wa Horebu. Mose yamaze gufata ihema rye, aryahagaritse hanze y'inkambi, kure y'inkambi, kandi ryitwa Ihema ry'Ubuhamya. Byabaye ko umuntu wese washakaga Umwami yasohokanaga ajya mu ihema ryari hanze y'inkambi. Igihe ariko byakorwaga yinjiraga Mose mu ihema hanze y'inkambi, abantu bose bahagarara bareba, umwe wese kuruhande rw'umuryango w'ihema rye, kandi barebaga Mose agenda kugeza igihe yinjiraga mu ihema. Igihe Mose yinjiraga mu ihema, inkingi y'igicu yamanukaga, kandi yihagarara ku muryango w'ihema, kandi yavugaga na Mose. Kandi abantu bose babonye inkingi y'igicu ihagaze ku muryango w'ihema; kandi abantu bose bahagaraye, buri wese yapfukamye kuva ku muryango w'ihema ye. Kandi Uwiteka yaganiriye na Mose, mu maso ku maso, nk'uko umuntu yaganiririza inshuti ye, hanyuma akagaruka mu nkambi, ariko umugaragu Yoswa umwana wa Nuni ukiri muto ntiyasohokaga

mu ihema. Kandi Mose yavuze ku Mwami ati: Reba, wowe umbwira uti, Zana abantu aba, ariko wowe ntiwamenyesheje uwo uzohana na njye, ariko wowe wambwiye uti, Nzi wowe kuruta abandi bose, kandi ufite ubuntu imbere yanjye. Niba rero nshakashe ubuntu imbere yawe, nyereka njye wenyene, nkumenyekanye nkubona wewe, kugirango nkaba nshakashe ubuntu imbere yawe, kandi kugirango menye ko abantu bawe ari igihugu kinini iki. Kandi avuga ati, Njye ubwanjye nzakubera imbere, kandi nzakuha ikiruhuko. Kandi avuga kuri we ati, Niba atari wowe ubwawe ugenda hamwe natwe, ntutunzane hano. Kandi nigute bizamenyekana mu by'ukuri, ko nabonye ubwubahane imbere yawe jye n'abantu bawe, keretse iyo wowe ugenda hamwe natwe? Kandi nzubahwa jye n'abantu bawe kuruta amahanga yose, angana n'ayo ari hose ku isi. Kandi Umwami yavuze kuri Mose, Kandi iri jambo wavuze, nzarikora; wabonetse ubuntu imbere yanjye, kandi nkuzi kuruta abandi bose. Kandi avuga ati, Nerekane wenyine. Kandi yavuze, Nzanyura imbere yawe mu cyubahiro cyanjye, kandi nzahamagara mu izina ryanjye, Umwami, imbere yawe. Nzagira imbabazi uwo nawowe ngira imbabazi, kandi nzagira impuhwe uwo nawowe ngira impuhwe. Kandi yavuze, Ntuzashobora kubona isura yanjye, kuko nta muntu uzabona isura yanjye akaba ari muzima. Kandi Uwiteka yavuze, Reba ahantu hafi yanjye, uzahagararira ku rutare; Iyo icyubahiro cyanjye gishize, kandi nzagushyira mu mwobo w'urutare, kandi nzakubikira n'ukuboko kwanjye kuri wewe, kugeza igihe nshize. Kandi nzakuraho ukuboko kanjye, hanyuma uzabona inyuma zanjye, ariko imbere yanjye ntizaboneka kuri wewe.

34

Umwami yavuze kuri Mose ati: Baaza wenyine amabati abiri y'amabuye, nk'aya ya mbere, uzamuke uje kuri njye ku musozi, kandi nzandika ku mabati amagambo yari ku mabati ya mbere wamennye. Kandi woba witeguye mu gitondo, uzazamuka ku musozi wa Sinai, uzahagararira aho ku isonga ry'umusozi. Kandi nta muntu azamuke hamwe nawe, kandi nta muntu aboneke ku musozi wose, kandi intama n'inka ntizirye hafi y'uwo musozi. Maze yakoze ibipande bibiri by'amabuye, nk'uko bya mbere byari bimeze, kandi Mose amaze kubyuka kare, yazamutse ku musozi wa Sinai, nk'uko Uwiteka yamutegetse, maze Mose afata ibipande bibiri by'amabuye. Umwami yamanukiye mu gicu, ahagarara aho kumwe na we, ahamagara izina rya Umwami. Kandi Uwiteka yarapfuye imbere y'isura ye, kandi Uwiteka Imana yahamagaye impuhwe kandi imbabazi, uhangane kandi uzuye imbabazi kandi w'ukuri, kandi akubungabunga ubutabera kandi imbabazi kugeza ku bihumbi, akuraho ubugome kandi akagororotsi kandi ibyaha, kandi ntazakoza umwere, azana ubugome bwa ba se kuri abana kandi kuri abana b'abana kugeza ku gisekuru cya gatatu kandi cya kane. Kandi yihutiye Mose yinamiye hasi ku isi yaramutse; kandi yavuze, Niba nabonye ubuntu imbere yawe, reka Umwami wanjye agende hamwe na twe; kuko abantu ni bakomeye umutwe, kandi uzakuraho ibyaha byacu, n'ubunyangamugayo bwacu, kandi tuzaba ibyawe. Kandi Uwiteka yavuze kuri Musa, Reba, jye nshyira kuri wewe

isezerano imbere y'abantu bawe bose, nzakora ibitangaza, ibitari bigeze kubaho mu gihugu cyose, no mu mahanga yose; kandi abantu bose, aho uri wewe, bazabona ibikorwa bya Uwiteka, kuko ari ibitangaje, ibyo jye nzakora kuri wewe. Witondere wowe byose nk'uko jye ndategeka kuri wewe. Reba, jye ndirukana imbere yawe Abaamoriya, Abakanani, Abaperiziya, Abahitiya, Abahiviya, Abagirigasi, n'Abajebusi. Witondere wenyine, ntukigera ushyiraho isezerano n'abatuye ku isi uyinjiramo, kugira ngo bitazaba inzitizi muri mwe. Muzasenya amatare yabo, kandi muzavunika inkingi zabo, kandi muzatemaguza amashyamba yabo, kandi muzatwika mu muriro ibishushanyo byabakiriye by'imana zabo. Ntabwo musenga imana zindi, kuko Uwiteka Imana, izina ryishyura, ni Imana ishyura. Ntugire na rimwe ushyire isezerano n'abatuye ku butaka, kandi bakore ubusambanyi bakurikira imana zabo, kandi batambire imana zabo, kandi bakuhamagare, kandi urye ibyo byabo, kandi ufate mu bakobwa babo kubahungu bawe, kandi mu bakobwa bawe ubahe kubahungu babo, kandi bakobwa bawe bakore ubusambanyi bakurikira imana zabo, kandi abahungu bawe bakore ubusambanyi bakurikira imana zabo. Kandi imana zashushanyijwe ntuzikore kuri wowe. Kandi uzabika ibirori by'imigati itarembeye, iminsi irindwi uzarya imigati itarembeye, nkuko nateguye kuri wewe, mu gihe cy'ukwezi kw'abashya, kuko mu kwezi kw'abashya wasohotse muri Egiputa. Byose bifungura inda, bigomba kuba ibyanjye igitsina gabo, imbere y'imitsi yose y'inka, n'imbere y'imitsi y'intama. Kandi imbere yavutse y'indogobe uzayikura n'intama; ariko niba utayikura, uzatanga agaciro. Buri umwana

w'imibereho ya mbere mu bahungu bawe uzamukura; ntuzagaragara imbere yanjye ubusa. Mu minsi itandatu uzakora, ariko ku munsi wa karindwi uzaruhuka; mu gihe cy'ihinga n'icy'isarura uzaruhuka. Kandi uzakora umunsi mukuru w'ibyumweru kuri njye, intangiriro y'isarura ry'ingano, n'umunsi mukuru w'itorero hagati y'umwaka. Inshuro eshatu mu mwaka umugabo wese wawe azaboneka imbere ya Mwami Imana ya Isiraheli. Igihe nzirukana amahanga imbere yawe, kandi nzagura imipaka yawe, ntawumwe azifuza ubutaka bwawe, igihe uzajya kugirango ubonwe imbere ya Uwiteka Imana yawe, inshuro eshatu mu mwaka. Ntuzica hejuru ya hamiru amaraso y'ibyakiraniro byanjye, kandi ibitambo by'umunsi mukuru wa Pasika ntibizasinzira mu gitondo. Imbuto za mbere z'ubutaka bwawe uzozishyira mu nzu ya Mukama Imana yawe, ntuzoteka umwana w'intama mu mata ya nyina. Kandi Umwami yavuze kuri Mose ati, Wandikire amagambo aya, kuko ku magambo aya ngiranye isezerano nawe na Isiraheli. Kandi Mose yari hano imbere ya Uwiteka iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine, ntiyariye umugati, kandi ntiyanyweye amazi, maze yanditse ku mbaho ayo magambo y'isezerano, amagambo icumi. Nk'uko Mose yamanukaga kuva ku musozi, kandi ibyapa bibiri byari ku maboko ye, mu gihe yamanukaga kuva ku musozi, Mose ntiyari azi ko isura y'ibara ry'isura ye yari yarahawe icyubahiro mu gihe yari avugana nawe. Kandi Aroni n'abasaza bose ba Isiraheli babonye Mose, kandi isura y'ibara ry'umuso we yari yubahirijwe. Kandi batinya kumwegera. Kandi Musa yabahamagaye, kandi Aroni n'abayobozi bose b'ishyirahamwe barasubiye kuri we, kandi

Musa yabavuganye. Kandi nyuma y'ibyo, abana bose ba Isiraheli baramwegereye. Kandi yabategetse ibintu byose, byinshi nk'uko Uwiteka yamutegetswe ku musozi wa Sinai. Kandi igihe yahagaritse kuvuga nabo, yashyizeho igifuniko ku maso ye. Igihe ariko yinjiraga Mose imbere ya Mukama kuvugana na we, yavaga igifuniko kugeza igihe cyo gusohoka, kandi amaze gusohoka yavugaga abana bose ba Isiraheli byose Mukama yamutegetsaga. Kandi abana b'Isirayeli babonye isura ya Mose, ko yari yarahawe icyubahiro; kandi Mose yashyize igitambaro ku isura ye ubwe, kugeza igihe azinjiramo kuvugana na we.

35

Mose yateranirije itorero ryose ry'abana ba Isiraheli, maze avuga ati, Aya ni amagambo Uwiteka yavuze ko mugomba kuyakora. Mu minsi itandatu uzakora imirimo, ariko ku munsi wa karindwi ni kuruhuka, byera, isabato, kuruhuka kwa Mukama; umuntu wese ukora umurimo muri uwo munsi, apfe. Ntimuzaka umuriro mu ngo zanyu zose ku munsi wa isabato, njye Uwiteka. Kandi Musa yavuze ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli, avuga, iri ni jambo, Umuami yategetse, avuga, mutoze muri mwe ubwawe ituro kuri Umuami; buri wemera mu mutima, bazana imbuto za mbere kuri Umuami, zahabu, ifeza, umuringa, hyacinthe, umuhondo, umutuku kabiri karangwa, n'ikirere cyiza cyorohewe, n'imisatsi y'ihene, n'amashusho y'impfizi arangwa umutuku, n'amashusho ya hyacinthe, n'ibiti bitabora, n'amabuye ya sardius, n'amabuye mu gushushanya

mu gitugu cy'igitugu n'umwenda muremure. Kandi buri muntu ufite ubwenge mu mutima muri mwe, aze akore ibintu byose Uwiteka yategetse: Ihema, n'amapazia, n'ibitambaro byo gupfunika, n'amapazia, n'imigozi, n'inkingi, n'isanduku y'ubuhamya, n'ibiti byo kuyitwara, n'intebe y'igihango cyayo, n'umupazia, n'ameza n'ibikoresho byayo byose, n'urumuri rw'itara n'ibikoresho byarwo byose, n'igukiriro n'ibikoresho byaryo byose, n'imyenda yera ya Aroni umuhanuzi, n'imyenda bazakorera muri yo, n'imikandara y'abana ba Aroni y'ubuhanuzi, n'amavuta yo kwubaka, n'ibyatsi byoroshye byo guturira. Kandi itorero ryose ry'abana ba Isiraheli ryavuye kwa Mose. Kandi buri wese yazanye ibyo umutima wabo wabashishikarije, kandi abose byasaga ku mutima wabo, bazanye ituro, maze bazanira Umubyeyi ituro ku bikorwa byose by'ihema ry'ubuhamya, no ku bikorwa byayo byose, no ku myenda yose y'uwera. Kandi abagabo bazanye kuva ku bagore, buri wese byasaga neza mu mutima we, bazanye utumenyetso, n'amacunga y'amatwi, n'impeta, n'ibyuma by'umusatsi, n'ibyuma byo ku kuboko, ibintu byose bya zahabu. Kandi abantu bose uko bazanye ibitangwa bya zahabu kuri Uwiteka, kandi kuva aho habonetse umwenda mwiza, n'amashusho ya bururu n'amashusho ya impfizi yatunguwe umutuku, babizanye. Kandi buri wese wakuye itanga, bazanye ifeza n'umuringa, ibitangwa kuri Shebuja, kandi kuva abo babonetse ibiti bitabora ku mirimo yose yo gutegura, babizanye. Kandi buri mugore w'ubwenge mu bwenge, n'amaboko gusoroma, bazanye ibisoromye, hyacinth, na purple, na scarlet, na itambara ryiza. Kandi abagore bose, abo byasaga neza mu bwenge bwabo mu

ubwenge, batoze imisatsi y'ihene. Kandi abayobozi bazanye amabuye ya emerald, n'amabuye yo kuzuza muri efode, no mu gikoma cy'igitugu, n'ibintu byavanze, no mu mavuta yo kwubaka, n'ikintu cyavanze cy'impumuro nziza. Kandi buri mugabo n'umugore, abo imitekerereze yabo yabashishikarije kwinjira gukora imirimo yose, ibyinshi nk'uko Umubyeyi yategetse kubikorwa binyuze kuri Mose, abana ba Isiraheli barazanye ikiguzi Umubyeyi. Kandi Musa yavuze kubana ba Isiraheli, Reba, Imana yahamagaye amazina Bezaleli umwana wa Uri umwana wa Huri, wo mu muryango wa Yuda, kandi yaramuzuza umwuka ukomoka ku Mana w'ubwenge n'ubwiyumvire, n'ubumenyi bw'ibintu byose, gushushanya ukurikije ibikorwa byose by'ubukorikori, gukora zahabu n'ifeza n'umuringa, no guca amabuye, no gukora ibiti, no gukora mu bikorwa byose by'ubwenge. Kandi yatanze guteza imbere mu mutwe kuri we na kuri Eliyabu umwana wa Ahisamaki, wo mu muryango wa Dani. Kandi yuzuye bo ubwenge, ubumenyi, mutwe, byose gusobanukirwa gukora imirimo y'icyera, n'ibintu byoboye n'ibintu byashushanyijwe guboha n'umutuku, n'ikirere cyiza, gukora umurimo wose w'ubuhanga, n'ubwoko.

36

Kandi Bezaleli na Eliabu bakoze, hamwe n'abantu bose b'ubwenge mu mutwe, abo bahawe ubwenge n'ubumenyi, kugira ngo basobanukirwe gukora ibikorwa byose, nk'uko inshingano zera zibikwiye, nk'uko byose Umwami yategetse.

Kandi Mose yahamagaye Bezaleli na Eliyabi, n'abantu bose bafite ubwenge, Imana yabahaye ubumenyi mu mitima yabo, n'abandi bose bashaka kubushaka kuja gukora imirimo, kugira ngo bayirangize. Kandi bakiriye kuva kuri Mose ibitangwa byose, ibi abana ba Isiraheli bazanye mu mirimo yose y'icyerekezo kugira ngo bakore ibyo, kandi bo bakomeje kwakira ibizanwa n'abazanyi buri gitondo. Kandi baje bose abahanga bakoraga imirimo ya yera, buri wese ukurikije umurimo wiwe, iyo bakoraga bo ubwabo. Kandi yavuze kuri Mose ko abantu bazana byinshi kuruta ibikorwa byose Umwami yategetse gukora. Musa yategetse, maze atangaza mu nkambi ati: Umugabo n'umugore ntibakiri bakore mu bitangwa bya mbere by'icyerekezo cyera, abantu nabo baraburijwe gutanga. Kandi ibikorwa byari bibahaye bihagije mu kubaka, kandi barasigaje. Kandi umuhanga wese mu bakora imyenda y'ibintu byera, iyo ari iya Aroni umuhanga, yakoze nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi yakoze igitego cy'igitugu cyo mu zahabu, n'ubururu, n'umuhondo, n'umutuku wazunguwe, n'ikirere cyoroshye cyazunguwe; kandi amapine ya zahabu yacibwe nk'imisatsi, kugira ngo borere hamwe n'ubururu, n'umuhondo, n'umutuku wazunguwe neza, n'ikirere cyoroshye cyazunguwe; bagikoze nk'akazi k'uburere; ibitego by'igitugu byahuririzaga kuva ku mpande zombi, akazi k'uburere kahuririjwe hamwe ubwako. Kuva kuri we barakoze ibyo nk'uko yakoze, kuva kuri zahabu, na bururu, na purpura, na umutuku uzamuye, na itambara nziza yuzamuye, nk'uko Uwiteka yategetse Mose; kandi barakoze amabuye yombi ya emerode yafunganijwe hamwe kandi yazengurukijwe na zahabu, yacuwe kandi yacuwe

gucura nk'ikimenyetso cya kashe kuva mu mazina y'abana ba Isiraheli; kandi yashyize ayo ku bitugu bya efode, amabuye yo kwibuka abana ba Isiraheli, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi bakoze igitambi cy'igituza, akazi k'uburemure bw'amabara nk'akazi k'efode, biva muri zahabu, na bururu, na purpura, n'umutuku uzamuye, n'ikirere cyoroshye cyazamuye; bakoze igitambi cy'igituza kare kabiri; uburebure bw'intambwe, n'ubugari bw'intambwe kabiri. Kandi byatoweho muri we umwenda ufite amabuye mu mirongo ine; umurongo w'amabuye, sadiyusi na topaze na emerode, umurongo wa mbere; kandi umurongo wa kabiri, karubunkuru na safiro na yasipe; kandi umurongo wa gatatu, ligure na agate na ametisito; kandi umurongo wa kane, krisolite na berili na onikisi byazungurutswe na zahabu, kandi byahujwe hamwe na zahabu. Kandi amabuye yari kuva mu amazina y'abahungu ba Isiraheli cumi na kabiri, kuva mu amazina yabo yacujijwe nk'ibishusho bya kashe, buri wese kuva mu izina rye ubwayo kuri imihango cumi na kabiri. Kandi bakoze kuri igitambo kya kanzu y'umupadiri imikandara yometseho hamwe, umurimo wo gusona, kuva muri zahabu yera. Kandi bakoze ibintu bibiri byo ku rutugu nka ingabo nto za zahabu, n'impeta ebyiri za zahabu, maze bashyize impeta ebyiri za zahabu hejuru y'imyanya yombi yo gutangira y'igikwangari cy'igituba. Kandi bashyizeho imipeta ya zahabu ku mpeta ku mpande zombi z'igitambi; kandi mu mahuriro abiri, imipeta ibiri. Kandi bashyizeho kuri ingabo nto zombi; kandi bashyizeho kuri amateka ya efode imbere kuruhande. Kandi bakoze impeta ebyiri za zahabu, kandi bashyize ku mpande ebyiri ku mpera y'igitambi cy'igituza, no ku

mpera y'inyuma ya efode imbere. Kandi bakoze impeta ebyiri za zahabu, kandi bashyize ku bitugu byombi bya efode munsi yayo, imbere nk'aho ari ku ruhande rw'ihuza hejuru y'umukandara wa efode. Kandi bahambiriye igitambi cy'igituza kuva ku mpeta zari kuri cyo yerekeza ku mpeta za efode, bifatanijwe n'umusambi w'ubururu, bitoroshye mu mwenda wa efode, kugira ngo igitambi cy'igituza kitagororoka kuri efode, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi bakoze ikoti munsi y'igitambaro cy'igitugu, akazi k'uburemyi, yose y'ubururu; ariko umunwa w'ikoti hagati yoboye hamwe, ufite ukingo kuzenguruka umunwa udashobora gucika; Kandi bakoze ku mpande y'hasi y'ikoti nk'ibikomamanga byaruhutse, ibikomamanga bito, biva mu bururu, na purpura, na umutuku woboye, n'umwenda mwiza wogoye. Kandi bakoze inzogera za zahabu, kandi bashyize inzogera kuri umupendano w'ikoti hose hagati y'amakomamanga; inzogera ya zahabu n'ikomamanga kuri umupendano w'ikoti hose, kugira ngo bakore akazi, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi bakoze amakoti y'itoma ryiza, akazi k'uburyo bwo kuruka, kwa Aroni n'abahungu be, n'imyambarire y'umutwe yo mu itoma, n'igitambara cy'umutwe cyo mu itoma, n'imyenda y'amaguru yo mu itoma ryorohewe, n'imikandara yabo yo mu itoma, na bururu, na purpura, na umutuku cyane byorohewe, akazi k'umusoranyi, mu buryo Uwiteka yategetse Musa. Kandi bakoze isahani nziza ya zahabu, igice cyatandukanijwe cy'ikintu cyera, cya zahabu yera; kandi yanditse kuri cyo inyuguti zacapwe, nk'ikimenyetso, Ahantu Hera kwa Mukama; Kandi bashyize kuri umugozi w'ubururu, kugira ngo ushyirwe kuri igitambara cy'umutwe hejuru, mu

buryo Mukama yategetse Mose.

37

Kandi bakoze ku ihema amapazia icumi; makumyabiri n'umunani wa kubiti uburebure bw'umupazia umwe; byari kimwe kuri byose; kandi bine bya kubiti ubugari bw'umupazia umwe. Kandi bakoze umupfundikizo kuva mu bururu, na mu gitukura, na mu mutuku cyazungurutswe, na mu nzu nziza yakoroherejwe, akazi k'umudodi wa kerubim; kandi babushyizeho kuri inkingi enye zidashira zipfukiriwe zahafu mu zahafu; kandi imigongo yabyo ni ya zahafu, kandi imishingi yabyo enye ni ya ifeza. Kandi bakoze umupfundikizo w'umuryango w'ihema ry'ubuhamya mu bururu, na mu gitukura cy'umuhondo, na mu mutuku cyorohejwe, na mu gitani cyiza cyorohewe, akazi k'uburyo bw'abakerubi; kandi inkingi zabo eshanu, n'impeta; kandi imitwe yabo, n'imikandara yabo babishyize zahabu; kandi imishingi yabo eshanu y'umuringa. Kandi bakoze urugo ibintu byerekeye amajyepfo, amayira y'urugo kuva mu gitambara cyiza cyogotswe ijana kuri ijana; kandi inkingi zabo makumyabiri, kandi imiterere yabo makumyabiri. Kandi uruhande rwerekeza mu Majyaruguru, ijana kuri ijana; kandi uruhande rwerekeza mu Majyepfo, ijana kuri ijana; kandi inkingi zabo makumyabiri, kandi imishingi yabo makumyabiri. Kandi uruhande rwerekeza ku nyanja amapaji mirongo itanu y'inkono; inkingi zabo icumi, kandi imishingi yabo icumi. Kandi uruhande rwerekeza mu

Burasirazuba mirongo itanu y'inkono amapaji, cumi n'itanu y'inkono bitewe n'inyuma; kandi inkingi zabo eshatu, kandi imishingi yabo eshatu. Kandi ku nyuma ya kabiri aha n'aha bitewe n'irembo ry'urugo, amapaji cumi n'itanu y'inkono; inkingi zabo eshatu, kandi imishingi yabo eshatu; amapaji yose y'ihema biva mu gitambara cyiza cyorohewe. Kandi imishingi y'inkingi zabo yari umuringa, kandi udushyo twabo twari ifeza, kandi imitwe yabo yapfundikijwe ifeza, kandi inkingi zapfundikijwe ifeza inkingi zose z'urugo; kandi umupfundikizo w'irembo ry'urugo akazi k'umushushanya kuva mu bururu, na porpore, n'umutuku cyane uzoze, n'ikanzu ryiza ryoroherejwe; makumyabiri inkubito uburebure, n'uburebure n'ubugari batanu inkubito bingana n'imipfundo y'urugo; kandi inkingi zabo enye, kandi imishingi yabo enye umuringa, kandi udushyo twabo ifeza, kandi imitwe yabo yapfundikijwe ifeza. Kandi ibishyika byose by'urubuga hafi y'umuringa byari by'umuringa, kandi na byo byapfukiriwe feza. Kandi uyu ni itegeko rya hema y'ubuhamya, nk'uko byategetswe Mose, ko imirimo iba iy'Abalewi binyuze muri Itamari umuhungu wa Aroni umuherezi. Kandi Bezaleli umwana wa Uri, wo mu muryango wa Yuda, yakoze nk'uko Uwiteka yategetse Mose, kandi Eliabu umwana wa Ahisamaki wo mu muryango wa Dani, wakoraga nk'umukozi mukuru ibintu byobohewe n'ibintu byashushanyijwe n'ibintu bitandukanye, guboha umutuku n'ikanzu nziza.

38

Kandi Bezaleli yakoze isanduku, kandi yarayipakije zahabu itukura imbere n'inyuma; kandi yarayitera impeta enye za zahabu: ebyiri ku ruhande rumwe, na ebyiri ku ruhande rwa kabiri, zaguye ku nkoni, kugira ngo bayitware muri zo. Kandi yakoze intebe y'igihango hejuru y'isanduku muri zahabu yera, na bakerubi babiri ba zahabu; kerubi umwe ku mpera y'intebe y'igihango imwe, na kerubi umwe ku mpera y'intebe y'igihango ya kabiri, bagira igicucu n'amababa yabo hejuru y'intebe y'igihango. Kandi yakoze ameza ashyizwe imbere kuva muri zahabu yera, kandi yasunikiye impeta enye kuri wo, ebyiri ku ruhande rumwe, na ebyiri ku ruhande rwa kabiri, zagutse, kugira ngo umurikwe n'ibiti byo kumurika muri zo. Kandi ibipine by'isanduku n'iby'ameza yakoze, maze abipfundikije zahabu. Kandi yakoze ibikoresho bya mesa, amasahani n'ibikoresho byo gutwikira impango n'ibikombe n'ibikoresho byo gusuka, aho azasukamo, byose bya zahabu. Kandi yakoze urumuri rutanga urumucyo, rwa zahabu, rukomeye ku giti, n'amashami kuva mu bice byombi byarwo; kuva mu mashami yarwo imyambi kuva mu mashami yarwo imyambi zisohoka: eshatu kuva kuri iyi, n'eshatu kuva kuri iyi, zingana. Kandi amatara yabo, ayo ari hejuru y'impera, afite imiterere y'inzoka kuva muri bo; kandi ibice byo gushiramo kuva muri bo, kugira ngo amatara abe hejuru yabo; kandi igice cyo gushiramo icya karindwi, kiri hejuru y'impera y'urumuri, hejuru y'isonga hejuru, gikomeye cyose cya zahabu. Kandi amatara indwi hejuru yacyo ya zahabu, n'impagarizo zacyo za zahabu, n'ibikoresho byo kuzimya byabo bya zahabu. Uyu yapfundikije inkingi ifeza, akaciira ku nkingi impeta za zahabu,

akapfundikiza imigozi zahabu, akapfundikiza inkingi z'umupfundikizo zahabu, akakora udushishwa twa zahabu. Uyu yakoze kandi impeta za hema za zahabu, n'impeta z'urugo, n'impeta zo kurambuza igitambaro hejuru z'umuringa; Uyu yashushanyije ibitambiko bya feza bya hema, n'ibitambiko by'umuringa by'imiryango ya hema, n'irembo ry'urugo; kandi yakoze udushyo tw'inkingi twa feza, ku nkingi uyu yazitwikije feza; Uyu yakoze utukonge twa hema, n'utukonge tw'urugo tw'umuringa; Uyu yakoze igitaro cy'umuringa kuva mu bikoresho by'umuringa byari by'abagabo barwanyije hamwe n'itorero rya Kora; Uyu yakoze ibikoresho byose by'igitaro, n'icyotsi cyacyo, n'ishingiro, n'ibikombe, n'amahoro y'inyama ay'umuringa; Uyu yakoze ku gitaro urushinge, akazi k'urusyo munsi y'icyotsi hasi yacyo kugeza ku gice cyacyo; kandi yashyizeho impeta enye kuva mu bice bine by'urushinge rw'igitaro z'umuringa, zagutse ku miheto, kugira ngo hakorwe kuzamura igitaro muri zo; Uyu yakoze amavuta yo gushira yera, n'ivanze ry'ibyatsi byiza bihumura akazi ky'umuhimbyi; Uyu yakoze agasafuriya k'umuringa, n'ishingiro ryako ry'umuringa kuva mu ndorerwamo z'abagore baranze kurya, baranze kurya ku miryango ya hema y'ubuhamya, ku munsi yayihagaritse. Kandi yakoze igikombe kugira ngo Musa na Aroni n'abana be boge amaboko yabo n'amaguru, iyo binjira mu ihema ry'ubuhamya, cyangwa iyo begerera ku altare gukora imirimo, boge muri cyo, nk'uko Uwiteka yategekaga Musa.

39

Zahabu yose, iyo yakoreshejwe mu bikorwa byose by'akazi k'ibintu byera, yabaye zahabu y'impamvu z'ibanze, talanta makumyabiri n'icyenda, na sikeli magana yarindwi na makumyabiri hakurikijwe sikeli yera; Kandi ifeza itangwa kuva ku bagabo babawe mu iteraniro talanta ijana, na sikeli igihumbi magana yarindwi na mirongo irindwi n'itanu; diramu imwe ku mutwe igice cya sikeli, hakurikijwe sikeli yera; Bose banyura mu kubara kuva ku myaka makumyabiri n'abo barenze kugeza ku makumyabiri y'ibihumbi mirongo itandatu, na batatu igihumbi magana atanu na mirongo itanu. Kandi byabaye amafaranga ijana y'ifeza muri gusabiriza imisingi ijana y'ihema, na muri imisingi y'umupfundikizo, imisingi ijana kuri amafaranga ijana, ifaranga rimwe kuri umusingi umwe. Kandi ibihumbi na magana arindwi na mirongo irindwi na bitanu bya sekeri yakoze udushusho tw'inkingi; kandi yapfundikije imisingi yabo n'izahabu, kandi yarashushanyije. Kandi umuringa w'ituro ryari talanta mirongo irindwi, na sikeli igihumbi na magana atanu; Kandi bakoze kuva kuri wo impagi z'umuryango w'ihema ry'ubuhamya, n'impagi z'urugo hose, n'impagi z'irembo ry'urugo, n'uturundo tw'ihema, n'uturundo tw'urugo hose, n'urushundura rw'umuringa rw'igukiriro, n'ibikoresho byose by'igukiriro, n'ibikoresho byose by'ihema ry'ubuhamya; Kandi abana ba Isiraheli bakoze, nk'uko Uwiteka yategetse Musa, ni ko bakoze; Ariko zahabu yasigaye y'ituro bakoze ibikoresho kugira ngo bakoreshwe mu gusenga imbere y'Uwiteka; Kandi ubururu bwasigaye, n'umutuku, n'umutuku utukura bakoze imyenda y'ubutumwa ya Aroni, kugira ngo akoreshwe muri yo mu hantu hera; Kandi bazanye imyenda kwa Musa, n'ihema, n'ibikoresho

byayo, impagi n'imigozi yayo, n'inkingi; n'igukiriro, n'ibikoresho byose byacyo. Kandi amavuta yo gushira, kandi ibyatsi byoroshye byo gukora, kandi urumuri rwizerwa, kandi amatara yarwo, amatara yo gutwika, kandi amavuta y'umucyo; Kandi ameza y'intego, n'ibikoresho byayo byose; n'imigati ishyizwe imbere; Kandi imyenda yera, ari iya Aroni, n'imyenda y'abahungu be, mu buhabura; Kandi impuzu z'urugo, n'inkingi; kandi umupfundikizo w'umuryango w'ihema, n'urw'irembo ry'urugo; Kandi ibikoresho byose by'ihema, n'ibikoresho byayo byose; n'amapfuniko y'amashusho y'impfizi yatunguwe umutuku, n'ibitambaro by'ubururu, n'ibindi ibitambaro byo gupfundikira; n'uturundo, n'ibikoresho byose ku mirimo y'ihema ry'ubuhamya; Byose Uwiteka yategekeje Mose, ni ko abana ba Isirayeli bakoze ibintu byose; Kandi Mose yabonye imirimo yose, kandi bari bayikoze nk'uko Uwiteka yategekeje Mose, ni ko bayikoze, maze Mose ababariza.

40

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Ku musi wa mbere w'ukwezi kwa mbere, ukwezi gushya, uzahagarika ihema ry'ubuhamya. Kandi uzashyira isanduku ry'ubuhamya, kandi uzakingira isanduku n'umupfundikizo. Kandi uzinjiza imeza, uzashyira intego yayo, uzinjiza urumuri rw'itara, hanyuma ushyireho amatara yayo. Kandi uzashyira ikiryo icyuma cya zahabu cyo gutwika ubucanye imbere y'isanduku, kandi uzashyira igifuniko cy'umupfundikizo ku muryango w'ihema

ry'ubuhamya. Kandi uzashyira altare y'ibitangwa hafi y'imiryango ya hema y'ubuhamya; kandi uzashyira ibintu hafi ya hema, kandi ibintu byose byayo uzabyera ku ruziga. Kandi uzafata amavuta yo gushira, kandi uzashira ihema, kandi ibintu byose biri muri yo, kandi uzayerecyesha, kandi ibikoresho byose byayo, kandi izaba yera. Kandi uzasiga amavuta ku gihango cy'ibitangwa, n'ibikoresho byacyo byose; kandi uzagira gihango gihera, kandi igihango kizaba gihera cy'ibihera. Kandi uzaza Aroni n'abana be ku muryango w'ihema ry'ubuhamya, maze ubakarabe amazi. Kandi uzambika Aroni imyenda yera, uzasige amenga ye, umwere, kandi azankorerera nk'umupadiri. Kandi abana be uzabazana, kandi uzabambika imyenda. Kandi uzabasiga mu buryo wasiga se wabo, kandi bazambera, kandi bizaba, kugira ngo kuba kuri bo isiga ry'ubusabwa mu gihe cyose, mu bwoko bwabo. Kandi Mose yakoze byose Umwami yamutegetswe, ni ko yabikoze. Kandi byabaye mu kwezi kwa mbere, mu mwaka wa kabiri basohokaga muri Misiri, ku kwezi gushya hashyizweho ihema. Mose yashyizeho ihema, ashyiraho imisoro, yinjiza imigozi, kandi ashyizeho inkingi. Kandi yarambuye amapazia hejuru y'ihema, maze ashyira icyuzuzo cy'ihema hejuru yacyo, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi amaze gufata ubuhamya yabujugunye mu isanduku; kandi yashyize imigozi munsi y'isanduku, kandi yinjije isanduku mu ihema, kandi yashyizeho igitambaro cyo gupfunika cy'umupfuniko, kandi yapfunitse isanduku y'ubuhamya, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi yashyize ameza mu ihema ry'ubuhamya, kuruhande rw'amajyaruguru hanze y'umupfuniko w'ihema. Kandi yongeyeho kuri yo imigati ya

kwerekana imbere ya Uwiteka, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi yashyize urumuri muri ihema ry'ubuhamya, ku ruhande rw'ihema rwerekeza mu majyepfo. Kandi yashyize amatara yayo imbere ya Uwiteka, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi yashyize intebe y'amahanikiro ya zahabu mu ihema ry'ubuhamya imbere y'umupfundikizo, kandi yatwitse impango kuri ryo impango y'ivanze, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi yashyize igicaniro cy'ibitangwa hafi y'umuryango w'ihema. Kandi yashyizeho urugo hafi y'ihema n'altare; kandi Mose yarangije imirimo yose. Kandi igicu cyahuye ihema ry'ubuhamya, kandi ihema yuzuyemo n'icyubahiro cya Umwami. Kandi Musa ntiyashoboye kwinjira mu ihema ryo guhamya, kuko igicu cyari kiryitiriraho, kandi ihema ryari ryuzuye icyubahiro cya Mukama. Igihe igicu cyazamutse kuva mu ihema, abana ba Isiraheli baravaga hamwe n'ibikoresho byabo. Ariko niba igicu kitazamutse, ntibagendaga kugeza ku munsi igicu cyazamukaga. Igicu cyari hejuru y'ihema ku manywa, kandi umuriro wari hejuru yacyo nijoro imbere ya Isirayeli yose, mu ngendo zabo zose.

Imibare

1

Kandi yavuze Uwiteka kuri Mose mu butayu bwa Sinai, mu ihema ry'ubuhamya, ku wa mbere w'ukwezi kwa kabiri, mu mwaka wa kabiri bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa, avuga ati: Fata intangiriro y'itorero ryose rya Isirayeli ukurikije imiryango, ukurikije amazu y'abasekuruza babo, ukurikije umubare w'amazina yabo, ukurikije umutwe wabo; buri gabo kuva ku myaka makumyabiri n'aho hejuru, buri ugenda mu mbaraga za Isirayeli, mubagenzure hamwe n'imbaraga zabo; wowe na Aroni mubagenzure. Kandi hamwe na mwe bazaba, umwe na umwe ukurikije umuryango, buri wese abategetsi, ukurikije amazu y'abasogokuru bazaba. Kandi aya ni amazina y'abagabo, abo bazahagararana hamwe na mwe: iya Rubeni, Elizuri umuhungu wa Shedeyuri; iya Simeyoni, Shelumiyeli umuhungu wa Zurishadayi. Bya Yuda, Naasoni umuhungu wa Aminadabi. Kw'Isakari, Natanaeli umuhungu wa Zuwari; Kw'Zabuloni, Eliyabi umuhungu wa Heloni; Kw'abahungu ba Yosefu ba Efrayimu, Elisama umuhungu wa Amihudi; kwa Manase,

Gamaliyeli umuhungu wa Pedazuri. Kw'aba Benjamin, Abidan umuhungu wa Gideoni. Iya Dan, Ahiezeri umuhungu wa Ammishadayi. Aba Asheri, Fagayeli, umuhungu wa Ekirani. Iya Gad, Elisaph umuhungu wa Raguel. Aba Nafutali, Ahira umuhungu wa Enani. Aba ni abahamagariwe mu iterano, abategetsi b'amoko ukurikije imiryango yabo, abasirikare ba ngabo ba Isiraheli. Mose na Aroni bafashe aba bantu bahamagariwe ku mazina. Kandi iteraniro ryose bateranirije hamwe ku munsi wa mbere w'ukwezi kwa kabiri kw'umwaka; kandi banditswe ukurikije inkomoko yabo, ukurikije imiryango yabo, ukurikije umubare w'amazina yabo, kuva ku myaka makumyabiri n'abarenga, igitsina gabo cyose ukurikije umutwe wabo, mu buryo Uwiteka yategetse Mose; kandi barabawe mu butayu bwa Sinai. Kandi abahungu ba Rubeni umuhererwa wa mbere wa Isiraheli babaye hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasogokuru babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva ku myaka makumyabiri n'imbere, bose bagenda mu mbaraga, ibarura ryabo kuva mu mwoko wa Rubeni, ibihumbi mirongo ine na gatandatu na magana atanu. Abahungu ba Simeyoni hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu za sogokuru wabo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'aho hejuru, bose bagenda mu ngabo, ibarura ryabo kuva mu bwoko bwa Simeyoni, ibihumbi mirongo itanu n'icyenda na magana atatu. Abahungu ba Yuda hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasogokuru babo, hakurikijwe

umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'irenga, bose bagenda mu mbaraga, ibarura ryabo kuva mu bwoko bwa Yuda, ibihumbi mirongo irindwi na kane n'amagana atandatu. Abahungu ba Isakari ukurikije imiryango yabo, ukurikije amoko yabo, ukurikije inzu z'abasekuruza yabo, ukurikije umubare w'amazina yabo, ukurikije umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'irenga, bose bagenda mu mbaraga, ibarura ryabo kuva mu mwoko wa Isakari, ine na mirongo itanu ibihumbi na magana ane. Abana b'abahungu ba Zebuluni hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasogokuru babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'abarenga, bose bagenda mu ntambara, ibarura ryabo ry'abaturutse mu bwoko bwa Zebuluni, ibihumbi mirongo itanu na indwi n'amagana ane. Abahungu ba Yosefu, abahungu ba Efrayimu, hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu za sogokuru wabo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'irenga, bose bagenda mu mbaraga, ibarura ryabo kuva mu mwoko wa Efrayimu, ibihumbi mirongo ine na magana atanu. Abahungu ba Manase hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasekuruza babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose, kuva ku myaka makumyabiri n'abarenga, bose bagenda mu ngabo, ibarura ryabo ryo mu bwoko bwa Manase, ibihumbi mirongo itatu na bibiri na magana abiri. Abana ba Benyamini

hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasogokuru babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'abarenga, bose bagenda mu ngabo, ibarura ryabo ryo mu bwoko bwa Benyamini, ibihumbi mirongo itatu na bitanu na magana ane. Abahungu ba Gadi ukurikije umuryango wabo, ukurikije amoko yabo, ukurikije inzu z'abasekuruza babo, ukurikije umubare w'amazina yabo, ukurikije umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'irenga, bose bagenda mu mbaraga, ibarura ryabo: kuva mu mwoko wa Gadi, ibihumbi mirongo ine na bitanu n'amagana atandatu na mirongo itanu. Abana ba Dani hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe amazu y'abasogokuru babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva ku myaka makumyabiri n'abarenga, bose bagenda mu ngabo, ibarura ryabo kuva mu bwoko bwa Dani, ibihumbi mirongo itandatu na bibiri na magana arindwi. Abahungu ba Asheri hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasekuruza babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'aho hejuru, bose bashoboye kugenda mu ngabo, ibarura ryabo kuva mu bwoko bwa Asheri, igihumbi kimwe na mirongo ine n'amagana atanu. Abahungu ba Nafutali hakurikijwe umuryango wabo, hakurikijwe amoko yabo, hakurikijwe inzu z'abasekuruza babo, hakurikijwe umubare w'amazina yabo, hakurikijwe umutwe wabo, abagabo bose kuva imyaka makumyabiri n'irenze, bose bagenda mu mbaraga,

ibarura ryabo kuva mu mwoko wa Nafutali, ibihumbi mirongo itanu na gatatu n'amagana ane. Ubu ni ubarura bwakoze na Musa na Aroni hamwe n'abayobozi ba Isiraheli, abagabo cumi na babiri, umugabo umwe kuri umuryango umwe, hakurikijwe imiryango y'amazu y'umuryango. Kandi ibarura ryose ry'abana ba Isiraheli hamwe n'imbaraga zabo kuva ku myaka makumyabiri n'irenga, bose basohokaga kugira ngo bitegure intambara muri Isiraheli, ryabaye ibihumbi magana atandatu n'ibihumbi bitatu n'amagana atanu na mirongo itanu. Ariko Abalewi bo kuva mu bwoko bw'imiryango yabo ntibari barabawe mu bahungu ba Isiraheli. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga, reba, umuryango wa Levi ntuzawubara hamwe, kandi umubare wabo ntuzawufata, hagati y'abana ba Isiraheli. Kandi wewe shyira Abalewi hejuru y'ihema ry'ubuhamya, na hejuru y'ibikoresho byose byaryo, na hejuru y'ibintu byose biri muri ryo; bo ubwabo bazatwara ihema n'ibikoresho byose byaryo; kandi bo ubwabo bazakora muri ryo, kandi bazakubaka inkambi hirya no hino y'ihema. Kandi iyo ihema ikurwaho, Abalevi bazayikuraho, kandi iyo ihema ishyirwa, bazayihagararika, kandi umunyamahanga wegeraye apfe. Kandi abana ba Isiraheli bazakubaka inkambi, umuntu wese mu itondekanya rye, kandi umuntu wese hakurikijwe ubuyobozi bwe, hamwe n'imbaraga zabo. Abalevi nabo bareke bube inkambi hose mu zunguruka ihema ry'ubuhamya, kandi nta caha kizaba mu bana ba Isiraheli. Kandi Abalewi ubwabo bazarinda irindi ry'ihema ry'ubuhamya. Abana ba Isiraheli bakoze nk'ibintu byose Umwami yategekaga Mose na Aharoni, ni ko bakoze.

2

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, ati: umuntu yifatiye we ukurikije itondekanya, ukurikije ibendera, ukurikije amazu ya ba sogokuruza babo, reka basirike abana ba Isiraheli imbere; bazunguruka ihema ry'ubuhamya, abana ba Isiraheli basirike. Kandi abo bahiga inkambi babanza mu burasirazuba, gahunda y'inkambi ya Yuda hamwe n'imbaraga zabo, kandi umutware w'abana ba Yuda, Naasoni umwana wa Aminadabi. Imbaraga ze, abo basuzumwe, ni ibihumbi mirongo irindwi na ine na magana atandatu. Kandi abakubise inkambi iruhande rw'umuryango wa Isakari, kandi umutware w'abana ba Isakari, Natanaeli umuhungu wa Sogari. Imbaraga ze abagenzuwe, ibihumbi mirongo itanu n'ine na magana ane. Kandi abo bari gukubita inkambi iruhande rw'umuryango wa Zebuloni, kandi umutware w'abana ba Zebuloni, Eliyabu umuhungu wa Heloni. Imbaraga ze abagenzuwe ni ibihumbi mirongo itanu n'indwi na magana ane. Abose basuzumwe mu nkambi ya Yuda, ijana inani ibihumbi n'ibihumbi bitandatu n'amagana ane, hamwe n'imbaraga zabo, bazagenda mbere. Amashami y'inkambi ya Rubeni, kuruhande rw'amajyepfo, imbaraga zabo, kandi umutware w'abana ba Rubeni, Elizuri umwana wa Sediyuri. Imbaraga ze abagenzuwe ni ibihumbi mirongo ine n'itandatu na magana atanu. Kandi abo bahiga inkambi bakurikira iwe ni umuryango wa Simeyoni, kandi umutware w'abana ba Simeyoni ni Salamiyeli umuhungu wa Surisadayi. Ingabo ze zabaliwe, ibihumbi mirongo itanu n'icyenda na magana atatu.

Kandi abo gushyira inkambi kuruhande rwe ni ubwoko bwa Gadi, kandi umutware w'abana ba Gadi ni Elisafi umwana wa Ragueli. Imbaraga ze abagenzuwe ni ibihumbi mirongo ine na bitanu, magana atandatu na mirongo itanu. Abose basuzumwe bo mu nkambi ya Rubeni, ibihumbi ijana mirongo itanu n'imwe, na magana ane na mirongo itanu, hamwe n'imbaraga zabo, ba kabiri bazagenda. Kandi ihema ry'ubuhamya rizavanwa, n'inkambi y'Abalevi hagati y'inkambi, nk'uko bazimba inkambi, ni ko kandi bazagenda buri wese afatanye hakurikijwe ubuyobozi. Itegeko ry'inkambi ya Efrayimu iruhande rw'inyanja hamwe n'imbaraga zabo, kandi umutware w'abahungu ba Efrayimu, Elishama umuhungu wa Ammihudu. Imbaraga ze abagenzuwe ni ibihumbi mirongo ine na magana atanu. Kandi abo bahiga inkambi bakurikira umuryango wa Manase, kandi umutware w'abana ba Manase, Gamaliyeli umwana wa Fadasuri. Imbaraga ze abagenzuwe, ibihumbi mirongo itatu na bibiri na magana abiri. Kandi abo gushyira inkambi kuruhande rw'umuryango wa Benjamini, kandi umutware w'abana ba Benjamini, Abidani umwana wa Gideoni. Imbaraga ze, abo babaruwe, ni ibihumbi mirongo itatu na itanu na magana ane. Abose bareba-suri bo mu nkambi ya Efrayimu, ijana ry'ibihumbi n'umunani ibihumbi n'ijana, hamwe n'imbaraga zabo, ni ba gatatu bazagenda. Igice cy'inkambi ya Dan kuruhande rw'amajyaruguru hamwe n'imbaraga zabo, kandi umutware w'abahungu ba Dan, Ahiezeri umuhungu wa Amishadayi. Imbaraga ze abagenzuwe ni ibihumbi mirongo itandatu na bibiri na magana arindwi. Kandi abakambitse iruhande rw'ubwoko bwe ni ubwoko bwa Aseri, kandi umutware w'abana

ba Aseri ni Fagiyeli umuhungu wa Ekirani. Imbaraga ze abantu babaruwe ni ibihumbi mirongo ine n'imwe na magana atanu. Kandi abo gushyira inkambi kuruhande rw'umuryango wa Nefutali, n'umutware w'abahungu ba Nefutali, Akire umuhungu wa Ainani. Imbaraga ze abantu babaruwe ni ibihumbi mirongo itanu na itatu na magana ane. Abose babariwemo bo mu nkambi ya Dani, ijana na mirongo itanu n'indwi ibihumbi n'amagana atandatu; bazagenda ba nyuma hakurikijwe imitwe yabo. Uyu ni ubarura rw'abana ba Isiraheli hakurikijwe amazu y'imiryango yabo, ubarura rwose rw'inkambi hamwe n'ingabo zabo, amagana atandatu ibihumbi n'ibihumbi bitatu, amagana atanu na mirongo itanu. Ariko Abalevite ntibigwa hamwe na bo, nkuko Uwiteka yategetse Mose. Kandi abana ba Isiraheli bakoze byose nk'uko Umwami yategetse Mose, gutyo bambitse hakurikijwe itegeko ryabo, kandi gutyo bavuye buri wese hamwe n'imiryango yabo, hakurikijwe amazu y'abasogokuruza babo.

3

Kandi izi ni ibisekuruza bya Aroni na Mose, ku munsi Uwiteka yavuganye na Mose ku musozi wa Sinai. Kandi aya ni amazina y'abahungu ba Aaroni: iburira Nadabu, na Abihu, Eleazari, na Itamari. Aya ni amazina y'abahungu ba Aaroni, abapadiri bashizweho amavuta, abo bashizweho amaboko yabo kugira ngo bakore ku bwenge. Kandi Nadabu na Abihu bapfuye imbere ya Mukama, batanga umuriro w'umunyamahanga imbere ya

Mukama, mu butayu bwa Sinai, kandi abana ntibaribafite; kandi Eleazari na Itamari bakoze akazi ka gushumba hamwe na Aroni se wabo. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, fata umuryango wa Levi, kandi uzabashyira imbere ya Aroni umuhererezi, kandi bazamukorera, kandi bazarinda ingabo ze, n'ingabo z'abana ba Isiraheli imbere y'ihema ry'ubuhamya, bakore imirimo y'ihema. Kandi bazarinda ibikoresho byose bya hema y'ubuhamya, n'abarindi b'abana ba Isirayeli hakurikijwe imirimo yose ya hema. Kandi uzatanga Abalewi kuri Aroni n'abahungu be abaserukira; bahawe nk'impano kuri njye kuva mu bahungu ba Isiraheli. Kandi Aroni n'abahungu be uzashyiraho ku ihema ry'ubuhamya, kandi bazarinda ubwabilijwe bwabo, n'ibintu byose bijyanye n'igukiraniro, n'imbere y'umupfundikizo, kandi umunyamahanga ugukoraho azapfa. Kandi Uwiteka yaganiriye na Mose, avuga, kandi reba jye natoranye Abalewi kuva hagati y'abahungu ba Isirayeli aho ya bose abana b'imibanzwe bafungura inda kuva ku bahungu ba Isirayeli; ukwikingira kwabo bazaba, kandi Abalewi bazaba kuri jye. Kuri njye, kuko ibyibanziriza byose ni ibyanjye, ku munsi nahubitse ibyibanziriza byose mu gihugu cy'Egiputa, nerekanye kuri njye ibyibanziriza byose muri Isiraheli, kuva ku muntu kugeza ku nyamaswa, bizaba ibyanjye, njye Uwiteka. Kandi Uwiteka yavuze na Mose mu butayu bwa Sinai, ati: Sura abahungu ba Levi hakurikijwe amazu ya sogokuru wabo, hakurikijwe imiryango yabo; buri gabo kuva ukwezi kumwe n'imbere, mubasure. Kandi Mose na Aron babasuzumye kubera ijwi rya Umwami, mu buryo Umwami yari yabategetse. Kandi aba bari abahungu ba Levi hakurikijwe amazina yabo: Gerishoni, Kohati,

na Merari. Kandi aya ni amazina y'abahungu ba Gedesoni hakurikijwe imiryango yabo: Lobeni na Semeyi. Kandi abahungu ba Kaati hakurikijwe imiryango yabo, Amurama na Isari, Heburoni na Oziyeli. Kandi abahungu ba Merari hakurikijwe amatsinda yabo, Mooli na Mushi, aba ni amatsinda y'Abalewi hakurikijwe imiryango y'ababyeyi babo. Kuri Gerishoni: umuryango wa Lobeni, n'umuryango wa Shimei, ayo ni imiryango ya Gerishoni. Ibarura ryabo ukurikije umubare w'abagabo bose kuva ukwezi kumwe n'abakuruye, ibarura ryabo, ibihumbi birindwi na magana atanu. Kandi abana ba Gerishoni bazakubita inkambi inyuma y'ihema hafi y'inyanja. Kandi umuyobozi w'inzu y'imiryango y'abantu ba Gedesoni ni Elisafu umuhungu wa Daeli. Kandi uburinda bw'abahungu ba Gerishoni mu ihema ry'ubuhamya, ihema n'igitambaro, n'igitambaro cy'umuryango w'ihema ry'ubuhamya, n'amapingu y'urugo, n'umupfundikizo w'irembo ry'urugo ruri ku ihema, n'ibisigaye byose by'imirimo yacyo. Kuri Koati: umuryango wa Amuramu, n'umuryango wa Isiyari, n'umuryango wa Heburoni, n'umuryango wa Uziyeli. Aba ni imiryango ya Koati, hakurikijwe umubare. Buri gabo kuva ukwezi kumwe n'imbere, umunani ibihumbi n'amagana atandatu, barinda irindi ry'ibintu byera. Abantu b'abahungu ba Kaati bazakubaka inkambi ku mpande z'ihema mu majyepfo. Kandi umuyobozi w'inzu y'abasogokuruza b'abaturage bya Kaati, Elizafani umuhungu wa Uziyeli. Kandi uburinda bwabo ni isanduku, n'ameza, n'urumuri, n'amahanikiro, n'ibikoresho by'icyera byose bakorera muri byo, n'igitambaro cyo gupfunika, n'imirimo yose yabo. Kandi umutware hejuru y'abatware ba Abalewi, Eleyazari

umuhungu wa Aroni umuherekezi, yashyizwe kurinda abarindi b'ibyera. Kuri Merari: umuryango wa Mooli n'umuryango wa Mushi; ayo ni imiryango ya Merari. Ibarura ryabo ukurikije umubare, igitsina gabo cyose kuva ku kwezi kumwe no hejuru, ibihumbi bitandatu na mirongo itanu. Kandi umuyobozi w'inzu y'abasekuruza by'abantu ba Merari, Zuriel umwana wa Abihayili, bazakambira ku mpande z'ihema kuruhande rw'amajyaruguru. Ibarura ry'irinda ry'abahungu ba Merari, imisoro y'ihema, n'imigozi yayo, n'inkingi zayo, n'impera zayo, n'ibikoresho byose byabo, n'imirimo yabo, n'inkingi z'urugo zikikije, n'impera zabo, n'uturundo, n'imigozi yabo. Abo bahagaze imbere y'ihema ry'ubuhamya kuva iburasirazuba, Mose na Arone n'abahungu be, barinda abarindi b'icyera mu barindi b'abana ba Isiraheli, kandi umunyamahanga ugukoraho, azapfa. Ibarurisho ryose ry'Abalewi, abo Mose na Aroni babaruye binyuze mu ijwi rya Umwami hakurikijwe imiryango yabo, igitsina gabo cyose kuva ukwezi kumwe n'urenga, ni ibihumbi makumyabiri na bibiri. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Sura bose abana b'ibanza b'igitsina gabo ba bana ba Isiraheli kuva ukwezi kumwe no hejuru; kandi mufate umubare w'amazina. Kandi uzafata Abalevi kuri njye, njye Uwiteka, aho y'ibibyimba byose by'abana ba Isiraheli, n'inyamaswa z'Abalevi aho y'ibibyimba byose mu nyamaswa z'abana ba Isiraheli. Kandi Mose yasurije mu buryo Umwami yategekeje buri mwana w'imfura mu bana ba Isiraheli. Kandi bose ababyeyi ba mbere abagabo babaye ukurikije umubare kuva ku izina kuva ukwezi kumwe n'imbere kuva mu isuzuma ryabo, ibihumbi makumyabiri na bibiri, magana abiri na mirongo irindwi na

batatu. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, fata Abalewi aho kubanza abahungu bose b'imibereho ya mbere ba Isirayeli, n'amatungo y'Abalewi aho kubanza amatungo yabo, kandi Abalewi bazaba abanjye; Njye ni Uwiteka. Kandi ikiguzi cy'abatatu na mirongo irindwi na magana abiri, abarenze Abalewi, kuva mu bibanza by'abahungu ba Isiraheli; kandi uzafata amasekeli atanu ku mutwe, ukurikije didiramu yera uzayafata, oboli makumyabiri z'isekeli. Kandi uzatanga ifeza Aroni n'abahungu be, ukwishyura kw'abarenze muri bo. Kandi Mose yafashe ifeza y'amakungu y'abarenze mu bucungurwa bw'Abalewi. Kuva ku babanza bavutse mu bana b'Israheli, yafashe ifeza, igihumbi magana atatu mirongo itandatu na bitanu shekeli, hakurikijwe shekeli yera. Kandi Mose yatanze amafaranga yo gukura y'abarenze Aroni n'abahungu be, binyuze mu ijwi rya Shebuja, nk'uko Shebuja yategekaga Mose.

4

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, ati: Fata umubare w'abahungu ba Kohati muri hagati y'abahungu ba Levi, ukurikije imiryango yabo, ukurikije amazu y'abasekuruza babo, kuva imyaka makumyabiri n'itanu na hejuru kugeza imyaka mirongo itanu, buri winjira gukorera, gukora imirimo yose mu ihema ry'ubuhamya. Kandi iyi ni imirimo y'abahungu ba Kaati mu ihema ry'ubuhamya, icyera cy'ibyera. Kandi Aroni n'abahungu be bazinjira, igihe inkambi izimuka, kandi bazamanura umupfundikizo utwikira, kandi bazawufunika

muri wo isanduku y'ubuhamya, kandi bazashyira kuri yo igifunika cy'uruhu rw'ubururu, kandi bazashyira kuri yo umwenda wose w'ubururu hejuru, kandi bazinjiza ibiti byo kubitwara. Kandi hejuru y'ameza yashyizwe imbere, bazashyiraho umwenda wose umusambi, ibisahani, ibyotsi, ibikombe, n'ibikoresho byo gusuka ibyo asuka muri byo, kandi imigati iyo burigihe izaba hejuru yayo. Kandi bazashyira kuri yo umwenda utukura, kandi bazayihunika n'icyunika cy'uruhara cy'ubururu, kandi bazoinjiza muri yo ibiti. Kandi bazafata umwenda ubururu, kandi bazapfunika urumuri rutanga umucyo, n'amatara yarwo, n'udufuniko twarwo, n'ibikoresho byo gusuka byarwo, n'ibikoresho byose bya amavuta bakoresheje mu mirimo yarwo. Kandi bazashyira yo, n'ibikoresho byose byayo, mu gitambaro cy'uruhu rw'ubururu, kandi bazashyira yo ku nkoni zo kubitwara. Kandi ku gicaniro cy'izahabu bazashyiraho umwenda w'ubururu, kandi bazakishyiraho igifuniko cy'urushyi rw'ubururu, kandi bazoinjiza imigozi yacyo. Kandi bazafata ibintu byose, ibyombo bya serivisi ibyinshi bakorera muri byo mu bintu byera; kandi bazabijugunya mu mwenda w'ubururu, kandi bazabipfunika igipfunikizo cy'uruhu ururu, kandi bazabishyira ku biti byo kubitwara. Kandi azashyira igifunika hejuru y'igukiriro, kandi bazashyira hejuru y'icyo erembo ryose ry'umuhondo. Kandi bazashyira kuri byo ibikoresho byose bakoresheje mu gukorera kuri byo muri byo, n'ibikoresho by'umuriro, n'imbobo z'inyama, n'ibikombe, n'igifunika, n'ibikoresho byose by'igukiraniro; kandi bazashyira kuri byo igifunika cy'uruhu cy'ubururu, kandi bazashyiramo imigozi yacyo yo kubitwara; kandi bazafata

umwenda utukura, kandi bazafunika icyogero n'urufatiro rwaryo, kandi bazabushyira mu gifunika cy'uruhu cy'ubururu, kandi bazabushyira ku migozi yo kubitwara, kandi Aroni n'abahungu be bazarangiza, bafunika ibintu byera, n'ibikoresho byose byera, mu gihe cyo kwimura inkambi; kandi nyuma y'ibyo abahungu ba Kohati bazinjira kubitwara, kandi ntibazakoraho ibintu byera, kugira ngo batapfe; ibi abahungu ba Kohati bazabitwara mu ihema ry'ubuhamya. Umurindi Eleazari umuhungu wa Aroni umuhabura, amavuta y'umucyo, n'ibyahumvikanywe byo guhanga, n'igitambo cya buri munsi, n'amavuta yo kwubakwa, ubukurikirane bw'ihema yose, n'ibintu byose biri muri yo mu cyera, mu bikorwa byose. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose na Aroni, ati, ntimukangize umuryango w'abantu ba Kohati hagati ya Abalewi. Ibi kore kubera bo, kandi bazabaho kandi ntibazapfa, igihe begereza ibintu byera bya byera; Aharoni n'abahungu be bagende, kandi bazabashyira umwe wese ukurikije akazi ke, kandi ntibazinjire kubona ibintu byera mu buryo butunguranye, kandi bazapfa. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ati, fata intangiriro y'abahungu ba Gerishoni, na bo ukurikije amazu y'abasogokuru babo, ukurikije imiryango yabo, kuva imyaka makumyabiri n'itanu n'irushaho kugeza ku myaka mirongo itanu, usuzume bo, bose abinjira gukorera, gukora imirimo ye mu ihema ry'ubuhamya. Uyu ni umurimo w'abantu ba Gerishoni, gukorera no kutwara. Kandi azakuza amashusho y'ihema, n'ihema ry'ubuhamya, n'igitambaro cyaryo, n'igitambaro cy'ubururu kiri hejuru yaryo, n'igitambaro cy'umuryango w'ihema ry'ubuhamya, n'amapazia y'urugo, yose ari ku ihema

ry'ubuhamya, n'ibisigaye, n'ibikoresho byose byo gukorera imirimo byose bakorera muri byo bazakora. Nk'umunwa wa Aroni n'abahungu be, hazaba ubutumwa bw'abahungu ba Gerishoni hakurikijwe ubutumwa bwabo bwose, no hakurikijwe ibikorwa byabo byose, kandi uzabasuzuma mu izina ry'ibintu byose biteguwe na bo. Uyu ni umurimo w'abahungu ba Gedisoni mu ihema ry'ubuhamya, kandi uburinda bwabo buri mu kuboko kwa Itamari umuhungu wa Aroni umuherezi. Abana b'Merari ukurikije imiryango yabo, ukurikije amazu y'abasogokuru babo, mubabare, kuva imyaka makumyabiri n'itanu n'iruta kugeza ku myaka mirongo itanu, mubabare, buri winjira gukorera imirimo y'ihema ry'ubuhamya. Kandi ibyo ni inshingano z'ibintu byamanutse na bo nk'imirimo yabo yose mu ihema ry'ubuhamya: imitwe y'ihema, n'imigozi, n'inkingi zayo, n'amashingiro yayo, n'igitambaro, n'amashingiro yabo, n'inkingi zabo, n'igitambaro cy'umuryango w'ihema, n'inkingi z'urugo hose, n'amashingiro yabo, n'inkingi z'umwenda w'irembo ry'urugo, n'amashingiro yabo, n'uturundo twabo, n'imigozi yabo, n'ibikoresho byabo byose, n'imirimo yabo yose; mu mazina mubabare, n'ibikoresho byose by'inshingano z'ibintu byamanutse na bo. Uyu ni umurimo w'abantu b'abana ba Merari mu bikorwa byabo byose mu ihema ry'ubuhamya mu kuboko kwa Itamar umwana wa Aron umuherezi. Kandi Mose na Aroni n'abayobozi ba Isiraheli barasura abahungu ba Kohati hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe inzu z'abasekuruza babo, kuva imyaka makumyabiri n'itanu n'hejuru kugeza ku myaka mirongo itanu, bose abinjira gukorera no gukora mu ihema ry'ubuhamya. Kandi ibarura ryabo hakurikijwe amoko

yabo ryari ibihumbi bibiri magana arindwi mirongo itanu. Ubu ni ubarura rw'abantu ba Kaati, bose bakorera mu ihema ry'ubuhamya, nk'uko Mose na Arone bababarije binyuze mu ijwi rya Mukama, mu kiganza cya Mose. Kandi babaze abahungu ba Gerishoni ukurikije imiryango yabo, ukurikije inzu z'abasogokuru babo, kuva imyaka makumyabiri n'itanu n'irushije kugeza ku myaka mirongo itanu, bose abinjiraga gukorera no gukora imirimo mu ihema ry'ubuhamya. Kandi ibarura ryabo ryabaye, ukurikije imiryango yabo, ukurikije inzu z'abasekuruza babo, ibihumbi bibiri magana atandatu mirongo itatu. Ubu ni ubarura rw'abantu b'abana ba Gerishoni, bose bakorera mu ihema ry'ubuhamya, Musa na Aroni babaze kubera ijwi rya Mukama, binyuze mu kuboko kwa Musa. Barabawe kandi abantu b'abahungu ba Merari hakurikijwe imiryango yabo, hakurikijwe amazu y'abasogokuru babo, kuva ku myaka makumyabiri n'itanu n'irushije kugeza ku myaka mirongo itanu, bose abinjiraga gukora imirimo y'ihema ry'ubuhamya. Kandi ibarura ryabo ryabaye ukurikije imiryango yabo, ukurikije amazu y'abasekuruza babo, ibihumbi bitatu na magana abiri. Ubu ni ibarura ry'abantu b'abana ba Merari, abo Mose na Arone babaruye binyuze mu ijwi rya Mukama, mu kiganza cya Mose. Abose babariwemo, Musa na Aroni n'abayobozi ba Isiraheli babaririye Abalewi, hakurikijwe imiryango yabo n'inzu z'abasogokuru babo, kuva ku myaka makumyabiri n'itanu n'urenga kugeza ku myaka mirongo itanu, bose binjiraga ku murimo w'imirimo n'imirimo itwararwa mu ihema ry'ubuhamya. Abari barabawe bari ibihumbi umunani, magana atanu, mirongo inani. Binyuze mu ijwi rya Mukama,

yabasuzumye binyuze mu ukuboko kwa Mose, umugabo ukurikije umugabo ku by'imirimo yabo, na ku ibyo bazamura bo ubwabo, kandi barabawe, nk'uko Mukama yategetse Mose.

5

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ati, Tegeka abana ba Isiraheli, kandi bareke bohereze hanze y'inkambi abantu bose bafiite ibigenge, n'abantu bose bafite imbeho, n'abantu bose banduye ku mutima. Kuva ku gabo kugeza ku gore, mubahereze hanze y'inkambi, kandi ntibazanduza inkambi zabo, muri izo ndi ntuye. Kandi abana ba Isiraheli bakoze gutyo, babohereje hanze y'inkambi, nk'uko Umwami yabwiye Mose, ni ko abana ba Isiraheli bakoze. Kandi Uwiteka yavuganye kuri Mose, avuga: vugana abana b'Isirayeli, uvuge: umugabo cyangwa umugore, uwese waba yakoze kimwe mu byaha byose by'abantu, kandi yirengagiza arengagiza kandi roho iryo ryaba ryakoze icyaha, azatangaza icyaha yari yakoze, kandi azasubiza icyaha, igice kinini, n'igice cya gatanu cye azakongeraho kuri cyo, kandi azasubiza uwo yari yakoze icyaha kuri we. Ariko niba umuntu atagira uwo wihangana, kugirango asubize icyaha kiwe, icyaha gisubizwa Uwiteka kizajya ku muherezi, usibye impfizi yo guhuza, azakoreshwa mu guhuza icyaha cye. Kandi imbuto za mbere zose ukurikije ibintu byose byerekeranijwe mu bana ba Isiraheli, ibyose niba batanga Umwami, bizaba bya umupadiri; Kandi ibintu byerekeranijwe bya buri muntu, bizaba bye; kandi umugabo uwatanga umupadiri, bizaba bwe. Kandi Uwiteka

yavuze kuri Mose, avuga ati, vugisha abana ba Isiraheli, kandi uzabavugira uti, umugabo umugabo niba umugore we arangwa, kandi amunyoze amurebera hasi, kandi umuntu runaka aryamana na we uburiri bw'imbuto, kandi bihishe mu maso y'umugabo we, kandi yihishe, we ubwe abe yanduye, kandi umutangabuhamya ntabwo yari kumwe na we, kandi we ubwe ntabe yafashwe, kandi umwuka w'ishyari uze kuri we, kandi ashyarire umugore we, we ubwe yanduye, cyangwa umwuka w'ishyari uze kuri we, kandi ashyarire umugore we, we ubwe ntabe yanduye, kandi umugabo azana umugore we kwa muhabura, kandi azana impano imurebera, icumi cya efa ifu y'ingano; ntazasuka kuri yo amavuta, kandi ntashyire kuri yo ibirungo; kuko ari igitambo cy'ishyari, igitambo cy'urwibutso, ibutsa icyaha. Kandi umupadiri azamuzana, kandi azamuhagarariza imbere ya Mukama. Kandi umupadiri azafata amazi meza azima mu icyombo cy'ibumba, n'ubutaka buri hejuru y'ubutaka bw'ihema ry'ubuhamya, maze umupadiri azashyire mu mazi. Kandi umupadiri azahagarariza umugore imbere ya Shebuja, kandi azambura umutwe w'umugore, kandi azashyira mu maboko ye igitambo cyo kwibuka, igitambo cy'ishyari, ariko mu kuboko kw'umupadiri hazaba amazi y'ikirego y'uwo mucyamwa. Kandi umuhabura azashyirira kuyiranga umwishingizi uwo umugore, kandi azabwira uwo umugore: Niba nta muntu waryamye nawe, niba utarabyerekana kwanduza munsi y'umugabo wawe wenyine, uba utarimo icyaha kuva ku mazi y'ikirego y'umuvumo uyu. Niba ariko wowe warabyanze ufite umugabo, cyangwa wanduye, kandi umuntu runaka yatanze igitanda cye muri

wewe, usibye umugabo wawe; Kandi umupadiri azahira umugore mu ndahiro z'umuvumo uyu, kandi umupadiri azabwira umugore, Uwiteka akugire mu muvumo no mu ndahiro hagati y'abantu bawe, mu gutanga Uwiteka ikibuno cyawe cyaguye, n'inda yawe yavimbye. Kandi amazi mabi aya azinjira mu nda yawe kugira ngo inda yubuke, kandi ikibuno cyawe kigwe, kandi umugore azavuga, Ntibikorwe, ntibikorwe. Kandi umupadiri azandika imivumo iyi mu gitabo, kandi azayisiba mu mazi y'ikirego cy'ukuvuma. Kandi azanywesha umugore amazi y'ikirego cy'umuvumo, kandi azinjira muri we amazi y'umuvumo y'ikirego. Umupadiri azakira mu kuboko kw'umugore igitambo cy'ishyari, azashyira igitambo imbere y'Uwiteka, kandi azacyereka ku gitabo. Kandi umupadiri azafata intoki kuva mu gitambo icyibuka cyacyo, kandi azacyizamura hejuru y'igukiriro, kandi nyuma. Amazi azatera umugore kunywa ibi bintu. Kandi bizaba niba yanduye kandi kwibagirwa kwibagirwa umugabo we, kandi amazi yo kwirengagiza yo kuvuma azinjira muri we, kandi inda ye izabyimba, kandi igice cye kizagwa, kandi umugore azaba umuvumo mu bantu be. Niba ariko umugore atanyanyagwa, kandi abe isuku, azaba intagatifu kandi azabyara imbuto. Uyu ni itegeko ry'ishyari, iyo umugore ushaka guhemuka ari umubyeyi, kandi akanduye. Cyangwa umugabo, niba impwemu y'ishyari imujyaho, kandi ashyarire umugore we, kandi ahagararize umugore we imbere ya Mwami, kandi umupadiri azamukorera amategeko yose aya, kandi umugabo azaba ataricyaha kuva mu cyaha; kandi umugore uwo azakira icyaha cye.

6

Kandi Uwiteka yavuganye na Mose, avuga ati, vugana n'abana ba Isiraheli, kandi uzabavugira uti, umugabo cyangwa umugore, uwari cyane yindamutso indamutso yo kwiyerekana ubwera kuri Uwiteka, kuva mu vino na mu kunywa gukomeye azayereka; kandi vinegere kuva mu vino na vinegere kuva mu kunywa gukomeye ntazanywa; kandi byose bikorwa kuva mu zabibu ntazanywa; kandi zabibu nshya na zabibu zumye ntazarya iminsi yose y'indamutso ye; kuva muri byose bikozwe kuva mu muzabibu, vino kuva mu gihuta kugeza ku mbuto ntazarya iminsi yose y'ubwera; umwere ntuzaze ku mutwe we, kugeza igihe iminsi yose, iminsi yose yasezeranye Uwiteka bizuzuzwa; azaba yera akuza umusatsi imisatsi y'umutwe iminsi yose y'indamutso kuri Uwiteka; ku roho yose yapfuye ntazinjira kuri se na nyina, na ku murumuna na ku mushiki, ntaziyobesha kuri bo bapfuye, kuko indamutso y'Imana ye iri kuri we ku mutwe we; Iminsi yose y'indamutso ye azaba yera kuri Uwiteka. Niba ariko umuntu apfa kuri we gitunguranye, ako kanya umutwe w'indamutso ye uzayanduza, kandi azamura umutwe we ku munsi azezwa, ku munsi wa karindwi azamurwa. Ku munsi wa munane azana inuma ebyiri, cyangwa utukuza twabiri tw'inuma, kwa mupadiri, ku muryango w'ihema ry'ubuhamya. Kandi umupadiri azakora imwe ku bijyanye n'icyaha, n'imwe mu itegeko ryose ryoherejwe; kandi umupadiri azakora uguhuza ku bijyanye na we ku bijyanye n'ibyo yakoze icyaha ku bijyanye n'ubugingo bwe; kandi azera

umutwe we muri iryo itariki, iyo yerewe Uwiteka, iminsi y'indahiro; kandi azana umwana w'intama w'umwaka umwe mu kurenga; kandi iminsi ya mbere zizaba zidafite ishingiro, kuko umutwe w'indahiro ye wanduye. Kandi iri ni itegeko ry'uwasengeye, ku munsi azuzuza iminsi y'isengesho rye, azana we ku miryango y'ihema ry'ubuhamya. Kandi azazana impano ye kuri Uwiteka umwana w'intama w'umwaka umwe utagira inenge mu itegeko ryo gutwika byose, n'umwana w'intama nkenerwa w'umwaka umwe utagira inenge mu icyaha, n'impfizi imwe itagira inenge mu gukizwa, n'igitebo cy'imigati itakiriye ubukire y'ifu nziza imigati ivanze mu mavuta, n'ibigori bitakiriye ubukire byasizwe amavuta, n'igitambo cyabo, n'ikinyobwa cyabo. Kandi umupadiri azana imbere ya Mukama, kandi azakora iyo ku byerekeye icyaha cye, n'itambiro yose yaka cye. Kandi intama y'igitsina gabo azayikora igitambo cy'amahoro kuri Uwiteka hejuru y'igitebo cy'imigati itazimuye; kandi umupadiri azakora igitambo cyayo, n'igitambo cy'ibinyobwa cyayo. Kandi uwasezeranije azamura umutwe we hafi y'imiryango ya hema y'ubuhamya bw'indagano ye, kandi azashyira umusatsi hejuru y'umuriro, uri munsi y'igitambo cy'amahoro. Kandi umupadiri azafata ukuboko cyatetse kuva ku ntama y'igitsina gabo, n'umugati umwe utazimbukiye kuva mu giseke, n'ikeke itazimbukiye imwe, kandi azabigira ku maboko y'uwahaye indahiro nyuma y'uko yamwaye indahiro ye, kandi umupadiri azabizana nk'ituro imbere ya Mukama; bizaba byera kuri umupadiri hamwe n'igituza cy'ituro, na hamwe n'ukuboko kw'ituro; kandi nyuma y'ibyo uwahaye indahiro azanywa divayi. Uyu ni amategeko y'uwasezeranije, uwasezeranya

Uwiteka impano ye kuri Uwiteka ku bijanye n'indahiro ye, usibye ibyo ukuboko kwe gishobora kubona, ukurikije imbaraga z'indahiro ye, yasezeranya ukurikije amategeko y'ubutayu. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, avuga, vugisha Aroni n'abahungu be, avuga, mutyo muzahe umugisha abahungu ba Isiraheli, mubabwire, Umubyeyi aguhe umugisha, kandi akurinde. Umwami amurike isura ye kuri wewe, akugirire impuhwe. Uwiteka ahagararike isura ye kuri wewe, akuhe amahoro. Kandi bazashyira izina ryanjye ku bana ba Isiraheli, nanjye Uwiteka nzabahe umugisha.

7

Kandi byabaye ku musi Mose yarangije, kugirango azamure ihema, kandi yarayisanze, kandi yayerekeye, kandi ibikoresho byose byayo, kandi igutereko, kandi ibikoresho byose byacyo, kandi yarabisize, kandi yarabyerekeye. Kandi abayobozi ba Isiraheli bazanye, abayobozi cumi na babiri b'imiryango y'abasogokuru babo, aba ni abayobozi b'amoko, aba ni abahagaraye ku gusura. Kandi bazanye impano yabo imbere ya Mukama: amagare atandatu yafunitse, n'inka cumi na ebyiri, igare kuva ku bayobozi babiri, n'uruhongore kuva kuri buri wese, kandi babizanye imbere y'ihema. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Fata kuva kuri bo, kandi bizaba ku mirimo y'ikoranabuhanga y'ihema ry'ubuhamya; kandi uzabiha Abalewi, umwe wese ukurikije akazi ke. Kandi Mose amaze gufata amagare n'inzovu, yabiha Abalewi. Kandi ibyuma bibiri

byo gutwara ibintu n'inzovu enye yabihaye abahungu ba Gedesoni hakurikijwe imirimo yabo. Kandi amagare ane n'inzovu umunani yahaye abahungu ba Merari hakurikijwe imirimo yabo, binyuze muri Itamari umuhungu wa Aroni umuherezi. Kandi ku bana Kohath ntiyabaheye, kuko ibintu byo gukorera ibyera bifite, ku bitugu bazabitwara. Kandi abayobozi bazanye mu kwegurira kw'igukiriro, ku munsi washizweho amavuta, kandi abayobozi bazanye impano zabo imbere y'igukiriro. Umwami yavuze kuri Mose ati: Umutware umwe ku munsi, umutware ku munsi, bazana impano zabo mu kwugurura igukiriro. Kandi yari ugutanga mu munsi wa mbere impano ye, Nahshon umuhungu wa Aminadabu, umutware w'ubwoko bwa Yuda. Kandi yaje impano ye: igikombe cy'ifeza kimwe, makumyabiri n'ijana uburemere bwacyo; igikombe kimwe cy'ifeza, mirongo irindwi ya sikeli nk'uko sikeli yera ibigereranya; byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo abe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impfizi z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Nahashoni umuhungu wa Aminadabu. Ku munsi wa kabiri, Natanaeli umuhungu wa Sogari, umutware w'umuryango wa Isakari, yatanze. Kandi yatanze impano ye: igikombe cy'ifeza kimwe, uburemere bwacyo ari makumyabiri n'ijana, igikombe kimwe cy'ifeza cy'ibiro mirongo irindwi

hakurikijwe sekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impfumvumvire kimwe cya zahabu icumi, kizuye impfumvumvire. Umwana w'inka umwe uva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe itegekwa ryose ryaka, n'impene imwe iva mu ihene kubijyanye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo z'ihene eshanu, intama z'igitsina gore z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Netaneli umuhungu wa Zuwari. Ku musi wa gatatu, umutware w'abahungu ba Zebuluni, Eliab umuhungu wa Heloni. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo ijana na mirongo itatu; igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi ukurikije isekeli yera; byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku gitambo; icyotsi kimwe cya zahabu icumi, cyuzuye ibyatsi byeruye. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impongo z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Eliyabu umuhungu wa Heloni. Ku musi wa kane umutware w'abana ba Rubeni, Elizuri umuhungu wa Sediyuri. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo ijana na mirongo itatu; igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi ukurikije isekeli yera; byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku gitambo; icyotsi kimwe cya zahabu icumi, cyuzuye impumuro. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana

w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impfizi z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Elizuru umuhungu wa Shedeyuru. Ku munsi wa gatanu, umuyobozi w'abahungu ba Simeyoni, Salamiyeli umuhungu wa Surisadayi. Impano ye: isahani imwe ya feza ifite uburemere bwa mirongo itatu n'ijana, igikombe kimwe cya feza gifite amasekeli mirongo irindwi hakurikijwe isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira igitambo. Igitambaro kimwe cyo gutwikamo ubucanamakuru, cya zahabu icumi, kizuye ubucanamakuru. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe itegeko ryo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeye icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impongo z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Shelumiel umuhungu wa Zurishaddai. Ku munsi wa gatandatu, umutware w'abahungu ba Gadi, Eliyasafi umuhungu wa Ragueli. Impano ye: igikombe cyifeza kimwe, ijana na mirongo itatu uburemere bwacyo, igikombe kimwe cyifeza, amasekeli mirongo irindwi ukurikije isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe itegeko ryo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeye icyaha. Kandi mu

gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo z'ihene eshanu, intama z'igitsina gore z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Elisafu umuhungu wa Ragweli. Ku munsi w'indwi, umutware w'abahungu ba Efrayimu, Elishama umuhungu wa Amihudi. Impano ye: isahani imwe ya feza ifite uburemere bw'amasekeli ijana na mirongo itatu, igikombe kimwe cya feza cy'amasekeli mirongo irindwi hakurikijwe isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impongo z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Elishama umuhungu wa Ammihudu. Ku munsi wa munani, umutware w'abahungu ba Manase, Gamaliyeli umuhungu wa Fadasuri. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo ijana na mirongo itatu, igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi hakurikijwe isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe mu gitanga cyose cyaka, n'impfizi y'ihene imwe ku bijyanye n'icyaha; Kandi mu gitanga cy'amahoro inyana ebyiri, impfizi eshanu, impfizi z'ihene eshanu, intama z'igitsina gore z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Gamaliyeli umwana wa Pedazuri.

Ku munsi wa icyenda, umutware w'abahungu ba Benyamini, Abidani umuhungu wa Gideoni. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo ijana na mirongo itatu, igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi nk'uko isekeli yera ibigena, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku gitambo, icyotsi kimwe cya zahabu icumi, cyuzuye ibyatsi byeruye. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo z'ihene eshanu, intama z'impfizi z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Abidani umuhungu wa Gideoni. Ku musi wa cumi umutware w'abahungu ba Dan, Ahiezeri umuhungu wa Amishadayi. Impano ye: igikombe cyifeza kimwe, ijana na mirongo itatu uburemere bwacyo, igikombe kimwe cyifeza, amasekeli mirongo irindwi ukurikije isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyo gutwika byose, n'impene imwe kuva mu ihene ku byerekeranye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impfizi z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Ahiezeri umuhungu wa Ammishadayi. Ku munsi wa cumi na rimwe, umutware w'abahungu ba Asheri, Fagieli umuhungu wa Ekirani. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo

ijana na mirongo itatu, igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi hakurikijwe isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impfumvumvire kimwe cya zahabu icumi, kizuye impfumvumvire. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama w'umwaka umwe ku gitambaro cyose cyaka, n'impene imwe kuva mu mpene ku bijyanye n'icyaha. Kandi mu gitambo cyo gushima inzabibu ebyiri, impfizi eshanu, impene eshanu, intama z'igitsina gore z'umwaka umwe eshanu; iyi ni impano ya Pagiyeli umuhungu wa Okirani. Ku munsi wa cumi na kabiri, umutware w'abana ba Nefutali, Ahira umuhungu wa Enani. Impano ye, isahani imwe ya feza, uburemere bwayo ijana na mirongo itatu, igikombe kimwe cya feza, amasekeli mirongo irindwi hakurikijwe isekeli yera, byombi byuzuye ifu ryiza ryavanze mu mavuta kugira ngo ibe igitambo. Igikoresho cyo gutwikira impanga kimwe cya zahabu icumi, kizuye impanga. Umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, umwana w'intama umwe w'umwaka umwe kugira ngo abe igitambaro cyoherezwa cyose, n'impene imwe kuva mu ihene ku bijyanye n'icyaha. Kandi mu gitambo cy'amahoro inyana z'inka ebyiri, impfizi eshanu, impongo eshanu, intama z'impfizi z'umwaka umwe eshanu; iki ni ikado cya Ahira umuhungu wa Enani. Uku ni kwegurira kwa altare ku munsi yashizweho amavuta, kuva ku bayobozi b'abana ba Isiraheli: ibikombe bya feza cumi na bibiri, ibikombe bya feza cumi na bibiri, ibyotsi bya zahabu cumi na bibiri. Mirongo itatu na ijana shekeli, isahani imwe, na mirongo irindwi shekeli igikombe kimwe; ifeza yose y'ibikoresho, ibihumbi bibiri na

magana ane shekeli; shekeli, muri shekeli ntagatifu. Ibyotsi bya zahabu cumi na bibiri byuzuye impumuro, zahabu yose y'ibyotsi, makumyabiri n'ijana bya zahabu. Inka zose zo mu itandukaniro ryose, inyana cumi na ebyiri, impfizi cumi na ebyiri, intama z'umwaka umwe cumi na ebyiri, hamwe n'ibitandukaniro byazo, hamwe n'ibinyobwa byazo, hamwe n'impene zo mu buhene cumi na ebyiri ku byerekeye icyaha. Inzogera zose mu gitambo cyo kubona agakiza, inyana mirongo ibiri na ine, impfizi mirongo itandatu, impene mirongo itandatu z'umwaka umwe, intama z'igitsina gore mirongo itandatu z'umwaka umwe zidafite inenge; ubu ni ukwugurura kw'igukiriro, nyuma yo kuzuza amaboko ye, na nyuma yo kumusiga amavuta. Igihe Mose yinjiraga mu hema y'ubuhamya kugira ngo avugane na we, yumvise ijwi rya Mukama rivuga kuri we rihereye hejuru y'intebe y'igihango iri hejuru y'isanduku y'ubuhamya, hagati ya bakerubiyumu babiri, kandi yaravugaga kuri we.

8

Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, avuga, vugana Aroni, kandi uzamubwira, iyo ushyizeho amatara kuva mu gice, hakurikije imbere y'icyuma cy'amatara amatara indwi azamurika. Kandi Aroni yakoze gutyo; kuva ku gice kimwe imbere y'urumuri rw'itara yatwitse amatara yarwo, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi ubu ni ubwubatsi bw'itara: ikomeye, ya zahabu, umuti warwo, n'indabyo zarwo, byose bikomeye; nk'ishusho

Uwiteka yerekanye Mose, ni ko yakoze itara. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Musa avuga: Fata Abalewi kuva hagati y'abana ba Isirayeli, kandi uzababeza. Kandi gutyo uzakora kuri bo isuku ryabo: uzababaza amazi yo kwezeza, kandi umwambi uzaza ku mubiri wabo wose, kandi bazakaraba imyenda yabo, kandi bazaba isuku. Kandi bazafata umwana w'inka umwe kuva mu nka, kandi uyu igitambo ubufu bwiza buvanze muri amavuta, kandi umwana w'inka w'umwaka kuva mu nka uzafata kubijyanye n'icyaha. Kandi uzazana Abalewi imbere y'ihema ry'ubuhamya; kandi uzateranya itorero ryose ry'abana ba Isirayeli. Kandi uzazana Abalewi imbere ya Uwiteka, kandi abana ba Isirayeli bazashyira amaboko yabo kuri Abalewi. Kandi Aroni azatandukanya Abalewi nk'ituro imbere ya Uwiteka kuva ku bana ba Isirayeli; kandi bazaba kugira ngo bakore imirimo ya Uwiteka. Ariko Abalevite bazashyira amaboko hejuru y'imitwe y'inyana, kandi uzokora umwe ku bijyanye n'icyaha, n'umwe mu gitambaro cyose cyaka kwa Mukama, kugira ngo ubahuze. Kandi uzashyira Abalewi imbere ya Uwiteka, n'imbere ya Aroni, n'imbere y'abahungu be, kandi uzabaha nk'impano imbere ya Uwiteka; Kandi uzatandukanya Abalewi mu bana ba Isirayeli; kandi bazaba abanjye. Kandi nyuma y'ibintu ebyo, Abalewi bazinjira gukora imirimo y'ihema ry'ubuhamya, kandi uzabasukura, kandi uzabatanga imbere y'Umwami. Kuko nk'itanga ryatanzwe, aba banjye bari kuva hagati y'abahungu ba Isiraheli, aho kw'ababafungura inda yose, ababyeyi bambere bose kuva mu bahungu ba Isiraheli, nababonye kuri njye. Kuko jye bose ibyibanzwe muri abana ba Isiraheli kuva ku bantu kugeza ku bitungwa; umunsi nakubise

bose ibyibanzwe mu gihugu cya Misiri, nabarongoye kuri jye, kandi nafashe Abalewi aho bose ibyibanzwe muri abana ba Isiraheli. Kandi nasubije Abalewi nk'impano bahawe Aroni n'abana be mu rwego rw'abana ba Isiraheli, kugira ngo bakore imirimo y'abana ba Isiraheli mu ihema ry'ubuhamya, no gukora uguhuza ku bana ba Isiraheli, kandi ntihazabamo mu bana ba Isiraheli uwegera ku bintu byera. Mose na Aroni n'itorero ryose ry'abana ba Isiraheli bakorera Abalewi nk'uko Umwami yategetse Mose ku bijyanye n'Abalewi, ni ko abana ba Isiraheli babababakoreye. Kandi Abalewi biyerekeje, bakaroza imyenda yabo, Aroni yabaherekeje nk'ituro imbere ya Mukama, kandi Aroni yabakorereje uguhuza kugira ngo aberekeje. Kandi nyuma y'ibi, Abalevi binjiye gukorera umurimo wabo mu hema y'ubuhamya imbere ya Aroni, kandi imbere y'abahungu be, nkuko Uwiteka yategetse Mose ku bijyanye n'Abalevi, ni ko bakoze kuri bo. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, ibi ni ibyo bijyanye n'Abalewi; kuva imyaka makumyabiri n'itanu n'irushirije, bazinjira gukora mu ihema ry'ubuhamya; Kandi kuva imyaka mirongo itanu azakurwa ku mirimo, kandi ntazongera gukora. Kandi umuvandimwe we azakorera mu ihema ryo ubuhamya kurinda abarindi, ariko ntibikorera ibikorwa, gutyo uzakora ku Baleviyo mu birindiro byabo.

9

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose mu butayu bwa Sinai mu mwaka wa kabiri, bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa, mu

kwezi kwa mbere, avuga: Bwira, kandi abana ba Isiraheli bakore Pasika ku gihe cyayo, ku munsi wa cumi na kane w'ukwezi kwa mbere ku mugoroba, uzayikora ku bihe byayo; ukurikije amategeko yayo, kandi ukurikije ugereranya kwayo uzayikora. Kandi Mose yavuze ku bana ba Isiraheli gukora pasika itangira ku munsi wa cumi na kane w'ukwezi mu butayu bwa Sinai. Nk'uko Umwami yategekaga Mose, ni ko abana ba Isiraheli bakoze. Kandi abagabo bari banduye kubera roho y'umuntu baje, kandi ntibashobora gukora Pasika muri uwo munsi; kandi baje imbere ya Mose na Aroni muri uwo munsi. Kandi abo bagabo babwiye, twe turanduye kubera roho y'umuntu; ntabwo rero dukwiye kubujijwa gutanga impano kuri Mukama mu gihe cyayo hagati y'abana ba Isiraheli? Mose yabavuze ati, Hagarayi hano, kandi nzumva icyo Umwami azabategeka kubyerekeranye na mwe. Kandi yaganiriye Uwiteka kuri Mose, avuga, vugana abahungu ba Isiraheli, uvuga, umuntu umuntu, uwo niba aba atari isuku kuri roho y'umuntu, cyangwa mu nzira kure kuri mwe, cyangwa mu bicihe byanyu, kandi azakora Pasika kuri Uwiteka mu kwezi kwa kabiri mu musi wa cumi na kane; ku mugoroba bazakora byo, ku imigati itakiriye na imboga z'umunyu bazarya byo. Ntibazasiga kimwe kuva kuri we kugeza mu gitondo, kandi igufa ntibazamena kuva kuri we; bazakora ibyo hakurikijwe amategeko y'indahemuka. Kandi umugabo wese aba ari isuku, kandi atari mu rugendo rw'i kure, areka gukora Pasika, ubugingo bwe buzahanagurwa mu bantu be, kuko impano y'Umwami atayitanze ku gihe cyayo; icyaha cye azakirwa, umugabo uwo. Niba ariko umunyamahanga aje kuri mwe mu igihugu cyanyu, kandi akora

Pasika ya Uwiteka nk'uko amategeko ya Pasika n'uburyo bwayo biteye, azayikora, amategeko imwe azaba kuri mwe no ku munyamahanga no ku kavukire w'igihugu. Kandi ku munsi hema yashyizweho, igicu cyagutwikiye hema, inzu y'ubuhamya, kandi nimugoroba hari hejuru y'ihema nk'ishusho y'umuriro kugeza mugitondo. Bityo byabaga ibihoraho, igicu cyari gishishikaje yayo ku misi, n'ishusho y'umuriro ku ijoro. Kandi igihe igicu cyazamutse kuva mu ihema, nyuma y'ibyo abana ba Isiraheli bavukaga, kandi ahantu igicu hahagaritse, hariya abana ba Isiraheli bahisemo inkambi. Kubera itegeko rya Mukama, abana ba Isiraheli bazakubaka inkambi, kandi kubera itegeko rya Mukama bazagenda. Iminsi yose igicu kizigiriza hejuru ya hema, abana ba Isiraheli bazakubaka inkambi. Kandi igihe igicu cyamara hejuru y'ihema iminsi myinshi, abana ba Isiraheli bazarinda urindo rwa Imana, kandi ntibazava. Kandi bizaba iyo igicu kitwikira iminsi mubare kuri ihema, binyuze mwijwi rya Shebuja bazakubaka inkambi, kandi binyuze mubutegeko bwa Shebuja bazagenda. Kandi bizaba igihe cyose ihuriro ryaba kuva nimugoroba kugeza mugitondo, kandi ihuriro rizamuka mugitondo, bazagenda imisi cyangwa ijoro. Mu kwezi, iminsi ziyongera, igicu gicuruzwa gitwikira kuri yo, abana ba Isiraheli bazakubaka inkambi, kandi ntibazagenda. Kubera itegeko rya Mukama bazagenda, barinze irinda rya Mukama kubera itegeko rya Mukama mu kiganza cya Mose.

10

Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, ati, Wikorere amakondera abiri ya feza; uzayakora yakubitswe; kandi azaba ari aya wewe guhamagara itorero, no gutangiza inkambi. Kandi uzavuza muri zo, kandi iteraniro ryose rizateranywa ku muryango w'ihema ry'ubuhamya; Ariko niba bavuze mu imwe gusa, abayobozi bose, abakuru ba Isiraheli, bazaza kuri wewe. Kandi muzavuza inzumbwe ikimenyetso, kandi ingando ziri mu burasirazuba zizagenda; kandi muzavuza inzumbwe ikimenyetso cya kabiri, kandi ingando ziri mu majyepfo zizagenda; kandi muzavuza inzumbwe ikimenyetso cya gatatu, kandi ingando ziri hafi y'inyanja zizagenda; kandi muzavuza inzumbwe ikimenyetso cya kane, kandi ingando ziri mu majyaruguru zizagenda; bazavuza inzumbwe n'ikimenyetso mu kugenda kwabo. Kandi igihe mwateraniriza inteko, muzavuza inuma, ariko ntabwo mubikora mu buryo bw'ikimenyetso. Kandi abana ba Aroni, abapadiri, bazavuza inzambi, kandi bizaba kuri mwe itegeko ritazahinduka mu bwoko bwanyu. Ariko niba musohokera mu ntambara mu gihugu cyanyu kurwanya abanzi babaharaniye, kandi mukavuza amakondera, muzibukwa imbere ya Mukama, kandi muzarokotswa ku banzi banyu. Kandi mu minsi y'ibyishimo byanyu, kandi mu minsi y'ibirori byanyu, kandi mu minsi y'ukwezi gushya kwanyu, muzavuza amakondera kuri ibitangwa byose byokoye, kandi kuri ibitangwa by'amahoro yanyu; kandi bizaba ibuka imbere y'Imana yanyu; Jye ni Uwiteka Imana yanyu. Kandi byabaye mu mwaka wa kabiri, mu kwezi kwa kabiri, ku munsi Abana ba Isiraheli bavuye hamwe n'ibiribwa byabo muri ubutayu bwa Sinai, igicu kirahagarara muri ubutayu bwa Parani. Kandi barasimbuye abambere

kubera ijwi rya Umwami mu kiganza cya Mose. Kandi itegeko ry'inkambi y'abahungu ba Yuda barasohoka abambere hamwe n'imbaraga zabo, kandi kuri imbaraga zabo, Naasoni umuhungu wa Aminadabi. Kandi ku imbaraga z'umuryango w'abahungu ba Isakari, Natanaeli umuhungu wa Sogari. Kandi kuri imbaraga z'ubwoko bw'abana ba Zebuluni, Eliyabi, umuhungu wa Heloni. Kandi bazamanura ihema, hanyuma abahungu ba Gedesoni n'abahungu ba Merari, abatware ihema, bazagenda. Kandi baravuye icyiciro cy'inkambi ya Rubeni hamwe n'ingabo zabo; kandi kuri ingabo zabo, Elizuri umuhungu wa Shedeyuri. Kandi kuri ingabo z'umuryango w'abahungu ba Simeyoni, Shelumiyeli umuhungu wa Zurishadayi. Kandi kuri imbaraga z'umuryango w'abahungu ba Gadi, Elisafu umwana wa Ragueli. Kandi abahungu ba Kaati bazagenda batwaye ibintu byera, kandi bazahagarika ihema kugeza bashika. Kandi bazasohoka mu itondekanya ry'inkambi ya Efrayimu hamwe n'imbaraga zabo, kandi kuri imbaraga zabo, Elishama umuhungu wa Amihudi. Kandi kuri imbaraga z'umuryango w'abahungu ba Manase, Gamaliyeli umwana wa Fadasuri. Kandi kuri imbaraga z'ubwoko bw'abahungu ba Benjamini, Abidani wa Gideoni. Kandi bazagenda igice cy'inkambi y'abana ba Dani, ba nyuma y'inkambi zose, hamwe n'imbaraga zabo; kandi kuri imbaraga zabo, Ahiezeri umwana wa Amishadayi. Kandi kuri imbaraga z'ubwoko bw'abana ba Asheri, Pagieli umwana wa Ekirani. Kandi kuri ingabo z'umuryango w'abana ba Nefutali, Ahira umuhungu wa Enani. Izi ni ingabo z'abana ba Isiraheli, kandi bazamuye hamwe n'imbaraga zabo. Kandi Musa yavuze kuri Hobabi umuhungu wa Ragueli Umwadiyani, musezana wa

Musa: Twe turagenda mu ahantu Umwami yavuze, uyu nzabahe. Nza hamwe natwe, kandi tuzakugirira neza, kuko Umwami yavuze ibintu byiza kuri Isiraheli. Kandi yavuze kuri we, Sinzagenda, ariko nzagenda mu igihugu cyanjye no mu bwoko bwanjye. Kandi yavuze, Ntutareke, kubera ko wari hamwe natwe mu butayu, kandi uzaba umukuru muri twe. Kandi bizaba niba ugenda hamwe natwe, bizaba ko ibintu byiza byose Uwiteka azadukora, tuzakugirira neza. Kandi bavuye ku musozi w'Uwiteka urugendo rw'iminsi itatu, kandi isanduku y'isezerano ry'Uwiteka yabambere imbere yabo urugendo rw'iminsi itatu kugira ngo ibashe kubashakira ahantu ho kuruhukira. Kandi byabaye igihe isanduku yavwaga, Mose yavuze ati: Zuka Shebuja, abanzi bawe basasakazwe, bose bakanga bahunge. Kandi mu kuruhuka yavuze, garuka Shebuja ibihumbi n'ibihumbi byinshi muri Isiraheli. Kandi ibicu cyashiraho igicucu kuri bo ku misi, igihe bavaga mu nkambi.

11

Kandi abantu bari bavugurura ibibi imbere ya Mukama, Mukama yumvise, ararakara cyane, umuriro uva kuri Mukama ukamurika muri bo, ukarya igice cy'inkambi. Abantu bamaganye Musa, Musa arasengeye Umwami, umuriro ukahagarara. Ahantu hariya hwitwa Icyokora, kuko umuriro wabatwitse uva kuri Uwiteka. Kandi abavanze bari muri bo bashakaga cyane icyifuzo, kandi bicaye bararira hamwe n'abana ba Isiraheli, kandi bavuze, Ninde azatugaburira inyama?

Twibukaga amafi, ayo twari turya muri Egiputa nk'impano. N'ibisukari, n'ibinyomoro, n'utureri, n'ibitunguru, n'itunguru tunini. Ubu ariko roho yacu yumye burundu; nta kintu keretse mana amaso yacu areba. Ariko manna imeze nk'imbuto ya koriyanderi, kandi isura yayo ni isura ya kirisitali. Kandi abantu bari bagenda hano no hino, bakusanya, bacase mu cyuhagiro, bacura mu rusekuro, bateka mu nkono, bakabikora ibigori, kandi ibyishimo byabyo byari nk'uburyohe bw'ikigori cy'amavuta. Kandi igihe umunyu wamanukaga ku nkambi mu ijoro, manna yamanukaga kuri wo. Mose yumvise abantu barira mu miryango yabo, buri wese ku muryango we, maze Uwiteka ararakara cyane, kandi Mose nawe yabonaga ibyo ari bibi. Mose yavuze ku Mwami ati: Kuki wakoze nabi umugaragu wawe? Kandi kuki sinshobora kubona ubwubahane imbere yawe, kugeza aho ushyira umutwaro w'abantu aba kuri njye? Ntabwo jye ntwite mu nda abantu bose aba, cyangwa jye nababyaye? Kuko urambiriye, fata we mu gikona cyawe, nk'uko umurera azamura umwana wonka, mu gihugu wasezeye ba sekuruza babo? Nzayibona he inyama yo guha abantu bose aba? Kuko bararira kuri njye, bavuga bati, Duhe inyama, kugira ngo turye. Ntabwo nzashobora jye wenyine gutwara abantu aba, kuko iri jambo riremereye cyane kuri njye. Niba ariko ari gutyo ukora kuri njye, yica njye n'urupfu, niba nabonye ubuntu imbere yawe, kugira ngo ntabona ingorane yanjye. Umwami yavuze kuri Mose ati: Nkusanyirize abagabo mirongo irindwi mu basaza ba Isiraheli, abo wowe ubwawe uzi ko ari basaza b'abantu n'abanditsi, uzabazane ku ihema ry'ubuhamya, kandi bazahagararira hariya hamwe nawe. Kandi nzamanuka,

nzavugane hano hamwe nawe, nkuremo umwuka uri kuri wewe, nkawushyire kuri bo, kandi bazagufasha guhangana n'inshingano z'abantu, kandi ntuzongere kuzitwara wowe wenyine. Kandi abantu uzabwira, mwiyoze kugeza ejo, kandi muzarya inyama; kuko mwariye imbere ya Mukama, muvuga, ninde azaduha inyama? Ko byari byiza kuri twe muri Egiputa; kandi Uwiteka azabaha inyama yo kurya, kandi muzarya inyama. Ntabwo umunsi umwe muzarya, kandi ntabwo imisi ibiri, kandi ntabwo iminsi itanu, kandi ntabwo iminsi icumi, kandi ntabwo iminsi makumyabiri, kugeza ukwezi kw'iminsi muzarya, kugeza igihe bizasohoka mu mazuru yanyu; kandi bizabera kuri mwe inzika, kuko mwangiye Uwiteka, uri muri mwe, kandi mwariye imbere ye, muvuga muti, kuki twasohotse muri Misiri? Kandi Mose yavuze, amagana atandatu y'ibihumbi by'abasirikare b'amaguru ni abantu, muri abo ndi muri bo; kandi wowe wavuze, nzabaha inyama kurya, kandi bazarya ukwezi w'iminsi; Intama n'inzozi zizicwa kubera bo, kandi bizababahirira? Cyangwa amafi yose y'inyanja azateranyirizwa kuri bo, kandi bizababahire? Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, Mbega ukuboko kwa Uwiteka ntakizaba kihagije? Ubu umaze kumenya niba ijambo ryanjye rizakugera cyangwa oya. Mose yarasohokaga, avugana n'abantu amagambo y'Umwami, ateraniriza abagabo mirongo irindwi mu basaza b'abantu, maze we ubwe abahagarika hafi y'ihema. Kandi Uwiteka yamanukiye mu gicu, kandi yavugana na we, kandi yakuyeho ku mwuka wari kuri we, kandi washyizeho ku bagabo mirongo irindwi abasaza. Nuko umwuka ukiruhukiye kuri bo, barahanuye, kandi ntibongeye. Kandi abantu babiri basigaye mu nkambi, izina

ry'umwe Elidadi, kandi izina rya wa kabiri Medadi; kandi umwuka warakiriye kuri bo; kandi aba bari mu banditswe, kandi ntibaje ku ihema; kandi barahanuye mu nkambi. Kandi umusore yirukiye aje, yabwiye Mowese; kandi yavuze, ati, Elidadi na Medadi barahanuye mu nkambi. Kandi asubije Yosuwa umwana wa Nuni wahagaraye iruhande rya Mose uwatoranijwe, yavuze, Shebuja Mose, bahagarike. Kandi Musa yamubwiye, nturishaka kwigana nanjye? Kandi ninde watanga abantu bose ba Uwiteka babe abahanuzi, igihe Uwiteka atanga umwuka we kuri bo? Kandi Musa yagiye mu nkambi we hamwe n'abasaza ba Isiraheli. Kandi umwuka wasohotse avuye kuri Uwiteka, kandi watwaye inkware ziva mu nyanja; kandi yazishyize hejuru y'inkambi inzira y'umunsi kuva hano, n'inzira y'umunsi kuva hano, hikikije inkambi, nk'ibiganza bibiri hejuru y'ubutaka. Kandi abantu bamaze guhaguruka umunsi wose, n'ijoro ryose, n'umunsi wose ukurikira, bakusanya inkware; uwo wakusanyije bike, yakusanyije ibikori icumi; kandi biyambikiye aho biyambika hafi y'inkambi yose. Inyama yari ikiri mu menyo yabo mbere y'uko irangira, kandi Uwiteka yarakaye ku bantu, kandi Uwiteka yakubise abantu igihano kinini cyane. Kandi ryitiriwe izina ry'ahantu hariya, Imva z'Irari; kuko hari bahahambye abantu b'irari. Kuva mu Mva y'Irari abantu bavuye bagiye muri Hazeroti; kandi abantu bari muri Hazeroti.

12

Kandi Miriamu na Aroni bavuze kurwanya Mose, kubera umugore w'Umuetiyopiya wari wafashe Mose, kuko yari yafashe umugore w'Umuetiyopiya, kandi bavuze: Mbese si kuri Mose wenyine Uwiteka yavuze? Ntabwo na twe yaravuze? Kandi Uwiteka yumvise. Kandi umugabo Mose yari mpola cyane kuruta abantu bose bari ku isi. Uwiteka yavuze ako kanya kuri Mose na Aroni na Miriamu ati, Mugende mwe batatu mu ihema ry'ubuhamya. Kandi basohokeye batatu muri ihema ryo ubuhamya; kandi Uwiteka yamanukiye mu inkingi y'igicu, kandi ahagarara ku muryango w'ihema ryo ubuhamya; kandi Aroni na Miriamu bahamagariwe; kandi basohokeye bombi. Kandi yavuze kuri bo, Mumve amagambo yanjye: niba umuhanuzi wanyu aba wa Uwiteka, mu kigaragaro nzamenyekana kuri we, kandi mu gusinzira nzavugana na we. Ntabwo ari bityo umugaragu wanjye Mose, mu nzu yanjye yose yizewe ari; Umunwa kuri umunwa nzavugana na we, mu ishusho, kandi si binyuze mu migani, kandi icyubahiro cya Mukama yabonye; kandi kuki mutatinya kuvuga nabi kurwanya umugaragu wanjye Mose? Kandi uburakari bw'umujinya bwa Umwami bwari kuri bo, maze agenda. Kandi igicu cyavuye ku ihema; kandi reba, Miriamu yari afite ibigenge nk'urubura; kandi Aroni yareba Miriamu, kandi reba, afite ibigenge. Kandi Aroni yavuze kuri Mose, ndagusaba shebuja, ntutudushireko icyaha, kuko twabaye abatazi nk'uko twonye; Ntabwo agahinduka nk'aho angana n'urupfu, nk'aho ari igihungabana gisohoka mu nda ya nyina, kandi gikarya igice cy'inyama zayo. Kandi Mose yamaganye kuri Uwiteka, avuga, Imana ndagusaba, mumukirize. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, niba se wiwe

yamuteye amatwi mu maso ntiyoba yisoni iminsi irindwi? Reka atandukanywe iminsi irindwi hanze y'inkambi, kandi nyuma y'ibyo azinjire. Kandi Mariya yatandukanijwe hanze y'inkambi iminsi irindwi; kandi abantu ntibakoze ingendo, kugeza igihe Mariya yezejwe. Kandi nyuma y'ibyo abantu bavuye muri Aseroti, kandi bashize inkambi mu butayu bwa Parani.

13

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, ohereze wowe ubwawe abagabo, kandi bareke bagenzure igihugu cy'Abakanaani, icyo njye ndatanga kubana b'Isiraheli nk'umutungo; umugabo umwe ukurikije umuryango, ukurikije imiryango y'abasogokuru babo uzababohereza, bose umuyobozi kuva muri bo. Kandi Musa yaboherereje kuva mu butayu bwa Parani binyuze mu ijwi rya Mukama; bose abagabo abayobozi b'abana ba Isiraheli aba. Kandi aya ni amazina yabo: y'umuryango wa Rubeni, Samweli umuhungu wa Zakuri. Mu bwoko bwa Simeoni, Shafati umuhungu wa Suri. Mu muryango wa Yuda, Kalebu umuhungu wa Yefune. Kw'umuryango wa Isakari, Igali umuhungu wa Yosefu. Mu bwoko bwa Efrayimu, Ause umuhungu wa Nun. Mu bwoko bwa Benjamini, Paliti umuhungu wa Rafu. Mu bwoko bwa Zabuloni, Gadiyeli umuhungu wa Sodi. Ku bw'umuryango wa Yozefu, w'abahungu ba Manase, Gadi umuhungu wa Susi. Kw'umuryango wa Dani, Amiyeli umuhungu wa Gamaliyeli. Kw'umuryango wa Asheri, Sathuri umuhungu wa Mikayeli. Mu bwoko bwa Nafutali, Nabi umuhungu wa Sabi. Kw'umuryango

wa Gadi, Gadiyeli umuhungu wa Maki. Aya ni amazina y'abagabo Mwose yohereje kugira ngo bagenzure igihugu; kandi Mwose yise Ause umuhungu wa Nun, Yosuwa. Kandi Musa yabaohereje kugirango bagenzure igihugu cya Kanana, kandi yabavuze ati: Muzamuke muri ubu butayu, kandi muzazamuka kuri umusozi, kandi muzabona igihugu icyo ari cyo, n'abantu batuye kuri cyo, niba ari bakomeye cyangwa intege nke, cyangwa niba ari bake cyangwa benshi. Kandi ni ubuhe butaka aba bantu baba muri bwo, niba bwiza cyangwa bubi; kandi ni imidugudu izihe aba bantu batuye muri yo, niba iri mu nzitirwa cyangwa mu bidafite inzitirwa? Kandi ubutaka ni ubuhe, butoshye cyangwa bwonge; niba hari ibiti muri bwo, cyangwa nta byo; kandi mukomeze muzahabwa ibyo biva ku mbuto z'ubutaka. Kandi iminsi, iminsi y'impeshyi, ni intangiriro z'inzabibu. Kandi bamaze kuzamuka barakoreye ubugenzuzi ku igihugu kuva mu butayu bwa Sini kugeza i Rehobu, aho hantu hinjirwa muri Hamati. Kandi bazamutse mu butayu, kandi bagiye kugeza i Heburoni, kandi hariho Akimani, na Sheshayi, na Talimayi, ibisekuruza bya Anaki; kandi Heburoni yubatswe imyaka irindwi mbere ya Tanisi yo mu Misiri. Kandi baje kugeza ku cyuzi cy'ishami, kandi barayisuzuma, kandi baciye hano ishami n'ishami ry'inzabibu rimwe kuri ryo, kandi babihaye ku nkoni, kandi kuva ku makomamanga, kandi kuva ku ngufi. Kandi ahantu hariya bahatuye Ikigega cy'Ishami, kubera ishami abana ba Isirayeli bakatse kuva aho. Kandi barasubiye aho bavuye nyuma yo kugenzura ubutaka nyuma y'iminsi mirongo ine. Kandi bagiye baje kwa Mose na Aroni no ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli, mu butayu bwa Parani Kadeshi; kandi

babasubije ijambo na ku iteraniro ryose, kandi berekanye imbuto y'igihugu, kandi bamubwiye, kandi bavuze, twaje mu gihugu wari wohereje twe, igihugu giterera amata n'ubuki; kandi uyu ni imbuto yacyo. Ariko igihugu gituye kuri yo ni gitinyutse, kandi imigi ifite inzitizo yaremajwe nini cyane; kandi ubwoko bwa Anaki twabubonye hariya. Kandi Amaleki aba mu igihugu kijya mu majyepfo; kandi Abaheti, n'Abahivi, n'Abayebusi, n'Abamori baba mu ntara y'imisozi; kandi Abakanaani baba hafi y'inyanja, kandi hafi y'uruzi rwa Yorodani. Kandi Kalebu yacecekesha abantu imbere ya Mose, kandi yamubwiye ati, Oya, ariko tuzazamuka tuzayitwara, kuko turi abakomeye tuzashobora kubarwanya. Kandi abantu bazamutse hamwe na we bavuze ngo: Ntituzamuka, kuko ntidushobora kuzamuka tugana kuri icyo gihugu, kuko kiri gikomeye kuruta twe cyane. Kandi barazanye inkuru itera ubwoba y'igihugu bari bagenzuye kuri abana ba Isiraheli, bavuga bati, igihugu twanyuzeho tugisuzuma ni igihugu kirya abatuye kuri cyo; kandi abantu bose twabonye muri cyo ni abagabo barenga uburerebere. Kandi hano twabonye abagigante, kandi twari imbere yabo nk'inzige; ariko kandi gutyo twari imbere yabo.

14

Kandi itorero ryose ryamaze gufata, ryatanze ijwi; kandi abantu barariye ijoro ryose. Kandi bavuguruzaga kuri Mose na Aroni abana bose ba Isiraheli; kandi inteko yose yabavuze iti, Twari

twapfuye mu gihugu cya Egiputa, cyangwa muri ubu butayu, niba twari twapfuye; kandi kuki Uwiteka atwinjiza muri iki gihugu kugirango tugwe mu ntambara? Abagore bacu n'abana bazaba muri umusambwa; none rero nibyiza kugaruka muri Misiri. Kandi bavuze umwe ku wundi bati: Reka duhe umuyobozi, kandi tugaruke muri Egiputa. Kandi Mose na Aroni baguye ku maso imbere y'iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli. Yoswa umwana wa Nuni, na Kalebu umwana wa Yefune, bo mu bagiye gusuzuma igihugu, baciye imyenda yabo, kandi bavuze ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli, bavuga bati: Igihugu twasuzumye ni cyiza cyane cyane. Niba Uwiteka atuhitamo, azatwinjiza muri iyi gihugu, kandi azagiduha; igihugu gisukamo amata n'ubuki. Ariko kuva kuri Umwami ntimuhinduke abanyigisho; mwe ntimwite ubwoba abantu b'igihugu, kuko ni ibiryo kuri mwe; kuko igihe cyavuye kuri bo; ariko Umwami ari muri twe; ntimwite ubwoba bo. Kandi inteko yose yavuze kubatera amabuye n'amabuye; kandi icyubahiro cya Mwami cyagaragaye mu gicu hejuru y'ihema ry'ubuhamya ku bana bose ba Isiraheli. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, Kugeza ryari abantu aba baranzanguruka? Kandi kugeza ryari batanyizera ku bimenyetso byose nakoreye muri bo? Nzabakubita urupfu, kandi nzabarangiza; kandi nzakora wewe n'inzu ya so wawe muzu igihugu gikuru, kandi byinshi kuruta iki. Kandi Mose yavuze kuri Uwiteka, kandi Egiputa izumva, kuko wazanye abantu aba mu mbaraga zawe kuva muri bo. Ariko kandi abantu bose batuye kuri iyi si bari bumvise, ko wowe uri Uwiteka muri aba bantu, wowe uboneka amaso ku maso Uwiteka, kandi igicu cyawe kihagararirwe hejuru yabo, kandi mu

inkingi y'igicu wowe ugenda imbere yabo ku musi, kandi mu inkingi y'umuriro ku ijoro. Kandi uzatsembatsemba abantu aba nk'aho ari umuntu umwe; kandi amahanga yose yumvise izina ryawe bazavuga, bavuga ngo, kubera ko Umubyeyi atabashoboye kuzana abantu aba mu gihugu yarahiye, yabakoze hasi mu butayu. Kandi ubu reka izuzwe imbaraga zawe Mwami, mu buryo wavuze, uvuga ngo, Mwami uhangane, kandi ukungahaye mu mbabazi, kandi w'ukuri, akuraho ubugome n'ubugoryi n'ibyaha, kandi mu gusukura ntazasukura uwashinjwe, asubiza ibyaha bya ba se ku bana kugeza ku gisekuru cya gatatu na cya kane. Reka icyaha cy'abantu aba ukurikije imbabazi zawe nini, nk'uko wabaye mwiza kuri bo kuva muri Egiputa kugeza ubu. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, Ndababyeyi nk'uko ijambo ryawe ribivuze. Ariko ndabaho njye kandi kizuba izina ryanjye, kandi icyubahiro cya Mukama kizuzuza isi yose. Kubera ko abagabo bose babonye icyubahiro cyanjye, n'ibimenyetso nakoreye muri Egiputa, no mu butayu, kandi bampagarije inshuro icumi, kandi batumvise ijwi ryanjye, rwose ntibazabona igihugu narahiye ba sogokuru babo; ariko abana babo bari kumwe na njye hano, abatazi icyiza cyangwa ikibi, bose bato badafite uburambe, abo nzabaha igihugu; ariko bose banyamutswe, ntibazakibona. Ariko umwana wanjye Kalebu, kuko umwuka undi uri muri we, kandi yankurikiye, nzamuzana mu gihugu aho yinjiyemo hariya, kandi imbuto ye izakigira umurage. Ariko Amaleki na Kanani batuye mu kibaya; ejo mugaruke kandi mugende mu butayu, inzira ya Nyanja Itukura. Kandi Uwiteka yavuze kuri Musa na Aroni, avuga ngo, ni kugeza ryari itorero ribi iri? Ibyo bo

ubwabo baranurira imbere yanjye, inuriro y'abana ba Isiraheli, bari baranuriye kuri mwe, nayumvise. Navuze kuri bo, ndabaho jye, avuga Umwami; rwose mu buryo mwavuze mu matwi yanjye, gutyo nzakora kuri mwe. Muri ubutayu ubu imibiri yanyu izagwa; n'abantu bose babawe inshingano, n'abatarwaho muri mwe kuva ku myaka makumyabiri n'abakuru, bose banongoye kuri njye; niba mwemwe muzinjira mu gihugu nacyeretseho ukuboko kwanjye kugira ngo mubeho kuri cyo; ariko Kalebu umuhungu wa Yefune, na Yoswa umuhungu wa Nuwe. Kandi abana, mwavuze ko bazaba mu gusahurwa, nzabinjiza mu igihugu; kandi bazarungika igihugu mwarahakanyeho. Kandi imibiri yanyu izagwa muri ubu butayu. Abahungu banyu bazaba batuye mu butayu imyaka mirongo ine; kandi bazatwara ubusambanyi bwanyu, kugeza igihe ibice by'imibiri yanyu bizashira mu butayu, ukurikije umubare w'iminsi mwagenzuye igihugu, iminsi mirongo ine, umunsi ku mwaka, muzakira ibyaha byanyu imyaka mirongo ine; kandi muzamenya uburakari bw'umujinya wanjye. Jye Uwiteka navuze, rwose ni ko nzakora uku kurushanwa kubi aka, karundanyije kuri jye; muri uwo mutarambo aha bazarangizwa burundu, kandi hariya bazapfa. Kandi abantu, Mose yari yohereje kugira ngo bakore iperereza ku igihugu, kandi baje bavugurura ku gihugu imbere y'inteko kugira ngo bazane amagambo mabi ku gihugu, kandi bapfuye abantu bavuze mabi ku gihugu mu guhano imbere ya Mukama. Kandi Yosuwa umuhungu wa Nuni na Kalebu umuhungu wa Yefune barabayeho muri abo bagabo bari bagiye gusuzuma igihugu. Kandi Musa yavuze amagambo aya ku bana bose ba Isiraheli;

kandi abantu bacuramye cyane. Kandi babyutse kare mu gitondo bazamutse ku isonga ry'umusozi, bavuga, dore, twebwe tuzazamuka mu mwanya Uwiteka yavuze, kuko twonye. Kandi Musa yavuze, Kuki mwe munyurwa ijambo rya Mukama? Ntibizaba byiza kuri mwe. Ntimuzamuke, kuko Uwiteka ntari kumwe namwe; kandi muzagwa imbere y'abanzi banyu. Kuko Amaleki n'Umukanaani bari imbere yanyu, kandi muzagwa n'inkota, kubera ko mwarahinduye mwanga Uwiteka, kandi Uwiteka ntazaba muri mwe. Kandi bahatiye inzira, bazamutse kuri impinga y'umusozi; ariko isanduku y'isezerano rya Uwiteka na Mose ntibyimutswe mu nkambi. Kandi Amaleki yamanukiye kandi Umukanaani wari utuye mu musozi uriya, kandi barabatsindiye, kandi barabatemaguye kugeza Horima; kandi barasubiye mu nkambi.

15

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ati, vugana abana b'Isirayeli, kandi uzabavugira uti, iyo mwinjiye mu gihugu cy'aho mutuye, icyo njye ndabahe mwe, kandi uzakora ibitambo byose byaka kuri Uwiteka, igitambo cyose cyaka cyangwa igitambo, kugira ngo ugire icyo wavuze kinini, cyangwa ukurikije kubushake, cyangwa mu minsi yanyu mikuru mukore impumuro nziza kuri Uwiteka, niba ari kuva mu nka cyangwa kuva mu ntama. Kandi uwo utanga azazana impano ye kuri Uwiteka, igitambo cy'ifu yera icumi cya efa ivanze mu mavuta mu gice cya kane cya hini. Kandi divaye mu ituro ryo kunywa

igice cya kane cya hini muzakora ku ituro ryose ryaka, cyangwa ku ituro; ku mwana w'intama umwe uzakora ingano, ituro impumuro nziza kuri Uwiteka. Kandi ku mpfizi, iyo mukoze yo mu gitambaro cyose cyaka cyangwa mu gitambaro, uzakora igitambaro cy'ifu nziza ibice bibiri cya cumi bivanze mu mavuta igice cya gatatu cya hini; Kandi divayi mu gitambaro cyo kunywa igice cya gatatu cya hini uzazana mu mpumuro nziza kuri Uwiteka. Niba ariko mukoze kuva mu nka mu gitanga cyose cyaka cyangwa mu gitambo cyo kuzuza inshuti, cyangwa mu kugira agakiza kwa Mukama, kandi azana ku mwana w'inka igitambo cy'ifu nziza ibice bitatu cya cumi bivanze mu mavuta kimwe cya kabiri cya hini. Kandi divuye igice cya hin nk'ituro ry'ibinyobwa, ituro impumuro nziza kuri Uwiteka. Gutya uzakora ku mwana w'inka umwe, cyangwa ku ntama y'igitsina gabo imwe, cyangwa ku mwana w'intama umwe mu ntama cyangwa mu mpene. Ukurikije umubare w'ibyo niba mukoze, gutya muzakora kuri umwe, ukurikije umubare wabo. Buri wavutse mu gihugu azakora gutya kugira ngo atange ibitungwa nk'ibi mu mpumuro nziza kuri Uwiteka. Niba ariko umunyamahanga muri mwe yongerwaho mu gihugu cyanyu, cyangwa uwaba azaba muri mwe mu bwoko bwanyu, kandi azakora ituro ry'impumuro nziza kuri Uwiteka, uburyo mwebwe mukora, ni ko inteko izakorera Uwiteka. Itegeko rimwe rizaba ku buri wese muri mwe n'abanyamahanga baba muri mwe, itegeko ry'iteka mu bicihe byawe; nk'uko muri mwe, n'umunyamahanga azaba imbere ya Mukama. Itegeko rimwe rizaba kandi itegeko ry'ubutabera rimwe rizaba kubamwe na kumunyamahanga utuye muri mwe. Kandi Uwiteka yaravuze

kuri Mose ati, vugana abana ba Isirayeli, kandi uzabavugira uti, mu kwinjira kwanyu mu igihugu, mu kiri jewe nzaninjiza mwe hariya, kandi bizaba iyo murarya mwe kuva mu imigati y'igihugu, muzakuramo ikiguzi igice cyatandukanyijwe kuri Uwiteka, imbuto za mbere z'ifu ryanyu. Umugati muzatandukanya nk'ituro; nk'ituro kuva mu gihinguriro, mutyo muzakuraho, imbuto za mbere z'umusemburo wanyu, kandi muzaha Uwiteka ituro mu binyuranye byanyu. Iyo mukoze icyaha kandi mutakora amategeko yose aya, Uwiteka yavuze kuri Mose, nkuko Uwiteka yabategekeye mwebwe mu kiganza cya Mose, kuva ku munsi Uwiteka yabategekeye mwebwe kandi kuva aho mu bwoko bwanyu, kandi bizaba niba mu maso y'inteko byabaye mu buryo butari ubushake, kandi inteko yose izakora umwana w'inka umwe uva mu nka utarimo inenge kugira sohorane yose kugira impumuro nziza kuri Uwiteka, kandi igitambo cyacyo kandi umutobe wacyo nkuko byateguwe, kandi impene imwe y'ihene ku bijanye n'icyaha. Kandi umupadiri azakora uguhuza ku iterano ryose ry'abana ba Isiraheli, kandi bazababarirwa, kuko ari ikintu kitari ubushake; kandi bo ubwabo bazanye impano yabo, itangwa kuri Uwiteka ku bijanye n'icyaha cyabo imbere ya Uwiteka, ku bijanye n'ibintu byabo bitari ubushake. Kandi bizababarirwa ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli, n'umunyamahanga utuye muri mwe, kuko ku bantu bose byabaye bitemewe. Niba umuntu umwe yonona atabishaka, azana ihene imwe y'umwaka umwe kubera icyaha. Kandi umupadiri azakora uguhuza ku roho y'uwakoreye icyaha atari kubushake, kandi yakoze icyaha atari kubushake imbere ya Mukama, kugira ngo amuhuze. Ku

wavukiye mu bana ba Isiraheli, na ku munyamahanga utuye muri bo, itegeko rimwe rizaba ku bo, uwakora ikintu atari nkana. Kandi umugisha uwo ukora mu kuboko kw'ishyari kuva ku bavuka mu gihugu cyangwa kuva ku bahindutse, uwo arakaza Imana, umugisha uriya uzavanwa mu bantu be, kuko ijambo rya Mukama yanyoze, kandi amategeko ye yasakaje; uzavanwa rwose umugisha uriya, icyaha cye muri we. Kandi abana ba Isiraheli bari mu butayu, kandi basanze umugabo akusanya inkwi ku musi wa sabato. Kandi bamuzanye we abamubonye akusanya inkwi ku musi w'isabato kwa Mose na Aroni, no ku iteraniro ryose ry'abana ba Isiraheli. Kandi bamushyize mu kizigira, kuko batari bafashe icyemezo cy'icyo bamukora. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, urupfu arapfuye umugabo; mumucanye amabuye inteko yose. Kandi baramusohoye hanze y'inkambi iteraniro ryose; kandi iteraniro ryose ryaramutere amabuye hanze y'inkambi, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ati: Vugana abana b'Isirayeli, kandi uzabavugira, kandi bakorerwe ubwabo imipenderi ku mpande z'imyenda yabo mu bwoko bwabo; kandi muzashyira ku mipenderi y'impande umugoyi w'ubururu. Kandi bizaba kuri mwe muri imipeta, kandi muzayibona; kandi muzibuka amategeko yose ya Mukama, kandi muzayakora; kandi ntimuzahinduka inyuma y'ibitekerezo byanyu, n'amaso yanyu mwakora ubusambanyi inyuma yabyo, kugira ngo mwibuke kandi mukore amategeko yanjye yose, kandi muzaba abera kuri Imana yanyu. Njye Uwiteka Imana yanyu wabasohoje mu gihugu cya Egiputa, kuba Imana yanyu; njye Uwiteka Imana yanyu.

16

Kandi yavuze Kora umuhungu wa Izihara umuhungu wa Kohati umuhungu wa Levi, na Datani na Abiramu abahungu ba Eliyabu, na Oni umuhungu wa Peleti umuhungu wa Rubeni; kandi bahagurukiye imbere ya Mose, n'abagabo mu bahungu ba Isiraheli mirongo itanu na magana abiri, abayobozi b'itorero, abatumirwe mu nama, n'abagabo b'izina. Barahuye hamwe kuri Mose na Aroni, kandi bavuze, Mube na yo kuko itorero ryose bose bera, kandi muri bo Uwiteka; kandi kuki mwiyambura hejuru y'itorero rya Uwiteka? Kandi Mose amaze kumva, yaguye ku maso. Kandi yavuze kuri Kora na kuri itorero ryose rye, avuga ati: Imana yasuye kandi yamenye abari abayo n'abera, kandi yabazeye kuri yowe ubwe; kandi abo yatoranyije kuri yowe ubwe, yabazeye kuri yowe ubwe. Ibi kora; mufate ibikoresho byo gukurira umuriro mwe ubwanyu Kora, n'itorero ryose rye, mushyire umuriro kuri byo, mushyire impumuro kuri byo imbere ya Mukama ejo; kandi umugabo Mukama yatoranyije, uwo azaba ari wera; ibi bibahe mwe abana ba Levi. Kandi Musa yavuze kuri Kora, Mumpvire, bana ba Levi. Ntabwo ibi ni bito kuri mwe, kubera ko Imana ya Isiraheli yabatandukanije kuva mu iteraniro rya Isiraheli, kandi yabaherekeje kuri we ubwe kugira ngo mukorane imirimo y'ihema rya Umwami, kandi kugira ngo muhagararire imbere y'ihema kubakorerera? Kandi yarakuzejejeye wewe n'abavandimwe bawe bose abana ba Levi hamwe nawe, kandi murashaka kandi gukorera mu bupadiri? Bityo wowe n'iteraniro

ryawe ryose ryateranijwe kuri Imana; kandi Aroni ni nde, kuko muramuvugururira? Kandi Mose yohereje guhamagara Datani na Abiramu abahungu ba Eliyabu; kandi bavuze, ntituzazamuka. Ntabwo iki ni gitoya, ko wazanye twebwe mu gihugu giterera amata n'ubuki, kwica twebwe mu butayu, ko uyobora twebwe? Umutware niba, kandi wewe mu igihugu giterera amata n'ubuki winjije twe, kandi watanze twe umurage w'umurima n'imizabibu? Amaso y'abantu bariya wari warakuye? Ntituzamuka. Kandi Musa yababaye cyane, kandi yavuze kuri Uwiteka: Ntwitondere ku gitambo cyabo; sintwaye ikintu cyifuzwa cya umwe wabo, kandi sinigeze nkora nabi umwe wabo. Kandi Musa yavuze kuri Kora, era itorero ryawe, kandi mube muteguye imbere ya Mwami wewe na Aroni na bo ejo; Kandi mufate umwe wese igisaburo cye, kandi muzashyira kuri byo impumuro, kandi muzegere imbere ya Mwami umwe wese igisaburo cye, mirongo itanu na magana abiri ibisaburo, kandi wewe na Aroni umwe wese igisaburo cye. Kandi buri wese yafashe icyotsi cye, kandi bashyize ku byo umuriro, kandi bashyize ku byo ibyatsi byeruye; kandi bahagaze hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya Mose na Aroni. Kandi Kora yateranirije kuri bo itorero ryiwe ryose hafi y'umuryango w'ihema ry'ubuhamya; kandi icyubahiro cya Mukama cyagaragaye ku itorero ryose. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, avuga, mwitandukanyeho muri hagati y'itorero iri, kandi nzabarangiza rimwe. Kandi baguye ku maso yabo, kandi bavuze, Imana, Imana y'imyuka n'inyama yose, niba umuntu umwe yakoze icyaha, uburakari bwa Nyagasani buri ku itorero ryose? Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ati, vugira

inama, uvuge uti, mwivane hafi y'inama ya Kora. Kandi Musa yarahagurutse, kandi yagiye kwa Datani na Abiramu, kandi bajyanye hamwe na we abakuru bose ba Isiraheli. Kandi yavuze ku rusengero, avuga, mwitandukanyire ku mahema y'abantu bakomeye aba, kandi ntimukore ku bintu byose ibyo ari ibya bo, ntimuhongere hamwe mu cyaha cyose cyabo. Kandi barasubiye inyuma kuva ku ihema rya Kora hirya no hino; kandi Datani na Abiramu barasohoka, kandi barahagarara hafi y'imiryango y'amahema yabo, n'abagore babo, n'abana babo, n'ibintu byabo. Kandi Musa yavuze, muri ibi muzamenya ko Umubyeyi yanyohereje gukora ibikorwa byose ibi, ko atari kuva kuri njye ubwanjye. Niba hakurikijwe urupfu rw'abantu bose aba bazapfa, niba kandi hakurikijwe isuzuma ry'abantu bose isuzuma rizaba ryabo, ntabwo Umwami yanohereje. Ariko mu kigaragaro Uwiteka azerekanisha, kandi isi ifunguye umunwa wayo izabamiira, n'amazu yabo, n'amahema yabo, n'ibintu byose ari ibyo bafite, kandi bazamanuka bari bazima mu mwiherero, kandi muzamenya ko abantu aba barakajije Uwiteka. Nk'uko yahagaritse kuvuga amagambo yose aya, ubutaka bwatanyuze munsi yabo. Kandi isi yafunguwe, kandi irabameza, n'amazu yabo, n'abantu bose bari hamwe na Kora, n'amatungo yabo. Kandi bamanukiye bo ubwabo, n'ibyose byari ibyabo bizima muri jehanamu, kandi ubutaka bwabapfundikiye, kandi barapfuye bavuye hagati y'inteko. Kandi Isiraheli yose ababaga hafi yabo bihutiye kuva ku ijwi ryabo, kuko bavugaga, Isi ntiyigomba kuduhora. Kandi umuriro wasohotse kuva kuri Uwiteka, kandi waririye abantu mirongo itanu na magana abiri abagabo batangaga ibyatsi byujuje impumuro nziza.

17

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, na kuri Eleazari umuhungu wa Aroni umuhabura, toramwo ibikoresho byo gutwikira umuriro bya bronze hagati y'abatwitswe, kandi umuriro w'umunyamahanga uwo usasaze hariya, kuko baratunganyije ibikoresho byo gutwikira umuriro by'abanyabyaha aba mu roho zabo, kandi ubikore amapuleti yakubiswe gufunika igitaro, kuko byazanwe imbere y'Uwiteka kandi byerekanywe, kandi byabaye ikimenyetso ku bahungu ba Isiraheli. Kandi Eleazari umuhungu wa Aroni umuhabura yafashe ibikoresho byo gutwikira umuriro bya bronze byose abatwitswe bazanye, kandi babigize icyomborerwa kuri altare, urwibutso ku bahungu ba Isiraheli, kugirango nta munyamahanga utari wo mu nzarukirwa ya Aroni wegerere gushyira impumuro imbere ya Mukama; kandi ntazaba nka Kore n'iruhande rwiwe, nkuko Mukama yabivuze mu kiganza cya Mose kuri we. Kandi abana ba Isiraheli bavuguruye ku munsi ukurikira kuri Mose na Arone, bavuga ngo, mwe mwishe abantu b'Uwiteka. Kandi byabaye mu kwegeranya hamwe itorero kuri Mose na Arone, kandi bihutiye kuri ihema ryo ubuhamya; kandi igicu cyayipfunikiye, kandi icyubahiro cya Mukama cyagaragaye. Kandi Musa na Aroni binjiye imbere y'ihema ry'ubuhamya. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, avuga: Muve hagati y'itorero ryi, kandi nzababangurira rimwe; kandi baguye ku maso yabo. Kandi Musa yavuze kuri Aroni, fata icyotsi, kandi ushyireho umuriro kuricyo kuva ku gusenga, kandi ushyireho ubuhanuzi kuricyo,

kandi ubitware vuba mu nkambi, kandi ukore uguhuza kubijyanye nabo; kuko uburakari bwavuye imbere ya Mwami, bwatangiye gusenya abantu. Kandi Aroni yafashe nk'uko Mose yamuganiriye, kandi yirukiye mu iteraniro; kandi icyorezo cyari cyatangiye mu bantu; kandi yashyize ubuhabwe kandi yakoze uguhuza ku bantu. Kandi yahagaze hagati y'abapfuye n'abazima, kandi icyorezo cyahagaritse. Kandi abapfuye mu gusenyuka bari ibihumbi cumi na bine na magana arindwi, hatarimo abapfuye kubera Kore. Kandi Aroni yasubiye kwa Mose ku muryango w'ihema ry'ubuhamya, kandi icyorezo cyahagaritse. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, ati, vugana abana b'Isiraheli, kandi utorera kubo inkoni, inkoni ukurikije amazu y'abasekuruza kuva ku bose abategetsi babo, ukurikije amazu y'abasekuruza babo, inkoni cumi na kabiri, kandi wa wese izina rye wandike ku nkoni ye. Kandi izina rya Aroni wandike kuri inkoni ya Levi; kuko ari inkoni imwe; ukurikije umuryango w'inzu ya ba sogokuru babo bazatanga. Kandi uzashyira zo mu ihema ry'ubuhamya, imbere y'ubuhamya, aho nzikwigaragariza. Kandi umugabo nzahitamo, inkoni ye izamera; kandi nzakuraho kuri njye imvugarimirizo y'abana ba Isiraheli, iyo bavugarimiriza kuri mwe. Kandi Musa yavuganye n'abana ba Isiraheli; kandi abayobozi babo bose bamuha inkoni; umuyobozi umwe inkoni ku muyobozi, ku nzu z'abasekuruza babo, inkoni cumi na ebyiri; kandi inkoni ya Aroni iri hagati y'inkoni zabo. Kandi Musa yashyize inkoni imbere ya Mwami mu ihema ry'ubuhamya. Kandi byabaye ku munsi ukurikira, kandi Mose na Aroni binjiye mu ihema ry'ubuhamya; kandi reba inkoni ya Aroni yameretse ku nzu ya Levi, kandi yasohoye

urushoho, kandi yaratse indabyo, kandi yameretse imbuto. Kandi Musa yasohoye inkoni zose imbere y'Uwiteka kuri abana bose ba Isiraheli; kandi babonye, kandi bafashe umwe wese inkoni ye. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, bika inkoni ya Aroni imbere y'ibyagaragaza mu kubika, ikimenyetso ku bana b'abatayumvira; kandi kurumiriza kwabo guhagarare kure yanjye, kandi ntibazapfa. Musa na Aroni bakoze nkuko Uwiteka yategekaga Musa, ni ko bakoze. Kandi abana ba Isiraheli bavuze kuri Musa, bavuga bati: Dore twasenyutse burundu, twatakaye, twasezeranijwe burundu. Buri ukoraho ihema rya Uwiteka apfa; ese tuzapfa byose?

18

Kandi Uwiteka yavuze kuri Aroni, avuga ngo, wewe n'abahungu bawe n'inzu ya so wawe muzakira ibyaha by'ibintu byera, kandi wewe n'abahungu bawe muzakira ibyaha by'ubwabiligi bwanyu. Kandi abavandimwe bawe, umuryango wa Levi, abantu ba so, bazane hafi yawe, kandi bakomeze kuri wewe, kandi bakore akazi kuri wewe; kandi wewe n'abahungu bawe hamwe nawe imbere y'ihema ry'ubuhamya. Kandi bazarinda abarinzi bawe, n'abarinzi b'ihema. Ariko ku bikoresho byera, na ku gihango ntibazegerera, kandi ntibazapfa aba n'abawe. Kandi bazongerwaho kuri wewe, kandi bazarinda abarindi ba hema y'ubuhamya, hakurikijwe imirimo yose ya hema; kandi umunyamahanga ntazegera kuri wewe. Kandi muzarinda abarinda b'ibintu byera, n'abarinda b'igukiraniro, kandi

uburakari ntibuzaba mu bana ba Isiraheli. Kandi jye nafashe abavandimwe banyu Abalewi kuva hagati y'abana ba Isiraheli, impano yatanzwe kuri Uwiteka, kugira ngo bakore imirimo y'ihema ry'ubuhamya. Kandi wewe n'abahungu bawe hamwe nawe muzarinda ubuhanuzi bwanyu, ukurikije uburyo bwose bw'iguterekerezo, n'imbere y'umupfundikizo; kandi muzakora imirimo impano y'ubuhanuzi bwanyu; kandi umunyamahanga wegerera azapfa. Kandi Uwiteka yavuze kuri Aroni, kandi reba jye naguheye mwebwe kubungabunga ibya mbere kuva mubintu byose byerekanywe kuri jye bivuye kubana ba Isiraheli; kuri wewe naguheye byo nkicyubahiro, kandi kubahungu bawe nyuma yawe amategeko y'iteka. Kandi ibi bibe kuri mwe kuva mubintu byera byashinguwe ibitangwa, kuva mubitangwa byose byabo, na kuva mubitambo byose byabo, na kuva mukwica amategeko kwose kwabo, na kuva mubyaha byose byabo, byose basubiza kuri njye kuva mubintu byera byose, bizaba kuri wewe na kubana bawe. Muri icyera cyera cya ibintu byera muzabirya; buri gabo azabirya; wowe n'abahungu bawe; bizaba byera kuri wewe. Kandi ibi bizaba kuri mwe ibanze ry'impano zabo, kuva ku byose by'ibitangwa by'abana ba Isiraheli; kuri wewe nabitanze na kubahungu bawe na kubabakobwa bawe hamwe nawe, itegeko ry'iteka; umuntu wese usafi mu nzu yawe azabirya. Imbuto zose z'amavuta, n'imbuto zose z'inzoga, imbuto y'ingano yabo, byose bashobora guha Uwiteka, kuri wewe nabiha. Imbuto za mbere zose ziri mu gihugu cyabo, zose bashobora kuzanira Umwami, bizaba ibyawe; umuntu wese usukuye mu nzu yawe azabirya. Buri kintu cyahawe mu bana ba Isiraheli, kizaba icyawe. Kandi byose

bifungura inda kuva ku nyama yose, ibintu byose batanga kuri Mukama kuva ku muntu kugeza ku nyamaswa, bizaba ibyawe; ariko ibisanzwe bya mbere by'abantu bizacungurwa n'amafaranga yo gucungura, kandi ibisanzwe bya mbere by'inyamaswa zidahwitse uzabicungura. Kandi ukwikurwa kwiwe, kuva ukwezi kumwe; agaciro ni amasekeli atanu, ukurikije isekeli ryera ni obolo makumyabiri. Ariko imbere z'inyana, n'imbere z'intama, n'imbere z'ihene ntuzikura; ni ibyera; kandi amaraso yabo uzayasuka ku gihango, kandi amavuta uzayatanga ituro mu mpumuro nziza kuri Uwiteka. Kandi inyama bizaba ibyawe, nkuko igituza cy'itangwa; kandi ukuboko kw'iburyo, bizaba ibyawe. Buri gituro cy'ibintu byera, byose abana ba Isiraheli bazatandukanya kuri Uwiteka, naguhawe wowe n'abahungu bawe n'abandakazi bawe hamwe nawe, itegeko ry'iteka; ni isezerano ry'umunyu ry'iteka imbere y'Uwiteka, kuri wowe n'imbuto yawe inyuma yawe. Kandi Umubyeyi yavuganye na Aroni, mu gihugu cyabo ntuzokwirwa, kandi umugabane ntuzoba uwawe muri bo, kuko jye ndi umugabane wawe n'umurage wawe hagati y'abana ba Isiraheli. Kandi kubana ba Levi, reba nabaheye icumi cyose muri Isiraheli nk'umurage mu mwanya w'imirimo yabo, ibyinshi bo bakorera imirimo mu ihema ry'ubuhamya. Kandi abana ba Isiraheli ntibazongera kwegera mu ihema ry'ubuhamya kugira ngo batwararemo icyaha giteza urupfu. Kandi Umulevite we ubwe azakora akazi k'ihema ry'ubuhamya; kandi bo ubwabo bazakwakira ibyaha byabo, itegeko ry'iteka mu bwoko bwabo; kandi hagati y'abana ba Isiraheli ntibazagira umurage. Kuko ibituro bya abana ba Isiraheli byose iyo batandukanyije

Umwami, impano nahawe Abalewi mu umurage; kubera ibi navuze kuri bo, hagati ya abana ba Isiraheli ntibazokwira umurage. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, kandi uzavugisha Abalevite, kandi uzabagira uti, niba muhabwa n'abana ba Isirayeli igicumi, icyo nabahaye kuva kuri bo mu rugwa, kandi mwemwe muzakuramo kuva kuri cyo ituro kuri Uwiteka, igicumi kuva ku gicumi. Kandi bizabarwa kuri mwe ibitangwa byanyu nk'ingano kuva ku kibuga, n'ikitangwa kuva ku gikamwa cy'umuzabibu. Gutyo mwakuramo nabyo mwe kuva muri byose ibitangwa bya Mwami kuva muri icumi cyose cyanyu, byose iyo mwakiriye kuva ku bana ba Isiraheli; kandi muzatanga kuva muri byo ikibitangwa kwa Mwami Aroni umuhererezi. Kuva mu mpano zanyu zose muzatandukanya ituro kuri Uwiteka, cyangwa kuva mu mbuto zambere zose igice cyatewe kure cyavuye muri zo. Kandi uzabavugisha, iyo mwakuye imbuto za mbere kuva kuri byo, kandi bizabarirwa Abalewi nk'umusaruro uva mu gihingiro, kandi nk'umusaruro uva mu isogero ry'umuzabibu. Kandi muzarya ibyo mu hantu hose mwe n'amazu yanyu, kuko umusaruro uyu ni uwanyu mu mwanya w'imirimo yanyu iyo mu ihema ry'ubuhamya. Kandi ntimuzakira icyaha kubera ibi, kuko iyo mukuye ibanze kuva kuri bo; kandi ibintu byera bya bana ba Isiraheli ntimuzabyanduza, kugira ngo mutapfe.

19

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, avuga: Iyi ni

itandukaniro ry'amategeko, ibyo byose Uwiteka yategetse, avuga: Vugisha abana b'Isiraheli; kandi bareke baguhere inka nkazi itukura idafite inenge, iyo idafite inenge muri yo, kandi iyo itarigeze ishyirwaho ingofero. Kandi uzayiha kuri Eleazari umuhererezi, kandi bazayisohora hanze y'inkambi mu mwanya mwiza, kandi bazayica imbere ye. Kandi Eleazari azafata amaraso yayo, kandi azayaminjagiza imbere y'ihema ry'ubuhamya amaraso yayo inshuro zirindwi. Kandi bazayitwika imbere ye; kandi uruhu n'inyama yayo n'amaraso yayo hamwe n'amase yayo bizatwikwa. Kandi umupadiri azafata ibiti bya sida na hisope n'umutuku, kandi bazabijugunya mu kati y'igutwika ry'inka nkazi. Kandi umupadiri azakoza imyenda ye, kandi azoga umubiri we n'amazi, kandi nyuma y'ibyo azinjira mu nkambi, kandi umupadiri azaba atari isuku kugeza umugoroba. Kandi uwo uyishya azakoza imyenda ye, kandi azoga umubiri we, kandi azaba atari isuku kugeza nimugoroba. Kandi umugabo usukuye azakusanya ivu ry'inka nkazi, kandi azayishyira hanze y'inkambi mu mwanya usukuye; kandi bizaba ku rusengero rw'abana ba Isirayeli kugira ngo bibikwe; amazi yo kuminjagira ni isukura. Kandi uwukusanya ivu rya inka nkazi azakoza imyenda ye, kandi azaba umwanduye kugeza nimugoroba; kandi bizaba ku bana ba Isiraheli na ku bashitwa babaturanye itegeko rihoraho. Uwakoraho ugukoraho umuntu wapfuye w'umubiri wose w'umuntu, azaba atari isuku iminsi irindwi. Uyu azezwa ku munsi wa gatatu na ku munsi wa karindwi, kandi azaba isuku; ariko niba atezwe ku munsi wa gatatu na ku munsi wa karindwi, ntazaba isuku. Umuntu wese ugukoraho umupfu

uvuye ku roho y'umuntu, niba apfuye, kandi atarongoye, yayanduye ihema rya Mukama; roho iriya izavanwa muri Isiraheli, kuko amazi yo kuminjagira ntayaminjagijwe kuri we; arananiwe; ukunaniwa kwiwe kiracyari muri we. Kandi uyu ni itegeko: umuntu niba apfuye mu nzu, bose binjira mu nzu, na byose biri mu nzu, bizaba bitisukuye iminsi irindwi. Kandi buri kintu cyafunguwe ibyinshi bitabohewe umugozi kuri cyo, ni ibyera. Kandi wese ukoraho ku maso y'umurima umuntu wakomeretse cyangwa umurambo cyangwa igufa ry'umuntu cyangwa imva, azaba atari isuku iminsi irindwi. Kandi bazafata ku muntu udakera kuva mu ivu ryaguye ry'iterekera, kandi bazasuka kuri ryo amazi meza mu gikoresho. Kandi azafata hisope, kandi azayinyuza mu mazi umugabo usukuye, kandi azamwagira ku nzu, na ku bikoresho, na ku roho, abantu bose bazaba bariho, na ku uwakoreye igufwa ry'umuntu, cyangwa uwakomeretse, cyangwa uwapfuye, cyangwa ku mva. Kandi uwera azamwiminjagiza ku utari isuku ku musi wa gatatu na ku musi wa karindwi, kandi azezwa ku musi wa karindwi; kandi azakaraba imyenda ye, kandi yiyoge mu mazi, kandi azaba atari isuku kugeza nimugoroba. Kandi umuntu ushobora kwanduza, kandi atitawe, roho iriya izavanwa hagati mu itorero, kuko ibintu byera bya Mwami yanduye, kuko amazi yo kumenyesha ntiyamenyeshejwe kuri we; ni umwanduzi. Kandi bizaba itegeko ry'iteka kuri mwe; kandi uwo umuntu uminjagiza amazi yo kuminjagiza, azakaraba imyenda ye; kandi uwo umuntu ukoraho amazi yo kuminjagiza, azaba umwanduye kugeza nimugoroba. Kandi byose umuntu udafite isuku akozeho, bizaba bidafite isuku; kandi umuntu ubikozeho, azaba adafite isuku

kugeza nimugoroba.

20

Kandi abahungu ba Isiraheli baje, iteraniro ryose, mu butayu bwa Sini, mu kwezi kwa mbere, kandi abantu bamaze muri Kadeshi; kandi Mariamu yapfuye aho, kandi yashyinguwe aho. Kandi nta mazi yari ku itorero, kandi bateraniye kuri Musa na Aroni. Kandi abantu bavugaga nabi kuri Mose, bavuga bati, twari twapfuye mu kurimburwa kw'abavandimwe bacu imbere ya Mukama. Kandi kuki mwazanye itorero rya Uwiteka muri ubu butayu kugira mubice twe, n'amatungo yacu? Kandi kubera iki ibi? Mwatuzanye muvuye muri Egiputa, kuza ahantu habi aka; ahantu aho hatatewe, nta mitiini, nta mizabibu, nta makomamanga, nta n'amazi yo kunywa. Kandi Mose na Aroni baje kuva imbere y'iteraniro kuri umuryango w'ihema ry'ubuhamya, kandi baguye ku maso yabo; kandi icyubahiro cya Mukama cyagaragaye kuri bo. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati: Fata inkoni yawe, kandi teranya itorero wowe na Aroni murumuna wawe, kandi muvuge ku rutare imbere yabo, kandi ruzatanga amazi yarwo, kandi muzabasohorera amazi mu rutare, kandi muzanywesha itorero n'amatungo yabo. Kandi Musa yafashe inkoni yari imbere ya Mwami, nkuko Mwami yategetse. Kandi Mose na Aroni bateranirije inteko imbere y'urutare, kandi yavuze kuri bo, Mumvire njewe abanyigisho; ntitwasohora amazi ku rutare ruri? Kandi Musa yamazamura ukuboko kwe, yakubise urutare n'inkoni kabiri; kandi amazi

menshi yasohotse, kandi itorero ryanyweye, n'amatungo yabo. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni, kubera ko mutizeye kunyera neza imbere y'abana ba Isiraheli, kubera ibi ntimuzinjiza mwe itorero rino mu gihugu natanze kuri bo. Aya ni amazi y'Impaka, kuko abana ba Isiraheli bavuganye imbere ya Mukama, kandi yerekanwe nk'uwera muri bo. Kandi Musa yohereje intumwa kuva i Kadeshi kuri umwami wa Edomu, avuga, ibi bivuga umuvandimwe wawe Isiraheli: wowe uzi ingorane zose zyadukorera. Kandi aba sogokuruza bacu bamanukiye muri Egiputa, kandi twabaye abimukira muri Egiputa iminsi myinshi, kandi Abanyegiputa baraduhohoteye twe na ba sogokuruza bacu. Kandi twakoze uguhamagara kuri Uwiteka, kandi Uwiteka yumvise ijwi ryacu, kandi amaze kohereza intumwa, yatuye muri Egiputa; kandi ubu turi mu mujyi wa Kadeshi, ku gice cy'imipaka yawe. Tuzanyura mu gihugu cyawe; ntituzanyura mu mirima, cyangwa mu mizabibu, kandi ntituzanywa amazi yo mu rwobo rwawe; tuzagenda mu nzira y'umwami; ntituzahunika iburyo cyangwa ibumoso, kugeza tunyuze imipaka yawe. Kandi Edomu yamubwiye ati, Ntuzanyura muri jye; ariko niba utabikora, nzasohoka mu ntambara nzaje guhura nawe. Kandi abana ba Isiraheli baramubwira bati, Tuzanyura hafi y'umusozi; ariko niba tunywa amazi yawe, jye n'amatungo yanjye, nzaguhemba; ariko ntacyo ari; tuzanyura hafi y'umusozi. Ariko yavuze, Ntuzanyura unyuze muri jye. Edomu yasohokanye kugira ngo ahure na we hamwe n'imbaga nini kandi n'imbaraga zikomeye. Kandi Edomu ntiyashakaga guha Isiraheli kunyura mu mbibi ze; kandi Isiraheli yarahindutse avuye kuri we. Kandi bavuye muri

Kadeshi; kandi abana ba Isiraheli, inteko yose, bageze ku musozi wa Hori. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose na Aroni muri Hori umusozi ku mipaka y'igihugu cya Edomu, avuga ngo: Aroni yongererwe ku bantu be, kuko ntimuzinjire mu gihugu natanze abana ba Isiraheli, kuko mwanrakaje ku mazi y'amatuku. Fata Aroni, na Eleazari umuhungu we, kandi uzane hejuru kuri umusozi wa Hori, imbere y'itorero ryose, kandi ukure Aroni impuzu ye, kandi wambikire Eleazari umuhungu we; kandi Aroni yongeweho apfe aho. Kandi Musa yakoze nk'uko Umubyeyi yamutegekeje, kandi yazamuye Aroni ku musozi wa Hori, imbere y'inteko yose, kandi yambuye Aroni imyenda ye, kandi yayambitse Eleazari umuhungu we; kandi Aroni yapfuye hejuru y'impinga y'umusozi; kandi Musa na Eleazari bamanukiye ku musozi. Kandi itorero ryose ryabonye ko Aroni yapfuye, kandi inzu yose ya Isiraheli yaririye Aroni iminsi mirongo itatu.

21

Kandi umwami w'Abakanani Aradi utuye mu butayu yumvise ko Isirayeli yaje mu nzira ya Atarimi, kandi yarwanye na Isirayeli, kandi yafashe abamwe muri bo nk'imfungwa. Kandi Isiraheli yasezeranye indahiro kuri Uwiteka, kandi yavuze, niba umpa abantu aba munsi y'ubugenzuzi bwanjye, nzabatsembatsemba burundu hamwe n'imigi yabo. Kandi Uwiteka yumvise ijwi rya Isiraheli, kandi yatanze Umukanaani munsi y'ubugenzuzi bwe; kandi yamutsembatsembeje, n'imigi

ye; kandi bahamagaje izina ry'aho hantu, Anathema. Kandi bavuye ku musozi wa Hori, inzira yerekeza ku nyanja itukura, bazengurukije igihugu cya Edomu; kandi abantu baracitse intege mu nzira. Kandi abantu bavugaga babuza Imana na Mose, bavuga bati, Kuki iki? Watubyaye muri Egiputa kugira ngo utwice mu butayu? Kubera nta umugati, kandi nta mazi; ariko roho yacu yababaye muri uyu mugati mubusa. Kandi Umwami yohereje inzoka zica mu bantu, kandi zararumye abantu, kandi abantu benshi mu bana ba Isiraheli bapfuye. Kandi abantu bamaze kugera kwa Mose, baravuga bati, Twonye, kuko twavuze nabi kuri Uwiteka, na kuri wewe; senga rero Uwiteka, kandi akuremo inzoka kuva kuri twe. Kandi Musa yarasengeje kuri Uwiteka ku bijyanye n'abantu; kandi Uwiteka yavuze kuri Musa, kora wowe ubwawe inzoka, kandi ushyire yo hejuru y'ikimenyetso, kandi bizaba niba inzoka iruma umuntu, buri wese warumwe abonye yo azabaho. Kandi Mose yakoze inzoka y'umuringa, maze ayishyira ku ikimenyetso; kandi byabaye iyo inzoka yarumye umuntu, areba inzoka y'umuringa, maze arakira. Kandi abana ba Isiraheli baravuye, kandi barasibye inkambi muri Oboti. Kandi bavuye muri Oboti, basibye inkambi muri Iye Abarimi kuva hanze mu butayu, ubwo buri imbere ya Mowabu, aho izuba rivayo. Kandi kuva aho bagiye, kandi bakubita inkambi mu kibaya cya Zaredi. Kandi kuva aho bavuye bamaze kugenda bashize inkambi hanze ya Arinoni mu butayu, icyo gisagara kuva ku mipaka y'Abamori; kuko Arinoni ni umupaka wa Mowabu, hagati ya Mowabu na Umwamori. Kubera ibi bivugwa mu gitabo, intambara y'Umwami yatwitse Zobu, n'imigezi ya Arinoni. Kandi impongo yashyizeho gutura

Eri, kandi yongeweho ku mipaka ya Mowabu. Kandi kuva aho iriba; iri ni iriba, Uwiteka yabwiye Musa, Teranya abantu, kandi nzabaha amazi banywe. Icyo gihe Isiraheli yaririmbye indirimbo iyi ku iryo rwobo, tangira kuri ryo rwobo, abategetsi barawucukura, abami b'amahanga barawuteye mu bwami bwabo, mu kuganza kwabo; kandi kuva ku rwobo kugera Matana, kandi kuva Matana kugera Nahaliyeli, kandi kuva Nahaliyeli kugera Bamoti, kandi kuva Bamoti kugera Yahazi, iyo iri mu kibaya cya Mowabu, kuva ku isonga ry'icyatejwe, ikyo kireba imbere y'ubutayu. Kandi Musa yohereje intumwa kuri Sihoni umwami w'Abamori, n'amagambo y'amahoro, avuga, Tuzanyura mu gihugu cyawe, mu nzira tuzagenda; ntituzahindukira mu murima cyangwa mu munda y'imizabibu; ntituzanywa amazi yo mu rwobo rwawe; mu nzira y'umwami tuzanyura, kugeza tunyuze imipaka yawe. Kandi Sihoni ntiyemereye Isirayeli kunyura mu mbibi ze; kandi Sihoni yateranirije abantu be bose, kandi yasohotse kugira ngo arwane na Isirayeli mu butayu; kandi yaje muri Yahazi, kandi yiteguriye intambara na Isirayeli. Kandi Isiraheli yamuteye inkota yica, kandi bafashe ubutaka bwe, kuva Arinoni kugeza Yaboki, kugeza ku bana ba Amoni, kuko Yazeri ari imipaka y'abana ba Amoni. Kandi Isirayeli yafashe imigi yose iyi, kandi Isirayeli yatuye mu migi yose y'Abamori, muri Heshiboni, no mu migi yose iyirengera. Ni kuko Heshiboni, umujyi wa Sihoni umwami w'Abamori ari wo; kandi uyu yarwanye umwami wa Mowabu mbere; kandi bafashe ubutaka bwe bwose, kuva Aroyeri kugeza Arinoni. Kubera ibi bazavuga abasigura imigani, Mwize muri Heshiboni, kugira ngo yubakwe kandi itegurwe umujyi wa

Sihoni; kuko umuriro wasohotse muri Heshiboni, urushinge ruva mu mujyi wa Sihoni, kandi rwariye kugeza muri Mowabu, kandi rwamiye inkingi za Arinoni. Ibyago kuri wewe Mowabu, warazimiye abantu ba Kemoshi; abahungu babo bahawe kugirango bikize, kandi abakobwa babo ni imfungwa ku mwami w'Abamori Sihoni, kandi imbuto yabo izapfa, Heshiboni kugeza Diboni; kandi abagore bakomeje gutwika umuriro kuri Mowabu. Ariko Isirayeli yabaye mu miji yose y'Abamori. Kandi Musa yohereje kugenzura Yazeri, kandi bafashe ryo, n'imidugudu yayo, kandi birukana Umwamori wari atuye hariya. Kandi basubiye, bazamutse inzira ijya muri Bashani; kandi Ogi umwami wa Bashani yasohotse kugira ngo abahurane, n'abantu be bose kugira ngo barwane muri Edereyi. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ntutinye we, kuko mu maboko yawe namuteye we, n'abantu bose be, n'ubutaka bwose bwe; kandi uzamukora nk'uko wakoze kuri Sihoni umwami w'Abamori, wari atuye muri Heshiboni. Kandi baramukubise we n'abahungu be n'abantu be bose, kugeza igihe batazasiga umuntu numwe muzima we; kandi bararonse ubutaka bwe.

22

Kandi bamaze kugenda, abana ba Isiraheli basibye inkambi ku burengerazuba bwa Mowabi hafi ya Yorodani hakurya ha Yeriko. Kandi Balaki umuhungu wa Zipori amaze kubona byose Isiraheli yakoze ku Bamori, kandi Mowabu yatinya abantu cyane kuko bari benshi; kandi Mowabu yababaye imbere

y'abana ba Isiraheli. Kandi Mowabu yavuze ku nama y'abasaza ba Madiyani, Ubu itorero ryi rizanyorera byose ibyo hafi yacu, nk'uko inyana inyorera ibyatsi bya kibisi mu kibaya; kandi Balaki umuhungu wa Zipori umwami wa Mowabu yari muri icyo gihe. Kandi yohereje intumwa kwa Balamu umuhungu wa Beori i Petoro, iri ku ruzi mu gihugu cy'abana b'abantu be, kumuhamagara, avuga, dore abantu bavuye muri Egiputa, kandi dore bapfushije isura y'igihugu, kandi uyu yicaye hafi yanjye. Kandi ubu nzana hano umavire abantu aba, kuko aba ari bakomeye kuruta twe, niba dushobora kubakubita muri bo, kandi nzabakirisha mu gihugu; kuko nzi ko abo wohoza wowe, barahozwa, kandi abo umavira wowe, baravumwe. Kandi inama y'abasaza ya Mowabu yagiye, n'inama y'abasaza ya Midiyani, kandi ibyo kuraguza byari mu maboko yabo; kandi baje kwa Balamu, kandi bamubwiye amagambo ya Balaki. Kandi yavuze kuri bo, Mwirare hano uyu mujoro, kandi nzabasubiza ibintu Uwiteka azambwira; kandi abayobozi ba Mowabu bagumye kuri Balamu. Kandi Imana yaje kuri Balamu, kandi yamubwiye ati, Ni iki abantu aba bari kuwe? Kandi Balamu yavuze ku Mana, Balaki umuhungu wa Zipori, umwami wa Mowabu, yabatumye kuri njye, avuga ati, reba abantu bavuye muri Egiputa, kandi bapfushije isura y'ubutaka, kandi uyu yicaye hafi yanjye, kandi ubu nzaza umumahe kuri njye, niba rero nshobora kumukubita, kandi nzamukirisha mu butaka. Kandi Imana yavuze kuri Balamu, Ntuzajya hamwe na bo, kandi ntuzamanika abantu; kuko bapfuwe umugisha. Kandi Balamu amaze kuzamuka mu gitondo, yabwiye abayobozi ba Balaki, Musubire ku shebuja wanyu, Imana ntiyemera kujya

namwe. Kandi abayobozi ba Mowabu bamaze guhaguruka, baje kwa Balaki, kandi bavuze, Balamu ntashaka kuja natwe. Kandi Balaki yongeye kohereza abategetsi benshi, kandi bashimwe cyane kuruta aba. Kandi baje kwa Balamu, kandi bamubwira bati, ibi bivuga Balaki umwana wa Zipori: ndagusaba ntutindigite kuza kuri njye. Kuko mu cyubahiro nzagushyira icyubahiro, kandi ibintu byose wamaze kuvuga nzakubikora kuri wewe; kandi uze hano umpahe umuvumo abantu aba. Kandi Balamu yasubije, kandi yavuze abayobozi ba Balaki, niba Balaki ampa inzu ye yuzuye ifeza na zahabu, sinshobora kurenganya ijambo rya Mukama Imana, gukora ikintu gitoya cyangwa gikomeye mu mutwe wanjye. Kandi ubu mugume hano kandi mwebwe ijoro rino, kandi nzamenya icyo Uwiteka azongera kuvuga kuri njye. Kandi Imana yaje kwa Balamu ijoro, kandi yamubwiye, Niba abantu aba baje kuguhamagara, hagarara ukabakurikire; ariko ijambo nzokubwira, ni ryo uzakora. Kandi Balamu amaze kuvuka mu gitondo, yashize ibitego ku ndogobe ye, kandi yagiye hamwe n'abategetsi ba Mowabu. Kandi Imana yarakajwe n'uburakari kuko yagiye; kandi umutumwa wa Imana yarahagurutse kumurega; kandi we ubwe yari yaratwaye ku ndogoba ye, n'abana babiri be hamwe na we. Kandi indogobe imaze kubona intumwa ya Imana ihagaze mu nzira, n'inkota yakuwe mu kiganza cye, indogobe yarahwerekeje ikiruhuka mu nzira, maze igenda mu kibaya; maze akubita indogobe n'inkoni ye kugira ngo ayisubirize mu nzira. Kandi umutumwa wa Imana yahagaze mu miherezo y'imizabibu, uruzitiro hano n'uruzitiro hano. Kandi indogobe imaze kubona umutumwa wa Imana, yiyikanze ku

rukuta, kandi yakanze ukuguru kwa Balamu ku rukuta; kandi akomeza kuyikubita. Kandi umunyamakuru wa Imana yongeye, kandi amaze kugenda yahagaraye mu mwanya muto, muri wari utari aho guhindukira iburyo cyangwa ibumoso. Kandi indogobe imaze kubona intumwa ya Imana, yiyegamye munsi ya Balamu; kandi Balamu yarakaye, kandi yakubise indogobe n'inkoni. Kandi Imana yarafunguye umunwa w'indogobe, kandi yavuze kuri Balamu, Nkoze iki kuri wewe, kuko wankubye inshuro ya gatatu? Kandi Balamu yavuze ku ndogobe, ko wansekeye, kandi niba nagize inkota mu kuboko ubu nari gukubita. Kandi indogobe iravuga kuri Balamu, Si jye indogobe yawe wari ugendeye kuri yo kuva mu busore bwawe kugeza uyu munsi? Ntabwo nzarengagiza nkurenganije nakoze kuri wewe gutya? Ariko yavuze, oya. Imana yahinduye amaso ya Balaamu, kandi abona intumwa y'Umwami ihagaze mu nzira, n'inkota ikuwe mu kiganza cyayo, kandi yinamye arapfukamira mu maso yayo. Kandi intumwa y'Imana yamubwiye, Kuki wakubise indogobe yawe inshuro ya gatatu? Kandi reba jye nashoye kuguhakana, kuko inzira yawe itari nziza imbere yanjye, kandi indogobe imaze kumbona, yarahwemye ivuye kuri jye inshuro izi za gatatu. Kandi niba atarindukiye, none rero wowe nakwishe, ariko we nakamubungabunga. Kandi Balamu yavuze ku mutumwa wa Shebuja, Nkoze icyaha, kuko ntabwo nari nzi ko wari unyihanganiye mu nzira kugira ngo tuhurane; kandi ubu niba bidahagije kuri wewe, nzasubira inyuma. Kandi intumwa ya Imana yavuze kuri Balamu, Genda hamwe n'abantu; ariko ijambo niba nzokubwira, uryo uzarinda kuvuga. Kandi Balamu yagiye hamwe n'abategetsi ba Balaki.

Kandi Balaki yumvise ko Balamu aje, yasohotse kugira ngo ahure na we, mu mujyi wa Mowabu, uri ku mipaka ya Arinoni, uri ku gice cy'imipaka. Kandi Balaki yavuze kuri Balamu, Ntabwo nagukohereje kuguhamagara? Kuki utaje kuri jye? Koko ntabwo nzashobora kukubaha? Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Reba nzaze kuri wewe ubu; nzashobora kuvuga ikintu? Ijambo Imana iyo ishyira mu kanwa kanjye, niryo nzavuga. Kandi Balamu yagiye hamwe na Balaki, kandi baje mu miji y'imidugudu. Kandi Balaki yatanze intebe n'inyana, kandi yohereje Balamu n'abayobozi bari kumwe na we. Kandi byabaye igitondo; kandi Balaki amaze gufata Balamu, yaramuzanye hejuru ku inkingi ya Baali, kandi yaramwerekanye aho igice cy'abantu.

23

Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Umbakire hano amatare indwi, kandi untegurire hano inyana indwi, n'impfizi indwi. Kandi Balaki yakoze uburyo Balamu yamubwiye; kandi yatanze umwana w'inka n'impfizi ku gihango. Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, hagarara hafi y'igitambo cyawe, kandi nzagenda niba Imana izangaragarira mu guhura, kandi ijambo iryo yose yanzerekanye, nzakubwira; kandi Balaki yahagaraye hafi y'igitambo cye. Kandi Balamu yagiye kubaza Imana; kandi yagiye mu buryo butaziguye; kandi Imana yagaragaye kuri Balamu; kandi yavuze kuri we Balamu, Nateguye amatare indwi, kandi nzamuye umwana w'inka n'impfizi ku itare. Kandi

Imana yashyize ijambo mu kanwa ka Balamu, kandi yavuze, amaze guhindukira kuri Balaki, Ni gutya uzavuga. Kandi yarahinduwe kuri we; ariko we yari ahagaze hejuru y'ibitangwa bye byose byatwitswe, n'abategetsi bose ba Mowabi hamwe na we; kandi umwuka w'Imana waje kuri we. Kandi yafashe umugani we, yavuze kuva muri Mesopotamiya Balaki umwami wa Mowabu yampereye kuva mu misozi yo mu buseruko, avuga, nzaza uhane Yakobo kuri njye, kandi nzaza umuhane Isiraheli kuri njye. Nzashinga iki uwo Umwami atashinga? Cyangwa nzashira iki uwutashirwa n'Imana? Kuko kuva hejuru y'imisozi nzamubona, kandi kuva ku misozi nzamureba neza; dore abantu bonyine bazatuyaga, kandi mu mahanga ntibazabarwa. Ninde wabaze neza imbuto ya Yakobo, kandi ninde azabara amoko ya Isiraheli? Roho yanjye irapfe mu roho z'abakiranutsi, kandi imbuto yanjye ibe nk'imbuto yabo. Kandi Balaki yavuze kuri Balamu, Ni iki wamkoze? Naguhamagaye kugira ngo ucumure abanzi banjye, ariko none uraherekanye umugisha. Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Si byose Imana yashyira mu kanwa kanjye, ibi nzarinda kuvuga? Kandi Balaki yamubwiye ati, Nzaza hano nanone hamwe na njye mu kandi hantu aho utazamubona kuva aho, ariko uzabona igice cyiwe gusa, ariko ntuzabona byose, kandi umuvume kuva aho. Kandi yamutwaye muri umurima w'urubuga rwo kurinda hejuru y'impinga yacaguwe; kandi yubatse hari amatare indwi, kandi yazamye umwana w'inka n'impfizi ku itare. Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Hagarara hafi y'igitambo cyawe, ariko jye nzagenda kubaza Imana. Kandi Imana yahuriye na Balamu, kandi yashyize ijambo mu kanwa ke, kandi yaravuze, subira

kwa Balaki, kandi uzavuga ibi bintu. Kandi yarahinduwe kuri we; ariko we yari ahagaze hejuru y'igitambaro cye cyose cyaguye, kandi abategetsi bose ba Mowabi hamwe na we; kandi Balaki yamubwiye: Uwiteka yavuze iki? Kandi yafashe umugani we, yavuze, hagarara Balaki, kandi wumve, tegera amatwi umuhanuzi umwana wa Zipori. Imana si nk'umuntu kugira ngo ihembe, kandi si nk'umwana w'umuntu kugira ngo iterwe ubwoba; we ubwe yavuze, ntabwo azabikora? Azavuga, ariko ntazaguma? Reba, nahawe itegeko cyo guhimbaza; nzahimbaza, kandi sinzasubira inyuma. Ntihazaba umurimo ukomeye muri Yakobo, kandi nta bubabazi buzaboneka muri Isiraheli; Uwiteka Imana ye ari kumwe na we, ibintu by'icyubahiro by'abategetsi biri muri we. Imana yamuye amuva muri Egiputa, nk'icyubahiro cy'impongo kuri we. Kuko nta ubuhanuzi muri Yakobo, kandi nta mahanuzi muri Isiraheli; ukurikije igihe bizavugwa kuri Yakobo, na kuri Isiraheli, iki Imana izakora? Raba abantu nk'intare nto bazimuka, kandi nk'intare bazishimira; ntibazasinzira kugeza barya umuhigo, kandi banywe amaraso y'abakomeretse. Kandi Balaki yavuze kuri Balaamu, Ntukamuvumire, kandi ntukamuhaye umugisha. Kandi asubiza Balamu yavuze kuri Balaki, Ntabwo nagukeye, mvuga nti, Ijambo Imana izavuga, ni cyo nzakora? Kandi Balaki yavuze kuri Balamu, hano nzakujyana wowe mu hantu ahandi, niba bizashimisha Imana, kandi umuvumire muri njye we aho. Kandi Balaki yatwaye Balamu ku isonga rya Pegori, ireba mu butayu. Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Nzubakire hano amatare indwi, kandi untegurire hano inyana indwi, n'impfizi indwi. Kandi Balaki yakoze nk'uko Balamu yamubwiye, kandi

yatanze umwana w'inka n'impfizi ku gihango.

24

Kandi Balamu amaze kubona ko ari byiza imbere ya Mukama guhimbaza Isirayeli, ntiyagiye nk'uko yari asanzwe kugenda guhura n'ibimenyetso, kandi yahinduye isura ye yerekeza mu butayu. Kandi Balamu yamaze kuzamura amaso ye, abona Isiraheli yari yubatse inkambi ukurikije amoko; kandi umwuka w'Imana waje kuri we. Kandi yafashe umugani we, yavuze, avuga Balamu umuhungu wa Beori, avuga umugabo ubona mu by'ukuri, avuga umva amagambo y'ukomeye, uwo icyerekwa cya Imana yabonye mu gusinzira, amaso ye yaguruwe. Nk'uko amazu yawe ari meza Yakobo, amahema yawe Isiraheli; Nk'ibishanga bifite igicucu, kandi nk'ubusitani ku ruzi, kandi nk'amahema Uwiteka yubatse, kandi nk'imisederi hafi y'amazi. Umugabo azasohoka mu mbuto ye, kandi azaganza ibihugu byinshi; kandi ubwami bwa Gogi buzamanurwa, kandi ubwami bwe buziyongera. Imana yamuyoboye kuva mu Misiri; nk'icyubahiro cy'inyamaswa ifite ihembe rimwe kuri we; azarya amahanga y'abanzi be, kandi ubunini bwabo azabukuramo ubwongo, kandi n'imiheto ye azarasa umwanzi. Yamye hasi yarahuriye nk'intare, kandi nk'intare nto; ninde uzamuzamura? Abaguhimbaza, barahimbazwa; kandi abakuvuma, baravumwa. Balaki yarakaye kuri Balaamu, maze akubita amaboko ye, maze Balaki avugira Balaamu ati: Naguhamagaye kugira ngo ushinge umwansi wanjye, ariko none waramuherekeje inshuro ya

gatatu. Ubu rero wiruke ujye mu gace kawe; navuze nti, nzaguhemba, kandi ubu Umwami yagubuye icyubahiro. Kandi Balamu yavuze kuri Balaki, Si na ku ntumwa zawe wari wohereje kuri jye navuze, mvuga nti, Niba Balaki ampa inzu ye yuzuye ifeza na zahabu, sinshobora kurenganya ijambo rya Mukama gukora icyo cyiza cyangwa ikibi nkurikije ubushake bwanjye; ibyo byose Imana ivuga, ibyo nzavuga? Kandi ubu reba nzasubira mu gace cyanjye; hano, nzakugira inama, icyo abantu aba bazakora ku bantu bawe ku iherezo ry'iminsi. Kandi amaze gufata umugani we, yavuze, Avuga Balamu umuhungu wa Beori, avuga umugabo ubona mu by'ukuri, umva amagambo y'Imana, uzi ubumenyi buva ku Wuherejwe Hejuru, kandi abonye iyerekwa ry'Imana mu gusinzira; amaso ye yaguruwe. Nzamwerekana we, ariko ntabwo ari ubu; ndamuhimbaza, ariko ntiyegera; inyenyeri izarabuka muri Yakobo, umugabo azarahaguruka muri Isiraheli; kandi azamena abayobozi ba Mowabu, kandi azanyaga abahungu bose ba Seti. Kandi Edomu azaba umurage, kandi Esawu umwanzi we azaba umurage; kandi Isiraheli yakoze mu mbaraga. Kandi azavuka muri Yakobo, kandi azasenya uwarokoye mu mujyi. Kandi amaze kubona Amaleki, maze afata umugani we, yavuze ati: Intango y'amahanga ni Amaleki, ariko imbuto yabo izatsembatsemba. Kandi abonye Umukeni, maze afata umugani we, aravuga, aho utuye ni gikomeye; kandi niba ushyira mu rutare igisagara cyawe, kandi niba Beori yaboneka igisagara cy'ubwenge, Abasiriya bazagufata nk'umutware. Kandi amaze kubona Ogi, maze gufata umugani we, yavuze, yoo yoo, ninde uzabaho, iyo Imana ishyira ibyo bintu? Kandi bizava mu maboko ya Kittimu,

kandi bazatera ububi Asiriya, kandi bazatera ububi Abaheburayo, kandi bo ubwabo bose hamwe bazapfa. Kandi Balamu yamaze guhaguruka yagiye, yarasubiye mu mwanya we; kandi Balaki yagiye ku we ubwe.

25

Kandi Isirayeli yicaye muri Shittimu, kandi abantu baranduye bakora uburaya n'abakobwa ba Mowabu. Kandi babahamagaye mu bitambo by'ibigirwamana byabo; kandi abantu bariye ibitambo byabo, kandi barapfukamiye ibigirwamana byabo; Kandi Isiraheli yuzuzwa na Baali Peori; kandi Uwiteka yarakaye uburakari kuri Isiraheli. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, fata abayobozi bose b'abantu, kandi ubakoze icyitegererezo kuri Uwiteka imbere y'izuba, kandi uburakari bw'umujinya wa Uwiteka buzasubira buva kuri Isirayeli. Kandi Musa yavuze ku moko ya Isirayeli, Wiceni umwe wese uwo mu rugo rwe wuzuye kuri Baali Peori. Kandi reba umugabo w'abahungu ba Isiraheli aje yareheye murumuna we ku mugore wa Madiyani imbere ya Mose, n'imbere y'itorero ryose ry'abahungu ba Isiraheli; ariko bo bararira hafi y'umuryango w'ihema ry'ubuhamya. Kandi abonye Finehasi umuhungu wa Eleazari umuhungu wa Aroni umuherezi, yarahagurutse kuva hagati y'itorero, kandi afashe icumu mu kuboko, yinjiye inyuma y'umugabo w'Umuyisirayeli mu iziko, kandi yaboherejwe bombi, umugabo w'Umuyisirayeli, n'umugore binyuze mu nda yayo; kandi icyorezo cyahagaritswe ku bahungu ba Isirayeli. Kandi abapfuye mu gukubwa bari

ibihumbi makumyabiri na kane. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Finehasi umuhungu wa Eleazari umuhungu wa Aroni umupadiri yahagaritse uburakari bwanjye ku bana ba Isiraheli, mu kwigana kwanjye ubushyitsi muri bo, kandi sintsembatsembye abana ba Isiraheli mu bushyitsi bwanjye. Bityo navuze, reba ndi ndamuhaye isezerano ry'amahoro, kandi rizaba rye n'imbuto ye nyuma ye isezerano ry'ubwabiligi rw'iteka, kubera yari afite ishyaka ku Mana we, kandi yakoze uguhunga ku bana ba Isiraheli. Izina ry'umugabo w'Umuisirayeli uwatewe, uwatewe hamwe n'umugore w'Umumidiyani, Zambri, umuhungu wa Salimoni, umutware w'inzu y'umuryango wa Simeoni. Kandi izina ry'umugore Umudiyani wakubiswe ni Kozubi, umukobwa wa Zuri, umutware w'igihugu cya Omoti; ni uw'inzu y'umuryango muri Madiyani. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Musa, ati: Vugisha abahungu ba Isiraheli, uti: Mube abanzi ba Abamadiyani kandi mubakubite, kuko bo ubwabo baba abanzi banyu mu buriganya, byose babariganye muri byo kubera Pegori, kandi kubera Kozubi umukobwa w'umutware wa Madiyani mushiki wabo, uwo wakubwe mu musi w'ikuboko kubera Pegori.

26

Kandi byabaye nyuma y'ikomeretsa, kandi Uwiteka yavuganye na Musa na Eleazari umwubaka, avuga, fata intangiriro y'itorero ryose ry'abahungu ba Isiraheli kuva imyaka makumyabiri n'abakuru kurya inzu z'abasogokuru babo, bose

bagenda guhagararana mu ntambara muri Isiraheli. Kandi yavuze Mose na Eleazari umuhererezi mu Araboti ya Mowabu hejuru ya Yorodani hakurikije Yeriko, avuga, kuva imyaka makumyabiri n'irushirije, uburyo Umubyeyi yategetse Mose; kandi abahungu ba Isiraheli bavuye mu Misiri, Rubeni ibyibwa bya Isiraheli; abahungu ba Rubeni Enoki, n'abantu ba Enoki; kwa Palu, abantu ba Palu. Kuri Asron, abantu ba Asronei; kuri Charmi, abantu ba Charmi. Aba ni amoko ya Rubeni; kandi ibarura ryabo ryabaye ibihumbi mirongo ine na bitatu, magana arindwi na mirongo itatu. Abahungu ba Palu ni Eliyabu. Kandi abahungu ba Eliyabi, Namuweli, na Datani, na Abiramu; aba bahamagariwe mu iteraniro; aba ni bo barwanyije Mose na Aroni mu iteraniro rya Kora, mu kwigomeka kw'Umwami. Kandi isi yafunguye umunwa wayo, yabamije bo na Kora, mu rupfu rw'itorero rye, igihe umuriro wariye abantu mirongo itanu na magana abiri, kandi babaye ikimenyetso; ariko abahungu ba Kora ntibapfuye. Kandi abahungu ba Simeyoni, abantu b'abahungu ba Simeyoni; kwa Namuweli, abantu b'Abanamuweli; kwa Yamini, abantu b'Abayamini; kwa Yakini, abantu b'Abayakini; kwa Zera, abantu b'Abazera; kwa Sawuli, abantu b'Abasawuli. Aba ni amoko ya Simeyoni kuva mu isuzuma ryabo, ibihumbi makumyabiri na bibiri n'amagana abiri. Abahungu ba Yuda, Eri na Onani; kandi Eri na Onani bapfuye mu gihugu cya Kanani. Kandi abana ba Yuda babaye hakurikijwe imiryango yabo: kwa Shela, umuryango w'Abashelanite; kwa Perezi, umuryango w'Abaperezite; kwa Zera, umuryango w'Abazerahite. Kandi abahungu ba Perezi bari: Hezeroni, umuryango wa Abahezeroni; Hamuli,

umuryango wa Abahamuli. Aba moko ya Yuda hakurikijwe ibarura ryabo, ibihumbi mirongo irindwi na gatandatu na magana atanu. Kandi abana b'Isakari ukurikije imiryango yabo: kwa Tola, umuryango wa Batola; kwa Puwa, umuryango wa Bapuwa; kwa Yashubu, umuryango wa Bayashubu; kwa Shimuroni, umuryango wa Bashimuroni. Aba ni amoko ya Isakari kuva mu gusuzuma kwabo, ibihumbi mirongo itandatu na kane n'amagana ane. Abana ba Zebuluni hakurikijwe amoko yabo: kwa Saredi, umuryango w'Abaseredi; kwa Aloni, umuryango w'Abaloni; kwa Aleli, umuryango w'Abaleli. Aba ni amoko ya Zebuluni kuva mu isuzuma ryabo, ibihumbi mirongo itandatu na magana atanu. Abahungu ba Gadi ukurikije imiryango yabo: kwa Sefoni, umuryango wa Abasefoni; kwa Hagi, umuryango wa Abahagi; kwa Shuni, umuryango wa Abashuni; kwa Ozeni, umuryango wa Abozeni; kwa Adi, umuryango wa Abadi; kwa Arodi, umuryango wa Abarodi; kwa Ariyeli, umuryango wa Abariyeli. Aba ni amoko y'abana ba Gadi kuva mu ibarura ryabo, ibihumbi mirongo ine na kane na magana atanu. Abana ba Asheri ukurikije imiryango yabo: kwa Yamini, umuryango w'Abayamini; kwa Yesu, umuryango w'Abayesu; kwa Beriya, umuryango w'Aberiya. Kuri Hoberi, abantu ba Hoberi; kuri Malikiyeli, abantu ba Malikiyeli. Kandi izina ry'umukobwa wa Asheri ni Sara. Aba ni amoko ya Asheri kuva mu isuzuma ryabo, ibihumbi mirongo ine na bitatu n'amagana ane. Abana ba Yosefu hakurikijwe imiryango yabo, Manase na Efrayimu. Abahungu ba Manase. Kuri Makiri, abantu b'Abamakiri; kandi Makiri yabyaye Gileadi; kuri Gileadi, abantu b'Abagileadi. Kandi aba bari abahungu ba Gileyadi: Ahiyezeri,

abantu b'Abahiyezeri; kwa Heleki, abantu b'Abaheleki. Kuri Esiriyeli, abantu b'Abesiriyeli; kuri Shekemu, abantu b'Abashekemu; kuri Shemari, abantu b'Abashemari; na kuri Oferi, abantu b'Aboferi. Kandi Zelophehad, umuhungu wa Hepheri, ntiyagize abahungu, ariko abakobwa gusa; kandi aya ni amazina y'abakobwa ba Zelophehad: Mala, na Nowa, na Hogla, na Milika, na Tiriza. Aba ni amoko ya Manase kuva mu gusuzuma kwabo, ibihumbi mirongo itanu na bibiri na magana arindwi. Kandi aba ni abana b'Efrayimu: kwa Shutela, abantu ba Shutela; kwa Tanaki, abantu ba Tanaki. Aba ni abahungu ba Shuthelah: kuri Eden, abantu b'Eden. Aba ni amoko ya Efrayimu kuva mu ibarura ryabo, ibihumbi mirongo itatu na bibiri na magana atanu; aba ni amoko y'abana ba Yosefu hakurikijwe amoko yabo. Abana ba Benjamini ukurikije imiryango yabo: kwa Bela, umuryango wa Ababaliti; kwa Ashibeli, umuryango wa Abashibeliti; kwa Ahiramu, umuryango wa Abahiramiti. Kuri Sofani, abantu ba Sofani. Kandi abahungu ba Bale babaye Adari na Noemani; kuri Adari, abantu b'Abadari; kandi kuri Noemani, abantu b'Abanoemani. Aba ni abana b'Abanyabenyamini hakurikijwe imiryango yabo kuva mu ibarura ryabo, ibihumbi mirongo itatu na bitanu na magana atanu. Kandi abahungu ba Dani hakurikijwe imiryango yabo: kuri Shame, umuryango wa Abashame, aba ni imiryango ya Dani hakurikijwe imiryango yabo. Abantu bose ba Samari hakurikijwe ubugenzuzi bwabo, ibihumbi mirongo itandatu na kane na magana ane. Abana ba Nafutali hakurikijwe imiryango yabo: kwa Asiyeli, umuryango w'Abasiyeli; kwa Guni, umuryango w'Abaguni. Kuri Yeseri, abantu b'Abayeseri; kuri

Salumu, abantu b'Abashelemu. Aba ni amoko ya Naphtali hakurikijwe ibarura ryabo, mirongo ine ibihumbi na magana atatu. Ubu ni ubarura bw'abahungu ba Isiraheli, amagana atandatu y'ibihumbi n'igihumbi n'amagana arindwi na mirongo itatu. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, kuri aba igihugu kizagabanwa, kuzagira umurage ukurikije umubare w'amazina. Ku bantu benshi uzongera umurage, kandi ku bantu bake uzagabanya umurage wabo; buri wese, nkuko babariwemo, azahabwa umurage wabo. Binyuze ku migabane ubutaka buzagabanwa ku mazina; ukurikije imihango y'abasekuruza babo bazarungika. Uhereye ku gice uzagabanya umurage wabo hagati y'abenshi n'abake. Kandi abana ba Levi hakurikijwe amoko yabo: kwa Gerishoni, umuryango wa Abagerishoni; kwa Kohati, umuryango wa Abakohati; kwa Merari, umuryango wa Abamerari. Aba ni amoko y'abahungu ba Levi: umuryango wa Libni, umuryango wa Heburoni, umuryango wa Kora, n'umuryango wa Mushi; kandi Kohati yabyaye Amurama. Izina ry'umugore we ni Yokabedi, umukobwa wa Levi, wabyariye aba Levi muri Egiputa, kandi yabyariye Amurama Aroni na Mose, na Mariamu mushiki wabo. Kandi Aroni yagize abana: Nadabi, na Abihu, na Eleazari, na Itamari. Kandi Nadabu na Abihu bapfuye mu gihe batangaga umuriro w'umunyamahanga imbere ya Uwiteka mu butayu bwa Sinai. Kandi babaye kuva mu isuzuma ryabo ibihumbi makumyabiri na batatu, bose igitsina gabo kuva ku kwezi kumwe n'abarenga; kuko ntibabariwemo hamwe hagati y'abana ba Isiraheli, kuko ntibahawe umurage hagati y'abana ba Isiraheli. Kandi ubu ni ibarura rya Mose na Eleazari umuhererezi, abo barabaruye abana ba Isiraheli mu mirima ya

Mowabu, ku Yorodani hakurya ha Yeriko. Kandi muri aba nta muntu wari mu babarwaga na Musa na Aroni, abo babaranye abana ba Isiraheli mu butayu bwa Sinai. Kuko Uwiteka yabavuze, urupfu bazapfa mu butayu; kandi nta n'umwe wasigaye muri bo, keretse Kalebu umuhungu wa Yefune, na Yoswa umuhungu wa Nuni.

27

Kandi abakobwa ba Zelofehadi umuhungu wa Heferi, umuhungu wa Gileadi, umuhungu wa Makiri, w'abantu ba Manase, w'abahungu ba Yozefu, kandi aya ni amazina yabo: Maala, na Nowa, na Hogila, na Milika, na Tiriza, kandi bahagaraye imbere ya Mose, kandi imbere ya Eleazari umuherezi, kandi imbere y'abategetsi, kandi imbere y'itorero ryose ku muryango w'ihema ry'ubuhamya, bavuga: Data wacu yapfuye mu butayu, kandi we ntiyari hagati y'itorero ryateraniye imbere ya Mukama mu itorero rya Kora, kuko kubera icyaha cye yapfuye, kandi abahungu ntibamubyariye; izina rya data wacu ntirisibwe hagati y'abantu be, kuko nta mwana w'umuhungu afite; muduhe umutungo hagati y'abavandimwe ba data wacu. Kandi Musa yazanye urubanza rwabo imbere ya Mukama. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, avuga, neza abakobwa ba Zelofehadi bavuze; impano uzabahe ubwite bw'umurage hagati ya bavandimwe ba se wabo, kandi uzashyira umurage wa se wabo kuri bo. Kandi uzavugisha abahungu ba Isiraheli, uvuga ngo, umugabo niba apfa, kandi nta

mwana w'umuhungu afite, muzashyira umurage we ku mukobwa we; Ariko niba atafite umukobwa, muzaha umurage ku musaza we. Ariko niba adafite bavandimwe, muzaha umurage umuvandimwe wa se wiwe. Niba ariko bataba ari bavandimwe ba se wiwe, muzaha umurage ku wabo hafi cyane wiwe mu bwoko bwiwe, kugira ngo azungure ibyiwe; kandi ibi bizaba ku bana ba Isiraheli itegeko cy'urubanza, nk'uko Uwiteka yategetse Mose. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, zura ku musozi uri hanze ya Yorodani, uyu musozi Nebo, kandi urebe igihugu cya Kanani, icyo ndi guha abana ba Isirayeli nk'umutungo wabo. Kandi uzayibona, kandi uzongerwaho ku bantu bawe nawe, nkuko Aroni murumuna wawe yongeweho ku musozi wa Hori. Kuko mwarenze ijambo ryanjye mu butayu bwa Sini, mu kwanga kw'itorero kunjera, ntimwanjera ku mazi imbere yabo; aya ni amazi y'impaka muri Kadeshi mu butayu bwa Sini. Kandi Mose yavuze kuri Uwiteka, reka Uwiteka Imana y'imyuka n'inyama yose ishyire umuntu ku itorero ryi, uwo uzasohoka imbere y'isura yabo, n'uwo uzinjira imbere y'isura yabo, n'uwo uzabasohora, n'uwo uzabinjiza, kandi itorero rya Uwiteka ntirizaba nk'intama zidafite umushumba. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Fata kuri wowe ubwawe Yoswa umuhungu wa Nuni, umugabo ufite umwuka muri we, kandi uzashyira amaboko yawe kuri we. Kandi uzamuhagarariza imbere ya Eleazari umuherezi, kandi uzamuha amabwiriza imbere y'itorero ryose, kandi uzatanga amabwiriza kubyerekeye we imbere yabo. Kandi uzatanga icyubahiro cyawe kuri we, kugira ngo abana ba Isiraheli bamumve. Kandi imbere ya Eleazari umuhererezi azahagararira, kandi bazamubaaza

urubanza rwo kwerekana imbere ya Nyagasani; ku kanwa ke bazasohoka, kandi ku kanwa ke bazinjira we n'abana ba Isiraheli hamwe, n'inteko yose. Kandi Musa yakoze nk'uko Umubyeyi yamutegekeje; kandi amaze gufata Yoswa, yamuhagaze imbere ya Eleazari umuhererezi, n'imbere y'itorero ryose, kandi ashyira amaboko ye kuri we, kandi yamushyizeho nk'uko Umubyeyi yategetse Musa.

28

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga ngo, tegeka abana ba Isiraheli, kandi uzabavugisha, uvuga ngo, impano zanjye, impano zanjye, imihembo yanjye kugira impumuro nziza, muzarinda kuziherekeza kuri njye mu minsi yanjye mikuru. Kandi uzabavugisha, ibi ni ibitangwa byose muzazana kuri Uwiteka, intama z'umwaka umwe zidafite inenge ebyiri ku munsi mu gitangwa cyose cyaka mu buryo buhoraho. Umwana w'intama umwe uzawukora mu gitondo, kandi umwana w'intama wa kabiri uzawukora mu mugoroba. Kandi uzakora icumi cya efa y'ufu mwiza muri igitambo uvanze mu mavuta mu kimwe cya kane cya hini. Itambiro ryose ryatwitswe rihoraho, iryo ryabaye mu musozi wa Sinai kugira ngo ribe impumuro nziza kuri Mukama. Kandi igitabo cy'ibinyobwa cyacyo ikibanza cya kane cya hini ku mwana w'intama umwe; mu hantu hera uzasuka igitabo cy'ibinyobwa inzoga ikomeye kuri Uwiteka; kandi umwana w'intama wa kabiri uzakora mu mugoroba; nk'igitabo cy'ibikorwa byacyo na nk'igitabo

cy'ibinyobwa cyacyo uzakora kuba impumuro nziza kuri Uwiteka. Kandi ku musi w'isabato muzazana intama ebyiri z'umwaka umwe zidafite inenge, na bibiri cya cumi by'ifu nziza ivanze mu mavuta nk'igitambo n'ikinyobwa, igitambo cyose cyaka cya sabato mu masabato hejuru y'igitambo cyose cyaka cya buri gihe, n'ikinyobwa cyacyo. Kandi mu mezi mashya muzatanga igitambaro cyose cyaka kwa Mukama, udukona tubiri kuva mu nka, n'impfizi imwe, n'utudakenke tw'umwaka umwe indwi nta nenge; Ibice bitatu cya icumi cy'ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku kona rimwe, n'ibice bibiri cya icumi cy'ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku mpfizi imwe; Icya cumi cya icumi cy'ifu ryiza ryavanze mu mavuta ku dakenke rimwe, igitambaro impumuro nziza itangwa kwa Mukama. Igitabo cy'ibinyobwa cyabo igice cya kabiri cya hini kizaba ku mwana w'inka umwe; kandi icya gatatu cya hini kizaba ku mpfizi imwe. Kandi igice cya kane cya hini kizaba ku mwana w'intama umwe vino; iki gitambike cyose cyaka ukwezi kuva mu kwezi mu mezi y'umwaka. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijanye n'icyaha kuri Uwiteka, hejuru y'igitambaro cyose cyaka gihoraho bizakorwa, hamwe n'igitabo cy'ibinyobwa cyayo. Kandi mu kwezi kwa mbere, ku munsi wa cumi na kane w'ukwezi, ni Pasika ya Umwami. Kandi ku musi wa cumi n'itanu w'ukwezi uku ni umunsi w'ibirori; mu minsi irindwi muzarya imigati idafite ikimera. Kandi umunsi wa mbere uzaitwa utagatifu kuri mwe; akazi kose k'uburetwa ntimuzakora. Kandi muzazana ibitangwa byose byaka, itangwa kuri Uwiteka, udukona tubiri kuva mu nka, impfizi imwe, utudakenke tw'umwaka umwe indwi; bizaba bidafite inenge kuri mwe.

Kandi igitambo cyabo ni ifu yiza ivanze mu mavuta; ibice bitatu cya icumi ku mwana w'inka umwe, n'ibice bibiri cya icumi ku mpfizi imwe. Icumi cya kabiri kuri buri mwana w'intama umwe, ku bana b'intama barindwi. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha, kugira ngo muguturwe; Usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe cya mu gitondo, ariko ni cyo gitambaro cyose cyaka gihoraho. Ibi bintu nk'uko ibi bintu muzakora buri munsi mu minsi irindwi, impano itanze ku munyu mwiza kuri Uwiteka, ku itambike ryose ryaka rihoraho uzakora ikinyobwa cyacyo. Kandi umunsi wa karindwi uzaitwa uyera uzaba kubamwe; umurimo wose w'uburetwa ntimuzawukora muryo. Kandi ku musi w'ibintu bishya, iyo mutanze igitambo gishya kuri Uwiteka w'ibyumweru, iteraniro ryera rizaba ku bwanyu; umurimo wose w'uburetwa ntimuzawukora. Kandi muzazana ibitambo byose byaguye mu muriro kugira impumuro nziza kuri Uwiteka, udukona tubiri tuva mu nka, impfizi imwe, utudakenke tw'umwaka umwe indwi tutarimo inenge. Igitambo cyabo ni ifu ryoroshye ryavanze mu mavuta; bitatu cya icumi ku mwana w'inka umwe, na bibiri cya icumi ku mpfizi imwe. Icumi cya kabiri kuri buri mwana w'intama umwe, ku bana b'intama indwi; n'impongo imwe yo mu ihene ku birebana n'icyaha, kugira ngo mubahanurirwe; usibye igitambaro cyose cyaka gihoraho; kandi igitambo cyabo muzakora kuri njye, bazaba badafite inenge kuri mwe, n'ibinyobwa byabo.

29

Kandi mu kwezi kwa karindwi, ku wa mbere w'ukwezi, ihamagazwa ryera rizaba kuri mwe; akazi kose k'uburetwa ntimuzakora; umunsi w'ikimenyetso uzaba kuri mwe. Kandi muzakora ibitambo byose byaka mu mpumuro nziza kuri Uwiteka, umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, utugwanyana tw'umwaka umwe indwi tutarimo inenge. Igitambaro cyabo ni ubufu bwiza buvanze mu mavuta; ibice bitatu cya icumi ku mwana w'inka umwe, n'ibice bibiri cya icumi ku ntama imwe; Icya icumi cya icumi ku mwana w'intama umwe, ku bana b'intama barindwi; Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijanye n'icyaha, kugira ngo mubahanurire; Usibye ibitambaro byose byaka by'ukwezi gushya; n'ibitambaro byabo, n'ibisusurwa byabo, n'igitambaro cyose cyaka gihoraho; n'ibitambaro byabo n'ibisusurwa byabo nk'uko bigereranywa kwabo kugira impumuro nziza kuri Uwiteka. Kandi ku wa cumi w'ukwezi uku ibitwa byera bizaba kuri mwe, kandi muzakandagira imitima yanyu, kandi akazi kose ntimuzakora. Kandi muzatanga ibitangwa byose byakiye mu mpumuro nziza kuri Uwiteka, ibitangwa kuri Uwiteka, umwana w'inka umwe kuva mu nka, impfizi imwe, intama z'umwaka umwe zirindwi; bizaba bidafite inenge kuri mwe. Igitambo cyabo ni ubufu bwiza buvanze mu mavuta; ibice bitatu cya icumi ku mwana w'inka umwe, n'ibice bibiri cya icumi ku mpfizi imwe; icya cumi cya icumi ku mwana w'intama umwe, ku bana b'intama barindwi; kandi impongo imwe yo mu ihene ku byerekeye icyaha, gukora ugutuza ku byerekeranye na mwe; usibye icyo ku byerekeye icyaha cyo gutuza, n'igitambo cyose cyaka gihoraho; igitambo cyacyo, n'igitambo cy'ibinyobwa byacyo nk'uko byagereranijwe

mu mpumuro nziza itambo kuri Uwiteka. Kandi ku musi wa cumi n'itanu w'ukwezi kwa karindwi uyu, ibitabaza byera bizaba kuri mwe; umurimo wose w'uburetwa ntimuzawukora; kandi muzishimire iryo birori kwa Mukama iminsi irindwi. Kandi muzazana ibitangwa byose byaka itangwa mu mpumuro nziza kuri Uwiteka, ku musi wa mbere inyana z'inzugi cumi na eshatu, impfizi ebyiri, intama z'umwaka cumi na enye; bizaba bidafite inenge. Ibitambo byabo ni ifu ryoroshye ryavanze mu mavuta; ibice bitatu cya icumi ku mwana w'inka umwe, ku bana b'inka cumi na batatu; n'ibice bibiri cya icumi ku ntama imwe, ku ntama zombi; Icya cumi cya icumi ku mwana w'intama umwe, ku bana b'intama cumi na bane; Kandi impongo imwe yo mu ihene imwe ku bijanye n'icyaha; usibye igitambo cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibinyobwa byabo. Kandi ku musi wa kabiri intama nto cumi na ebyiri, impfizi ebyiri, intama z'umwaka umwe cumi na ne zidafite inenge. Igitambo cyabo n'igitambo cy'ibinyobwa byabo ku byana b'inyana na ku mpfizi na ku bwana bw'intama nk'uko umubare wabo ari, nk'uko igereranya ryabo riri. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Ku musi wa gatatu inyana z'inka cumi na imwe, impfizi ebyiri, intama z'umwaka cumi na ne zidafite inenge. Igitambo cyabo n'igitambo cy'ibinyobwa cyabo ku byana b'inyana na ku mpfizi na ku bwana bw'intama hakurikijwe umubare wabo, hakurikijwe igereranya ryabo. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Ku musi wa kane: inyana

z'inka cumi, impfizi ebyiri, intama z'umwaka cumi na enye zidafite inenge. Ibitambo byabo n'ibiherutso byabo ku nyana z'inyana, ku mburabuturo, na ku ntama nk'uko umubare wabo ari, nk'uko igereranya ryabo riri. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Ku munsi wa gatanu: intoryi icyenda, impfizi ebyiri, intama z'umwaka umwe cumi na enye zidafite inenge. Ibitambo byabo n'ibiherutso byabo ku nyana z'inka na za mburabuturo na za ntama hakurikijwe umubare wabo, hakurikijwe ugereranya kwabo. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibitambo by'ibinyobwa byabo. Ku musi wa gatandatu, inyana z'inka umunani, impfizi ebyiri, intama z'umwaka cumi na ne zidafite inenge. Ibitambo byabo n'ibiherutso byabo ku nyana z'inyana, ku mburabuturo, na ku ntama nk'uko umubare wabo ari, nk'uko igereranya ryabo riri. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Ku musi wa karindwi, inyana z'inka zirindwi, impfizi zombi, intama z'umwaka umwe cumi na ne zidafite inenge. Ibitambo byabo n'ibiherutso byabo ku nyana z'inyana, ku mburabuturo, na ku ntama nk'uko umubare wabo ari, nk'uko igereranya ryabo riri. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Kandi ku musi wa munani hazabamo itorero ryihariye kuri mwe; ntimuzakora akazi k'imirimo yose muri ryo. Kandi muzazana ibitambo byose byakiye mu mpumuro

nziza ibitambo by'imbuto kuri Umwami, umwana w'inka umwe, impfizi imwe, utugwanyana tw'umwaka umwe indwi tutarimo inenge. Ibitambo byabo n'ibiherero byabo ku mwana w'inka na ku ntama y'igabo na ku twana tw'intama ukurikije umubare wabo, ukurikije itegeko ryabo. Kandi impongo imwe yo mu ihene ku bijyanye n'icyaha; usibye igitambaro cyose cyaka cya buri gihe; ibitambo byabo n'ibiherutso byabo. Ibi bintu muzakora kuri Umubyeyi mu ibirori byanyu, usibye amasengesho yanyu, n'ibituma byubushake byanyu, n'ibitanga byose byakawe byanyu, n'ibitambo byanyu, n'ibisusurwa byanyu, n'agakiza kanyu.

30

Kandi Mose yavuze ku bahungu ba Isiraheli nk'uko byose Uwiteka yategetse Mose. Kandi Musa yavuganye ku bayobozi b'imihango y'abana ba Isiraheli, avuga, iri ni ijambo Uwiteka yategetse. Umugabo, umugabo wese ubishaka yasenga isengesho kuri Uwiteka, cyangwa arahira indahiro, cyangwa yiyumvira n'iyumviro ku bijyanye n'ubugingo bwe, ntazayobya ijambo rye; byose ibyasohotse mu kanwa ke, azabikorako. Niba umugore indahiro yindahiye kuri Umubyeyi, cyangwa yihane inshingano mu nzu ya se igihe akiri muto, kandi se yumve indahiro ze, n'inshingano ze, izo yahaye ku mutima we, kandi se aticeceke, noneho indahiro ze zose zizahagara, n'inshingano zose izo yahaye ku mutima we, zizamugumirira. Ariko niba se yanze, umunsi yumva indahiro ze zose n'inshingano, izo yahaye

ku mutima we, ntizihagare; kandi Umubyeyi azamusukura, kuko se yaramwanze. Niba ariko amaze kuba aba w'umugabo, kandi imisengesero ye iri kuri we nk'ukutandukanya kw'iminwa ye, iyo yaboheye kurwanya roho ye, kandi umugabo we yumve, kandi aceceke kuri we umunsi yumva, kandi gutyo imisengesero ye yose izahagara, n'inshingano ze, iyo yaboheye kurwanya roho ye, bizahagara. Ariko niba umugabo we yanze yanze ku munsi yumviye, ibyifuzo byose bye, n'inshingano ze yihaye ku mutima we, ntibizaguma, kuko umugabo yanze kuva kuri we; kandi Uwiteka azamuhanagura. Kandi indahiro y'umupfakazi n'iy'uwirukanywe, ibyose niba yindahiye ku mutima we, bizaguma kuri we. Niba ariko mu nzu y'umugabo we indahiro ye, cyangwa inshingano ihamya ku mutima we hamwe n'indahiro, kandi umugabo we yumve, kandi aceceke kuri we, kandi atamwanze, kandi bizahagararira indahiro ze zose, n'inshingano ze zose ze yahamije ku mutima we, bizahagararira kuri we. Ariko niba umugabo we akuye byose ku munsi azumva, byose byose bizava ku minwa ye bijyanye n'amasengesho ye, kandi bijyanye n'inshingano ze ku mutima we, ntibizamugumaho; umugabo we yabivanye, kandi Uwiteka azamuhanagura. Buri sezerano na buri indahiro y'umuhango wo gukomeretsa roho, umugabo wayo azayihagarikira, kandi umugabo wayo azayikuraho. Ariko niba yicaye kimya akayicecekesha umunsi ku munsi, azayihagarikira amasezerano yose yayo, n'inshingano zose kuri yo azayihagarikira, kuko yacecetse kuri yo umunsi yayumvise. Ariko niba umugabo we amaze gukuraho akuraho nyuma y'umunsi yumvise, kandi azatwara icyaha cye. Ibi bintu, amategeko yose Uwiteka

yategetse Mose, hagati y'umugabo n'umugore we, na hagati ya se n'umukobwa mu busore mu nzu ya se.

31

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, avuga, wihore kwihora kw'abana ba Isirayeli ku Bamadiyani, kandi nyuma uzongerwaho ku bantu bawe. Kandi Musa yavuganye ku bantu, avuga: Shinge abagabo kuva muri mwe, kandi mwihagararire imbere ya Mukama kuri Madiyani, gusubiza iherezo kuva kuri Mukama kuri Madiyani. Igihumbi kuva mu muryango, igihumbi kuva mu muryango, kuva mu miryango yose y'abana ba Isiraheli, mubahere kugira bagaragare mu ntambara. Kandi barabaranye kuva mu ibihumbi bya Isiraheli igihumbi kimwe kuva mu bwoko, ibihumbi cumi na bibiri bafite intwaro mu murongo w'intambara. Kandi Mose yabaohereje, igihumbi kuva mu bwoko, igihumbi kuva mu bwoko hamwe n'imbaraga zabo, na Finehasi umuhungu wa Eleazari umuhungu wa Aroni umupadiri; n'ibikoresho byera, n'amakondera y'ibimenyetso mu maboko yabo. Kandi barateguye intambara kuri Madiyani, nkuko Uwiteka yategetse Musa; kandi bishwe igitsina gabo cyose. Kandi abami ba Madiyani bishwe hamwe n'abaciwe babo; na Evi, na Rekemu, na Tsuri, na Huri, na Reba, abami batanu ba Madiyani; na Balamu umuhungu wa Beori bishwe n'inkota hamwe n'abaciwe babo. Kandi bataye abagore ba Madiyani, n'imizigo yabo, n'amatungo yabo, n'ibintu byabo byose; n'imbaraga zabo bataye. Kandi imigi yabo yose mu

miturage yabo, n'amashyamba yabo batwitse mu muriro. Kandi bafashe umusaruro wose wabo, n'ibyamamare byose byabo kuva ku bantu kugeza ku bitugu. Kandi bazanye kwa Mose na kwa Eleazari umuhererezi, na ku bana bose ba Isiraheli, abafatiye, n'ibyatwawe, n'umutungo wo gusahura mu nkambi mu Mibanda ya Mowabu, iyo iri ku Yorodani hakurya ya Yeriko. Kandi Mose na Eleazari umupadiri n'abayobozi bose b'itorero basoje kuja guhura na bo hanze y'inkambi. Kandi Musa yarakaye ku bashinzwe ingabo, abayobozi b'ibihumbi n'abayobozi b'amajana bava mu murongo w'intambara. Kandi Musa yabavuze, Kuki mwasize muzima abakobwa bose? Aba kuko bari ku bana b'Isiraheli hakurikijwe ijambo rya Balamu kugira ngo bahuze no kwirengagiza ijambo rya Mukama, kubera Pegori; kandi icyorezo cyabaye mu itorero rya Mukama. Kandi ubu mwice abagabo bose muri ibintu byose, umugore wese uzi uburiri bw'umugabo, muwice. Kandi abakobwa bose batazi igitanda cy'umugabo, mubarekure bazima. Kandi mwe mube hanze y'inkambi iminsi irindwi; umuntu wese wiciye n'ugukoraho uwakomeretse azitukurwa ku munsi wa gatatu, no ku munsi wa karindwi mwe n'imbohe zanyu. Kandi buri gitambaro na buri ikindi kintu cy'uruhu, n'umurimo wose uturuka ku ihene, na buri ikindi kintu cy'igiti muzatukura. Kandi Eriyazari umuhanuzi yavuze ku bagabo b'ingabo batuye mu murongo w'intambara, uyu ni amategeko y'itegeko Uwiteka yategetse Mose. Usibye zahabu n'ifeza n'umuringa n'icyuma n'isashi n'itini, ikintu cyose kizanyura mu muriro, kandi kizezwa, ariko cyangwa n'amazi yo kwezwa kizezwa; kandi ibintu byose niba bitanyuze mu muriro, bizanyura mu mazi.

Kandi muzakaraba imyenda ku musi wa karindwi, kandi muzakongera kuba isuku; kandi nyuma y'ibyo muzinjira mu nkambi. Kandi Umubyeyi yavuze kuri Mose, avuga ngo, fata ingingo y'ibyatwawe by'impfuye kuva ku muntu kugeza ku gitungwa, wowe na Eleazari umuherezakazi n'abayobozi b'imiryango y'itorero. Kandi muzagabanya umutungo hagati y'abarwanyi bagiye mu ntambara, na hagati y'itorero ryose. Kandi muzakuraho igice kuri Uwiteka kuva ku bagabo abarwanyi bagiye mu ntambara, umugororwa umwe kuva ku magana atanu, kuva ku bantu, na kuva ku matungo, na kuva ku nka, na kuva ku ntama, na kuva ku ndogobe; kandi kuva ku gice kimwe cya kabiri cyabo muzabyakira. Kandi uzaha Eleazari umuhanuzi imbuto z'ibanze za Uwiteka. Kandi kuva muri igice cy'abana ba Isiraheli uzafata umwe muri mirongo itanu kuva ku bantu, na kuva ku nka, na kuva ku ntama, na kuva ku ndogobe, na kuva ku matungo yose; kandi uzabaha Abalewi barinda irindi mu ihema rya Umwami. Kandi Mose na Eleazari umuhanuzi bakoze, nkuko Uwiteka yategetse Mose. Kandi byabaye ibisigaye by'umunyago abasoda basambuye, kuva mu ntama, ibihumbi magana atandatu na mirongo irindwi na bitanu; Kandi inka, ibiri na mirongo irindwi ibihumbi; Kandi indogobe, imwe na mirongo itandatu ibihumbi; Kandi ubugingo bw'abantu kuva mu bagore batazi uburiri bw'umugabo, ubugingo bwose, ibiri na mirongo itatu ibihumbi. Kandi igice cyabaye umugabane w'abagiye mu ntambara kuva mu mubare w'intama, ibihumbi magana atatu na mirongo itatu na indwi ibihumbi na magana atanu. Kandi byabaye igice cya nyuma kwa Mwami kuva mu ntama, amagana atandatu na mirongo irindwi

na batanu; Kandi inka, ibihumbi mirongo itatu na batandatu, kandi igice cya nyuma kwa Mwami, mirongo irindwi na bibiri; Kandi indogobe, ibihumbi mirongo itatu na magana atanu, kandi igice cya nyuma kwa Mwami, mirongo itandatu na rimwe; Kandi roho z'abantu, ibihumbi cumi na batandatu, kandi igice cya nyuma cyabo kwa Mwami, roho mirongo itatu na ebyiri. Kandi Mose yatanze igihembwe kuri Uwiteka, ituro rya Imana, kuri Eleazari umuhererezi, nk'uko Uwiteka yategetse Mose; kuva mu gice cya kabiri cy'abana ba Isiraheli, Mose yari yatandukanije ku bantu b'intambara. Kandi igice cyabaye kuva mu iteraniro ry'intama, ibihumbi magana atatu mirongo itatu na birindwi na magana atanu; Kandi inka, ibihumbi mirongo itatu na itandatu; Indogobe, ibihumbi mirongo itatu na magana atanu; Kandi imitima y'abantu, ibihumbi cumi na itandatu. Kandi Mose yafashe kuva mu gice cya kabiri cy'abana ba Isiraheli kimwe muri mirongo itanu, kuva ku bantu na kuva ku matungo, kandi yabiha Abalewi barinda irindi ry'ihema rya Mukama, nk'uko Mukama yategetse Mose. Kandi bose bashizwe mu buyobozi bw'ingabo, abayobozi b'ibihumbi n'abayobozi b'amajana, baje kwa Mose, kandi bavuze kwa Mose: Abakozi bawe bafashe umubare w'abantu b'intambara bari muri twe, kandi nta n'umwe wabuze muri bo. Kandi twazanye impano kuri Uwiteka, umugabo yabonye icyombo cya zahabu na chlidon na ikirezi na impeta na ikirezi cyo ku kuboko na umusatsi wo mu mutwe, gukora uguhuza kubera twe imbere ya Uwiteka. Kandi Musa na Eleazari umuhanuzi bakiriye zahabu kuva kuri bo, ibikoresho byose byakoreshejwe. Kandi byabaye zahabu yose y'itangwa ryavanywe batanze kuri Mukama, ibihumbi

cumi na bitandatu na magana arindwi na mirongo itanu ya sekeri kuva ku bayobozi b'ibihumbi na kuva ku bayobozi b'amajana. Kandi abagabo abarwanyi barasahambye, buri wese kuri we ubwe. Kandi Mose na Eleazari umuhererezi bafashe zahabu kuva ku bayobozi b'ibihumbi na kuva ku bayobozi b'amajana, kandi bayizanye mu ihema ry'ubuhamya, urwibutso rw'abana ba Isirayeli imbere ya Mukama.

32

Kandi amatungo menshi yari ku bahungu ba Rubeni na ku bahungu ba Gadi, menshi cyane; kandi babonye igihugu cya Yazeri, n'igihugu cya Gileyadi; kandi ahantu haba, ahantu k'amatungo; Kandi baje imbere abahungu ba Rubeni n'abahungu ba Gadi, bavuze kuri Mose na kuri Eliezari umuhererezi na ku bayobozi b'itorero, bavuga ngo, Atarot, na Diboni, na Yazeri, na Nimura, na Heshiboni, na Eleale, na Sebama, na Nebo, na Beoni, igihugu Uwiteka yatanze imbere y'abahungu ba Isiraheli, ni igihugu cy'amatungo, kandi abana bawe bafite amatungo. Kandi bavugaga, niba twabonye ubuntu imbere yawe, reka iyi si ihabwe abagaragu bawe mu kuyigira, kandi ntutuyambutse Yorodani. Kandi Musa yavuze abahungu ba Gadi n'abahungu ba Rubeni, Abavandimwe banyu bagiye mu ntambara, kandi mwe muzicara hano? Kandi kuki murahindura ibitekerezo by'abana ba Isiraheli kutajya kwambuka mu gihugu Uwiteka ababaha? Ntabwo batyo bakoze ababyeyi banyu, igihe nababohereje kuva Kadeshi Barineya kumenya ubutaka? Kandi

bazamutse ku mwobo w'ishyamba ry'imizabibu, kandi babonye igihugu, kandi bahinduye imitima y'abahungu ba Isiraheli, kugira ngo batinjire mu gihugu Uwiteka yabahaye. Kandi Uwiteka yarakajwe n'uburakari mu musi uriya, kandi yarahiye, avuga: Niba abantu aba bavuye muri Egiputa kuva imyaka makumyabiri n'irenga, bazi icyiza n'ikibi, bazabona igihugu nahiye Aburahamu na Isaka na Yakobo—kuko ntibankurikiye inyuma yanjye; keretse Kalebu umuhungu wa Yefune uwatandukanijwe, na Yoswa umuhungu wa Nuni, kuko yankurikiye inyuma y'Uwiteka. Kandi Uwiteka yarakajwe n'uburakari kuri Isiraheli, maze abatereye kuzenguruka mu butayu imyaka mirongo ine, kugeza igihe igisekuru cyose cyarangiye, abo bakoraga ibintu bibi imbere y'Uwiteka. Raba mwavutse aho ababyeyi banyu, isenyuka ry'abantu b'abanyabyaha, kongera kandi ku burakari bw'umujinya wa Uwiteka kuri Isiraheli. Kuko muzahinduka muva kuri we kongera kandi kumusiga mu butayu, kandi muzakora ibyo bitemewe ku iteraniro ryose iri. Kandi baramwegereye, kandi baravuze, Tuzubaka ibibanza by'intama hano ku matungo yacu, n'imigi ku bana bacu. Kandi twe twiyemeje intwaro nk'abarinzi imbere y'abana ba Isiraheli, kugeza igihe tuzabajyana mu mwanya wabo ubwabo; kandi imizigo yacu izaba mu migi ifite urukuta kubera abaturage b'igihugu. Ntituzasubira mu nzu zacu kugeza abana ba Isiraheli bagabanijwe, umwe wese mu umurage we. Kandi nta na rimwe tuzongera kuragwa muri bo kuva hanze ya Yorodani na hanze, kuko twakiriye ibice byacu mu buvuko bwa Yorodani. Kandi Musa yavuze kuri bo, Niba mukoze nk'ijambo iri, niba mwiyubatse imbere ya Mukama mu

ntambara, kandi bose abasirikare banyu bazanyura Yorodani imbere ya Mukama, kugeza umwanzi we yatsembeswe imbere ye, kandi igihugu cyatsindwa imbere ya Mukama, kandi nyuma y'ibyo muzagaruka, kandi muzaba abatariho icyaha imbere ya Mukama, na kuri Isiraheli; kandi igihugu iki kizaba ibyanyu mu kugira imbere ya Mukama. Ariko niba mutabikoze gutya, muzakoze icyaha imbere ya Mukama; kandi muzamenya icyaha cyanyu, iyo ibibi bibagarukiye. Kandi mwubakire mwebwe ubwanyu imigi kubintu byanyu, n'amashyamba kubisolo byanyu; kandi ibisohoka mukanwa kanyu muzabikora. Kandi abana ba Rubeni n'abana ba Gadi bavuze kuri Mose, bavuga ngo, abana bawe bazakora nk'uko Umwami wacu ategeka. Imizigo yacu, n'abagore bacu, n'amatungo yacu yose bizaba mu migi ya Gileyadi. Ariko abana bawe bose bazanyura imbere ya Mukama bafite intwaro kandi bateganijwe mu ntambara, nk'uko Mukama avuga. Kandi Musa yashyizeho kuri bo Eleazari umuherekezi, na Yoswa umuhungu wa Nuni, n'abayobozi b'imiryango y'amoko ya Isiraheli. Kandi Mose yavuze kuri bo, niba abahungu ba Rubeni n'abahungu ba Gadi bambuka hamwe na mwe Yorodani, bose bafite intwaro mu ntambara imbere ya Mukama, kandi mutsinda igihugu imbere yanyu, kandi muzabaha igihugu cya Gileyadi mu butunga. Ariko niba batambutse bafite intwaro hamwe namwe mu ntambara imbere ya Mukama, kandi muzanyura ibintu byabo, n'abagore babo, n'amatungo yabo mbere yanyu mu gihugu cya Kanana, kandi bazungura umurage hamwe namwe mu gihugu cya Kanana. Kandi barasubije abana ba Rubeni n'abana ba Gadi bavuga, ibintu byose Umwami avuga ku bajakozi, ni ko tuzakora

twebwe. Tuzambuka twifashije intwaro imbere ya Mwami mu gihugu cya Kanana, kandi muzaduha ubutaka bwacu mu mpande irenze Yorodani. Kandi Mose yabahaye abahungu ba Gadi, n'abahungu ba Rubeni, n'igice cy'umuryango wa Manase abahungu ba Yozefu, ubwami bwa Sihoni umwami w'Abamori, n'ubwami bwa Ogi umwami wa Basani, igihugu n'imijyi hamwe n'imipaka byacyo, imijyi by'igihugu byose hirya no hino. Kandi abahungu ba Gadi babatse Diboni, na Ataroti, na Aroeri, na Sofari, na Jazeri, kandi bazazamanuye, na Nimura, na Beti Harani, imigi ifite inkike, kandi ibigeragezo by'intama. Kandi abahungu ba Rubeni bubatse Heshiboni, na Eleale, na Kiriyatayimu, na Baali Meoni, byari bizingirijwe, na Sibima; kandi bahaye amazina imijyi bayubatse hakurikijwe amazina yabo. Kandi umuhungu wa Makiri umuhungu wa Manase yagiye i Gileadi, kandi yayifashe, kandi yarimbura Umwamoriya wari utuye muri yo. Kandi Musa yahaye Gileadi kuri Makiri umuhungu wa Manase, maze atuye aho. Kandi Yayiri umuhungu wa Manase yagiye, afata imidugudu yabo, kandi ayitiriza amazina imidugudu ya Yayiri. Kandi Nebo yagiye, afata Kohati n'imidugudu yayo, maze abita Naboti biturutse ku izina rye.

33

Kandi izo ni inzira z'abana ba Isiraheli, nk'uko bavuye mu gihugu cy'Igiputa hamwe n'imbaraga zabo mu kuboko kwa Mose na Aroni. Kandi Musa yanditse kugenda kwabo, n'ahantu

bagereyeho, kubera ijambo rya Uwiteka; kandi aya ni ahantu bo mu rugendo rwabo. Bavuye muri Ramesesi mu kwezi kwa mbere, ku munsi wa cumi n'itanu w'ukwezi kwa mbere; bukeye bwa Pasika abana ba Isirayeli basohotse n'ukuboko kurengeye imbere y'Abanyegiputa bose. Kandi Abanyegiputa bari bashyingura kuva muri bo abapfuye bose Uwiteka yari yakubise, buri mubanza wese mu gihugu cya Egiputa; kandi muri babazimu babo Uwiteka yakoze iherezo. Kandi abana b'Isirayeli bamaze kuvuya muri Ramesesi, baramanitse muri Sukoti. Kandi bamaze guhaguruka muri Sukoti, bambitse mu Butani, ari igice cy'ubutayu. Kandi bavuye muri Butani, bambitse ku munwa wa Iroti, uri imbere ya Baal Tsefoni, kandi bambitse imbere ya Migidoli. Kandi bavuye imbere ya Iroti, kandi bambutse hagati y'inyanja bajya mu butayu; kandi bagiye urugendo rw'iminsi itatu mu butayu, kandi bahise inkambi muri Mara. Kandi bavuye muri Mara, kandi baje muri Elimu; kandi muri Elimu hari amasoko cumi na kabiri y'amazi, n'ibiti mirongo irindwi by'imikindo, kandi bahize inkambi hariya ku mazi. Kandi bavuye muri Elimu kandi basibye inkambi ku nyanja itukura. Kandi baravuye ku nyanja itukura, kandi barambuye mu butayu bwa Sini. Kandi bavuye mu butayu bwa Sini, kandi bahise inkambi i Refidimu. Kandi bavuye muri Refidimu, kandi bakubita inkambi muri Elimu. Kandi bavuye muri Elimu, kandi basibye inkambi muri Refidimu; kandi nta mazi yari hari kugira ngo abantu banywe. Kandi bavuye muri Refidimu, kandi bahise mu butayu bwa Sinai. Kandi bavuye mu butayu bwa Sinai, kandi bahise inkambi mu mva y'ibyifuzo. Kandi bavuye mu mva y'irari, kandi bahise inkambi muri

Aseroti. Kandi bavuye muri Aseroti, kandi bahise inkambi muri Ratama. Kandi bavuye muri Ratama, kandi bahise inkambi muri Rimoni Perezi. Kandi baravuye muri Rimon Perezi, kandi barambutse muri Lebona. Kandi bavuye muri Lebona, kandi bakubita inkambi muri Ressa. Kandi bavuye muri Resani, kandi bakubita inkambi muri Makelati. Kandi bavuye muri Makelati, kandi basibye inkambi muri Safari. Kandi bavuye muri Saphar, kandi bakubita inkambi muri Charadath. Kandi bavuye muri Karadati, kandi bahise inkambi i Makeloti. Kandi baravuye muri Makeloti, kandi barambuye muri Katati. Kandi baragiye bavuye muri Katata, kandi baramye mu Tarata. Kandi baravuye muri Tarati, kandi barambuye mu Mateka. Kandi bavuye muri Mathekka, kandi bakubita inkambi muri Selmona. Kandi bavuye muri Selimona, kandi bakubita inkambi muri Maseroti. Kandi baravuye muri Maseroti, kandi barambuye muri Benaya. Kandi baravuye muri Benaya, kandi barambye ku musozi wa Gadugadu. Kandi bavuye ku musozi wa Gadgad, kandi bahise inkambi muri Etebatha. Kandi bavuye muri Etebata, kandi bahise inkambi muri Eburona. Kandi bavuye muri Ebronah, kandi basibye inkambi muri Eziyoni Gaberi. Kandi bavuye muri Gesiyoni Gaberi, kandi bambutse mu butayu bwa Sini; kandi bavuye mu butayu bwa Sini, kandi bambutse mu butayu bwa Parani; ubu ni Kadeshi. Kandi bavuye muri Kadeshi, kandi bahise inkambi ku musozi wa Hori hafi y'igihugu cya Edomu. Kandi Aroni umupadiri yazamutse kubera itegeko rya Mwami, kandi yapfuye hariya mu mwaka wa mirongo ine wo gusohoka kw'abana ba Isirayeli mu gihugu cy'Igiputa, mu kwezi kwa gatanu ku munsi wa mbere w'ukwezi. Kandi Aroni yari afite

imyaka ijana na makumyabiri na itatu, igihe yapfaga ku musozi wa Hori. Kandi umwami w'Umukanaani Aradi yumvise, na we yari atuye mu gihugu cya Kanani, igihe abana ba Isirayeli bari binjira; kandi bavuye ku musozi wa Hori, kandi bahise inkambi i Selimona. Kandi baravuye muri Selimona, kandi barambitse mu Fino. Kandi baravuye muri Phino, kandi barambuye mu Oboti. Kandi bavuye muri Oboti, kandi bahise inkambi muri Gayi, mu ruhande rw'imbali ku mipaka ya Mowabu. Kandi bavuye muri Gayi, kandi bahise inkambi muri Diboni ya Gadi. Kandi baravuye muri Diboni Gadi, kandi barambukiriye muri Alimoni Dibilatayimu. Kandi bavuye muri Gelmon Deblatayimu, kandi bahise ku misozi ya Abarimi, imbere ya Nebo. Kandi bavuye ku misozi ya Abarimi, kandi bahise inkambi ku burengerazuba bwa Mowabu, ku Yorodani hakurya ya Yeriko. Kandi barambye hafi ya Yorodani hagati ya Aisimoti, kugeza Belsa iri ku burengerazuba bwa Mowabu. Kandi Uwiteka yaravuze mbere Mose ku burengerazuba bwa Mowabu hafi ya Yorodani hakurya ha Yeriko, avuga ati, vugana n'abana ba Isirayeli, kandi ubabwire uti, mwe murarambutsa Yorodani mujya mu gihugu cya Kanani. Kandi muzasenya abose batuye mu gihugu imbere y'amaso yanyu, kandi muzakuraho ibirindiro byabo, kandi ibihangano byose byasahuwe byabo muzabisenya, kandi inkingi zabo zose muzazikuraho. Kandi muzatsembatsemba abose batuye mu gihugu, kandi muzatuyemo, kuko nabahaye igihugu cyabo nk'umurage. Kandi muzagira ubutaka bwabo mu gukura amabuye ukurikije imihigo yanyu; kubakwiye benshi muzongera umutungo wabo, kandi kubakwiye bake muzagabanya umutungo wabo; aho izina

rye rizasohokera, haba haye; ukurikije imihigo ya sogokuru zanyu muzagira umurage. Niba ariko mutashenye abatuye ku butaka imbere yanyu, kandi bizaba abo mubasigaye muri bo, amahwa mu maso yanyu, n'imisonga mu mpande zanyu, kandi bazabangana namwe ku butaka, kuri uwo mwemwe muzatuyemo. Kandi bizaba nkuko nari nzereye kubakora, nzabakorera.

34

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, tegeka abana ba Isirayeli, kandi uzabavugisha uti, mwe murinjira mu igihugu cya Kanani; iki kizaba umurage wanyu, igihugu cya Kanani hamwe n'imipaka yacyo. Kandi bizaba kuri mwe uruhande rwerekeza mu majyepfo kuva mu butayu bwa Sini kugeza bikomana na Edomu, kandi bizaba kuri mwe imipaka yerekeza mu majyepfo kuva mu gice cy'inyanja y'umunyu kuva mu buvuko. Kandi bizakuzunguruka mwe imipaka kuva mu Majyepfo yerekeza ku izamuka rya Akarabini, kandi bizanyura Enaki, kandi isohokero ryayo rizaba mu Majyepfo ya Kadeshi ya Barineya, kandi bizasohoka mu rugo rwa Aradi, kandi bizanyura Asemona. Kandi bizazenguruka imipaka kuva Asemona umugezi w'Egiputa, kandi isozero rizaba inyanja. Kandi imipaka y'inyanja izaba kuri mwe, inyanja nini izakora imipaka, ibi bizaba kuri mwe imipaka y'inyanja. Kandi ibi bizaba imipaka yanyu mu majyaruguru: kuva mu nyanja nini muzipimira mwe ubwanyu kuruhande rw'umusozi. Kandi kuva ku musozi

umusozi muzabapimira abinjira muri Hamati, kandi insohoka yayo izaba imipaka ya Sedadi. Kandi imipaka izasohoka i Dephrona, kandi iherezo ryayo rizaba i Arsenain; ibi bizaba imipaka yanyu kuva mu majyaruguru. Kandi imipaka izamanuka kuva Sepefamari kugera Bela kuva uburasirazuba kuri amasoko, kandi imipaka izamanuka Bela kuri umugongo w'ikiyaga cya Kinereti kuva uburasirazuba. Kandi imipaka izamanuka kuva Sephamari kugera Bela kuva ubuseruko kuri amasoko, kandi imipaka izamanuka Bela kuri umugongo w'ikiyaga cya Kenereti kuva ubuseruko. Kandi imipaka izamanuka kuri Yorodani, kandi insohokero yayo izaba inyanja y'umunyu; iyi izaba kuri mwe igihugu n'imipaka yacyo hose hirya no hino. Kandi Musa yategetse abana ba Isiraheli, avuga: Uyu ni ubutaka mwo muzakwira hamwe n'amafaranga yo gukura, nk'uko Uwiteka yategetse kubaha amoko icyenda n'igice cy'isuka rya Manase. Kuko umuryango w'abana ba Rubeni, n'umuryango w'abana ba Gadi hakurikijwe amazu y'abasogokuru babo; n'igice cy'umuryango wa Manase bakiriye ibice byabo. Amoko abiri n'igice cy'umuryango bakiriye umugabane wabo hanze ya Yorodani hakurikije Yeriko kuva mu majyepfo hakurikije ubuvuko. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, ati, Aya ni amazina y'abagabo bazagabana ubutaka ku bwawe: Eleazari umuhererezi na Yoswa umwana wa Nuni. Kandi umuyobozi umwe kuva mu bwoko muzakwakira kugira ngo muronge ubutaka bwanyu. Kandi aya ni amazina y'abagabo: y'umuryango wa Yuda, Kalebu umuhungu wa Yefune. Mu bwoko bwa Simeoni, Salamiyeli umuhungu wa Semiyudi. Kw'umuryango wa Benjamini, Elidadi umuhungu wa Kasaloni;

Kw'umuryango wa Dani, umutware Bakiri umuhungu wa Egili. Ku bana b'abahungu ba Yozefu, umuryango w'abana b'abahungu ba Manase, umutware Aniyeli umuhungu wa Sufi. Ku muryango w'abana ba Efrayimu, umutware Kamuweli umuhungu wa Sabatani. Kw'umuryango wa Zabuloni, umutware Elizafani umuhungu wa Parinaki. Ku muryango w'abana ba Isakari, umutware Palitiyeli umuhungu wa Uza. Ku muryango w'abana ba Asheri, umutware Akiyori umuhungu wa Shelemi. Mu bw'umuryango wa Nafutali, umutware Fadayeli umuhungu wa Amiyudi. Aba Umwami yategetse kugabura abana ba Isiraheli mu gihugu cya Kanani.

35

Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose ku burengerazuba bwa Mowabu hafi ya Yorodani hakurya ha Yeriko, avuga ati, tegeka abana ba Isirayeli, kandi bazaha Abalewi kuva mu migabane y'ubutaka bwabo imigi yo guturamo; kandi ahantu hegerereye imigi hikikije yayo bazaha Abalewi. Kandi imigi izaba iyabo yo guturamo, kandi ibice by'ubutaka bwabo bizaba ku matungo yabo, kandi ku bitungwa byose by'amaguru ane byabo. Kandi ibyatsi bihuriye by'imigi muzaha Abalewi, bivuye ku rukuta rw'umujyi no hanze amakubito ibihumbi bibiri hirya no hino. Kandi uzapima hanze y'umujyi uruhande rwerekeza iburasirazuba ibihumbi bibiri by'inkono, n'uruhande rwerekeza amajyepfo ibihumbi bibiri by'inkono, n'uruhande rwerekeza inyanja ibihumbi bibiri by'inkono, n'uruhande rwerekeza

amajyaruguru ibihumbi bibiri by'inkono; kandi umujyi uzaba hagati y'ibi kuri mwe, n'imipaka y'imigi. Kandi imigi muzatanga Abalewi, imigi itandatu y'ubuhungiro muzatanga kugira ngo uwishe ahunga hariya, kandi ongeyeho ayo mirongo ine na ibiri y'imigi. Imiji yose muzaziha Abalewi mirongo ine na umunani imiji; izo, n'ibibanza byazo. Kandi imigi muzatanga kuva mu mitungo y'abana ba Isirayeli, kuva ku bafite byinshi, byinshi; kandi kuva ku bafite bike, bike; buri wese ukurikije umurage we bazakwira, bazatanga kuva mu migi ku Baleviyo. Kandi Umuami yavuze kuri Mose, ati, vugana n'abana ba Isirayeli, kandi uzabavugisha uti, mwe murambutse Yorodani muri igihugu cya Kanani. Kandi mwatoranya imigi kuri mwe ubwanyu; ahantu ho guhunga hazaba kuri mwe guhunga hariya umwicanyi, wese ukubise umuntu ku bw'impanuka. Kandi imigi bizaba kuri mwe ahantu ho guhunga kuva ku uwihōra amaraso, kandi uwica ntazapfa kugeza igihe azahagaze imbere y'inteko mu bucamanza. Kandi imigi muzatanga, imigi itandatu, bizaba ahantu ho guhunga kubamwe. Imigi itatu muzayitanga hanze ya Yorodani, kandi imigi itatu muzayitanga mu gihugu cya Kanani. Ahantu ho guhunga hazaba ku bana ba Isirayeli, na ku munyamahanga, na ku muturage uri muri mwe; imigi iyi izaba ahantu ho guhunga, guhunga hariya umuntu wese waguye roho kubera impanuka. Niba ariko mu gikoresho cy'icyuma akubise we, kandi apfa, ni umwicanyi; apfwe urupfu umwicanyi uwo. Niba ariko mu ibuye kuva mu kuboko muri icyo azapfira muri cyo, akubita we, kandi apfa, ni umwicanyi; umwicanyi azicwe urupfu. Ariko niba mu kintu cy'igiti cyo mu kuboko umuntu ashobora gupfa muri cyo, akubita umundi, kandi apfa, ni

umwicanyi; umwicanyi agomba kwicwa urupfu. Umwungirije w'amaraso, we azica uwishe; iyo ahuye na we, azamuica. Niba ariko kubera inzangano amusunika, kandi akamutera ikintu icyo ari cyo cyose mu butasi, apfe, cyangwa kubera uburakari amukubita n'ukuboko, apfe, uwo wakubise agomba kwicwa; ni umwicanyi; umwicanyi agomba kwicwa; uwuvukanye amaraso azica umwicanyi iyo ahuye na we. Niba ariko gitunguranye, atari kubera inzangano amusunika, cyangwa amutera ikintu cyose, atari mu mutego, cyangwa ibuye ryose, mu ryo azapfamo muri ryo, atazi, kandi amubagikiraho, kandi apfe, we ubwe ntiyari umwanzi we, kandi ntiyari ashaka kumukora nabi; kandi inteko izacira hagati y'uwakubise na hagati y'uwihorezesha amaraso, ukurikije imanza izi. Kandi inteko izakura uwishe kuva ku wihoresha amaraso, kandi inteko izamugarura mu mujyi w'ubuhungiro bwe, aho yihutuye, kandi azaba aho kugeza umuprisita mukuru apfa, uwo bamushizemo amavuta yera. Niba ariko uwiciye umuntu asohokanye imipaka y'umujyi yari yarahungiyemo, kandi uwo ari we muryango w'amaraso amusanga hanze y'imipaka y'umujyi w'ubuhungiro bwe, kandi uwo ari we muryango w'amaraso yica uwiciye umuntu, ntacyaha afite. Kuko mu mujyi w'ubuhungiro arabe kugeza umuhanuzi mukuru apfa; kandi nyuma y'urupfu rw'umuhanuzi mukuru, uwishe azagaruka mu butaka bw'umutungo we. Kandi ibi bizaba kuri mwe muri amategeko y'urubanza mu bwoko bwanyu bwose mu ngo zanyu zose. Buri uwaguye roho, ukoresheje abamenyabuhamya uzica uwiciye; kandi umutangabuhamya umwe ntazatanga ubuhamya kuri roho gupfa. Kandi ntimuzakira icunguro ku bijyanye n'ubugingo

bwa umuntu uturutse ku wiciye umuntu ufite icyaha cyo kwicwa; kuko azicwa n'urupfu. Ntimuzakira umusanzu wo kuva mu mujyi w'ubuhungiro, kugira ngo mugaruke mutuye ku butaka, kugeza igihe umupfumu mukuru apfa. Kandi ntimwice ubutaka muba muri bwo; kuko amaraso aya yica ubutaka, kandi ubutaka ntuzahumurizwa kuva ku maraso yatewe kuri wo, ariko ku maraso y'uwuyateje. Kandi ntimuzanduza ubutaka muba muri bwo, muri bwo ndi muri mwe; kuko ndi Umwami uba hagati y'abana ba Isiraheli.

36

Kandi abayobozi b'umuryango w'abahungu ba Gileadi umuhungu wa Makiri umuhungu wa Manase kuva mu muryango w'abahungu ba Yosefu barazaga, kandi bavugaga imbere ya Mose, kandi imbere ya Eleazari umupadiri, kandi imbere y'abayobozi b'imiryango y'abasogokuru b'abahungu ba Isiraheli, kandi bavuze, umwami wacu Uwiteka yategetse gusubiza ubutaka bw'umurage mu gukura amabuye y'amashirahamwe ku bahungu ba Isiraheli; kandi umwami Uwiteka yategetse gutanga umurage wa Serofadi umuvandimwe wacu ku bakobwa be. Kandi bazaba abagore ku mwe mu moko y'abana ba Isiraheli; kandi umurage wabo uzakurwaho mu mitungo y'abasogokuru bacu, kandi uzongerwaho ku murage w'umuryango, abo bazaba abagore bwabo, kandi uzakurwaho mu murage w'umurage wacu. Niba ariko irekurwa ry'abahungu ba Isiraheli ribaho, umurage wabo uzongerwaho ku murage

w'ubwoko abo bahuje n'abagore, kandi umurage wabo uzakurwaho mu murage w'ubwoko bw'imiryango yacu. Kandi Musa yategetse abana ba Isiraheli binyuze mu itegeko rya Mukama, avuga ngo, gutya umuryango w'abana ba Yosefu baravuga. Iri ni ijambo Uwiteka yategetse abakobwa ba Salupaadi, avuga ati, aho babashimisha, reka babe abagore, ariko gusa kuva mu baturage ba se wabo reka babe abagore. Kandi umurage ntuzazunguruka ku bahungu ba Isiraheli kuva mu bwoko kugera ku bwoko, kuko umwe wese mu murage w'ubwoko bw'umuryango wa se bazakomana abahungu ba Isiraheli. Kandi buri mwana w'umukobwa wunguka umurage uva mu moko y'abana ba Isiraheli, azaba umugore w'umwe mu bantu bo mu muryango wa se, kugira ngo abana ba Isiraheli bunguke buri wese umurage wa so. Kandi umurage ntuzahindurwa kuva mu bwoko kugera ku bundi bwoko, ariko buri umwe mu murage we bazakomera abana ba Isiraheli. Uburyo Uwiteka yategetse Musa, ni ko abakobwa ba Zelofehadi bakoze. Kandi Tiriza na Hogila na Milika na Nowa na Mahala abakobwa ba Zelofehadi babaye abagore ku basumbanyi babo kuva mu baturage ba Manase abahungu ba Yosefu; kandi umurage wabo wabaye kuri umuryango w'abantu ba se wabo. Izi ni amategeko n'amabwiriza n'imanza, Uwiteka yategetse mu kiganza cya Mose ku burengerazuba bwa Mowabu ku Yorodani hakurya ha Yeriko.

Ivugurura ry'Amategeko

1

Aya ni amagambo Musa yavuze kuri Isiraheli yose hanze ya Yorodani mu butayu kuruhande rw'iburengerazuba hafi y'inyanja itukura hagati ya Parani, Tofeli, Loboni, Auloni, na katagishyushye zahabu. Ni imisi cumi n'umwe kuva Horeb kugeza Kadesh Barnea unyura mu musozi wa Seir. Kandi byabaye mu mwaka wa mirongo ine mu kwezi kwa cumi na kimwe ku wa mbere w'ukwezi, Mose yavuganye n'abana bose ba Isiraheli, nk'ibintu byose Uwiteka yamutegetse kuri bo; nyuma yo gutera Sihoni umwami w'Abamori wari wituye muri Heshiboni, na Ogi umwami wa Bashani wari wituye muri Asitaroti na muri Edireyi, hanze y'Yorodani mu gihugu cya Mowabu, Mose yatangiye gusobanura neza itegeko rino, avuga ati, Uwiteka Imana yacu yaravuganye natwe muri Horebu, avuga ati, birabakwiye kuba mwagumye kuri uyu musozi.

Garukai mugende, mwinjire mu musozi w'Abamori, no ku batuye hafi bose ba Araba, mu musozi no mu kibaya, no mu majyepfo, no ku nkombe y'ubutaka bw'Abakanaani, no muri Antilebani kugeza ku ruzi runini rwa Eufarate. Reba, yaratanze imbere yanyu ubutaka; mwinjire mubone ubutaka wari narahiye ba sogokuruza banyu, Aburahamu, na Isaka, na Yakobo, ngo mbabaha hamwe n'imbuto yabo. Kandi navuze kuri mwe mu gihe icyo nti: Sinshobora kubabarira nonyine. Uwiteka Imana yanyu yabagwije, kandi none uyu munsi muri nk'inyenyeri zo mu ijuru ku winshi. Umwami Imana ya ba so banyu yongerere kuri mwe inshuro igihumbi nka muri ubu, akaguhumuriza nka yabivuze kuri mwe. Nigute nzashobora wenyine gutwara umubare wanyu, ishingiro ryanyu, n'amakimbirane yanyu? Muhane mwemwabo abagabo b'abahanga, abazi, kandi abatahura muri amoko yanyu, kandi nzababeshyireho abayobozi banyu. Mwaransubije, mwavuga muti: Ijambo wavuze ni ryiza kugira ngo dukore. Kandi natoranye kuva muri mwe abagabo b'ubwenge kandi abahanga kandi abafite ubwenge, kandi nabashyizeho kuba abayobozi kuri mwe: ab'ibihumbi, kandi ab'amajana, kandi aba mirongo itanu, kandi ab'icumi, kandi abanditsi ku bacamanza banyu. Kandi nategetse abacamanza banyu muri icyo gihe, mbavugira: umvirize hagati ya bavandimwe banyu, kandi mucire urubanza mu burenganzira hagati y'umugabo, kandi hagati ya mugenzi we, kandi hagati y'umunyamahanga we. Ntuzamenya isura mu bucamanza, ukurikije umuto n'ukurikije ukuru uzacira urubanza, ntuzerekanye isura y'umuntu, kuko ubucamanza ni ubwa Imana, kandi ijambo niba rikomeye, kuva kuri mwe,

muzazamura kuri njye, kandi nzaryumva. Kandi nabategekeje kuri mwe mu gihe icyo amagambo yose muzakora. Kandi twavuye muri Horebu, twanyuze mu butayu bwose bunini kandi bwo gutinya ubwo mwabonye, inzira y'umusozi w'Abamori, nkuko Uwiteka Imana yacu yatutegetse, kandi twaje kugeza i Kadeshi Barineya. Kandi navuze kuri mwe nti: Mwaje kugeza ku musozi w'Abamori, Umuryango Uwiteka Imana yacu atanga kuri mwe. Reba, Uwiteka Imana yanyu yabahaye ubutaka imbere yanyu, mwizamuke mubufate nk'uko Uwiteka Imana ya ba sogokuruza banyu yabibabwiye, ntimwoba kandi ntimwihangane. Kandi mwaje kuri njye mwese, mwavuze muti: Reka twohereze abagabo imbere yacu, barebe neza igihugu kuri twe, batubwire inzira tuzanyura muri yo kugira ngo tuzamuke, n'imigi tuzinjiramo. Kandi ijambo ryashimishije imbere yanjye, kandi natoranyije muri mwe abantu cumi na babiri, umuntu umwe kuri buri umuryango. Kandi basubiye inyuma, bazamuka mu musozi, baza kugeza ku kibaya cy'imizabibu, barayiperereza. Kandi barafashe mu ntoki zabo imbuto z'ubutaka, bazazana kuri mwe, kandi bavugaga bati: Ubutaka bwiza, Uwiteka Imana yacu aduha. Kandi ntabwo mwashakaga kuzamuka, ariko mwanga ijambo rya Mukama Imana yacu. Kandi mwavuguruza mu mahema yanyu, kandi mwavuze muti, Kubera ko Uwiteka atwanga, yatuye mu gihugu cy'Misiri kugira ngo atugabire mu maboko y'Abamori, kugira ngo atutsembe. Turimo kuzamuka hehe? Ariko bavandimwe banyu barahinduye imitima yanyu, bavuga ngo, igihugu kinini kandi kinini kandi gikomeye kuruta twe, kandi imigi minini kandi yubatswe urukuta kugeza ku ijuru; ariko kandi abahungu

b'abagigantu twarabonye hariya. Kandi nabavuze nti: Ntimutinye, kandi ntimwobe kubera bo. Uwiteka Imana yanyu ugendera imbere y'amaso yanyu, we ubwe azarwana nabo hamwe namwe nk'ibintu byose yabakorera mu gihugu cy'Igiputa, no mu butayu ubu mwabonye, inzira y'umusozi w'Abamori; nk'uko Uwiteka Imana yanyu yakurereje, nk'uko umuntu arera umuhungu we, mu nzira yose mwagiyeho kugeza mwageze aha hantu. Kandi mu ijambo iri ntimwizeye Umwami Imana yacu, uwo abambera mbere yanyu mu nzira guhitirira ahantu kubera mwe, ayobora mwe mu muriro w'ijoro, yerekana mwe inzira nk'uko mugenda kuri yo, kandi mu gicu cy'umunsi. Kandi Uwiteka yumvise ijwi ry'amagambo yanyu, kandi amaze gukangirwa yarahiye, avuga ati, niba umwe mu bagabo aba azabona ubutaka bwiza ubu, bwo narahiye kuri ba sogokuru babo, keretse Kalebu umuhungu wa Yefune, uyu azabubona, kandi uyu nzamuha ubutaka yagiyeho, na bana be, kubera ko yihanganiye na Uwiteka. Kandi Umwami yarakaye kuri njye kubera mwe, avuga, Na wewe ntuzinjira hano. Joshua umwana wa Nun uhagaze imbere yawe, niwe azayinjiramo; umushyishikize, kuko niwe azayiha Isiraheli nk'umurage. Kandi buri mwana muto mushya utazi uyu munsi icyiza cyangwa ikibi, abo bazinjira hariya, kandi kubo nzayiha, kandi bo bazayiragwa. Kandi mwe mugarutse mwubatse inkambi muri ubutayu, inzira yerekeza ku nyanja itukura. Kandi mwasubije, kandi mwavuze, twonye imbere ya Umwami Imana yacu; twebwe tuzajya hejuru tuzarwana ukurikije byose nk'uko Umwami Imana yacu yatubwiye; kandi dufashe umwe wese ibikoresho by'intambara bye, kandi tumaze kwiteranira hamwe

turazajya hejuru mu musozi. Kandi Umwami yambwiye ati, Babwire uti, Ntimuzajya hejuru kandi ntimuzarwana, kuko sindiho hamwe namwe, kandi ntimuzatsindwa imbere y'abanzi banyu. Nabavuze, ariko ntimwanyumvise, kandi mwarenganye ijambo rya Mukama, kandi mwakoreye ubukoroshi mwazamutse ku musozi. Kandi Umunyamoriya wari utuye ku musozi uriya yasohokaga kuzahura namwe, akakurikirana nk'uko inzuki zikora, barakomeretsa kuva i Seyiri kugeza i Horima. Kandi mwicaye mwariye imbere ya Mukama Imana yacu, ariko Mukama ntiyumvise ijwi ryanyu, kandi ntiyitayeho kuri mwe. Kandi mwicaye muri Kadeshi iminsi myinshi, iminsi myinshi nk'uko mwigeze kwicara.

2

Kandi twahindutse inyuma, twarekuye muri ubutayu, inzira y'inyanja itukura, nk'uko Umwami yabivuze kuri njye, kandi twazengurukije umusozi wa Seyiri iminsi myinshi. Kandi Umwami yavuze kuri njye, Birabahagije kuzenguruka uyu musozi; rero mugaruke mu majyaruguru. Kandi teka abantu, uvuge, Mwe munyura mu mbibi z'abavandimwe banyu abana ba Esawu, abo batuye muri Seyiri, kandi bazabatinya, kandi bazababuza cyane. Ntimwifatanye na bo mu ntambara, kuko sinzabaha n'akarere gato k'ubutaka bwabo nk'urubuga rw'ikirenge, kuko nahaye abana ba Esawu umusozi wa Seyiri nk'igabana. Kw'ifeza mugure ibiryo kuva kuri bo murabirye, kandi amazi ku gipimo muzayakire kuva kuri bo kw'ifeza

munywe. Kuko Umwami Imana yacu yahishuriye we mu bikorwa byose by'amaboko yawe, menya uburyo wanyuze mu butayu bunini kandi buteye ubwoba, dore imyaka mirongo ine Umwami Imana yawe yari hamwe nawe, ntiwabura ikintu. Kandi twarengeye abavandimwe bacu abana ba Esawu, abaturaga muri Seyiri, hafi y'inzira ya Araba kuva Ailoni na kuva Geziyoni Gaberi, kandi tugarutse twarengeye inzira y'ubutayu bwa Mowabu. Umwami yambwiye ati: Ntimwanga Abamowabite, kandi ntimurwane na bo, kuko sinzabaha igice cy'ubutaka bwabo nk'umurage, kuko nahawe abahungu ba Loti Aroeri nk'umurage. Aba Ommin ya mbere bari baratuye kuri yo, igihugu kinini kandi cyinshi kandi gikomeye, nk'aba Anakim. Rephaim bazabarwa, kandi aba nka Anakim, kandi Abamowabiite babita Emim. Kandi muri Seyiri Abahori bari batuye mbere, kandi abahungu ba Esawu barabatesheje, kandi barabasibanganyije imbere yabo. Kandi baratuye mu mwanya wabo, nk'uko Isiraheli yakoze ku butaka bw'umurage we, Uwiteka yari yabaheye. Ubu rero, mwahagarare mugende mwe, kandi mwambutse ikigega cya Zaret. Kandi iminsi twagendereye kuva Kadeshi Barineya kugeza aho twanyuze ikigega cya Zeredi, imyaka mirongo itatu n'umunani, kugeza aho igisekuru cyose cy'abantu b'intambara cyapfuye bapfuye mu nkambi, nk'uko Uwiteka Imana yarabirahiye. Kandi ukuboko kw'Imana kwari kuri bo kubarandura rwose mu rwego rw'inkambi kugeza igihe bapfuye. Kandi byabaye igihe abantu bose intore zirwana zapfuye zivuye hagati mu bantu, Uwiteka yavuze kuri njye, ati: Wowe uzanyura uyu munsi imipaka ya Mowabu i Aroyeri, kandi muzegera hafi y'abahungu ba Amoni; ntimubangire, kandi

ntimubahurire mu ntambara; kuko sinzaguha kuva mu butaka bw'abahungu ba Amoni nk'umurage, kuko kubahungu ba Loti nabahaye bwo nk'umurage. Ubutaka bwa Refayimu buzabarwa nk'ubutaka bwabo, kuko kuri ubwo butaka batuye Abanya Refayimu kera, kandi Abanya Amoni babahamagara Abazamzumimu. Igihugu kinini kandi cyinshi kandi gifite imbaraga kuruta kwanyu, nka ba Enakeim, kandi Uwiteka yarabasenyeho imbere yabo, kandi barasangiye umurage kandi baratuye aho bari kugeza uyu munsi. Nkuko bakoze kubana Esawu babaga muri Seyiri, uburyo batsembatsembye Abahoriti imbere yabo, kandi barabagabana nk'umurage, kandi baratuye aho babishyize imbere yabo kugeza uyu munsi. Kandi aba Euaioi batuye muri Asedoti kugeza Gaza, n'aba Kapadokiya bavuye muri Kapadokiya, barabakoze, maze baratuye aho bari. Ubu rero mukire mugende, mwambuke umwobo wa Arinoni. Dore naratanze mu maboko yawe Sihoni umwami w'i Heseboni Umwamoriya n'ubutaka bwe. Tangira kuburagwa, mwungane nawe intambara muri uyu munsi. Tangira gutanga gutetemera kwawe n'ubwoba bwawe imbere y'amahanga yose yo munsi y'ijuru, abo bumvise izina ryawe bazahungabana, kandi bazagira ububabare imbere yawe. Kandi narohereje intumwa kuva mu butayu bwa Kedemoti kwa Sihoni umwami wa Heshiboni n'amagambo y'amahoro, mvuga nti, nzanyura mu gihugu cyawe; mu nzira nzagenda, sinzahunika iburyo cyangwa ibumoso. Ibiryo bya feza uzangurishiriza, kandi nzarya; n'amazi ya feza uzangurishiriza, kandi nzanywa; gusa ko nzanyura n'ibirenge; Nkuko abana ba Esawu batuye muri Seyiri, n'Abamowabite batuye muri Aroyeri bakoze kuri njye; kugeza

igihe nzanyura Yorodani njerekeza mu gihugu Uwiteka Imana yacu aduha. Ariko Sihoni umwami wa Heshiboni ntiyashakaga kutureka tunyure mu gihugu cye, kuko Uwiteka Imana yacu yakomereye umwuka we kandi akakomeza umutima we, kugirango atangwe mu maboko yawe nk'uko bimeze uyu munsi. Kandi Uwiteka yambwiye ati: Reba, natangiye gutanga imbere yawe Sihoni umwami w'i Heshiboni Umwamori, n'ubutaka bwe, kandi tangira kurangwa ubutaka bwe. Kandi Sihoni umwami wa Heshiboni yasohokeye kuzotuhura, we n'abantu be bose, kuzorwana muri Jahazi. Umwami Imana yacu yaramutanze imbere yacu, twaramukubise we n'abahungu be n'abantu be bose. Kandi twafashe imiji ye yose muri igihe icyo, kandi twarangirijemwo buri mujyi ukurikira, n'abagore babo n'abana babo, ntabwo twasigaje umuntu n'umwe uzima. Ariko amatungo twayasahaye, kandi ibinyage by'imigi twabyakuye kuva i Aroeri, iri ku nkombe y'umugezi wa Arinoni, n'umujyi uri mu kibaya, kugeza ku musozi wa Gileyadi; nta mujyi watutwerukanye. Byose yabitanze Umwami Imana yacu mu maboko yacu. Ariko hafi y'abana ba Amoni ntitwegereye, byose ibiregeranye umugezi Yaboki, n'imigi iri mu misozi, nk'uko Uwiteka Imana yacu yatutegetse.

3

Kandi tugarutse inyuma, twazamutse inzira iyo muri Basani, kandi Ogi umwami wa Basani yasohokaga mu guhura natwe, we ubwe n'abantu be bose mu ntambara muri Edrayimu. Kandi

Uwiteka yambwiye ati, Ntutinye, kuko namamuye mu maboko yawe, n'abantu be bose, n'igihugu cye cyose, kandi uzamukora nk'uko wakoze Sihoni umwami w'Abamori, wari utuye i Heshiboni. Uwiteka Imana yacu yamutanze mu maboko yacu, na Ogi umwami wa Bashani, n'abantu be bose, tumukubita kugeza tutasigaje imbuto ye. Kandi twafashe imigi yose ye muri icyo gihe; nta mujyi, uwo tutafashe kuri bo; imigi mirongo itandatu, uturere twose two hafi ya Arigobu y'umwami Ogi muri Basani; Imigi yose yari ifite ingabo, inkike zirekire, amarembo n'imigirayi; usibye imigi y'Abaperiziti myinshi cyane. Twarasenye burundu, nkuko twakoreye Sihoni umwami wa Heshiboni, kandi twarasenye burundu buri mujyi ukurikira, n'abagore, n'abana, n'amatungo yose; kandi impango z'imijyi twarazitunze kuri twebwe. Kandi twafashe muri icyo gihe ubutaka mu maboko y'abami babiri b'Abamori, abo bari hanze ya Yorodani kuva ku ruzi rwa Arinoni kugeza kuri Herimoni; Abanyafenisiya bita Herimoni Saniyori, kandi Umwamori yawusize Saniri; Imigi yose ya Misori, na Gileyadi yose, na Basani yose kugeza Elika na Edireyimu, imigi y'ubwami bwa Ogi muri Basani; Kuko gusa Ogi umwami wa Basani yasigaye mu Barefayimu; dore igitanda cye igitanda cy'icyuma, dore kiri mu gihome cy'abana ba Amoni; icyenda inkono uburebure bwacyo, kandi enye inkono ubugari bwacyo mu nkono y'umugabo. Kandi ubutaka bwo twabwungutse muri igihe icyo kuva i Aroeri, iyo iri hafi y'umupaka w'umugezi Arinoni, na kimwe cya kabiri cy'umusozi Gileadi, n'imijyi yacyo nahaye Rubeni na Gadi. Kandi igisigaye cya Gileadi, n'ubwami bwose bwa Bashani bwa Ogi nabutanze igice cy'umuryango wa Manase, n'akarere kose ka

Arigobu, Bashani yose iriya, ubutaka bwa Refayimu buzabarwa. Kandi Yayiri umuhungu wa Manase yafashe akarere kose ka Arigobu kugeza ku mipaka ya Garagasi na Makati, yabyise izo ku izina rye Basani Tawoti Yayeiri kugeza uyu munsi. Kandi Makiri namuheye Gileadi. Kandi kuri Rubeni na kuri Gadi nabaheye kuva muri Gileyadi kugeza ku ruzi rwa Arinoni hagati y'uruzi ari urumbibi kandi kugeza kuri Yaboki; uruzi ni urumbibi ku bana ba Amoni. Kandi Araba na Yorodani ni urumbibi Kinereti, kandi kugeza ku nyanja ya Araba, nyanja y'umunyu munsi ya Asidoti ya Pisiga mu burasirazuba. Kandi nabategekeje muri igihe icyo, mvuga nti: Uwiteka Imana yanyu yabahaye ubutaka bwanyu muri umurage, mwiyemeje intwaro mugire imbere y'abavandimwe banyu abana ba Isiraheli bose bashobora. Ariko abagore banyu n'abana banyu n'amatungo yanyu, nzi ko mufite amatungo menshi, reka babeho mu migi yanyu, nayibaheye, kugeza igihe Uwiteka Imana yanyu azoha abavandimwe banyu, nka mwebwe, kandi nabo bazungura ubutaka, Uwiteka Imana yacu abaha hejuru ya Yorodani; hanyuma muzasubira buri wese ku butaka bwe, nabahaye. Kandi Yoshuwa nategetse muri igihe icyo, mbivuga ngo: Amaso yanyu yabonye byose Uwiteka Imana yacu yakoze kuri aba bami bombi, gutyo Uwiteka Imana yacu azakora ku bwami bwose unyuramo. Ntabwo muzatinya kuva kuri bo, kuko Uwiteka Imana yacu we ubwe azarwanira kubera mwe. Kandi narasengeje Umwami muri icyo gihe, mvuga nti, Mwami Imana, wowe watangiye kwerekana umugaragu wawe imbaraga zawe, n'ubushobozi bwawe, n'ukuboko gukomeye, n'ukuboko kurebeje hejuru; ni nde Imana mu ijuru cyangwa ku isi, uzakora nk'uko

wakoze wowe, kandi nk'imbaraga zawe? Nyamaze kunyura rero, nzabona ubutaka bwiza ubu buri hanze ya Yorodani, umusozi uyu mwiza na Anti-Libani. Kandi Umwami yarengagije kubera mwe, kandi ntiyampumvise, kandi Umwami yambwiye ati, Birakwiye kuri wewe, ntukongere kuvuga ijambo iri. Zana hejuru ku mpinga yaciriwe, urebe n'amaso yawe mu burengerazuba, mu majyaruguru, mu majyepfo n'iburasirazuba, ubone n'amaso yawe, kuko utazanyura Yorodani uyu. Kandi tegeka Yoswa, umukomeze kandi umuhe inkunga, kuko niwe azambuka imbere y'abantu aba, kandi niwe azabaha umurage w'ibutaka ryose wabonye. Kandi twicaye mu kibaya hafi y'inzu ya Pegori.

4

Kandi ubu Isiraheli, umva amategeko n'imanza byose njye ndagufundisha mwe uyumunsi kugira ngo mubikore, kugirango mube muzima, kandi mwiyongere, kandi mwinjire mubone ubutaka Uwiteka Imana ya ba sogokuru banyu abaha. Ntimwongeraho ku ijambo ndabategeka, kandi ntimukuremo; mubike amategeko ya Mukama Imana yacu, byose ndabategeka uyu munsi. Amaso yanyu yabonye byose Uwiteka Imana yacu yakoze kuri Baal peor, kuko umuntu wese wari wakurikiye Baal peor, Uwiteka Imana yanyu yamwatse kuva muri mwe. Ariko mwe muhuye na Mwami Imana yanyu, murabana bose kugeza uyu munsi. Reba, nereye kuri mwe amategeko n'imanza nk'uko Umwami yategekeje kuri njye, gukora gutyo mu igihugu muri

icyo mwe mwinjira hano kugira ngo murongorera. Kandi mwirinde kandi muzabikorwa, kuko ubu ari ubwenge bwanyu n'ubumenyi bwanyu imbere y'amahanga yose, abazumva amategeko yose aya, kandi bazavuga bati: Dore abantu b'ubwenge kandi b'ubumenyi, igihugu kinini iki. Kuko ni igihugu gikomeye kingana iki, gifite Imana yegeranye kuri bo nka Uwiteka Imana yacu muri byose iyo tumwakuye? Kandi ni igihugu gikomeye giki, gifite amategeko n'imanza z'ubutabera nk'iri tegeko ryose, nshyira imbere yanyu uyu munsi? Witondere wowe, kandi urinde roho yawe cyane; ntiwibagirwe amagambo yose amaso yawe yabonye, kandi ntibarekure ku mutima wawe iminsi yose y'ubuzima bwawe; kandi uzigisha abana bawe n'abuzukuru bawe, umunsi wahagaze imbere ya Mwami Imana yacu muri Horebu umunsi w'itorero; igihe Mwami yambwiye, terana abantu kuri njye, kandi bumve amagambo yanjye, kugira ngo bige kuntinya iminsi yose baba bazima ku isi, kandi bazigisha abana babo. Mwegereye maze muhagarara hafi y'umusozi, umusozi watwikaga umuriro kugeza mu ijuru, hari umwijima, umwijima mwinshi, n'umuyaga ukaze. Kandi Uwiteka yavuze kuri mwe kuva hagati y'umuriro ijwi ry'amagambo, mwarumvise; kandi ishusho ntimwabonye, ariko ijwi; Kandi yabamenyesheje isezerano rye, yabategekeje kurikora, amagambo icumi, kandi yabyanditse kuri ibipande bibiri by'amabuye. Kandi Umwami yantegekeje mu gihe icyo kwigisha mwe amategeko n'imanza, kugira ngo mwe mubikorere ku butaka mwinjiramo kugira ngo mubwunguke. Kandi muzarinda cyane roho zanyu, kuko ntimwabonye ishusho mu musi Uwiteka yaganiriye kuri mwe

muri Horebu ku musozi mu hagati cy'umuriro. Ntimukore ibitemewe kandi mukorera mwemwene ishusho yaciriwe, ishusho yose, ishusho y'umugabo cyangwa umugore, ishusho y'inyamaswa zose ziri ku isi, ishusho y'inyoni zose zifite amababa ziguruka munsi y'ijuru, ishusho y'ibikoko byose bitwara ku isi, ishusho y'amafi yose ari mu mazi munsi y'isi. Kandi ntabwo ureba mwijuru, ubona izuba n'ukwezi n'inyenyeri, n'isi yose y'ijuru, ukayobya ukabiramya, ukabikorana, ibyo Umunyamwami Imana yawe yabahaye amahanga yose munsi y'ijuru. Ariko Imana yarafashe mwe, kandi yabamuye kuva mu gihugu cy'Igiputa, kuva mu ziko ry'icyuma, kuva mu Igiputa, kugira ngo mube abantu be b'umurage, nk'uko bimeze uyu munsi. Kandi Umwami Imana yarakaye kuri njye kubera ibyo mwavuze, maze arahira ko ntazambuka iyi Yorodani, kandi ko ntazinjira mu gihugu Umwami Imana yawe akuha nk'umurage. Kuko jyewe ndapfa mu igihugu iki, kandi sinzarambuka Yorodani uyu, ariko mwebwe murarambuka, kandi muzungura igihugu cyiza iki. Mwitondere, ntimwibagire isezerano rya Mwami Imana yacu, ryo yagize namwe, kandi mukore ibyo bitemewe, kandi mukorera ubwawe ishusho yacuwe ishusho y'ibintu byose Mwami Imana yanyu yabategetse. Kuko Umwami Imana yawe ari umuriro utwika, Imana ishishikaye. Niba mwabyaye abahungu n'abahungu b'abahungu banyu, kandi mugumye igihe kirekire ku butaka, kandi mukore ibyo bitemewe n'amategeko, kandi mukore ishusho yacuwe ishusho y'ikintu cyose, kandi mukore ikibi imbere y'Uwiteka Imana yanyu kumurakaza, ndabahamiriza uyu munsi ijuru n'isi, ko muzatsemba rwose

kuva ku butaka muri kwambuka Yorodani aho kugira ngo muyibone nk'umurega; ntimuzamara iminsi myinshi kuri bwo, ahubwo muzatsemba rwose. Kandi Uwiteka azabamwaganya mu mahanga yose, kandi muzasigara muke mu mubare mu mahanga yose, aho Uwiteka azabajyana. Kandi mwakorera hano imana zindi, ibikorwa by'amaboko y'abantu, ibiti n'amabuye, zitabona, kandi ntizumve, kandi ntizirye, kandi ntizanukirwe. Kandi muzashaka hano Umwami Imana yanyu, kandi muzamusanga iyo mumushatse kuva mu mutima wanyu wose, na kuva mu roho yanyu yose mu guhahamuka kwanyu. Kandi amagambo yose aya azakubona ku iherezo ry'iminsi, kandi uzasubira kwa Umwami Imana yawe, kandi uzumva ijwi rye. Kuko Imana y'imbabazi Umwami Imana yawe; ntazakureka, kandi ntazakurimbura; ntazibagira isezerano ry'abasogokuru bawe, iryo yarahiye. Baza iminsi ya kera yabayeho mbere yawe kuva ku munsi Imana yaremye umuntu ku isi, na kuva ku mpera y'ijuru kugeza ku mpera y'ijuru, niba byabaye nk'iri jambo rikomeye, niba ikintu nk'icyo cyigeze kumvikana; niba igihugu cyigeze kumva ijwi rya Imana izima ivuga hagati y'umuriro, nk'uko wumvise wowe ukaba warakira ubuzima; niba Imana yagerageje kwinjira kugira ngo ifate igihugu ku gihugu hagati y'igihugu mu kugerageza, no mu bimenyetso, no mu bitangaza, no mu ntambara, no mu kuboko gukomeye, no mu kuboko kurekuye, no mu bihishuro bikomeye, nk'ibintu byose Uwiteka Imana yacu yakoze muri Egiputa imbere yawe ubona; kugira ngo umenye ko Uwiteka Imana yawe uyu ari Imana, kandi nta wundi uretse we. Kuva mu ijuru ijwi rye ryumvikanye kugira ngo akurengere, kandi ku isi yerekanye

umuriro we ukomeye, kandi wumvise amagambo ye avuye hagati y'umuriro. Kubera gukunda kwe abasogokuru bawe, kandi yahisemo imbuto yabo nyuma yabo mwe, kandi yawe yamuye we ubwe mu mbaraga ze nini muri Egiputa, kurimbura amahanga manini kandi akomeye kuruta we imbere y'isura yawe, kukwinjiza wewe kuguha igihugu cyabo kuronka, nk'uko ufite uyu munsi. Kandi uzamenya uyu munsi, uzasubira mu bwenge, ko Umwami Imana yawe uyu ari Imana mu ijuru hejuru n'isi hasi, kandi nta wundi uretse we. Kandi mwirinde amategeko ye n'ibihano bye, byinshi nk'uko njye ndategeka kuri wewe uyu munsi, kugira ngo neza kuri wewe kibaho kandi ku bana b'abahungu bawe nyuma yawe, kugira ngo mubane igihe kirekire hejuru y'ubutaka Umwami Imana yawe atanga kuri wewe iminsi zose. Icyo gihe Mose yatoreye imigi itatu hejuru ya Yorodani kuva iburasirazuba ry'izuba, kugira ngo umwicanyi ahunga aho, uwica umuturanyi atazi, kandi uyu atamwanga mbere y'ejo n'ejo hanyuma, kandi azahungira mu migi imwe muri iyi, kandi azabaho; Bezeri mu butayu mu gihugu cy'ibirambi cya Rubeni, na Ramoti muri Gileyadi cya Gadi, na Golani muri Basani cya Manase. Uyu ni amategeko Mose yashyize imbere y'abana ba Isiraheli. Ibi bintu, ubuhamya, n'amategeko, n'imanza, byose Musa yavuganye n'abana ba Isiraheli, bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa, hanze ya Yorodani, mu kibaya, hafi y'inzu ya Pegori, mu gihugu cya Sihoni umwami w'Abamori, wari atuye muri Heshiboni, Musa n'abana ba Isiraheli bamukubise, bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa. Kandi barazwe ubutaka bwe, n'ubutaka bwa Ogi umwami wa Bashani, abami babiri b'Abamori, abo bari hanze

ya Yorodani mu buvuko bw'izuba, kuva Aroyeri iri ku nkombe z'umugezi wa Arinoni, no ku musozi wa Sihoni ni wo Herimoni, Araba yose hanze ya Yorodani mu buvuko bw'izuba munsi ya Asedoti y'amabuye yacaguwe.

5

Mose yahamagaye Isiraheli yose, avuga kuri bo ati, Umva Isiraheli amategeko n'imanza byose nzavuga mu matwi yanyu uyu munsi, kandi muzayiga, kandi muzayubahiriza kubikora. Umwami Imana yanyu yagiranye isezerano namwe muri Horebu. Si kuri ba se banyu Umwami yagiranye amasezerano aya, ahubwo kuri mwe, mwe mwese muri hano muzima uyu munsi. Isura ku isura, Umwami yavuganye na mwe ku musozi kuva hagati y'umuriro. Kandi njye nahagaraye hagati ya Uwiteka na mwe mu gihe icyo kugira ngo mbamenyeshe amagambo ya Uwiteka, kuko mwatinya imbere y'umuriro, kandi ntimwazamutse ku musozi, avuga: Ndi Uwiteka Imana yawe wakuye mu gihugu cy'Igiputa, mu nzu y'ubucakara. Ntabwo hazabaho imana zindi kuri wewe imbere yanjye. Ntuzakora igishushanyo kuri wowe, cyangwa ishusho y'ikintu icyo ari cyo cyose kiri mu ijuru hejuru, cyangwa kiri ku isi hasi, cyangwa kiri mu mazi munsi y'isi. Ntuzobapfukamira, kandi ntuzobakore, kuko jye ndi Umwami Imana yawe, Imana ishishikaye, nsubiza ibyaha bya ba se ku bana ku gisekuru cya gatatu na cya kane ku banyanka, kandi nkora imbabazi ku bihumbi ku bankunda, na ku babika amategeko yanjye.

Ntuzafata izina rya Umwami Imana yawe ku buntu, kuko Umwami Imana yawe ntazigera asaba ko utakozwe icyaha ufata izina ryiwe ku buntu. Rinda umunsi wa isabato ngo uwere, nk'uko byategetse kuri wewe Uwiteka Imana yawe. Iminsi itandatu uzakora kandi ukore imirimo yawe yose; ariko ku munsi wa karindwi ni isabato kuri Uwiteka Imana yawe; ntuzakora muri wo umurimo wose wowe n'umuhungu wawe n'umukobwa wawe, umugaragu wawe n'umuja wawe, inzuzi yawe n'inyamaswa yawe y'umutwaro, n'inyamaswa yawe yose, n'umunyamahanga utuye muri wewe; kugira ngo abone ikiruhuko umugaragu wawe, n'umuja wawe, n'inyamaswa yawe y'umutwaro, nk'uko nawe wabonye. Kandi uzibuka ko wari umugaragu mu gihugu cy'Igiputa, kandi Uwiteka Imana yawe yakuye aho mu kuboko gukomeye, no mu kuboko kurekuye, kubera ibi Uwiteka Imana yawe yagutegetse kubahiriza umunsi w'isabato no kuwugira utagatifu. Ubaha se wawe na nyoko, nk'uko Uwiteka Imana yawe yagutegetse, kugira ngo bigendere neza kuri wewe, kandi kugira ngo ubeho igihe kirekire ku butaka Uwiteka Imana yawe aguha. Ntabwo uzica. Ntuzakora ubusambanyi. Ntabwo uziba. Ntabwo uzatanga ubuhamya bw'ibinyoma ku muturanyi wawe. Ntuzakwifuza umugore w'umuturanyi wawe; ntuzakwifuza inzu y'umuturanyi wawe, cyangwa umurima we, cyangwa umugaragu we, cyangwa umuja we, cyangwa inzugi ye, cyangwa indogobe ye, cyangwa inyamaswa yose ye, cyangwa ibintu byose umuturanyi wawe afite. Aya magambo Umwami yavuze ku itorero ryanyu ryose ku musozi avuye hagati y'umuriro, mu mwijima, mu mwijima, mu muyaga, n'ijwi rikomeye, kandi ntiyongeyeho. Yayanditse kuri

ibipande bibiri by'amabuye, maze arampa. Kandi byabaye nk'uko mwumvise ijwi kuva hagati y'umuriro, kandi umusozi wari utwitse umuriro, kandi mwegereye kuri jye mwese abayobozi b'amoko yanyu, n'inama y'abasaza banyu, kandi mwavuze: Reba, Uwiteka Imana yacu yatwereye icyubahiro cye, kandi ijwi rye twumvise kuva hagati y'umuriro; muri uyu munsi twabonye ko Imana izavugana n'umuntu, kandi azabaho. Kandi ubu ntitupfe, kubera ko umuriro munini uyu uzatwangiza, niba twongeraho kumva ijwi rya Shebuja Imana yacu kandi, tuzapfa. Ninde kuko umubiri wumvise ijwi ry'Imana izima ivuga kuva hagati y'umuriro nka twe, maze akaba azabaho? Wega hafi wewe, kandi umve byose Umwami Imana yacu azavuga, kandi wewe uzatubwira byose Umwami Imana yacu azakubwira, kandi tuzumva, kandi tuzabikora. Kandi Uwiteka yumvise ijwi ry'amagambo yanyu mwavugaga kuri njye, kandi Uwiteka yambwiye ati: Numvise ijwi ry'amagambo y'abantu aba, byose bavuze kuri wewe, neza byose bavuze. Ninde azatanga kuba gutyo umutima wabo muri bo, kugirango bantye jye no kubungabunga amategeko yanjye yose iminsi yose, kugirango bibere neza kubari, n'abana babo iteka ryose? Genda, nabavuze, musubire mwe mu nzu zanyu; ariko wowe hagarara hano hamwe na njye, kandi nzavugana nawe amategeko n'amabwiriza n'imanza byose uzabigisha, kandi babikorere gutya mu gihugu nshyira kubaha nk'umurage. Kandi muzarinda gukora mu buryo Uwiteka Imana yanyu yabategetse; ntimuzahindukira iburyo cyangwa ibumoso, ku nzira yose Uwiteka Imana yanyu yabategetse kugenda muri yo, kugira ngo abahe kuruhuka, kandi neza kuri mwe, kandi muramure iminsi

hejuru y'ubutaka muzungura.

6

Kandi izi ni amategeko n'amabwiriza n'imanza byose Uwiteka Imana yacu yategetse kubaranga ngo mubikorere gutyo mu gihugu mwinjiramo kugira ngo mucyungere. Kugira ngo mwubahwe Umwami Imana yanyu, mubike byose amategeko ye n'amategeko ye ayo jye ndategeka kuri wewe uyu munsi, wowe n'abahungu bawe n'abahungu b'abahungu bawe iminsi yose y'ubuzima bwawe, kugira ngo mubane iminsi myinshi. Kandi umva Isiraheli, kandi urinde gukora, kugira ngo bibere neza kuri wewe, kandi kugira ngo mwiyongere cyane, nkuko Uwiteka Imana y'abasogokuru bawe yavuze kuguha igihugu kiyerereye amata n'ubuki; kandi ibi amategeko n'imanza, byose Uwiteka yategetse abana ba Isiraheli mu butayu, bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa. Umva Isiraheli, Umwami Imana yacu, Umwami ni umwe. Kandi uzakunda Uwiteka Imana yawe n'ubwenge bwawe bwose, n'umutima wawe wose, n'imbaraga zawe zose. Kandi amagambo aya yose nkugutegeka uyu munsi azaba mu mutima wawe no mu bugingo bwawe. Kandi uzayobora imbere abana bawe, kandi uzavuge muri bo wicaye mu nzu, ugenda mu nzira, uryamye, no ukavuka. Kandi uzabohereza byo ku kuboko kwawe nk'ikimenyetso, kandi bizaba bidashingira imbere y'amaso yawe. Kandi mwandike byo kuri ibirenge by'inzugi z'amazu yanyu, n'amarembo yanyu. Kandi bizaba iyo Uwiteka Imana yawe azakwinjiza mu gihugu

yarahiye ba sogokuru bawe, Aburahamu, na Isaka, na Yakobo, kuguha imigi minini kandi myiza utayubaka, amazu yuzuye ibintu byose byiza utayuzuza, amacyuho yacukuwe utayacukura, imizabibu n'imishyitwa utayiteye, kandi uramye kandi ushyushye, witonze wenyine ntiwibagirwe Uwiteka Imana yawe wakuvanye mu gihugu cy'Igiputa, mu nzu y'ubucakara. Umwami Imana yawe uzayitinyuka, kandi wayo wenyine uzokorera, kandi kuri yo uzomana, kandi ku izina ryayo uzarahira. Ntimukurikire inyuma y'abandi banimana kuva mu banimana by'amahanga akurikiranyeho, kuko Imana ishishikaye Uwiteka Imana yawe iri muri wewe; Uwiteka Imana yawe ntiyarakare uburakari kuri wewe, akurimbe kuva mu maso y'isi. Ntabwo uzagerageza Uwiteka Imana yawe, nk'uko mwamugeregeye mu igerageza. Kurinda, uzarinde amategeko y'Umwami Imana yawe, ubuhamya, n'amategeko byose yagutegetse. Kandi uzokora icyishimikaje n'icyiza imbere ya Uwiteka Imana yawe, kugira ngo bibere neza kuri wewe, kandi winjire kandi uronge ubutaka bwiza, Uwiteka yarahiye ba sogokuru banyu, kwirukana abanzi bawe bose imbere yawe, nk'uko Uwiteka yavuze. Kandi bizaba igihe umwana wawe agubajejewe ejo, avuga, ni iki ubuhamya, n'amategeko n'imanza, byose Umwami Imana yacu yategetse kuri twe? Kandi uzabwira umuhungu wawe uti: Twari abagaragu ba Farawo mu gihugu cy'Misiri, kandi Uwiteka yatuye twebwe kuva hariya mu kuboko gukomeye, no mu ukuboko kurengeye. Kandi Uwiteka yatanze ibimenyetso n'ibitangaza binini kandi bibi muri Egiputa kuri Farao no mu nzu ye imbere yacu, kandi natwe yatuvanye aho kugira atuhe igihugu iki, icyo yarahiye guha abasogokuru bacu.

Kandi Umwami yategetse ko tugomba gukora aya mategeko yose, gutinya Umwami Imana yacu, kugira ngo bibere byiza kuri twe iminsi zose, kugira ngo tubane nkuko bimeze uyu munsi. Kandi imbabazi izaba kuri twe niba tukomeza gukora amategeko yose aya imbere y'Umwami Imana yacu nk'uko yatutegetse.

7

Niba ariko Uwiteka Imana yawe agutwara mu gihugu, muri icyo winjira hano kukiryungikira, kandi akuraho amahanga manini imbere yawe, Abaheti na Abagirigashi na Abamori na Abakanaani na Abaperezi na Abahivi na Abayebusi, amahanga arindwi menshi kandi akomeye kuruta mwe; Kandi Uwiteka Imana yawe azabatanga mu maboko yawe, kandi uzabakubita; gusenyera uzabasenya; ntuzagira amasezerano nabo, kandi ntimubagire imbabazi, kandi ntimushyingirana nabo; umukobwa wawe ntuzamuha umuhungu we, kandi umukobwa we ntuzamuronka umuhungu wawe. Azahindura umuhungu wawe kuva kuri njye, kandi azakorera imana zindi, kandi Uwiteka azarakarira muri mwe mu burakari, kandi azakurimbura vuba. Ariko ni ko muzakora kuri bo: amaharabika yabo muzayasenya, kandi inkingi zabo muzazimena, kandi ibihuru byabo muzabica, kandi ibishushanyo byabakiriye by'imana zabo muzabyaka ku muriro. Kubera uri abantu yera kuri Umutegetsi Imana yawe, kandi Umutegetsi Imana yawe yaguhisemo kugira ngo ube abantu

b'agaciro kidasanzwe kurusha amahanga yose ari ku butse bw'isi. Ntabwo ari kubera ko muri benshi kuruta amahanga yose, Uwiteka yabatoye, kandi Uwiteka yabatoye, kuko mwe muri bake kuruta amahanga yose. Ariko kubera ko Uwiteka abakundaga, kandi kubungabunga indahiro yari yarahiye ba sogokuru banyu, Uwiteka yabanutse mu kuboko gukomeye, kandi Uwiteka yakurikuye mu nzu y'ubucakara, mu kuboko kwa Farawo umwami w'Igiputa. Kandi uzamenya ko Uwiteka Imana yawe, uyu ni Imana; Imana yizewe, ubika isezerano n'imbabazi ku bamukundayo no ku babika amategeko ye kugeza ku bihe igihumbi, kandi asubiza ababanga ukubohora rwose; kandi ntabwo atinda ku bamunga; ukubohora asubiza kubwo. Kandi uzakurikiza amategeko, n'ibihano, n'imanza ibi byose nk'uko ndagutegeka uyu munsi gukora. Kandi bizaba igihe cyose mwumva amategeko aya, mukabirinda no kubikora, Uwiteka Imana yanyu azarindiranyu isezerano n'ubuntu bye yarahiye ba so banyu. Kandi azakunda, azaguha umugisha, azakwiyongera, azaguha umugisha umusizi w'inda yawe n'umusaruro w'ubutaka bwawe, ingano yawe, vino yawe, amavuta yawe, amashyamba y'inzovu zawe n'ubwatsi bw'intama zawe ku butaka Uwiteka yarahiye ba sogokuru bawe kugira ngo akuhe. Uzahorwa kuruta amahanga yose, ntabwo hazabaho muri mwe ugumba, ndetse n'ugumba, kandi mu matungo yawe. Kandi Uwiteka Imana yawe azakuraho indwara zose, n'indwara zose mbi z'Igiputa wabonye n'ibyinshi wamenye, ntazazishyira kuri wewe, ariko azazishyira kuri bose bakwanga. Kandi uzarya ibyuma byose by'amahanga Uwiteka Imana yawe atanga kuri wewe, ijisho ryawe ntirizabakingira, kandi ntuzakorera imana

zabo, kuko ibi ni uruhitimbo kuri wewe. Ariko niba uvuga mu mutima wawe uti, Uyu muryango munini kuruta jye, nzawutsembatsemba gute? Ntuzabatira; uzibuka neza byose Uwiteka Imana yawe yakoze kuri Farawo n'Abanyegiputa bose; Ibigeragezo binini amaso yawe yabonye, ibimenyetso n'ibitangaza binini biriya, ukuboko gukomeye, n'ukuboko kurekuye; nkuko Uwiteka Imana yawe yakuyemo, ni ko Uwiteka Imana yanyu azakora ku mahanga yose utira imbere yabo. Kandi inzuki Uwiteka Imana yawe azaziohereza kuri bo, kugeza igihe bazatsembatswa abari basigaye n'abari bihishe kuva kuri wewe; Ntuzagomerwa imbere yabo, kuko Uwiteka Imana yawe ari muri wewe, Imana nini kandi ikomeye. Kandi Uwiteka Imana yawe azasoza amahanga aya imbere yawe buhoro buhoro, ntuzashobora kubarangiza vuba, kugira ngo iteka ritagira ubusa, kandi inyamaswa zo mu gasozi zikwiyongere. Kandi Uwiteka Imana yawe azabatanga mu maboko yawe, kandi uzabatsembagura n'itsembabwaho rikomeye, kugeza igihe uzobatsembagura burundu. Kandi azatanga abami babo mu maboko yanyu, kandi muzatsembagura izina ryabo mu gace kariya; nta n'umwe uzahagarara imbere yawe, kugeza igihe uzobatsembagura. Ibicapo byabawe by'imana zabo muzabyaka mu muriro, ntuzifuze ifeza, cyangwa zahabu kuva kuri bo, ntuzifate kuri wenyene, ntugongere kubigwa kubera byo, kuko ari ibyangiritse kuri Uwiteka Imana yawe. Kandi ntuzinjiza ikintu cy'inzika mu nzu yawe, kandi uzaba ikintu cyarahiwe nk'iki, uzakiyanga cyane, kandi uzakiyanga nk'ikintu cy'inzika, kuko ari ikintu cyarahiwe.

8

Amategeko yose ndetse kuri mwe uyu munsi, muzayubahiriza kugira ngo mube muzima, mwiyongere, mwinjire kandi muragwe ubutaka Uwiteka Imana yanyu yarahiye ba so banyu. Kandi uzibuka inzira yose Uwiteka Imana yawe yakuyoboye muri ubutayu, kugirango akugwishe hasi akagerageza, kandi kugirango bimenye ibiri mu mutima wawe, niba uzubahiriza amategeko ye cyangwa oya. Kandi yaguteye ibibazo, akaguhungabanya n'inzara, akagugaburira mana atashoboraga kumenya aba se bawe, kugira ngo akumenyeshe ko umuntu atazabana ku mugati wenyine gusa, ahubwo azabana ku ijambo ryose rituruka mu kanwa k'Imana. Imyenda yawe ntiyakuze, inkweto zawe ntizacikiye, ibirenge byawe ntibyakomeretse mu myaka mirongo ine. Kandi uzamenya mu mutima wawe ko nkuko umuntu agahanura umuhungu we, gutyo Uwiteka Imana yawe azakugahanura. Kandi uzakurikiza amategeko ya Umwami Imana yawe, ugendere mu nzira ze, kandi umutinya. Kuko Umwami Imana yawe azakujyana mu igihugu cyiza kandi kinini, aho imigezi y'amazi, n'amasoko y'inziba asohotse binyuze mu mibandare no mu misozi; Igihugu cy'ingano n'ubuki, imizabibu, imiti y'imirambi, amakomamanga; igihugu cy'umutoma w'amavuta n'ubuki; igihugu aho utazarya umugati wawe hamwe n'ubukene, kandi ntuzabura ikintu cyose kuri cyo; igihugu amabuye yacyo ari icyuma, kandi ku misozi yacyo uzacukura umuringa. Kandi uzarya kandi ushyuhwe, kandi uzahimbaza Uwiteka Imana yawe ku butaka bwiza yaguheye.

Witondere wowe ntutibagirwe Umutegetsi Imana yawe, kutarinda amategeko ye, n'imanza n'amabwiriza ye, byose ndagutegeka uyu munsi; Ntutariye kandi ushyushye, kandi wubatse amazu meza kandi utuye muri yo, kandi inka zawe n'intama zawe byiyongereye kuri wewe, ifeza na zahabu byiyongereye kuri wewe, kandi byose byose kuri wewe bizaba byiyongereye kuri wewe, wizamure mu mutima, kandi wibagirwe Umutegetsi Imana yawe, wakuye mu gihugu cy'Igiputa, mu nzu y'ubucakara; wakuyoboye mu butayu bunini kandi buteye ubwoba buriya, aho inzoka iruma, n'ikiragi, n'inyota, aho hatari amazi; wakukuyemo mu rutare rukomeye isoko y'amazi; wakugaburiye manna mu butayu utari uzi wewe, kandi batari bazi ababyeyi bawe, kugira ngo akubabaze, kandi akugerageze, kandi akugirire neza ku mpera z'iminsi yawe. Ntabwo uvuge mu mutima wawe ngo: Imbaraga zanjye n'ubutwari bw'ukuboko kwanjye byampatse ubu butwari bukomeye. Kandi uzibuka Umwami Imana yawe, kuko we ubwe akuha imbaraga zo gukora inguvu, kandi kugirango ashyire isezerano rye Umwami yarahiye ba so bawe, nka uyu munsi. Kandi bizaba niba wibagiwe rwose Uwiteka Imana yawe, ukagenda inyuma y'imana zindi, ukazikorera, ukaziramya, ndahamya kuri mwe uyu munsi ijuru n'isi, ko muzasenyuka rwose. Nkuko amahanga yose asigaye Uwiteka Imana atsembatsemba imbere yanyu, ni ko namwe muzatsemba, kubera ko mutumvise ijwi rya Uwiteka Imana yanyu.

9

Umva Isiraheli: wewe uri kwambuka uyu munsi Yorodani kwinjira gutwara ubwami amahanga manini kandi akomeye kuruta mwe, imigi minini kandi ifite urukuta kugeza ku ijuru, abantu banini kandi benshi kandi barebire, abana ba Anaki, abo wewe uzi, kandi wewe wumvise: Ninde uzahagarara imbere y'abana ba Anaki? Kandi uzamenya uyu munsi, ko Uwiteka Imana yawe uyu azajya imbere yawe, ni umuriro utsembatsemba, uyu azabatsembatse, kandi uyu azababuza imbere yawe, kandi azabatsembagura vuba, nk'uko Uwiteka yabikubwiye. Ntabwo uvuge mu mutima wawe mu gihe Uwiteka Imana yawe asenya amahanga aya imbere yawe, uvuga ngo: Kubera ubutabera bwanjye, Uwiteka yanjije kugarura ubutaka bwiza ubu. Ntabwo biturutse ku ubutabera bwawe, kandi ntabwo biturutse ku ubwera bw'umutima wawe, wowe winjira gutwara ubutaka bwabo, ariko biturutse ku butagira ubwubahane bw'amahanga aya, Uwiteka azabatsembatsemba imbere yawe, kandi kugira ngo ashyire isezerano iryo yarahiye Uwiteka kuri ba sogokuru bacu, kuri Aburahamu, na kuri Isaka, na kuri Yakobo. Kandi uzamenya uyu munsi, ko atari kubera ubutabera bwawe Uwiteka Imana yawe aguha ubutaka bwiza ubu kuburongorera, kuko uri abantu b'umutwe ukomeye. Ibuka, ntiwibagirwe byinshi warakajije Uwiteka Imana yawe mu butayu, kuva umunsi mwavuye muri Egiputa, kandi mwaje ahantu hano, mukomeje kutumvira Uwiteka. Kandi muri Horebu mwarakajije Uwiteka, kandi Uwiteka yarakaye kuri mwe kubarimba, ubwo nari nzamuka ku musozi gufata ibipande by'amabuye, ibipande by'isezerano Uwiteka yagize na mwe, kandi nagumye ku musozi iminsi mirongo ine n'amajoro

mirongo ine, umugati sinigeze kurya kandi amazi sinigeze kunywa. Kandi Uwiteka yampa ibipande bibiri by'amabuye byanditswe n'urutoki rw'Imana, kandi kuri byo byanditswe amagambo yose Uwiteka yabagiriye ku musozi ku munsi w'itorero. Kandi byabaye nyuma y'iminsi mirongo ine na nijoro mirongo ine Uwiteka yampa ibipande bibiri by'amabuye, ibipande by'isezerano. Uwiteka yambwiye ati: Hagarara, manuka vuba uva hano, kuko abantu bawe, wazanye mu gihugu cy'Igiputa, bakoze ibyaha. Bahise barahakana inzira nabategekaga, kandi bikorera igishushanyo cyaciwe. Kandi Uwiteka yavuze kuri njye, avuga, navuze kuri wewe rimwe na kabiri, avuga, nabonye abantu aba, kandi dore abantu bakomeye umutwe; Kandi ubu nemerera njye kubarimba burundu, kandi nzasiba izina ryabo munsi y'ijuru, kandi nzakugira igihugu gikuru, kandi gikomeye, kandi cyane kuruta iki. Kandi nyuma yo gusubira inyuma, namanukiye kuva ku musozi, kandi umusozi wari utwitse umuriro kugeza mu ijuru, kandi ibipande bibiri by'ubuhamya byari ku maboko yanjye yombi. Kandi nabonye ko mwakoreye icyaha imbere ya Mukama Imana yanyu, kandi mwikorera igishushanyo cyashushanyijwe, kandi mwarenga inzira Mukama yabategekeye gukora; kandi nifashe ibipande bibiri, nabitera kuva mu maboko yanjye yombi, kandi nabimenetse imbere yanyu. Kandi nasengeye imbere ya Nyagasani inshuro ya kabiri nkuko nabisabye mbere, iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine, sindigiye umugati kandi sinanyweye amazi, kubera ibyaha byose byanyu mwakoreye gukora ibibi imbere ya Nyagasani Imana kumurakaza. Kandi ntinya kubera uburakari

n'uburakari, kuko Uwiteka yarakajwe kuri mwe kugira ngo abarimbe, kandi Uwiteka yanyumvise na muri iki gihe. Kandi kuri Aroni yarakaye kumurimba, kandi narasengereye Aroni muri icyo gihe. Kandi icyaha cyawe mwakoreye, urwo mushyitsi, nayufashe, kandi natwitse mu umuriro, kandi naseze gusya cyane kugeza byabaye byoroshye, kandi byabaye nk'umukungugu, kandi nateye umukungugu mu ruzi rwo kumanuka kuva ku musozi. Kandi mu gutwika, kandi mu kugeragezwa, kandi mu mva y'irari, mwarakajije Uwiteka. Kandi igihe Umwami yohereje mwe kuva Kadeshi Barineya, avuga, Mwambuke mwigire ubutaka ndibahe, mwangiriye ijambo rya Umwami Imana yanyu, kandi ntimwamwizeye, kandi ntimwumvise ijwi rye. Mwari muhakana Umwami kuva ku munsi wamenyekanye kuri mwe. Kandi nasengeye imbere ya Umwami iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine, nk'uko nasengeye, kuko Umwami yavuze ko azatsembatsemba mwe. Kandi narasengereye Imana, nkavuga nti: Shebuja, Umwami w'imana, ntukangize abantu bawe n'umugabane wawe, wari wakuye, abo wasohoye mu gihugu cy'Igiputa mu mbaraga zawe nini, mu kuboko kwawe gukomeye, no mu kuboko kwawe kurebeje hejuru. Wibuke Aburahamu na Isaka na Yakobo, abakozi bawe, abo warahiye kuri wenyine. Ntukebuke ukomerezabugufi kw'abantu aba, n'ibikorwa bidashyigikiye Imana, n'ibyaha byabo. Ntibavuge ababa mu gihugu aho watuvanye, bavuga ngo: Kubera ko Umwami atabashoboye kubinjiza mu gihugu yari yabavuze, kandi kubera ko yari yababaye, yabavanyeho mu butayu kugira ngo abice. Kandi aba ni abantu bawe n'umugabane wawe, abo wasohoye mu gihugu

cy'Egiputa mu mbaraga zawe nini, mu kuboko kwawe gukomeye, no mu kuboko kwawe kumusozi.

10

Muri icyo gihe Umunyamabanga yambwiye ati, Caga ibipande bibiri by'amabuye nk'ibya mbere, uzamuke uje kuri njye ku musozi, ukore isanduku y'igiti. Kandi uzandika ku bipande amagambo yari ku bipande bya mbere wamennye, hanyuma uzabashyira mu isanduku. Kandi nakoze isanduku mu mbaho zidashira, kandi nacuruye amabati y'amabuye nk'aya ya mbere, nzamutse mu musozi, amabati abiri ari mu maboko yanjye. Kandi yanditse ku bipande nk'uko iyandikwa rya mbere, amagambo icumi Umwami yaganiriye kuri mwe mu musozi kuva hagati y'umuriro, maze Umwami arampa. Kandi nyuma yo gusubira namanukiye kuva ku musozi, nshyira amabati mu isanduku yari nakoze, kandi bari hariya, nk'uko Umwami yari yantegekeje. Kandi abana ba Isiraheli bavuye muri Beroti y'abana ba Yakani Misadayi. Hano yapfuye Aharoni, kandi yashyinguwe hano, kandi Eleazari umuhungu wiwe yakoze umwuga w'umupadiri mu mwanya wiwe. Kuva aho bavuye bagiye muri Gadgad, na kuva Gadgad bagiye muri Etebatha, ubutaka bw'imigezi y'amazi. Muri kiryo gihe, Umwami yatoranyije umuryango wa Levi kugira ngo utware isanduku y'isezerano rya Umwami, guhagarara imbere ya Umwami, gukorera no gusenga ku izina rye kugeza uyu munsi. Kubera ibi, Abalewi nta mugabane n'umugabane bafite mu bavandimwe

babo; Uwiteka ubwe ni umugabane wabo, nk'uko yababwiye. Kandi jye nahagaraye ku musozi iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine. Kandi Umuami yumvise jye muri kiriya gihe, kandi Umuami ntiyashakaga kubarimbura rwose. Umwami yambwiye ati: Genda, ugere imbere y'abantu aba, kandi bareke kwinjira kandi batsikire ubutaka bwari narahiye ba so babo kubaha. Kandi ubu, Isiraheli, ni iki Umunyamwami Imana yawe asaba kuva kuri wewe, ariko gusa gutinya Umunyamwami Imana yawe, no kugenda mu nzira ze zose, no kumukundwa, no gukorera Umunyamwami Imana yawe kuva mu mutima wawe wose, no kuva mu roho yawe yose, kurinda amategeko y'Umunyamwami Imana yawe, n'amategeko ye, byose nkugutegeka uyu munsi, kugira ngo bibere neza kuri wewe? Reba, Uwiteka Imana yawe afite ijuru n'ijuru ry'ijuru, isi n'ibintu byose biri muri yo. Ariko abasogyi banyu, Uwiteka yabahisemo kubakunda, kandi yahisemo imbuto yabo nyuma yabo, mwebwe, kuruta amahanga yose, nkuko bimeze uyu munsi. Kandi mwamuza umutima ukomeye waanyu, kandi ijosi ryanyu ntimuzakomesha. Kuko Umwami Imana yanyu, uyu ni Imana y'imana, kandi umwami w'abami, Imana nini, kandi ukomeye, kandi uteye ubwoba, uwo utitangira isura, kandi ntazafata impano; akora urubanza ku munyamahanga na ku mwana w'imfubyi na ku mupfakazi, kandi akunda umunyamahanga kumuha umugati n'umwambaro. Kandi mwakundire umunyamahanga, kuko mwabaga abanyamahanga mu gihugu cya Misiri. Umwami Imana yawe uzayitira ubwoba, kandi uzayikorera, kandi uzamanirana na yo, kandi uzarahira ku izina ryayo; Uyu ni ishema ryawe, kandi uyu ni Imana yawe, yakoze

muri wewe ibintu bikomeye n'ibi byiza ibi, amaso yawe yabonye. Mu bantu mirongo irindwi, ba se bawe bamanukiye muri Egiputa, ariko ubu Uwiteka Imana yawe yagukuye nk'inyenyeri zo mu ijuru mu winshi.

11

Kandi uzakunda Uwiteka Imana yawe, kandi uzubahiriza ibyo asaba, n'amategeko ye, n'amabwiriza ye, n'imanza ze iminsi yose. Kandi muzamenya uyu munsi, ko atari abana banyu, abatazi kandi batababonye inyigisho ya Uwiteka Imana yanyu, n'ibikorwa bye bikomeye, n'ukuboko kwe gukomeye, n'ukuboko kwe kurerure, n'ibimenyetso bye, n'ibitangaza bye, byose yakoze hagati y'Igiputa kuri Farawo umwami w'Igiputa, no mu gihugu cye cyose, n'ibyo yakoze ku mbaraga z'Abanyegiputa, n'ingabirano zabo, n'ifarashi yabo, n'imbaraga zabo, uko amazi y'inyanja itukura yabatse ku maso yabo igihe babakurikirana inyuma yanyu, kandi Uwiteka yabahanangije kugeza uyu munsi, n'ibyo yadukorera mu butayu kugeza mwaje aha hantu, n'ibyo yakoze kuri Datani na Abiramu abahungu ba Eliyabu umuhungu wa Rubeni, abo isi yafunguye umunwa wayo ibamira, n'amazu yabo, n'ihema ryabo, n'ibintu byabo byose bari nabyo hagati ya Isirayeli yose. Kuko amaso yanyu yabonye ibikorwa byose bikomeye bya Uwiteka, byose yakoze muri mwe uyu munsi. Kandi muzarinda amategeko yose ye yose nagutegetse uyu munsi, kugira ngo mubeho, kandi mwiyongere, kandi mwinjire mubone ubutaka, muri ubwo muri kwambuka

Yorodani aho kuburonka; Kugira ngo mubeho iminsi myinshi ku butaka Uwiteka yarahiye ba sogokuruza banyu kubaha na imbuto yabo hamwe na bo, ubutaka butemba amata n'ubuki. Kuko ni ubutaka winjira muri bwo hano kurondera bwo, ntabwo nkuko ubutaka bwa Misiri buri, aho mwavuye, iyo batera imbuto, kandi bahira n'ibirenge byabo, nkaho ubusitani bw'imboga. Ariko ubutaka winjira muri bwo hano kurondera bwo, ni ubutaka bw'imisozi kandi bw'ibirambi; bunywa amazi kuva mu mvura y'ijuru. Ubutaka Uwiteka Imana yawe areba buri gihe, amaso ya Uwiteka Imana yawe ari kuri bwo kuva intango y'umwaka kugeza ku iherezo ry'umwaka. Niba ariko mwumva rwose amategeko yose, ayo nategeka kuri wewe uyu munsi, gukunda Uwiteka Imana yawe, no kumukorera kuva mu mutima wawe wose, no kuva mu roho yawe yose, kandi azatanga imvura ku butaka bwawe ukurikije igihe cyo hambere na cyo nyuma, kandi uzazana ingano yawe, na divayi yawe, n'amavuta yawe, kandi azatanga ibyokurisha mu mirima yawe ku matungo yawe; kandi umaze kurya, kandi umaze kuzura, witonze wenyine ntihagire umutima wawe uguka, kandi mukarenganya, kandi mukorera abandi bana, kandi mubapfukamire, kandi Uwiteka yarakaye n'uburakari kuri mwe, kandi afunge ijuru, kandi ntihazabaho imvura, kandi ubutaka ntibuzatanga imbuto yabwo, kandi muzatsimbara vuba kuva ku butaka bwiza, ubwo Uwiteka yabahaye. Kandi muzashyira amagambo aya mu mutima wanyu no mu roho yanyu, kandi muzayaboha kuba ikimenyetso ku kuboko kwanyu, kandi bizaba bidashinguka imbere y'amaso yanyu; Kandi muzayigisha abana banyu kuvuga muri yo iyo ucaye mu

nzu, n'iyo ugenda mu nzira, n'iyo uryamye, n'iyo ukangutse. Kandi mwandike byo kuri imigabane y'inzu zanyu, na kuri imiryango yanyu, kugira ngo mubeho iminsi myinshi, n'iminsi y'abana banyu kuri ubutaka, Uwiteka yarahiye kubaha ba sogokuruza banyu, nk'uko iminsi y'ijuru biri ku isi. Kandi bizaba niba mwumva rwose mukanamva amategeko yose aya nagutegetse uyu munsi gukora, gukunda Uwiteka Imana yacu, no kugenda mu nzira ze zose, no kwiyegeranya kuri we, kandi Uwiteka azirukana amahanga yose aya imbere yanyu, kandi muzungura amahanga manini kandi akomeye kuruta mwe. Ahantu hose ikimenyetso cy'ikirenge cyanyu cyakandagira hazaba ihyanyu, kuva mu butayu na Antilibanus, kuva ku ruzi rwa melas, uruzi Euphrates, kugeza ku nyanja y'iburengerazuba; ayo azaba ari imipaka yanyu. Nta muntu n'umwe uzabahagarara imbere, kandi Uwiteka Imana yanyu azashyira ubwoba bwanyu n'agahinda kanyu ku maso y'isi yose mwagendereye, nk'uko yabibabwiye. Raba jye ndatanga imbere yanyu uyu munsi umugisha n'umuvumo; Umugisha, niba mumvise amategeko y'Uwiteka Imana yanyu, yose jye ndabategeka uyu munsi; n'umuvumo, niba mutumvise amategeko y'Uwiteka Imana yanyu, yose jye ndabategeka uyu munsi, kandi mukazimira mu nzira nababategetse, mugiye gukorera ibizana bindi, mutazi. Kandi bizaba igihe Uwiteka Imana yawe azakwinjiza mu igihugu urambukamo aho kugira ngo ucyironke, kandi uzatanga umugisha ku musozi Garizimu, n'umuvumo ku musozi Ebali. Ntabwo reba ibi hanze ya Yorodani, inyuma y'inzira y'uburengerazuba bw'izuba mu igihugu cya Kanani, icyo gutura ku burengerazuba gikurikira

Gologolo hafi y'umweranda muremure? Mwe kuko mwarambuka Yorodani, mwinjiye kurongorera ubutaka Uwiteka Imana yacu atanga kuri mwe nk'umurage iminsi yose, kandi muzaba muri wo. Kandi mwirinde gukora amategeko ye yose, n'imanza izi, nk'uko njye mbaziha imbere yanyu uyu munsi.

12

Kandi aya ni amategeko n'imanza, muzacunga kugira ngo mubikorere mu gihugu Uwiteka Imana ya ba sogokuruza banyu abaha nk'umurage, iminsi yose muzabaho ku isi. Mu kurimbura muzarimbura ahantu hose aho bakoreraga imana zabo, abo mwemwe muratwara umurage wabo, ku misozi miremire, no ku misozi, no munsi y'igiti gifite amababi menshi. Kandi muzasenya amaharabika yabo, kandi muzamena inkingi zabo, kandi ibihuru byabo muzabikate, kandi ibishushanyo byabarijwe by'imana zabo muzabyaka mu muriro, kandi muzarimbura izina ryabo mu hantu hariya. Ntabwo muzakora gutya Umwami Imana yanyu. Ariko mu ahantu Uwiteka Imana yanyu azahitamo mu umwe w'imigi yanyu kugira ngo ashyire izina rye hariya no kwitwa, ni ho muzashakisha kandi ni ho muzaza. Kandi muzazana hariya ibitambo byose byanyu, n'ibitambo byanyu, n'imbuto zambere zanyu, n'amasengesho yanyu, n'ibyo mwifuza byanyu, n'amasezerano yanyu, ibibyaye bwa mbere by'inzovu zanyu n'iby'intama zanyu. Kandi muraharya hano imbere y'Uwiteka Imana yanyu, kandi

muzishima ku byose, iyo mushyira ukuboko mwe n'ayo mu ngo zanyu, nk'uko Uwiteka Imana yanyu yabahishimiye. Ntimuzakora byose nk'uko twebwe tubikora hano uyu munsi, umwe wese akora icyamushimisha imbere ye; Kuko mutaragera kugeza ubu mu kuruhuka, no mu umurage, Uwiteka Imana yacu abahabwa. Kandi mwambuka Yorodani, kandi mutuye ku butaka Uwiteka Imana yacu atanga nk'umurage kuri mwe, kandi abahagarika kuva ku banzi banyu bose ba hafi, kandi mutuye mu mutekano. Kandi hazaba ahantu Uwiteka Imana yanyu azahitamo kugira ngo izina rye ryitwe hariya, hariya muzazana byose ibyo ndabategeka uyu munsi, ibikorwa byanyu byo gutwika byose, n'ibikorwa byanyu byo gusaba, n'ibicumi byanyu, n'imbuto za mbere z'amaboko yanyu, n'ibihitirwa byose by'impano zanyu, ibyo mwiyemeje Uwiteka Imana yanyu. Kandi muzishima imbere ya Mwami Imana yanyu, mwe n'abahungu banyu, n'abakobwa banyu, n'abagaragu banyu, n'abajakazi banyu, na Mulewi uri ku miryango yanyu; kuko nta mugabane cyangwa umurage afite hamwe namwe. Witondere, ntutazane ibitambo byawe byose ahantu hose ubona. Ariko mu ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo mu kimwe cy'imitwe yawe, hano muzazana ibitambo byawe byose, kandi hano uzakora byose nk'uko nje ndakutegeka uyu munsi. Ariko mu kwifuza kwawe kwose wotambira kandi urye inyama nk'uko umugisha wa Mukama Imana yawe yaguheye mu mujyi wose, umunyaburabyo n'umunyabwera bazarya kimwe, nka impongo cyangwa inzobe. Ariko amaraso ntimuzarya, muzayasuka ku butaka nk'amazi. Ntabwo uzashobora kurya mu mijyi yawe icumi cy'ibigori byawe, n'icy'umwaka wawe, n'icy'amavuta

yawe, ibibyaye bya mbere by'inyana zawe, n'iby'intama zawe, n'ibyifuzo byose, ibihe byose ushobora kwiyemeza, n'amasezerano yanyu, n'ivyo mbuto za mbere z'amaboko yawe. Ariko imbere ya Mwami Imana yawe uzabirya mu mwanya Mwami Imana yawe azahitamwo, wowe n'umuhungu wawe, n'umukobwa wawe, umugaragu wawe, n'umuja wawe, n'umunyamahanga uri mu migi yanyu; kandi uzishima imbere ya Mwami Imana yawe kuri byose ushyiraho ukuboko kwawe. Witondere ntutasige Umulewi igihe cyose uzaba umutse ku isi. Niba ariko Uwiteka Imana yawe yagura imipaka yawe, nkuko yavuze kuri wewe, kandi uvuge uti, Nzarya inyama, niba roho yawe ishaka kurya inyama, urashobora kurya inyama ukurikije ishaka ryose rya roho yawe. Niba ariko ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo kugirango izina rye ryitirwe hariya kari kure nawe, uzatambira mu nka zawe no mu ntama zawe Imana azaba yaguheye, nk'uko nagutegetse, kandi uzarya mu migi yawe ukurikije irihira ry'umutima wawe. Nkuko impongo n'inzobe birya, gutyo uzabirya; umuntu utagira isuku muri wewe n'umuntu ufite isuku nk'ubwo bazabirya. Witondere cyane kutarya amaraso, kuko amaraso ni ubugingo bwayo, ubugingo ntibuzarywa hamwe n'inyama. Ntabwo murabirya, muzabisuka ku butaka nk'amazi. Ntabwo uzabirya, kugira ngo bibere neza kuri wewe no ku bana bawe nyuma yawe, niba ukora icyiza n'icyishimisha imbere ya Mukama Imana yawe. Ariko ibintu byawe byera niba bigushikira, hamwe n'ibyifuzo byawe ubyitwaje, uzaza ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo kugira ngo izina rye ryitirwe hariya. Kandi uzokora ibitambo byawe byose, inyama uzozizamura hejuru y'igukiriro cya

Uwiteka Imana yawe, ariko amaraso y'ibitambo byawe uzoyasuka ku nkomoko y'igukiriro cya Uwiteka Imana yawe, inyama rero uzozirya. Rinda kandi umva, kandi uzakora amagambo yose ayo jye ndategeka kuri wewe, kugira ngo bibere neza kuri wewe no ku bahungu bawe mu gihe cyose, niba ukora ibyishimisha n'ibyiza imbere ya Mukama Imana yawe. Niba ariko Uwiteka Imana yawe yatsembatsemba amahanga, aho winjira hariya gutwara ubutaka bwabo, imbere yawe, kandi ukatwara ubwo butaka, kandi ukaba mu butaka bwabo, witonze wenyine ntukagire icyo ushakisha gukurikira bo nyuma yo gutsembatsembwa kwabo imbere yawe, uvuga uti, ese amahanga aya akora gute ku mana zabo? Nanjye nzakora. Ntuzakora gutya kuri Imana yawe, kuko ibyinshi Uwiteka yanze, bakoze ku mana zabo, ko abahungu babo n'abakobwa babo batwika mu muriro ku mana zabo.

13

Buri jambo njewe ndabategeka mwebwe uyu munsi, ibi muzarinda gukora, ntimuzongere kuri byo, kandi ntimuzakuremo. Niba ariko umuhanuzi cyangwa uwarota inzozi azamuka muri wewe, kandi aguhe ikimenyetso cyangwa igitangaza, kandi ikimenyetso cyangwa igitangaza yavuze kuri wewe kize, avuga ngo, reka tugende kandi tukoze ibizamini bindi mutazi, ntimuzumva amagambo y'umuhanuzi uwo cyangwa uwarota inzozi iryo; kuko Uwiteka Imana yanyu arabagerageza, kumenya niba mukunda Imana yanyu mu

mutima wanyu wose, no mu mutima wanyu wose. Nyuma y'Umwami Imana yanyu mujye, kandi uyu muzatigira, kandi ijwi rye muzumva, kandi kuri we muzakomera. Kandi umuhanuzi uwo cyangwa uwo urota inzozi uwo, azapfa, kuko yavuze kugira ngo agukurambure kuva kuri Umutegetsi Imana yawe wakuye mu gihugu cy'Misiri, wakuguriye mu buretwa, kugira ngo agukurambure mu nzira Umutegetsi Imana yawe yagutegetse kugendamo, kandi uzakuraho ikibi mu banyu. Niba ariko murumuna wawe uva kuri so cyangwa uva kuri nyoko, cyangwa umuhungu wawe, cyangwa umukobwa wawe, cyangwa umugore wawe uri mu mabere yawe, cyangwa inshuti isa n'ubugingo bwawe mu bwihisho, avuga ati, reka tugende tukakorane imana zindi, utari uzi wowe na ba so bawe, kuva ku mana z'amahanga akurikiranya, aba hafi yawe cyangwa aba kure nawe, kuva ku mpera y'isi kugeza ku mpera y'isi, ntuzemerera we, kandi ntuzumve we, kandi ijisho ryawe ntirimubabarire, ntuzumubabarira we, kandi ntuzamuhisha; umenyesha uzamenyesha kuri we, kandi amaboko yawe azaba kuri we mu mbere kumuha urupfu, kandi amaboko y'abantu bose ku iherezo. Kandi bazamutera amabuye, maze azapfa, kuko yashakaga kuguhuza kuri Umutegetsi Imana yawe wakuye mu gihugu cy'Egiputa, mu nzu y'ubudage. Kandi Isiraheli yose imaze kumva izatigira ubwoba, kandi ntiyongera gukora nk'iri jambo ribi muri mwe. Niba ariko umva muri umwe mu migi yawe, Uwiteka Imana yawe akuha kugira ngo ube muri wo, bavuga, abantu b'abanzi b'amategeko bavuye muri mwe, kandi bahinduye abose batuye mu gihugu cyabo, bavuga, reka tugende kandi tukoze ibimana bindi, mutazi, kandi uzasuzuma

kandi uzabaza kandi uzakora iperereza cyane, kandi ndahora ukuri neza ijambo, ibyiza ibi byabaye muri mwe; ukuraho uzakuraho abose batuye mu gihugu kiriya mu kwica inkota, n'umuvumo uzakorera umuvumo wo, kandi byose ibiri muri yo. Kandi ibyanyagwa byayo byose uzabitegereza mu nzira zayo, maze utwike umujyi mu muriro, n'ibyanyagwa byayo byose hamwe n'abantu bose imbere ya Mukama Imana yawe, kandi uzaba utujwe burundu, ntuzongere kubakwa. Kandi nta kintu cyose kuva mu kintu cyahawe Imana kizometserwa mu kiganza cyawe, kugira ngo Uwiteka agaruke kuva mu uburakari bw'umujinya we, kandi aguhe imbabazi, kandi aguhimbaze, kandi agwiyongere, mu buryo yarahiye ku basogokuru bawe, niba wumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe, kurinda amategeko ye, angana n'uko jye ndagutegetse uyu munsi, gukora icyiza n'icyishimishije imbere ya Uwiteka Imana yawe.

14

Muri abana ba Uwiteka Imana yanyu, ntimuzashyira ubusa hagati y'amaso yanyu kubera umufu. Kuko uri abantu bera kuri Umutegetsi Imana yawe, kandi Umutegetsi Imana yawe yaguhisemo kugira ngo ube abantu b'agaciro bwihariye kuri we kurusha amahanga yose ari ku butaka bw'isi. Ntimuzarya ibintu byose byanduye. Ibi ni amatungo muzarya: umwana w'inka uva mu nka, n'umwana w'intama uva mu ntama, n'impene uva mu mpene, inzobe, n'impongo, n'impongo ifite umukira mwera, oryx, n'urunara. Buri nyamaswa igabanya ikirenge, kandi

igabura amahama kabiri, kandi izamura ihwihwisho muri izo nyamaswa, ni ibyo muzarya. Kandi ibi ntimubirye kuva kuri izo zizana ibiseswa, na kuva kuri izo zigabanya ibirenge, na zifite amahanga: ingamiya, impyisi, n'imbeba y'urutare, kuko zizana ibiseswa, ariko ikirenge ntibakiragabanya, ibi ni ibitagereranye kuri mwe. Kandi ingurube, kuko igabanya ikirenge, kandi igabanya imisumari y'ikirenge, ariko ntiyihweza, yanduye kuri mwe. Ntimuzarya ku nyama zabo, kandi ntimuzakora ku mirambo yabo. Kandi ibi muzarya kuva mu byose byo mu mazi: byose bifite amapapuro n'amakamba, muzarya. Kandi byose bidafite amapapuro n'amagamba, ntimuzabirya, ni ibitagereranyije kuri mwe. Buri nyoni yera murabirya. Kandi ibi ntimuzabirya muri byo: inkona, n'inyamaswa, n'inkona y'inyanja, n'ikibyuzi, n'igihwaguhwa, n'ibisa na cyo, n'inziga, n'ikinyabwonko, n'inyabutatu, n'inyange, n'ikinyamunyu, n'ibisi, n'inyoni y'amazi, n'umuraswa, n'ibisa na cyo, n'ikinyabwonko cy'amababa, n'inyamaswa y'ijoro, n'ipeperi, n'inyoni y'inkombe, n'ibisa na cyo, n'inyoni y'umuhondo, n'ikinyabwonko cy'ijoro. Ibintu byose byikurura by'inyoni si bisukuye kuri mwe; ntimuzabirya. Murye inyoni zose zisukuye. Byose igifu ntimuzarya; umunyamahanga uri mu miji yanyu azahabwa kandi azarya, cyangwa muzagurisha umunyamahanga, kuko muri abantu bera kuri Uwiteka Imana yanyu. Ntuzateka umwana w'intama mu mata y'inyina yawo. Icumi, uzatanga icumi cya byose byavuye mu mbuto yawe, umusaruro w'umurima wawe umwaka ku mwaka. Kandi uzabirya mu mwanya Uwiteka Imana yawe azahitamwo kugira ngo izina rye ryitwe hariya, muzazana icumi cy'ingano yawe, n'umwaka

wawe, n'amavuta yawe, ibibyaye bya mbere by'inka zawe n'intama zawe, kugira ngo wige gutinya Uwiteka Imana yawe iminsi yose. Niba ariko inzira iba iri kure kuva kuri wewe, kandi ntushobore kuzana ibyo bintu, kuko ahantu hari kure kuva kuri wewe, aho Uwiteka Imana yawe azahitamo kugirango izina rye ryitirwe hariya, kuko Uwiteka Imana yawe azakuhe umugisha, kandi uzabigurisha kugirango ubone ifeza, kandi uzafata ifeza mu maboko yawe, kandi ugende ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo. Kandi uzatanga ifeza kuri byose roho yawe ishaka, kuri inka cyangwa kuri intama, cyangwa kuri divayi cyangwa kuri ikinyobwa gikomeye, cyangwa kuri ikinyobwa gikomeye, cyangwa kuri byose roho yawe ishaka, kandi uzarya hano imbere ya Mukama Imana yawe, kandi uzishima wowe n'inzu yawe, na Mulewi uri mu migi yawe, kuko nta mugabane cyangwa umurage afite nawe. Nyuma y'imyaka itatu, uzasohora icumi cyose cy'umusaruro wawe; mu mwaka uriya, uzakibika mu migi yawe. Kandi Umulevite azaza, kubera ko adafite igice cyangwa umugabane hamwe nawe, n'umunyamahanga, n'umwana w'imfubyi, n'umupfakazi uri mu migi yawe, kandi bazarya kandi bazuzuzwa, kugira ngo Uwiteka Imana yawe aguhe umugisha mu bikorwa byose uzakora.

15

Nyuma y'imyaka irindwi uzokora kurekura. Kandi gutyo ni itegeko ryo kurekura: uzarekura umwenda wose wawe uwo umuturanyi akwikoreye, kandi murumuna wawe ntuzamusaba,

kuko hahamagariwe kurekura kwa Umwami Imana yawe. Uwo munyamahanga uzasaba byose niba ari ibyawe kuva kuri we, ariko mwene wawe uzamurekura umwenda. Kubera nta uzabura ukeneye muri wewe, kuko aguhembera Uwiteka Imana yawe azaguhembera muri igihugu Uwiteka Imana yawe atanga wewe mu igabane kugira ngo ukironge. Niba ariko mukumva rwose ijwi rya Mwami Imana yanyu kurinda no gukora amategeko yose aya, angana nk'uko njye ndategeka wowe uyu munsi, kuko Mwami Imana yawe yaguhe umugisha uburyo yavuze kuri wewe; kandi uzongeza ibihugu byinshi, ariko wowe ntuzongera; kandi uzatesha ibihugu byinshi, ariko wewe ntibazakutesha. Niba ariko habaye muri wewe umukene kuva mu bavandimwe bawe mu mujyi umwe mu migi yawe mu gihugu Uwiteka Imana yawe atanga wewe, ntuzakomeretsa umutima wawe, kandi ntuzafunga ukuboko kwawe ku muvandimwe wawe ukeneye. Uzafungura amaboko yawe kuri we, kandi uzamuha inguzanyo ingana n'uko akenera. Witondere wenyine ntibibe ijambo ryihishe mu mutima wawe icyaha, uvuga ngo: Umwaka wa karindwi ugera, umwaka wo kurekura, kandi ijisho ryawe ribe ribi ku mwene wawe ukeneye, kandi ntuzamuha, kandi azakubwira kuri Uwiteka, kandi bizaba muri wewe icyaha kinini. Gutanga uzamuha, kandi uzamuguriza inguzanyo nkuko akenera, kubera ko akenera, kandi ntuzababare mu mutima wawe igihe umuha, kuko kubera ijambo iri Uwiteka Imana yawe azakuha umugisha mu bikorwa byawe byose no mu byose uzakora. Ntabwo kuko ntabwo azashobora kubura umukene mu gihugu cyawe, kubera ibi jye ndakutegeka gukora iri jambo, mvuga nti: uzafungura amaboko

yawe ku munyandugu wawe ukene no ku ukeneye uri mu gihugu cyawe. Niba ariko umuvandimwe wawe w'Umuheburayo cyangwa Umuheburayokazi agurishijwe kuri wewe, azakukorera imyaka itandatu, kandi mu mwaka wa karindwi uzamurekura ubuntu kuva kuri wewe. Igihe ariko umuhereza ubuntu kuva kuri wewe, ntabwo uzamuhereza ubusa. Uzamuha ibiribwa kuva mu ntama zawe, na kuva mu ngano yawe, na kuva mu vino yawe, nkuko Uwiteka Imana yawe yakuhezagiye, uzabimuha. Kandi uzibuka ko wari umugaragu mu igihugu cya Egiputa, kandi Uwiteka Imana yawe yakuye kuva aho, kubera ibi jye ndakutegeka gukora iri jambo. Ariko niba akubwira ati, Sinzava kuwa, kubera ko yakunze wowe n'urugo rwawe, kuko ameze neza imbere yawe. Kandi uzafata urwambuzi, ukatunga ugutwi kwe ku muryango, kandi azaba umugaragu wawe iteka, kandi umuja wawe uzamukora kimwe. Ntibizakuba bikomeye imbere yawe iyo bakoherezwa bigenga bavuye kuri wewe, kuko yakukorera imyaka itandatu nk'umushahara w'umwaka w'umukozi, kandi Uwiteka Imana yawe azakuha umugisha muri byose uzakora. Buri imbere ivutse mu nka zawe n'intama zawe, igitsina gabo, uzayera Uwiteka Imana yawe. Ntukore akazi n'urwana rwawe rw'imbere, kandi ntumwe imbere z'intama zawe. Imbere ya Umwami, uzarya ibyo umwaka ku mwaka mu ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo, wowe n'urugo rwawe. Ariko niba muri yo hari inenge, kiremba cyangwa impumyi, inenge mbi, ntuzayitambira Uwiteka Imana yawe. Mu mujyi wawe uzabirya, umuntu utagiranye isuku muri wewe n'umuntu ufite isuku nk'uko bimeze bazabirya nk'impongo cyangwa inzobe. Ariko

amaraso ntimuzarya, muzayasuka ku butaka nk'amazi.

16

Rinda ukwezi kw'abashya, kandi uzakora pasika kuri Uwiteka Imana yawe, kuko mu kwezi kw'abashya wasohotse muri Egiputa nijoro. Kandi uzatambira Pasika kuri Uwiteka Imana yawe intama n'inzovu mu hantu Uwiteka Imana yawe azahitamwo, kugira ngo izina rye ryitwe hariya. Ntuzarya zingano kuri wo, iminsi irindwi uzarya umugati udafite zingano, umugati w'umunaniro, kuko mu kwihuta mwavuye muri Egiputa, kugira ngo mwibuke umunsi wo kugenda kwanyu kuva mu gihugu cya Egiputa iminsi yose y'ubuzima bwanyu. Ntabwo uzabona umutsima mu mipaka yawe yose iminsi irindwi, kandi inyama utambye nimugoroba ku munsi wa mbere ntizigume kugeza mu gitondo. Ntuzashobora gutamba Paki mu mujyi n'umwe mu mijyi yawe Uwiteka Imana yawe akuha; ariko mu mwanya Uwiteka Imana yawe azahitamo kugira izina rye ryitwe hariya, uzatambira Paki nimugoroba yerekeza ku burengerazuba bw'izuba, mu gihe wasohokeyemo mu Misiri. Kandi uzatetse kandi uzacumbya kandi urye ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo, kandi uzasubira mu gitondo, kandi uzaza mu nzu zawe. Mu minsi itandatu uzarya imigati itakiriye, kandi ku munsi wa karindwi ni inteko yo kurangiza, umunsi mukuru kuri Uwiteka Imana yawe. Ntuzakora muri uwo umunsi akazi kose, usibye ibyo byakozwa n'umuntu. Uzobara indwi zirindwi kuri wowe, uhereye igihe utangiye gushyira uruhago

ku isarura, uzatangira kubara indwi zirindwi. Kandi uzokora umunsi mukuru w'ibyumweru kuri Uwiteka Imana yawe, nk'uko ukuboko kwawe gukomeye, ukurikije ibyo byose Uwiteka Imana yawe azaguha. Kandi uzishima imbere ya Mukama Imana yawe, wowe n'umuhungu wawe, n'umukobwa wawe, umugaragu wawe, n'umuja wawe, na Mulewite, n'umunyamahanga, n'umwana w'imfubyi, n'umupfakazi uri muri mwe, ahantu Mukama Imana yawe azahitamo, kugira ngo izina rye ryitwe hariya. Kandi uzibuka ko wabaye umugaragu mu gihugu cya Misiri, kandi uzakurikiza kandi uzakora aya mategeko. Umunsi mukuru w'ihema uzakora kuri wowe iminsi irindwi mugihe ukusanya ibyo uhinze mu gihingiro cyawe n'ibyo uvuye mu isogero ryawe ry'umuzabibu. Kandi uzishima mu ibirori byawe, wewe n'umuhungu wawe, n'umukobwa wawe, n'umuhungu wawe, n'umuja wawe, na Mulewi, n'umunyamahanga, n'umwana w'imfubyi, n'umupfakazi uri mu migi yawe. Iminsi irindwi uzakorera ibirori Uwiteka Imana yawe mu hantu Uwiteka Imana yawe azahitamwo, kandi niba Uwiteka Imana yawe azaguha umugisha mu musaruro wawe wose, no mu bikorwa byose by'amaboko yawe, uzaba wishimye. Inshuro eshatu mu mwaka, abagabo bawe bose bazaboneka imbere ya Uwiteka Imana yawe ahantu azaba yahisemo, mu ibirori by'imigati itazimuye, mu ibirori by'ibyumweru, n'mu ibirori by'amahema. Ntabwo uzaboneka imbere ya Uwiteka Imana yawe utuje ubusa. Buri umwe ashobora nk'uko imbaraga z'amaboko yanyu ziri, nk'uko umugisha wa Mukama Imana yawe ari uwo yaguheye. Abacamanza n'abashinzwe imyandikire uzashyiraho mu miji yawe, Uwiteka Imana yawe

ayiha kuri wewe ukurikije imiryango, kandi bazacira abantu urubanza rw'ubutabera. Ntibahindura urubanza, kandi ntibazakira impano, kuko impano zihumanya amaso y'abahanga, kandi zikuraho amagambo y'abakiranyi. Mu burenganzira, ukurikire icyiza mu burenganzira, kugira ngo mube, kandi mwinjiye mubone ubutaka Uwiteka Imana yanyu abaha. Ntuzatera ishyamba kuri wowe, igiti icyo ari cyo cyose kuruhande rw'igukiriro rya Imana yawe; ntuzikore kuri wowe. Ntabwo uzashyiraho igihagararo kuri wowe, iyo yanze Uwiteka Imana yawe.

17

Ntabwo uzatambira Umunyamwami Imana yawe umwana w'inka cyangwa intama ifite inenge, ikintu cyose kibi, kuko ni inyangarwa kuri Umunyamwami Imana yawe. Niba ariko aboneka muri umwe mu migi yawe, Uwiteka Imana yawe akuha, umugabo cyangwa umugore uzakora ikibi imbere ya Uwiteka Imana yawe, kunyura isezerano rye, kandi baje bakorera ibimana bindi, kandi babiramye, izuba, cyangwa ukwezi, cyangwa ibintu byose byo mu isi y'ijuru, ibitategetswe kuri wewe, kandi bikamenyeshwa kuri wewe kandi ukakosora cyane, kandi none rwose byabaye ukuri, iki gitangaza cyabaye muri Isiraheli; Kandi uzasohora umuntu uwo, cyangwa umugore uwo, kandi uzabahane amabuye n'amabuye, kandi bazapfa. Ku bujurire bw'abamenyabuhamya babiri cyangwa batatu, uwo agomba gupfa azapfa; ariko ntazapfa ku bujurire

bw'umwenyabuhamya umwe gusa. Kandi ikiganza cy'abamenyesha kizaba kuri we mbere yo kumwica, n'ikiganza cy'abantu nyuma, kandi uzakuraho ikibi muri mwe. Niba kandi bidashoboka kuva kuri wewe ijambo mu bucamanza hagati y'amaraso n'amaraso, na hagati y'ubucamanza n'ubucamanza, na hagati y'ikorwa n'ikorwa, na hagati y'impaka n'impaka, amagambo y'ubucamanza mu migi yanyu, kandi uhaguruke uzajya ahantu Uwiteka Imana yawe azahitamo hariya, kandi uze ku bapadiri Abalewi, na ku mucamanza uzabaho mu minsi iriya, kandi bamaze gushakisha bazakubwira ubucamanza. Kandi uzokora nk'uko ikintu icyo bashobora kubwira wowe kuva mu ahantu Uwiteka Imana yawe ahitamo, kandi ukomeze gukora byose bishobora gutegekwa wowe. Ukurikije amategeko n'ukurikije urubanza babakubwiye, uzakora; ntuzahinduka ku jambo babikumenyesheje, iburyo cyangwa ibumoso. Kandi umugabo ukora mu kwigira, bityo ko atubahiriza umupadiri uhagaze gukorera ku izina rya Mukama Imana yawe, cyangwa umuciranzi waba ariho mu minsi iryo, umugabo uriya azapfa, kandi uzakuraho ikibi muri Isiraheli. Kandi abantu bose bumvise bazatigira ubwoba, kandi ntibazongera gukora ibitagira ishyaka. Niba ariko winjiye mu igihugu Uwiteka Imana yawe akuha, kandi ukirangirane, kandi utuye kuri cyo, kandi uvuge ngo, Nzashyiraho kuri njye umutware, nkuko n'amahanga asigaye akurikiranye, ushyiraho rwose uzashyiraho kuri wowe umutware uwo Uwiteka Imana azamuhitamo; kuva mu bavandimwe bawe uzashyiraho kuri wowe umutware; ntuzashobora gushyiraho kuri wowe umuntu umunyamahanga, kuko atari umuvandimwe wawe. Kuko atazongera

kwiyongerera amafarashi, kandi ntasubize abantu muri Egiputa, kugirango atazongera kwiyongerera amafarashi, ariko Uwiteka yavuze, ntimuzongera gusubira munzira iyi. Kandi ntiyongere kwe abagore, kugirango umutima we utahinduke, kandi ifeza na zahabu ntiyongere kwe cyane. Kandi iyo yicaye ku butegetsi bwe, azandikira we ubwe amategeko ya kabiri aya mu gitabo kuva ku bapadiri ba Abalewi, kandi bizaba hamwe na we, kandi azasoma muri byo iminsi yose y'ubuzima bwe, kugira ngo yige gutinya Uwiteka Imana yawe, no kubungabunga amategeko yose aya, no gukora amabwiriza aya; kugira ngo umutima we utazamurwe kuva ku bavandimwe be, kugira ngo atarenganya amategeko iburyo cyangwa ibumoso, kugirango amareho igihe kirekire ku butegetsi bwe, we n'abahungu be mu bahungu ba Isirayeli.

18

Ntabwo abahanuzi b'Abalevi, umuryango wose wa Levi, bazagira igice cyangwa umugabane hamwe na Isiraheli; ibitangwa bya Mukama ni umugabane wabo, bazabirya. Umugabane ariko ntabwo uzabaho kuri bo muri abavandimwe babo, Uwiteka we ubwe ni umugabane we, nkuko yabwiye. Kandi ubu ni imanza y'abapadiri ibintu biva ku bantu biva ku batambura ibitambo, niba ari umwana w'inka, niba ari intama; kandi uzaha ukuboko ku mupadiri, n'amatama, n'inda, n'imbuto za mbere z'ingano yawe, n'iza divuyi yawe, n'iz'amavuta yawe; n'imbuto za mbere z'ubwoya bw'intama zawe uzamuha. Kuko

Uwiteka yamuhisemo kuva mu mihango yawe yose, kugira ngo ahagarare imbere ya Uwiteka Imana, akore akamuranga mu izina rye, we n'abana be mu bana ba Isiraheli. Niba Umulewi aza kuva mu mwe mu miji kuva mu bana bose ba Isirayeli, aho we ubwe atuye, nk'uko roho ye yifuza, mu mwanya azahitamo, azakorera izina rya Mukama Imana ye, nk'uko bavandimwe be bose Abalewi bahagaraye hariya imbere ya Mukama Imana yawe. Azarya igice cyagabanijwe, usibye icy'igurisha cy'umuryango. Niba ariko winjira mu gihugu Uwiteka Imana yawe aguha, ntuziga gukora nk'ibyangiritse by'amahanga ayo. Ntabwo azasangwa muri wewe uwo utunganya umuhungu we n'umukobwa we mu muriro, uhanuza uhanura, ukeberera ibimenyetso, kandi ufata ibimenyetso, n'imiti arimba indirimbo, umuvuzi w'inda, kandi umureba w'ibitangaza, abaza abapfuye. Ni inzangano kuri Uwiteka Imana yawe umuntu wese ukora ibi bintu, kuko kubera inzangano izi Uwiteka azabarimba imbere yawe. Uzaba utuzuye imbere ya Mukama Imana yawe. Kuko amahanga aya, abo wowe ukwegera umurage wabo, bazumva ibimenyetso n'ubuhanuzi, ariko kuri wewe si gutyo Uwiteka Imana yawe yaguhawe. Umuhanuzi kuva mu bavandimwe bawe, nka njye, Uwiteka Imana yawe azakuzamukiriza; uwo uzamwumva; Ukurikije ibintu byose wasabye Uwiteka Imana yawe muri Horebu ku munsi w'itorero, muvuga muti, ntituzongera kumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe, kandi uyu muriro munini ntituzawubona na none, kandi ntituzapfa. Umwami yambwiye ati: Byose bavuze kuri wewe ni ukuri. Umuhanuzi nzabazamukiriza kuva mu bavandimwe babo, nkwe, kandi nzashyira amagambo mu kanwa ke, kandi

azabavugira nk'uko byose nzamutegetse. Kandi umuntu uwo niba atumva ibyose avuga umuhinzi uwo mu izina ryanjye, njye nzokorera kuri we. Ariko umuhanuzi ukoze ibitagira ishingiro kuvuga mu izina ryanjye ijambo sinateguye kuvuga, n'uwo uvuga mu izina ry'imana zindi, azapfa umuhanuzi uwo. Niba ariko uvuze mu mutima wawe, Nigute tuzamenya ijambo Uwiteka atavuze? Ibintu byose niba umuhanuzi uwo avuga mu izina rya Mukama, kandi ntibyaba, kandi ntibyubahirize, iryo ni jambo Mukama atavuze. Umuhanuzi uwo yavuze mu buhakanyi. Ntimuzamwubaha.

19

Niba Uwiteka Imana yawe asaze amahanga, Imana iguha wowe ubutaka, kandi mubone umurage wabo, kandi mube mu migi yabo, kandi mu nzu zabo, imigi itatu uzayitandukanya kuri wowe hagati y'ubutaka bwawe, Uwiteka Imana yawe iguha wowe. Tekereza ku nzira yawe, kandi uzagabanya mu bice bitatu imipaka y'ubutaka bwawe Uwiteka Imana yawe agahawe, kandi izaba icyuho kuri buri umwicanyi. Ibi ariko bizaba itegeko rya umwicanyi uwaba yihunga aho, kandi azabaho: uwaba akubise umuturanyi we atazi, kandi uyu atamwanga mbere ya ejo na gatatu. Kandi uwinjiye n'umuturanyi mu ishyamba gukusanya inkwi, iyo ukuboko kwe kunyeganyega n'isoka mu gihe cyo guca igiti, icyuma kikava ku giti kigahita umuturanyi, apfe, uwo muntu azahungira mu rumwe rw'imigi iyo, kandi azabaho. Kugira ngo umwuzura w'amaraso

ntakurikire uwukoze ubwicanyi, kubera ko bashyushye mu mutima, kandi amukuraho, niba inzira iri ndende cyangwa, inzira, kandi akubite ubugingo bwe, kandi uyu nta rubanza rw'urupfu, kubera ko atari kumwanga yari we mbere y'ejo, kandi mbere y'icyatatu. Kubera ibi, ndakutegeka ijambo iri, nkubwira nti: Uzatandukanya imigi itatu kuri wewe. Niba Uwiteka Imana yawe yagura imipaka yawe, mu buryo yarahiye ba sogokuru bawe, kandi Uwiteka aguhe ubutaka bwose, yavuze gutanga ba sogokuru bawe, niba wumva gukora amategeko yose aya, ayo nategetse uyu munsi, gukunda Uwiteka Imana yawe, kugenda mu nzira ze zose iminsi yose; uzongeraho imigi itatu kuri iyi mitatu. Kandi amaraso y'umuntu utagira icyaha ntazasukwa mu gihugu Uwiteka Imana yawe akuha nk'umurage, kandi ntuzaba uregwa ku maraso. Niba ariko habaho muri wewe umugabo wanga umuturanyi, kandi amuteye umutego, kandi amusukumire, kandi akubite roho ye, kandi apfe, kandi yihungire mu kimwe cy'imigi iyi; kandi inama y'abasaza y'umujyi we bazaohereza, kandi bazamutwara aho, kandi bazamutanga mu maboko y'abihoza amaraso, kandi azapfa. Ntabwo ijisho ryawe rizamubona impuhwe, kandi uzasukura amaraso y'umwere muri Isiraheli, kandi bizagenda neza kuri wewe. Ntabwo uzimura imipaka ya mugenzi wawe, ayo bashyize abasogokuru bawe mu igabana waronse mu igihugu Umwami Imana yawe akuha. Ntabwo umutangabuhamya umwe azasigara kugira ngo atangire ubuhamya kurwanya umuntu mu butabera bwose, no mu cyaha cyose, no mu cyaha cyose icyo yakoze, ariko ku kanwa k'abatangabuhamya babiri, na ku kanwa k'abatangabuhamya

batatu, ni ho ijambo ryose rizahagararira. Niba ariko umutangabuhamya utariyo ashyirwa kurwanya umuntu, avuga ibitagira ishingiro bye, kandi abantu bombi bafite impaka bazahagurara imbere ya Mukama, kandi imbere y'abapadiri, kandi imbere y'abacamanza, abo bazaba bariho mu minsi iryo. Kandi abacamanza bazasuzuma neza cyane, kandi none umutangabuhamya utariyo yatanze ubuhamya butariyo, yahagurukiye kurwanya murumuna we. Kandi muzamukora nk'uko yagerageje gukora kurwanya murumuna we, kandi uzakuraho ikibi muri mwe ubwanyu. Kandi abasigaye bumvise bazatigira, kandi ntibazongera gukora nk'iri jambo ribi muri mwe. Ntabwo ijisho ryawe rizamubabaza: ubugingo mu mwanya w'ubugingo, ijisho mu mwanya w'ijisho, iryinyo mu mwanya w'iryinyo, ukuboko mu mwanya w'ukuboko, ukuguru mu mwanya w'ukuguru.

20

Ariko niba ugiye mu ntambara kurwanya abanzi bawe, ukabareba amafarashi n'abagenzi n'abantu benshi kuruta wowe, ntutababatire, kuko Uwiteka Imana yawe ari kumwe nawe, yakuzamuye mu gihugu cy'Igiputa. Kandi bizaba iyo wegera intambara, umupadiri amaze kwegera azavugisha abantu, kandi azabavugira ati, umva Isirayeli, muragenda uyu munsi mu ntambara kurwanya abanzi banyu, umutima wanyu ntiwacike intege, ntimwoba, kandi ntimucike intege, kandi ntimuhunga imbere yabo. Kubera ko Uwiteka Imana yanyu ni

we ugenda imbere yanyu, azarwana hamwe namwe kurwanya abanzi banyu kugira ngo abarokore. Kandi abanditsi bazavuga ku bantu, bavuga bati, Ninde umuntu wubatse inzu nshya, ariko atayiyoboye? Reka agende kandi asubire mu nzu ye, ntapfe mu ntambara, kandi umuntu undi azayishyiraho. Kandi ninde umuntu wateye umuzabibu, ariko atishimiyemo? Reka agende kandi asubire mu nzu ye, ntapfe mu ntambara, kandi umuntu undi azayishimira kubera yo. Kandi ninde umuntu wasezeranye umugore, ariko atamwubaha? Reka agende kandi asubire mu nzu ye, ntapfe mu ntambara, kandi umuntu undi azayifata. Kandi abanyanditsyi bazongera kuvuga ku bantu, kandi bazavuga, Ninde umuntu utinya kandi ufite ubugwari mu mutima? Reka agende kandi asubire mu nzu ye, kugira ngo atateye umutima w'umuvandimwe we ubwoba, nk'uw'iwe. Kandi bizaba igihe abanditsi bahagarika kuvuga ku bantu, bazashyiraho abategetsi b'ingabo bayobozi b'abantu. Niba ariko wegereje umujyi kurwana nabo, ubahamagare mu mahoro. Niba babasubiza mu mahoro kandi bakakugurira, abantu bose basangwa muri iyo bazaba abatanga umusoro kandi bakubera abategetse. Ariko niba batakwumvira, kandi bakore intambara kuri wewe, uzayizenguruka, kugeza igihe Uwiteka Imana yawe ayiyohereza mu maboko yawe, kandi uzakubita abagabo bose bayo mu iyicwa n'inkota, usibye abagore n'ibintu, n'amatungo yose, n'ibintu byose bibaho mu mujyi, n'ibintu byose uzabifata kuri wowe ubwawe, kandi urye umutungo wose w'abanzi bawe, Uwiteka Imana yawe akuha. Gutya uzakora imigi yose iri kure cyane yawe, ntabwo uvuye mu migi y'amahanga aya, ayo Uwiteka Imana yawe aguha kurondera igihugu cyabo.

Ntimuzasigaza muzima ikintu cyose gifite umuhumuro, ahubwo muzabatsembatsemba rwose, Abaheti, n'Abamori, n'Abakanaani, n'Abaperezi, n'Abahivi, n'Abayebusi, n'Abagirigashi, nk'uko Uwiteka Imana yanyu yabategetse, kugira ngo batababigishe gukora ibyiza byose byabo, ibyo bakorera imana zabo, kandi mukazayaha imbere y'Uwiteka Imana yanyu. Niba ariko uzingiza umujyi umwe iminsi myinshi kurwana nawo kugira ngo uwufate, ntabwo uzatsembatsemba ibiti byawo no gushyira icyuma kuri byo, ahubwo urye kuva kuri wo, ariko wo ntabwo uzawukagura, kuko igiti kiri mu murima si umuntu, ngo kinjire imbere yawe mu ruzitiro? Ariko igiti uzi ko kitavamo imbuto, iki uzakirimba kandi uzakigera, kandi uzubaka ibirindiro kuri umujyi ukora intambara nawe, kugeza igihe watsinzwe.

21

Niba umuntu yakomeretse abonetse mu gihugu Uwiteka Imana yawe aguha kugira ngo ugire umurage, yaguye mu kibaya, kandi ntibazi uwamukubitye, inama y'abasaza bawe n'abacamanza bawe bazasohoka, kandi bazapima intera kugera ku migi ikurikirana umuntu wakomeretse. Kandi umujyi uri hafi y'umuntu wakomeretse, inama y'abasaza b'umujyi uwo bazafata umuhongore mu nka, udakoze akazi, kandi udashyize igihogo. Kandi inama y'abasaza b'umujyi uwo bazamanura umuhongore mu kibaya gikomeye, kitarimwe gikorerwa akazi kandi kitaterewe, kandi bazamuca umuhongore ijosi mu kibaya. Abaherezi b'Abalevi bazaza, kuko Uwiteka Imana yabahisemo

guhagarara imbere ye no guhimbaza mu izina rye, kandi impaka zose n'ibyorezo byose bizagenwa n'ijambo ryabo. Kandi abagabo bose b'inama y'abakuru bo mu mujyi uwo abegera umuntu wakomeretse bazakaraba amaboko hejuru y'umutwe w'inka nkazi yaciwemo imitsi mu kibaya; kandi basubije, bazavuga: amaboko yacu ntiyasutse amaraso aya, kandi amaso yacu ntayabonye. Gira ubuntu ku bantu bawe Isiraheli wacunguye, Mwami, kugira ngo amaraso y'umwere atazabaho mu bantu bawe Isiraheli, kandi amaraso azabahanurirwa. Wowe ariko uzakuraho amaraso y'umwere muri mwe, niba ukora icyo kiza kandi icyo gishimisha imbere ya Mukama Imana yawe. Niba ariko usohotse ujya mu ntambara kuri abanzi bawe, kandi Uwiteka Imana yawe akayitanga mu maboko yawe, kandi ufate umutungo wabo, kandi ubone mu mutungo umugore mwiza mu isura, kandi umwifuze, kandi umufate kugira ngo abe umugore wawe, kandi umuzane imbere mu nzu yawe, kandi usige umutwe we, kandi umutemere inzara, kandi ukure imyenda y'ubunyage kuri we, kandi azicara mu nzu yawe, kandi azarira se na nyina iminsi y'ukwezi, kandi nyuma y'ibyo uzinjira kuri we kandi ubanye na we, kandi azaba umugore wawe. Kandi bizaba niba utamushaka, uzomurekura amudendeye, kandi ntazagurishwa ku ifeza, ntuzamurenganya, kuko wamunezereje. Niba umugabo agira abagore babiri, umwe muri bo akunda, kandi umwe muri bo yanga, kandi uwo akunda n'uwo yanga baramubereraye, kandi umuhungu w'ibanze aba uw'uwo yanga; Kandi bizaba ku munsi agabira abahungu be ibintu bye, ntashobora gufata nk'w'ibanze umuhungu w'uwo akunda, yirengagije umuhungu w'uwo yanga w'ibanze; Ariko

umuhungu w'ibanze w'uwo yanga azamumenya guha inshuro ebyiri by'ibintu byose bizamusangwa, kuko uyu ni intangiriro y'abana be, kandi uyu akwiye uburenganzira bw'ibanze. Niba umuntu runaka afite umuhungu utumvira kandi wigomeke atumvira ijwi rya se n'ijwi rya nyina, kandi bamurera, ariko ntiyumve; Se wiwe na nyina wiwe bamufashe, bazamujyana ku nama y'abasaza b'umujyi wiwe no ku muryango w'aho. Kandi bazabwira abagabo b'umujyi wabo, Uyu mwana wacu utumvira kandi aratesha, ntiyumvira ijwi ryacu, ni umwuzure kandi ni umunyabityo. Kandi abagabo b'umujyi wiwe bazamutera amabuye, kandi azapfa, kandi uzakuraho ikibi muri bo, kandi abasigaye bamaze kumva bazatigira ubwoba. Niba umuntu akora icyaha, urubanza rw'urupfu, kandi apfa, kandi mumumanika ku igiti; umubiri we ntuzasinzira ku igiti, ariko muzamushyingura muri urwo munsi, kuko umuntu wese umanika ku igiti yavumwe na Nyamuranga; kandi ntimuzanduza ubutaka, Uwiteka Imana yanyu abaha nk'umurage.

22

Ntabwo ubonye urwana rwa mwene wawe cyangwa intama ye bizimiye mu nzira, wirengagije, uzabigarura ku mwene wawe kandi uzabisubiza kuri we. Niba ariko murumuna wawe atagera kuri wewe, kandi utamuzi, uzamuteranya mu nzu yawe, kandi azaba iwawe kugeza igihe murumuna wawe azabashaka, kandi uzabimusubiza. Gutya uzakora indogobe ye, kandi gutya

uzakora umwenda we, kandi gutya uzakora kubijyanye n'ibintu byose byatakaye bya mwene wawe, ibyose niba byatakaye kuva kuri we, kandi ubyebone, ntuzashobora kubirengagiza. Ntabwo uzabona indogobe y'umuvandimwe wawe cyangwa igitanga cye bigwa mu nzira, ntukabikengere; uzabizamura hamwe na we. Ibintu by'umugabo ntibizaba kuri umugore, kandi umugabo ntazambara imyenda y'umugore, kuko umuntu wese ukora ibyo ni ibyangiritse kuri Uwiteka Imana yawe. Niba ariko uhura n'ishami ry'inyoni imbere yawe mu nzira cyangwa ku giti icyo ari cyo cyose, cyangwa hasi, utudusho cyangwa amagi, kandi nyina abakorera ubushyuhe hejuru y'utudusho cyangwa hejuru y'amagi, ntuzafata nyina hamwe n'abana. Ukohereza uzakohereza nyina, ariko abana uzabafata kuri wowe ubwawe, kugira ngo bigende neza kuri wewe kandi ube umuntu w'iminsi myinshi. Niba wubaka inzu nshya, uzokora ikamba ku igisenge cyawe kugira ngo utakora ubwicanyi mu nzu yawe iyo umuntu agutse kuva kuri yo. Ntabwo uzatera mu muzabibu wawe ibintu bitandukanye, kugira ngo umusaruro n'imbuto ushyira hamwe n'umusaruro w'umuzabibu wawe bitagire ubutabera. Ntabwo uzarima hamwe mwana w'inka n'indogobe. Ntabwo uzambara ibinyuranye, ubwoya n'umugano hamwe. Uzakora imizinga yizunguye ku mpande enye z'imyambaro yawe, iyo uyiyambara. Niba umuntu afata umugore kandi abana nawe, kandi amwanga, kandi ashyira kuri we amagambo y'ibirego by'ibinyoma, kandi azana izina ribi kuri we, kandi avuga, umugore uyu nafashe, kandi naje kuri we sinasanze ubwitari bwe; Kandi se w'umukobwa na nyina bazana ubwitari bw'umukobwa imbere y'inama y'abasaza ku muryango. Kandi

ata w'umukobwa azavuga ku nama y'abasaza, Umukobwa wanjye uyu namuheye umugabo uyu nk'umugore, kandi amaze kumwanga ubu uyu, arashyiraho kuri we amagambo y'ibirego by'ibinyoma, avuga, Sinasanze kuri umukobwa wawe ubwitware; kandi ibi ni ubwitware bw'umukobwa wanjye. Kandi bazakunguruza umwenda imbere y'inama y'abasaza y'umujyi. Kandi inama y'abasaza y'umujyi uwo izafata umugabo uwo, kandi bazamuhanira, kandi bazamucibira igihano amashekeleri ijana, kandi bazaha se w'umukobwa, kuko yatanze izina ribi kuri umwitari w'Isiraheli, kandi azaba umugore we; ntazashobora kumwirukana igihe cyose. Ariko niba ijambo riri rikaba ukuri, kandi ubwitari butaboneka ku mukobwa, kandi bazamunanura umukobwa ku muryango w'inzu ya se, kandi bazamujugunya amabuye, kandi azapfa, kuko yakoze ubupfu mu bana ba Isiraheli akora uburaya inzu ya se; kandi uzakuraho ikibi muri mwe. Ariko niba umugabo abonetswe aryamye n'umugore wubatse umugabo, muzica byombi, umugabo waryamye n'umugore, n'umugore, kandi muzakuraho ikibi muri Isiraheli. Niba ariko umwana umukobwa witeguye umugabo, kandi umugabo amubonye mu mujyi aryamana na we, muzasohora bombi ku muryango w'umujyi wabo, kandi bazajuragwa n'amabuye, kandi bazapfa; umukobwa, kuko atakoze umudugudu mu mujyi; n'umugabo, kuko yateye isoni umugore w'umuturanyi; kandi uzakuraho ikibi muri mwe. Ariko niba mu kibaya umugabo abonye umukobwa wasezeranijwe, kandi amukoresha imbaraga aryamana na we, muzica uwo aryamana na we wenyine gusa. Kandi umukobwa ntacyaha cy'urupfu; nk'aho umuntu

yateramira ku muturanyi, kandi yica roho ye, ni gutya ikintu iki, kuko mu murima yamusanze; umukobwa wasabiwe yarataye, kandi nta wari ugiye kumufasha. Niba umuntu abonye umukobwa witwa umwari, uwo utarasebwa, kandi amukoresha imbaraga aryamana na we, kandi baboneka, umugabo waryamaye na we azatanga kuri se w'umukobwa mirongo itanu amadidarakima y'ifeza, kandi azaba umugore we, kubera ibyo yamuteje isoni; ntazashobora kumwirukana igihe cyose.

23

Umugabo ntazafata umugore wa se, kandi ntazambura icyubahiro cya se. Umuntu wacibwe mu ntanga ntazinjira mu iteraniro rya Shebuja, n'umuntu waciwe nayo. Umwana w'indaya ntazinjira mu inteko ya Shebuja. Umwamoni n'Umwamowabi ntibazinjira mu iteraniro rya Mwami, kandi kugeza ku gisekuru cya cumi ntibazinjira mu iteraniro rya Mwami, kandi kugeza ku mugoroba; kubera ko batabahuye namwe n'imigati n'amazi mu nzira, muva muri Misiri, kandi kubera ko bahakanye kuri wewe Balamu umuhungu wa Beori uva muri Mesopotamiya kugirango agukiranire. Ariko Uwiteka Imana yawe ntiyashakaga kumva Balamu, kandi Uwiteka Imana yawe yahinduye imivumo ikaba umugisha, kuko Uwiteka Imana yawe yakunze. Ntabwo uzabavugisha amahoro kuri bo n'ibyiza kuri bo iminsi yawe yose iteka ryose. Ntabwo uzanyanya Umudomu, kuko ari umuvandimwe wawe; ntabwo uzanyanya Umwigiputa, kuko wabaye umunyamahanga mu igihugu cye.

Abana niba bavutse kuri bo, mu gisekuru cya gatatu bazinjira mu nteko y'Umwami. Niba ariko urasohoka gushinga inkambi kuri abanzi bawe, uzarinda kuva ku jambo ryose ikibi. Niba hari muri wewe umugabo utazaba meza biturutse ku kuva kwiwe nijoro, azasohoka hanze y'inkambi, kandi ntazongera kwinjira mu nkambi. Kandi ku mugoroba azoga umubiri we mu mazi, kandi izuba rimaze kurasa azinjira mu nkambi. Kandi hazaba ahantu kuri wewe hanze y'inkambi, kandi uzasohoka hano hanze. Kandi umusumari uzaba kuri wewe hejuru y'umukandara wawe; kandi uzaba iyo wicaye hanze, kandi uzacukura muri wo, kandi ukazana hejuru uzapfunika ubushuhe bwawe. Kuko Umubyeyi Imana yawe agendagenda mu nkambi yawe kugira ngo akurere no gutanga umwanzi wawe imbere yawe; kandi nkambi yawe izaba yera, kandi ntibizaboneka muri wewe ubushuhe bw'ikintu, kandi azasubira inyuma kuva kuri wewe. Ntuzatanga umwana ku shebuja we, uwo wongerewe kuri wewe avuye ku shebuja we. Azaba hamwe nawe, azaba muri mwe aho byamushimisha, ntuzamunanirwa. Ntahazabamo indaya mu banyakobwa ba Isiraheli, kandi ntahazabamo uwiyitirira mu bahungu ba Isiraheli, ntahazabamo uwatangiza mu banyakobwa ba Isiraheli, kandi ntahazabamo uwatangijwe mu bahungu ba Isiraheli. Ntabwo uzana umushahara w'indaya, kandi nta ivunjisha ry'imbwa mu nzu ya Mukama Imana yawe ku ndahiro yose, kuko ari igitangiza kuri Mukama Imana yawe, byombi. Ntabwo uzatanga riba ku mwene wawe riba rya ifeza, na riba rya ibiryo, na riba rya ibintu byose, iyo utanze inguzanyo. Ku munyamahanga uzatwara inyungu, ariko ku muvandimwe wawe ntuzatwara

inyungu, kugira ngo Uwiteka Imana yawe aguhagurukire mu bikorwa byawe byose ku isi uyinjiramo kuyiga umurage. Niba ariko wemera indahiro kuri Umutegetsi Imana yawe, ntabwo uzatinda kuyishyura, kuko Umutegetsi Imana yawe azayishakisha kuri wewe, kandi kizaba icyaha muri wewe. Niba ariko utashaka gusenga, nta cyaha kiri muri wewe. Ibyo bisohoka mu minwa yawe uzabikurikiza, kandi uzakora nk'uko wasezeranye Uwiteka Imana impano wavuze mu kanwa kawe. Niba ariko winjiye mu musaruro w'umuturanyi wawe, ukusanya ibisheke mu maboko yawe, ntukoreshe umuhoro ku musaruro w'umuturanyi wawe. Niba ariko winjiye mu irimba ry'izabibu rya mugenzi wawe, urya zabibu, ingano roho yawe kuzuzwa, ariko mu cyombo ntushyiremo.

24

Niba umuntu afashe umugore, kandi abanye na we, kandi bizaba niba atamusanga ubwubahane imbere ye, kuko yamusanze ikintu cy'isoni muri we, kandi azamuhandikira igitabo cy'itandukana, kandi azakiha mu maboko ye, kandi azamuviramo mu nzu ye, kandi agiye abe uw'umugabo undi, kandi umugabo wa nyuma amuze, kandi amuhandikire igitabo cy'itandukana, kandi akihe mu maboko ye, kandi amuviramo mu nzu ye, kandi umugabo wa nyuma apfe, uwamufashe kuba umugore we, ntazashobora umugabo wa mbere uwamuviyemo, agaruka kumufata kuba umugore we, nyuma yo kwanduza, kuko ari igitangaza imbere y'Uwiteka Imana yawe, kandi

ntimwandure igihugu Uwiteka Imana yawe iguhaye mu rugongo. Ariko niba umuntu wese afashe umugore vuba aha, ntazajya mu ntambara, kandi ntakintu na kimwe kizashyirwa kuri we. Azaba atabyaha mu nzu ye umwaka umwe, azashimisha umugore we uwo yafashe. Ntabwo uzafata nk'ingwate ibuye ryo gusya, cyangwa ibuye ryo gusya ryo hejuru, kuko uyu afata roho nk'ingwate. Ariko niba umuntu abonetswe yiba umwuka kuva ku bavandimwe be, abana ba Isiraheli, kandi amuciye bugufi akamugurishwa, umujura uwo azapfa, kandi uzakuraho ikibi muri bo. Witondere wenyene mu kwandura ibigirwamana, urinde cyane gukora ukurikije amategeko yose abahanuzi ba Levi bazabamenyesha, nk'uko nabategetse, murinde gukora. Wibuke ibyinshi Mukama Imana yawe yakoze kuri Mariyamu mu nzira, muva muri Egiputa. Niba hari umwenda cyangwa umwenda uwo ari wo wose kuri umuturanyi wawe, ntuzinjire mu nzu ye kugira ngo ufate ingwate ye. Hanze uzahagarara, kandi umuntu uwo inguzanyo yawe iri muri we azakuzanira ingwate hanze. Ariko niba umuntu aba umukene, ntuzaryama ufite ingwate ye. Ugusubiza uzasubiza ingwate ye mbere y'iburengerazuba ry'izuba, kandi azasinzira mu mwenda we, kandi azakubaha umugisha, kandi bizaba kuri wewe imbabazi imbere ya Nyagasani Imana yawe. Ntabwo uzakora nabi umushahara w'umukene n'umukenye kuva mu bavandimwe bawe, cyangwa kuva mu bahunze bari mu migi yawe. Ku munsi umwe uzasubiza umushahara we, izuba ntirizarenza kuri we, kuko ari umukene, kandi muri wo afite ibyiringirobye, kandi azahamagara kurya kwawe kuri Uwiteka, kandi kizaba muri wewe icyaha. Ababyeyi ntibazapfa

kubera abana babo, kandi abana ntibazapfa kubera ababyeyi babo; umuntu wese azapfa kubera icyaha cye ubwe. Ntuzahindura urubanza rw'umunyamahanga n'umwana w'imfubyi n'umupfakazi; ntuzafata umwambaro w'umupfakazi nk'ingwate, kandi uzibuka ko wari umugaragu mu gihugu cy'Igiputa, kandi Uwiteka Imana yawe yakurokoje kuva aho; kubera ibi njye ndagutegetsa gukora ijambo iri. Niba ariko usarure umusaruro mu murima wawe, kandi wibagirwe igisenge mu murima wawe, ntuzasubira kugira ngo uyifate; kizaba icy'umunyamahanga, icy'umwana w'imfubyi n'icy'umupfakazi, kugira ngo Uwiteka Imana yawe aguhe umugisha mu bikorwa byose by'amaboko yawe. Niba ariko usarura imitwe y'amazi, ntuzasubira gukusanya ibyo inyuma yawe; bizaba ku munyamahanga, ku mwana w'imfubyi, na ku mupfakazi. Kandi uzibuka ko wari umugaragu mu gihugu cya Egiputa; kubera ibi njye ndakutegeka gukora ijambo iri. Niba usarure umuzabibu wawe, ntuzongere kumusarura inyuma yawe; bizaba by'umunyamahanga n'umwana w'imfubyi n'umupfakazi; kandi uzibuka ko wari umugaragu mu gihugu cy'Igiputa; kubera ibi njye ndagutegetse gukora ijambo iri.

25

Niba impaka ibaye hagati y'abantu, kandi baze mu bucamanza, kandi bacire urubanza, kandi bemeze uwumunyabwenge, kandi bamaganye uwutubahiriza Imana; Kandi bizaba, niba akwiye gukubitwa uwutubahiriza Imana, uzamuryamika imbere

y'abacamanza, kandi bazamukubita imbere yabo ukurikije kutubahiriza Imana kwe. Kandi mu mubare mirongo ine bazamukubita, ntibongeremo. Ariko niba wongeramo gukubita kuruta ibi bikuboko byinshi, umuvandimwe wawe azakorwa isoni imbere yawe. Ntabwo uzafunga umunwa inkungu ikubita ingano. Niba ariko abavandimwe batuye hamwe, kandi umwe muri bo apfa atabonye abana, umugore w'uwupfuye ntazashyingirwa umugabo utari mu muryango, umuvandimwe w'umugabo we azamwinjirira, azamushyingira, kandi bazatubana. Kandi umwana uwo niba yavutse, azashyirwaho kuva ku izina ry'uwapfuye, kandi izina rye ntirizohanagurwa muri Isiraheli. Ariko niba umugabo atashaka gufata umugore wa murumuna we, umugore azajya ku irembo aho inama y'abasaza, avuge ati: Mushiki wa umugabo wanjye ntashaka kuzamura izina rya murumuna we muri Isiraheli, mushiki wa umugabo wanjye yanze. Kandi bazamuhamagara inama y'abasaza y'umujyi we, kandi bazamubwira; kandi amaze guhagurara avuge, sinshaka kuyakira; kandi umugore w'umuvandimwe we azaja imbere y'inama y'abasaza, kandi azamukuraho inkweto ye imwe ku kirenge cye, kandi azamusohora mu maso, kandi asubize azavuga, ni ko bazakora umugabo utubaka inzu y'umuvandimwe we muri Isiraheli. Kandi izina rye rizohamagwa muri Isiraheli nka inzu y'uwo yakuye inkweto. Niba ariko abantu barwana hamwe, umugabo hamwe na murumuna we, kandi umugore w'umwe muri bo aze gufasha umugabo we kuva mu kuboko kw'uwo amukubita, kandi akarambuye ukuboko akafata ibitsina bye, uzaguca ukuboko; ijisho ryawe ntirizomubabarira. Ntabwo uzagira mu

mufuka wawe ibiro n'ibiro, binini cyangwa bito. Ntabwo hazaba mu nzu yawe ibipimo bitandukanye, ikinini n'igitoya. Ibiro nyakuri kandi byubahiriza ubutabera bizaba kuri wewe, kandi igipimo nyakuri kandi cyubahiriza ubutabera kizaba kuri wewe, ngo ubande iminsi myinshi ku isi Uhoraho Imana yawe aguha nk'umurage. Kuko inzangano kuri Shebuja Imana yawe ni wese ukora ibyo bintu, wese ukora ibitari by'ubutabera. Wibuke ibyo byose Amaleki yakoze kuri wewe mu nzira, igihe wasohokanaga mu gihugu cy'Igiputa, uko yahagarariye kuri wewe mu nzira, kandi yaciwe abarinda inyuma yawe, abananiwe inyuma yawe, ariko wowe washonje kandi wananiwe; kandi ntiyatinyaga Imana. Kandi bizaba igihe niba Uwiteka Imana yawe aguha ikiruhuko kuva ku banzi bawe bose bakurikiranye mu gihugu Uwiteka Imana yawe aguha nk'umurage, uzasiba izina rya Amaleki munsi y'ijuru, kandi ntiwibagirwe.

26

Kandi bizaba niba winjiye mu igihugu Uwiteka Imana yawe aguha kugirango uryungike, kandi uryungike, kandi ube muri cyo, kandi ufate kuva mu mbuto za mbere z'imbuto z'igihugu cyawe Uwiteka Imana yawe aguha, kandi ushyire mu giseke, kandi ugende ahantu Uwiteka Imana yawe yatoranya kugirango izina rye ryitirwe hariya. Kandi uzoza kuri umupadiri uzaba muri iyo minsi, kandi uzamubwira uti, ndatangaza uyu munsi imbere y'Uwiteka Imana yanjye, ko ninjiye mu gihugu Uwiteka yarahiye abasogokuruza bacu kuduha. Kandi umupadiri azakira

igitebo kuva mu maboko yawe, kandi azacyishyira imbere y'igukiriro rya Uwiteka Imana yawe. Asubiza azavuga imbere ya Mukama Imana yawe ati: Siriya yaterewe na se wanjye, aramanuka ajya muri Egiputa, abamo nk'umwimukira ari mu mubare muto, hanyuma aba igihugu gikuru n'umubare mwinshi. Kandi Abanyegipito baratwica, kandi baratwicisha bugufi, kandi baradushyizeho imirimo ikomeye. Kandi twaramamaje kuri Uwiteka Imana yacu, kandi Uwiteka yumvise ijwi ryacu, kandi yabonye kwicishwa bugufi kwacu, kandi umurimo utunaniye kwacu, kandi guhohoterwa kwacu. Kandi Uwiteka yatuye kuva muri Egiputa we ubwe mu mbaraga ze nini, kandi mu kuboko gukomeye, kandi mu kuboko kumusumba, kandi mu bihishwa binini, kandi mu bimenyetso, kandi mu bitangaza. Kandi yatuzanye muri aho hantu, maze aduha ubu butaka, ubutaka butemba amata n'ubuki. Kandi ubu reba nzanye imbuto za mbere z'umusaruro w'ubutaka bwampawe na Mwami, ubutaka butemba amata n'ubuki; kandi uzabusiga imbere ya Mwami Imana yawe, kandi uzaramya imbere ya Mwami Imana yawe, kandi uzishima mu bintu byose byiza Mwami Imana yawe yaguheye, n'inzu yawe, n'Umulewi, n'umunyamahanga uri muri wewe. Niba ariko urangije gutanga icumi cyose cy'umusaruro wawe mu mwaka wa gatatu, icumi cya kabiri uzatanga ku Mulewi, ku munyamahanga, ku mwagwa, na ku mupfakazi, kandi bazarya mu migi yawe, kandi bazishima. Kandi uzavuga imbere ya Mukama Imana yawe: Navanye ibintu byera mu nzu yanjye, kandi nabihaye Umulewi n'umunyamahanga n'umwana w'imfubyi n'umupfakazi, nk'uko amategeko yose wampaye ategeka. Sinarenga itegeko ryawe,

kandi sintiribagiye. Kandi sindariye mu mubabaro wanjye ibyo byavuye muri bo, sinigeze mbikoresha mu ikintu cyera, sinigeze mbitanga ku bapfuye, numvise ijwi rya Mukama Imana yacu, nakoze nk'uko wantegekeje. Reba hasi uturutse mu nzu yawe yera uturutse mu ijuru, kandi uhirwe abantu bawe Isiraheli, n'ubutaka watanze kuri bo, nk'uko warahiye ba sogokuruza bacu, ko uzaduhera ubutaka butemba amata n'ubuki. Muri uyu munsi, Uwiteka Imana yawe yagutegetse gukora amategeko yose n'imanza, kandi muzayabika kandi muzayakora mwukoresheje umutima wanyu wose, n'ubugingo bwanyu bwose. Imana wahisemo uyu munsi kuba Imana yawe, no kugenda mu nzira ze zose, no kubika amategeko n'imanza, no kwumvira ijwi rye. Kandi Uwiteka yaguye wewe uyu munsi kuba wewe kuri we abantu b'agaciro, nk'uko yavuze, kurinda amategeko ye, kandi kuba wewe hejuru y'amahanga yose, nk'uko yakuye wewe uzwi kandi ishema kandi icyubahiro, kuba wewe abantu bera kuri Uwiteka Imana yawe, nk'uko yavuze.

27

Kandi Musa n'inama y'abasaza ya Isiraheli bategeka, bavuga bati, Mwirinde amategeko yose aya, byose nk'uko njye ndabategeka uyu munsi. Kandi bizaba umunsi uzambuka Yorodani ugende mu gihugu Uwiteka Imana yawe akuha, uzahagararaho amabuye manini, kandi uzayasiga isiga. Kandi uzandika kuri aya mabuye amagambo yose y'aya mategeko, nk'uko mwambukiranya Yorodani, igihe mwinjira mu igihugu

Umutegetsi Imana y'abasogokuru bawe iguha, igihugu giterera amata n'ubuki, nk'uko Umutegetsi Imana y'abasogokuru bawe yabivuze. Kandi bizaba nkuko mwambukiranya Yorodani, muzahagarariza amabuye aya, ayo jye ndabategeka wowe uyu munsi, mu musozi Ebali, kandi uzayapakira na plaster. Kandi uzubaka hariya igitaro cya Uwiteka Imana yawe, igitaro kiva mu mabuye; ntuzashyira kuri cyo icyuma; amabuye yuzuye uzubaka igitaro cya Uwiteka Imana yawe, kandi uzatambura kuri cyo ibitamburo byose byakiye cya Uwiteka Imana yawe. Kandi uzatanga hariya igitambo cy'amahoro; kandi uzarya, kandi uzuzuzwa, kandi uzishima imbere ya Mukama Imana yawe. Kandi uzandika ku mabuye amategeko yose aya mu buryo busobanutse cyane. Kandi Musa yaravuze na bapadiri ba Abalevi ku Isiraheli yose, bavuga ngo: Ceceka kandi wumve, Isiraheli! Muri uyu munsi wabaye abantu ba Uwiteka Imana yawe, kandi uzumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe, kandi uzakora amategeko yose ye, n'amabwiriza ye yose, byose nagutegetse uyu munsi. Kandi Mose yategetse abantu muri umunsi uriya, avuga: Aba bazahagurara guhimbaza abantu ku musozi wa Gerizimu bamaze kwambuka Yorodani: Simeoni, Levi, Yuda, Isakari, Yosefu, na Benyamini. Kandi aba bazahagurara ku ihamagaro ku musozi Ebali, Rubeni, Gadi, na Asheri, Zabuloni, Dani, na Nafutali. Kandi basubije bazavuga Abalewi kuri Isirayeli yose n'ijwi rinini, umuntu wese uzakora ishusho yacuwe na ishusho yashushanyijwe ni ikintu cyangirwa na Uwiteka, akazi k'amaboko y'abanyabukorikori, kandi azayishyira mu mahanga, kandi asubije abantu bose, bazavuga, ntibikorwe. Yavuwe umuntu atubaha se wiwe cyangwa nyina

wiwe, kandi abantu bose bazavuga, ntibishoboka. Yamawe umuntu uimura imbibi z'umuturanyi, kandi abantu bose bazavuga: Amen. Yavumiwe umuntu uyobya impumyi mu nzira, kandi abantu bose bazavuga, Nibyo. Uwumavuzwe uwakwegera urubanza rw'umunyamahanga n'umwana w'intandaro n'umupfakazi, kandi abantu bose bazavuga, Amen. Yamawe uwo uryamana n'umugore wa se, kuko yambure igitambaro cya se. Kandi abantu bose bazavuga, bibe bityo. Uwaciye uburyo bw'uburozi uwo uryamye n'inyamaswa yose, kandi abantu bose bazavuga: Amen. Yamawe uwo uryamana na mushiki we uva kuri se cyangwa kuri nyina we. Kandi abantu bose bazavuga, Nibyo bibe bityo. Yamawe uwo uryamye n'umugeni we, kandi abantu bose bazavuga ngo: Ntibishoboka! Yamawe uwo uryamye na mushiki w'umugore we, kandi abantu bose bazavuga ngo: Ntibishoboka! Uwashyizweho ikinyoma ukubita umuturanyi n'uburiganya, kandi abantu bose bazavuga: Ntibishoboka. Umuragwa ni uwufata impano kugirango akubite umutima w'amaraso yinzirakarengane, kandi abantu bose bazavuga: Bibe. Yavuwe umuntu wese utaguma mu magambo yose y'amategeko aya kugira ngo ayakore, kandi abantu bose bazavuga, Amen.

28

Kandi bizaba niba wumva rwose ijwi rya Mukama Imana yawe, kurinda no gukora amategeko yose aya, ayo nagutegetse uyu munsi, kandi Mukama Imana yawe azagutuma hejuru

y'amahanga yose y'isi, kandi imigisha yose iyi izakuzaho, kandi izakusanga; niba wumva rwose ijwi rya Mukama Imana yawe, uzahezagirwa mu mujyi, kandi uzahezagirwa mu murima. Byahezagirwe imbuto z'inda ryawe, n'umusaruro w'ubutaka bwawe, n'uduce tw'inyana zawe, n'ibisibo by'intama zawe. Imyubakiro yawe n'ibisigaye byawe byahavwe. Uzagirwa umugisha iyo winjira, kandi uzagirwa umugisha iyo usohoka. Uwiteka Imana yawe azatanga abanzi bawe baguhagariye bamenetse imbere yawe, bazaza kuri wewe bakoresheje inzira imwe, ariko bazahungira kuva imbere yawe bakoresheje inzira zirindwi. Uwiteka azohereereza umugisha kuri wewe mu ibigo byawe, no ku byose ushyira ukuboko kwawe, mu gihugu Uwiteka Imana yawe aguha. Umunyamahanga azakuzamura kuri we nk'abantu bera, nk'uko yarahiye ba sogokuru bawe; niba wumva ijwi rya Umunyamahanga Imana yawe, kandi ugenda mu nzira ze zose, amahanga yose y'isi azakubona, kuko izina rya Umunyamahanga ryahamagariwe kuri wewe, kandi bazakutira ubwoba. Kandi Uwiteka Imana yawe azakwiyongera mu bintu byiza mu bavuka b'inda yawe, no ku bavuka b'amatungo yawe, no ku byavuye mu butaka bwawe, ku butaka bwawe ubwo Uwiteka yarahiye kubabise bawe kuguhera. Uwiteka azagufunguruza igicumbi cye cyiza, ijuru, kugira aguhe imvura ku butaka bwawe ku gihe cyacyo; azaguhimbaza imirimo yose y'amaboko yawe; kandi uzatanga inguzanyo ku mahanga menshi, ariko wowe ntuzaguza. Kandi wowe uzaganza amahanga menshi, ariko wowe ntibazakuganza. Uwiteka Imana yawe azagushyira nk'umutwe ntabwo nk'umurizo, kandi uzaba hejuru ntuzabe hasi, niba wumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe,

byose nko jye ndakutegeka uyu munsi kubikurikiza. Ntabwo uzanyerera ku mategeko yose nategeka kuri wewe uyu munsi, iburyo cyangwa ibumoso, kugenda inyuma y'imana zindi kuzikorera. Kandi bizaba niba utumvise ijwi rya Mukama Imana yawe, kubungabunga amategeko ye yose, ibyose njewe ndagutegeka uyu munsi, imivumo yose iyi izaza kuri wewe, kandi igukurikire. Uravumwe mu mujyi, kandi uravumwe mu murima. Amabanga yawe azaba arahuwe, n'ibisigaye byawe. Byamawe imbuto z'inda yawe, n'umusaruro w'ubutaka bwawe, amashyamba y'inyana zawe, n'ubwatsi bw'intama zawe; Umawe wowe mu kwinjira kwawe, kandi umawe wowe mu gusohoka kwawe. Uwiteka azakoherereza kuri wewe ubukene, gusenyuka, n'isesekara ku byose ushyiraho ukuboko kwawe, kugeza igihe azakurimbura, kandi kugeza igihe azakurimbura mu buryo bwihuse kubera ibikorwa byawe bibi, kuko wandekereje. Uwiteka ashobora gukomeretsa urupfu kuri wewe, kugeza igihe azaba yarakurangije kuva mu butaka uwo urinjiramo kugira ngo uwuronge. Uwiteka azagukubita mu kubura, n'umuriro w'umubiri, n'ukukanyoganyoga, n'umubyimba, n'umuyaga mubi, n'umuhondo, kandi bazagukurikirana kugeza igihe bazagusenyera. Kandi ijuru riri hejuru y'umutwe wawe rizaba umuringa kuri wewe, kandi ubutaka buri munsi yawe buzaba icyuma. Uwiteka Imana yawe ashobora guha imvura y'igihugu cyawe nk'umukungugu, kandi umukungugu uva mu ijuru uzamanuka, kugeza igihe azakurimbura, kandi kugeza igihe azakurimbuza vuba. Uwiteka atange kuri we gucwa imbere y'abanzi be, mu nzira imwe azasohokera kuri bo, kandi mu nzira zirindwi azahungira imbere yabo, kandi azaba

ukwirakwizwa mu bwami byose by'isi. Kandi abapfuye banyu bazaba ibiryo by'inyoni zo mu kirere n'inyamaswa z'isi, kandi nta n'umwe uzazitera ubwoba. Uwiteka azakubita ibishyimbo by'Igisimba mu ntebe, na scabies ikaze, na gusagamba, kuburyo utashobora kuronka. Umwami azagukubita umusazi, ubuhumyi, n'ihungabana ry'ubwenge. Kandi uzaba ukora mu mugaragaro mu manywa, nk'uko umupfura akora mu mwiza, kandi ntuzagira amahirwe mu nzira zawe, kandi uzaba hanyuma ukurwa ubutabera, kandi usahurwa iminsi yose, kandi ntazaba ufasha. Uzafata umugore, ariko umugabo undi azamugira; uzubaka inzu, ariko ntuzabamo; uzaterera umuzabibu, ariko ntuzawusarura. Urwagati rwawe rwicwe imbere yawe, kandi ntuzarya muri rwo; indogobe yawe yatorwa kuwe, kandi ntizasubizwa kuri wewe; intama zawe zahawe abanzi bawe, kandi ntahazabamo ugufasha. Abahungu bawe n'abakobwa bawe bahawe igihugu kindi, kandi amaso yawe azareba yumye kuri bo; ukuboko kwawe ntikuzashobora. Umusaruro w'ubutaka bwawe n'imirimo yawe yose bizarirwa n'igihugu utazi, kandi uzaba ukorewe nabi kandi umenetse iminsi yose. Kandi uzaba umusazi kubera ibyerekezo by'amaso yawe ibyo uzabona. Uwiteka azagukubita ibikomere bibi ku mavi no ku amaguru, bityo utagashobora gukira kuva ku gitsina cy'ibirenge byawe kugeza ku isonga yawe. Umutegetsi ashobora kukujyana kure wewe n'abategetsi bawe abo ushobora gushyiraho kuri wenyine, kuri igihugu utazi wewe na ba so bawe, kandi uzokorera hano imana zindi z'ibiti n'amabuye. Kandi uzaba hano mu gikokwa no mu gifanizo no mu nkuru mu mahanga yose Uwiteka azakujyanamo. Imbuto nyinshi uzazijyana mu kibaya, kandi nke

uzazizana, kuko inzige izazirya; Umuzabibu uzautera kandi uzawukora, kandi divayi ntuzayinywa kandi ntuzishimira biturutse kuri wo, kuko inzoka izabwurya. Imiti y'umuzabibu izaba kuri wewe mu mipaka yawe yose, ariko ntuzasiga amavuta, kuko umuzabibu wawe uzasohoka. Abahungu n'abakobwa uzabyara kandi ntibazaba, kuko bazagenda mu bufatwa. Byose ibiti byawe, n'umusaruro w'ubutaka bwawe bizatsembagurwa n'inzige. Umunyamahanga uri muri wewe azajya hejuru cyane, ariko wowe uzamanuka hasi cyane. Uyu azagukopa, ariko wowe ntuzamukopesha; uyu azaba umutwe, ariko wowe uzaba umurizo. Kandi imivumo yose iyi izaza kuri wewe, kandi igukurikire, kandi igufate, kugeza igihe yakunesha, kandi kugeza igihe yakurimbuye, kuko utumvise ijwi rya Mukama Imana yawe, kurinda amategeko ye, n'amabwiriza yose yagutegetse. Kandi bizaba muri wewe ibimenyetso, kandi ibitangaza muri imbuto yawe kugeza ku iteka, kubera ko wowe ntiwagutuye Umwami Imana yawe mu ibyishimo no mu mutima mwiza kubera ubwinshi bw'ibintu byose. Kandi uzakorera abanzi bawe, abo Umubyeyi azatuma kuri wewe, mu nzala, mu nyota, mu busa, no mu kubura ibintu byose, kandi uzashyira ingogo y'icyuma ku ijosi ryawe, kugeza igihe azakurimba. Uwiteka azakuzanira igihugu kuva kure kuva ku mpera y'isi nk'igisata cy'inkona, igihugu utazumva ijwi ryacyo, igihugu kidafite isoni mu maso, kitazubaha isura y'umusaza, kandi umusore ntakizigirira imbabazi. Kandi kizarya imbuto z'amatungo yawe n'umusaruro w'ubutaka bwawe, kugira ngo ntakigusigire ingano, vino, amavuta, imyaka y'inyana zawe, n'imyaka y'intama zawe, kugeza igihe cyakuguhomba. Kandi

azakurimbura mu miji yawe kugeza igihe inkuta ndende n'izikomeye, izo wizeye, zisenyutse mu gihugu cyawe cyose, kandi azakubabaza mu miji yawe iyo yaguheye. Kandi uzarya inyama z'inda ryawe, inyama z'abahungu bawe n'abakobwa bawe, abose yaguheye, mu guhagarikwa kwawe no mu guhagarikwa kwawe, umwanzi wawe azakuhagarika. Umuntu woroshye uri muri wewe n'umuntu wiza cyane, azareba n'ijisho rye murumuna we, n'umugore uri mu gikona cye, n'abana basigaye, abo bazasigara kuri we, kugira ngo ahe umwe wabo kuva ku mubiri w'abana be, abo azarya kubera kutasigirwa na kimwe mu guhagarika kwawe, no mu kugandagara kwawe, iyo abanzi bawe bazakugandagaza mu migi yawe yose. Kandi umugore woroshye muri mwe kandi woroshye cyane, uwo ikirenge cye kitari kigeze kigera kugenda hasi kubera uburoroshye bwe no kubera uburoroshye bwe, azareba n'ijisho ry'ishyari umugabo we uri mu maboko ye, n'umuhungu we n'umukobwa we, n'inyuma y'uruhinja yavuye mu bitugu bye, n'umwana we azabyara; kuko azabarya kubera kubura ibintu byose mu bwihishe mu guhagarika kwawe, no mu guhagarika kwawe, uwo umwanzi wawe azakuhagarika mu migi yawe, niba utumvise gukora amagambo yose y'amategeko aya, yanditswe mu gitabo iki, gutya izina ry'icyubahiro ry'igitangaza iki, UWITEKA IMANA yawe. Kandi Uwiteka azatandukanya ibikubise byawe, n'ibikubise by'imbuto yawe, ibikubise binini kandi bitangaje, n'indwara mbi kandi zidashira. Kandi azagarura ububabare bwose bw'Igiputa bubi wari wirindiye imbere yabo, kandi bizakwomera kuri wewe. Kandi uburwayi bwose, n'igikubita cyose kitari cyanditswe, n'ibyose byanditswe

mu gitabo cy'amategeko aya, Uwiteka azabikuletaho, kugeza igihe azakurimbura. Kandi muzasigara ari bake mu mubare, aho kuba ngo mwari nk'inyenyeri zo mu ijuru mu winshi, kuko ntimwumvise ijwi rya Uwiteka Imana yanyu. Kandi nk'uko Umwami yishimiye kubagirira neza no kubwiyongera, ni ko Umwami azishimira kubarandura, kandi muzavana vuba mu gihugu mwinjiramo kugira ngo mwige umurage wacyo. Kandi Uwiteka Imana yawe azakusaranganya mu mahanga yose, kuva ku mpera y'isi kugeza ku mpera y'isi, kandi uzakorera hano imana zindi, ibiti n'amabuye, iyo utizeye wowe n'ababyeyi bawe. Ariko kandi mu moko ayo ntizakorohereza, kandi nta imiterere izaba ku gitsina cy'ikirenge cyawe, kandi Uwiteka azaguha aho umutima undi utumvira, n'amaso aremera, n'umutima ushongoka. Kandi ubuzima bwawe buzaba bwamanyitse imbere y'amaso yawe, kandi uzatinya umunsi n'ijoro, kandi ntuzakwizera ubuzima bwawe. Mu gitondo uzavuga uti, Niba umugoroba washobora kuba! kandi mu mugoroba uzavuga uti, Niba igitondo cyashobora kuba! kubera ubwoba bw'umutima wawe ibyo uzatinya, n'ibyo kubona by'amaso yawe ibyo uzabona. Kandi Uwiteka azagusubiza muri Misiri mu bwato, mu nzira nti navuze, ntuzongera kuyibona; kandi muzagurirwa aho ku banzi banyu nk'abahungu n'abakobwa b'imfubyi, kandi ntahazabaho ugura. Aya ni amagambo y'isezerano Uwiteka yategekeje Mose gushyiraho ku bana ba Isiraheli mu gihugu cya Mowabu, usibye isezerano yari yagiranye na bo i Horebu.

29

Kandi Musa yahamagaye abana bose ba Isiraheli, kandi yabavuze ati: Mwe mwabonye ibintu byose Uwiteka yakoze mu gihugu cya Egiputa imbere yanyu kuri Farawo na ku bagaragu be, na ku gihugu cye cyose, ibizamini bikomeye amaso yanyu yabonye, ibimenyetso n'ibitangaza bikomeye biriya. Kandi Uwiteka Imana ntiyabahaye umutima wo kumenya, n'amaso yo kubona, n'amatwi yo kumva kugeza ku munsi uyu. Kandi yabayoboye imyaka mirongo ine mu ubutayu, imyenda yanyu ntiyakuze, kandi inkweto zanyu ntizacitse ku birenge byanyu. Umugati ntabwo mwariye, divuyi n'ikinyobwa gikomeye ntabwo mwanyweye, kugira ngo muzi ko Uwiteka Imana yanyu njyewe. Kandi mwaje kugeza aha hantu, maze Sihoni umwami wa Heshiboni, na Ogi umwami wa Bashani, baratuza guhura natwe mu ntambara. Kandi twabakoze, twafashe ubutaka bwabo, kandi nahabwaga nk'umurage kuri Rubeni, na Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase. Kandi mwirinde gukora amagambo yose y'isezerano iri, kugira ngo musobanukirwe byose muzakora. Mwe mwahagaze mwese uyu munsi imbere ya Mukama Imana yanyu, abayobozi b'amoko yanyu, n'inama y'abasaza banyu, n'abacamanza banyu, n'abanditsi banyu, buri mugabo wa Isiraheli, abagore banyu, n'abana banyu na mugenzi uri hagati y'inkambi yanyu, kuva ku mutemyi w'inkwi wanyu kugeza ku muteka w'amazi wanyu, kwinjira mu isezerano rya Mukama Imana yanyu, no mu mivumo ye, ibyo byose Mukama Imana yawe ashyiraho kuri wewe uyu munsi; kugira ngo

akuhagarike kuri we nk'abantu, kandi we azaba Imana yawe, nk'uko yabwiye wewe, kandi nk'uko yarahiye abasogokuruza bawe Aburahamu na Isaka na Yakobo. Kandi si mwe gusa nshyiraho isezerano rino n'umuvumo uno, ariko n'abari hano hamwe namwe uyu munsi imbere ya Mukama Imana yanyu, n'abatari hamwe namwe hano uyu munsi. Kuko mwe muzi uburyo twabaye muri igihugu cya Egiputa, nkuko twanyuze hagati y'amahanga mwanyuze. Kandi mubona ibinyabwiza byabo, n'ibigirwamana byabo, ibiti n'amabuye, ifeza na zahabu, bibaye hagati yabo. Ntihabe umuntu uri muri mwe umugabo, cyangwa umugore, cyangwa umuryango, cyangwa ubwoko, umuntu runaka umutima wawe wahwerutse kuri Uwiteka Imana yanyu, bagiye gukorera imana z'amahanga ayo; ntihabe umuntu uri muri mwe umuzi hejuru ukura mu bushe no mu burakari. Kandi bizaba niba yumva amagambo y'umuvumo uyu, kandi yishimira mu mutima we, avuga ati, ibintu byera bimpe, kuko mu kuzimangana kw'umutima wanjye nzagenda, kugira ngo umwanzi atarimbure uwutagira icyaha. Ntabwo Imana izashaka kumugirira imbabazi, ariko icyo gihe uburakari bwa Uwiteka n'ishyari rye bizaka muri uwo muntu; kandi imivumo yose y'isezerano ryi izometana kuri we, yanditswe muri iki gitabo; kandi Uwiteka azasiba izina rye munsi y'ijuru. Kandi Umwami azamutandukanya mu bibi kuva mu bana bose ba Isiraheli, hakurikijwe imivumo yose y'isezerano yanditswe mu igitabo cy'amategeko aya. Kandi bazavuga igisekuru ikindi, abana banyu, abo bazazuka inyuma yanyu, n'umunyamahanga uzaza avuye mu gihugu kure, kandi bazabona ibikomere by'igihugu icyo n'indwara zacyo, Uwiteka yohereje kuri cyo,

safuri n'umunyu byotswe; igihugu cyacyo cyose ntikizaterwa, kandi ntikizamera, kandi ntakicyatsi cyose kibisi kizamera kuri cyo. Nkuko byasenyutse Sodoma na Gomora, Adima na Zeboyimu, iyo Umubyeyi yasenyeho mu burakari no mu uburakari; Kandi ibihugu byose bizavuga, kuki Umubyeyi yakoze bityo kuri iki gihugu? Ninde umujinya ukomeye w'uburakari ubu? Kandi bazavuga ko basizeho isezerano rya Uwiteka Imana y'abasogokuru babo, aryo yagize abasogokuru babo, igihe yabavanye mu gihugu cy'Igiputa, kandi bagiye bakorera ibindi bimana, batari barabizi, kandi ntiyabagabiriye; Kandi Uwiteka yarakaye uburakari kuri icyo gihugu kugirango azane kuri cyo imibabaro yose yanditswe mu gitabo cy'amategeko aya. Kandi Uwiteka yabavanye mu butaka bwabo mu burakari n'uburakari n'umujinya munini cyane, kandi yabajugunyije mu butaka bundi nk'uko bimeze ubu. Ibintu bihishwe ni iby'Uwiteka Imana yacu, ariko ibintu bigaragara ni ibyacu n'iby'abana bacu iteka ryose, kugira ngo tukore amagambo yose y'amategeko aya. Ibintu bihishwe ni iby'Uwiteka Imana yacu, ariko ibintu bigaragara ni ibyacu n'iby'abana bacu iteka ryose, kugira ngo tukore amagambo yose y'amategeko aya.

30

Kandi bizaba nkuko baza kuri wewe ibintu byose aya magambo, umugisha n'umuvumo, natanze imbere y'inyuma yawe. Kandi uzakwemera mu mutima wawe muri amahanga yose aho

Umubyeyi azakusasamaza, kandi uzasubira kuri Umubyeyi Imana yawe, kandi uzumva ijwi rye nkuko byose nkuko njye ndakutegeka uyu munsi, uhereye ku mutima wawe wose, n'uhereye ku bugingo bwawe bwose, kandi Umubyeyi azakiza ibyaha byawe, kandi azakugirira imbabazi, kandi uzongera akakusanya kuva mu mahanga yose aho Umubyeyi yakusasamaje. Niba ikwirakwizwa ryawe kuva ku mpera y'ijuru kugeza ku mpera y'ijuru, kuva aho Uwiteka Imana yawe azagukusanya, kandi kuva aho Uwiteka Imana yawe azagufata. Kandi Imana yawe izakujyana kuva aho mu gihugu basekuruza bawe barazwe, kandi uzakigira umurage; kandi izakugirira neza, kandi izakugira mwinshi kuruta basekuruza bawe. Kandi Uwiteka azasukura neza umutima wawe, n'umutima w'imbuto yawe, gukunda Uwiteka Imana yawe kuva mu mutima wawe wose, na kuva mu bugingo bwawe bwose, kugira ngo ubeho wowe. Kandi Uwiteka Imana yawe azatanga imivumo iyi kuri abanzi bawe, na kuri abakanga, abo bakurandaga. Kandi wewe uzagaruka kandi uzumva ijwi rya Umwami Imana yawe, kandi uzakora amategeko ye, yose nkuko nkutegetse uyu munsi. Kandi azaguhira Uwiteka Imana yawe mu bikorwa byose by'amaboko yawe, mu bana b'inda yawe, na mu bana b'amatungo yawe, na mu bihingwa by'ubutaka bwawe, kuko azagaruka Uwiteka Imana yawe kwishimira kuri wewe mu bintu byiza, nk'uko yishimiye kuri ba sogokuruza bawe; Niba wumva ijwi rya Uwiteka Imana yawe, kubika amategeko ye, n'amabwiriza ye, n'imanza ze byanditswe mu gitabo cy'amategeko aya; niba ugarukira kuri Uwiteka Imana yawe n'umutima wawe wose, na n'ubugingo bwawe bwose. Ko itegeko nkugirira uyu munsi,

ntabwo ari ikintu kinini cyane, kandi ntabwo riri kure nawe. Ntabwo iri mu ijuru hejuru, avuga, Ninde uzazamuka ajye mu ijuru, akadugarurira yo, kandi tumaze kuyumva tukayikora? Nta n'inyuma y'inyanja iri, avuga, Ninde uzadusambukira inyuma y'inyanja, akayitwanira, akayidutumvisha, kandi tukayikore? Hafi yawe iri ijambo cyane mu kanwa kawe, no mu mutima wawe, no mu maboko yawe kukora. Reba natanze imbere y'isura yawe uyu munsi ubuzima n'urupfu, icyiza n'ikibi. Niba wumva amategeko y'Umwami Imana yawe, ayo nagutegetse uyu munsi, gukunda Umwami Imana yawe, kugenda mu nzira ze zose, no kubika amabwiriza ye, n'imanza ze, kandi uzabana, kandi muzaba benshi, kandi Umwami Imana yawe azakuha umugisha mu gihugu cyose, icyo winjiramo hariya kukigira umurage. Kandi niba umutima wawe uhinduka, kandi utumva, kandi uzimiye urapfukamira imana zindi kandi ukazikora, ndabimenyesha uyu munsi, ko muzapfa mupfuye, kandi ntimuzabe mwabayeho iminsi myinshi ku butaka muri ubwo mwambutse Yorodani aho kugira ngo mubwone. Ndabahamiriza uyu munsi ijuru n'isi, ubuzima n'urupfu nabihaye imbere yanyu, umugisha n'umuvumo; hitamo ubuzima wowe, kugira ngo ubeho wowe n'imbuto yawe, gukunda Umutegetsi Imana yawe, kumva ijwi rye, no kwiyegereza kuri we; kuko ibi ni ubuzima bwawe n'uburebure bw'iminsi yawe, gutura ku isi Umutegetsi yarahiye abasogokuru bawe Aburahamu na Isaka na Yakobo kubahe.

31

Kandi Musa yarangije kuvuga amagambo yose aya ku bana bose ba Isiraheli, kandi yabavuze ati: Njye ndi w'imyaka ijana na makumyabiri uyu munsi; sinshobora kandi kwinjira no gusohoka; ariko Uwiteka yambwiye ati: Ntuzambuka Yorodani uyu. Uwiteka Imana yawe ugenda imbere y'isura yawe, uyu azatsembatsemba amahanga aya imbere y'isura yawe, kandi uzayungura bo; kandi Yosuwa ugenda imbere y'isura yawe, nkuko Uwiteka yavuze. Kandi Uwiteka Imana yawe azabakora nk'uko yakoze kuri Sihoni na Ogi, abami babiri b'Abamori, abo bari hanze ya Yorodani, na ku butaka bwabo, nk'uko yabatsembatsembye. Kandi Uwiteka yababaye kuri mwe; kandi muzababakora nkuko nabategetse. Gira ubutwari kandi gira imbaraga, ntutinye, kandi ntugire ubugwari, kandi ntutinzwe imbere y'amaso yabo; kuko Uwiteka Imana yawe agenda imbere hamwe namwe muri mwe, ntazakureka, kandi ntazakuva. Kandi Musa yahamagaye Yoswa, aramubwira imbere ya Isiraheli yose, Gira ubutwari kandi koma inkomezi, kuko wowe uzinjira imbere y'abantu aba mu igihugu Uwiteka yarahiye ba sogokuru banyu kubaha, kandi wowe uzababagabira ubwite. Kandi Umwami ugenda hamwe nawe, ntazakureka, kandi ntazakuva; ntutinye, kandi ntukanguke. Kandi Musa yanditse amagambo y'amategeko aya mu gitabo, kandi yabiha abapadiri abahungu ba Levi batwara isanduku y'isezerano rya Uwiteka, n'abasaza b'abahungu ba Isiraheli. Kandi Musa yabategetse muri umunsi uriya, avuga: Nyuma y'imyaka irindwi mu gihe cy'umwaka wo kurekura mu ibirori byo kwubaka ihema, mugihe Isiraheli yose igenda hamwe kugirango igaragare imbere ya Mukama Imana yanyu, ahantu Mukama azahitamo,

muzasoma amategeko aya imbere ya Isiraheli yose mu matwi yabo, muteranirije abantu, abagabo n'abagore n'abana n'abanyamahanga bari mu migi yanyu, kugirango bumve, kandi kugirango bige gutinya Mukama Imana yanyu; kandi bazumva bakore amagambo yose y'amategeko aya. Kandi abana babo abo batazi, bazumva, kandi baziga gutinya Umwami Imana yawe iminsi yose igihe baba bazima kuri ubutaka, muri iyo mwe mwambuka Yorodani hariya kuyirondora. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, reba zegereye iminsi y'urupfu rwawe; hamagara Yoswa, kandi muhaguruke hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya, kandi nzamuha amategeko; kandi Mose na Yoswa bagiye mu ihema ry'ubuhamya, kandi bahagurukiye hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya. Kandi Umwami yamanukiye mu gicu, kandi yahagaze hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya; kandi inkingi y'igicu yahagaze hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya. Kandi Uwiteka yavuze kuri Musa, reba wowe uzosinzira hamwe na ba sogokuru bawe, kandi azamuka uyu mubantu bazakora uburaya nyuma y'imana z'abandi z'igihugu, muri icyo uyu yinjiramo, kandi bazandeka, kandi bazamena isezerano ryanjye, icyo nagiranye na bo. Kandi nzarakara uburakari kuri bo ku musi uriya, kandi nzabasiga, kandi nzahindura isura yanjye kuva kuri bo, kandi azaba ibiryo; kandi bazamusanga ibibi byinshi n'amakuba; kandi azavuga ku musi uriya ati, kuko Umuami Imana yanjye ntabwo ari muri njye, ibibi ibi byansanze. Ariko jyewe no guhindukira nzahindukira isura yanjye kuva kuri bo muri umunsi uriya, kubera nabi zose bakoze, kuko bahindukiye kuri barimana b'abanyamahanga. Kandi ubu wandike amagambo y'indirimbo

iyi, kandi mwigishe abana ba Isiraheli, kandi mushyire yo mu kanwa kabo, kugira ngo indirimbo iyi ibeho imbere yanjye ikaba umutangabuhamya mu bana ba Isiraheli. Kuko nzabinjiza mu igihugu cyiza, icyo narahiye ba sekuruza babo, kubaha igihugu gitemba amata n'ubuki, kandi bazarya, kandi banyuze bazuzuzwa, kandi bazasubira ku mana z'abanyamahanga, kandi bazabakorera, kandi bazankurira uburake, kandi bazamena isezerano ryanjye. Kandi indirimbo iyi izahagararira imbere yabo ihamya; kuko ntizibagirwe mu kanwa kabo, no mu kanwa k'imbuto yabo; kuko nzi ububi bwabo, ibyo bakora hano uyu munsi, mbere y'uko njyana bo mu gihugu cyiza, icyo narahiye ba sekuruza babo. Kandi Musa yanditse indirimbo iyi muri uwo umunsi, kandi yayigishije abana b'Isiraheli. Kandi yategetse Yoswa, kandi yavuze, gira ubutwari kandi koma inkomezi, kuko wowe uzinjiza abana ba Isiraheli mu gihugu, icyo Uwiteka yarahiye bo, kandi we ubwe azaba hamwe nawe. Igihe Musa yarangije kwandika amagambo yose y'amategeko aya mu gitabo kugeza ku iherezo, kandi yategeka Abalewi batwara isanduku y'isezerano rya Mukama, avuga: Muramutse mwafashe igitabo cy'amategeko aya, muzacyishyira ku ruhande rw'isanduku y'isezerano rya Mukama Imana yanyu; kandi kizaba hariya muri wewe nk'ubuhamya. Kuko jye nzi uburake bwawe, kandi ijosi ryawe rikomeye; kuko nkiri muzima namwe uyumunsi, mwari murakaza Imana; mbega ni gute atari na nyuma y'urupfu rwanjye? Mwiteranire kuri jye abayobozi b'imihango yanyu, n'abasaza banyu, n'abacamanza banyu, n'abanditsi banyu, kugira ngo mvuge mu matwi yabo amagambo yose aya; kandi ndabahamiriza ijuru n'isi. Nzi kuko nyuma y'urupfu rwanjye

muzakora mu buriganya, kandi muzahunga mu nzira nababwiye, kandi ibibi bizabahurana muri iminsi ya nyuma, kuko muzakora ibibi imbere ya Mukama, kumurakaza mu bikorwa by'amaboko yanyu. Kandi Mose yavuze amagambo y'indirimbo iyi mu matwi y'inteko yose kugeza ku iherezo.

32

Witondere ijuru, kandi nzavuga, kandi isi yumve amagambo ava mu kanwa kanjye. Reka bitegerezwe nk'imvura ijambo ryanjye, kandi reka rimanuke nk'umucyo amagambo yanjye, nk'imvura ku byatsi, kandi nk'urubura ku byatsi. Kuko nahamagaye izina rya Mwami; muhe ubukuru Imana yacu. Imana, ibikorwa bye ni byukuri, kandi inzira ze zose ni imanza; Imana yizeye, kandi nta bugoryi; ni umunyabwenge kandi wera Umwami. Bakoze icyaha ntabwo ari abana be bafite inenge; igisekuru cyoroshye kandi cyahindutse nabi. Ibi bintu mwishyura Umwami? Gutya abantu bapfu kandi batari abahanga? Ntabwo we uyu data wawe yaguze we kandi yakoze we kandi yagize we? Ibukeni iminsi y'igihe kirekire, musobanukirwe imyaka y'ibisekuruza mu bisekuruza. Baza se wawe kandi azakubwira, abasaza bawe kandi bazakubwira. Igihe Uwo uri hejuru cyane yagabanye amahanga, nk'uko yakwirakwije abana ba Adamu, yashyizeho imipaka y'amahanga hakurikijwe umubare w'intumwa za Imana. Kandi igice cya Uwiteka cyabaye abantu be Yakobo; umugabane w'umurage we Isiraheli. Yaramuhaze muri ubutayu, mu nyota

y'ubushyuhe mu gihugu kitarimo amazi; yaramuzengurukije kandi yaramwigisha, kandi yaramurinde, nk'umwana w'ijisho. Nk'uko inkona itwikira igisagara cyayo, kandi hejuru y'utukuza twayo yifuza, arakurura amababa yayo yarabakiriye, kandi yarabazamuye hejuru y'amabega yayo. Umwami wenyine yabayoboye, nta mana y'umunyamahanga yari kumwe nabo. Yabamanye hejuru kuri imbaraga z'ubutaka; yabaganirije umusaruro w'imirima; banyonka ubuki mu rutare, na mavuta mu rutare rukomeye. Amavuta y'inka, n'amata y'intama, hamwe n'amavuta y'utugwi n'impfizi, abana b'inzuzi n'impene, hamwe n'amavuta y'impyiko z'ingano, n'amaraso y'umuzabibu yanyoye divuyi. Kandi Yakobo yariye kandi yuzuye, kandi umukunzi atera amaguru; yakuze amavuta, yakuze uburemere, yaguye, kandi yasiga Imana yamuremye, kandi yavuye kuri Imana umukiza we. Baranteye uburakari ku bindi bitagira icyo nabo bihuriye; mu makosa yabo baranshishikajije. Batanze igitambo ku bidemon, kandi si kuri Imana; ku bana imana abo batari babazi; bashya bagezweho baje, abo ababyeyi babo batari babazi. Imana yagubyaye warayisize, kandi wibagiye Imana igutunga. Kandi Uwiteka yabonye, kandi yishyize ishyari, kandi yarakajwe kubera uburakari bw'abahungu be n'abandakazi be, kandi yavuze: Nzahindura isura yanjye kuva kuri bo, kandi nzerekane icyo bizaba kuri bo ku minsi ya nyuma; kuko iki ni igisekuru cyahindutse, abana badafite ukwizera muri bo. Bo ubwabo barankurikije ishyari ku utari Imana, baranteye uburake n'amabaruwa yabo; na njye nzabakurikiza ishyari ku utari igihugu, ku igihugu kitagira ubwenge nzabakangize. Kuko umuriro watwatse kuva mu uburakari bwanjye, uzaka kugeza

muri Hadesu hasi; uzarya ubutaka n'umusaruro wabwo; uzaka inkomoko z'imisozi. Nzateranya ibintu bibi kuri bo, kandi imisozi yanjye nzayikoresheje kurwana kuri bo. Gucika kubera inzala n'ibiryo by'inyoni, kandi indwara y'umugongo idakira; nzohereza amenyo y'inyamaswa kuri bo, hamwe n'uburakari bw'abakururа ku butaka. Hanze, inkota izabagabanya abana, kandi kuva mu bitega, ubwoba; umusore hamwe n'umukobwa wibanga, uruhinja rukonka hamwe n'umusaza uhagaritse. Navuze, nzabakwiragiza, kandi nzahagarika urwibutso rwabo mu bantu. Niba atari kubera uburakari bw'abanzi, kugira ngo batamara igihe kirekire, kugira ngo abarwanya batateranire gutera, ngo batavuge ngo, ukuboko kwacu kurekire, kandi si Uwiteka, wakoze ibi byose. Igihugu cyatakaje inama ni, kandi nta bumenyi buri muri bo. Ntibatekereje gusobanukirwa; ibi bintu reka babikirire mu gihe kizaza. Nigute umwe azakurikirana igihumbi, kandi babiri bakiranisha ibihumbi icumi, niba atari Imana yabagurishije, kandi Umwami ababohereje? Kuko ibihanga byabo si nka Imana yacu; ariko abanzi bacu ni abapfu ubwenge. Kuko kuva mu muzabibu wa Sodoma muzabibu wabo, kandi ishami ryabo ry'umuzabibu kuva muri Gomora; umuzabibu wabo ni umuzabibu w'ubushishwe, imishwi y'uburakare kubera bo. Uburakari bw'inzoka ni vino ryabo, kandi uburakari bw'inzoka z'ubumara budakira. Ntabwo reba ibi bintu byateranijwe kuri njye, kandi byashyizweho kashe mu butegetsi bwanjye? Ku musi w'ihōrerezwa nzarishyura, iyo ikirenge cyabo gisitara; kuko umusi w'ihonyongwa uri hafi kuri bo, kandi ibintu biteguwe birahari kuri mwe. Kuko Uwiteka azacira urubanza abantu be,

kandi ku bagaragu be azahumurirwa; kuko yabonye bananinganiye, kandi basigaye mu bufatwa, kandi bananiwe; Kandi Uwiteka yavuze, hehe hari imana zabo, ku bari bizeye kuri zo, amavuta y'ibitambo byabo mwariye, kandi mwanyweye divayi y'ibisabwa byabo? Reka bahaguruke kandi babafashe kandi babe ababacungera. Reba, reba ko jye ndi, kandi nta Mana uretse jye; jye nzica, kandi nzatuma babe bazima; nzakubita, kandi jye nzakiza; kandi nta umwe uzakura mu maboko yanjye. Kuko nzazamura mu ijuru ukuboko kwanjye, kandi nzarahira n'ukuboko kwanjye kw'iburyo; kandi nzavuga, ndabaho jye iteka ryose: Kuko nzorohereza nk'umurabyo inkota yanjye, kandi ukuboko kwanjye kuzafata ku bucamanza, kandi nzasubiza ubutabera ku banzi, kandi ku banyanka nzabasubiza. Nzasinzira imisozi yanjye mu maraso, kandi inkota yanjye izarya inyama kuva mu maraso y'abakomeretse n'ubushoramari biva ku mutwe w'abategetsi b'abanzi. Ishimwe ijuru hamwe na we, kandi reka intumwa zose za Imana zimuramye; ishimwe amahanga hamwe n'abantu be, kandi reka abahungu bose ba Imana bamukomeze, kuko amaraso y'abahungu be arazihozwa; kandi azihoza kandi azishyura ubutabera ku banzi, kandi ku banga azishyura; kandi Umwami azakoza ubutaka bw'abantu be. Kandi Musa yanditse indirimbo iyi ku musi uriya, kandi yayigishije abahungu ba Isiraheli; kandi Musa yinjiye, kandi yavuze amagambo yose y'itegeko iri mu matwi y'abantu, we na Yosuwa umwana wa Nuwe. Kandi Musa yarangije kuvugana n'Abisirayeli bose. Kandi yavuze kuri bo, Mwitondere umutima kuri amagambo yose aya, ayo jye ndahamya kuri mwe uyu munsi, ayo muzategeka abana banyu, kurinda no gukora

amagambo yose y'amategeko aya. Kuko si ijambo ubusa iri kubanyu; kuko uyu ni ubuzima bwanyu, kandi kubera ijambo rino muzamara iminsi myinshi ku butaka, muri uwo mwambuka Yorodani hariya kuwurondora. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose ku musi uyu, avuga, zura ku musozi wa Abarim, uyu musozi Nebo uri mu gihugu cya Mowabu imbere ya Yeriko, urebe igihugu cya Kanani, icyo ndatanga kubana b'Isirayeli, upfe ku musozi uzura hano, urongerwe ku bantu bawe; nk'uko yapfuye Aroni mushiki wawe muri Hori umusozi, yarongewe ku bantu be. Kubera mwanyegereye ijambo ryanjye mu bana ba Isiraheli ku mazi y'impaka za Kadeshi mu butayu bwa Sini, kuko mutanyeretse mu bana ba Isiraheli. Imbere uzayibona igihugu, ariko aho ntuzinjiramo.

33

Kandi uyu ni umugisha Musa umuntu w'Imana yahumutse abana ba Isiraheli mbere y'urupfu rwe. Kandi yavuze, Uwiteka avuye muri Sinai, kandi yagaragaye kuva muri Seiri kuri twe, kandi yihutiye kuva ku musozi wa Parani, hamwe n'ibihumbi n'ibihumbi bya Kadeshi, kuva ku ruhande rwiwe rw'iburyo ababuzi bari hamwe na we. Kandi yarokeje abantu be, kandi abose abera yerekanwe neza munsi y'amaboko yawe; kandi aba bari munsi yawe; kandi yakira kuva mu magambo ye amategeko, ayo yategetse twe Musa, umurage ku matorero ya Yakobo. Kandi azaba muri uwakunzwe nk'umutware, abatware b'abantu bamaze kwegeranywa hamwe n'amoko ya Isiraheli.

Reka Rubeni abe muzima, kandi ntapfe, kandi abe abantu benshi mu mubare. Kandi iyi ya Yuda: umva Mwami ijwi rya Yuda, kandi uze mu bantu be; amaboko ye azamurwanira, kandi uzaba umufasha kuva ku banzi be. Kandi kuri Levi yavuze, muhe Levi ibintu byeruye bye, n'ukuri kwe ku mugabo wera, uwo bamugerageje mu kugerageza; baramutuka ku mazi y'impaka; Uvuga ku se na ku nyina, sinakubonye, kandi abavandimwe be ntiyabamenye, kandi abana be yabahakanye; yarinze amagambo yawe, kandi isezerano ryawe yaribitse. Bazamenyesha amategeko yawe kuri Yakobo, n'itegeko ryawe kuri Isiraheli; bazashyira impumuro mu burakari bwawe buri gihe ku gihango cyawe. Guhimbaza, Umwami, imbaraga ze, kandi kwakira ibikorwa by'amaboko ye; gucagagura ikibuno cy'abanzi bamutserekeye, kandi abamwanga ntibazongere kubyuka. Kandi kuri Benyamini yavuze, ukundwa na Mukama azatubaka yizeye, kandi Imana iramukingira iminsi yose, kandi hagati y'amabega ye yarahagaritse. Kandi kuri Yozefu yavuze, kuva mu mahirwe ya Nyagasani ubutaka bwe, kuva mu bihe by'ijuru, n'umunyu, na kuva mu bwimbitse bw'amasoko hasi, na ku gihe cy'umusaruro w'izuba rihinduka, na kuva mu guhuza kw'amezi, kuva ku isonga ry'imisozi yo mu ntangiriro, na kuva ku isonga ry'imisozi ihoraho, na ku gihe cy'ubutaka bwuzura; kandi ibyo byemewe n'uwabonekeye mu gihuru bize ku mutwe wa Yozefu, na ku isonga yahawe icyubahiro hagati ya bavandimwe. Imbanziriza y'inzovu ni ubwiza bwe, amahembe y'inyamarasenge ni amahembe ye; muri ayo azatera amahanga hamwe, kugeza ku mpera y'isi; izo ni ibihumbi icumi bya Efrayimu, kandi izo ni ibihumbi bya Manase. Kandi kuri

Zabuloni yavuze, Shima Zabuloni mu gusohoka kwawe, na Isakari mu mahema ye. Amahanga bazasenyera burundu; kandi muzahamagara hariya, kandi muzatanga hariya igitambo cy'ubutabera; kuko ubutunzi bw'inyanja buzakonsa, kandi ubucuruzi bw'abatuye ku nkombe. Kandi kuri Gadi yavuze, yahezagirwe umuramura Gadi; nk'intare yaruhutse, amaze gucagagura ukuboko n'umutware. Kandi yabonye imbuto za mbere ze, kuko hari ubutaka bw'abategetsi bwagabanyijwe bateraniye hamwe n'abayobozi b'abantu; ubutabera Umubyeyi yakoze, n'urubanza rwe hamwe na Isiraheli. Kandi kuri Dani yavuze, Dani ni mwana w'intare, kandi azasimbuka ava muri Basani. Kandi kuri Nafutali yavuze, Nafutali uzuye ibintu byakiriwe, kandi azuzuzwe umugisha uva kuri Uwiteka; azungura inyanja n'amajyepfo. Kandi kuri Asheri yavuze, yahezagirwe n'abana Asheri, kandi azaba yemewe n'abavandimwe be; azoshyira mu mavuta ikirenge cye. Icyuma n'umuringa inkweto ye bizaba; nk'uko iminsi yawe imeze, imbaraga zawe bizaba. Nta umwe nk'Imana y'umukunzi, uzamuka ku ijuru umufasha wawe, kandi ukomeye w'ikirere. Kandi intangiriro y'Imana izakubikira, kandi munsi y'imbaraga z'amaboko y'iteka; kandi azakuramo umwanzi imbere yawe, avuga ati, upfe. Kandi Isiraheli azaba yizeye, wenyine ku butaka bwa Yakobo, ku ngano na divayi; kandi ijuru ryawe rizaba rifite ibicu by'umutuku. Uherewe uri Isiraheli; ninde umeze nkawe, abantu bakizwa na Uwiteka? Umufasha wawe azakurinda, kandi inkota yawe ni ishema ryawe; kandi abanzi bawe bazakubeshya; kandi wowe uzanyura ku ijosi ryabo.

34

Kandi Musa yazamutse kuva mu Araboti ya Mowabu kugeza ku musozi wa Nebo, kuri impinga ya Pisiga, iri imbere ya Yeriko; kandi Uwiteka yamwerekanye igihugu cyose cya Gileyadi kugeza kuri Dani, n'igihugu cyose cya Nafutali, n'igihugu cyose cya Efrayimu, na Manase, n'igihugu cyose cya Yuda kugeza ku nyanja ya nyuma, n'ubutayu, n'uturere two hafi ya Yeriko, umujyi w'imikindo kugeza i Zowari. Kandi Uwiteka yavuze kuri Mose, iyi ni igihugu narahiye Aburahamu na Isaka na Yakobo, mvuga, ku mbuto zanyu nzagitanga; kandi nayerekanye ku maso yawe, ariko hano ntuzinjiramo. Kandi Musa umugaragu wa Uwiteka yapfuye mu gihugu cya Mowabu ku bw'ijambo rya Uwiteka. Kandi bamushyinguye muri Gayi hafi y'inzu ya Pegori; kandi nta muntu na umwe wabonye ishyingurwa rye kugeza uyu munsi. Mose yari afite imyaka ijana na makumyabiri igihe yapfaga; amaso ye ntiyacitse, kandi imbaraga ze ntizagabanutse. Kandi abana ba Isiraheli barariye Mose muri imirima ya Araboti ya Mowabu hejuru ya Yorodani hakurya ya Yeriko iminsi mirongo itatu, kandi iminsi yo gucumura no kurira Mose byarangiye. Kandi Yosuwa umuhungu wa Nuni yuzuyemo umwuka wo gusobanukirwa, kuko Mose yashyizeho amaboko ye kuri we; kandi abana ba Isiraheli baramwumvise; kandi bakoze nkuko Uwiteka yategetse Mose. Kandi ntihazamuka kandi umuhanuzi muri Isiraheli nka Mose; Uwiteka yamumenye ubuso kuruhande rw'ubuso mu bimenyetso byose n'ibitangaza, Uwiteka yamwohereje kubikoraho mu gihugu cy'Igiputa kuri

Farawo, n'ku bagaragu be, no mu gihugu cye cyose; ibitangaza binini, n'ukuboko gukomeye, Mose yakoze imbere ya Isiraheli yose.

Yoswa

1

Kandi byabaye nyuma y'urupfu rwa Mose, Uwiteka yavuze kuri Yoswa umuhungu wa Nuni umugaragu wa Mose, avuga ati, Mose umugaragu wanjye arapfuye. Ubu rero, hagaruka, ambuka Yorodani wewe n'abantu bose aba mu igihugu naha bo. Ahantu hose hamwe mwakandagira ikirenge cy'ibirenge byanyu, nzabaha ho, nk'uko navuze kuri Mose: Ubutayu n'Antiribano, kugeza ku ruzi runini, uruzi rwa Efirate, na kugeza ku nyanja ya nyuma; kuva aho izuba rirengera bizaba imipaka yanyu. Nta muntu uzahagarara imbere yawe iminsi yose y'ubuzima bwawe, kandi nkuko nari kumwe na Mose, ni ko nzaba kumwe nawe, kandi ntazakureka cyangwa nkwirengagiza. Koma imbaraga kandi koma umunyarugamba, kuko wowe uzagabura abantu aba iyi nsi yari ndahiye ba sogokuru banyu kubaha. Komera rero kandi ugire ubutwari, kurinda no gukora nkuko Musa umugaragu wanjye yagutegetse; kandi ntuzahunga kure yabyo iburyo cyangwa ibumoso, kugirango ugire amahirwe mubintu byose uzakora. Kandi igitabo cy'amategeko aya ntigizorekura

mu kanwa kawe, kandi uzacyitekereza umunsi n'ijoro, ngo umenye gukora byose ibyanditswe, hanyuma uzagenda neza, kandi uzateza imbere inzira zawe, kandi hanyuma uzumva. Raba ndagutegetse; komera kandi witege, ntugire ubwoba, kandi ntutinye, kuko Uwiteka Imana yawe ari kumwe nawe muri byose aho ujya hose; Kandi Yoswa yategetse abanditsi b'abantu, ati, Mwinjire hagati mu nkambi y'abantu, kandi mutegetse abantu, muvuge muti, Mwitegurire ibiryo, kuko mu minsi itatu mwambuka Yorodani uyu, mwinjiye gufata ubutaka Uwiteka Imana y'abasogokuru banyu abaha. Kandi kuri Rubeni, na kuri Gadi, na kuri igice cy'umuryango wa Manase yavuze Yoswa, mwibuke ijambo Mose umugaragu w'Umuami ryababategetse, avuga, Umuami Imana yanyu yabakiranirije, kandi yabahaye igihugu iki. Abagore banyu n'abana banyu n'amatungo yanyu bareke batuye mu gihugu cyabahaye; ariko mwe muzambuka mwiteguye imbere y'abavandimwe banyu bose bakomeye; kandi muzabafasha, kugeza igihe Uwiteka Imana yacu ahawe abavandimwe banyu kuruhuka, nka mwe, kandi na bo batsinde ubutaka, Uwiteka Imana yacu abaha; kandi muzasubira buri wese ku butaka bwiwe, Mose yabahaye hanze y'Yorodani aho izuba rivayo. Kandi basubije Yoswa bavuze, Byose uzatutegetse, tuzabikora, kandi ahantu hose uzatuhereza, tuzajayo. Nk'uko byose twumvise Mose, ni ko tuzakumva ibyawe, ariko reka Uwiteka Imana yacu abe nawe, nk'uko yari na Mose. Umuntu uwo atakubahe kandi uwo atumva amagambo yawe nkuko umutegeka apfe, ariko koma inkomezi kandi wihangane.

2

Kandi Yosuwa umuhungu wa Nuni yohereje abasore babiri kuva i Shittimu kugira ngo bagenzure, ati: Muzamuke murebe ubutaka na Yeriko. Abasore babiri bagiye binjiye muri Yeriko, binjiye mu nzu y'umugore w'indaya witwa Rahabu, barakoze aho. Kandi byamenyeshejwe umwami wa Yeriko, bavuze bati: Abagabo b'abana ba Isiraheli binjiye hano kugira ngo bagenzure igihugu. Umwami wa Yeriko yohereje ubutumwa kuri Rahabi, amubwira ati: Sohora abagabo binjiye mu nzu yawe nijoro, kuko baze kugenzura igihugu. Kandi umugore amaze gufata abagabo babiri, yabahishe; kandi yabavuze, avuga, Abagabo binjiye kuri njye, ariko irembo ryafungwaga mu mwijima, kandi abagabo barasohoka; sinzi aho bagiye; mubarukirei inyuma yabo, niba muzababona. Ariko we yabazanye hejuru ku igisenge, maze abahisha mu byatsi bya lino byari byashyizwe hamwe kuri icyo gisenge. Kandi abagabo birukana inyuma yabo inzira ya Yorodani kugera ku byambukirano, kandi irembo ryafunze. Kandi byabaye nk'uko basohokaga abakurikirana inyuma yabo, kandi bo ubwabo mbere yo kuryama, we ariko azamutse kuri bo hejuru y'inzu, kandi yabavuze ati, nzi ko Uwiteka yabahe igihugu; kuko ubwoba bwanyu bwaguyeho kuri twe. Twahumvise kuko Uwiteka Imana yakamije inyanja itukura imbere yanyu, igihe mwasohotse mu igihugu cy'Igiputa, n'ibyo yose yakoze ku bami babiri b'Abamori, bari hanze y'Yorodani, Sihoni na Ogi, mwabatsinze. Kandi tumaze kumva twaratangaye mu mitima yacu, kandi nta mwuka wakomeje gukomeza muri

umwe wacu imbere yawe, kuko Uwiteka Imana yanyu, ni Imana yo mu ijuru hejuru no ku isi hasi. Kandi ubu murarahire kuri Uwiteka Imana, kuko nkorera mwe imbabazi, kandi murakore na mwe imbabazi mu nzu ya data, kandi muzigame ubuzima inzu ya data, mama wanjye, na bavandimwe banjye, na inzu yanjye yose, na byose byinshi biri kubwo, kandi muzakure roho yanjye mu rupfu. Abagabo baramubwiye bati: Ubugingo bwacu buze aho kwanyu mu rupfu. Yabwiye ati: Iyo Umwami abahe umujyi, muzankoresha imbabazi n'ukuri. Kandi yabamanitse binyuze mu idirishya, kandi yabavuze, mujye mu misozi, abakurikira ntibahure namwe, kandi mwihishe hariya iminsi itatu kugeza igihe abakurikira bazasubira inyuma yanyu, kandi nyuma yibyo muzajya mu nzira yanyu. Kandi abagabo bavuze kuri we bati: Nta cya kwirengagiza turi kuri iyi ndahiro yawe. Reba, twebwe turarinjira mu gice cy'umujyi, kandi uzashyira ikimenyetso, umugozi utukura uyu uzawumanura mu idirishya wadumanuriyemo. Se wawe, na nyoko wawe, na bavandimwe bawe, n'inzu yose ya se wawe uzabateranya kuri wowe mu nzu yawe. Kandi bizaba ko umuntu wese uzasohoka ku muryango w'inzu yawe agende hanze, azaba afite icyaha kuri we ubwe, ariko twebwe tutazaba n'icyaha ku ndahiro yawe iyi, kandi abantu bose bazabaye hamwe nawe mu nzu yawe, twebwe tuzaba dufite icyaha. Ariko niba umuntu atwica nabi cyangwa akubura amagambo yacu aya, tuzaba abadafite icyaha ku ndahiro yawe. Kandi yabavuze ati, Nk'ijambo ryanyu ntibikorwe; maze abahereka, kandi bagenda. Baje mu misozi, bagumye hano iminsi itatu, abakurikirana bashakishije inzira zose, ariko ntibabashije kubabona. Abasore bombi barasubiye,

bamanuka mu musozi, barambutsa kuri Yeshu umuhungu wa Nawuhe, kandi bamuvugirije ibintu byose byababayeho. Bavuze kuri Yosuwa bati: Uwiteka yatanze ubutaka bwose mu maboko yacu, kandi abantu bose batuye ubutaka bwo bashavuye kubera twe.

3

Kandi Yoshuwa yabyutse kare mu gitondo, maze avuye muri Shittimu, baje kugeza ku Yorodani, barakoze aho mbere yo kwambuka. Kandi byabaye nyuma y'iminsi itatu abawanditsi banyuze mu nkambi, kandi bateguye abantu, bavuga, iyo mubona isanduku y'isezerano rya Mukama Imana yacu, na bapadiri bacu na Abalewi babayitwaje, muzava mu nzego zanyu, kandi muzayikurikira. Ariko nibe kure hagati yanyu na iyo, nk'uko ari ibihumbi bibiri by'amakubito muzahagara, ntimwegere kuri yo, kugira ngo muzi inzira muzagenda, kuko mutaragenda inzira iyo kuva ejo n'umunsi wa gatatu. Yoswa yavuze ku bantu ati: Mwiyerekane muri ejo, kuko ejo Uwiteka azakora ibitangaza muri mwe. Yosuwa yavuze ku bapadiri ati: Mufate isanduku y'isezerano rya Uwiteka, mugende imbere y'abantu. Abapadiri bafashe isanduku y'isezerano rya Uwiteka, bagenda imbere y'abantu. Uwiteka yavuze kuri Yoswa ati: Uyu munsi ndatangira kukuzamura imbere y'abana bose ba Isiraheli, kugira ngo bamenye ko nk'uko nari na Mose, ni ko nzaba nawe. Ubu rero tegeka abapadiri batwaye isanduku y'isezerano, uvuga ngo: Iyo mwinjiye ku gice cy'amazi ya

Yorodani, muzahagarara muri Yorodani. Kandi Yoswa yabwiye abana ba Isiraheli ati, Muze hano, kandi mumve ijambo rya Mukama Imana yacu. Muri ibi muzamenya ko Imana izima iri muri mwe, kandi azasenya imbere yacu Abakanaani, n'Abaheti, n'Aberizi, n'Abahivi, n'Abamori, n'Abagerigazi, n'Abayebusi. Reba, isanduku y'isezerano rya Umwami w'isi yose irambuka Yorodani. Hitamo abantu cumi na babiri kuva mu bana ba Isiraheli, umwe kuva kuri buri muryango. Kandi bizaba, iyo ibirenge bya abaserukira batwaye isanduku y'isezerano rya Shebuja w'isi yose bihagarara mu mazi ya Yorodani, amazi ya Yorodani azacika, ariko amazi amanuka azahagarara. Abantu bavuye mu mahema yabo kugira ngo bambuke Yorodani, naho ababadiri batwaye Isanduku y'Isezerano rya Shebuja imbere y'abantu. Nkuko abahanzi batwara isanduku y'isezerano binjiraga kuri Yorodani, kandi ibirenge bya bahanzi batwara isanduku y'isezerano ya Mukama byinjiye mu gice cy'amazi ya Yorodani; ariko Yorodani yari yuzuye ku nkombe zayo zose, nk'iminsi yo gusarura ingano; Kandi amazi amanuka hejuru yahagaze, yahagaze ikibumba kimwe cyahagaze kure cyane cyane kugeza ku gice cya Kiriyati Yearimi; ariko amanuka yamanukiye mu nyanja ya Araba inyanja y'umunyu, kugeza ku iherezo yarangiye; kandi abantu bahagaze imbere ya Yeriko. Kandi abapadiri batwaye isanduku y'isezerano rya Shebuja bahagaze ku butaka bwumye hagati ya Yorodani, kandi abana ba Isirayeli bose barambutse banyuze ku butaka bwumye, kugeza abantu bose barangije kwambuka Yorodani.

4

Kandi kuva yarangije abantu bose kwambuka Yorodani, Uwiteka yavuze kuri Yoswa, ati: Tora abagabo kuva mu bantu, umwe kuva mu bwoko buri bwoko, ubategeke; kandi mutorenye hagati ya Yorodani amabuye cumi na kabiri yiteguye, kandi aya muyitwaje hamwe namwe, mushyire mu nkambi yanyu, aho muzakubita muri iryo joro. Kandi Yezu amaze guhamagara abagabo cumi na babiri b'icyubahiro muri abana ba Isirayeli, umwe uvuye mu bwoko buri bwoko, yabavuze ati, muze imbere yanjye imbere y'isura rya Mwami hagati ya Yorodani; kandi buri wese amaze gufata ibuye aho, areke ayitware ku rutugu rwiwe ukurikije umubare w'amoko cumi na kabiri ya Isirayeli, kugira ngo aba ari ikimenyetso kuri mwe gihoraho; kugira ngo iyo umuhungu wawe akubajije ejo avuga ati, ni iki amabuye aya kuri twe? Kandi wowe uzasobanurira umuhungu wawe, uvuga ngo, Yorodani uruzi rwaretse imbere y'isanduku y'isezerano rya Shebuja w'isi yose, igihe yawurwambukaga, kandi amabuye aya azaba urwibutso kuri mwe ku bana ba Isiraheli kugeza ku mugoroba w'ibihe byose. Kandi abana ba Isiraheli bakoze gutyo, nkuko Umwami yategekaga Yoswa, kandi bafashe amabuye cumi na kabiri kuva hagati ya Yorodani, nkuko Umwami yategekaga Yoswa mu kurangiza kw'abana ba Isiraheli kwambuka, kandi batwaye icyarimwe na bo ubwabo mu nkambi, kandi babashyize hariya. Yoswa yashyizeho kandi andi mabuye cumi na babiri muri Yorodani, ahantu aho ibirenge bya bapadiri batwaye isanduku ry'isezerano rya Uwiteka byari

bihagaze, kandi aracyariho kugeza uyu munsi. Abaserukira batwaye isanduku y'isezerano bahagaraye muri Yorodani, kugeza igihe Yosuwa yarangije byose Uwiteka yategetse kubwira abantu. Abantu bahise, kandi barambutse. Kandi byabaye nk'uko abantu bose barangije kwambuka, isanduku y'isezerano rya Mukama nayo yambukiye, n'amabuye imbere yabo. Kandi abana ba Rubeni, n'abana ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase barambutse bateguwe imbere y'abana ba Isiraheli, nk'uko Mose yari yababwiye. Abantu ibihumbi mirongo ine bateguye kurwana bambuka imbere ya Mwami bagiye mu ntambara kurwanya umujyi wa Yeriko. Muri iyo umunsi, Uwiteka yarongoye Yoswa imbere y'ubwoko bwose bwa Isiraheli, kandi bamwatinya nk'uko batinya Mose, igihe cyose yabayeho. Kandi Uwiteka yavuze kuri Yoswa, avuga ati, Tegeka abapadiri batwaye isanduku y'isezerano ry'ubuhamya bwa Uwiteka, basohoke muri Yorodani. Yoswa yategetse abahanuzi ati: Muvemo muri Yorodani. Kandi byabaye nk'uko abaserukira batwaraga isanduku y'isezerano rya Shebuja basohokaga muri Yorodani, kandi bashyiraga ibirenge ku butaka, amazi ya Yorodani yihutiraga mu buryo bwayo, kandi yagendaga nk'ejo na mu munsi wa gatatu binyuze mu nkombe yose. Kandi abantu bazamutse muri Yorodani ku wa icumi w'ukwezi kwa mbere, abana ba Isirayeli bashize inkambi i Giligali ku gice cy'iburasirazuba bwa Yeriko. Kandi amabuye cumi na kabiri aya, yafashe muri Yorodani, Yoswa yarayahagaritse muri Giligali, avuga ati, iyo abana banyu babababajije bavuga bati, ni iki amabuye aya? Mubwire abahungu banyu, ko Isiraheli yambutse Yorodani uyu ku butaka bwumye, Uwiteka Imana

yacu yamye amazi ya Yorodani imbere yabo, kugeza igihe bambutse; nk'uko Uwiteka Imana yacu yakoze inyanja itukura, Uwiteka Imana yacu yayumye imbere yacu, kugeza twanyuze; Kugirango ibihugu byose by'isi bimenye, ko imbaraga z'Uwiteka zikomeye, kandi kugirango mwubahirize Uwiteka Imana yacu mu bikorwa byose.

5

Kandi byabaye nk'uko bumvise abami b'Abamori bari hanze ya Yorodani, n'abami ba Fenisiya bari ku nyanja, ko Umwami Imana yumishe uruzi rwa Yorodani imbere y'abana ba Isiraheli mu gihe bari barambuka, ibitekerezo byabo birashonga, kandi batangajwe, kandi nta bwenge na bwo bwari muri bo imbere y'abana ba Isiraheli. Muri icyo gihe, Umwami yabwiye Yoswa ati: Wikorere inkota z'amabuye uzikoresheje urutare rukomeye, hanyuma wicara ukure abana b'Isiraheli inshuro ya kabiri. Kandi Yoswa yakora inkota z'ibuye zikaze, maze akorera umukoro abana ba Isiraheli ahantu hiswe Umusozi w'imikoro. Uburyo Yosuwa yakoresheje guhanagura abana ba Isiraheli: abose bigeze kubaho mu nzira, n'abose bigeze kuba batariho mu basohotse muri Egiputa, aba bose Yosuwa yabakuruye; kuko imyaka mirongo ine na ibiri Isiraheli yari imaze mu butayu bwa Mabdaritisi. Kubera-ko batari babarizwa bari benshi muri bo abarwanyi bari baravuye mu gihugu cy'Igiputa, abanyeganyije amategeko y'Imana, abo na we yategetseko kutabona ubutaka bwari bwarahiye Umwami kuri ba sogokuru babo guha,

ubutaka butemba amata n'ubuki. Mu mwanya wabo, yashyize abahungu babo, abo Yoswa yakoze umukingiro, kubera ko bavutse mu nzira batarimo umukingiro. Bamaze gukorerwa umukororwa, baguma bacecetse aho bari bicaye mu nkambi kugeza bakira. Kandi Umwami yavuze kuri Yoswa umuhungu wa Nuni, Muri uyu munsi nkuyeho icyaha cy'Misiri kuri mwe, kandi yahamagaye izina ry'ahantu hariya, Giligali. Kandi abana ba Isiraheli bakoze Pasika ku munsi wa cumi na kane w'ukwezi kuva nimugoroba kuri uburengerazuba bwa Yeriko mu ruhande rw'Yorodani mu kibaya. Kandi baririye imigati idafite umwishywa n'ibishya biva mu ngano y'ubutaka. Muri uyu munsi mana yarahagaritse nyuma yo kurya kwabo ingano y'ubutaka, kandi nta mana yari ihari ku bana ba Isiraheli; ariko basarure igihugu cy'Abanyafenisiya muri uwo mwaka. Kandi byabaye nk'uko Yoswa yari muri Yeriko, amaze kureba kw'amaso yabonye umugabo ahagaze imbere ye, inkota yomboye mu kiganza cye. Yoswa amaze kwegera, yavuze kuri we, Uri uwacu, cyangwa uri uw'abanzi? Ariko yamubwiye, Jye ndi umuyobozi mukuru w'ingabo za Mwami, ubu nzaze. Kandi Yoswa yaguye ku maso hejuru y'ubutaka, kandi aramubwira, Shebuja, niki utegeka umugaragu wawe? Kandi umugaba mukuru w'Uwiteka avugana Yoswa, Kuramo inkweto kuva ku birenge byawe, kuko aho uhagarereye ubu kuri ho, ni hera.

6

Kandi Yeriko yari yafungiwe kandi yashingiriwe, kandi nta

muntu wasohokanye muri yo, kandi nta muntu winjiraga. Umwami yavuze kuri Yoswa ati: Ndabona, ndatanga Yeriko mu maboko yawe, n'umwami wayo hamwe n'abantu bakomeye bafite imbaraga. Wowe ariko shyira abarwanyi hirya no hino yiki. Kandi bizaba nk'uko mwavuza inzumbwe, abantu bose bavuge hamwe, kandi iyo bavuze, inkombe z'umujyi zizagwa zikora zonyine, kandi abantu bose bazinjira bateye imbere, umwe wese ukurikije isura ye mu mujyi. Kandi Yosuwa umwana wa Nuni yinjiye aho abapadiri bari, kandi yabavuze, ati, mwubwire abantu kuzenguruka, no kuzunguruka umujyi; kandi abarwanyi bareke banyure biteguye imbere ya Mukama. Kandi abaserukira indwi bafite amakondera indwi yera bagende nk'uko bimeze imbere y'Umwami, kandi bavuze cyane, kandi isanduku y'isezerano ry'Umwami ikurikire. Ariko intambara zireke zinyure imbere, kandi abapadiri banyura inyuma y'isanduku y'isezerano rya Umwami bavuza amakondera. Ariko abantu, Yosuwa yabategetse, avuga, ntimuvuge, kandi nta n'umwe yumve ijwi ryanyu, kugeza umunsi we ubwe azatangaza ko muvuge, hanyuma muzavuga. Kandi isanduku y'isezerano rya Imana imaze kuzenguruka ako kanya yasubiye mu nkambi, maze isinziriye hariya. Ku munsi wa kabiri, Yoswa yazamutse mu gitondo, abahanuzi baratoye isanduku y'isezerano rya Uwiteka. Kandi abaserukira indwi batwaye amakondera indwi bari bagenda imbere imbere ya Uwiteka; kandi nyuma y'ibyo abarwanyi bari binjira, kandi imbaga isigaye inyuma y'isanduku y'isezerano rya Uwiteka; kandi abaserukira bavuza amakondera, kandi imbaga yose isigaye yazengurukije umujyi inshuro esheshatu hafi, kandi basubiye

mu nkambi; bityo bakoraga iminsi itandatu. Ku munsi wa karindwi, bazutse mu gitondo, kandi bazengurukije umujyi inshuro zirindwi. Kandi byabaye ku kuzunguruka kwa karindwi, abapadiri bavuze inzumbagiro, kandi Yoswa yavuze kubana ba Isiraheli: Mugire urusaku, kuko Uwiteka yabaheye umujyi. Kandi umujyi uzaba ikintu cyamaganwe, uwo hamwe na byose birimo, kuri Umutegetsi w'ingabo, ariko Rahabi indaya muyirinde, hamwe na byose biri mu nzu ye. Ariko mwe muzirinda cyane ku bintu byahawe, kugira ngo ntibigere imbere mwibwirije mwe ubwawe mutwara ku bintu byahawe, mugatuma inkambi y'abana ba Isiraheli iba ikintu cyarahiwe, mukadutsembatsemba. Kandi ifeza yose cyangwa zahabu, cyangwa umuringa cyangwa icyuma, bizaba byera kuri Umwami, bizazanwa mu butunzi bwa Umwami. Abashabuja bavuze amakondera, nk'uko abantu bumvise amajwi y'amakondera, abantu bose barahamagaye icyarimwe uguhamagara gukomeye kandi gukomeye, urukuta rwose rwaraguye hose, kandi abantu bose bazamutse muri umujyi. Kandi Yoswa yayishyizeho, hamwe n'ibintu byose byari mu mujyi, kuva ku mugabo kugeza ku mugore, kuva ku musore kugeza ku musaza, kugeza ku rwana n'inyamaswa yohereza imizigo, bakoresheje inkota. Kandi Yosuwa yabwiye abasore babiri bari bagenzuye ati, mwinjire mu nzu y'umugore, mumusohore aho, hamwe n'ibintu byose afite. Kandi abasore babiri bari bagenzuye umujyi binjiye mu nzu y'umugore, maze basohora Rahabu indaya, na se, na nyina, n'abavandimwe be, n'abo mu bwoko bwe, n'ibintu byose byari ibye, maze bamushyira hanze y'inkambi ya Isiraheli. Kandi umujyi

watwitswe mu muriro hamwe n'ibintu byose muri uwo, keretse ifeza na zahabu n'umuringa n'icyuma batanze mu butunzi bwa Shebuja kuzanwa. Kandi Rahab indaya, n'inzu yose ya so, Yoswa yabarokotse, maze batuye muri Isiraheli kugeza uyu munsi, kuko yahishe intasi Yoswa yari yohereje kwipfuza Yeriko. Kandi Yoswa yarahije mu musi uriya imbere ya Mukama, avuga ngo, umuntu uvumbuwe, uwo uzubaka uwo mujyi; mu mwana we w'imfura azawushinga, kandi mu mwana we muto azashyiraho amarembo yawo. Kandi gutya yakoze Hiyeli wo i Beteli; muri Abironi umuhererwa yashizeho urufatiro rwayo, kandi muri uwo muto warokoye yashyizeho amarembo yayo. Kandi Umutegetsi yari hamwe na Yoswa, kandi izina rye ryari rizwi mu gihugu cyose.

7

Kandi abana b'Isiraheli bakoze icyaha, bakoze icyaha kinini, kandi biba mu bintu byahawe Imana; kandi Akari umuhungu wa Karimi umuhungu wa Zambiri umuhungu wa Zera wo mu muryango wa Yuda yafashe mu bintu byahawe Imana; kandi Uwiteka yarakaye uburakari ku bana b'Isiraheli. Kandi Yoswa yohereje abagabo muri Ayi, iri hafi ya Beteli, avuga, mugenzure Ayi kandi abagabo bazamutse kandi bagenzuye Ayi. Kandi barasubiye kwa Yoswa, kandi bamubwiye, abantu bose ntibazamuke, ariko nk'ibihumbi bibiri cyangwa ibihumbi bitatu by'abagabo bazamuke kandi batsinde umujyi; ntuzane abantu bose hariya, kuko ari bake. Kandi bazamutse nk'abagabo

ibihumbi bitatu, kandi bahungiye imbere y'abagabo ba Gayi. Kandi abagabo ba Gayi biciwe makumyabiri n'atandatu mu bagabo babo, kandi babarukanye kuva ku muryango, kandi babamennye kuva ku ikibaya; kandi umutima w'abantu watewe ubwoba, kandi wabaye nk'amazi. Yosuwa yatanyaguye imyenda ye, aragwa ku butaka yitungamye imbere ya Uwiteka kugeza nimugoroba, we hamwe n'abasaza ba Isiraheli, bashyira umukungugu ku mitwe yabo. Kandi Yoswa yavuze, ndakwinjira Mwami; kuki umuhungu wawe yanyuze abantu aba Yorodani kubatanga ku Bamori, kuturimbura? Kandi niba twari twagumye kandi twatuwe hafi ya Yorodani. Kandi niki nzavuga kuva Isiraheli yahinduye ijosi imbere y'umwanzi we? Umukanaani yumvise, n'ababa mu gihugu bose, bazaduzengurutsa, kandi bazatutwarira ku isi, none uzakora iki ku izina ryawe rikuru? Uwiteka yavuze kuri Yoswa ati: Zimuka, kuki waguyeho ku isura yawe? Abantu bakoze icyaha kandi banyuye isezerano natanze kuri bo, bamaze kwiba kuva ku kintu cyahawe Imana bashyize mu bikoresho byabo. Kandi abana ba Isiraheli ntibashobora guhangana imbere y'abanzi babo, bazahindura ijosi imbere y'abanzi babo, kuko babaye ikintu cyaraziwe. Ntabwo nzongera kuba kumwe namwe, muramutse mutakuye ikintu cyaraziwe muri mwe. Haguruka uyere abantu, kandi uvuge ko bazayezwa ejo, ibi ni byo Umwami Imana ya Isiraheli avuga, ikintu cyamawe kiri muri mwe, ntimuzashobora guhangana imbere y'abanzi banyu, kugeza igihe muzakuye ikintu cyamawe muri mwe. Kandi mwateranirwa bose mu gitondo ukurikije imihango, kandi izaba umuhango Uwiteka werekana, muzawuzana ukurikije

imiryango, n'umuryango Uwiteka werekana, muzawuzana ukurikije inzu, n'inzu Uwiteka yakira, muzayizana ukurikije umuntu. Kandi uwemezwa icyaha, azatwikwa mu muriro, hamwe n'ibintu byose afite, kuko yarengeje isezerano rya Mukama, kandi yakoze icyaha muri Isiraheli. Kandi Yoswa yabyutse kare, maze azana abantu hakurikijwe amoko, maze umuryango wa Yuda utorerwa. Kandi yarezwe hakurikijwe imiryango, kandi umuryango wa Zerahi werekanwe. Kandi yaje yegerewe hakurikijwe umugabo, kandi Akari umuhungu wa Zimuri umuhungu wa Zera yarerekanwe. Kandi Yoswa yavuze kuri Akari, Tanga icyubahiro uyu munsi kuri Umwami Imana ya Isiraheli, kandi utange ubuhamya, kandi umenyeshe icyo wakoze, kandi ntuhishe kuri njye. Kandi Akari yasubije Yoswa, kandi yavuze, mubyukuri nakoze icyaha imbere ya Mwami Imana ya Isiraheli; bityo na bityo nakoze. Nabonye mu myenda yatwawe umwenda utoya utandukanye, na magana abiri amadidarakima y'ifeza, n'ururimi rumwe rwa zahabu mirongo itanu amadidarakima, kandi natekereje kuri byo nabifashe; kandi dore bishishwe mu ihema ryanjye, kandi ifeza ryashishwe munsi yabyo. Yoswa yohereje intumwa, maze barirutse mu hema mu nkambi, kandi ibyo byari bihishwe mu hema ye, ifeza iri munsi yabyo. Kandi barabisohoye mu ihema, barabizanye kuri Yoswa no ku basaza ba Isiraheli, barabishyize imbere y'Uwiteka. Kandi Yoswa yafashe Akari umuhungu wa Zera, maze azamura we mu kibaya cya Akori, n'abahungu be, n'abakobwa be, n'inyana ze, n'inyamaswa zo kutwara imizigo ze, n'intama zose ze, n'ihema rye, n'ibintu byose bye, n'abantu bose hamwe na we; maze azamura bo muri Emekakori. Kandi Yoswa

yavuze kuri Akari, Iki watwangirije? Uwiteka yakurimye burundu nkuko bimeze none uyu munsi. Kandi bamuteye amabuye Isiraheli yose, kandi bamwubakiye ikubo kinini cy'amabuye; kandi Uwiteka yahagaritse uburakari bw'uburakari. Kubera ibi yawutuye Emekachori kugeza uyu munsi.

8

Kandi Uwiteka yavuze kuri Yoswa, ntutinye, kandi ntukababare; jyana nawe abasoda bose b'intambara, kandi uhaguruke uzamuke ujya i Gayi; reba naguheye mu maboko yawe umwami wa Gayi, n'igihugu cye. Kandi uzakora Gayi, nk'uko wakoze Yeriko, n'umwami wayo; kandi unyaga y'amatungo uzayinyagira wenyine; shiraho ariko ubutasi ku mujyi inyuma wenyine. Yozuwa yarahagurutse hamwe n'abantu bose b'intambara kugira ngo bazamuke bajye i Gayi. Yoswa yahisemo ibihumbi mirongo itatu by'abagabo bakomeye mu imbaraga, kandi yabohereereje nijoro. Kandi yabategetse abati, Mwe muteganye inyuma y'umujyi. Ntimukabe kure y'umujyi, kandi muzaba mwese muteguye. Kandi jyewe n'abose bari kumwe na jyewe tuzaza ku mujyi; kandi bizaba nk'uko abatuye Gayi bazasohoka kuzahura na twe, nk'uko byabaye mbere, kandi tuzahungira imbere y'ubuso bwabo. Kandi iyo bazasohoka inyuma yacu, tuzabakurura kuva mu mujyi, kandi bazavuga, Barariruka aba imbere yacu, nk'uko byabaye mbere. Ariko mwe, mwazamuka muri umutego, kandi muzinjire mu mujyi. Nk'uko ijambo iri

rivuze, ni ko mwakora; reba, nababitegetse. Kandi Yoswa yabaohereje, kandi bagiye mu mutego; kandi bicara hagati ya Beteli na hagati ya Ayi, kuva ku nyanja ya Ayi. Kandi Yoswa yabyutse kare mu gitondo, yasuriye abantu; kandi we n'abasaza bazamutse imbere y'abantu kuri Gayi. Kandi abantu bose b'intore hamwe na we bazamutse; kandi bagiye baje imbere y'umujyi kuva iburasirazuba. Kandi ubutego bw'umujyi bwari kuva ku nyanja. Kandi byabaye nk'uko umwami wa Gayi yabonye, yihutiye kandi yasohokeye mu guhura nabo mu buryo butaziguye mu ntambara, we ubwe n'abantu bose bari kumwe na we; kandi we ubwe ntiyari azi ko hari ubutego bwe inyuma y'umujyi. Yabonye, maze Yosuwa na Isiraheli basubira inyuma imbere yabo. Kandi bakurikiye abana ba Isiraheli, kandi bo ubwabo bavuye mu mujyi. Nta umuntu na umwe wasigaye muri Gayi, utarukana inyuma ya Isiraheli; kandi basigiye umujyi ufunguye, kandi birukana inyuma ya Isiraheli. Kandi Uwiteka yavuze kuri Yoswa, rambuza ukuboko kwawe n'icumu kiri mu kuboko kwawe hejuru y'umujyi, kuko mu maboko yawe narawutanze; kandi abateye umutego bazavuka vuba kuva ahantu habo. Kandi Yosuwa yarambuye ukuboko kwe icumu kuri umujyi; kandi abahisha barahagurukiye mu bwihuse aho bari; kandi barasohokaga igihe yarambuye ukuboko, kandi barinjira mu mujyi, kandi bayufashe; kandi bahutiye batwitse umujyi mu muriro. Kandi abaturage ba Gayi bamaze kureba inyuma yabo, kandi babonaga umwotsi uzamuka uva mu mujyi ujya mu ijuru; kandi ntibari bakifite aho bahungira hano cyangwa hano. Kandi Yosuwa na Isirayeli yose babonye ko abatera umutego bafashe umujyi, na ko umwotsi w'umujyi

wazamutse mu ijuru; kandi bahindutse, bakubita abagabo ba Gayi. Kandi aba bavuye mu mujyi mu guhura nabo, kandi baciye hagati y'inkambi, aba hano kandi aba hano, kandi babakubise kugeza igihe nta n'umwe wabo wasigaye yari yarokotse cyangwa yatorotse. Kandi umwami wa Gayi bamufashe ari muzima, kandi baramuzanye kwa Yoswa. Kandi nk'uko abana ba Isiraheli bahagaritse kwica abose abo muri Gayi, n'abo mu mibanda, no ku musozi ku manuka aho babakurikiranyije kuva muri wo kugeza ku iherezo, kandi Yosuwa yasubiye muri Gayi, kandi ayikubita n'umunwa w'inkota. Kandi abagwiye muri umunsi uriya kuva ku mugabo kugeza ku mugore babaye ibihumbi cumi na bibiri, bose batuye Gayi. Uretse ibyaguze byo mu mujyi byose, ibyo bafashe kuri bo abana ba Isiraheli ukurikije itegeko rya Mukama, mu buryo Mukama yategetse Yosuwa. Kandi Yoswa yatwikirije umujyi mu muriro, yawushyize nk'urubu rutatuyemo kugeza ubu kugeza uyu munsi. Kandi umwami wa Gayi yamanikiye ku igiti cy'ibiri; kandi yari ku igiti kugeza nimugoroba; kandi izuba rirengeye Yosuwa ategetse, kandi bamanitse umubiri we ku igiti, kandi bamujugunyije mu kirima; kandi bamuhagarikije ikubo ry'amabuye, kugeza uyu munsi.

9

Nk'uko abami b'Abamori bari hanze ya Yorodani, abo mu misozi, n'abo mu kibaya, n'abo ku nkombe zose z'inyanja nini, n'abo hafi ya Anti Libani, n'Abaheti, n'Abakanaani, n'Abaperezi,

n'Abahivi, n'Abamori, n'Abagirigashi, n'Abayebusi bumvise, bateraniye hamwe kurwana na Yoswa na Isirayeli bose icyarimwe. Kandi abo batuye Gibeyoni bumvise byose Uwiteka yakoze kuri Yeriko na kuri Ayi. Kandi bakoze kandi rwose bo ubwabo hamwe n'uburiganya; kandi baje biteguye ibiryo kandi bitegura; kandi bafashe imifuka ishaje ku bitugu byabo, n'imizabibu y'inzoga ishaje kandi yacitse yaboherejwe, n'ibyuzi by'inkweto zabo, n'inkweto zabo zishaje kandi zisanzwe ku birenge byabo, kandi imyenda yabo yashaje hejuru yabo, kandi umugati wabo w'ibiryo wumye kandi ufite ibihumyo kandi uriye. Baje kuri Yoswa mu nkambi ya Isiraheli i Giligali, bavuze kuri Yoswa na Isiraheli bati: Turavuye mu gihugu kire, ubu mwakore isezerano na twe. Abana ba Isiraheli bavuze ku Muhori bati: Reba, ntabwo uba mu gihugu cyanjye, none nshobora gute gusezerana nawe amasezerano? Kandi bavuze kuri Yoswa: Turi abagaragu bawe. Yoswa abwira ati: Muturuka he, kandi mwaje kuva he? Kandi bavuze, Kuva mu gihugu kure cyane abana bawe baje mu izina rya Uwiteka Imana yawe; kuko twumvise izina rye, n'ibintu byose yakoze muri Egiputa, n'ibintu byose yakoze ku bami b'Abamori, bari hanze ya Yorodani, kuri Sihoni umwami w'Abamori, na kuri Ogi umwami wa Bashani, wari utuye muri Ashitaroti na muri Edireyi. Kandi bamaze kumva, abasaza bacu n'abose batuye mu gihugu cyacu bavuze kuri twe bati: Mufate ibiribwa byanyu ku rugendo, mugende mubahurane, mubabwire muti: Turi abakozi banyu, none mwadushyireho amasezerano. Aba imigati, twayateguye ashyushye mu musi twavuyemo kugira ngo tuze kuri mwe, ariko ubu yumye kandi yabaye yariye. Kandi ibi ibikoresho byo

kubikamo divuyi twuzuye bishya, kandi ibi byatuze, kandi imyenda yacu, n'inkweto zacu byaracyaye kuva mu nzira ndende cyane. Abayobozi bafashe ibiribwa byabo, ariko ntibabajije Umwami. Yosuwa yagiranye amahoro na bo, kandi bagiranye isezerano na bo ryo kubungabunga, kandi abayobozi b'itorero barahiye kuri bo. Kandi byabaye nyuma y'iminsi itatu nyuma y'gukora amasezerano na bo, bumvise ko bari hafi yabo, kandi ko batuye muri bo. Kandi abana ba Isiraheli baravuye, kandi baje mu migi yabo; ariko imigi yabo yari Gibeyoni na Kefira na Beeroti, n'imigi ya Yarini. Kandi abana ba Isiraheli ntibararwanye na bo, kuko abayobozi bose bararayiye Uwiteka Imana ya Isiraheli, kandi inteko yose yaranubiye abayobozi. Abayobozi bavuze ku rushanwa rwose bati: Twebwe twarahiye kuri bo Umwami Imana ya Isiraheli, kandi ubu ntituzashobora kubakora nabi. Ibi ni ibyo tuzakora: tuzabafata babaho, kandi tuzababungabunga, kandi nta burakari buzaba kuri twe kubera indahiro twarahiye kuri bo. Bazubaho, kandi bazaba abatemyi b'ibiti n'abanyuzi b'amazi ku itorero ryose, nkuko abayobozi babibabwiye. Yosuwa yabateranye hamwe, abavugira ati: Kuki mwanyesheje muvuga muti, Turi kure cyane nawe, ariko mwebwe muri abaturanyi ba batuye muri twebwe? Kandi ubu murahumwe, ntihazaba umuntu utazava muri mwe ari umugaragu, cyangwa umutema inkwi, cyangwa umuvoma amazi kuri jye no ku Mana yanjye. Kandi barasubije Yoswa, bavuga, byatubwiwe byose Uwiteka Imana yawe yategekeje Mose umugaragu we, guha mwe igihugu iki, no kuturimbura twebwe n'abose batuye kuri cyo imbere yanyu; kandi twatinya cyane kubera ubuzima bwacu imbere yanyu, kandi twakoze

ikintu iki. Kandi ubu erega twebwe turi munsi yanyu, nkuko bishimisha kuri mwe kandi nkuko bigaragara kuri mwe, mutukorera. Kandi babakoze kuri bo gutyo, maze Yoswa yakuye bo muri urwo musi mu maboko y'abana ba Isiraheli, kandi ntibabishe. Kandi Yoswa yabashyizeho muri iyo munsi nk'abatemyi b'inkwi n'abavoma b'amazi kuri itorero ryose, no ku gutwi kwa Imana, kubera ibi, abo batuye Gibeoni babaye abatemyi b'inkwi n'abavoma b'amazi b'igutwi kwa Imana kugeza uyu munsi, no mu hantu Uwiteka azahitamo.

10

Nk'uko Adonibezeki umwami wa Yerusalemu yumvise ko Yoswa yafashe Gayi, kandi yarayitsembatsembaye, uburyo bakoze Yeriko n'umwami wayo, ni ko bakoze na Gayi n'umwami wayo, kandi ko abatuye Gibeyoni batorokeje kwa Yoswa no kwa Isiraheli, kandi batinye cyane kubera bo; kuko yari azi ko Gibeyoni ari umujyi munini, nk'umwe mu mijyi mikuru, kandi abantu bose bayo ari abakomeye. Kandi yohereje Adonibezeki umwami wa Yerusalemu kwa Elamu umwami wa Heburoni, na kwa Fidoni umwami wa Yarimuti, na kwa Yefita umwami wa Lakisi na kwa Dabeini umwami wa Odolamu, avuga ngo: Nzani, muzane kuri njye, kandi munfashe, kandi turwane na Gibeyoni; kuko baratoye kwa Yoswa na ku bana ba Isiraheli. Kandi bazamutse abami batanu b'Abayebusi, umwami wa Yerusalemu, n'umwami wa Heburoni, n'umwami wa Yarimuti, n'umwami wa Lakisi, n'umwami wa Adulamu, bo ubwabo n'abantu babo bose.

Kandi baracumbikiye hafi ya Gibeyoni, kandi barayizengurutse. Kandi babohereje abo batuye Gibeyoni kwa Yoswa mu nkambi ya Isiraheli muri Giligali, bavuga bati: Ntukekure amaboko yawe ku bagaragu bawe; uzane kwacu vuba, kandi uduhe ubufasha, kandi udurokore; kuko bateraniye kuri twe abami bose b'Abamori, abo batuye mu misozi. Kandi Yoswa yazamutse avuye i Giligali, we n'abantu bose b'intambara hamwe na we, bose bakomeye mu mbaraga. Umwami yavuze kuri Yoswa ati: Ntabwoba abo, kuko nababaye mu maboko yawe, nta n'umwe muri bo uzasigara imbere yanyu. Kandi kubera Yoswa yaje kuri bo mu buryo butunguranye, yinjiye ijoro ryose ava i Giligali. Kandi Uwiteka yateje ibibazo abo imbere y'abana ba Isiraheli, kandi Uwiteka yamennye abo kumenya gukomeye muri Gibeyoni, kandi bakurikiye abo mu nzira y'kuzamuka ya Beti horoni, kandi babaciye kugeza Azeka na kugeza Makeda. Mu gihe bari bahunga imbere y'abana ba Isiraheli ku imanuka rya Horonini, Umwami yabajugunyije amabuye y'urubura kuva mu ijuru kugeza Azeka, kandi abantu benshi bapfuye kubera amabuye y'urubura kuruta abo bishwe n'abana ba Isiraheli n'inkota mu ntambara. Hanyuma Yosuwa yavuze kuri Uwiteka, ku munsi Imana yatanze Abamoriya munsi y'ubugenzuzi bwa Isiraheli, igihe yamennye bo muri Gibeyoni, kandi bamennwe imbere y'abana ba Isiraheli, kandi Yosuwa yavuze, Reka izuba rihagarare hejuru ya Gibeyoni, n'ukwezi hejuru y'umwobo wa Ayiloni. Izuba ryahagarara n'ukwezi byahagarara, kugeza Imana yarengeje abanzi babo, kandi izuba ryahagarara hagati y'ijuru, ntiryagiye mu burengerazuba kugeza umunsi umwe urangiye. Kandi ntihabayeho umunsi nkuwo, ndetse n'imbere ndetse

n'inyuma, kugira ngo Imana yumve umuntu, kuko Umutegetsi yarwanye hamwe na Isiraheli. Kandi aba bami batanu bahunze, maze bihisha mu buvumo bwo i Makeda. Kandi byatangajwe kuri Yoswa, bavuga: Abami batanu babonetse bahishe mu buvumo buri i Makeda. Kandi Yoswa yavuze ati, Muzunguruke amabuye ku munwa w'ubuvumo, kandi mushyireho abantu babagenzure. Mwe ariko ntimuhagarare, mukurikire abanzi banyu, mufate inyuma yabo, kandi ntimureke kwinjira mu migi yabo, kuko Uwiteka Imana yacu yabatanze mu maboko yacu. Kandi byabaye nk'uko Yoswa n'abana bose ba Isiraheli bahagaritse kubaguca iguca rikomeye cyane kugeza ku iherezo, kandi abarokotse barokoka mu migi ishingiye. Kandi abantu bose barasubiye kuri Yoswa i Makeda bafite ubuzima bwiza, kandi nta n'umwe mu bahungu ba Isiraheli wakoze urusaku n'ururimi rwe. Kandi Yoswa yavuze ati: Fungura ubuvumo, maze musohoze aba bami batanu muri ubwo buvumo. Kandi barasohora abami batanu mu buvumo: umwami wa Yerusalemu, umwami wa Heburoni, umwami wa Yerimuti, umwami wa Lakishi, n'umwami wa Odolamu. Kandi kuva bazamuye bo kuri Yosuwa, Yosuwa yateranirije Isiraheli yose, n'abatangiye intambara bamuherekeje, abavugira ati: Mwambere mushyire amaguru yanyu ku mishingo yabo. Baje hafi, bashyize amaguru yabo ku mishingo yabo. Kandi Yoswa yabavuze ati, ntimubatinye kandi ntimwihangane, mwihangane kandi mukomere, kuko gutyo Uwiteka azakora abanzi banyu bose mwarwanya. Kandi Yosuwa yabiciye, maze abamanika ku biti bitanu, kandi bakomeje kumanikwa ku biti kugeza nimugoroba. Kandi byabaye ku izuba rirengereza, Yoswa

yategetse, maze babamanura ku mbaho, maze babajugunya mu buvumo bari bariyoroherezemo, maze bazirika amabuye ku buvumo kugeza uyu munsi. Kandi Makeda bafashe muri umunsi uwo, kandi bayishe mu munwa w'inkota, kandi batsembatsembye byose bihema byari muri yo, kandi nta n'umwe wasigaye muri yo yakizwe cyangwa yatorokaga, kandi bakoze umwami wa Makeda mu buryo bakoze umwami wa Yeriko. Kandi Yoswa n'Isiraheli yose hamwe na we bavuye i Makeda bagiye i Libina, maze bazengurutse Libina. Kandi Uwiteka yayishyuye mu maboko ya Isiraheli, maze bayifata, n'umwami wayo, maze bayica mu munwa w'inkota, n'ikintu cyose cyuzuye ubuzima muri yo, kandi nta wasigaye muri yo warokotse cyangwa watoroka, kandi bakoze umwami wayo, mu buryo bakoze umwami wa Yeriko. Hanyuma Yoswa n'Isiraheli yose hamwe na we bavuye i Libina bajya i Lakishi, bayizengurukije, bayizengurutse. Kandi Uwiteka yatanze Lakishi mu maboko ya Isiraheli. Kandi yawufashe ku munsi wa kabiri, kandi barawuishe n'umunwa w'inkota, kandi barawutsembatsemba, mu buryo bakoze Libina. Icyo gihe Elamu umwami wa Gazeri yazamutse kugira ngo afashe Lakishi, kandi Yoswa yaramukubise n'inkota, n'abantu be, kugeza nta n'umwe wabonye ubugingo cyangwa watorotse. Yosuwa yagiye hamwe na Isiraheli yose kuva i Lakishi yerekeza i Odolamu, maze bayizengurutse kandi bayigitira. Kandi Umubyeyi yarayihawe mu kuboko kwa Isiraheli, maze bayifata ku munsi uwo, maze bayica mu nkota, kandi ibintu byose bihumeka mu kurimbuka barabishe, nk'uko bakoze Lakisi. Kandi Yosuwa yagiye n'Isiraheli yose hamwe na we muri Heburoni, maze

bayizengurutse. Kandi barayikubise n'inkota, kandi ikintu cyose gihuma cyose cyari muri yo, nta wari wasigaye, nk'uko bakoze Odollam, barayitsembatsembaye, kandi byose byari muri yo. Kandi Yosuwa yarasubiye hamwe na Isirayeli yose muri Debiri; bamaze kuyizenguruka, bayifashe, n'umwami wayo, n'imidugudu yayo; yayikubise mu munwa w'inkota, bayitsembatsembye yose, n'ibintu byose byuzuye ubuzima muri yo; ntibayisigiryeho n'umwe warokotse; nk'uko bakoze kuri Heburoni n'umwami wayo, ni ko bakoze kuri Debiri n'umwami wayo. Kandi Yoswa yakunze igihugu cyose cy'imisozi, na Negevu, n'ikibaya, na Asedoti, n'abami bayo; ntibashije gusigaza umuntu n'umwe wokowe; kandi ibintu byose bihembera ubuzima yabishije burundu, nk'uko Uwiteka Imana ya Isirayeli yategetse, kuva Kadeshi Barineya kugeza Gaza, igihugu cyose cya Gosheni kugeza Gibeoni. Abami babo bose n'ubutaka bwabo, Yosuwa yabakunze icyarimwe, kubera ko Umuami Imana wa Isiraheli yarwanaga hamwe na Isiraheli.

11

Nuko Yabisi umwami wa Asori yumvise, yohereje kwa Yobabi umwami wa Maroni, na kwa umwami wa Shimuroni, na kwa umwami wa Akishafi, na kwa abami bari hafi ya Sidoni nini, mu ntara y'imisozi na mu Araba imbere ya Kineroti, na mu kibaya, na muri Fenedori, na ku Bakanaani bo ku nkombe kuva iburasirazuba, na ku Bamori bo ku nkombe, na Abaheti, na Abaperizi, na Abayebusi bari mu musozi, na Abahivi, na abo

bari munsi ya Herimoni mu gihugu cya Masima. Kandi basohoka bo n'abami babo hamwe na bo, nk'umucanga w'inyanja mu winshi, n'amafarasi n'amagare menshi cyane. Kandi abami bose bahuriye hamwe, baje ahantu hamwe, basibye inkambi ku mazi ya Maron kugira ngo barwane na Isiraheli. Umwami yabwiye Yoswa ati: Ntutinye imbere yabo, kuko ejo muri iki gihe nzabatanga batwaye imbere ya Isiraheli, uzakomeretsa amafarashi yabo, kandi uzatwika ingobyi zabo mu muriro. Kandi Yoswa yaje hamwe n'abantu bose b'intambara kuri bo ku mazi ya Maroni mu buryo butunguranye, kandi babagwiriye mu misozi. Uwiteka yabatanze munsi y'ubutegetsi bwa Isiraheli, kandi babateye barakurikirana kugeza Sidoni nini, kandi kugeza Maserone, kandi kugeza ku mirima ya Masoki mu burasirazuba, kandi barabatemaguza kugeza nta n'umwe wabo wasigaye apfuye. Kandi Yosuwa yabakorera nk'uko Uwiteka yamutegekaga, amafarashi yabo yarayatemaguye, kandi ingobyi zabo yarazijugujije ku muriro. Kandi Yosuwa yagarutse muri icyo gihe, maze afata Hazori n'umwami wayo, ariko Hazori yari mbere iyobora ingoma zose izo. Kandi bishwe byose bihumeka muri iyi mu nkota, kandi batsembatsemba byose, kandi nta kihumeka cyasigaye muri iyi, kandi Hazor batwitse mu muriro. Kandi imigi yose y'ubwami, n'abami babo Yoswa yafashe, kandi yiciye bo mu kanwa k'inkota; kandi batsembatsembye bo, mu buryo Mose umugaragu w'Umuami yategetse. Ariko imigi yose yari yarasimbujwe Isiraheli ntiyayitse; keretse Hazori yonyene Isiraheli yayitse, kandi ibintu byose byayo byatahijwe n'abana ba Isiraheli kuri bo ubwabo; ariko bose babarimye burundu mu

munwa w'inkota, kugeza igihe yabarimye; ntibasigaje muri bo ikintu na kimwe cyuhumeka. Uburyo Uwiteka yategetse Mose umugaragu we, kandi Mose na we yategetse Yoswa; kandi gutyo Yoswa yakoze, ntacyo yarenze muri byose Mose yamutegetswe. Kandi Yosuwa yafashe igihugu cyose cy'imisozi, n'igihugu cyose cya Negevu, n'igihugu cyose cya Gosheni, n'ikibaya, n'iburengerazuba, n'umusozi wa Isirayeli, n'ibice byo hasi bijyanye n'umusozi kuva ku musozi wa Halaki, n'icyo kizamuka kijya muri Seyiri, kandi kugeza muri Baali-Gadi, n'imirima ya Libani munsi y'umusozi wa Herimoni; kandi abami babo bose yabafashe, kandi yabiciye, kandi yabishe. Kandi Yosuwa yakoze intambara iminsi myinshi na ba bami aba. Kandi nta mujyi wari utarafashwe na Isiraheli, bafashe byose mu ntambara. Kuko binyuze muri Umwami byabaye gukomeretsa imitima yabo kugira ngo bahure mu ntambara na Isiraheli, kugira ngo batsembeswe, kugira ngo batahwe imbabazi, ahubwo kugira ngo batsembeswe, nk'uko Umwami yabivuze kuri Mose. Mu gihe icyo, Yoswa yaje maze atsenya Anakimu kuva mu misozi, kuva i Heburoni, kuva i Dabiri, kuva i Anaboti, n'aho hose muri Yuda hamwe n'imigi yabo, maze Yoswa abatsembatse. Nta n'umwe w'Abanakimu wasigaye kuva mu bana ba Isiraheli, ariko gusa mu Gaza, na mu Gati, na mu Asidodi basigaye. Kandi Yoswa yafashe ibutaka ryose, nkuko Umwami yategetse Mose, kandi Yoswa yabahaye umurage wa Isiraheli mu kugabana hakurikijwe imihango yabo, kandi ibutaka ryahawe kuruhuka ku ntambara.

12

Kandi aba ni abami b'isi bahise n'abana ba Isiraheli, kandi baratwaye ubutaka bwabo hanze y'Yorodani kuva iburasirazuba, kuva mu kibaya cya Arinoni kugeza ku musozi wa Herimoni, n'ubutaka bwose bwa Araba kuva iburasirazuba. Sihon umwami w'Abamori, wari atuye muri Heshiboni, yari ategetse kuva Arinoni, iri mu kibaya mu gice cy'ikibaya, n'igice cya Gileadi kugeza Yaboki, imipaka y'abana ba Amoni. Kandi Araba kugeza ku nyanja ya Kinereti mu burasirazuba, kandi kugeza ku nyanja ya Araba, nyanja y'umunyu kuva mu burasirazuba, inzira iyo ku Beti-Yeshimoti, kuva Temani iyo munsi ya Asedoti Pisiga. Kandi Ogi umwami wa Bashani yasigaye muri abagigante, utuye muri Ashitaroti na muri Edireyi, atware kuva ku musozi wa Herimoni na kuva i Saleka, na Bashani yose kugeza ku mbibi z'Abagirishiti, na Maki, na igice cya Gileyadi ku mbibi za Sihoni umwami wa Heshiboni. Musa umukozi wa Uwiteka n'abana ba Isiraheli barabakoze; kandi Musa yarayiha mu umurage Rubeni, na Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase. Kandi aba ni abami b'Abamori, Yosuwa n'abana ba Isirayeli bawishe hanze ya Yorodani hafi y'inyanja Balagadi mu kibaya cya Libani, kandi kugeza ku musozi wa Halaka uzamuka ujya muri Seyiri; kandi Yosuwa yarabiha amoko ya Isirayeli kugira ngo bayunguke nk'umurage wabo, mu musozi, no mu kibaya, no muri Araba, no muri Asedoti, no mu butayu, na Negevu; Umuheti, n'Umwamori, n'Umukanani, n'Umuperizi, n'Umuhivi, n'Umuyebusi. Umwami

wa Yeriko, n'umwami wa Ayi, iri hafi ya Beteli, umwami wa Yerusalemu, umwami wa Heburoni, umwami wa Yarimuti, umwami wa Lakishi, umwami wa Elamu, umwami wa Gezeri, umwami wa Debiri, umwami wa Gaderi, umwami wa Horima, umwami wa Aderi, umwami wa Libina, umwami wa Adulamu, umwami wa Elati, umwami wa Tapuwahi, umwami wa Oferi, umwami wa Afeki wa Aroki, umwami wa Asomu, umwami wa Shimuroni, umwami wa Madoni, umwami wa Akishafi, umwami wa Kadeshi, umwami wa Zakaki, umwami wa Maredoti, umwami wa Yekomi wa Karimeli, umwami wa Adulamu wa Fenneadori, umwami wa Gai wa Galilaya, umwami wa Tiriza; aba bose ni abami makumyabiri n'icyenda.

13

Kandi Yosuwa yari umukuru wakuze mw'iminsi, kandi Uwiteka yavuze kuri Yosuwa, wowe wakuze mw'iminsi, kandi ubutaka bwinshi bwasigaye nk'umurage. Kandi uyu ni ubutaka bwasigaye; imipaka ya Abafilisitiya, Umugeshuri, n'Umukanaani, kuva mu butayu bwo imbere y'Igiputa kugeza ku mipaka ya Ekironi ibumoso ry'Abakanaani bibarwa mu ntara eshanu z'Abafilisitiya, uw'i Gaza, n'uw'i Ashidodi, n'uw'i Ashikeloni, n'uw'i Gati, n'uw'i Ekironi, n'Umwaviya, kuva Temani n'ubutaka bwose bwa Kanaani imbere ya Gaza, n'Abasidoni kugeza Afeki, kugeza ku mipaka y'Abamori, n'ubutaka bwose bwa Galiati bw'Abafilisitiya, na Libani yose kuva iburasirazuba ry'izuba kuva Giligali munsi y'umusozi wa

Herimoni kugeza ku cyinjiriro cya Emati, abose batuye umusozi kuva kuri Libani kugeza kuri Masereti Memefomaimu. Abasidoniya bose, njye nzabarimba rwose imbere ya Isiraheli; ariko uyigabanye mu rugero kuri Isiraheli, nk'uko nagutegetse wewe. Kandi ubu gaba ubutaka ubu mu ndagano ku moko icyenda, na ku igice cy'umuryango wa Manase. Kuva muri Yorodani kugeza ku nyanja nini mu burengerazuba bw'izuba uzayiha; inyanja nini izaba umupaka. Ku moko abiri, n'igice cy'umuryango wa Manase, kwa Rubeni, na kwa Gadi, Mose yabahaye mu mpande y'Iyordani; ku buvuko bw'izuba Mose umugaragu w'Umuami yamuhaye, kuva Aroweri, iri ku nkombe y'umugezi wa Arinoni, n'umujyi uri hagati y'ikigega, na Misori yose kuva Medeba; Imijyi yose ya Sihoni umwami w'Abamori, wabaga muri Heshiboni kugeza ku mbibi z'abana ba Amoni; Na Gileyadi, n'imbibi za Geshuri, n'Abamakati, umusozi wose wa Herimoni, na Bashani yose kugeza Saleka; Ubwami bwose bwa Ogi muri Bashani, wabaga muri Asitaroti na muri Edireyi; uyu yasigaye mu bagiganti, Mose aramutera, aramutsembatsemba. Kandi abana ba Isiraheli ntibatsembatsembye Abagesiri, n'Abamakati, n'Abakananayo, kandi umwami w'Abagesiri n'Umwamakati batuye mu bana ba Isiraheli kugeza uyu munsi. Ariko umuryango wa Levi ntiwahawe umurage, Uwiteka Imana ya Isiraheli, uyu ni umurage wabo, nkuko Uwiteka yababwiye, kandi uyu ni ukugabana Mose yagabanye abana ba Isiraheli muri Araboti ya Mowabi hanze ya Yorodani hakurikije Yeriko. Kandi Musa yatanze umuryango wa Rubeni hakurikijwe imiryango yabo. Kandi byabaye imipaka yabo kuva Aroeri, iri imbere y'ikigega cya Arinoni, n'umujyi uri mu kigega cya

Arinoni; na Misori yose, kugeza Heshiboni, n'imijyi yose iri muri Misori, na Diboni, na Bamoti Baali, n'inzu ya Meeliboti, na Bashani, na Bakedimoти, na Mefaati, na Kiriyatayimu, na Sibima, na Serada, na Siyoni mu musozi wa Enabu, na Beti Peori, na Asidoti Pisiga, na Beti Yeshimoti, n'imijyi yose ya Misori, n'ubwami bwose bwa Sihoni umwami w'Abamori, Mose yamukubise we n'abayobozi ba Madiyani, na Evi, na Rekemu, na Suri, na Huri, na Reba umutware w'impango za Siyoni, n'abatuye Siyoni. Kandi Balaam uwa Beor umuraguzi baramwishe mu gihe cy'ihinduka. Byabaye ariko imipaka ya Rubeni, Yorodani umupaka. Uyu ni umurage w'abahungu ba Rubeni ukurikije amoko yabo, imigi yabo n'imidugudu yabo. Mose yahaye abana ba Gadi ukurikije imiryango yabo. Imipaka yabo yari Yazeri, imigi yose ya Gileyadi, n'igice cy'ubutaka bw'abana ba Amoni kugeza Araba, iri imbere ya Aradi. Kandi kuva Heshiboni kugeza Araboti ukurikije Mizipa, na Botanimi, na Maani kugeza ku mipaka ya Diboni, na Enadomi na Otaragayi na Beti Haramu na Sukoti na Shafani n'ubwami bwasigaye bwa Sihoni umwami wa Heshiboni; kandi Yorodani uzaba umupaka kugeza ku gice cy'ikiyaga cya Kinereti hanze ya Yorodani kuva iburasirazuba. Uyu ni umurage w'abahungu ba Gadi ukurikije imiryanago yabo n'ukurikije imigi yabo, ukurikije imiryanago yabo bazahindura ijosi imbere y'abanzi babo, kuko byabaye ukurikije imiryanago yabo imigi yabo, n'ibikorwa by'ubuhinzi byabo. Kandi Mose yatanze igice cy'umuryango wa Manase hakurikijwe imiryango yabo. Kandi imipaka yabo yabaye kuva Maan, n'ubwami bwose bwa Basani, n'ubwami bwose bwa Ogi umwami wa Basani, n'imidugudu yose ya Yayiri,

iri muri Basani, imigi mirongo itandatu. Kandi igice cya Gileadi, na muri Ashitaroti, na muri Edireyi, imigi y'ubwami bwa Ogi muri Bashani, yatanzwe abahungu ba Makiri, abahungu ba Manase, n'igice cy'abahungu ba Makiri, abahungu ba Manase, ukurikije imiryango yabo. Aba ni bo Musa yagabiriye umurage hanze y'Umugezi wa Yorodani muri Araboti ya Mowabu, hanze y'Umugezi wa Yorodani ukurikije Yeriko, uvuye iburasirazuba.

14

Kandi aba ni abagabanye umurage w'abana ba Isiraheli mu gihugu cya Kanani, abo Eleazari umuhererezi, na Yezu wa Nuni, n'abategetsi b'imiryango y'amoko y'abana ba Isiraheli babagabaniye uwo murage. Ukurikije amakalata barazwe umurage, uburyo Uwiteka yategetse mu kiganza cya Yoswa ku moko icyenda, na igice cy'umuryango kuva hanze ya Yorodani. Kandi Abalewi ntiyabahewe umugabane muri bo, kuko abahungu ba Yozefu bari amoko abiri Manase na Efrayimu; kandi Abalewi ntibaherewe igice mu butaka, ariko imigi yo guturamo, n'ibice byabo byatanzwe ku matungo, n'amatungo yabo. Nk'uko Umwami yategetse Mose, ni ko abana ba Isiraheli bakoze, bagabanya ubutaka. Kandi abana ba Yuda bazaje kuri Yoswa muri Giligali, Kalebu umwana wa Yefune umukenizi aramubwira ati: Wowe uzi ijambo Uwiteka yabwiye Mose umuntu w'Imana kubyerekeye jye na wewe muri Kadeshi Barinea. Kuko nari mfite imyaka mirongo ine igihe Mose umwana wa Imana yanyohereje kuva Kadeshi Barineya

gushishikora igihugu, kandi namusubije ijambo ukurikije ibitekerezo bye. Abavandimwe banjye bazamutse hamwe na njye bahinduye umutima w'abantu, ariko njye nahisemo gukurikira Umwami Uwiteka wanjye. Kandi Mose yarahiye muri iyo munsi avuga ngo ubutaka bwo wahagaze kuri bwo buzaba umurage wawe n'abana bawe iteka ryose kubera ko wakomeje gukurikira Uwiteka Imana yacu. Kandi ubu Uwiteka yampfashe ubuzima nk'uko yabivuze; uyu ni umwaka wa mirongo ine n'itanu, kuva igihe Uwiteka yavuze ijambo rino kuri Mose; kandi Isiraheli yagendaga mu butayu; kandi ubu ndeba jye uyu munsi mfite imyaka mirongo inani n'itanu; Nkiri uyu munsi nkomeye, nk'uko byari igihe Mose yanyohereje, mu buryo bumwe nkomeye ubu gusohoka no kwinjira mu ntambara. Kandi ubu ndagusaba umusozi uyu, nk'uko Umwami yavuze ku munsi uriya, kuko wowe wumvise ijambo riri ku munsi uriya. Ubu ariko Abanakimu bari hano, imigi yashingujwe kandi minini. Niba rero Umwami ari kumwe na njye, nzabatsembatsemba, nk'uko Umwami yambwiye. Yosuwa yamuhimye, maze ahatanga Heburoni kuri Kalebu umuhungu wa Yefune umuzukuru wa Kenazi nk'umurage. Kubera ibi, Heburoni yabaye iya Kalebu uwa Yefune uwa Kenizi mu rugwa kugeza uyu munsi, kubera ko yakurikije amategeko ya Mukama Imana ya Isiraheli. Izina rya Heburoni ryari mbere umujyi Arigobe, umurwa mukuru w'Abanakimu uwo, kandi ubutaka bwahagaritse intambara.

15

Imipaka y'umuryango wa Yuda nk'uko imiryango yabo yari imeze yari kuva ku mipaka ya Idumeya, kuva mu butayu bwa Sini kugeza i Kadeshi yerekeza mu majyepfo. Kandi imipaka yabo yabaye kuva mu majyepfo kugeza ku gice cy'inyanja y'umunyu, uhereye ku musozi utwara mu majyepfo. Kandi irapita imbere y'izamuka rya Akarabimi; kandi irazenguruka Sena, kandi irazamuka kuva mu majyepfo kugera kuri Kadeshi Barineya; kandi irasohoka Asoroni, kandi irazamuka kugera kuri Sarada; kandi irasohoka iburengerazuba rya Kadeshi, kandi irasohoka kugera kuri Azimoni, kandi iragera kugeza ku cyuzi cy'Egiputa; kandi insohokero y'imipaka izaba ku nyanja; iyi ni imipaka yabo kuva mu majyepfo. Kandi imipaka kuva iburasirazuba yose inyanja y'umunyu kugeza kuri Yorodani. Kandi imipaka yabo kuva mu Majyaruguru, na kuva ku musozi w'inyanja na kuva ku gice cya Yorodani. Iramuka ku mipaka kuri Betahagalamu; kandi inyura ivuye mu majyaruguru kuri Betarabaha, kandi imipaka irazamuka kuri ibuye rya Bohani umuhungu wa Rubeni; Kandi imipaka irazamuka kuri igice cya kane cy'ikigega cya Akori, kandi ikamanuka kuri Giligali, iri imbere y'igitambike cya Adamini, iri mu majyepfo y'ikigega, kandi irasohoka ku mazi y'isoko ry'izuba; kandi isohokero ryayo rizaba isoko rya Rogeli; Kandi imipaka irazamuka mu kigega cya Hinomu, ku mugongo w'Umuyebusi kuva mu majyepfo; uyu ni Yerusalemu; kandi imipaka irasohoka ku isonga ry'umusozi, uri imbere y'ikigega cya Hinomu mu burengerazuba, uri mu gice cy'igihugu cya Rafayimu mu majyaruguru; Kandi umupaka usohoka kuva ku isonga ry'umusozi kuri isoko ry'amazi ya Nafito, kandi usohoka ku musozi wa Efuroni; kandi uzajyana

umupaka kuri Baali; uyu ni umujyi wa Yarimi. Kandi umupaka uzazenguruka kuva i Baali kugera ku nyanja, kandi uzanyura mu musozi wa Asari hejuru y'umugongo w'umujyi wa Yarini kuva mu majyaruguru; uyu ni Kasaloni; kandi uzamanuka ku mujyi w'izuba, kandi uzanyura mu majyepfo. Kandi umupaka uzasohoka inyuma ya Ekaroni mu majyaruguru, kandi imipaka izasohoka kugera i Sukoti, kandi imipaka izanyura mu majyepfo, kandi izasohoka kugera i Libina, kandi isohokero ry'imipaka rizaba ku nyanja. Kandi imipaka yabo kuva ku nyanja, inyanja nini izaba umupaka. Iyi ni imipaka y'abana ba Yuda hose hirya no hino ukurikije imiryango yabo. Kandi Kalebu umuhungu wa Yefune yahawe igice muri hagati y'abahungu ba Yuda kubera itegeko rya Imana, kandi Yoswa yamuha umujyi Ariboki umujyi mukuru wa Anaki, uyu ni Heburoni. Kandi Kalebu umuhungu wa Yefune yakoze kurimbura aho abahungu batatu b'Anaki: Sheshayi, Talimayi, na Ahimani. Kandi Kalebu yazamutse kuva aho ajya ku batuye Debiri, ariko izina rya Debiri mbere ryari Umujyi w'Inyuguti. Kalebu yavuze ati: Uwufata kandi atsinda umujyi w'Inyuguti kandi uwugira, nzamuha Asika umukobwa wanjye kugira ngo abe umugore we. Othiniyeli umuhungu wa Kenazi, mwene Kalebu, yarayifashe, maze Kalebu amuha Akisa umukobwa we nk'umugore. Kandi byabaye mu kugenda kwayo, maze yamugirira inama, avuga ati, Nzasaba umubyeyi wanjye umurima, maze akomye kuva ku ndogobe, maze Kalebu amubwira ati, Iki ni iki kuri wewe? Kandi yavuze kuri we, Mpa umugisha, kuko wampaye ubutaka bwa Negebu, mpa Bothanisi. Noneho yamuha Gonathlah yo hejuru na Gonathlah yo hasi. Uyu

ni umurage w'ubwoko bw'abana ba Yuda. Imigi yabo yabaye imigi hafi y'umuryango w'abana ba Yuda ku mipaka ya Edomu ku butayu, na Baiseleeli, na Ara, na Asori, na Ikamu, na Regima, na Arueli, na Kadeshi, na Asoriyonayini, na Mainamu, na Balimainani, n'imidugudu yabo, n'imigi ya Aserone, uyu ni Asori, na Seni, na Salimaa, na Molada, na Seri, na Baifalati, na Kolaseola, na Berisheba; n'imidugudu yabo, n'amacumbi yabo, Bala, na Bakoki, na Asomu, na Elibowudadi, na Beteli, na Herima, na Sekelaki, na Makarimu, na Setenaki, na Labosi, na Sale, na Eromoti; imigi makumyabiri n'icyenda, n'imidugudu yabo. Mu ihebaniro: Ashtaol, na Zorah, na Eshtaol. Kandi Rameni, na Tano, na Ilutoti, na Mayani, na Yerimuti, na Odolamu, na Membra, na Saoko, na Yazeka, na Sakarimi, na Gadera, n'uturaro twayo; imigi cumi na ine, n'imidugudu byabo. Senna, na Adasani, na Magadaligadi, na Daladi, na Mizipa, na Yakareyeli, na Basedoti, na Ideadaleya, na Kabura, na Makesi, na Maakosi, na Gedori, na Bagadiyeli, na Nomani, na Makedani; imigi cumi na gatandatu, n'imidugudu yayo; Lebuna, na Itaki, na Anoki, na Yana, na Nasibi, na Keyilamu, na Akiyezi, na Kezibu, na Batesari, na Ayilomi; imigi icumi, n'imidugudu yayo; Ekironi, n'imidugudu yayo, n'amashyamba yayo, kuva Ekironi Gemuna; n'ibyose biri hafi ya Asidoti; n'imidugudu yabo, Asiyedoti, n'imidugudu yayo, n'amashyamba yayo; Gaza, n'imidugudu yayo, n'amashyamba yayo kugeza ku ruzi rw'Egiputa, kandi inyanja nini ni umupaka. Kandi mu misozi Samiri, na Yeteri, na Soka, na Renna, n'umujyi w'Inyuguti, uwo ni Dabiri, na Anoni, na Esi, na Mani, na Aisamu, na Gosomi, na Kalou, na Kanna, na Gelomi; imigi cumi na rimwe, n'imidugudu yabo; Airemu, na

Remuna, na Soma, na Yemayini, na Baitakou, na Fakuwa, na Euma, n'umujyi wa Ariboki, uwo ni Heburoni, na Soraiti; imigi icyenda, n'utugari twabo; Maori, na Karimeli, na Ozibi, na Itani, na Yariyeli, na Arikamu, na Zakanayimu, na Gabaa, na Taminata; imigi icyenda, n'imidugudu yabo; Ailuwa, na Betisuri, na Gedoni, na Magaroti, na Baitanamu, na Tekumu; imigi itandatu, n'imidugudu yabo; Kariyatibaali, uwo ni umujyi wa Yarimu, na Soteba; imigi ibiri, n'utugari twabo; na Badarigeyisi, na Tarabaamu, na Ainoni, na Aiyokiyoza, na Nafilazoni, n'imigi ya Sadoni, na Arikade; imigi irindwi, n'imidugudu yabo. Kandi Umujebusi yatuye muri Yerusalemu, kandi abana ba Yuda ntibashobora kubarimbura, kandi Abajebusi batuye muri Yerusalemu kugeza uyu munsi.

16

Imipaka y'abana ba Yozefu yabaye kuva ku Yorodani wa Yeriko kuva iburasirazuba, kandi izazamuka kuva Yeriko yerekeza mu musozi, mu butayu, yerekeza i Beteli Luza. Kandi izasohoka muri Beteli, kandi izanyura ku mipaka ya Ahatarthi. Kandi bizanyura kuri inyanja kugeza ku mipaka ya Aptalim kugeza ku mipaka ya Beti Horoni yo hepfo, kandi insozero yabo izaba kuri inyanja. Kandi abahungu ba Yozefu, Efrayimu na Manase, barasanga umurage. Kandi byabaye imipaka y'abahungu ba Efrayimu ukurikije imiryango yabo; kandi byabaye imipaka y'umurage wabo kuva iburasirazuba Ataroti, na Eroki kugeza Beti Horoni yo hejuru, na Gazara. Kandi bizaza imipaka kuri

inyanja muri Ikasimoni kuva Amajyaruguru Ashyushye; bizazenguruka ku buvuko muri Tenasa, na Sele, kandi bizanyura kuva ku buvuko muri Yanoka, na muri Mako, na Ataroti, n'imidugudu yabo; kandi bizaza kuri Yeriko, kandi bizasohoka kuri Yorodani. Kandi kuva mu mva, imipaka izajya kuri inyanja kuri Chelkana, kandi isohoka ryabo rizaba kuri inyanja, uyu ni umurage w'umuryango wa Efrayimu ukurikije imiryango yabo. Kandi imigi yateguwe kubana ba Efrayimu hagati y'umurage w'abana ba Manase, imigi yose n'imidugudu yayo. Kandi Efrayimu ntiyatseye Umukanaani wari utuye muri Gezeri, kandi Umukanaani yabaga muri Efrayimu kugeza ku munsi uyu, kugeza igihe Farawo umwami w'Igiputa yazamutse, maze ayifata, maze ayitwika mu muriro, kandi Abakanaani, n'Abaperizi, n'abari batuye muri Gezeri, barabakoboye, maze Farawo ayiha nk'ingaburano umukobwa we.

17

Imipaka y'umuryango w'abahungu ba Manase yabaye, kuko uyu yari imbere y'umuhungu wa mbere wa Yosefu, kuri Makiri umuhungu wa mbere wa Manase, se wa Gileadi, kuko yari umugabo w'intambara, muri Gileadi na muri Basani. Kandi byabaye ku bana ba Manase abasigaye hakurikijwe imiryango yabo, ku bana ba Iyezi, na ku bana ba Kelezi, na ku bana ba Iyeziyeli, na ku bana ba Sykemu, na ku bana ba Symarimi, na ku bana ba Oferi, aba bagabo hakurikijwe imiryango yabo. Kandi Salpaad umuhungu wa Opher nta yari afite abahungu ahubwo

abakobwa, kandi aya ni amazina y'abakobwa ba Salpaad: Maala, Noua, Egla, Melcha, na Thersa. Kandi bahagaze imbere ya Eleazari umupadiri, kandi imbere ya Yezu, kandi imbere y'abategetsi, bavuga: Imana yategetse binyuze mu kiganza cya Mose guha twe umurage mu gati y'abavandimwe bacu. Kandi hahawe bo binyuze mu itegeko rya Shebuja umugabane mu bavandimwe ba se wabo. Kandi umugabane wabo waguyeho kuva i Anassa, n'ikibaya cya Labeki kuva mu gihugu cya Gileyadi, kiri hanze y'Yorodani; Kuko abakobwa b'abahungu ba Manase baronse umurage hagati y'abavandimwe babo; ariko igihugu cya Gileyadi cyabaye icy'abahungu ba Manase abasigaye. Imipaka y'abana ba Manase yabaye Delehanati, iri imbere y'abana ba Anati, kandi igenda ku mipaka kuri Yamini na Yasibi ku isoko rya Tafitoti. Kuri Manase bizaba, kandi Tafeti kuri imipaka ya Manase, kubana ba Efrayimu. Kandi imipaka izamanuka kuri umwobo wa Karana mu majyepfo hakurikije umwobo wa Yariyeli; igiti cya terebinte kwa Efrayimu hagati y'umujyi wa Manase; kandi imipaka ya Manase mu majyaruguru kugera ku ruzi; kandi isohoka ryayo rizaba inyanja kuva mu majyepfo kwa Efrayimu, kandi mu majyaruguru kwa Manase; kandi inyanja izaba imipaka yabo; kandi kuri Asheri bazahurira mu majyaruguru, kandi kwa Isakari kuva iburasirazuba. Kandi Manase azaba afite muri Isakari na muri Asheri: Baitani n'imidugudu yayo, abatuye Dori n'imidugudu yayo, abatuye Megido n'imidugudu yayo, igice cya gatatu cya Mafeta n'imidugudu yayo. Kandi abana ba Manase ntibashobora kurandura imigi iyi, maze Umukanaani atangira gutura mu igihugu iki. Kandi byabaye ko igihe abana ba Isiraheli

bagize imbaraga, bakoze Abakanani abategetse, ariko ntibabatsembye burundu. Ariko abahungu ba Yosefu bamaganye Yoswa, bavuga bati, Kuki watugabiye umurage umwe n'igipimo kimwe? Ariko jye ndi abantu benshi, kandi Imana yarambereye. Kandi Yoswa yabavuze ati, Niba muri abantu benshi, mwizamuke mujye mu ishyamba, mwiyunguruze niba umusozi wa Efrayimu ubabangamiye. Kandi bavuze, Umusozi wa Efrayimu ntudushimisha; kandi Umukanaani utuye muri wo muri Beti-Shani, no mu midugudu yayo, mu kibaya cya Yezireeli afite amafarashi yatoranijwe n'icyuma. Kandi Yoswa yavuze abana ba Yosefu ati, Niba uri abantu benshi kandi ufite imbaraga nini, ntuzagira umugabane umwe; kuko ishyamba rizaba iryanyu, kuko ari ishyamba kandi uzarisukura, kandi rizaba iryanyu; kandi iyo uzatsembatsemba Umukanaani, nubwo afite amafarashi yatoranijwe; kuko uri ukomeye kuruta we.

18

Kandi itorero ryose ry'abana ba Isiraheli ryateraniye muri Shilo, bambika hariya ihema ry'ubuhamya, kandi ubutaka bwatsindwa na bo. Kandi basigaye abana ba Isiraheli, abo batatoronye, amoko indwi. Kandi Yoswa yabwiye abana ba Isiraheli ati, Kugeza ryari muzananirizwa kuronka ubutaka Uwiteka Imana yacu yabahaye? Tanga kuva muri mwe abagabo batatu kuri buri bwoko, kandi bazamutse barengere mu gihugu, kandi bareke basobanure kyo imbere yanjye, nk'uko bizaba

ngombwa kugabanya kyo. Kandi banyuze kuri we; kandi yabagabaniye ibice birindwi; Yuda azahagararira abo umupaka uva mu majyepfo, kandi abahungu ba Yosefu bazahagararira abo kuva mu majyaruguru. Mwe ariko mugabanya ubutaka ibice birindwi, muzane hano kuri njye, kandi nzabasohorera umugabane imbere ya Mukama Imana yacu. Ntabwo hari umugabane ku bana ba Levi muri mwe; kuko ubushinwa bwa Umuami ni umugabane we; kandi Gadi na Rubeni n'igice cy'umuryango wa Manase bakiriye umurage wabo hanze ya Yorodani ku buvuko, uwo Mose umugaragu wa Umuami yabahaye. Abagabo bamaze kuzamuka bagiye, Yoswa yategetse abagabo bagiye gupima ubutaka ati: Gendani mupime ubutaka, muze kuri njye, kandi hano nzabasohorera umugabane imbere ya Mukama muri Shilo. Kandi bagiye, bagendeye mu gihugu, babonye, babanditse hakurikijwe imijyi, ibice birindwi mu gitabo, kandi bazanye kuri Yoswa. Kandi Yoswa yabashyizeho umugabane muri Shilo imbere ya Uwiteka. Umugabane w'umuryango wa Benyamini wasohokeyeho icyambere hakurikijwe imiryango yabo, kandi imipaka y'umugabane wabo yasohokeyeho hagati y'abana ba Yuda n'abana ba Yosefu. Kandi imipaka yabo yabaye kuva mu Majyaruguru; kuva muri Yorodani imipaka izazamuka inyuma ya Yeriko kuva mu Majyaruguru, kandi izazamuka ku musozi kugera ku nyanja, kandi isohokero ryayo rizaba ubutayu bwa Mabdaritisi Betaveni. Kandi bizanyura kuva aho imipaka kuri Luza hejuru y'umugongo wa Luza kuva mu majyepfo yayo; iyi ni Beteli; kandi imipaka izamanuka Maatarob Oreki kuri umusozi, uri mu majyepfo ya Beti Horoni yo hasi. Kandi izanyura imipaka kandi

izanyura ku gice kireba inyanja kuva mu majyepfo kuva ku musozi ku maso ya Beti Horoni y'amajyepfo; kandi isohokero ryayo rizaba muri Kiryati Baali; uyu ni Kiryati Yearimi, umujyi w'abana ba Yuda; iki ni igice kijya ku nyanja. Kandi igice cy'amajyepfo kuva ku gice cya Kiriyati Baali, imipaka izanyura mu Gasini, kuri isoko ry'amazi rya Nafito. Kandi izamanuka imipaka kuri igice, ibi ni ukuvuga imbere y'ikibaya cya Sonamu, kiri ku gice cya Emeki Refayimu kuva mu Majyaruguru, kandi izamanuka Gehena ku mutwe w'Abayebusi kuva mu Majyepfo; izamanuka ku isoko rya Rogeli; Kandi izanyura ku isoko rya Beti Shemeshi; kandi izanyura kuri Galiloti, iri imbere ku izamuka rya Adumimi; kandi izamanuka ku ibuye rya Bohani bw'abana ba Rubeni; kandi izanyura inyuma ya Beti Araba kuva mu Majyaruguru, kandi izamanuka ku mipaka ku mutwe w'inyanja kuva mu Majyaruguru. Kandi isohoka ry'imipaka rizaba kuri umusozi w'inyanja y'umunyu kuri Ruguru mu gice cya Yorodani kuva mu Majyepfo, iyi ni imipaka kuva mu Majyepfo. Kandi Yorodani azagena umupaka kuva iburasirazuba, iyi ni igabana ry'abahungu ba Benyamini, imipaka yayo hafi yose hakurikijwe imiryango yabo. Kandi imigi yabaye imigi y'abahungu ba Benyamini ukurikije imiryango yabo: Yeriko, na Betegayo, na Amekasisi, na Bayitabara, na Sara, na Besana, na Ayeini, na Fara, na Efurata, na Karafa, na Kefira, na Moni, na Gibea, imigi cumi na kabiri; n'imidugudu yabo: Gibeyoni, na Rama, na Beerota, na Masema, na Mironi, na Amoke, na Fira, na Kafani, na Nakani, na Zelekani, na Tareela, na Yebusi; iyi ni Yerusalemu; na Gabaoti, Yarimi, imigi cumi na gatatu, n'imidugudu yabo; iki ni umurage w'abahungu ba Benyamini ukurikije imiryango

yabo.

19

Kandi umugabane wa kabiri wasohokera abahungu ba Simeyoni, kandi umurage wabo wabaye hagati y'imigabane y'abahungu ba Yuda. Kandi umugabane wabo wabaye Berisheba, na Samaa, na Kaladamu, na Arisola, na Bola, na Yasoni, na Eritula, na Bula, na Herima, na Sikelaki, na Betimakerebi, na Sarususini, na Bataroti, n'imirima yabo; imigi cumi na gatatu, n'imidugudu yabo. Eremmon, na Thalcha, na Jether, na Asan; imigi ine n'imidugudu yabo, hafi y'imigi yabo kugeza Balek bagenda Bameth mu majyepfo; uyu ni umurage w'ubwoko bw'abana ba Simeon ukurikije imiryango yabo. Kuva ku gice cya Yuda umurage w'umuryango w'abana ba Simeyoni, kuko igice cy'abana ba Yuda cyari kinini kuruta icyabo, kandi abana ba Simeyoni baramuye mu gice cyabo. Kandi umugabane wa gatatu wavuye kuri Zabuloni ukurikije imiryango yabo; imipaka y'umurage wabo izaba Esedekigola imipaka yabo, inyanja na Magelida, kandi bizahurira kuri Betaharaba mu kibaya, kiri imbere y'Iyekimani. Kandi yasubiye kuva Seddouk kuva imbere kuva iburasirazuba Beti shemeshi kuri imipaka ya Chaseloti aiti, kandi izanyura kuri Dabiroti, kandi azajya hejuru kuri Phanggai. Kandi kuva aho kuzazenguruka kuva imbere ku buseruko kuri Geba, kuri umujyi wa Katati, kandi kuzanyura kuri Rimoni ku rutare rw'ikigega. Kandi izazenguruka imipaka kuri Amajyaruguru kuri Amoti, kandi iherezo ryabo rizaba kuri

Gayifayeli, na Katanati, na Nabali, na Shimuroni, na Yeriko, na Baitimani. Uyu ni umurage w'ubwoko bw'abana ba Zebuloni ukurikije imiryango yabo, imigi n'imidugudu yabo. Kandi kuri Isakari, umugabane wa kane wasohotse. Kandi imipaka yabo yabaye Yazeli, na Kasaloti, na Sunamu, na Agini, na Siyona, na Reeroti, na Anakereti, na Dabironi, na Kisoni, na Rebesi, na Remasi, na Yeoni, na Tomani, na Aimareki, na Berisafe. Kandi imipaka izahurira kuri Gathbor, na kuri Salim nk'inyanja, na Beth shemesh, kandi isohoka ry'imipaka yayo rizaba Yorodani. Uyu ni umurage w'umuryango w'abana ba Isakari ukurikije imiryango yabo, imigi n'imidugudu yabo. Kandi ikiringo cya gatanu cyagenze kuri Asheri ukurikije imiryango yabo. Kandi imipaka yabo yabaye Exeleketh, na Aleph, na Baithok, na Keaph, na Elimelech, na Amiel, na Maasa; kandi izahurira na Karimeli ku nyanja, na Siyoni, na Labanath. Kandi izagaruka kuva iburasirazuba ry'izuba na Baithgeneth, kandi izahurira na Zabuloni na Ekigayi, na Fitayeli hakurikije Amajyaruguru, kandi izinjira mu mbibi za Safithaibethime, na Inayeli, kandi izanyura muri Kobamasomeli, na Eliboni, na Rahabu, na Ememaoni, na Kantani kugeza Sidoni nini. Kandi izagaruka imipaka muri Rama, kandi kugeza ku isoko rya Masifasati, kandi iya Batiri; kandi izagaruka imipaka kuri Yasifi, kandi insohokero yayo izaba inyanja, kandi Apolebi, kandi Ekozobi, kandi Arikobi, kandi Afeki, kandi Raawu. Uyu ni umurage w'ubwoko bw'abahungu ba Asheri ukurikije imiryango yabo, imigi n'imidugudu yabo. Kandi kuri Nafutali kwasohokeyeho umugabane wa gatandatu. Kandi imipaka yabo yabaye Moolam, na Mola, na Besemiin, na Arme, na Nabok, na Iephthamai,

kugeza Dodam, kandi inzira ze zabaye Yorodani. Kandi imipaka izagaruka hejuru y'inyanja muri Aththabor, kandi izanyura kuva aho Iakana, kandi izahurira na Zebuloni kuva mu Majyepfo, kandi Asheri azahurira ku ruhande rw'inyanja, kandi Yorodani kuva iburasirazuba ry'izuba. Kandi imigi yashyizweho urukuta y'Abatiri, Tiro, na Omathadaketi, na Kenereti, na Armaiti, na Araeli, na Hazori, na Kadesi, na Asari, n'isoko rya Asori, na Kerowe, na Megalaarimu, na Baitame, na Tesamisi. Uyu ni umurage w'ubwoko bw'abana ba Nafutali. Kandi kuri Dani yasohokeyemo umugabane wa karindwi. Kandi imipaka yabo yabaye Sarati, na Asa, n'imigi ya Samawusi, na Salamini, na Amoni, na Silata, na Eloni, na Taminata, na Akarone, na Alikata, na Begetone, na Gebeelani, na Azori, na Banaibakati, na Getiremoni, na kuva ku nyanja ya Hierakoni umupaka hafi ya Yopa. Uyu ni umurage w'umuryango w'abahungu ba Dani ukurikije imiryango yabo, imigi yabo n'imidugudu yabo. Kandi abahungu ba Dani bagiye kandi barwanye Lakishi, kandi bayifashe, kandi bayikubise mu munwa w'inkota; kandi baratuye muri yo kandi barayise izina ryayo Lasendani. Kandi bagiye kwinjira mu gihugu ukurikije umupaka wabo; kandi abahungu ba Isiraheli bahaye umugabane Yoswa umuhungu wa Nuni muri bo kubera itegeko rya Imana, kandi bamuha umujyi uwo yasabye, Tamunaseraki, uri mu musozi wa Efrayimu; kandi yubatse umujyi, kandi yatuye muri wo. Aya ni amagabana Eleazari umuhererezi, na Yoswa uwa Nuni, n'abategetsi b'imiryango mu moko ya Isiraheli bahawe nk'umurage hakurikijwe amakalata muri Shilo imbere ya Nyagasani, hafi y'imiryango y'ihema ry'ubuhamya, maze bagiye kwinjira mu

gihugu.

20

Kandi Uwiteka yaganiriye na Yoswa, avuga ati, Vugisha abana ba Isirayeli, uvuge uti, Muhe imigi y'ubuhungiro, iyo nabagiriye binyuze kuri Mose. Ubuhungiro ku mwicanyi ukubise umwuka ku bw'ibihemuko, kandi hazaba kubamwe imigi y'ubuhungiro, kandi ntazapfa umwicanyi na wa wihoresha amaraso, kugeza yaba ahagaze imbere y'itorero mu bucamanza. Kandi yateguye Kadesh muri Galilaya mu musozi wa Naphtali, na Shekemu mu musozi wa Efrayimu, n'umujyi wa Ariboki, uwo ni Heburoni, mu musozi wa Yuda. Kandi mu inyuma ya Yorodani yatanze Bosori mu butayu mu kibaya kuva mu muryango wa Rubeni, na Aremoti mu Gileyadi kuva mu muryango wa Gadi, na Gawuloni mu Bashaniti kuva mu muryango wa Manase. Izi migi yatumijwe kubana ba Isiraheli n'umunyamahanga utuye muri bo, kuhunga hariya umuntu wese ukubise umuntu mu bwenge, kugira ngo atapfe mu kuboko kw'uwihora amaraso, kugeza igihe azahagaze imbere y'itorero mu bucamanza.

21

Kandi abakuru b'imiryango y'abana ba Levi barazaga kuri Eleazari umuhererezi, na kuri Yoswa umwana wa Nuni, na kuri abakuru b'imiryango y'amoko ya Isiraheli. Kandi babavuganye i

Shilo mu gihugu cya Kanani, bavuga bati, Uwiteka yategetse mu kiganza cya Mose kuduha imigi yo guturamo, n'ibiyaga by'amatungo yacu. Kandi abana ba Isiraheli batanze Abaleviyo imigi n'ibyatsi byayo kubera itegeko rya Umwami mu kugabana ubutaka. Amafaranga y'amashami yasohokera umuryango wa Kaati, kandi abahungu ba Aroni abaserukira, Abaleviyo, bahawe imigi cumi na gatatu ku mafaranga y'amashami kuva mu muryango wa Yuda, mu muryango wa Simeyoni, no mu muryango wa Benjamini. Kandi abana ba Koat basigaye kuva mu bwoko bwa Eferayimu na kuva mu bwoko bwa Dani na kuva mu gice cy'ubwoko bwa Manase bahawe mu gukura amabuye, imigi icumi. Kandi ku bana ba Gerishoni kuva mu bwoko bwa Isakari, kuva mu bwoko bwa Asheri, kuva mu bwoko bwa Nafutali, n'igice cy'ubwoko bwa Manase muri Bashani, imigi cumi na gatatu. Kandi ku bana ba Merari hakurikijwe imiryango yabo, kuva mu muryango wa Rubeni, kuva mu muryango wa Gadi, na kuva mu muryango wa Zabuloni, bahawe imigi cumi na ibiri n'amakura. Abana ba Isiraheli batanze Abalewi imigi n'ibyatsi byayo, mu buryo Umwami yategetse Mose, bakoresheje amakaliso. Kandi umuryango w'abahungu ba Yuda n'umuryango w'abahungu ba Simeyoni n'uva mu muryango w'abahungu ba Benjamini batanze imigi iyi; kandi zahawe amazina ku bahungu ba Aroni bo mu bantu ba Kohati w'abahungu ba Levi, kuko aba umugabane wabaye uwabo. Kandi yabahaye Kiriyati Ariba umurwa mukuru w'Anaki; uyu ni Heburoni mu musozi wa Yuda; ariko ibyatsi byose hafi yawo, n'imirima by'umurwa, n'imidugudu byawo, Yoswa yabahaye abahungu ba Kalebu

umuhungu wa Yefune nk'umutungo. Kandi kubahungu ba Aroni yatanze umujyi w'ubuhungiro ku mwica, Heburoni, n'ibyatandukanyijwe hamwe na wo; na Libina, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; Kandi Ayaloni, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; na Tema, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; Kandi Gella, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; na Debiri, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; Kandi Asa, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; na Tanu, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; na Betishemeshi, n'ibyatandukanyijwe kuri wo; imigi icyenda ivuye ku moko abiri ayo. Kandi kuva mu muryango wa Benyamini, Gibeyoni, n'ibishyamba byayo byatanzwe; na Geba, n'ibishyamba byayo byatanzwe; Kandi Anatoti, n'ibishyamba byayo byatanzwe; na Gamala, n'ibishyamba byayo byatanzwe; imigi ine. Imigi yose y'abahungu ba Aaroni abaserukira, cumi na gatatu. Kandi ku bahinga ba Kohat Abalevite basigaye kuva mu bahinga ba Kohat, umujyi w'abapadiri babo wabaye uva mu bwoko bwa Efrayimu; kandi babaheye umujyi w'ubuhungiro w'uwishe, Shekemu, n'ibyatanzwe byayo; na Gazara n'ibyayo, n'ibyatanzwe byayo; Na Beti Horoni, n'ibyatanzwe byayo; imijyi ine. Kandi kuva mu muryango wa Dani, Elikotayimu, n'ibyatanzwe byayo; na Getedani, n'ibyatanzwe byayo; Kandi Ayaloni, n'ibyatanzwe byayo; na Gatirimoni, n'ibyatanzwe byayo; imigi ine. Kandi kuva ku gice cy'umuryango wa Manase: Taanaki n'ibiyatanzwe, na Iebata n'ibiyatanzwe, imigi ibiri. Imigi yose icumi, n'ibyo byatandukanyijwe kuri iyi hamwe na byo, ku moko y'abana ba Kaati abasigaye. Kandi ku bana ba Gerishoni, Abalevite, kuva mu gice cy'umuryango wa Manase, imigi yatanzwe ku bakoze ubwicanyi, Gawuloni muri Bashaniti,

n'ibiyatanzwe, na Bezeri, n'ibiyatanzwe, imigi ibiri. Kandi kuva mu muryango wa Isakari, Kisoni, n'ibyatanzwe kuri yo; na Dabera, n'ibyatanzwe kuri yo; Kandi Ramoti, n'ibyatanzwe kuri yo; na Isoko ry'ibaruwa, n'ibyatanzwe kuri yo; imigi ine. Kandi kuva mu muryango wa Asheri: Basella n'ibyatsi byayo, na Dabbon n'ibyatsi byayo, na Helikati n'ibyatsi byayo, na Rahabu n'ibyatsi byayo; imigi ine. Kandi kuva mu muryango wa Naphtali, umujyi watowe ku wiciye umuntu, Kadeshi muri Galileya, hamwe n'ibyatowe kuri wo, na Nemmathi, hamwe n'ibyatowe kuri wo, na Themmoni, hamwe n'ibyatowe kuri wo, imijyi itatu. Imigi yose ya Gedisoni hakurikijwe imiryango yabo, imigi cumi na gatatu. Kandi ku bantu b'abana ba Merari Abalevite basigaye kuva mu muryango wa Zabuloni, Maan, n'ibishyatsi byayo; na Kadeshi, n'ibishyatsi byayo; na Zilla, n'ibishyatsi byayo; imigi itatu. Kandi hanze ya Yorodani ya hakurikije Yeriko kuva mu muryango wa Rubeni, umujyi icyuho cy'umwubatsi, Bezeri mu butayu; Miso, n'ibishyatsi byayo; na Yazeri, n'ibishyatsi byayo; na Kedemoti, n'ibishyatsi byayo; na Mefaati, n'ibishyatsi byayo; imigi ine. Kandi kuva mu muryango wa Gadi, umujyi icyuho cy'umwicanyi, na Ramoti muri Gileyadi, n'ibishyatsi byayo; Kamini, n'ibishyatsi byayo; na Heshiboni, n'ibishyatsi byayo; na Yazeri, n'ibishyatsi byayo; imijyi yose ine. Imijyi yose y'abahungu ba Merari hakurikijwe imiryango yabo yari yasigaye mu mwoko wa Levi, kandi imipaka yabaye imijyi cumi na ibiri. Imigi yose y'Abalewi hagati y'umutungo w'abana ba Isirayeli, imigi mirongo ine n'umunani, n'ibice by'ibyatsi byabo bizenguruka imigi iyi; umujyi n'ibice by'ibyatsi bizenguruka umujyi kuri imigi yose iyi. Kandi Uwiteka yahawe

Isirayeli igihugu cyose yashize indahiro guha ba sekuruza babo; kandi baracyungutse, kandi baratuye muri cyo. Kandi Uwiteka yabahagaritse hirya no hino, nkuko yarahiye kuri ba so babo. Nta n'umwe wahagaritse imbere yabo kuva muri abanzi babo bose, abanzi babo bose Uwiteka yabatanze mu maboko yabo. Nta jambo na rimwe ryanze mu magambo yose meza Umwami yavuze kubana ba Isiraheli; byose byuzuye.

22

Icyo gihe Yoswa yahamagaye abahungu ba Rubeni, n'abahungu ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase, maze abagira ati, mwe mwumvise byose Mose umugaragu wa Mukama yabategekeje, kandi mwumvise ijwi ryanjye mu byose yabategekeje. Ntabwo mwasigiye abavandimwe banyu iyi minsi myinshi, kugeza uyu munsi mwakoze itegeko rya Uwiteka Imana yanyu. Ubu ariko Umwami Imana yacu yahawe kuruhuka abavandimwe bacu, nk'uko yabavuze. Ubu rero murahindutse, mugende mu nzu zanyu, no mu butaka bw'ubwite bwanyu, uwo Mose yabaheye mu mpande ya Yorodani. Ariko mwirinde cyane gukora amategeko n'itegeko, Mose umugaragu wa Mukama yatubwiye gukora; gukunda Mukama Imana yacu, kugenda mu nzira ze zose, kurinda amategeko ye, no kwiyegeranya kuri we, no kumukorera uhereye mu bwenge bwanyu bwose, no uhereye mu mutima wanyu wose. Kandi Joshua yabahaye umugisha, maze abohererereza, bagiye mu nzu zabo. Kandi igice cy'umuryango wa

Manase, Mose yacihawe muri Basani, kandi igice, Yosuwa yacihawe hamwe na ba nyirabwabo be muri hanze ya Yorodani kuruhande rw'inyanja. Igihe Yosuwa yabohererereje mu nzu zabo, yabahe umugisha. Kandi basubiye mu nzu zabo bafite amafaranga menshi, n'amatungo menshi cyane, n'ifeza, n'zahabu, n'icyuma, n'imyambaro myinshi, bagabanye umutungo w'abanzi hamwe na bavandimwe babo. Abahungu ba Rubeni, n'abahungu ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase bavuye ku bahungu ba Isiraheli i Shilo mu gihugu cya Kanani kugira ngo bagire muri Gileyadi mu gihugu bwabo, ubwo bari barawusezeho binyuze ku itegeko rya Uwiteka ryatanzwe mu kiganza cya Mose. Kandi baje muri Gileadi ya Yorodani, iri mu gihugu cya Kanani; kandi abahungu ba Rubeni, n'abahungu ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase babatse aho igukiriro kuri Yorodani, igukiriro kinini cyo kureba. Kandi abana ba Isiraheli bumvise bavuga bati, Reba, abana ba Rubeni, n'abana ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase bubatse igukiriro ku mipaka y'ubutaka bwa Kanani ku Gileyadi kw'Yorodani mu ruhande rw'abana ba Isiraheli. Kandi bose abana ba Isiraheli bari bateraniye hamwe muri Shilo, kugira ngo bazamuke babarwanye. Kandi abana ba Isiraheli bohereje kuri abana ba Rubeni na kuri abana ba Gadi na kuri abana ba kimwe cya kabiri cy'umuryango wa Manase mu gihugu cya Gileyadi, Finehasi umuhungu wa Eliyazari umuhungu wa Aroni umuherezi mukuru, n'icumi by'abayobozi hamwe na we; umuyobozi umwe kuva mu nzu y'umuryango kuva mu miryango yose ya Isiraheli; abayobozi b'amazu y'abasogokuruza ni abayobozi b'ibihumbi ba Isiraheli. Kandi bageze kuri

abahungu ba Rubeni, na kuri abahungu ba Gadi, na kuri igice cy'umuryango wa Manase mu gihugu cya Gileadi; kandi bavuganye na bo, bavuze, ibi bivuga itorero ryose rya Mukama, ni iyihe irengero iri mwakoze imbere y'Imana ya Isiraheli, kugaruka uyu munsi kuri Mukama, mwubatse mwebwe ubwawe igitaro, kugira mube abanyeganyegi kuri Mukama? Ntabwo icyaha cya Pegori ari gitoya kuri twe, kuko tutarakozwe isuku kuva kuri cyo kugeza uyu munsi? Kandi hari icyorezo mu iteraniro rya Mwami. Kandi mwe mwahinduye uyu munsi kuva kuri Uwiteka, kandi bizaba niba muva uyu munsi kuva kuri Uwiteka, ejo uburakari buzaba kuri Isiraheli yose. Kandi ubu niba iteka ryanyu ry'umutungo wanyu rito, mwambuke mwinjire mu iteka rya Mukama ry'umutungo, aho hema ya Mukama iba aho, kandi muzagira umurage muri twe; kandi ntimuhinduke abanyeganyegi kuri Imana, kandi mwe ntimukure kwa Mukama, kubera kubaka intebe y'amahawe hanze y'intebe y'amahawe ya Mukama Imana yacu. Ntabwo reba Akari umwana wa Zera yakoze icyaha mu bintu byahawe Imana, kandi uburakari bwaje ku iteraniro ryose rya Isiraheli? Kandi uyu umwe we ubwe yapfuye mu icyaha cye. Kandi abana ba Rubeni, n'abana ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase barasubije, kandi bavugana n'abayobozi b'ibihumbi ba Isiraheli, bavuga ngo, Imana Imana Uwiteka ni we, kandi Imana Imana we ubwe arazi, kandi Isiraheli we ubwe azamenya; niba mu kwigomwa twonye imbere y'Uwiteka, ntadurokore muri uyu munsi. Kandi niba twubatse twebwe igitaro, kugirango tureke Umuami Imana yacu, kugirango tuzamure kuri cyo igitambo cy'ibitambo byose byakiye, kugirango dukore kuri cyo igitambo

cy'agakiza, Umuami azashakisha. Ariko kubera ubwitonzi bw'ijambo twakoze ibi, tuvuga ngo ejo abana banyu batavugire abana bacu bati: Mufite iki na Umutegetsi Imana ya Isiraheli? Kandi Uwiteka yashyize imipaka hagati yacu na mwe Yorodani, kandi nta mugabane mufite kuri Uwiteka, kandi abana banyu bazatandukanya abana bacu, kugirango batarubaha Uwiteka. Kandi twavuze gukora gutya, kubaka igukiraniro iri ntabwo ari kubera ibitangwa cyangwa kubera ibitambo, ariko kugira ngo ibi bibe ubuhamya hagati yacu na mwe, na hagati y'ibisekuruza byacu nyuma yacu, kwo gukorera gukorera Uwiteka imbere ye, mu bitangwa byacu na mu bitambo byacu na mu bitambo by'amahoro yacu; kandi abana banyu ntibazabwira abana bacu ejo bati, nta mugabane mufite kwa Uwiteka. Kandi twavuze ngo: Niba bibaye rimwe kandi bavugana na twe, cyangwa n'ibisekuruza byacu ejo, kandi bakanavuga bati: Mubona ishusho y'igukiriro rya Umwami, iyo bakoze aba se bacu, ntabwo ari kubera ibitangwa, kandi ntabwo ari kubera ibitambo, ahubwo ni ubuhamya buri hagati yanyu na twebwe, kandi hagati y'abana bacu. Ntibigomba rero ko twe tugaruka ava kuri Uwiteka muri uyu munsi kuva kuri Uwiteka, kugira ngo twe tubake igitabo cy'ibitambo ku bikorwa, n'ibitambo Salamini, n'igitambo cy'agakiza, usibye igitabo cy'Uwiteka kiri imbere y'ihema rye. Kandi Finehasi umuhererezi n'abayobozi bose b'itorero rya Isiraheli bari kumwe na we bamaze kumva amagambo abavuze abahungu ba Rubeni n'abahungu ba Gadi n'igice cy'umuryango wa Manase, byabashimishije. Finehasi umupadiri yavuze kubana ba Rubeni, kubana ba Gadi, n'igice cy'umuryango wa Manase ati: Uyu munsi twamenye ko Uwiteka

ari kumwe natwe, kuko mutakoze icyaha imbere ya Uwiteka, kandi mwakije abana ba Isiraheli mu kuboko kwa Uwiteka. Kandi Finehasi umupadiri n'abategetsi basubiye kuva ku bana ba Rubeni, kuva ku bana ba Gadi, na kuva ku igice cy'umuryango wa Manase muri Gileadi, bajya mu gihugu cya Kanani kuri bana ba Isiraheli, kandi babasubije amagambo. Kandi byashimishije abana ba Isiraheli, kandi bavuganye ku bana ba Isiraheli, kandi bagize umugisha Imana y'abana ba Isiraheli, kandi bavuze kutazongera kuzamuka kuri bo mu ntambara kugira ngo basenya igihugu cy'abana ba Rubeni n'abana ba Gadi n'igice cy'umuryango wa Manase, kandi batuye kuri cyo. Kandi Yoswa yise igicaniro cya Rubeni na Gadi n'igice cy'umuryango wa Manase, kandi yavuze ko ari ubuhamya hagati yabo ko Uwiteka ari Imana yabo.

23

Kandi byabaye nyuma y'iminsi myinshi, nyuma y'uko Uwiteka yahawe Isiraheli kuruhuka kuva ku banzi bose hirya no hino, kandi Yosuwa yari asaze cyane. Kandi Yoswa yahamagaye abana bose ba Isiraheli n'inama y'abasaza babo n'abategetsi babo n'abacamanza babo n'abanditsi babo, kandi yabavugiye ati, jye narasaze kandi nateye imbere mu minsi; Ariko mwe mwabonye ibyo byose Umutegetsi Imana yacu yakoze ku mahanga yose aya imbere yacu, kuko Umutegetsi Imana yanyu ni we warwaniye kuri mwe. Reba ko napfuye muri mwe amahanga yasigaye kuri mwe aya mu migabane mu moko yanyu, kuva kuri Yorodani

amahanga yose, kandi narimbuye, kandi kuva ku nyanja nini izakurikiranira hejuru iburengerazuba ry'izuba. Umwami ariko, Imana yacu uyu, azabatsembatsemba kuva mu maso yacu kugeza igihe bazaba baratakaye, kandi azabohereza inyamaswa zo mu gasozi kugeza igihe azabatsembatsemba hamwe n'abami babo kuva mu maso yanyu, kandi muzagabana ubutaka bwabo, nkuko Umwami Imana yacu yabibaganiriye. Komera rero cyane kurinda no gukora ibintu byose byanditswe mu gitabo cy'amategeko ya Mose, kugira ngo mutahinduke iburyo cyangwa ibumoso, kugira ngo mutinjire mu mahanga yasigaye aya; kandi amazina y'imana zabo ntazavugwa muri mwe, kandi ntimuzabakorera, kandi ntimuzabaramya, ariko Umwami Imana yacu muzakomera, nk'uko mwakoze kugeza uyu munsi. Kandi Umwami azasenya amahanga manini kandi akomeye imbere yanyu, kandi nta muntu n'umwe wahagarariwe imbere yacu kugeza uyu munsi. Umwe muri mwe yakurikiye igihumbi, kuko Uwiteka Imana yacu niwe yarwaniye kuri mwe, nkuko yabivuze kuri twe. Kandi mwirinde cyane gukunda Uwiteka Imana yacu. Niba kuko musubira inyuma kandi mwiyongera ku mahanga yasigaye aya hamwe namwe, kandi mukora ubushyingirane nabyo, kandi muvangana nabyo kandi nabyo namwe, menyeho ko Uwiteka ntazongera gutsembatsemba amahanga aya imbere yanyu; kandi azaba imigozi kuri mwe, kandi inzitizi, kandi imisumari mu ntende zanyu, kandi imyambi mu maso yanyu, kugeza mwapfuye mu gihugu cyiza iki Uwiteka Imana yanyu yabahaye. Jyewe ariko nzagenda mu nzira, nkuko na bose bo ku isi, kandi muzamenya mu mutima wanyu no mu bugingo bwanyu, kuko nta jambo na rimwe

ryaguye mu majambo yose ayo Umwami Imana yacu yavuze kuri byose ibyaduhuye, nta na rimwe ryanze muri byo. Kandi bizaba nk'uko byaje kuri twe amagambo yose meza, Uwiteka yavuze kuri mwe; gutyo Uwiteka Imana izazanira kuri mwe amagambo yose mabi kugeza igihe azabatsembatsemba kuva mu gihugu cyiza iki, Uwiteka yabahaye, mu kunyeganyeza mwe isezerano rya Uwiteka Imana yacu, yatubwiye, kandi mugiye mukorera abandi baimana kandi mubapfukamire.

24

Yosuwa yateranye amoko yose ya Isiraheli i Shilo, maze atumira hamwe abasaza babo, abanditsi babo, n'abacamanza babo, arabashyira imbere y'Imana. Kandi Yoswa yavuze ku bantu bose ati, Ibi ni ibyo Uwiteka Imana ya Isiraheli avuga: Hanze y'uruzi ababyeyi banyu batuye kuva mu ntangiriro, Tera se wa Aburahamu na se wa Nakori, kandi bakoze imana zindi. Kandi nafashe se wanyu Aburahamu kuva hanze y'uruzi, kandi namuyoboye mu gihugu cyose; kandi niyongereye imbuto ye, kandi namuheye Isaka, kandi kuri Isaka Yakobo na Esawu; kandi naheye Esawu umusozi wa Seyiri kugira ngo awuronge; kandi Yakobo n'abahungu be bamanukiye muri Egiputa, kandi barabaye hariya igihugu kinini kandi cyinshi kandi gikomeye; kandi Abanyegiputa bababaje. Kandi nakubye Misiri mu bimenyetso nakoze kuri bo. Kandi nyuma y'ibyo, yasohoye ba sogokuruza bacu muri Egiputa, mwinjiye mu nyanja itukura, Abanyegiputa bakurikira ba sogokuruza bacu mu magare

n'amafarasi mu nyanja itukura. Kandi twarakoze uguhamagara kuri Umutegetsi, maze atanga igicu n'umwijima hagati yacu na ba Abanyegiputa, maze azana inyanja kuri bo, maze abapfunikira, kandi amaso yanyu yabonye ibyinshi Umutegetsi yakoze mu gihugu cya Egiputa, kandi mwamaze iminsi myinshi mu butayu. Kandi yatuyoboye mu gihugu cy'Abamori batuye hanze ya Yorodani, Uwiteka arabatanga mu maboko yacu, mwarongoye igihugu cyabo, kandi mwabarimye imbere yanyu. Kandi Balaki umwami wa Mowabu, umuhungu wa Zipori, yarahagurutse, maze arwanya Isirayeli, maze yohereza ahamagara Balamu kugira ngo atumahe. Kandi Uwiteka Imana yawe ntiyashakaga kugutsembatsemba, kandi yaduhe imigisha myinshi, kandi yaduhohoye mu maboko yabo, kandi yabaherekeje. Kandi mwambutse Yorodani, mwaje muri Yeriko, abo batuye Yeriko barwanye na twe: Abaamorayo, Abakananayo, Abaperizayo, Abahivayo, Abayebusayo, Abahitayo, n'Abagirigashayo, ariko Uwiteka yabaheye mu maboko yacu. Kandi yohereje imbere yawe inzuki, maze iboheje imbere yacu abami cumi na babiri b'Abamori, ntabwo byari mu rupanga rwawe cyangwa mu mwambi wawe. Kandi yabahaye ubutaka ku bwo mutakoze ku bwo, n'imigi mutubatse, mwicaye muri zo, kandi imizabibu n'imizeytuni mutateye mwebwe, murarya. Kandi ubu mwoba Uwiteka, mumukore mu ubunyangamugayo no mu ubutabera, mukureho imana z'amahanga abise bakorera ababyeyi bacu mu mpera y'uruzi no mu Misiri, kandi mukore Uwiteka. Niba ariko nta kubashimisha gukorera Umwami, muhitiremo mwe ubwawe uyu munsi uwuzakorera, cyangwa imana za ba sogokuruza banyu, izo mu

ruhande rw'uruzi, cyangwa imana z'Abamori, muri izo muba mutuye ku butaka bwabo; jye ariko n'inzu yanjye tuzakorera Umwami, kuko ari wera. Kandi abantu basubije bati: Ntibishoboka kuri twe kurekera Uwiteka kugira ngo tukorerwe izindi mana. Umutegetsi Imana yacu, we ubwe ni Imana, we ubwe yazamuye twe n'abasogokuruza bacu kuva Misiri, kandi yaratubungabunga mu nzira yose twanyuzemo, no mu mahanga yose twanyuzeho. Kandi Uwiteka yirukanye Umuamoriya n'amahanga yose yari atuye mu butaka imbere yacu, ariko na twebwe tuzakorera Uwiteka, kuko uyu ni Imana yacu. Kandi Yosuwa yavuze ku bantu, Ntimushobora gukorera Umuami, kuko Imana ni yera; kandi uyu afite ishyari ntazareka ibyaha byanyu n'ibikorwa byanyu byo kurenganya amategeko, igihe mwasiga Umuami kandi mukorera abandi baimana; kandi aje azababababaza kandi azabarangiza mu gihe yari yarabakorera neza. Kandi abantu bavuze kuri Yoswa bati: Oya, ariko tuzakorera Uwiteka. Yoswa yavuze ku bantu ati: Muri abamenyetso kuri mwe ubwawe, ko mwatoranyije Uwiteka kugira ngo mumukorere. Kandi ubu, mukureho imana z'abanyamahanga ziri muri mwe, kandi mugororere umutima wanyu kuri Uwiteka Imana ya Isiraheli. Abantu bavuze kuri Yoswa bati: Tuzakorera Umwami kandi tuzumva ijwi rye. Kandi Yoswa yagiranye isezerano n'abantu ku munsi uwo, maze abaha amategeko n'urubanza muri Shilo imbere y'ihema ry'Imana ya Isiraheli. Kandi yanditse amagambo aya muri igitabo cy'amategeko ya Imana, yafashe ibuye rinini, Yosuwa arahagarika munsi ya terebinte imbere ya Nyagasani. Yoswa yavuze ku bantu ati: Reba, ibuye iri rizaba mu muri mwe

nk'ubuhamya, kuko ryo ubwaryo rwumvise ibintu byose byavuzwe kwaryo n'Uwiteka, kuko yavuze ku buri mwe uyu munsi. Iri buye rizaba mu muri mwe nk'ubuhamya mu minsi ya nyuma, iyo mwagira ubuhemu kuri Uwiteka Imana yanjye. Kandi Yoswa yohereje abantu, maze bose bagiye umwe wese mu hantu hiwe. Isiraheli yakoze Umwami iminsi yose ya Yoswa, n'iminsi yose y'abasaza bose barambuye igihe nyuma ya Yoswa, kandi bose babonye imirimo yose y'Umwami yose yakoze kuri Isiraheli. Kandi nyuma y'ibyo byose, Yosuwa umuhungu wa Nuni, umugaragu w'Umwami, yapfuye afite imyaka ijana n'icumi. Kandi bamushyingura hafi y'imipaka y'umugabane we muri Timnath Serah mu musozi wa Efrayimu uvuye mu majyaruguru y'umusozi wa Gileyadi; Kandi amagufwa ya Yosefu abana ba Isirayeli bazazamutse muri Egiputa, kandi babyashyingura muri Shekemu, mu gice cy'umurima Yakobo yaguze ku Bamori batuye muri Shekemu ku bw'intama ijana, kandi yabiha Yosefu mu gice. Kandi nyuma y'ibintu ibi, Eleazari umuhungu wa Aroni umuherezi mukuru yapfuye, kandi yashyinguwe muri Gibeya ya Finehasi umuhungu wiwe, yari yamuhewe mu musozi wa Efrayimu.